

Stadsmonitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden

Steden op koers?

Stadsmonitor voor leefbare
en duurzame Vlaamse steden

– Editie 2006 –

Thomas BLOCK
Jo VAN ASSCHE
Dominiek VANDEWIELE
Filip DE RYNCK
Herwig REYNAERT

VANDEN BROELE

Colofon

Uitgave van het **ONDERZOEKSCENTRUM STEDELIJK BELEID** (Associatie Universiteit Gent) bestaande uit onderzoekers van het Centrum voor Lokale Politiek (Universiteit Gent), het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent) en het Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Auteurs:

Thomas BLOCK
Jo VAN ASSCHE
Dominiek VANDEWIELE
Filip DE RYNCK
Herwig REYNAERT

Opdrachtgevers:

Team Stedenbeleid (Agentschap voor Binnenlands Bestuur van de Vlaamse Overheid)
Minister Marino Keulen, bevoegd voor Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

Vormgeving en druk

Grafische Groep Vanden Broele

Coverontwerp

Darwin

Tekeningen

Zak

Uitgave 2007
D/2007/0783/15
ISBN 978 90 8584 512 6
NUR 740
Eerste druk, 2007
440 pag.

© 2007 Uitgeverij Vanden Broele, Brugge

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever. Het overnemen van gegevens is aanbevolen, mits bronvermelding.

De redactie streeft steeds naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie waarvoor ze echter niet aansprakelijk gesteld kan worden.

Uitgeverij Vanden Broele, Stationslaan 23, 8200 Brugge

www.uitgeverij.vandenbroele.be

Voorwoord

In het kader van het Vlaams stedenbeleid werd een Stadsmonitor voor leefbare en duurzame Vlaamse centrumsteden opgemaakt. Dat is een beleidsinstrument dat door de Vlaamse Regering aan de 13 centrumsteden wordt aangeboden. Dat instrument stelt hen in staat om beter zicht te krijgen op hun eigen stad. De Stadsmonitor voedt het lokale debat en helpt besturen het stedelijk beleid uit te stippelen.

Dit instrument werd ontwikkeld in samenwerking met experts uit de 13 steden en uit de Vlaamse administratie, middenveldorganisaties en de academische wereld. De monitor bestaat uit 190 indicatoren, die de toestand van de stad beschrijven en maatschappelijk relevante evoluties in de stedelijke samenleving in kaart brengen.

Evolueren de Vlaamse centrumsteden in een duurzame richting? Wordt de stad meer leefbaar? Gaat de economische toestand van de Vlaamse steden erop vooruit? Hoe verplaatsen de inwoners zich tijdens hun vrije tijd? Zijn er voldoende sociale huurwoningen? Hebben de inwoners vertrouwen in hun stadsbestuur? Is er een tekort aan kinderopvang? Op deze en nog vele andere vragen tracht de Stadsmonitor een antwoord te bieden.

De set van 190 indicatoren is gebaseerd op een denkoefening van de experts over een algemene toekomstvisie voor een Vlaamse centrumstad. De eerste editie van de Stadsmonitor is verschenen in 2004. Begin 2007 was de actualisering van de Stadsmonitor 2006 afgerond. Voor een aantal indicatoren over de beleving van stadsbewoners, is in 2006 een telefonische enquête afgenomen bij 7.825 personen.

Dit instrument is ontwikkeld om iedereen, die bij de ontwikkeling van de stad betrokken is, zicht te geven op de eigen stad en om discussies en keuzes mee te onderbouwen. De Stadsmonitor is vooral een hulpmiddel om het strategisch beleid van de stadsbesturen te ontwikkelen en hen te helpen bij het uitvoeren van de eigen taken en bevoegdheden.

Marino Keulen

Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

Dankwoord

We hebben de Stadsmonitor op een participatieve manier ontwikkeld. Daarbij werden honderden mensen betrokken. Daarom danken wij iedereen die een bijdrage leverde aan de totstandkoming van dit instrument.

In de eerste plaats willen wij de mensen uit de 13 Vlaamse centrumsteden bedanken, met name politici en vooral ambtenaren uit Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. De input van deze mensen heeft mee vorm en inhoud gegeven aan de Stadsmonitor. Bovendien zijn zij het ook die de achterliggende visie op een leefbare en duurzame Vlaamse stad mee helpen dragen. In het bijzonder gaat onze dank hier uit naar de leden van de stedenstuurgroep, voor hun jarenlange inzet in tientallen stuurgroepvergaderingen.

We willen ook de mensen uit de Vlaamse overheid vermelden die de Stadsmonitor mee op de sporen hebben gezet én er ook voor zorgden dat de monitor blijft rijden. We denken hier aan Paul Van Grembergen en Marino Keulen, ministers voor stedenbeleid, Luk Bral en Mariska Antal, kabinetsleden van deze ministers, Linda Boudry en Ann Vanderhasselt, beleidsmedewerkers van het Team Stedenbeleid (van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur).

Ten slotte gaat onze oprechte dank uit naar een aantal collega's die meegewerkt hebben aan het voorbereidend onderzoek voor de opmaak van de twee edities van de Stadsmonitor. In alfabetische volgorde zijn dit An Heyerick, Trui Maes, Jeroen Mercy, Erik Paredis, Stefaan Tubex, Nathalie Vallet en Jan Velghe.

De auteurs,
Gent, maart 2007

INHOUDSTAFEL

COLOFON	4
VOORWOORD	5
DANKWOORD	7
INLEIDING	23
Fragmenten van een proces	23
Definitie en functies van de Stadsmonitor	25
Gebruik van de Stadsmonitor	28
DEEL 1 VISIE OP EEN LEEFBARE EN DUURZAME VLAAMSE STAD	32
Hoofdstuk 1: Cultuur & vrije tijd	34
Cluster: Stimuleren van cultuurcreatie en –participatie	34
Cluster: Cultureel erfgoed bewaren en ontsluiten	35
Cluster: Positieve uitstraling van de stad op het vlak van cultuur & vrije tijd	35
Cluster: Sport & spel bevorderen	36
Cluster: Bevorderen van het verenigingsleven	36
Cluster: Recreatief medegebruik van ruimte en infrastructuur stimuleren	37
Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond cultuur & vrije tijd	37
Hoofdstuk 2: Leren & onderwijs	39
Cluster: Educatief project op maat	39
Cluster: Kwaliteit van het educatief aanbod	39
Cluster: Relatie tussen onderwijs en stad versterken	40
Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond leren & onderwijs	40
Hoofdstuk 3: Ondernemen & werken	42
Cluster: Inbedding van het economisch weefsel in de stad	42
Cluster: Gunstig ondernemingsklimaat	42
Cluster: Creatie van arbeid en afstemming tussen vraag en aanbod	43
Cluster: Kwaliteit van de arbeid verhogen	43
Cluster: Duurzaam ondernemen	44
Cluster: Versterken van netwerking rond ondernemen & werken	44
Hoofdstuk 4: Veiligheidszorg	46
Cluster: Bevorderen van integrale veiligheid	46
Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond veiligheidszorg	46
Hoofdstuk 5: Wonen	48
Cluster: Woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen	48
Cluster: Kwaliteit van de woonomgeving	48
Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond wonen	49
Hoofdstuk 6: Zich verplaatsen / mobiliteit	50
Cluster: Beheersen mobiliteitsvraag door verweven van functies	50

Cluster: Efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi & -infrastructuur	50
Cluster: Waarborgen van bereikbaarheid	51
Cluster: Verhogen van toegankelijkheid van vervoersmodi & -infrastructuur	51
Cluster: Toename verkeersveiligheid	51
Cluster: Minder verkeershinder en minder verkeersdruk op natuur & milieu	52
Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond mobiliteit	52
Hoofdstuk 7: Zorg & opvang	53
Cluster: Zorg & opvang op maat	53
Cluster: Een menswaardig inkomen voor iedereen	53
Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond zorg & opvang	54
Hoofdstuk 8: Sociale principes	55
Cluster: Stimuleren van gelijke kansen	55
Cluster: Bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid	56
Hoofdstuk 9: Natuur- & milieubeheer	58
Cluster: Versterken van groen & natuur	58
Cluster: Rationeel milieugebruik	58
Cluster: Verhogen milieukwaliteit	59
Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond natuur & milieubeheer	60
Hoofdstuk 10: Fysieke principes	61
Cluster: Functieverweving	61
Cluster: Zorgvuldig ruimtegebruik voor wonen en ondernemen	61
Cluster: Kwaliteit van de omgeving en infrastructuur	62
Hoofdstuk 11: Institutionele principes	64
Cluster: Meer vertrouwen in samenleving en overheid	64
Cluster: Waarden voor leefbaarheid en duurzaamheid versterken	64
Cluster: Administratieve dienstverlening op maat	65
Cluster: Netwerking versterken	66
Cluster: Participatie en betrokkenheid	67
DEEL 2: DE INDICATOREN	69
Omdat sommige indicatoren tot meerdere clusters tegelijk behoren springen onderstaande paginaverwijzingen naar voor en naar achter.	
Hoofdstuk 1: Cultuur & vrije tijd	71
Cluster: Stimuleren van cultuurcreatie en -participatie	
Amateurgezelschappen	71
Vernieuwing in de cultuurproductie	74
- onderdeel: Aantal podiumvoorstellingen	75
- onderdeel: Aantal tentoonstellingen	77
Aanbod van culturele infrastructuur	79
Ticketverkoop cultuur	
- onderdeel: Ticketverkoop bioscopen	81
- onderdeel: Ticketverkoop cultuurhuizen	83

- onderdeel: Ticketverkoop musea	84
Lidmaatschap bibliotheek	85
Culturele participatie	
- onderdeel: Aandeel bioscoopbezoekers	87
- onderdeel: Aandeel bezoekers van sportevenementen	89
- onderdeel: Aandeel bezoekers van podiumvoorstellingen	91
- onderdeel: Aandeel bibliotheekbezoekers	93
- onderdeel: Aandeel bezoekers van museum, tentoonstelling of historische plaats	95
- onderdeel: Zelf uitoefenen van kunstzinnige activiteiten	97
Tevredenheid over het cultureel aanbod	117
Deelname aan het maatschappelijk leven	105
Cluster: Cultureel erfgoed bewaren en ontsluiten	
Ticketverkoop cultuur	
- onderdeel: Ticketverkoop musea	84
Culturele participatie	
- onderdeel: Aandeel bezoekers van museum, tentoonstelling of historische plaats	95
Kwaliteit van het erfgoed	99
Cluster: Positieve uitstraling van de stad op het vlak van cultuur & vrije tijd	
Dag- en verblijfstoerisme	
- onderdeel: Verblijfstoerisme	100
- onderdeel: Dagtoerisme	102
Fierheid over de eigen stad	103
Tevredenheid over aanbod aan sport en recreatie	115
Tevredenheid over het cultureel aanbod	117
Tevredenheid over aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafés	119
Tevredenheid over de architecturale uitstraling	
- onderdeel: Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt	369
- onderdeel: Tevredenheid over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad	371
Cluster: Sport & spel bevorderen	
Participatie aan sport	107
Tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek	
- onderdeel: Tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken in de buurt	109
- onderdeel: Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt	111
- onderdeel: Tevredenheid over contact in de buurt	113
Tevredenheid over aanbod aan sport en recreatie	115
Deelname aan het maatschappelijk leven	302
Bereikbaar openbaar groen	
- onderdeel: Bereikbaar openbaar buurtgroen	321
- onderdeel: Bereikbaar stadsgroen	324
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Speelruimte in de wijk	355
- onderdeel: Jeugdruimte in de wijk	358
- onderdeel: Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk	361
Cluster: Bevorderen van het verenigingsleven	
Amateurgezelschappen	71

Culturele participatie	
- onderdeel: Zelf uitvoeren van kunstzinnige activiteiten	97
Participatie aan het verenigingsleven	105
Levenslang leren	145
Participatie aan sport	107
Deelname aan het maatschappelijk leven	302
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Jeugdruimte in de wijk	358
Cluster: Recreatief medegebruik van ruimte en infrastructuur stimuleren	
Tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek	
- onderdeel: Tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken	109
- onderdeel: Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt	111
- onderdeel: Tevredenheid over contact in de buurt	113
Bereikbaar openbaar groen	
- onderdeel: Bereikbaar openbaar buurtgroen	321
- onderdeel: Bereikbaar stadsgroen	324
Medegebruik van private en semiopenbare infrastructuur	343
Bundeling van activiteiten	344
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Speelruimte in de wijk	333
- onderdeel: Jeugdruimte in de wijk	358
- onderdeel: Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk	361
Kwaliteit van de openbare ruimte	368
Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond cultuur & vrije tijd	
Spreading van informatie over en door de stad	398

Hoofdstuk 2: Leren & onderwijs

Cluster: Educatief project op maat	
Spijbelgedrag	
- onderdeel: Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs	121
- onderdeel: Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs	124
Schoolse vertraging	
- onderdeel: Schoolse vertraging in het lager onderwijs	127
- onderdeel: Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs	130
- onderdeel: Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs	133
- onderdeel: Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs	136
Ongekwalficeerde uitstroom uit het secundair onderwijs	139
Participatie van laaggeschoolden aan volwassenenonderwijs	140
Participatie van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs op basis van thuistaal	141
Participatie van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs op basis van nationaliteit	142
Functioneel analfabeten	144
Levenslang leren	145
Cluster: Kwaliteit van het educatief aanbod	
Kwaliteit van het leer- en schoolklimaat	147
De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden	148
Innovatief karakter van het onderwijs	150
Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding	152

Interne milieuzorg	
- onderdeel: Milieuzorg op school	331
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basisscholen in de wijk	352
Cluster: Relatie tussen onderwijs en stad versterken	
Rekrutering van basisscholen uit de buurt	151
Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding	152
Mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs	177
Knelpuntenberoepen	178
Nood aan buitenschoolse kinderopvang	288
Medegebruik van private en semiopenbare infrastructuur	343
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basisscholen in de wijk	352
Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond leren & onderwijs	
Kwaliteit van de netwerking in het onderwijs	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs	404
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs	406
Hoofdstuk 3: Ondernemen & werken	
Cluster: Inbedding van het economisch weefsel in de stad	
Economische beslissingscentra	154
Lokale toelevering van goederen en diensten	157
Lokale samenwerking tussen ondernemingen op het vlak van onderzoek en ontwikkeling	158
Open ondernemingsbeleid	183
Kwaliteit van de netwerking rond ondernemen en werken	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt	408
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond ondernemen	410
Cluster: Gunstig ondernemingsklimaat	
Economische beslissingscentra	154
Overlevingsgraad van ondernemingen	160
Ondernemingsklimaat	162
Bedrijfsvriendelijkheid	169
Kwaliteit van de netwerking rond ondernemen en werken	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt	408
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond ondernemen	410
Cluster: Creatie van arbeid en afstemming tussen vraag en aanbod	
Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding	152
Werkgelegenheidsgraad	164
Langdurige werkloosheid	167
Segregatie op de arbeidsmarkt naar etniciteit	170
Aandeel allochtone werklozen	171
Segregatie op de arbeidsmarkt naar scholingsgraad	174
Aandeel laaggeschoolde werklozen	175
Mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs	177
Knelpuntenberoepen	178

Nood aan voorschoolse kinderopvang	285
Aanbod voorschoolse kinderopvang	286
Nood aan buitenschoolse kinderopvang	288
Kwaliteit van de netwerking rond ondernemen en werken	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt	408
Cluster: Kwaliteit van de arbeid verhogen	
Jobtevredenheid	181
Werkbaarheidsgraad	182
Cluster: Duurzaam ondernemen	
Jobtevredenheid	181
Werkbaarheidsgraad	182
Open ondernemingsbeleid	183
Interne milieuzorg	
- onderdeel: Milieuzorg in bedrijven	329
Ruimte-efficiëntie voor het ondernemen	366
Kwaliteit van de netwerking rond ondernemen en werken	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond ondernemen	410
Cluster: Versterken van netwerking rond ondernemen & werken	
Kwaliteit van de netwerking rond ondernemen en werken	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt	408
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond ondernemen	410

Hoofdstuk 4: Veiligheidszorg

Cluster: Bevorderen van integrale veiligheid	
Spijbelgedrag	
- onderdeel: Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs	121
- onderdeel: Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs	124
Algemeen onveiligheidsgevoel	184
Mijdgedrag	186
Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad	187
Slachtofferschapsgraad	189
Criminaliteitsgraad voor diefstal	
- onderdeel: Criminaliteitsgraad voor autodiefstal	192
- onderdeel: Criminaliteitsgraad voor handtasdiefstal	195
Criminaliteitsgraad voor woninginbraak	197
Verkeersslachtoffers	200
Subjectieve verkeersonveiligheid in de buurt	203
Onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt	204
Verloedering in de buurt	206
Rommel in de buurt	208
Intra-familiaal geweld	210
Geluidshinder	333
Last van lawaai of geluidshinder	334
Indruk van de netheid	
- onderdeel: Indruk van de netheid in de buurt	336
- onderdeel: Indruk van de netheid in de stad	338

Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond veiligheidszorg	
Actieve betrokkenheid van de burger	402
Kwaliteit van de netwerking bij veiligheid	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond buurtgerichte preventie	422
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond slachtofferzorg	424

Hoofdstuk 5: Wonen

Cluster: Woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen	
Spreiding van sociale huurwoningen	211
Kandidaten voor sociale huurwoningen	
- onderdeel: Kandidaten voor sociale huurwoningen in de stad	214
- onderdeel: Kandidaten uit de stad voor sociale huurwoningen	217
Wachttijden sociale huurwoningen	
- onderdeel: Wachttijden bij toekenning sociale huurwoningen	220
- onderdeel: Wachttijden op wachtlijsten sociale huurwoningen	222
Overmatige leegstand van woningen	225
Basiskwaliteit van de woningen	226
Woningkwaliteit	227
Woonkosten	230
Betaalbaarheid van het wonen	
- onderdeel: Betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars	231
- onderdeel: Betaalbaarheid van het wonen voor huurders	234
Betaalmoelijkheden voor het wonen	235
Cluster: Kwaliteit van de woonomgeving	
Tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek	
- onderdeel: Tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken in de buurt	109
- onderdeel: Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt	111
- onderdeel: Tevredenheid over contact in de buurt	113
Subjectieve verkeersonveiligheid in de buurt	203
Onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt	204
Verloedering in de buurt	206
Rommel in de buurt	208
Overmatige leegstand van woningen	225
Algemeen migratiesaldo	236
Migratiesaldo naar leeftijd	239
Tevredenheid over de woonomgeving	
- onderdeel: Tevredenheid over de buurt	242
- onderdeel: Tevredenheid over de stad	244
Parkeergelegenheid voor bewoners	272
Nood aan voorschoolse kinderopvang	285
Aanbod voorschoolse kinderopvang	286
Nood aan buitenschoolse kinderopvang	288
Groenindruk van de eigen buurt	316
Oppervlakte aan groen	318
Bereikbaar openbaar groen	
- onderdeel: Bereikbaar openbaar buurtgroen	311
- onderdeel: Bereikbaar stadsgroen	324
Geluidshinder	333
Last van lawaai of geluidshinder	334

Indruk van de netheid	
- onderdeel: Indruk van de netheid in de buurt	336
- onderdeel: Indruk van de netheid in de stad	338
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basismobiliteit in de wijk	347
- onderdeel: Winkelvoorzieningen in de wijk	350
- onderdeel: Basisscholen in de wijk	352
- onderdeel: Speelruimte in de wijk	355
- onderdeel: Jeugdruimte in de wijk	358
- onderdeel: Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk	361
Wooninbreiding in de stadsregio	367
Kwaliteit van de openbare ruimte	368
Tevredenheid over de architecturale uitstraling	
- onderdeel: Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt	364
Woondichtheid in de stad	
- onderdeel: Woondichtheid in buurten	373
- onderdeel: Woningdichtheid bij bouwactiviteiten	375
- onderdeel: Woningdichtheid bij nieuwbouw	376
Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond wonen	
Consultatie van bewoners door het stadsbestuur	400
Actieve betrokkenheid van de burger	402
Kwaliteit van de netwerking bij wonen	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond betaalbare sociale huisvesting	410
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond kwaliteitsvolle huisvesting	413
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving	415
Hoofdstuk 6: Zich verplaatsen / mobiliteit	
Cluster: Beheersen mobiliteitsvraag door verweven van functies	
Rekrutering van basisscholen uit de buurt	151
Afgelegde afstand met de auto/motor/brom- of snorfiets	246
Bereikbaar openbaar groen	
- onderdeel: Bereikbaar openbaar buurtgroen	321
- onderdeel: Bereikbaar stadsgroen	324
Bundeling van activiteiten	344
Functiedichtheid op intermodale verkeersknooppunten	345
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basismobiliteit in de wijk	347
- onderdeel: Winkelvoorzieningen in de wijk	350
- onderdeel: Basisscholen in de wijk	352
- onderdeel: Speelruimte in de wijk	355
- onderdeel: Jeugdruimte in de wijk	358
- onderdeel: Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk	361
Cluster: Efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi & -infrastructuur	
Gebruik van het openbaar vervoer (modal split)	248
- onderdeel: Openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd	250

- onderdeel: Openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school	252
Gebruik van de fiets (modal split)	254
- onderdeel: Fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd	256
- onderdeel: Fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school	258
Verplaatsingen te voet (modal split)	260
- onderdeel: Verplaatsingen te voet als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd	262
- onderdeel: Verplaatsingen te voet als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school	264
Gebruik van de auto / motor / brom- of bromsnorfiets (modal split)	266
- onderdeel: Auto, moto of bromfiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd	268
- onderdeel: Auto, moto of bromfiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school	270
Parkeergelegenheid voor bewoners	272
Cluster: Waarborgen van bereikbaarheid	
Bedrijfsvriendelijkheid	163
Bereikbaarheid van belangrijke plaatsen via het openbaar vervoer	274
Cluster: Verhogen van toegankelijkheid van vervoersmodi & -infrastructuur	
Gebruik van het openbaar vervoer (modal split)	
- onderdeel: Openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd	250
- onderdeel: Openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school	252
Toegankelijkheid van het openbaar vervoer	276
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basismobiliteit in de wijk	347
Cluster: Toename verkeersveiligheid	
Verkeersslachtoffers	200
Subjectieve verkeersonveiligheid in de buurt	203
Onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt	204
Cluster: Minder verkeershinder en minder verkeersdruk op natuur & milieu	
Milieuvriendelijkheid van voertuigen	277
Niet-milieuvriendelijke voertuigen	278
Geluidshinder	333
Last van lawaai of geluidshinder	334
Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond mobiliteit	
Spreading van informatie over en door de stad	398
Consultatie van bewoners door het stadsbestuur	400

Hoofdstuk 7: Zorg & opvang

Cluster: Zorg & opvang op maat	
Tevredenheid van gebruikers over zorg en opvang	280
Wachtlijst voor geestelijke gezondheidszorg	281

Wachlijst bijzondere zorg voor personen met een handicap	282
Nood aan voorschoolse kinderopvang	285
Aanbod voorschoolse kinderopvang	286
Nood aan buitenschoolse kinderopvang	288
Oneigenlijk gebruik van zorg	289
Betaalbaarheid van zorg en opvang	290
Cluster: Een menswaardig inkomen voor iedereen	
Huishoudens in financiële armoede	303
Huishoudens met OCMW-steun	304
Inkomen onder de kritische grens	307
- onderdeel: Fiscale inkomens beneden de kritische grens	308
- onderdeel: Voorkeursregeling in de gezondheidszorg (vroeger WIGW's)	311
Personen met overmatige schuldenlast	314
Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond zorg & opvang	
Actieve betrokkenheid van de burger	402
Kwaliteit van de netwerking bij zorg en opvang	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond kinderopvang	416
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg	418
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond thuiszorg	420

Hoofdstuk 8: Sociale principes

Cluster: Stimuleren van gelijke kansen	
Spijbelgedrag	
- onderdeel: Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs	121
- onderdeel: Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs	124
Schoolse vertraging	
- onderdeel: Schoolse vertraging in het lager onderwijs	127
- onderdeel: Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs	130
- onderdeel: Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs	133
- onderdeel: Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs	136
Ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs	139
Participatie van laaggeschoolden aan volwassenenonderwijs	140
Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal	141
Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van nationaliteit	142
Functioneel analfabeten	144
Levenslang leren	145
Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding	152
Langdurige werkloosheid	167
Segregatie op de arbeidsmarkt naar etniciteit	170
Aandeel allochtone werklozen	171
Segregatie op de arbeidsmarkt naar scholingsgraad	174
Aandeel laaggeschoolde werklozen	175
Spreiding van sociale huurwoningen	211
Kandidaten voor sociale huurwoningen	
- onderdeel: Kandidaten voor sociale huurwoningen in de stad	214
- onderdeel: Kandidaten uit de stad voor sociale huurwoningen	217
Wachttijden sociale huurwoningen	
- onderdeel: Wachttijden bij toekenning sociale huurwoningen	220

- onderdeel: Wachttijden op wachtlijsten sociale huurwoningen	222
Toegankelijkheid van het openbaar vervoer	276
Nood aan voorschoolse kinderopvang	285
Aanbod voorschoolse kinderopvang	286
Nood aan buitenschoolse kinderopvang	288
Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar etniciteit	291
Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar gender	293
Diversiteit in bedrijven en publieke kaderfuncties naar etniciteit	
- onderdeel: Diversiteit in publieke kaderfuncties naar etniciteit	295
- onderdeel: Diversiteit in private kaderfuncties naar etniciteit	297
Diversiteit in bedrijven en publieke kaderfuncties naar gender	
- onderdeel: Diversiteit in publieke kaderfuncties naar gender	298
- onderdeel: Diversiteit in private kaderfuncties naar gender	300
Fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen	301
Deelname aan het maatschappelijk leven	302
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basismobiliteit in de wijk	

Cluster: Bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid

Woonkosten	230
Betaalbaarheid van het wonen	
- onderdeel: Betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars	231
- onderdeel: Betaalbaarheid van het wonen voor huurders	234
Betaalmoeilijkheden voor het wonen	235
Betaalbaarheid van zorg en opvang	290
Huishoudens in financiële armoede	303
Huishoudens met OCMW-steun	304
Inkomen onder de kritische grens	307
- onderdeel: Fiscale inkomens beneden de kritische grens	308
- onderdeel: Voorkeursregeling in de gezondheidszorg (vroeger WIGW's)	311
Personen met overmatige schuldenlast	314

Hoofdstuk 9: Natuur- & milieubeheer

Cluster: Versterken van groen & natuur

Groenindruk van de eigen buurt	316
Oppervlakte aan groen	318
Oppervlakte waardevolle natuur	319
Bereikbaar openbaar groen	
- onderdeel: Bereikbaar openbaar buurtgroen	321
- onderdeel: Bereikbaar stadsgroen	324

Cluster: Rationeel milieugebruik

Basiskwaliteit van de woningen	226
Woningkwaliteit	227
Totaal huishoudelijk afval	325
Huishoudelijk waterverbruik	327
Lokale bijdrage tot de mondiale klimaatverandering	328
Interne milieuzorg	
- onderdeel: Milieuzorg in bedrijven	329
- onderdeel: Milieuzorg op school	331

Cluster: Verhogen milieukwaliteit	
Milieuvriendelijkheid van voertuigen	277
Niet-milieuvriendelijke voertuigen	278
Interne milieuzorg	
- onderdeel: Milieuzorg in bedrijven	329
- onderdeel: Milieuzorg op school	331
Geluidshinder	333
Last van lawaai of geluidshinder	334
Indruk van de netheid	
- onderdeel: Indruk van de netheid in de buurt	336
- onderdeel: Indruk van de netheid in de stad	348
Luchtkwaliteit	340
Oppervlaktewaterkwaliteit	341
Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond natuur & milieubeheer	
Actieve betrokkenheid van de burger	402

Hoofdstuk 10: Fysieke principes

Cluster: Functieverweving	
Rekrutering van basisscholen uit de buurt	151
Afgelegde afstand met de auto/motor/brom- of snorfiets	246
Bereikbaar openbaar groen	321
Bereikbaar openbaar buurtgroen	321
Medegebruik van private en semiopenbare infrastructuur	343
Bundeling van activiteiten	344
Functiedichtheid op intermodale verkeersknooppunten	345
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basismobiliteit in de wijk	347
- onderdeel: Winkelvoorzieningen in de wijk	350
- onderdeel: Basisscholen in de wijk	352
- onderdeel: Speelruimte in de wijk	355
- onderdeel: Jeugdruimte in de wijk	358
- onderdeel: Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk	361
Cluster: Zorgvuldig ruimtegebruik voor wonen en ondernemen	
Overmatige leegstand van woningen	225
Langdurig ongebruikte ruimte	
- onderdeel: Langdurig leegstaande bedrijfspanden	363
- onderdeel: Onbebouwde percelen	365
Ruimte-efficiëntie voor het ondernemen	366
Wooninbreiding in de stadsregio	367
Woondichtheid in de stad	
- onderdeel: Woondichtheid in buurten	373
- onderdeel: Woningdichtheid bij bouwactiviteiten	375
- onderdeel: Woningdichtheid bij nieuwbouw	376
Cluster: Kwaliteit van de omgeving en infrastructuur	
Kwaliteit van het erfgoed	99
Tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek	
- onderdeel: Tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken in de buurt	109

Verloedering in de buurt	206
Rommel in de buurt	208
Overmatige leegstand van woningen	225
Basiskwaliteit van de woningen	226
Woningkwaliteit	227
Tevredenheid over de woonomgeving	
- onderdeel: Tevredenheid over de buurt	242
- onderdeel: Tevredenheid over de stad	244
Toegankelijkheid van het openbaar vervoer	276
Fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen	301
Groenindruk van de eigen buurt	316
Oppervlakte aan groen	318
Oppervlakte waardevolle natuur	
Bereikbaar openbaar groen	
- onderdeel: Bereikbaar openbaar buurtgroen	321
- onderdeel: Bereikbaar stadsgroen	324
Geluidshinder	333
Last van lawaai of geluidshinder	334
Indruk van de netheid	
- onderdeel: Indruk van de netheid in de buurt	336
- onderdeel: Indruk van de netheid in de stad	338
Uitrustingsniveau van de wijk	
- onderdeel: Basismobiliteit in de wijk	347
- onderdeel: Winkelvoorzieningen in de wijk	350
- onderdeel: Basisscholen in de wijk	352
- onderdeel: Speelruimte in de wijk	355
- onderdeel: Jeugdruimte in de wijk	358
- onderdeel: Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk	361
Langdurig ongebruikte ruimte	363
Langdurig leegstaande bedrijfspanden	363
Kwaliteit van de openbare ruimte	368
Tevredenheid over de architecturale uitstraling	
- onderdeel: Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt	364
- onderdeel: Tevredenheid over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad	371

Hoofdstuk 11: Institutionele principes

Cluster: Meer vertrouwen in samenleving en overheid

Participatie aan het verenigingsleven	105
Tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek	
- onderdeel: Tevredenheid over contact in de buurt	113
Vertrouwen in de medemens	378
Vertrouwen in de overheid en instellingen	
- onderdeel: Vertrouwen in de federale overheid	380
- onderdeel: Vertrouwen in de Vlaamse overheid	382
- onderdeel: Vertrouwen in de stedelijke overheid	384
- onderdeel: Vertrouwen in het gerecht, de politie en de pers	386

Cluster: Waarden voor leefbaarheid en duurzaamheid versterken	
Solidariteit met mensen die het minder goed hebben in België	
- onderdeel: Geefgedrag ten voordele van mensen die het minder goed hebben in België	389
- onderdeel: Solidaire houding ten opzichte van mensen die het minder goed hebben in België	391
Solidariteitsgraad met armen in de wereld	
- onderdeel: Geefgedrag ten voordele van armen in de wereld	393
- onderdeel: Houding ten opzichte van armen in de wereld	395
Cluster: Administratieve dienstverlening op maat	
Fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen	301
Tevredenheid onder de inwoners over de administratieve dienstverlening	397
Spreiding van informatie over en door de stad	398
Cluster: Netwerking versterken	
Kwaliteit van de netwerking in het onderwijs	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs	404
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs	406
Kwaliteit van de netwerking rond ondernemen en werken	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt	408
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond ondernemen	410
Kwaliteit van de netwerking bij wonen	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond betaalbare sociale huisvesting	411
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond kwaliteitsvolle huisvesting	413
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving	415
Kwaliteit van de netwerking bij zorg en opvang	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond kinderopvang	416
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg	418
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond thuiszorg	420
Kwaliteit van de netwerking bij veiligheid	
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond buurtgerichte preventie	422
- onderdeel: Kwaliteit van de samenwerking rond slachtofferzorg	424
Cluster: Participatie en betrokkenheid	
Spreiding van informatie over en door de stad	398
Consultatie van bewoners door het stadsbestuur	400
Actieve betrokkenheid van de burger	402
DEEL 3 HOE KWAM DE STADSMONITOR TOT STAND?	427
Schematische voorstelling	427
Van concepten naar visie: verschillende mogelijkheden	428
Van visie naar indicatoren: selecteren is de boodschap	433
Inhoudelijke bruikbaarheid getest in 4 steden	436
Zoektocht naar bruikbare cijfers: duizend bronnen en hiaten	437
Indicatorenfiches bewaken datakwaliteit	439
Presenteren, valoriseren, evalueren en actualiseren	439

Inleiding

Fragmenten van een proces

22 maart 2001 Een onderzoekscontract wordt ondertekend. Onderzoekers van het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent) en het Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent) hebben samen met het Vlaamse stedenbeleid de laatste afspraken gemaakt over het ontwikkelen van een monitoringinstrument die de leefbaarheid en duurzaamheid van de 13 Vlaamse centrumsteden in kaart moet brengen.

29 november 2001 Net als in de andere centrumsteden, licht de onderzoeksgroep ook in de stad Leuven de doelstelling van de monitor en de aanpak van het project toe aan de burgemeester, de schepenen en de ambtenaren. Enkele politici vrezen dat de Vlaamse overheid dit instrument enkel zal gebruiken om hun beleid te evalueren.

5 februari 2002 Op de stedenstuurgroep discussiëren politieke en ambtelijke vertegenwoordigers uit de 13 steden over het nut van een set generieke indicatoren. Voor elke stad dezelfde indicatoren? Wordt niet te veel voorbijgegaan aan de specificiteit van onze steden? Enkele jaren later blijkt dat steden hoofdzakelijk dezelfde indicatoren wensen op te volgen.

16 april 2002 Op een vergadering in Brussel verfijnen zeven ambtenaren en twee politici uit 8 centrumsteden een visietekst inzake 'mobiliteit' in een leefbare en duurzame Vlaamse stad. Zo wordt onder meer de bereikbaarheid van en in de stad een belangrijk uitgangspunt. Na deze vergadering over mobiliteit volgen nog 23 vergaderingen over andere thema's. Een geïntegreerde visie inzake een leefbare en duurzame stad krijgt langzaam vorm en inhoud.

16 oktober 2002 Twaalf experts inzake veiligheid in Vlaamse steden stellen dat een indicator over woninginbraak perfect aansluit bij de visie die rond veiligheid werd ontwikkeld. Ook een dertigtal andere veiligheidsindicatoren worden geformuleerd. Andere experts doen rond andere domeinen dezelfde oefening. De onderzoekers verkrijgen 600 ontwerpindicatoren. Veel te veel.

25 april 2003 De onderzoekers stellen aan de stedenstuurgroep voor om de indicator 'Aantal actieve bewonersgroepen' niet uit te werken omdat de interpretatie niet altijd evident zal zijn. De bedoeling is om maximum 100 indicatoren over te houden in de Stadsmonitor. Selecteren van indicatoren blijkt een moeilijke opdracht. De stedenstuurgroep zal later de laatste knopen doorhakken.

27 november 2003 Om privacyredenen geeft het Departement Onderwijs vooralsnog geen toestemming om hun data over het uniek leerlingnummer te gebruiken. Met dit nummer kunnen enkele onderwijsindicatoren zoals spijbelgedrag en schoolse vertraging worden opgemaakt. De zoektocht naar bestaande en bruikbare gegevens voor de vele geselecteerde indicatoren uit de Stadsmonitor is tijdrovend maar leerrijk.

10 februari 2004 In Hasselt beantwoordt een mevrouw aan de telefoon vragen over haar verplaatsingsgedrag, haar vertrouwen in de stedelijke overheid, haar tevredenheid over het aanbod culturele voorzieningen, ... De telefonische enquête bij 7899 inwoners uit de 13 Vlaamse centrumsteden zorgt voor uniek cijfermateriaal.

4 mei 2004 In een stad die de boot niet wil missen is het de eerste werkdag van een nieuwe ambtenaar die vertrouwd is met het Geografisch Informatie Systeem (GIS). Daar en in de meeste andere centrumsteden werken ambtenaren aan indicatoren omtrent het uitrustingsniveau van de wijken. Langzaam wordt duidelijk wie dicht bij groene zones, bushaltes, winkels, basisscholen en speleplekken woont. Het project Stadsmonitor genereert interessante neveneffecten.

23 juni 2004 Ongeveer 500 aanwezigen krijgen in het Antwerpse provinciehuis de resultaten van de eerste editie van de Stadsmonitor gepresenteerd. Op de website www.thuisindestad.be kunnen geïnteresseerden vanaf nu de cijfers raadplegen. Journalisten kruipen in hun pen.

18 april 2005 De balzaal van de Vooruit loopt vol. Net als in de andere centrumsteden wordt tot slot ook in Gent de Stadsmonitor in detail toegelicht aan alle geïnteresseerde Gentenaren. Veel lokale politici en ambtenaren zijn aanwezig. De onderzoekers blijven zich echter afvragen hoe en in welke mate het instrument effectief gebruikt zal worden.

2 juni 2005 De indicator 'Milieuzorg in bedrijven' heeft nood aan beter cijfermateriaal. Dit zeggen experts inzake milieu en natuur die de eerste editie van de Stadsmonitor evalueren. Deze experts zoeken ook grondig naar oplossingen voor milieu- en natuurindicatoren waar data nog ontbreken. In andere domeinen gebeurt eenzelfde evaluatie en bijsturing.

27 september 2005 De verwachting dat het managementteam op korte termijn in steden de strategische lijnen van de organisatie zal uittekenen, wordt getemperd. Tijdens een discussie op de stedenstuurgroep over de implementatie van de Stadsmonitor blijkt dat de strategische capaciteiten in Vlaamse steden nog relatief beperkt zijn. Dit beïnvloedt het gebruik van de Stadsmonitor.

6 april 2006 Een jury beslist welk onderzoeksbureau de telefonische enquête voor de tweede editie van de Stadsmonitor mag uitvoeren. Er wordt geopteerd om met een gelijkaardige vragenlijst en methodiek te werken zodat vergelijkingen in de tijd mogelijk zijn.

12 oktober 2006 Op basis van overleg met de stedenstuurgroep past een onderzoeker de indicator 'Fiscale inkomens beneden de kritische grens' aan. Om interpretatieproblemen te vermijden hebben de cijfers vanaf nu enkel betrekking op alleenstaanden. Ook enkele andere indicatoren worden bijgeschaafd. De Stadsmonitor wordt steeds beter.

9 januari 2007 Op een startvergadering tonen experts van het studie bureau Idea Consult hoe ze de komende 11 maanden aan de slag zullen gaan om de visie en de indicatoren inzake 'ondernemen in een leefbare en duurzame Vlaams stad' te verbeteren. Dit is immers een zwakke plek in de monitor. Ook rond sociale thema's, waaronder 'zorg en opvang', start een specifiek onderzoek.

27 maart 2007 Dit boek wordt publiek gemaakt.

Bovenstaande fragmenten maken duidelijk dat het ontwikkelen van de Stadsmonitor heel wat werk heeft gevraagd, honderden mensen een bijdrage leverden, veel discussie en overleg noodzakelijk was en soms ingrijpende en moeilijke keuzes werden gemaakt. Wie meer informatie wenst over hoe de Stadsmonitor tot stand kwam, verwijzen we graag naar deel 3 van dit boek.

In deel 1 lichten we de visie inzake een leefbare en duurzame stad toe. In overleg met experts (ambtenaren, politici, academici, vertegenwoordigers van middenveldorganisaties, ...) en met behulp van een visiematrix werden tientallen intenties en bekommernissen geformuleerd die duidelijk aangeven waar we met onze Vlaamse steden naar toe willen. We hebben in dit deel al deze intenties geordend opgelijst.

Deel 2 neemt veruit de meeste ruimte van dit boek in beslag. Alle 190 indicatoren worden er één voor één voorgesteld. Om het boek niet dikker te maken dan het al is, kozen we om een beperkt aantal velden uit de indicatorenfiche op te nemen: de definities maken duidelijk wat we meten, de tabellen en grafieken tonen alle beschikbare cijfers, de toelichtingen geven een korte duiding bij de resultaten, een korte bronverwijzing en eventuele validiteitsproblemen worden meegegeven, en we leggen per indicator ook linken met de visie en met andere relevante indicatoren. Extra velden uit de indicatorenfiche zijn te vinden op de website www.thuisindestad.be (luik Stadsmonitor). Zo beschikt elke indicator ook over een uitgebreide bronverwijzing, een beschrijving van de databetrouwbaarheid, informatie over de vergelijkbaarheid van de data in tijd en ruimte, over de eventuele kostprijs van de data en over de periodiciteit waarmee de data worden verzameld. Waar data voorlopig ontbreken formuleren we zowel in het boek als op de website telkens een piste om cijfers op korte of middellange termijn te verzamelen.

In dit inleidend deel komen verder volgende vragen aan bod: wat is de Stadsmonitor en wat is hij niet? Welke doelen en functies heeft dit instrument? Hoe kan de Stadsmonitor

worden gebruikt? Met welke elementen moeten we rekening houden wanneer de Stadsmonitor wordt ingebed in de stedelijke organisatie?

Wat voorligt is geen academisch boek bestaande uit allerhande theoretische kaders, internationale vergelijkingen en complexe analyses van resultaten. In overleg met de stedenstuurgroep beslisten we om de visie en de indicatoren centraal te stellen. Het is een boek dat frequent en op verschillende manieren kan worden gebruikt (zie verder), geen pageturner die men één maal ter hand neemt.

Definitie en functies van de Stadsmonitor

De Stadsmonitor bestaat uit 2 onderdelen. Enerzijds is er een visie voor een leefbare en duurzame Vlaamse stad bestaande uit doelen en intenties die tonen waar we op (middel) lange termijn willen landen (zie deel 1). Anderzijds zijn er 190 indicatoren die in kaart brengen hoe leefbaar onze steden zijn en hoe duurzaam hun ontwikkeling is (zie deel 2). Beide onderdelen zijn in principe onafscheidelijk.

Hoewel bovenstaande omschrijving voor velen zal volstaan, willen we graag meer uitleg geven bij de eigenschappen en functies van de Stadsmonitor. We doen dit aan de hand van 3 kenmerken die elkaar overlappen en beïnvloeden:

(1) De Stadsmonitor is een meet-, communicatie- en leerinstrument op strategisch niveau bestemd voor alle bij de stedelijke ontwikkeling betrokken actoren

De Stadsmonitor is een instrument op strategisch niveau. Hiermee bedoelen we dat de Stadsmonitor op een geïntegreerde manier de stedelijke leefbaarheid benadert en zich tevens richt op de toekomst. Beide elementen sluiten nauw aan bij het denkkader van duurzame ontwikkeling (zie deel 3). Dergelijke brede focus vraagt selectief gekozen indicatoren en zo veel als mogelijk gecompriëerde data. Omdat vele concepten zich moeilijk laten vatten in één cijfer, werd het vooropgestelde aantal indicatoren (maximum 100) niet gehaald. Aangezien de Stadsmonitor veeleer een (middel)lange termijn voor ogen houdt, is het echter niet noodzakelijk om jaarlijks alle cijfers te actualiseren. Om de drie à vier jaar een volledig nieuwe editie opmaken volstaat.

De leereffecten van de Stadsmonitor zitten in de opbouw van een gemeenschappelijke kijk naar de stad (wie ziet wat?), in de communicatie en discussie over indicatoren (wat meet wat?), in de discussie over de manier waarop trends moeten of kunnen worden gewijzigd (wat moet er gebeuren?), in de discussie over de verdeling van verantwoordelijkheden (wie moet wat doen?) en opbouw van partnerschappen (hoe kan worden samengewerkt?). De monitor is in zijn geheel een communicatie-instrument over de stad en zijn ontwikkeling, tussen stadsbestuur, bewoners, maatschappelijk middenveld, bedrijven,...

Hoewel bedoeld voor iedereen die bij de stedelijke ontwikkeling is betrokken dient de Stadsmonitor in de eerste plaats voor beleidsdebatten op het niveau van de gemeenteraad, het college, het ambtelijke managementcomité, voor deze collectieve organen dus die verantwoordelijk zijn voor het overkoepelend functioneren van stadsbesturen en voor de grote richtingen van het beleid (zie ook verder).

(2) De Stadsmonitor is geen beleidseffectmeting of prestatie­meting, maar bevat omgevingsindicatoren die maatschappelijk relevante evoluties tonen

Een monitor meet en werkt met indicatoren. Indicatoren worden gebruikt om vaak vage en complexe verschijnselen samengevat weer te geven in functie van een doel.

De Stadsmonitor bevat omgevingsindicatoren. Deze indicatoren tonen evoluties van factoren en actoren die deel uitmaken van de maatschappelijke omgeving. De Stadsmonitor is bijgevolg één van de instrumenten die de kwaliteit van de omgevingsanalyse moet verbeteren. Het maken van een omgevingsanalyse gaat meestal vooraf aan het bepalen van de beleidsvisie en de strategische doelstellingen. Dergelijke analyse moet een goede status quaestio­nis geven van de problemen, de potenties en de verwachte ontwikkelingen op korte, middellange en lange termijn, waarmee i.c. de stad en het stedelijk beleid rekening moeten houden. Dat geldt bijvoorbeeld voor sociale en ecologische evoluties, politieke ontwikkelingen, maatschappelijke behoeften, waardepatronen, economische conjunctuur, demografische evoluties,... Hiermee wordt meteen duidelijk dat naast de Stadsmonitor ook andere gegevens noodzakelijk zijn om de omgeving in kaart te brengen (vb. contextvariabelen en meer kwalitatieve elementen).

26

De Stadsmonitor geeft alvast niet aan wie in welke dienst en op welk beleidsniveau gisteren wat gedaan heeft en wat die morgen moet doen. Evenmin omvat de Stadsmonitor indicatoren die de eigenlijke impact van één bepaald beleid op de omgeving nagaan. We merken op dat dergelijke meetsystemen – respectievelijk prestatie- en beleidseffectmetingen – momenteel zeer populair zijn. Denken we hier bijvoorbeeld aan kwaliteitsmodellen zoals de Balance Scorecard ontwikkeld door Kaplan and Norton, de doelmatigheidsanalyse zoals het Instituut voor de Overheid (K.U.Leuven) dit percipieert en het Excellence-model van de European Foundation of Quality Management (EFQM). Bijzondere aandacht verdient ook het Common Assessment Framework (CAF) dat door de jaren heen is uitgegroeid tot het referentiemodel in de publieke sector. Beleidseffectmeting is echter een bijzonder hachelijke en methodisch complexe materie. Kan men bijvoorbeeld de doelstellingen voldoende operationaliseren om na te gaan of ze effectief bereikt zijn? Is het mogelijk om de effecten van één bepaald beleid werkelijk te meten? Hoe vaststellen wie of wat welke invloed heeft? Hoe effecten in verband brengen met genomen maatregelen?... Prestatiemeting stelt zichzelf minder ambitieuze doelstellingen en is minder omstreden omdat er minder interferenties zijn van elementen uit de omgeving die men niet zelf in handen heeft. Hier wil men vooral cijfers verzamelen die iets vertellen over de performantie van bepaalde actoren (bijvoorbeeld stedelijke diensten).

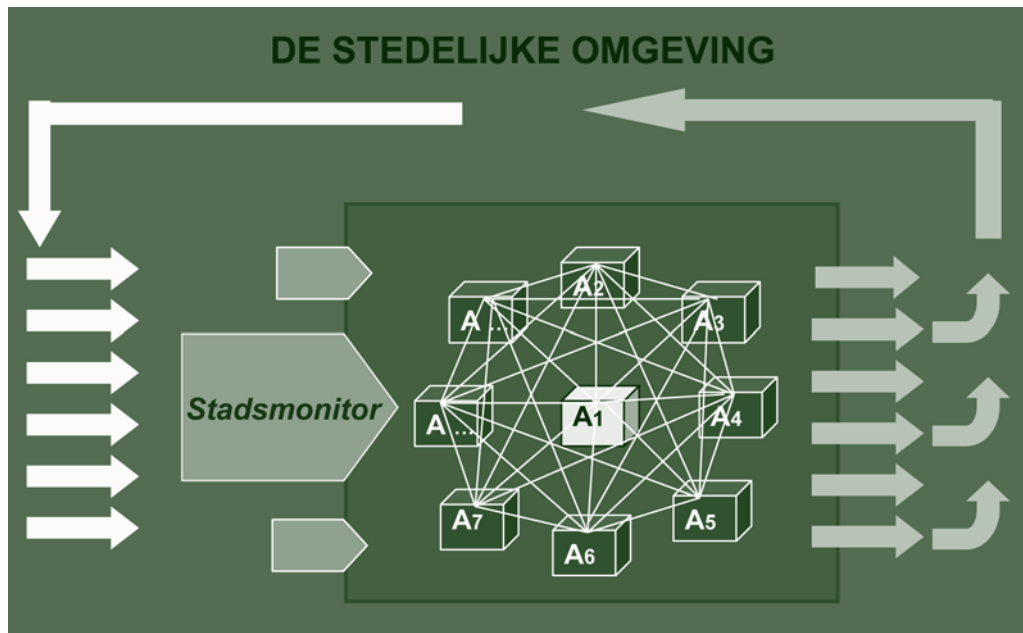
De Stadsmonitor is dus zeker geen evaluatie-instrument van operationele programma's van bepaalde diensten. Het werd ook niet ontwikkeld als een instrument voor evaluatie van het beleid van het stadsbestuur. In de stedelijke omgeving zijn immers veel meer actoren actief dan het stadsbestuur (vb. bovenlokale overheden, bedrijven, het maatschappelijke middenveld, vzw's, burgers,...). De Stadsmonitor kan wel worden gezien als een evaluatie-instrument op een zeer algemeen niveau, als een evaluatie van de collectieve effecten op de

maatschappelijke omgeving van alle handelingen en inspanningen van de verschillende publieke en private actoren. Een nuancering is hier wel nodig: het is mogelijk dat een stadsbestuur (of een andere actor) zelf vindt dat bepaalde elementen van de Stadsmonitor als rechtstreekse effectmeting van eigen beleidsinspanningen kunnen worden ingebouwd. Sommige aspecten van de monitor staan immers directer in verband met taken en bevoegdheden van één actor dan andere.

- (3) De Stadsmonitor heeft als doel het strategisch beleid van alle relevante actoren en van het stadsbestuur in het bijzonder beter te onderbouwen door het geven van een input voor planning en beleidsprogramma's.

De monitor moet het strategische beleidsproces van alle actoren voeden. In dit project staan vooral de ambities van het stadsbestuur (in onderstaand schema wordt het stadsbestuur met A1 aangeduid) centraal, maar de Stadsmonitor kan dus evengoed voeding of input geven aan strategische debatten op Vlaams niveau, in bedrijven en scholen in de stad, het maatschappelijk middenveld, gesubsidieerde diensten, ... (zie A2, A3, A4,... in Figuur 1).

Figuur 1: De Stadsmonitor versterkt de omgevingsanalyse van verschillende actoren

We kijken dus vanuit een systeembenadering naar stadsbesturen¹. Uit figuur 1 kunnen we immers afleiden dat het stadsbestuur als systeem deel uitmaakt van het systeem stad als leefgemeenschap, waarmee we het geheel bedoelen van alle actoren die in of ten aanzien

¹ De systeembenadering in de bestuurskunde steunt overwegend op het theoretische werk van Luhmann (1965) en Easton (1966).

van de stad actief zijn. De systeembenadering legt vooral de nadruk op de relatie tussen de organisatie en haar maatschappelijke omgeving. In die zin leidt de systeembenadering tot het inzicht van de contingentie, een kernstuk in de organisatieleer. Contingentie betekent dat elke organisatie specifiek is omdat ze werkt in een eigen maatschappelijke omgeving en zich daaraan moet aanpassen.

Vandaar de keuze om enkel omgevingsindicatoren in de Stadsmonitor op te nemen die de complexe maatschappelijke stedelijke omgeving inzichtelijk maken (zie boven). Het instrument bevindt zich dan ook aan de inputzijde van het systeem. De outputs (acties van allerlei actoren) werken op de omgeving in en hun impact samen (de effecten van alle outputs) beïnvloeden de omgevingskenmerken. Dan zijn ze een nieuwe input voor het systeem stad en in het bijzonder voor het stadsbestuur. De Stadsmonitor meet dus de 'outcome' van acties van vele actoren in de stedelijke context (en van buiten de stad, vb. de impact van acties van de centrale overheden).

Zoals herhaaldelijk vermeld hebben de stadsbesturen in dat proces een bijzondere rol: ze zijn gelegitimeerd voor het algemene belang van vorige, huidige en toekomstige generaties in de stad. Ze hebben dan ook een bijzondere verantwoordelijkheid in de regie van de inspanningen van de overheidsactoren en van maatschappelijke actoren. Uiteraard is de Stadsmonitor voor de stadsbesturen zelf ook een richtinggevend instrument om de eigen taken en bevoegdheden bij te sturen.

Gebruik van de Stadsmonitor

Uiteraard is de bedoeling dat dit instrument, waar zoveel tijd, energie en geld naartoe is gegaan, ook in de steden wordt gebruikt. Maar wat is dat, zo'n monitor gebruiken?

De evaluatie van het gebruik moet in tijdsperspectief worden geplaatst. De opmaak van de Stadsmonitor is een omvangrijke onderneming geweest (zie deel 3). In de eerste editie van de Stadsmonitor (2004) waren nogal wat indicatoren niet ingevuld en was er anderzijds nog geen 'monitor' omdat er nog geen tijdreeks was die evoluties kon weergeven. Dat verandert nu: ontbrekende data worden aangevuld en voor heel wat data is een tweede cijfer verschenen. Het is in elk geval duidelijk dat de evolutie van indicatoren al tot een heel ander debat leidt dan een geïsoleerd statisch cijfer: hoe komt het dat indicator X of Y in onze stad dusdanig evolueert? Die evolutie op zich bevat nieuwe interpretaties en is een nieuw beleidssignaal. Het effect hiervan is op het moment dat dit boek werd opgemaakt, nog niet te meten. We gaan er wel van uit dat de belangstelling met name van politici daardoor sterk zal toenemen.

Een specifieke vorm van 'gebruik' is het effect van de Stadsmonitor op denken en praten over de stad. Dat effect is veelvoudig. Vooreerst bleek tijdens de fase van de opmaak van de visiematrix dat de beleidsmatige discussie (waar willen we met de stad heen?) door veel participanten (dat waren evenwel bijna alleen ambtenaren en experts) als zeer relevant en verfrissend werd ervaren. Achteraf is ook gebleken dat in meerdere steden visieteksten werden gebruikt, soms werden verwerkt in beleidsnota's, als kapstok dienden om de eigen

visies aan op te hangen. Het intellectuele kader dat uiteindelijk tot de indicatoren heeft geleid is dus op zich inspirerend. Voor het draagvlak (en dus gebruik) van de indicatoren is dat een belangrijk gegeven.

Ten tweede heeft de Stadsmonitor mogelijke maatschappelijke effecten. De Stadsmonitor is een voor iedereen openbaar document. Dat staat in contrast tot veel beleidsdata die binnen de besturen blijven. In principe kan iedereen de gegevens uit de Stadsmonitor gebruiken. We hebben zeker geen systematisch zicht op de omvang van dit gebruik maar nu en dan blijkt dat elementen uit de Stadsmonitor in het publieke debat belanden waarbij het initiatief vanuit het maatschappelijk middenveld komt. Het effect daarvan is moeilijk te meten maar het belang niet te onderschatten. De Stadsmonitor is van iedereen.

Ten derde doen zich effecten voor die eerder niet bedoeld waren. De neiging om te 'benchmarken' is erg groot, ook al is de Stadsmonitor daar niet voor bedoeld. Er zijn voorbeelden waarbij politici de plaats van hun stad ten opzichte van andere steden in de Stadsmonitor grondig hebben ontleed en dat gebruikt hebben op besprekingen op het college of interne bijeenkomsten. Vaak kwamen vanuit die benchmarking verwijzingen naar de Stadsmonitor boven in persteksten, in beleidsteksten, in verklaringen, in de verkiezingscampagne. Dat betekent dat politici en ambtenaren op dat moment het hele referentiekader van de Stadsmonitor ook als hun kader voor denken en actie overnemen. Dat zet een bepaald 'frame' in het denken dat invloedrijk kan zijn. We gaan er vanuit dat deze benchmarking zal toenemen naarmate de monitor steeds meer een monitor wordt.

De Stadsmonitor was bedoeld om het strategische debat te stofferen (zie boven). Dat is de meer utilitaire betekenis van het woord 'gebruik'. Wordt de Stadsmonitor in deze betekenis gebruikt? Die vraag is wat kunstmatig: alleen discussiëren op basis van indicatoren lijkt wat mager en onvermijdelijk komt dan ook een debat op gang over kwaliteit van cijfers en multi-interpreteerbaarheid van cijfers, zelfs hier en daar ook nog over de validiteit van de data. De Stadsmonitor is één, maar niet de enige bron van informatie over de omgevingsevoluties. Idealiter worden indicatoren in een context geplaatst met andere data: kwalitatieve gegevens uit enquêtes, resultaten van studies, contacten met sleutelfiguren, overleg in stuurgroepen. Dan draagt de Stadsmonitor bij tot discussie maar wordt niet verwacht dat de Stadsmonitor de discussie vervangt. Men kan van een instrument ook teveel verwachten.

De aard van het gebruik van de Stadsmonitor als bron voor strategische discussie is gekoppeld aan een reeks 'instituties' in elke stad. Daarmee bedoelen we de manier waarop de stad intern werkt, de manier waarop politici en ambtenaren zich tot elkaar verhouden, het functioneren van het college en het managementteam, de aard van het leiderschap in de stad maar ook de interne cultuur in de stad. Het gaat met andere woorden om een geheel van factoren dat de bedding biedt waarin de Stadsmonitor terecht komt en die ook mee bepaalt en verklaart of en hoe dit instrument wordt gebruikt. In Antwerpen, Oostende, Mechelen en Leuven hebben we onderzoek uitgevoerd over deze bestuurlijke context.

Dat maakte het project trouwens uniek: we ontwikkelden niet alleen een technisch instrument maar keken ook naar de bestuurskundige factoren die het gebruik van dit instrument mee zouden kunnen verklaren. Uit die studie²(Vallet en De Rynck, 2005) halen we enkele elementen.

We stelden vooreerst vast dat in stadsbesturen op hetzelfde moment heel wat beleidsdomeinen vorm krijgen en actoren op die domeinen actief zijn. Dat zijn tot op zekere hoogte ook redelijk autonoom functionerende ‘instituties’ in de stad: de actoren op het vlak van cultuur, deze op vlak van milieuzorg,... Het is overduidelijk dat vooral ambtelijke actoren binnen deze domeinen het voor hen nuttige materiaal uit de Stadsmonitor halen en dat combineren met ander materiaal. We weten niet juist wat ze daarmee aanvangen en hoe ze dat materiaal gebruiken en of dat beleidseffecten heeft. Maar de drang naar cijfers is op ambtelijk niveau in elk geval groter geworden, vooral in het zog van de toename van convenanten. Dat gebruik kan dan wel soms zeer functioneel zijn, zonder dat voor het overige veel met die data gebeurt. Als het echter te functioneel wordt, wordt het gebruik van de data ook onkritisch en dat is in elk geval geen goed gebruik.

Het begrip ‘strategie’ zou kunnen doen vermoeden dat het stadsbestuur op een bepaald moment stilstaat, nadenkt, nieuwe lijnen op papier zet en dan vervolgens weer in beweging komt. Onze bedenking over de verschillende beleidsdomeinen relateert dat beeld al voor een deel. Er zijn verschillende ritmes in de beleidsontwikkeling in de beleidsdomeinen. Strategie lijkt te wijzen op één organisatieomvattend proces dat tamelijk lineair verloopt: omgeving in kaart brengen, doelstellingen bepalen, keuzes maken, programma’s bedenken, uitvoeren en evalueren. De Stadsmonitor komt dan aan het begin van dit proces. Dergelijke overkoepelende momenten van reflectie komen wel voor in stadsbesturen maar ze zijn toch redelijk uitzonderlijk. In de praktijk verloopt het beleid veel minder geordend, veel minder gestructureerd en veel minder overkoepelend. Stadsbesturen zijn vaak heel operationeel bezig, werken op verschillende niveaus en in een reeks beleidsdomeinen, hebben een deel instrumenten in handen maar een deel niet en ze worden in hun werk sterk beïnvloed door soms snel veranderende omstandigheden, door nieuwe opportuniteiten. Ze worden mee gestuurd door instructies, opdrachten, regelgeving, geld en instrumenten van de centrale overheden. We kunnen dat ‘chaotisch’ noemen maar dat klinkt negatiever dan hier bedoeld. In elk geval is het duidelijk dat in zo’n beleidscontext het ‘gebruik’ van een instrument als de Stadsmonitor veel minder rationeel en geordend gebeurt maar dat betekent niet dat het instrument niet wordt gebruikt of dat het geen effect heeft. Alleen is het wel veel lastiger om dat gebruik helder te benoemen, laat staan te meten. Op vele momenten en op vele niveaus in de organisatie kunnen data in die verschillende processen een rol spelen.

Uiteraard zijn momenten van strategische reflectie, over heel de organisatie, wenselijk. De Stadsmonitor zal dan één, maar ook maar één bron zijn om deze reflectie te voeden. Uit het onderzoek bleek dat stadsbesturen relatief weinig ruimte maken en ervaring hebben

² Vallet, N. en De Rynck, F., *Leren van en over stadsorganisaties. Rapport over de bestuurskundige en beleidsmatige context voor het werken met een Stadsmonitor*, i.o.v. Vlaams stedenbeleid, 2005, 134p., rapport zie www.thuisindestad.be (luik Stadsmonitor).

met dat soort reflecties en dat de capaciteit om dat te doen vrij beperkt is. We stelden bijvoorbeeld vast dat de stadssecretarissen relatief weinig omringd zijn met strategische beleids capaciteit en dat dit ook geldt voor managementteams. Het gebruik van de Stadsmonitor vergt actieve omgang met het instrument en inpassing in de eigen behoeften. Er is altijd een vertaalslag nodig van cijfers naar beleidsmateriaal. Die capaciteit aan de top van de stadsorganisaties voor dit soort beleidswerk dat de organisatie overkoepelt, is vaak heel beperkt. Misschien werkt het zelfs omgekeerd: we stelden vast dat in meerdere steden als gevolg van de invoering van de Stadsmonitor en andere initiatieven ook de nood tot het versterken van de strategische capaciteit wordt gevoeld. Het is een soort 'gebruik' waar niet meteen aan gedacht werd bij het opzetten van het instrument.

Het al dan niet gebruiken van strategische instrumenten heeft zeker ook met de interne cultuur te maken, bij politici, bij ambtenaren en in de verhouding tussen beide. Functioneert een stadsbestuur erg gesloten dan heeft zo'n organisatie geen nood aan cijfers over de maatschappelijke omgeving, men denkt zelf wel te weten wat er nodig is. Functioneert een stadsbestuur erg open en kritisch ten opzichte van zichzelf, dan neemt de nood aan data over evoluties in de omgeving sterk toe. We stelden in de steden op dit punt verschillende politieke tradities en culturen vast. Maar er bestaat ook een ambtelijke cultuur: veel ambtenaren op leidinggevend niveau zijn veel minder 'strategisch' bezig dan we zouden vermoeden. Dat kan deels te maken hebben met hun eigen ingesteldheid en het beroepsbeeld dat ze van zichzelf hebben of met de instructies die ze van politici of van de ambtelijke top krijgen, dat kan te maken hebben met een sterke druk vanuit het operationele werk waardoor de dagelijkse zorgen alles domineren en er geen tijd noch ruimte is om op het strategische niveau actief te zijn. De aard van het gebruik of niet-gebruik van instrumenten zegt zeker iets over de instrumenten zelf maar het zegt ook altijd iets over de organisatie. Een instrument op zich kan de interne cultuur niet wijzigen maar het kan er wel toe bijdragen. De Stadsmonitor kan worden gebruikt als hefboom voor organisatieverandering en maakt dan deel uit van het strategische spel dat rond strategie en strategische capaciteit in een stad wordt gespeeld.

Een laatste vorm van potentieel gebruik ontwikkelt zich in de interbestuurlijke verhoudingen. De Vlaamse overheid besteedt veel middelen in het project. Naarmate de Stadsmonitor meer een monitor wordt, zou het niet meer dan logisch zijn dat de Vlaamse en de lokale besturen dit als platform gebruiken voor alle discussies over en onderbouw van convenanten en strategische contracten in het kader van sectorale beleidsvoering en in het kader van het Vlaamse Stedenfonds. Dat zou een vorm van gebruik zijn die tot erg veel tijdsbesparing zou kunnen leiden, veel administratieve overlast kan vermijden. Bovendien zou de Stadsmonitor ertoe bijdragen dat de twee bestuursniveaus vanuit dezelfde referentiekaders werken, over alle convenanten heen. Dan gaat van de Stadsmonitor ook een integrerend effect uit. Dat alles is een op dit moment nog wat onontgonnen maar wel potentieel krachtig effect van de Stadsmonitor waardoor de legitimiteit van de Stadsmonitor bij de stadsbesturen alvast sterk aan belang zou winnen. Het gebruik van de Stadsmonitor bepaalt dus ook het gebruik van de Stadsmonitor...

DEEL 1

VISIE OP EEN LEEFBARE EN DUURZAME VLAAMSE STAD

Aan de basis van de keuze voor indicatoren in de Stadsmonitor ligt een visie op een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Daarin zijn de begrippen van leefbaarheid en duurzaamheid toegepast op alle belangrijke activiteiten in de stad. De visie heeft de vorm van een matrix bestaande uit rijen en kolommen (zie figuur 2). In de rijen staan de activiteiten (wonen, leren, werken, ondernemen,...), in de kolommen staan de vier principes vanuit het duurzaamheidsconcept: economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principes. Zo verweven we activiteiten met principes en weven we principes doorheen activiteiten. Op de kruisingen van rijen en kolommen staan de intenties of bekommernissen, die allemaal samen de volledige visie voor een leefbare en duurzame toekomst vormen. De volledig ingevulde visiematrix staat op de website van het Vlaams stedenbeleid, namelijk www.thuisindestad.be (luik Stadsmonitor).

Figuur 2: visiematrix voor een leefbare en duurzame Vlaamse stad

32

PRINCIPES / ACTIVITEITEN	Economische principes:	Sociale principes	Fysiek-ecologische principes:	Institutionele principes:
	<ul style="list-style-type: none">• optimale afstemming tussen vraag en aanbod;• zowel kwantitatief als kwalitatief• private en publieke dienstverlening	<ul style="list-style-type: none">• geen armoede en financiële ongelijkheid• geen uitsluiting en discriminatie (fysiek, mentaal, financieel)• bevorderen van gelijke kansen	<ul style="list-style-type: none">• rationeel milieugebruik (milieugebruiksruimte);• kwaliteit van het leefmilieu (biodiversiteit)• rationeel ruimtegebruik;• rationeel infrastructuurgebruik• kwaliteit van de infrastructuur en ruimte	<ul style="list-style-type: none">• vertrouwen (in de maatschappij en in de overheid)• verinnerlijking van waarden relevant voor leefbaarheid en duurzaamheid• samenwerking, netwerken• participatie, burgerbetrokkenheid
Cultuur & Vrije tijd				
Leren & Onderwijs				
Natuur- & milieubeheer				
Ondernemen & Werken				
Veiligheidszorg				
Wonen				
Zich verplaatsen & Mobiliteit				
Zorg & opvang				

De eerste versie van de visiematrix werd in 2002 ter discussie voorgelegd aan meer dan honderd experts. Tijdens vele overlegmomenten werden intenties toegevoegd, verscherpt en geschrapt waardoor de visiematrix vorm en inhoud kreeg. Deze participatieve aanpak was zinvol: het bracht vele mensen in interessante discussies over de stad samen, het draagvlak voor de Stadsmonitor groeide, en we leerden dat visievorming nog niet op alle beleidsdomeinen even sterk is ontwikkeld. Nadien werden - opnieuw in nauw overleg - de intenties uit de visiematrix opgedeeld in verschillende clusters (meer uitleg: zie deel 3). Een cluster bestaat uit een aantal intenties die verband houden met eenzelfde thema. Er zijn rijclusters (intenties afkomstig uit een activiteitendomein of rij) én kolomclusters (intenties gebaseerd op een principe of kolom). Deze clusters of thema's trachtten we vervolgens te vatten met gewenste indicatoren.

Dit deel van het boek is opgedeeld in 11 hoofdstukken, die telkens verwijzen naar rijen en/of kolommen uit de visiematrix. De eerste zeven hoofdstukken hebben betrekking op rijen van deze matrix. Zo moeten de teksten uit hoofdstuk 1 gelezen worden als een gewenste toekomstvisie over "Cultuur en Vrije Tijd" in Vlaamse centrumsteden. De andere hoofdstukken van dit deel hebben betrekking op kolommen van de matrix. Omdat de afstemming tussen vraag en aanbod specifiek is voor elk van de activiteitendomeinen, werd het economische principe niet apart behandeld. Wel maken we een onderscheid tussen het ecologische en het fysieke principe. Bij het ecologische principe voegen we tevens de intenties omtrent het natuur- en milieubeheer toe (zie hoofdstuk 9). Voorts is er een hoofdstuk over de sociale principes en over de institutionele principes.

Hoofdstuk 1: Cultuur & vrije tijd

Cluster: Stimuleren van cultuurcreatie en –participatie

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kan iedereen participeren aan kunst en cultuur, zowel om zich te ontspannen of om zijn/haar creativiteit tot uiting te laten komen. Culturele participatie en creatie dragen bij tot openheid, tolerantie en respect voor iedereen.

Algemene intenties en bekommernissen:

C2: In de stad kan iedereen cultureel actief zijn, zodat diverse vormen van cultuurcreatie tot ontplooiing kunnen komen.

C4: In de stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur om zich te ontspannen en/of meer culturele competenties te ontwikkelen.

C1: In de stad wordt het culturele aanbod gekenmerkt door diversiteit, kwantiteit en kwaliteit.

Dit betekent onder meer:

- C3: De creativiteit van de kunstenaars wordt gestimuleerd, zodat artistieke creatie en vernieuwing mogelijk wordt.
- C5: De culturele infrastructuur in de stad is divers en optimaal aangepast aan de kunst- en cultuuruitingen.
- C8: De culturele actoren en activiteiten dragen bij tot sociale contacten, openheid voor diversiteit, tolerantie en respect voor elkaar. Een belangrijk deel van de culturele activiteiten beklemtonen zowel de lokale als de internationale solidariteit.
- C9: In de stad worden de (mentale en financiële) drempels voor (gevarieerde) cultuurparticipatie verlaagd en worden acties ondernomen specifiek voor groepen die minder participeren.
Met onder meer:
 - C10: De culturele infrastructuur in de stad is voor iedereen bereikbaar en toegankelijk (fysisch, mentaal en financieel).
 - C13: Culturele instellingen en evenementen zijn vlot bereikbaar met het openbaar vervoer.
- C11: In de stad zijn er zowel lokale als spontane culturele activiteiten.
Met onder meer:
 - C14: De publieke ruimte in de stad is van een hoogstaande kwaliteit en biedt het kader voor diverse (spontane) culturele activiteiten en voor beeldende kunsten (kunst in openbare ruimte).
- C18: Stadsbewoners en –gebruikers hebben makkelijk toegang tot culturele informatie.
- L3: In de stad wordt het levenslang en levensbreed leren ondersteund. Beide zijn belangrijk voor de kansen op de arbeidsmarkt en de persoonlijke ontplooiing.

Cluster: Cultureel erfgoed bewaren en ontsluiten

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad wordt het cultureel erfgoed bewaard en ontsloten voor iedereen. Het beklemt met het unieke karakter van de stad. Het schept verbondenheid onder de bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor bezoekers.

Algemene intenties en bekommernissen:

C7: In de stad wordt het cultureel erfgoed bestudeerd, bewaard, geactualiseerd en ontsloten ten behoeve van een breed publiek.

VT4: Het 'unieke' karakter van de stad (geschiedenis, erfgoed, publieke ruimtes, mix van activiteiten, sfeer) dient men te behouden en verder te ontwikkelen. Het schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en –gebruikers

Cluster: Positieve uitstraling van de stad op het vlak van cultuur & vrije tijd

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad wordt het unieke karakter van de stad verder ontwikkeld. De mix van de culturele rijkdom, samen met de geschiedenis, erfgoed, kwalitatieve publieke ruimtes en diverse evenementen bevorderen de uitstraling van de stad op het vlak van cultuur en recreatie. Die uitstraling vormt een bron van aantrekkingskracht zijn voor stadsbezoekers.

35

Algemene intenties en bekommernissen:

C6: De culturele identiteit en uitstraling van de stad wordt behouden of verder ontwikkeld zodat stadsinwoners zich verbonden voelen met de stad en stadsgebruikers zich aangetrokken voelen tot de culturele rijkdom van de stad.

VT4: Het 'unieke' karakter van de stad (geschiedenis, erfgoed, publieke ruimtes, mix van activiteiten, sfeer) dient men te behouden en verder te ontwikkelen. Het schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en –gebruikers

Dit betekent onder meer:

- **VT2:** De stad is attractief, ook voor stadsbezoekers, en biedt een kwaliteitsvol en voldoende divers aanbod op het vlak van logiesverstrekking, cultureel en bouwkundig erfgoed, horeca-sector, winkelen, groen- en waterbeleving, culturele en sportieve evenementen.
- **VT7:** In de stad zijn toeristische attracties en evenementen voor iedereen bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar.
- **C14:** De publieke ruimte in de stad is van een hoogstaande kwaliteit en biedt het kader voor diverse (spontane) culturele activiteiten en voor beeldende kunsten (kunst in openbare ruimte).
- **C16:** Actoren uit de stadsregio stemmen hun culturele initiatieven op elkaar af .

- C17: Het cultuuraanbod in de stad positioneert zich in een interstedelijke context. Afstemming en samenwerking met andere (kunst)steden is essentieel.
- VT19: Om haar uitstraling inzake vrijetijdsfaciliteiten te versterken positioneert de stad zich in een interstedelijke context. Afstemming en samenwerking met andere steden is essentieel.

Cluster: Sport & spel bevorderen

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad wordt een kwalitatief en divers aanbod inzake sport en spel ontwikkeld, waaraan alle bevolkingsgroepen kunnen deelnemen.

Algemene intenties en bekommernissen:

VT1: In de stad is er een kwaliteitsvol en divers aanbod inzake sport en spel dat inspeelt op de noden van alle stadsbewoners. Het aanbod sluit voldoende aan bij de demografische evolutie en verschuivingen in het arbeids- en vrijetijdsethos.

VT9: Sport & spel zijn erop gericht om ontmoeting tussen een diversiteit aan bevolkingsgroepen mogelijk te maken.

Dit betekent onder meer:

- VT5: Alle bevolkingsgroepen hebben gelijke kansen om hun vrijetijdsactiviteiten te kunnen ontplooiën. Dualisering in de vrijetijdsbesteding wordt voorkomen en bestreden.
- VT3: In de stad zijn er voldoende mogelijkheden voor niet commerciële en informele vrijetijdsactiviteiten, sportieve activiteiten en speelvoorzieningen.
- VT6: In de stad zijn sport- en speelruimtes, en dito activiteiten en programma's voor iedereen bruikbaar, bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar.

Cluster: Bevorderen van het verenigingsleven

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad bloeit een rijk verenigingsleven, dat bijdraagt aan sociale contacten, openheid voor diversiteit, tolerantie en respect voor elkaar.

Algemene intenties en bekommernissen:

VT8: In de stad bloeit een rijk verenigingsleven, dat omwille van zijn sociale belang (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie) voldoende ondersteuning krijgt.

C11: In de stad zijn er zowel lokale als spontane culturele activiteiten.

C8: De culturele actoren en activiteiten dragen bij tot sociale contacten, openheid voor diversiteit, tolerantie en respect voor elkaar. Een belangrijk deel van de culturele activiteiten beklemtonen zowel de lokale als de internationale solidariteit.

Dit betekent onder meer:

- C14: De publieke ruimte in de stad is van een hoogstaande kwaliteit en biedt het kader voor diverse (spontane) culturele activiteiten en voor beeldende kunsten (kunst in openbare ruimte).

- VT17: In het aanbod aan vrijetijdsactiviteiten en -initiatieven neemt zelforganisatie een belangrijke plaats in.
- VT9: Sport & spel zijn erop gericht om ontmoeting tussen een diversiteit aan bevolkingsgroepen mogelijk te maken.

Cluster: Recreatief medegebruik van ruimte en infrastructuur stimuleren

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad wordt het recreatief medegebruik van de publieke ruimte gestimuleerd. Bovendien streeft men naar het meervoudig gebruik van voorzieningen, openbare en private ruimtes voor ontspanning, sport en spel, toerisme en evenementen.

Algemene intentie en bekommernis:

VT11: In de stad streeft men naar meervoudig ruimtegebruik en recreatief medegebruik van voorzieningen, openbare en private ruimtes voor ontspanning, sport en spel, toerisme en evenementen.

Dit betekent onder meer:

- C14: De publieke ruimte in de stad is van een hoogstaande kwaliteit en biedt het kader voor diverse (spontane) culturele activiteiten en voor beeldende kunsten (kunst in openbare ruimte).
- VT12: De publieke ruimte in de stad biedt ruimte voor sport & spel, buurtinitiatieven en stadsevenementen.
- VT13/N6: In gebieden met hoofdfunctie natuur worden zachte recreatievormen gestimuleerd. In gebieden waar de natuurfunctie neven- of ondergeschikt is, worden zoveel als mogelijk natuurontwikkeling en behoud gestimuleerd.
- VT10: In de stad worden vormen van overlast en hinder – ten gevolge van toerisme en evenementen – onder controle gehouden.

37

Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond cultuur & vrije tijd

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad werkt de stedelijke overheid samen met de recreatieve en culturele sector met het oog op een gedragen stedelijk beleid. Zelforganisatie en samenwerking op het terrein worden ondersteund.

Algemene intenties en bekommernissen:

VT16: Betrekken van de recreatieve sector (sport, spel en toerisme) als partner in beleidsformulering moet leiden tot een gedragen stedelijk beleid.

C15: In de stad is er rond cultuur veel zelforganisatie en samenwerking op verschillende niveaus en met andere sectoren.

Dit betekent onder meer:

- C16: Actoren uit de stadsregio stemmen hun culturele initiatieven op elkaar af.
- C17: Het cultuuraanbod in de stad positioneert zich in een interstedelijke context. Afstemming en samenwerking met andere (kunst)steden is essentieel.
- VT19: Om haar uitstraling inzake vrijetijdsfaciliteiten te versterken positioneert de stad zich in een interstedelijke context. Afstemming en samenwerking met andere steden is essentieel.
- VT17: In het aanbod aan vrijetijdsactiviteiten en -initiatieven neemt zelforganisatie een belangrijke plaats in.
- VT15: De actoren in de vrijetijdssector (sport & spel, toerisme en evenementen) versterken de samenwerking onderling en met andere actoren op vlak van beleid, product, distributie en communicatie.
- VT18: De stedelijke overheid neemt een regierol op in de vrijetijdssector (sport & spel, toerisme en evenementen). De eigen taak van de stedelijke overheid kan daarbinnen zowel sturend als aanvullend zijn.

Hoofdstuk 2: Leren & onderwijs

Cluster: Educatief project op maat

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren, die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooiën. Wil men hen in staat stellen om een educatief project op maat te doorlopen, dan dient het onderwijssysteem oog te hebben voor diversiteit van leerlingen en studenten en hen gelijke kansen te bieden. Juist door het maximaliseren van hun potenties beklemtoont men de strategische prioriteit voor het onderwijssysteem, namelijk het aanleren van vaardigheden, zodat men in de maatschappij zoveel als mogelijk voor zichzelf kan opkomen.

Algemene intentie en bekommernis:

L1: De kwaliteit van het onderwijs in de stad is voldoende hoog, zodat elk kind, jongere én volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen. Die kwaliteit heeft betrekking op veel kenmerken : diversificatie volgens de noden uit de maatschappij (ook in het hoger onderwijs), toegankelijkheid (territoriale spreiding en prijs), innovatief vermogen en infrastructuur.

Dit betekent onder meer:

- **L2:** In de stad behalen alle jongeren een kwalificatie die toegang verleent tot de arbeidsmarkt en/of het hoger onderwijs.
- **L6:** Onderwijs en vorming en opleiding bieden gelijke kansen aan kinderen en jongeren, ongeacht het milieu waaruit ze afkomstig zijn.

39

Cluster: Kwaliteit van het educatief aanbod

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elk kind, jongere én volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen. De kwaliteit heeft betrekking op het educatief programma en de diversificatie ervan volgens de noden uit de maatschappij. Daarnaast speelt de toegankelijkheid, de infrastructuur en de innovatie een belangrijke rol in het verhogen van de kwaliteit van alle onderwijsvormen en onderwijsniveaus.

Algemene intentie en bekommernis:

L1: De kwaliteit van het onderwijs in de stad is voldoende hoog, zodat elk kind, jongere én volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen. Die kwaliteit heeft betrekking op veel kenmerken : diversificatie volgens de noden uit de maatschappij (ook in het hoger onderwijs), toegankelijkheid (territoriale spreiding en prijs), innovatief vermogen en infrastructuur.

Dit betekent onder meer:

- **L3:** In de stad wordt het levenslang en levensbreed leren ondersteund. Beide zijn belangrijk voor de kansen op de arbeidsmarkt en de persoonlijke ontplooiing.

- L4: In de stad is er in het onderwijs en in het aanbod aan vorming en opleiding voldoende aandacht voor burgerschapsvorming.
- L5: Het onderwijs in de stad geeft een gelijke waardering voor alle onderwijsvormen en onderwijsniveaus.
- L9: Scholen kennen de achtergrond van kinderen om problemen te detecteren die een invloed hebben op de schoolcarrière.
- L10: In de stad is de school als leer- en werkomgeving aantrekkelijk voor leerlingen en leerkrachten.
- L11: In de stad zijn scholen goed uitgerust of kunnen beschikken over de nodige infrastructuur. De kwaliteit van de onderwijsinfrastructuur en van de schoolomgeving zijn optimaal.
- L12: Het onderwijs in de stad wordt 'ecologisch' ingericht
- L15: Alle scholen, en in het bijzonder scholen met een concentratie van problemen, beschikken over voldoende ondersteuning om hun taken te vervullen.

Cluster: Relatie tussen onderwijs en stad versterken

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad dient het onderwijssysteem oog te hebben voor de diversiteit van leerlingen en studenten en hen gelijke kansen te bieden. Het onderwijs zorgt ook voor het maximaliseren van de kansen naar de integratie in de maatschappij, zowel op de arbeidsmarkt als op het vlak van de persoonlijke ontplooiing.

Algemene intentie en bekommernis:

L7: Leren omgaan met de diversiteit van de stedelijke omgeving is een uitgangspunt voor het onderwijs in de stad. (De school in de stad versus de stad in de school)

Dit betekent onder meer:

- L2: In de stad behalen alle jongeren een kwalificatie die toegang verleent tot de arbeidsmarkt en/of het hoger onderwijs.
- L3: In de stad wordt het levenslang en levensbreed leren ondersteund. Beide zijn belangrijk voor de kansen op de arbeidsmarkt en de persoonlijke ontplooiing.
- L8: In de stedelijke omgeving wordt de wijk-/ buurtfunctie van de scholen versterkt.
- L13: Binnen de stad is er een goede samenwerking en afstemming (netoverschrijdend) tussen scholen onderling en tussen scholen en andere actoren.

Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond leren & onderwijs

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad zorgt de stedelijke overheid voor een goede (en netoverschrijdende) afstemming en samenwerking tussen scholen onderling én andere betrokken actoren uit de stedelijke samenleving.

Algemene intentie en bekommernis:

L13: Binnen de stad is er een goede samenwerking en afstemming (netoverschrijdend) tussen scholen onderling en tussen scholen en andere actoren.

Dit betekent onder meer:

L14: Stedelijke scholen nemen het voortouw inzake participatie van leerlingen, leerkrachten en ouders.

Hoofdstuk 3: Ondernemen & werken

Cluster: Inbedding van het economisch weefsel in de stad

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad worden diverse ondernemingsactiviteiten gestimuleerd die zich richten op de inbedding in de stadsregio. De inbedding wordt in een dubbele betekenis van het woord gebruikt: zowel inbedding in het economisch weefsel als aansluiting met het sociaal-cultureel leven in de stad. De economische inbedding heeft vooral betrekking op lokale toelevering en afname en andere vormen van samenwerking met diverse takken van het ondernemingsleven. De maatschappelijke inbedding heeft eerder betrekking op de afstemming op de stedelijke arbeidsmarkt, de aansluiting met het onderwijs, en de communicatie met de omwonenden.

Algemene intentie en bekommernis:

ON12/WE11: Om in een globaliserende netwerkeconomie een stabiele welvaartscreatie mogelijk te maken, werken de stedelijke actoren een economische strategie uit op verschillende schaalniveaus die gericht is op inbedding van het economisch weefsel in het sociaal-cultureel kapitaal van de stadsregio.

Dit betekent onder meer:

- ON1: Stedelijke economische groei en werkgelegenheid worden gestimuleerd door een strategische keuze voor stadsspecifieke bedrijvencusters die lokaal ingebed zijn of worden (gedeeltelijke lokale toelevering en afname, afstemming met arbeidsmarkt, aansluiting met onderwijs- en onderzoeksinstellingen, return naar gemeenschap)
- ON2: De stad wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan economische initiatieven met het oog op het voldoen aan de evoluerende vraag op de verschillende niveaus.
- ON3: In de stad zijn de verschillende niveaus van het handelsapparaat goed uitgebouwd: van het wijkgeoriënteerd tot het stadsgewestelijk winkelapparaat.
- ON8: Ondernemingen schakelen zich in in het stedelijk milieu, doen beroep op het aanwezige sociaal-culturele kapitaal en hebben aandacht voor de stedelijke (werkgelegenheids) problematiek.
- ON11: In de stad is er een grote verweving van functies (wonen, werken, recreëren).
- ON17: Netwerkcontacten tussen (lokale) ondernemingen en actoren stimuleren kennisuitwisseling en zetten aan tot innovaties. Bedrijven zijn mee met de ontwikkelingen in hun sector.

Cluster: Gunstig ondernemingsklimaat

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad wordt een gunstig ondernemingsklimaat gestimuleerd door o.a. doorzichtige administratieve procedures, de bevordering van opleidingen voor ondernemers, begeleiding van starters, fysieke vestigingsmogelijkheden, voldoende kwalitatieve ruimte en een, vlotte mobiliteit.

Algemene intentie en bekommernis:

ON4 : Een gunstig ondernemingsklimaat wordt gestimuleerd door o.a. doorzichtige administratieve procedures, de bevordering van opleidingen voor ondernemers, begeleiding van starters, fysieke vestigingsmogelijkheden, voldoende kwalitatieve ruimte, vlotte mobiliteit.

Dit betekent onder meer:

- **ON7:** Wie ondernemerskwaliteiten heeft en de stap naar ondernemen wil zetten, wordt ondersteund. Dat wordt aangevuld met specifieke acties naar kwetsbare groepen ondernemers.
- **ON10:** In de stad / stedelijk gebied is er voldoende ruimte voor ondernemen. Er wordt gestreefd naar zorgvuldig ruimtegebruik.

Cluster: Creatie van arbeid en afstemming tussen vraag en aanbod

De stedelijke overheid ondersteunt de personeelsvraag van de ondernemingen en neemt zelf een waaier van initiatieven om knelpunten bij de werkzoekenden weg te nemen in hun zoektocht naar een passende betrekking.

Algemene intentie en bekommernis:

WE2: Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een vraagstimulerend beleid, aangevuld met een waaier van initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen (aanbodgericht beleid) en vraag en aanbod doelmatig te matchen.

Dit betekent onder meer:

- **WE1:** De stedelijke economie (in de breedste betekenis) moet zo worden ingericht dat jobcreatie zoveel mogelijk wordt gestimuleerd, en dit zowel in het reguliere economische circuit als in de sociale economie. Werkgelegenheidsbeleid wordt ingepast in een ruimer economisch structuurbeleid.
- **ON6:** Ondernemingen in de stad bevorderen een goed sociaal klimaat door actief aandacht te besteden aan arbeidscreatie en kwaliteitsvolle arbeid (goede arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen).
- **WE8:** Het arbeidsmarktbeleid t.a.v. de steden moet meer ruimte laten voor lokale variatie en differentiatie
- **WE9:** De stedelijke arbeidsmarkt vergt een gedifferentieerde benadering van de verschillende economische segmenten .
- **WE4:** Op de stedelijke arbeidsmarkt wordt geen enkele bevolkingsgroep uitgesloten.
- **WE5:** Op de stedelijke arbeidsmarkt gaat aandacht naar sociale tewerkstelling en sociale economie.
- **WE6:** Naast participatie op de arbeidsmarkt, worden andere vormen van maatschappelijke participatie gestimuleerd en gewaardeerd.

Cluster: Kwaliteit van de arbeid verhogen

Ondernemingen in de stad besteden actief aandacht aan de kwaliteitsverbetering van de arbeid, zowel op het vlak van de arbeidsinhoud, arbeidsverhoudingen, arbeidsomstandigheden als voor de arbeidsvoorwaarden.

Algemene intenties en bekommernissen:

WE3: In de stad is er een ruim aanbod aan kwaliteitsvolle arbeid (goede arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen).

ON6: Ondernemingen in de stad bevorderen een goed sociaal klimaat door actief aandacht te besteden aan arbeidscreatie en kwaliteitsvolle arbeid (goede arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen).

Dit betekent onder meer:

- **WE7:** In de stad kan er gewerkt worden in gezonde en veilige arbeidsomstandigheden.

Cluster: Duurzaam ondernemen

Ondernemingen in de stad besteden actief aandacht aan het zorgvuldig ruimtegebruik en de eco-efficiëntie van de productieprocessen en producten.

Algemene intentie en bekommernis:

Bedrijven in de stad ondernemen duurzaam

Dit betekent onder meer:

- **ON6:** Ondernemingen in de stad bevorderen een goed sociaal klimaat door actief aandacht te besteden aan arbeidscreatie en kwaliteitsvolle arbeid (goede arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen). / **WE3:** In de stad is er een ruim aanbod aan kwaliteitsvolle arbeid (goede arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen).
- **ON8:** Ondernemingen schakelen zich in in het stedelijk milieu, doen beroep op het aanwezige sociaal-culturele kapitaal en hebben aandacht voor de stedelijke (werkgelegenheids) problematiek.
- **ON9:** De bedrijvigheid in de stad gaat gepaard met een hoge eco-efficiëntie van productieprocessen en producten.
- **ON10:** In de stad / stedelijk gebied is er voldoende ruimte voor ondernemen. Er wordt gestreefd naar zorgvuldig ruimtegebruik.
- **ON5:** De kwaliteit van de ondernemingsactiviteiten wordt verhoogd door een betere dienstverlening of betere kwaliteit van de eindproducten.
- **ON16:** Bedrijven in de stad voeren een open communicatie over hun economisch, sociaal en milieubeleid.

Cluster: Versterken van netwerking rond ondernemen & werken

Overheid en sociale actoren sturen in stedelijke allianties het lokaal economisch weefsel aan in de richting van een gunstig ondernemingsklimaat en een vlotte arbeidsmarkt.

Algemene intentie en bekommernis:

ON13/WE12: In de ontwikkeling van het economisch en arbeidsmarktbeleid wordt de stadsregio beschouwd als de relevante Functioneel Economische Ruimte. Overheid en sociale actoren sturen in een netwerkverband (stedelijke allianties) het lokaal economisch weefsel en de stedelijke ondernemings- en arbeidsmarktinitiatieven aan.

Dit betekent onder meer:

- **WE10:** Voor een goede werking van de stedelijke arbeidsmarkt zijn er afspraken nodig over de regierol inzake werkgelegenheid, in overleg met alle relevante actoren.
- **ON14/WE13:** De strategische keuzes in het economisch en arbeidsmarktbeleid van de stad vormen onderwerp van een publiek debat.
- **ON16:** Bedrijven in de stad voeren een open communicatie over hun economisch, sociaal en milieubeleid.
- **ON15:** Permanent overleg garandeert dat ondernemingsactiviteiten en activiteiten in domeinen zoals wonen, mobiliteit, onderwijs en milieu en natuur op elkaar afgestemd worden.
- **ON17:** Netwerkcontacten tussen (lokale) ondernemingen en actoren stimuleren kennisuitwisseling en zetten aan tot innovaties. Bedrijven zijn mee met de ontwikkelingen in hun sector.

Hoofdstuk 4: Veiligheidszorg

Cluster: Bevorderen van integrale veiligheid

De integrale veiligheidszorg in de stad richt zich op een reeks van problemen, die zich voordoen bij stedelijke activiteiten in diverse domeinen, zoals criminaliteit, ongevallen, brand, overlast, milieuhinder en de verstoring van de openbare orde. Daarbij komen systematisch alle fasen van de volledige veiligheidsketen aan bod.

Algemene intentie en bekommernis:

V1: De integrale veiligheidszorg in de stad richt zich op mensen en hun activiteiten die plaats vinden in een reeks van domeinen zoals het werk/de school, bij het ondernemen, bij verplaatsingen (verkeer, mobiliteit), bij het wonen (ongevallen thuis), bij de ontspanning (overlast).

Dit betekent onder meer:

- V2: Een beleid rond integrale veiligheid besteedt gelijke aandacht aan feitelijke onveiligheid, onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens.
- V3: De integrale veiligheidszorg in de stad richt zich op een reeks van problemen zoals criminaliteit, overlast, brand, milieuhinder en de verstoring van de openbare orde.
- V5: Fysieke infrastructuur (private gebouwen, semipublieke en openbare gebouwen en publieke ruimte) worden zo ontworpen en ingericht dat integrale veiligheid én sociale contacten bevorderd worden.
- V6: Fysieke verwaarlozing en verloedering van de fysieke infrastructuur wordt vermeden en bestreden, omdat ze een bron van onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens vormen.
- V4: Sociale rechtvaardigheid en creëren van kansen in alle levensdomeinen, vormen onderdeel van alle fasen van de volledige veiligheidsketen: pro-actief - preventief – repressief – nazorg.
- V8: Alle stedelijke actoren worden betrokken bij de volledige veiligheidsketen: pro-actief - preventief – repressief – nazorg.

Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond veiligheidszorg

Met het oog op het bevorderen van een integrale veiligheid, werken alle veiligheidsactoren samen. De samenwerking vindt systematisch plaats in alle fasen van de veiligheidsketen.

Algemene intentie en bekommernis:

V7: Alle veiligheidsactoren stippelen samen het stedelijk veiligheidsbeleid uit. Dit beleid vertoont coherentie tussen de verschillende niveaus en beleidsplannen. Daarbij worden ervaringsdeskundigen betrokken.

Dit betekent onder meer:

- V8: Alle stedelijke actoren worden betrokken bij de volledige veiligheidsketen: welzijnsbevordering -preventief – repressief – nazorg.

- V9: De instituties betrokken in de veiligheidsketen zorgen voor duidelijke communicatie, goede dienstverlening en een klantgerichte aanpak. Daarbij is voldoende capaciteit voorzien om slachtofferopvang en daderbegeleiding uit te bouwen.
- V10: Alle betrokken actoren voeren een actief beleid rond integrale veiligheid op hun domein. Daarbij worden ook burgers benaderd om actief te participeren.

Hoofdstuk 5: Wonen

Cluster: Woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad voldoet het aanbod aan woningen aan verschillende woonbehoeften. Er worden voldoende nieuwe woningen gebouwd, zowel voor de koop- als op de huurmarkt. De bestaande én de nieuwe woningen zijn betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig. Op die manier wordt de woonzekerheid verhoogd.

Algemene intentie en bekommernis:

WO4: In de stad wordt de woonzekerheid verhoogd. Bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als op de huurmarkt, zijn betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig.

Dit betekent onder meer:

- WO1: Het stedelijk aanbod aan woningen en gronden voldoet aan verschillende woonbehoeften naargelang de middelen, de levensfasen en samenstelling van de huishoudens.
- WO2: De kwaliteit van de woning wordt gewaarborgd in voldoende leefbare woonoppervlakte, in basiscomfort, in bouwtechnische kwaliteit en in bouwfysische kwaliteit.
- WO5: In de stad wordt de problematische wooncultuur aangepakt.
- WO6: Op de stedelijke woonmarkt wordt geen enkele bevolkingsgroep uitgesloten, noch geprivilegieerd. Er is respect voor buurt- en woongebondenheid.
- WO12: De bewoners en de beheerders van het woningpatrimonium gaan rationeel om met energie en grondstoffen in de woning.

Cluster: Kwaliteit van de woonomgeving

In een leefbare en duurzame Vlaamse stad wordt de kwaliteit van de woonomgeving verbeterd door te werken aan het straatbeeld, de aanwezigheid en toegankelijkheid van groen, de uitbouw van diverse voorzieningen op maat van de bewoners, verkeersleefbaarheid en veiligheid.

Algemene intentie en bekommernis:

WO3: De kwaliteit van de woonomgeving (wijk/buurt) wordt verbeterd door te werken aan het straatbeeld, de aanwezigheid en toegankelijkheid van groen, speel- en buurtvoorzieningen, verkeersleefbaarheid en veiligheid.

Dit betekent onder meer:

- WO8: De kwaliteit van ontmoetingsmogelijkheden in de buurt laat menselijk contact toe in al zijn diversiteit (zowel met bekenden als met vreemden).
- WO9: De ruimte voor het wonen wordt zorgvuldig gebruikt met het oog op een gedifferentieerde dichtheid van het stedelijk wonen. De dichtheid doet geen afbreuk aan leefbare woonkwaliteit.
- WO10: In de stad worden de woontypologieën ingepast in het karakter van de omgeving.

- **WO11:** In stadsbuurten is de woonomgeving (zowel het onbebouwd gedeelte op privé-domein, de semipublieke en de openbare ruimte) is multifunctioneel (optimaal gebruik).

Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond wonen

In de sturing van het lokaal woonbeleid neemt de overheid de regierol op zich en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken actoren. De bewoners worden daarbij actief betrokken.

Algemene intentie en bekommernis:

WO13: In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken actoren.

Dit betekent onder meer:

- **WO7:** Een leefbare stad kent een sociale mix op stadsniveau, in de stadsrand en het buitengebied.
- **WO14:** Een doelmatige en efficiënte sturing door een sterk (lokaal) woonbeleid en een strikt en helder grond- en pandenbeleid is nodig om een betere greep te krijgen de private markt.
Met onder meer:
 - **WO15:** In de stad zijn de instrumenten in het woonbeleid afgestemd op de regionale woningmarkt.
 - **WO16:** Een publieke toetsing van het woonbeleid op de rechtmatigheid (rechtsbedeling, rechtszekerheid) en het principe van behoorlijk bestuur (openbaarheid, verantwoording, tijdigheid) is gewenst.
 - **WO17:** In de stad worden bewoners actief betrokken bij het woonbeleid.

Hoofdstuk 6: Zich verplaatsen / mobiliteit

Cluster: Beheersen mobiliteitsvraag door verweven van functies

In een leefbare en duurzame stad wordt de mobiliteitsvraag (én in het bijzonder het autoverkeer) beheerst door functies (of activiteiten) met elkaar te verweven.

Algemene intentie en bekommernis:

ZV1: In de stad wordt in het algemeen de mobiliteitsvraag en in het bijzonder het autoverkeer beheerst door de (creatie van) nabijheid, dichtheid en verwevenheid van functies en activiteiten.

Dit betekent onder meer:

- **ZV10:** In de stad is er voldoende aandacht voor alternatieven (vb. gebruik ICT en variabilisering tijdsvensters) om de vervoerstromen in en rond de stad onder controle te houden.

Cluster: Efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi & -infrastructuur

In een leefbare en duurzame stad wordt de complexe vervoersvraag beantwoord door een efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmiddelen (Modal Split). Daarvoor wordt de nodige infrastructuur voorzien.

Algemene intentie en bekommernis:

ZV3: Aan de complexe vervoersvraag gedifferentieerd in tijd en ruimte wordt tegemoet gekomen door een efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi en -infrastructuur.

Dit betekent onder meer:

- **ZV4:** De stad is op maat van voetgangers en fietsers.
- **ZV5:** Het openbaar vervoer in de stadsregio wordt uitgebouwd als een volwaardige vervoersmodus met voldoende overstapfaciliteiten en een vlotte doorstroming.
- **ZV6:** In de stad wordt pas in laatste instantie een beroep gedaan op de auto om zich te verplaatsen.
- **ZV7:** In de stad is er een gedifferentieerd parkeerbeleid waarbij bewoners hun auto makkelijk kunnen stallen.

Cluster: Waarborgen van bereikbaarheid

In een leefbare en duurzame stad wordt de bereikbaarheid van knooppunten, poorten en stadswijken, die centrumfuncties vervullen, gewaarborgd. Daarbij wordt ook gelet op de ontsluiting voor het goederentransport.

Algemene intentie en bekommernis:

ZV2: De bereikbaarheid van knooppunten en poorten en van stadswijken die centrumfuncties vervullen, wordt op een selectieve manier gewaarborgd.

Dit betekent onder meer:

- ZV8: Aan bedrijven en handelszaken die in de stad gewenst zijn, is een goede en aangepaste distributie van goederen mogelijk.
- ZV9: De locatie van bedrijven binnen de stadsregio wordt afgestemd op een goede ontsluiting van het goederentransport.

Cluster: Verhogen van toegankelijkheid van vervoersmodi & -infrastructuur

In een leefbare en duurzame stad wordt de toegankelijkheid van vervoersmodi en infrastructuur bevorderd, zodat iedereen zich vlot en zo zelfstandig mogelijk in de stad kan verplaatsen.

51

Algemene intentie en bekommernis:

ZV12: Door een goede fysieke en mentale toegankelijkheid van vervoersmodi en infrastructuur kan iedereen zich vlot en zo zelfstandig mogelijk in de stad verplaatsen.

Dit betekent onder meer:

- ZV13: In de stad is het openbaar vervoer voor iedereen betaalbaar.

Cluster: Toename verkeersveiligheid

In een leefbare en duurzame stad neemt de verkeersveiligheid toe.

Algemene intentie en bekommernis:

ZV11: In de stad neemt de verkeersveiligheid toe. Daarbij gaat de aandacht vooral naar preventie, infrastructurele oplossingen en handhaving.

Cluster: Minder verkeershinder en minder verkeersdruk op natuur & milieu

In een leefbare en duurzame stad neemt de verkeershinder voor mens en milieu af.

Algemene intentie en bekommernis:

Verplaatsingen in de stad gebeuren met minimale hinder en verontreiniging

Dit betekent onder meer:

- ZV14: Om geurhinder en luchtverontreiniging in de stad te vermijden, wordt milieuvriendelijk transport aangemoedigd. Dit komt ook de gezondheid van de bewoners en stadsgebruikers ten goede.
- ZV15: In woonbuurten worden omwille van gezondheidsproblemen geluidshinder en trillingen (o.m. ten gevolge van verkeer en vervoer) vermeden.
- ZV16: In de stad wordt visuele hinder afkomstig van verkeer vermeden.
- ZV17: Om open en groene ruimten in de stad te sparen, worden zuinig ruimtegebruik en maximale bundeling van infrastructuren bevorderd.

Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond mobiliteit

52

In een leefbare en duurzame stadsregio kunnen alle actoren participeren aan het mobiliteitsbeleid. Het stadsbestuur neemt het initiatief om alle actoren te informeren, zodat ze hun verantwoordelijkheid kennen en ook dragen.

Algemene intentie en bekommernis:

ZV18: Een geïntegreerde aanpak rond mobiliteit (veiligheid, hinder, luchtverontreiniging toegankelijkheid, infrastructuur) wordt op wijk-, op stadsregionaal en op Gewestelijk niveau gehanteerd.

Dit betekent onder meer:

- ZV19: In de stad worden alle actoren geïnformeerd en geresponsabiliseerd inzake alle facetten van verkeersleefbaarheid en verkeersveiligheid. Ieder moet hier zijn verantwoordelijkheid kennen en dragen.
Met onder meer:
ZV20: De informatie- en communicatieverstrekking inzake mobiliteit (vb. veiligheidscampagnes, wegenwerkeninformatie, fietsroutekaarten, parkeergeleidingssystemen, sensibilisatie, ...) is in de stadsregio goed uitgebouwd.
- ZV21: In de stad is er een zo groot mogelijke participatie van alle betrokkenen aan de besluitvorming inzake mobiliteit.

Hoofdstuk 7: Zorg & opvang

Cluster: Zorg & opvang op maat

In een leefbare en duurzame stad zijn de zorg- en opvangvoorzieningen afgestemd op maat van zorgbehoevenden. Deze voorzieningen worden op zo'n manier uitgebouwd dat ze het minst ingrijpend zijn én zo veel als mogelijk aansluiten op hun vertrouwde leefomgeving. Daarbij wordt de nodige aandacht besteed aan de zelfredzaamheid, de inbreng van de familie, de mantelzorgers, de aanpassingen aan de woning, ... De zorg en de collectieve voorzieningen zijn betaalbaar, bereikbaar, toegankelijk en voldoende aangepast om met de diversiteit aan doelgroepen om te gaan.

Algemene intenties en bekommernissen:

ZO1: Iedereen kan een beroep doen op een zorg/opvang die afgestemd is op de vraag (zorg en opvang op maat) en die maatregelen treft die minst ingrijpend zijn en die zo veel als mogelijk aansluiten op de (vertrouwde) leefomgeving.

ZO6: Het zorg- en opvangsysteem in de stad is voldoende aangepast om met de diversiteit aan doelgroepen om te gaan.

Dit betekent onder meer:

- **ZO12:** Instellingen en organisaties in de stad werken inclusief, vraaggericht en vraaggestuurd.
- **ZO2:** Personen die potentieel zelfredzaam zijn, kunnen aanspraak maken op ondersteuning om zelfstandig te blijven wonen.
Met onder meer:
 - ZO10:** In de stad zorgen een sterk sociaal weefsel in het algemeen en een sterke familiale band in het bijzonder ervoor dat mensen verzorgd of opgevangen kunnen worden met de minst ingrijpende maatregelen.
 - ZO4:** Mantelzorgers krijgen voldoende ondersteuning.
 - ZO5:** In de stad zijn de woningen aangepast of aanpasbaar aan de noden van de bewoner.
- **ZO8:** De zorg en de (collectieve) voorzieningen in de stad zijn toegankelijk (mentaal en fysiek) en makkelijk bereikbaar. Deze zijn ook ingebed in de stad en het stadsleven.
- **ZO9:** De zorg en opvang in de stad zijn voor iedereen financieel haalbaar.
- **ZO3:** In het stedelijk gebied is de gezondheids- en welzijnszorg uitgebouwd op alle niveaus/echelons (nulte tot vierde lijnszorg). Basiszorg, crisisopvang en gespecialiseerde zorg worden op elkaar afgestemd.

Cluster: Een menswaardig inkomen voor iedereen

In een leefbare en duurzame stad beschikt elk huishouden over een voldoende (vervangings)inkomen om een menswaardig bestaan te leiden.

Algemene intenties en bekommernissen:

ZO7: Alle kwetsbare en kansarme mensen kunnen (zelf) beschikken over een geïndividualiseerd menswaardig inkomen of een uitkering.

ZO9: De zorg en opvang in de stad zijn voor iedereen financieel haalbaar.

Cluster: Versterken van netwerking en burgerparticipatie rond zorg & opvang

In de organisatie van de verschillende voorzieningen voor de zorg- en opvang komen de verschillende welzijnsactoren tot een goede afstemming en samenwerking.

Algemene intenties en bekommernissen:

ZO13: Door een actieve communicatie en informatieverstrekking (op maat), kunnen burgers zo veel als mogelijk op een relatief eenvoudige manier hun eigen zorg zelf regelen en organiseren.

ZO15: Tussen de verschillende welzijnsactoren is er een goede samenwerking en afstemming.

ZO14: Alle actoren worden betrokken en nemen optimaal hun verantwoordelijkheid op.

Hoofdstuk 8: Sociale principes

Cluster: Stimuleren van gelijke kansen

In een leefbare en duurzame stad worden geen groepen uitgesloten en worden gelijke kansen gestimuleerd. Elke vorm van discriminatie op welke basis dan ook wordt bestreden. Daarbij wordt de toegankelijkheid en betaalbaarheid van tal van voorzieningen bevorderd. Daarnaast dragen ook de openheid en respect voor diversiteit in belangrijke mate bij aan de toegankelijkheid van talrijke voorzieningen in de stad.

Relevante intenties en bekommernissen:

C9: In de stad worden (mentale en financiële) drempels voor cultuur en culturele initiatieven verlaagd en worden acties ondernomen specifiek voor groepen die minder participeren.

C8: De culturele actoren en activiteiten dragen bij tot sociale contacten, openheid voor diversiteit, tolerantie en respect voor elkaar'. Een belangrijk deel van de culturele activiteiten beklemtonen zowel de lokale als de internationale solidariteit.

VT5: Alle bevolkingsgroepen hebben gelijke kansen om hun vrijetijdsactiviteiten te kunnen ontplooiën. Dualisering in de vrijetijdsbesteding wordt voorkomen en bestreden.

VT6: In de stad zijn sport- en speelruimtes, en dito activiteiten en programma's voor iedereen bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar.

VT9: Sport & spel zijn erop gericht om ontmoeting tussen een diversiteit aan bevolkingsgroepen mogelijk te maken.

M3: De milieuvoorzieningen zijn toegankelijk en betaalbaar voor alle stadsinwoners en -gebruikers

ON7: Wie de stap naar ondernemen wil zetten, wordt ondersteund. Dat wordt aangevuld met specifieke acties naar kwetsbare groepen ondernemers.

WE4: Op de stedelijke arbeidsmarkt wordt geen enkele bevolkingsgroep uitgesloten.

WE5: Op de stedelijke arbeidsmarkt gaat aandacht naar sociale tewerkstelling en sociale economie. Er worden maatregelen genomen voor bevolkingsgroepen en werkzoekenden met een zwakke positie op de arbeidsmarkt.

AD2: De stedelijke administratieve dienstverlening houdt rekening met de diversiteit bij de klanten.

AD3: De administratieve dienstverlening is zelf gericht op gelijke behandeling en op het vermijden van uitsluiting.

AD7: De dienstencentra in de stad zijn mentaal en fysiek toegankelijk.

L6: Onderwijs en vorming bieden gelijke kansen aan kinderen, jongeren en volwassenen ongeacht het milieu waaruit ze afkomstig zijn

L7: Leren omgaan met de diversiteit van de stedelijke omgeving is een uitgangspunt voor het onderwijs in de stad.

L9: Scholen kennen de achtergrond van kinderen om problemen te detecteren die een invloed hebben op de schoolcarrière.

L15: Alle scholen, en in het bijzonder scholen met een concentratie van problemen, beschikken over voldoende ondersteuning om hun taken te vervullen.

WO4: In de stad wordt de woonzekerheid verhoogd. Bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als op de huurmarkt, zijn betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig.

WO6: Op de stedelijke woonmarkt (privaat of sociaal) wordt geen enkele bevolkingsgroep uitgesloten, noch geprivilegieerd. Er is respect voor buurt- en woongebondenheid.

WO8: De kwaliteit van ontmoetingsmogelijkheden in de buurt laat menselijk contact toe in al zijn diversiteit (zowel met bekenden als met vreemden).

ZV12: Door een goede fysieke en mentale toegankelijkheid van vervoersmodi en infrastructuur kan iedereen zich vlot en zo zelfstandig mogelijk in de stad verplaatsen.

ZO5: In de stad zijn de woningen aangepast of aanpasbaar aan de noden van de bewoner.

ZO6: Het zorg- en opvangsysteem in de stad is voldoende aangepast om met de diversiteit aan doelgroepen om te gaan.

ZO8: De zorg en de (collectieve) voorzieningen in de stad zijn toegankelijk (mentaal en fysiek) en makkelijk bereikbaar. Deze zijn ook ingebed in de stad en het stadsleven.

Cluster: Bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid

In een leefbare en duurzame stad dienen de inkomensarmoede en de materiële tekorten te verminderen. Daar zijn activiteiten en voorzieningen voor iedereen betaalbaar. Daarbij beschikt elk huishouden over een voldoende (vervangings-)inkomen om een menswaardig bestaan te leiden.

Relevante intenties en bekommernissen:

ZO7: Alle kwetsbare en kansarme mensen kunnen (zelf) beschikken over een geïndividualiseerd menswaardig inkomen of een uitkering.

C10: De culturele infrastructuur in de stad is voor iedereen bereikbaar en toegankelijk (fysisch, mentaal en financieel).

C9: In de stad worden de (mentale en financiële) drempels voor cultuur en culturele initiatieven verlaagd en worden acties ondernomen specifiek voor groepen die minder participeren.

VT6: In de stad zijn sport- en speelruimtes, en dito activiteiten en programma's voor iedereen bruikbaar, bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar.

VT7: In de stad zijn toeristische attracties en evenementen voor iedereen bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar.

E2: De basisenergiediensten zijn betaalbaar voor alle stadsinwoners en -gebruikers.

M3: De milieuvorzieningen zijn toegankelijk en betaalbaar voor alle stadsinwoners en -gebruikers.

WO4: In de stad wordt de woonzekerheid verhoogd. Bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als op de huurmarkt, zijn betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig.

ZV13: In de stad is het openbaar vervoer voor iedereen betaalbaar.

ZO4: Mantelzorgers krijgen voldoende ondersteuning.

ZO9: De zorg en opvang in de stad zijn voor iedereen financieel haalbaar.

Hoofdstuk 9: Natuur- & milieubeheer

Cluster: Versterken van groen & natuur

In een leefbare en duurzame stad is er voldoende groen en natuur aanwezig zodat het tegemoet komt aan de behoeften van alle levende wezens. De kwaliteit ervan wordt verhoogd door alle groen en natuurgebieden tot een netwerkstructuur te verbinden. Dat stedelijk groen heeft diverse functies, o.a. een ecologische en landschappelijke functie, een recreatieve en educatieve functie, een stedenbouwkundige en cultuurhistorische functie, ... Het groen in de stad is voldoende bereikbaar en toegankelijk, ook voor inwoners uit dichtbebouwde wijken.

Algemene intentie en bekommernis:

N1: De kwantiteit en kwaliteit van groen en natuur zijn uitgebouwd op maat van alle levende wezens. In de stad is er daarom een netwerkstructuur waarbij er aandacht is voor de combinatie tussen groen en water en de relatie van het groen binnen de stad met het 'buitengebied'.

Dit betekent onder meer:

- N2: Het stedelijke groen heeft diverse functies: een ecologische en landschappelijke functie, recreatieve en educatieve functie, een stedenbouwkundige en cultuurhistorische functie, een esthetische en psychologische functie, en een zuiverende en klimaatregelende functie.
- N3: Het groen in de stad komt tegemoet aan de behoeften van specifieke categorieën (zoals inwoners uit dichtbebouwde wijken, jongeren, senioren).
- N4: Het groen in de stad is bereikbaar en toegankelijk (weliswaar afgestemd op de draagkracht van het gebied).
- N5: De ruimte voor en kwaliteit van welbepaald stedelijk groen en natuur wordt verhoogd en versterkt. Hierbij is de netwerkstructuur ook van zeer groot belang voor de soortenrijkdom aan planten en dieren (biodiversiteit).
Met onder meer : N6/VT13: In gebieden met hoofdfunctie natuur worden zachte recreatievormen (wandelen, natuurobservatie) gestimuleerd. In gebieden waar functies nevensgeschikt zijn of waar de natuurfunctie ondergeschikt is, worden zoveel als mogelijk natuurontwikkeling en -behoud gestimuleerd.
ZV18: Om open en groene ruimten in de stad te sparen, worden zuinig ruimtegebruik en maximale bundeling van infrastructuren bevorderd.

Cluster: Rationeel milieugebruik

In een leefbare en duurzame stad wordt het rationeel gebruik van milieugoederen (grondstoffen, brandstoffen, water, ...) bevorderd. Daarvoor besteedt men aandacht aan milieubesparingen, verbeteringen van de milieuefficiëntie en de introductie van hernieuwbare milieugoederen.

Relevante intenties en bekommernissen:

M1: De 'milieudienstverlening' is op het vlak van afvalbeheer, integraal waterbeheer, bodemsanering, luchtzuivering en milieuhinder is voldoende uitgebouwd zodat ze tegemoet komt aan de behoeften van alle stadsinwoners en -gebruikers.

M2: De milieuvorzieningen zijn toegankelijk en betaalbaar voor alle stadsinwoners en -gebruikers.

E1: De energiesector komt tegemoet aan de vraag naar energiediensten van alle stadsinwoners en -gebruikers. Deze energiediensten omvatten o.a. verwarming, koeling, verlichting, schoonmaak en voeding voor elektrische apparaten.

E3: In de stad is er aandacht voor besparing bij het eindgebruik van energie, voor hernieuwbare energiebronnen en voor hogere efficiëntie van primaire brandstoffen.

E2: De basisenergiediensten zijn betaalbaar voor alle stadsinwoners en -gebruikers.

L12: Het onderwijs in de stad wordt 'ecologisch' ingericht

N7- M5 – E4: In het natuur- en groenbeheer en in de energie- en milieusector past men energie- en milieuzorgsystemen toe op de eigen activiteiten.

ON9: De bedrijvigheid in de stad gaat gepaard met een hoge eco-efficiëntie van productieprocessen en producten.

SAD8: De overheidsdienstverlening staat model omwille van haar omgang met ecologische randvoorwaarden

C12: Milieuzorg wordt ingevoerd in socioculturele instellingen en bij culturele evenementen.

VT14 : In de stad is er milieuzorg bij recreatieve buurtactiviteiten, toeristische attracties, sport- en stadsevenementen.

WO12: De bewoners en de beheerders van het woningpatrimonium gaan rationeel om met energie en grondstoffen in de woning.

ZO11: Gezondheids- en welzijnsdiensten in de stad maken werk van interne milieuzorg.

Cluster: Verhogen milieukwaliteit

In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het stedelijk leefmilieu hoog genoeg, zodat het tegemoet komt aan de behoeften van alle levende wezens. Het heeft geen negatieve invloed op de gezondheid van de bewoners.

Algemene intentie en bekommernis:

M3: De milieukwaliteit in de stedelijke leefomgeving komt tegemoet aan de behoeften van alle levende wezens. Ze heeft zeker geen negatieve invloed op de gezondheid van de bewoners.

Daartoe past men ook energie- en milieuzorgsystemen bij alle menselijke activiteiten toe.

Dit betekent onder meer:

- **M1:** De 'milieudienstverlening' is op het vlak van afvalbeheer, integraal waterbeheer, bodemsanering, luchtzuivering en milieuhinder is voldoende uitgebouwd zodat ze tegemoet komt aan de behoeften van alle stadsinwoners en -gebruikers.

- E1: De energiesector komt tegemoet aan de vraag naar energiediensten van alle stadsinwoners en -gebruikers. Deze energiediensten omvatten o.a. verwarming, koeling, verlichting, schoonmaak en voeding voor elektrische apparaten.
- WE7: In de stad kan er gewerkt worden in gezonde en veilige arbeidsomstandigheden.
- V3: De integrale veiligheidszorg in de stad richt zich op een reeks van problemen zoals criminaliteit, overlast, brand, milieuhinder en de verstoring van de openbare orde.
- V6: Fysieke verwaarlozing en verloedering van de fysieke infrastructuur wordt vermeden en bestreden, omdat ze een bron van onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens vormen.
- ZV15: Om geur- en luchthinder in de stad te vermijden, wordt milieuvriendelijk transport aangemoedigd. Dit komt ook de gezondheid van de bewoners en stadsgebruikers ten goede.
- ZV16: In woonbuurten worden geluidshinder en trillingen ten gevolge van verkeer en vervoer vermeden.
- ZV17: In de stad wordt visuele hinder afkomstig van verkeer vermeden.
- VT10: In de stad worden vormen van hinder – ten gevolge van toerisme en evenementen – onder controle gehouden.
- C12: Milieuzorg wordt ingevoerd in socioculturele instellingen en bij culturele evenementen.
- L12: Het onderwijs in de stad wordt 'ecologisch' ingericht
- N7- M5 – E4: In het natuur- en groenbeheer en in de energie- en milieusector past men energie- en milieuzorgsystemen toe op de eigen activiteiten.
- ON9: De bedrijvigheid in de stad gaat gepaard met een hoge eco-efficiëntie van productieprocessen en producten.
- SAD8: De overheidsdienstverlening staat model omwille van haar omgang met ecologische randvoorwaarden
- VT14 : In de stad is er milieuzorg bij recreatieve buurtactiviteiten, toeristische attracties, sport- en stadsevenementen.
- WO12: De bewoners en de beheerders van het woningpatrimonium gaan rationeel om met energie en grondstoffen in de woning.
- ZO11: Gezondheids- en welzijnsdiensten in de stad maken werk van interne milieuzorg.

Cluster: Versterken van burgerparticipatie rond natuur & milieubeheer

In het sturen van het natuur- en milieubeleid werken alle actoren samen om hinderpalen (zoals prijzen, regels of gebrekkige informatie) voor het milieuvriendelijk handelen weg te werken.

Algemene intentie en bekommernis:

N8 – M6 – E5: In de stad zijn er geen hinderpalen (prijzen, regelgeving, gebrek aan informatie) om milieuvriendelijk te handelen.

Dit betekent onder meer:

- N7 – M5 – E4: De natuur- en milieueducatie maakt de waarde van de natuur en het milieu zichtbaarder en versterkt op die manier het draagvlak en het respect voor de natuur, het milieu en het rationeel energiegebruik.
- N9 – M6 – E5: In de stad werken alle actoren samen in het kader van natuur- en milieubeheer en met het oog op rationeel energiegebruik.
- N10 – M7 – E6: Participatie in het natuur- en milieubeheer en bij het energiebeleid dient men op alle beleidsniveaus te organiseren.

Hoofdstuk 10: Fysieke principes

Cluster: Functieverweving

In een leefbare en duurzame stad wordt de verweving van menselijke activiteiten (ook wel functies genoemd) bevorderd, zoals wonen, werken, zich ontspannen, winkelen, ... Deze functieverweving kan het stedelijk weefsel vitaliseren door de woonwijken uit te rusten met allerlei voorzieningen die tegemoet komen aan de behoeften van de bewoners. Ze heeft ook een gunstig effect op het terugdringen van gemotoriseerd vervoer.

Relevante intenties en bekommernissen:

ON11: In de stad is er een grote verweving van functies (wonen, werken, recreëren).

WO11: In stadsbuurten is de woonomgeving (zowel het niet bebouwd gedeelte van het private perceel, de semipublieke en de openbare ruimte) multifunctioneel.

VT11: In de stad streeft men naar meervoudig ruimtegebruik en recreatief medegebruik van voorzieningen, openbare en private ruimtes voor ontspanning, sport en spel, toerisme en evenementen

VT12: De publieke ruimte in de stad biedt ruimte voor sport & spel, buurtinitiatieven en stadsevenementen.

VT13/N6: In gebieden met hoofdfunctie natuur worden zachte recreatievormen (wandelen, natuurobservatie) gestimuleerd. In gebieden waar de natuurfunctie neven- of ondergeschikt is, worden zoveel als mogelijk natuurontwikkeling en behoud gestimuleerd.

ZV1: In de stad wordt in het algemeen de mobiliteitsvraag en in het bijzonder het autoverkeer beheerst door de (creatie van) nabijheid, dichtheid en verwevenheid van functies en activiteiten.

ZV17: Om open en groene ruimten in de stad te sparen, worden zuinig ruimtegebruik en maximale bundeling van infrastructures bevorderd.

Cluster: Zorgvuldig ruimtegebruik voor wonen en ondernemen

In een leefbare en duurzame stad wordt het zorgvuldig en zuinig ruimtegebruik voor het wonen en ondernemen bevorderd. In de woongebieden en op de bedrijventerreinen wordt compact gebouwd. In die gebieden wordt de ruimte ingericht met het oog op het medegebruik ervan voor relevante nevenactiviteiten.

Relevante intenties en bekommernissen:

ON10: In de stad / stedelijk gebied is er voldoende ruimte voor ondernemen. Er wordt gestreefd naar zorgvuldig ruimtegebruik.

WO9: De ruimte voor het wonen wordt zorgvuldig gebruikt met het oog op een gedifferentieerde dichtheid van het stedelijk wonen. De densiteit doet geen afbreuk aan leefbare woonkwaliteit.

WO14: Een doelmatige en efficiënte sturing door een sterk (lokaal) woonbeleid en een strikt en helder grond- en pandenbeleid is nodig om een betere greep te krijgen op de private markt.

ZV17: Om open en groene ruimten in de stad te sparen, worden zuinig ruimtegebruik en maximale bundeling van infrastructuren bevorderd.

Cluster: Kwaliteit van de omgeving en infrastructuur

In een leefbare en duurzame stad wordt de kwaliteit van de fysieke omgeving en de infrastructuur bevorderd. Daarvoor moet er wel aandacht zijn voor het uitzicht (gevel/straatwand) van de straat, de inrichting van straten en pleinen en de toestand van de infrastructuur (private gebouwen, semipublieke en openbare gebouwen en publieke ruimte).

Relevante intenties en bekommernissen:

62

ON4: Een gunstig ondernemingsklimaat wordt gestimuleerd door o.a. doorzichtige administratieve procedures, de bevordering van opleidingen voor ondernemers, begeleiding van starters, fysieke vestigingsmogelijkheden, voldoende kwalitatieve ruimte, vlotte mobiliteit.

WO3: De kwaliteit van de woonomgeving (wijk/buurt) wordt verbeterd door te werken aan het straatbeeld, de aanwezigheid en toegankelijkheid van groen, speel- en buurtvoorzieningen, verkeersleefbaarheid en veiligheid.

WO8: De kwaliteit van ontmoetingsmogelijkheden in de buurt laat menselijk contact toe in al zijn diversiteit (zowel met bekenden als met vreemden).

WO10: In de stad worden de woontypologieën ingepast in het karakter van de omgeving.

C7: In de stad wordt het culturele erfgoed bestudeerd, bewaard, geactualiseerd en ontsloten ten behoeve van een breed publiek.

VT4: Het 'unieke' karakter van de stad (geschiedenis, erfgoed, publieke ruimtes, mix van activiteiten, sfeer) dient men te behouden en verder te ontwikkelen. Het schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en -gebruikers.

C14: De publieke ruimte in de stad is van een hoogstaande kwaliteit en biedt het kader voor beeldende kunsten (kunst in openbare ruimte) en diverse (spontane) culturele activiteiten.

VT12: De publieke ruimte in de stad biedt ruimte voor sport & spel, buurtinitiatieven en stadsevenementen.

VT6: In de stad zijn sport- en speelruimtes, en dito activiteiten en programma's voor iedereen bruikbaar, bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar.

N1: De kwantiteit en kwaliteit van groen en natuur zijn uitgebouwd op maat van alle levende wezens. In de stad is er daarom een netwerkstructuur waarbij er aandacht is voor de combinatie tussen groen en water en de relatie van het groen binnen de stad met het 'buitengebied'.

N5: De ruimte voor en kwaliteit van welbepaald stedelijk groen en natuur wordt verhoogd en versterkt. Hierbij is de netwerkstructuur ook van zeer groot belang voor de soortenrijkdom aan planten en dieren (biodiversiteit).

L11: In de stad zijn scholen goed uitgerust of kunnen ze beschikken over de nodige infrastructuur. De kwaliteit van de onderwijsinfrastructuur en van de schoolomgeving zijn optimaal.

V5: Fysieke infrastructuur (private gebouwen, semipublieke en openbare gebouwen en publieke ruimte) worden zo ontworpen en ingericht dat integrale veiligheid en sociale contacten bevorderd worden.

V6: Fysieke verwaarlozing en verloedering van de fysieke infrastructuur wordt vermeden en bestreden, omdat ze een bron van onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens vormen.

AD10: De administratieve dienstverlening is georganiseerd in gebouwen die zowel in hun omgeving als intern tot ruimtelijke kwaliteit en klantentevredenheid bijdragen.

Hoofdstuk 11: Institutionele principes

Cluster: Meer vertrouwen in samenleving en overheid

In een duurzame en leefbare stad hebben burgers en maatschappelijke actoren vertrouwen in de overheid en in de samenleving. Het sociaal en politiek vertrouwen wordt bevorderd door openheid, tolerantie en respect voor elkaar.

Algemene intenties en bekommernissen:

C8: De culturele actoren en activiteiten dragen bij tot sociale contacten, openheid voor diversiteit, tolerantie en respect voor elkaar'. Een belangrijk deel van de culturele activiteiten beklemtonen zowel de lokale als de internationale solidariteit.

VT8: In de stad bloeit een rijk verenigingsleven, dat omwille van zijn sociale belang (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie) voldoende ondersteuning krijgt.

Cluster: Waarden voor leefbaarheid en duurzaamheid versterken

In het sturen van de stad naar een leefbare en duurzame toekomst is het belangrijk om oog te hebben voor de maatschappelijke basiswaarden en grondhoudingen. Daarbij is het belangrijk te beseffen dat de stad enkel leefbaarder en duurzamer zal worden wanneer alle betrokken groepen in de stad mee hun verantwoordelijkheid gaan opnemen en de nodige burgerzin aan de dag zullen leggen. Die verantwoordelijkheidszin is een basis voor solidariteit, zowel met risicogroepen in de eigen maatschappij als met armen uit de derde wereld. Omwille van de solidariteit met de toekomstige generaties wordt op een respectvolle manier omgegaan met natuur en milieu.

64

Relevante intenties en bekommernissen:

C8: De culturele actoren en activiteiten dragen bij tot sociale contacten, openheid voor diversiteit, tolerantie en respect voor elkaar'. Een belangrijk deel van de culturele activiteiten beklemtonen zowel de lokale als de internationale solidariteit.

VT8: In de stad bloeit een rijk verenigingsleven, dat omwille van zijn sociale belang (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie) voldoende ondersteuning krijgt.

VT9: Sport & spel zijn erop gericht om ontmoeting tussen een diversiteit aan bevolkingsgroepen mogelijk te maken.

L7: Leren omgaan met de diversiteit van de stedelijke omgeving is een uitgangspunt voor het onderwijs in de stad.

AD2: De stedelijke administratieve dienstverlening houdt rekening met de diversiteit bij de klanten.

WO8: De kwaliteit van ontmoetingsmogelijkheden in de buurt laat menselijk contact toe in al zijn diversiteit (zowel met bekenden als met vreemden).

ZO6: Het zorg- en opvangsysteem in de stad is voldoende aangepast om met de diversiteit aan doelgroepen om te gaan.

Cluster: Administratieve dienstverlening op maat

In een duurzame en leefbare stad hebben wordt de administratieve dienstverlening op maat van de klanten georganiseerd. De term 'administratieve dienstverlening' wordt zeer breed ingevuld en heeft betrekking op de overheidsdienstverlening van alle overheden en hun instellingen die op het grondgebied van de stad actief zijn én op de publieke dienstverlening van semipublieke actoren, die op één of andere manier met de overheid verbonden zijn. Daarbij wordt gestreefd naar eenvoud in procedures en naar de hoogste standaarden van kwaliteitszorg (doelmatigheid, doorzichtigheid, bereikbaarheid, snelheid en toegankelijkheid).

Algemene intentie en bekommernis:

AD1: De administratieve dienstverlening wordt op maat van de vraag georganiseerd en daarbij wordt gestreefd naar eenvoud in procedures en naar de hoogste standaarden van kwaliteitszorg (doelmatigheid, doorzichtigheid, bereikbaarheid, snelheid, toegankelijkheid).

65

Dit betekent onder meer:

- **AD11:** De relaties tussen de dienstverleners in de stad zijn maximaal gericht op samenwerking in functie van het realiseren van een efficiënte en geïntegreerde dienstverlening met één onthaal zo dicht mogelijk bij de leef- en woonwereld van klanten.
- **AD3:** De administratieve dienstverlening is zelf gericht op gelijke behandeling en op het vermijden van uitsluiting.

Met onder meer:

AD2: De administratieve dienstverlening houdt rekening met diversiteit bij de klanten.

AD4: De relatie tussen dienstverlener en klant wordt gekenmerkt door wederzijds respect.

AD6: De administratieve dienstverlening is pro-actief: ze wacht niet af maar zoekt recht-hebbenden actief op en schakelt daarbij maatschappelijke netwerken in.

- **AD15:** Inzake administratieve dienstverlening is er een (pro-)actieve communicatie- en informatieverstrekking (op maat) naar de burgers.
- **AD5:** Administratieve dienstverlening is niet louter gericht op het afleveren van producten, maar draagt ook bij aan de opbouw van de samenleving.
- **ADx:** De administratieve dienstverlening wordt regelmatig getoetst en beoordeeld.

Met onder meer:

AD12: Federale en regionale overheden toetsen de effecten van nieuwe administratieve dienstverlening eerst aan de ervaringen van loketdienstverleners in de stad, vooraleer nieuwe regelingen in te voeren.

AD13: Elke cluster van administratieve dienstverlening wordt geregeld extern en door de klanten op basiskwaliteiten beoordeeld en de resultaten komen geregeld op de gemeenteraad.

- **AD8:** De administratieve dienstverlening staat model omwille van haar omgang met ecologische randvoorwaarden.

Met onder meer: **AD9:** De administratieve dienstverlening stimuleert klanten om rekening te

houden met ecologische randvoorwaarden.

AD10: De administratieve dienstverlening is georganiseerd in gebouwen die zowel in hun omgeving als intern tot ruimtelijke kwaliteit en klantentevredenheid bijdragen.

- **AD16:** De privacy beschermen is een centraal principe binnen de administratieve dienstverlening.

Cluster: Netwerking versterken

Alle stedelijke actoren zijn medeverantwoordelijk voor de realisatie van een leefbare en duurzame stad. Daarom werken ze steeds meer samen. Daartoe realiseren ze allerlei vormen van partnerschappen en netwerken.

Relevante intenties en bekommernissen:

C15: In de stad is er rond cultuur veel zelforganisatie en samenwerking op verschillende niveaus en met andere sectoren.

C16: Actoren uit de stadsregio stemmen hun culturele initiatieven op elkaar af.

C17: Het cultuuraanbod in 'de stad' positioneert zich in een interstedelijke context. Afstemming en samenwerking met andere (kunst)steden is essentieel.

VT15: De actoren in de vrijetijdsector (sport & spel, toerisme en evenementen) versterken hun samenwerking op vlak van beleid, product, distributie en communicatie.

VT16: Betrekken van de recreatieve sector (sport, spel en toerisme) als partner in beleidsformulering moet leiden tot een gedragen stedelijk beleid.

VT19: Om haar uitstraling inzake vrijetijdsfaciliteiten te versterken positioneert 'de stad' zich in een interstedelijke context. Afstemming en samenwerking met andere steden is essentieel.

VT18: In de vrijetijdsector (sport & spel, toerisme en evenementen) in de stad dienen alle betrokken actoren samen te werken.

L13: Binnen de stad is er een goede samenwerking en afstemming (netoverschrijdend) tussen scholen onderling en tussen scholen en andere actoren.

ZV18': Verschillende betrokken actoren dienen mobiliteit geïntegreerd en samen aan te pakken (veiligheid, hinder, luchtverontreiniging toegankelijkheid, infrastructuur) zowel op wijk-, op stadsregionaal en op Gewestelijk niveau.

ZV19: In de stad worden alle actoren geïnformeerd en geresponsabiliseerd inzake alle facetten van verkeersleefbaarheid en verkeersveiligheid. Ieder moet hier zijn verantwoordelijkheid kennen en dragen.

N9 – M6 – E5: In de stad werken alle actoren samen in het kader van natuur- en milieubeheer en met het oog op rationeel energiegebruik.

N10 – M7 – E6: Samenwerking bij het natuur- en milieubeleid en bij het energiebeleid dient men op alle beleidsniveaus te organiseren.

ON13/WE12: In de ontwikkeling van het economisch en arbeidsmarktbeleid wordt de stadsregio beschouwd als de relevante Functioneel Economische Ruimte. Overheid en sociale actoren sturen in een netwerkverband (stedelijke allianties) het lokaal economisch weefsel en de stedelijke ondernemings- en arbeidsmarktinitiatieven aan.

WE10': Voor een goede werking van de stedelijke arbeidsmarkt zijn er afspraken nodig over de samenwerking tussen alle relevante actoren.

ON15: Permanent overleg garandeert dat ondernemingsactiviteiten en activiteiten in domeinen zoals wonen, mobiliteit, onderwijs en milieu en natuur op elkaar afgestemd worden.

AD11: De relaties tussen de overheidsdienstverleners in de stad zijn maximaal gericht op samenwerking in functie van het realiseren van een efficiënte en geïntegreerde dienstverlening met één onthaal zo dicht mogelijk bij de leef- en woonwereld van klanten.

V7: Alle veiligheidsactoren stippelen samen het stedelijk veiligheidsbeleid uit. Dit beleid vertoont coherentie tussen de verschillende niveaus en beleidsplannen. Daarbij worden ervaringsdeskundigen betrokken.

V8: Alle stedelijke actoren worden betrokken bij de volledige veiligheidsketen: welzijnsbevordering - preventief – repressief – nazorg.

WO13': In een leefbare stad neemt de samenwerking toe, tussen alle betrokken actoren op de woonmarkt.

ZO15: Tussen de verschillende welzijnsactoren en de politie is er een goede samenwerking en afstemming.

Cluster: Participatie en betrokkenheid

In een leefbare en duurzame stad voelen burgers en stedelijke actoren zich verbonden met de stad. Ze worden geïnformeerd over de gang van zaken in de stad. Ze worden geconsulteerd bij veranderingen in de wijk en de stad. Burgers en stedelijke actoren zijn bereid mee te werken aan de oplossing van stedelijke problemen. Het publiek debat krijgt kansen en wordt georganiseerd over de sturing van de stad in haar geheel. Burgers en bewoners worden actief benaderd om te participeren aan het publiek debat en het beleid.

Relevante intenties en bekommernissen:

C6: De culturele identiteit en uitstraling van de stad wordt behouden of verder ontwikkeld zodat inwoners zich verbonden voelen met de stad en stadsgebruikers zich aange trokken voelen tot de culturele rijkdom van de stad.

VT17: In het aanbod aan vrijetijdsactiviteiten en -initiatieven neemt zelforganisatie een belangrijke plaats in.

L14: Stedelijke scholen nemen het voortouw inzake participatie van leerlingen, leerkrachten en ouders.

ON14/WE13: De strategische keuzes in het economisch en arbeidsmarktbeleid van de stad vormen onderwerp van een publiek debat.

ON16: Bedrijven in de stad voeren een open communicatie over hun economisch, sociaal en milieubeleid.

SAD15: Inzake stedelijke administratieve dienstverlening is er een (pro-)actieve communicatie- en informatieverstrekking (op maat) naar de burgers.

ZV20: De informatie- en communicatieverstrekking inzake mobiliteit (vb. veiligheids-campagnes, wegenwerkeninfo, fietsroutekaarten, parkeergeleidingssystemen, sensibilisatie, ...) is in de stadsregio goed uitgebouwd.

ZV21: In de stad is er een zo groot mogelijke participatie van alle betrokkenen aan de besluitvorming inzake mobiliteit.

N7 – M5 – E4: De natuur- en milieueducatie maakt de waarde van de natuur en het milieu zichtbaarder en versterkt op die manier het draagvlak en het respect voor de natuur, het milieu en het rationeel energiegebruik.

68

V9: De instituties betrokken in de veiligheidsketen zorgen voor duidelijke communicatie, goede dienstverlening en een klantgerichte aanpak. Daarbij is voldoende capaciteit voorzien om slachtofferopvang en daderbegeleiding uit te bouwen.

V10: Alle betrokken actoren voeren een actief beleid rond integrale veiligheid op hun domein. Daarbij worden ook burgers benaderd om actief te participeren.

WO16: Een publieke toetsing van het woonbeleid op de rechtmatigheid (rechtsbedeling, rechtszekerheid) en het principe van behoorlijk bestuur (openbaarheid, verantwoording, tijdigheid) is gewenst.

WO17: In de stad worden bewoners actief betrokken bij het woonbeleid.

ZO13: Door een actieve communicatie en informatieverstrekking (op maat), kunnen burgers zo veel als mogelijk op een relatief eenvoudige manier hun eigen zorg zelf regelen en organiseren.

ZO14: Alle actoren worden betrokken bij de dienstverlening inzake zorg en opvang en nemen optimaal hun verantwoordelijkheid op.

DEEL 2

De indicatoren

In deel 1 beschreven we hoe de visie voor een leefbare en duurzame stad werd uitgewerkt via intenties die uiteindelijk geclusterd werden rond een aantal thema's (ook wel 'clusters' genoemd). Dit deel bevat de 190 indicatoren van de stadsmonitor. Ze werden per cluster geselecteerd op basis van hun relevantie en interpreteerbaarheid. Via de inhoudstafel wordt het verband gelegd tussen de visie in deel 1 en de indicatoren van deel 2. Sommige indicatoren behoren tot meerdere clusters. In dit boek wordt elke indicator uiteraard maar één keer beschreven.

De indicatoren uit de stadsmonitor bestaan uit datamateriaal afkomstig uit zowel centrale bronnen als stedelijke diensten. In sommige gevallen konden we deze cijfers gewoon overnemen, in andere gevallen was nog een verwerking nodig. Daarnaast zijn een 45-tal indicatoren gebaseerd op de resultaten van een grootschalige survey die we zelf organiseerden. Heel wat informatie over deze survey is te vinden op www.thuisindestad.be (luik stadsmonitor). Voor 65 indicatoren ontbreken voorlopig bruikbare data en werd bijgevolg een piste voor dataverzameling in dit boek opgenomen. Dit is een gevolg van onze werkwijze die niet data-driven is, maar vertrekt van een visie waaraan gewenste indicatoren worden gekoppeld.

Elke indicator hebben we systematisch verwerkt in een uitgebreide indicatorenfiche. In dit boek publiceren we hieruit de definities, de tabellen en grafieken, de toelichtingen, de bronnen, de eventuele validiteitproblemen, en de linken met de visie en met andere relevante indicatoren. Extra velden uit de indicatorenfiche (bijvoorbeeld inzake databetrouwbaarheid) zijn te vinden op de hierboven vermelde website.

In het veld 'toelichting' wordt - indien aanwezig - gewezen op correlaties (of verbanden) met achtergrond-kenmerken zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, ... Het V-symbool toont de sterkte van het verband.

In het veld 'cluster' wordt elke indicator in verband gebracht met andere indicatoren. Door een aantal samenhangende indicatoren gezamenlijk te bekijken kunnen wij een aantal thema's uit de visie op een relevantere manier in beeld brengen. Het is dus aangegeven om de indicatoren niet los van elkaar te zien. Het is bijvoorbeeld interessant om indicatoren met 'subjectief' bronnenmateriaal (i.c. survey) tegenover indicatoren met 'objectieve' cijfers te plaatsen.

Ten slotte willen we ook wijzen op het veld met informatie over de validiteit van elke indicator. Dit veld doet dienst zoals een legende bij een kaart. Een indicator is en blijft een representatie of afspiegeling van de werkelijkheid. De validiteit wijst op de problemen die de indicatoren stellen voor een geldige weergave van de realiteit.

Hoofdstuk 1: Cultuur & vrije tijd

Amateurgezelschappen

Aantal amateurgezelschappen per 10.000 inwoners

Definitie

Amateurgezelschappen zijn verenigingen die amateurkunsten beoefenen. En amateurkunsten zijn kunstvormen die aan iedere burger de kans geven om zich via kunstbeoefening en kunstbeleving te ontplooiën en zijn potentiële creatieve vermogens te ontwikkelen (en dat op vrijwillige basis en zonder beroepsmatige doeleinden).

Deze definitie is gebaseerd op het decreet betreffende de amateurkunsten (uit 2000), waarin volgende kunstdisciplines worden vernoemd: theater, dans, beeldende kunst, beeldexpressie (foto, dia, film, video, computerkunst), letteren, popmuziek, vocale muziek, instrumentale muziek en volks- en jazzmuziek.

Aantal amateurgezelschappen per 10.000 inwoners		
	2004	2005
Aalst	9,1	9,0
Antwerpen	8,0	8,2
Brugge	12,5	10,1
Genk	12,0	8,8
Gent	17,8	12,9
Hasselt	15,0	12,4
Kortrijk	13,1	11,3
Leuven	22,5	20,6
Mechelen	12,9	8,3
Oostende	10,1	7,6
Roeselare	14,7	9,4
Sint-Niklaas	6,4	10,1
Turnhout	16,7	10,1

Bron van de teller: Vlaams Centrum voor Amateurkunsten
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

71

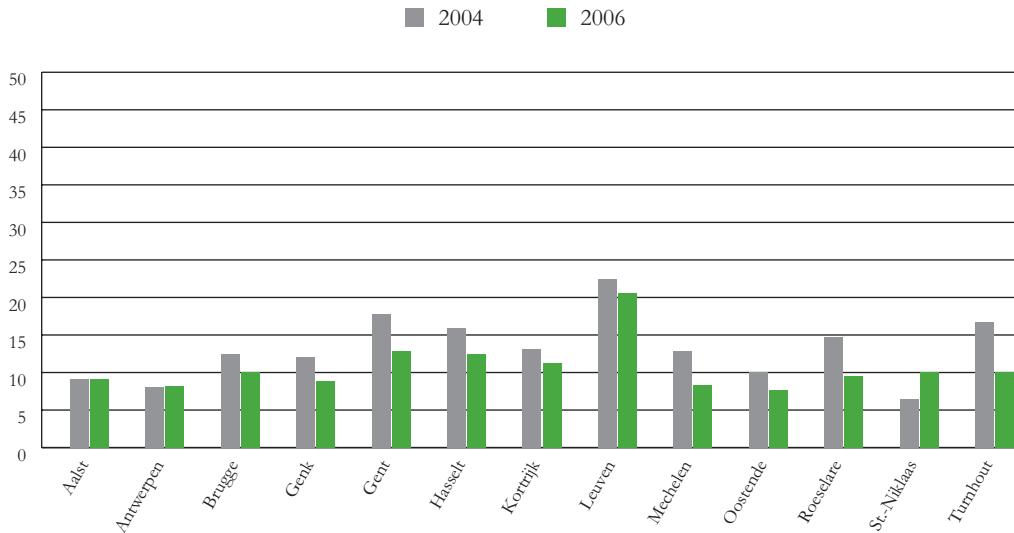
Toelichting

De meeste steden beschikken over 8 tot 13 amateurgezelschappen per 10.000 inwoners. Enkel Leuven heeft er meer (20) en Oostende heeft er minder (7). Opvallend is het verschil in 2004 en 2005. In de meeste steden is er een daling te zien, enkel Aalst, Antwerpen en Sint-Niklaas ontsnappen hieraan. Deze algemene daling wordt voor een groot deel veroorzaakt door een daling van de pop- en folkgroepen in bijna alle steden. Bij de interpretatie van deze data dienen we absoluut rekening te houden met enkele beperkingen (zie validiteit).

Cluster

De indicator over het aantal amateurgezelschappen is relevant voor het stimuleren van cultuurcreatie en -participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn amateurgezelschappen een belangrijke opstap om de cultuur van het woord, beeld, muziek en lichamelijke beweging voor een groot publiek toegankelijk te maken. Amateurkunst biedt mensen een creatieve uitlaatklep. Daarnaast hebben amateurgezelschappen een sociale functie.

Aantal amateurgezelschappen per 10.000 inwoners

Gegeven de bekommernissen omtrent cultuurcreatie en -participatie moet men deze indicator samen zien met de indicatoren over vernieuwing in de cultuurproductie, het aanbod aan culturele infrastructuur en het zelf uitvoeren van kunstzinnige activiteiten.

72

Vanuit een sociaal oogpunt kan men deze indicator samen zien met indicatoren over de participatie aan het verenigingsleven en de deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Het is niet eenvoudig de verschillende disciplines af te bakenen, maar om toch een idee te geven richten de tien landelijke amateurkunstorganisaties zich voornamelijk op de hierna opgesomde disciplines:

Koor en Stem vzw: koren

Muziekmozaïek vzw: folk -en jazzgroepen

Poppunt vzw: pop, rock, hiphop, rythm and blues, ...

VLAMO vzw: harmonies, fanfares, brassbands, bigbands, symfonische ensembles, drumbands, percussie-ensembles, accordeons, mandolines, doedelzakken, ...

Centrum voor beeldexpressie vzw: fotografen, cineasten, liefhebbers van multimedia en digitale vormgeving.

Danspunt vzw: choreografische dans, ballet, moderne en hedendaagse dans, stijldansen, folklore-dans, volksdans, vendelen, rolstoeldans, ...

Opendoek vzw: toneel, figurentheater, vertellen, improvisatietheater, mime, ...

Kunstwerk(t) vzw: beeldhouwen, tekenen, schilderen, etsen, kalligrafie, keramiek, ...

Vlaamse Organisatie voor Circuskunsten vzw: Dit is een nieuwe landelijke organisatie, vooralsnog erg beperkt, met enkele aangesloten circusateliers

Creatief Schrijven vzw: proza, poëzie, cursiefje, essay, scenario, theaterscript, sprookje, ... Ook deze vereniging is nog in de opstartfase.

Bij de beoordeling van deze gegevens dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

- Als amateurkunstorganisatie hoeft men zich niet aan te sluiten bij een landelijke amateurkunstorganisatie. Toch trachten deze organisaties aan zoveel mogelijk (individuen en) gezelschappen ondersteuning te bieden. Deze ondersteuning kan gaan van documentatiecentra, een

tijdschrift, begeleiding op artistiek vlak, cursussen, workshops, internationale contacten, organisatie van evenementen, website, ... Sowieso blijft een aanzienlijk deel van het amateur-kunstenveld ongekend.

- b) De sector van de popmuziek kent bijzonder veel gezelschappen. Dit moet genuanceerd worden, want in cijfers vertegenwoordigen 3.755 popgroepjes van Poppunt samen 18.367 muzikanten. In de 1128 harmonieën ... van VLAMO spelen echter 68.992 muzikanten; de 786 toneelgroepen ... van OPENDOEK vertegenwoordigen 25.299 spelers ...
- c) In deze indicator werden de individuele amateurkunstenaars niet opgenomen!
- d) De organisatie Kunstwerk(t) vzw kon ons geen data bezorgen voor het jaar 2005. Voor de constructie van de indicator werden de data van 2004 genomen.
- e) De registratie van de verschillende gezelschappen is niet uniform (in het geval van popgroepen)

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Vernieuwing in de cultuurproductie

Aantal vernieuwende cultuurproducties op jaarbasis per 10.000 inwoners

Definitie

Welke cultuurproducties als vernieuwend kunnen worden beschouwd, wordt best bepaald door een team van cultuurexperts (bijvoorbeeld: kunstcritici, cultuurrecensenten, mediacommentatoren, academici, directeurs cultuurcentra, ...) die alle cultuurproducties per stad individueel beoordelen. Bijvoorbeeld bij 2/3 meerderheid kan een productie als vernieuwend worden beschouwd. De experts bepalen dus (elk voor zich) hoe het begrip vernieuwend wordt ingevuld.

Piste

Onderstaande piste voor dataontwikkeling heeft betrekking op het bepalen van de teller van de indicator, namelijk: aantal vernieuwende producties.

Vooreerst dient een team van cultuurexperten te worden samengesteld die bereid wordt gevonden om alle cultuurproducties uit de 13 centrumsteden te beoordelen op hun vernieuwend karakter. Dit team kan bestaan uit bijvoorbeeld cultuurrecensenten, kunstcritici, mediacommentatoren, academici, directeurs van cultuurcentra, ... Gedacht wordt aan een team van een 7-tal personen, die niet samen, maar elk apart alle cultuurproducties beoordelen. We opteren voor een individuele beoordeling om ellenlange discussies (maar daarom niet oninteressante) te vermijden. Wel zou het zinvol zijn indien de experts (al dan niet in overleg) in grote lijnen aangeven hoe ze het begrip vernieuwend invullen. Dit maakt betere interpretaties van de resultaten mogelijk. Vervolgens komt het erop aan om de resultaten van elke beoordelaar te integreren. Bijvoorbeeld kan de invulling van de indicator worden bepaald door deze cultuurproducties op te tellen die door 2/3 van de beoordelaars als vernieuwend worden beschouwd. Uiteraard zullen volgens deze aanpak de cijfers sterk worden gekleurd door de invulling die de experts geven aan het begrip 'vernieuwend'. Het is echter moeilijk sterke objectieve criteria te vinden om dit begrip af te bakenen. Dergelijk onderzoek zou immers oeverloze discussies met zich meebrengen.

Om het beoordelingswerk van de experts haalbaar te houden (er zijn immers 13 centrumsteden) is het eventueel zinvol om de cultuurproducties te beperken tot alle podiumvoorstellingen (concerten, theater, ...) en alle tentoonstellingen. Wel dienen we rekening te houden met het feit dat vernieuwende producties (bijvoorbeeld experimenten) vaak plaatsvinden buiten het gangbare circuit, in de marge. De kans bestaat dan ook dat dergelijke producties niet worden opgenomen in de algemene lijst.

Cluster

Een leefbare en duurzame stad biedt een omgeving die de creativiteit van kunstenaars stimuleert, zodat artistieke creatie en vernieuwing mogelijk worden. Wanneer iedereen die dat wil cultureel actief kan zijn, kan een diversiteit aan culturele vormen tot ontplooiing komen.

Deze indicator wordt best naast enkele andere indicatoren bekeken, zoals aantal cultuurproducties, cultuurbezoek, cultuurparticipatie, en tevredenheid over het culturele aanbod.

In de Stadsmonitor is een tweede keus-indicator opgenomen, namelijk 'Het aantal producties op jaarbasis per 10.000 inwoners'. De veronderstelling is hier dat hoe meer cultuurproducties er zijn, hoe meer vernieuwende cultuurproducties er zullen tussen zitten. Met andere woorden, de hoeveelheid zou dan ook de graad van vernieuwing dekken. Het aantal cultuurproducties op jaarbasis beperkt zich tot het aantal podiumvoorstellingen en tentoonstellingen.

Aantal podiumvoorstellingen

Het aantal podiumvoorstellingen op jaarbasis per 10.000 inwoners.

Definitie

Het betreft hier podiumvoorstellingen die zijn opgenomen in het databestand van Tijd nv.

Het podiumaanbod is ingedeeld in drie grote categorieën: theater, muziek en dans. Muziek wordt onderverdeeld in populaire muziek, klassieke muziek en een categorie die opera, operette, musical en muziektheater omvat.

Als een podiumvoorstelling vijf keer in een stad plaatsvindt, dan wordt die ook vijf keer geteld.

Aantal podiumvoorstellingen per 10.000 inw.						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aalst	31,7	21,2	30,7	38,5	24,7	24,2
Antwerpen	103,6	113,8	112,4	112,3	107,1	132,1
Brugge	70,1	43,5	68,0	139,6	56,3	72,8
Genk	31,9	19,6	57,1	68,7	32,2	28,9
Gent	121,2	121,0	170,0	184,4	156,7	131,7
Hasselt	65,7	56,4	76,3	88,5	85,2	71,4
Kortrijk	45,9	58,9	66,1	94,4	53,8	67,5
Leuven	73,6	69,4	91,1	108,7	75,9	98,4
Mechelen	108,3	93,4	73,7	78,5	49,5	66,0
Oostende	61,4	48,4	73,2	99,5	52,8	58,5
Roeselare	39,7	32,6	42,9	51,7	36,8	41,4
Sint-Niklaas	34,5	27,4	37,1	45,2	37,0	41,9
Turnhout	93,9	67,3	99,6	112,2	83,9	92,9

Bron van de teller: Databank Tijd Agenda van het uitgeversbedrijf Tijd nv
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

75

Toelichting

Gent en Antwerpen tekenen duidelijk voor het grootste aanbod aan podiumvoorstellingen. In 2004 was dat zelfs precies even groot als we het per 10.000 inwoners bekijken. Ook de kleinere steden Leuven en Turnhout komen opmerkelijk in de buurt van de 100 podiumvoorstellingen per 10.000 inwoners. De kleinste aantallen podiumvoorstellingen zijn terug te vinden in Genk en Aalst.

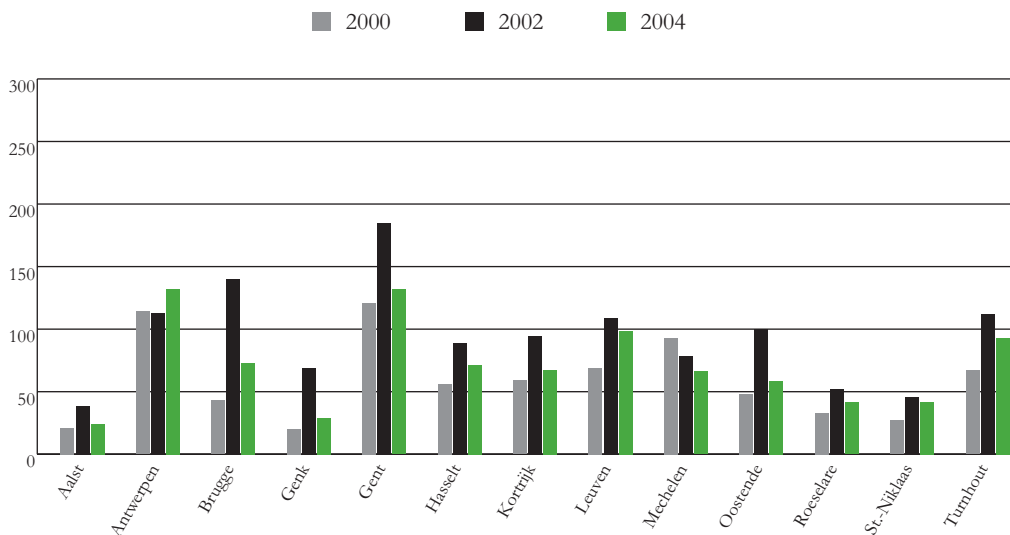
Het is opmerkelijk om vast te stellen dat voor een groot aantal steden 2002 een topjaar was qua podiumvoorstellingen. Voor Brugge kan die verklaard worden door het evenement van Culturele Hoofdstad, voor andere steden ligt een verklaring minder voor de hand.

Cluster

De indicator over het aantal podiumvoorstellingen is relevant voor het culturele aanbod. In een leefbare en duurzame stad is er voldoende cultureel aanbod dat de cultuurparticipatie kan stimuleren. Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kan mogelijks ook inspiratie bieden voor artistieke creatie en vernieuwing.

Deze indicator is complementair aan de indicator 'aantal tentoonstellingen' en is samen met deze indicator een tweede keus voor 'vernieuwing in de cultuurproductie'.

Aantal podiumvoorstellingen per 10.000 inwoners

Gelet op de intenties inzake het stimuleren van cultuurcreatie en -participatie, wordt deze indicator het best naast enkele andere indicatoren bekeken, zoals cultuurbezoek, culturele participatie en tevredenheid over het culturele aanbod.

76

Validiteit

Wie voor zijn podiumvoorstelling geen gebruik wenst te maken van het gratis aanbod om in de lokale 'bladen' de productie aan te kondigen of wie dit aanbod niet kent (bijvoorbeeld beginnende artiesten), zal ook niet in het databestand van de Tijd worden opgenomen.

Het gaat om een oplijsting van de aankondigingen i.p.v. een oplijsting van de werkelijk gehouden initiatieven. Dit euvel zal in de toekomst niet verholpen worden als de databank 'De Tijd' overgaat in de databank van Cultuurnet.

Volgens experts mag verondersteld worden dat hoe meer voorstellingen er zijn, hoe groter het aantal vernieuwende voorstellingen is. Podiumvoorstellingen zijn echter een heel beperkt onderdeel van cultuur. Onder meer festivals zijn hierin niet opgenomen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Aantal tentoonstellingen

Het aantal tentoonstellingen op jaarbasis per 10.000 inwoners

Definitie

Gegevens over tentoonstellingen hebben zowel betrekking op het aanbod van gesubsidieerde als van niet-gesubsidieerde tentoonstellingen, zowel op tentoonstellingen die plaats vinden in cultuur-, gemeenschaps- en kunstencentra als op tentoonstellingen in privé-galerijen, banken, ziekenhuizen, ... Niet alleen het professionele maar ook het amateur-aanbod is opgenomen. Er is ook geen onderscheid gemaakt tussen artistieke en educatieve tentoonstellingen. De tentoonstellingen hebben tal van onderwerpen: architectuur, beeldhouwkunst, fotografie, grafiek, juwelen, kunstambacht, meubelen, mode, schilderkunst, sierkunst, strips en cartoons, video, ...

Ongeacht de duur van de tentoonstelling, wordt deze éénmaal geteld.

Aantal tentoonstellingen per 10.000 inwoners						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aalst	5,5	5,4	10,1	11,9	7,2	6,1
Antwerpen	12,9	10,9	14,7	14,3	12,5	13,8
Brugge	12,0	6,6	6,9	14,6	11,3	17,0
Genk	4,9	2,1	4,8	2,2	1,9	3,1
Gent	9,5	9,1	14,8	12,7	12,7	12,0
Hasselt	11,8	10,6	15,7	13,1	16,2	12,4
Kortrijk	13,5	11,3	10,5	8,2	5,0	7,2
Leuven	5,8	5,1	8,2	8,0	6,2	6,3
Mechelen	6,5	6,9	12,4	8,3	6,5	6,0
Oostende	8,3	10,0	15,6	16,1	17,6	16,4
Roeselare	3,7	3,3	3,9	6,2	5,1	4,3
Sint-Niklaas	3,5	2,0	6,0	5,5	5,1	3,0
Turnhout	8,8	7,5	7,7	10,2	11,7	8,1

Bron van de teller: Databank Tijd Agenda van het uitgeversbedrijf Tijd nv
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

77

Toelichting

In 2004 tellen Brugge en Oostende met respectievelijk 17 en 16 tentoonstellingen per 10.000 inwoners het hoogste aantal, gevolgd door Antwerpen, Gent en Hasselt. Genk, Roeselare en Sint-Niklaas scoren hier laag.

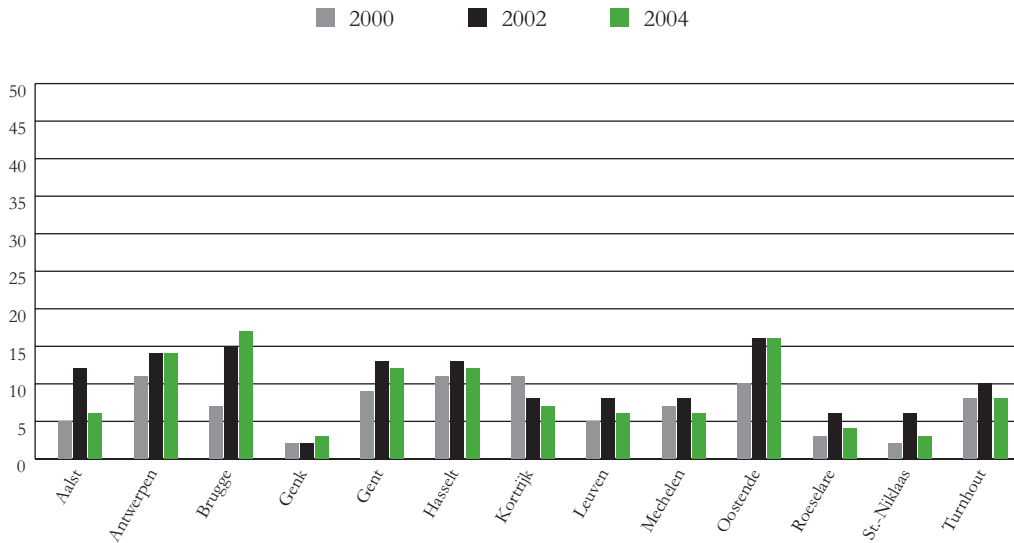
Bij de interpretatie van deze data moet men er rekening mee houden dat het over redelijk kleine aantallen gaat. Het maximale aanbod is te vinden in Antwerpen (630 tentoonstellingen in 2004), het kleinste aanbod is er in Genk (20 tentoonstellingen per jaar).

Bekijken we de evolutie in de tijd dan zien we zeer grote schommelingen bij alle steden, en vaak een piek van het aantal tentoonstellingen in 2002. Een verklaring ligt hier niet voor de hand.

Cluster

De indicator over het aantal tentoonstellingen is relevant voor het culturele aanbod. In een leefbare en duurzame stad is er voldoende cultureel aanbod dat de cultuurparticipatie kan stimuleren. Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kan mogelijks ook inspiratie bieden voor artistieke creatie en vernieuwing.

Aantal tentoonstellingen per 10.000 inwoners

Gelet op de intenties inzake het stimuleren van cultuurcreatie en -participatie wordt deze indicator best naast enkele andere indicatoren bekeken, zoals cultuurbezoek, cultuurparticipatie en tevredenheid over het culturele aanbod.

Deze indicator is complementair met de indicator 'aantal podiumvoorstellingen'.

Validiteit

Wie voor zijn tentoonstelling geen gebruik wenst te maken van het gratis aanbod om in de lokale bladen de productie aan te kondigen of wie dit aanbod niet kent (bijvoorbeeld beginnende artiesten), zal ook niet in het databestand van de Tijd worden opgenomen. Deze tentoonstellingen vinden dus niet enkel plaats in cultuurhuizen, ook in privé-galerijen, bibliotheken, ziekenhuizen, scholen, ...

Het gaat om een oplistings van de aankondigingen i.p.v. een oplistings van de werkelijk gehouden initiatieven. Dit euvel zal in de toekomst niet verholpen kunnen worden als de databank 'De Tijd' overgaat in de databank van Cultuurnet.

Volgens experts mag verondersteld worden dat hoe meer tentoonstellingen er zijn, hoe groter het aantal vernieuwende tentoonstellingen is.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Aanbod van culturele infrastructuur

Aantal frequent gebruikte culturele infrastructuur per 100.000 inwoners

Definitie

Frequent gebruikte culturele infrastructuur staat voor culturele locaties bestemd voor podiumvoorstellingen of tentoonstellingen met minimaal gebruik voor culturele activiteiten van 25 keer per jaar.

Aantal frequent gebruikte culturele infrastructuur per 100.000 inwoners						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aalst	2,6	2,6	2,6	3,9	2,6	2,6
Antwerpen	10,9	11,2	12,1	12,0	10,4	14,2
Brugge	8,6	6,0	5,1	11,1	4,3	6,8
Genk	1,6	3,2	1,6	3,2	3,2	4,7
Gent	11,2	12,0	17,4	15,5	14,0	12,2
Hasselt	4,4	5,9	4,4	4,4	10,1	8,7
Kortrijk	5,3	6,7	9,4	12,1	6,7	8,1
Leuven	6,8	6,8	9,0	7,9	4,4	8,9
Mechelen	13,3	11,9	7,9	9,2	5,2	9,1
Oostende	8,9	4,5	4,5	7,4	1,5	4,4
Roeselare	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Sint-Niklaas	4,4	2,9	2,9	4,4	2,9	5,8
Turnhout	7,8	7,8	7,7	7,7	7,6	7,6

Bron van de teller: Databank Tijd Agenda van het uitgeversbedrijf Tijd nv
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

79

Toelichting

In 2004 tellen Antwerpen (14) en Gent (12) het hoogste aantal frequent gebruikte zalen per 100.000 inwoners. Aalst, Genk, Oostende en Roeselare scoren hier laag.

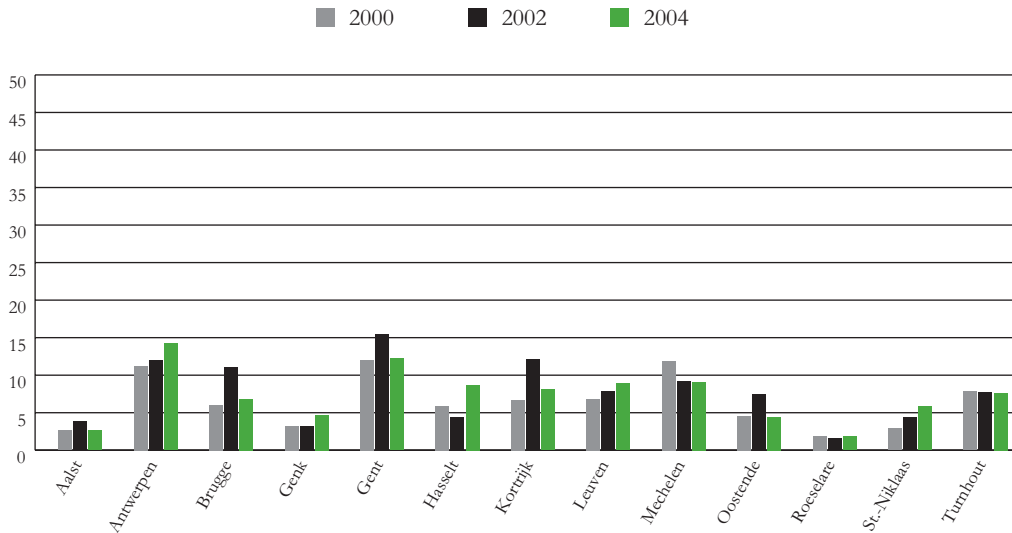
Het aanbod aan frequent gebruikte culturele infrastructuur vertoont beperkte schommelingen in Aalst, Roeselare en Turnhout. In Antwerpen, Genk, Hasselt en Sint-Niklaas is een stijging te zien. Voor Brugge, Gent en Kortrijk zien we een piek in 2002, gevolgd door een lichte terugval. Wegens de kleine aantallen van het aanbod aan culturele infrastructuur zijn de schommelingen vaak schoksgewijs. De schommelingen worden eerder bepaald door het aantal voorstellingen. Zo kan de infrastructuur in de cijfers opgenomen worden, wanneer ze frequent (meer dan 25 keer per jaar) gebruikt wordt.

Cluster

De indicator is relevant voor het zorgvuldig gebruik van culturele infrastructuur. In een leefbare en duurzame stad is er voldoende culturele infrastructuur dat plaats biedt aan een voldoende groot aanbod aan culturele activiteiten. Het is dat cultureel aanbod dat de cultuurparticipatie kan stimuleren. Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kan mogelijks ook inspiratie bieden voor artistieke creatie en vernieuwing.

Men kan deze indicator samen zien met de indicatoren over het aantal amateurgezelschappen, vernieuwing in de cultuurproducties, culturele participatie en tevredenheid over het culturele aanbod.

Aantal frequent gebruikte culturele infrastructuur per 100.000 inwoners

Validiteit

80

Voor de studie waarvan hier gebruik werd gemaakt, werd een inventaris opgesteld van de beschikbare infrastructuur per gemeente, op basis van het databestand van Tijd Agenda. De gemeenten kregen deze toegestuurd met de vraag deze te corrigeren. Een volgende stap bestond erin te tellen hoeveel podiumvoorstellingen en tentoonstellingen op jaarbasis plaatsvonden in elk van die locaties. Dit gebeurde opnieuw op basis van Tijd Agenda. In dit geval tellen enkel locaties mee waar meer dan 25 voorstellingen of tentoonstellingen plaatsvinden per jaar. Fabriekslodsen, café's, parochiezalen, ... waar slechts sporadisch een tentoonstelling of podiumvoorstelling wordt gehouden komen niet in aanmerking.

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

- Tijd Agenda is een database waar gratis melding kan worden gemaakt van evenementen, en deze wordt overgenomen door kranten, tijdschriften, ... Wie voor zijn podiumvoorstelling geen gebruik wenst te maken van het gratis aanbod om in de lokale 'bladen' de productie aan te kondigen of wie dit aanbod niet kent (bijvoorbeeld beginnende artiesten), zal ook niet in het databestand van de Tijd worden opgenomen
- Aangezien enkel infrastructuur gemeten wordt voor podiumvoorstellingen en tentoonstellingen worden heel wat kunststukken over het hoofd gezien. Het is een onderschatting van het aanbod.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Ticketverkoop bioscopen

Aantal verkochte tickets in bioscopen per inwoner

Definitie

Aantal bioscoopbezoekers per jaar, gebaseerd op het aantal verkochte tickets. Dit wordt gedeeld door het aantal inwoners.

Aantal verkochte tickets in bioscopen per inwoner					
	1991	1994	1997	2000	2003
Aalst	2,3	2,3	1,8	1,4	1,6
Antwerpen	3,3	6,1	6,9	9,1	8,0
Brugge	2,5	2,2	1,8	1,8	0,7
Genk	3,6	3,4	0,0	0,0	0,0
Gent	6,5	7,5	7,3	7,4	6,0
Hasselt	7,2	8,1	16,5	19,7	16,8
Kortrijk	4,6	5,1	3,3	10,9	11,0
Leuven	4,2	10,3	7,8	9,8	8,7
Mechelen	1,1	0,0	5,5	4,0	5,7
Oostende	3,5	4,3	4,8	4,5	4,2
Roeselare	3,3	3,9	3,5	2,7	2,5
Sint-Niklaas	1,5	1,7	1,7	0,0	0,0
Turnhout	4,9	4,3	3,8	2,9	9,1

Bron van de teller: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (SEI, voormalig NIS) van de federale overheid
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

81

Toelichting

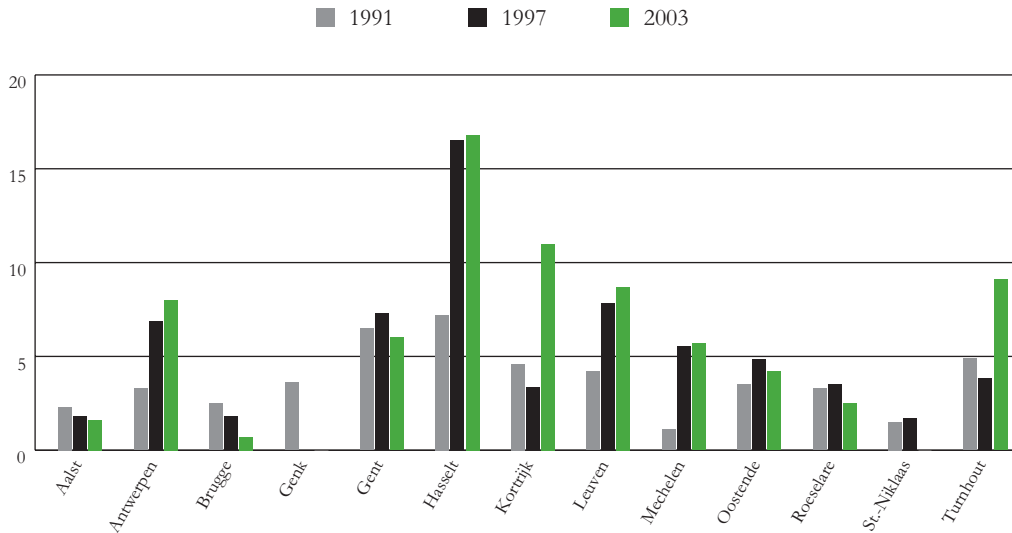
In 2003 werden er in Hasselt 17 bioscooptickets per inwoner verkocht; in Kortrijk 11. Ook in Turnhout, Leuven, Antwerpen, Gent en Mechelen werden er meer dan 5 bioscooptickets per inwoner verkocht. Deze indicator brengt de ticketverkoop van de bioscopen in de stad in beeld en niet het bioscoopbezoek van haar inwoners. Als Genk geen bioscoop (meer) heeft zijn de inwoners aangewezen op bijvoorbeeld Hasselt voor een filmavond, wat hier ook uit de data vanaf 1997 kan worden afgeleid. In Sint-Niklaas is pas in eind december 2003 een nieuw complex (Siniscoop) geopend. Aalst, Brugge en Roeselare kennen een terugval van het bioscoopbezoek sinds 1992. Het verband met het aanbod en de opening van nieuwe complexen blijkt ook uit de stijging in Leuven in 1994, in Antwerpen in 1994 (Gaumont) en in 1998 (Metropolis), in Kortrijk (Kinopolis) en in 2003 in Turnhout (Utopolis). In Gent is de ticketverkoop vrij constant het afgelopen decennium.

Cluster

De ticketverkoop in de bioscopen is relevant voor het stimuleren van cultuurcreatie en -participatie. In een leefbare en duurzame stad bieden bioscopen de mogelijkheid om een breed publiek van kinderen, jongeren en volwassenen aan kunst en cultuur te laten participeren, om zich te ontspannen en/of culturele competenties te ontwikkelen.

Deze indicator vormt een onderdeel van de indicator over ticketverkoop voor cultuur samen met indicatoren over de ticketverkoop in cultuurhuizen en musea. Deze indicatoren moet men samen zien met andere indicatoren over het stimuleren van culturele participatie, zoals het aandeel bioscoopbezoekers, aandeel bezoekers van podiumvoorstellingen en sportevenementen, aandeel bibliotheekbezoekers, aandeel bezoekers van musea, tentoonstellingen of historische plaatsen.

Aantal verkochte tickets in bioscopen per inwoner

Daarnaast kan ook een verband gelegd worden met andere indicatoren die betrekking hebben op cultuurparticipatie, namelijk vernieuwing in de cultuurproductie, aanbod van culturele infrastructuur, lidmaatschap van bibliotheken, het zelf uitoefenen van kunstzinnige activiteiten, tevredenheid over het cultureel aanbod en deelname aan het maatschappelijk leven.

82

Validiteit

Als culturele centra of andere organisaties films vertonen op een occasionele basis, komen ze niet terecht in deze statistiek. Mochten ze echter een ruimte inrichten voor het specifiek tonen van films, zouden ze meegerekend worden.

Hoewel de ticketverkoop wordt gerelateerd aan het aantal inwoners uit de stad, dienen we hier toch de nodige omzichtigheid aan de dag te leggen. Bijvoorbeeld, sommige bezoekers komen van buiten de stad, sommigen bezoeken de bioscoop zeer frequent, anderen nooit, ...

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Ticketverkoop cultuurhuizen

Aantal verkochte tickets van cultuurhuizen per 1000 inw.

Definitie

Aantal bezoekers van voorstellingen in cultuurhuizen afgeleid uit de verkoopcijfers van de tickets. Dit wordt in verhouding gebracht tot het aantal inwoners.

Piste

Tijdens de expertvergaderingen bleek het wenselijk de indicatoren 'ticketverkoop culturele centra en kunstencentra' en de 'ticketverkoop theater' samen te voegen tot één indicator, hier benoemd als 'ticketverkoop cultuurhuizen'. De reden hiervoor ligt voor de hand: theatergezelschappen treden immers op in cultuurhuizen, wat dubbeltellingen zou veroorzaken.

Een voorstel voor definiëring kan zijn: een cultuurhuis plaatst het culturele leven van de stad op een prominente wijze op de voorgrond; bouwt een permanent forum uit en biedt een podium voor de kenmerkende ontwikkelingen inzake muziek en/of podiumkunsten uit de stad; bevordert de culturele samenwerking; en realiseert deze missie in de eerste plaats voor een lokaal en regionaal publiek. Een cultuurhuis ondersteunt de productie van nieuw werk, coproduceert en nodigt artiesten uit om tot een volwaardige programma te komen.

In ieder geval vallen de culturele centra en de kunstencentra onder deze definitie. Het zijn uiteraard de randgevallen die het vooral voor de grote steden Gent en Antwerpen moeilijk zullen maken om de definitie te operationaliseren, 't is te zeggen welke instellingen voldoen aan deze definitie en welke niet. Cultuurbeleidscoördinatoren per stad kunnen een lijst opstellen van cultuurhuizen. Ook het verzamelen van data over het aantal verkochte tickets in deze cultuurhuizen zal voor een stuk decentraal moeten gebeuren. Data van cultuurcentra en kunstencentra kunnen bij de Vlaamse gemeenschap opgevraagd worden.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Deelname aan voorstellingen in cultuurhuizen (culturele centra, kunstencentra, theaters) is één vorm van culturele participatie.

Deze indicator dient men samen te zien met de indicator 'aandeel bezoekers van podiumvoorstellingen' en met de andere indicatoren over de ticketverkoop bij cultuur. Ook indicatoren rond cultuurparticipatie en tevredenheid over het aanbod kunnen relevant zijn.

Ticketverkoop musea

Aantal verkochte tickets van musea per 1000 inwoners

Definitie

Aantal bezoekers van musea afgeleid uit de verkoopcijfers van de tickets. Dit wordt in verhouding gebracht tot het aantal inwoners.

Piste

Een eerste probleem bij het komen tot een definitie is een duidelijke afbakening van het begrip 'museum'. De definiëring die voorligt en internationaal gehanteerd wordt is de volgende: een museum is een permanente instelling, zonder winstbejag, ten dienste van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, beheert, bewaart en beveiligt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen. Dit bakent het domein duidelijk af, maar overleg met de steden dient nog uit te maken of ook zij deze definitie willen hanteren. Zo zijn bijvoorbeeld kerken met waardevolle kunst, de zoo, technopolis, ... instellingen die niet voldoen aan deze definitie. Deze definitie is vooral haalbaar voor grote steden, voor kleinere steden is dit moeilijk haalbaar (Roeselare en Sint-Niklaas hebben geen erkende musea, maar er zijn wel een aantal musea in deze steden).

De musea die aan deze definitie voldoen krijgen van de Vlaamse overheid het label 'erkend museum'. Zij houden ook de bezoekersaantallen bij van deze musea.

Indien men beslist dat deze definitie te streng is, kan dit wat worden afgezwakt. De musea die in aanmerking komen voor de berekening van deze indicator moeten dan per stad geselecteerd worden, en ook de bezoekersaantallen dienen dan per musea te worden opgevraagd.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Onder andere via bezoeken aan musea nemen inwoners deel aan het culturele leven in de stad en krijgen ze mogelijkheid kennis te maken met de culturele rijkdom van de stad.

Deze indicator kan men samen zien met de indicator over het bijwonen van kunstzinnige activiteiten en met de andere indicatoren inzake ticketverkoop cultuur.

Lidmaatschap bibliotheek

Aantal leden van de bibliotheek per 1.000 inwoners

Definitie

Het lidmaatschap wordt hier geteld op basis van het aantal ontleners van de bibliotheek, gebaseerd op de geregistreerde dienstverlening. Ze worden in verhouding gebracht tot het aantal inwoners.

Het aantal ontleners betreft het aantal personen, die tijdens het betrokken kalenderjaar, minstens 1 werk leenden.

Aantal leden van de bibliotheek per 1.000 inwoners		
	2004	2005
Aalst	305	293
Antwerpen	176	197
Brugge	315	277
Genk	335	316
Gent	422	430
Hasselt	496	516
Kortrijk	478	283
Leuven	328	278
Mechelen	260	255
Oostende	346	322
Roeselare	378	376
Sint-Niklaas	402	325
Turnhout	370	361

Bron van de teller: Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen van het Team Lokaal Cultuurbeleid (Vlaamse overheid).
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

85

Toelichting

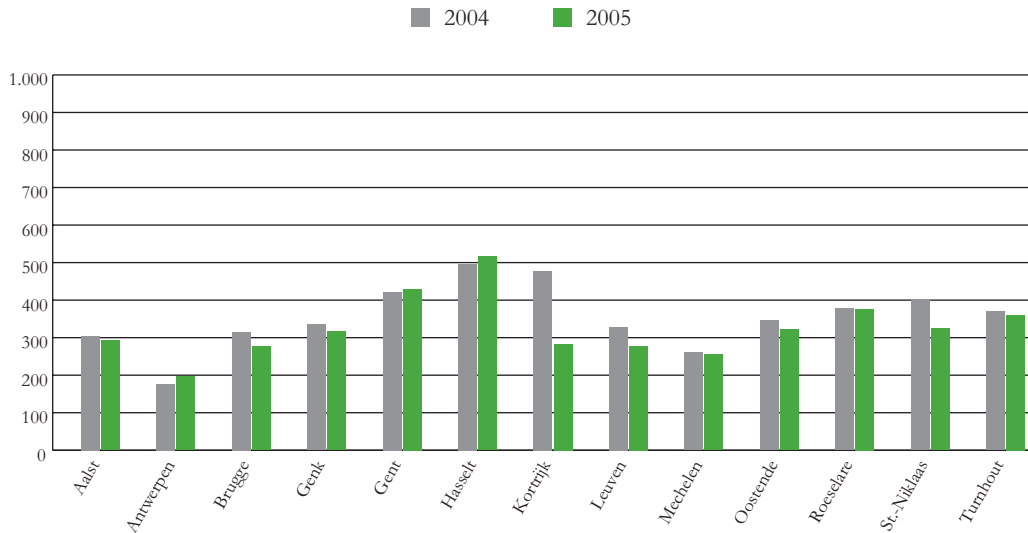
In 2005 telde het gros van de steden tussen de 250 tot 350 leden van de bibliotheken per 1.000 inwoners. We vinden een hoger aantal in Turnhout, Roeselare, Gent en vooral Hasselt, waar de helft van de inwoners lid is van de bibliotheek. Het kleinste aandeel leden ten opzichte van de bevolking vinden we in Antwerpen.

Cluster

De indicator over het lidmaatschap van bibliotheken is relevant voor het stimuleren van cultuurcreatie en -participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn bibliotheken onmisbaar om de cultuur van het woord, beeld en muziek voor een groot publiek toegankelijk te maken. Ze zijn een belangrijke opstap in een zo ruim mogelijke participatie van kinderen, jongeren en volwassenen aan kunst en cultuur.

Het is zinvol deze indicator te bekijken naast 'aantal ontleningen', 'actieve culturele participatie' (in het bijzonder het leesgedrag) en 'aandeel bibliotheekbezoekers'.

Aantal leden van de bibliotheek per 1.000 inwoners

Validiteit

86

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

- Deze indicator geeft geen beeld van het bereik van de bibliotheek onder de stadsbewoners. Ontleners kunnen ook van buiten de stad komen.
- Deze indicator zegt niets over bijvoorbeeld de ontleenfrequentie: gaat men éénmaal per jaar een stuk ontleneren of doet men dit wekelijks. We weten niet of de ontlener zelf de lezer is en wat zijn/haar affiniteit met lees-, beeld-, of muziekcultuur is. Anderzijds hoeft men geen ontlener te zijn om veel te lezen, muziek te beluisteren of films te zien. De indicator geeft wel een beeld over de mate waarin de bibliotheek als collectieve voorziening de gemeenschap aanspreekt: meer ontleners wijzen dus op een groter bereik van de bibliotheek onder de bevolking, wat de cultuurspreiding op een democratische wijze ten goede komt.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Aandeel bioscoopbezoekers

Aandeel van de inwoners dat de afgelopen 12 maanden de bioscoop bezocht.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u de bioscoop bezocht?'

Wie antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen 12 maanden de bioscoop bezocht								
	1 tot 6 keer		7 tot 12 keer		> 12 keer		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	37,4	34,0	5,4	4,8	4,3	3,0	47,1	41,9
Antwerpen	39,1	43,7	13,2	9,4	9,9	4,3	62,2	57,3
Brugge	30,4	35,2	8,1	7,3	6,5	4,1	45,1	46,5
Genk	42,4	42,5	7,8	7,8	6,5	7,5	56,6	57,8
Gent	42,5	42,8	11,7	8,4	7,5	4,3	61,6	55,6
Hasselt	43,1	46,0	10,2	8,3	6,4	4,7	59,7	58,9
Kortrijk	44,9	40,8	9,1	4,9	4,9	4,2	58,9	49,8
Leuven	41,4	45,5	12,5	9,7	10,5	5,3	64,4	60,5
Mechelen	41,6	36,2	9,6	8,9	6,9	3,8	58,1	48,8
Oostende	35,4	32,1	7,6	5,1	6,7	4,7	49,7	41,9
Roeselare	38,8	38,5	8,0	6,0	6,4	3,4	53,1	47,9
Sint-Niklaas	37,2	44,0	7,8	9,1	6,4	4,5	51,4	57,7
Turnhout	37,0	42,9	9,0	8,1	7,8	3,6	53,8	54,6

Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

87

Toelichting

We stellen vast dat iets meer dan de helft van de inwoners jaarlijks de bioscoop bezocht. Dit is een matige daling in vergelijking met 2004. In Mechelen en Kortrijk is die daling het opmerkelijkst (respectievelijk 9,3% en 9,1%). In Turnhout, Genk en Brugge is een zeer lichte stijging van het aandeel bioscoopbezoekers merkbaar (respectievelijk 0,7%, 1,2% en 1,5%), terwijl er in Sint-Niklaas een duidelijke stijging is (+6,2%).

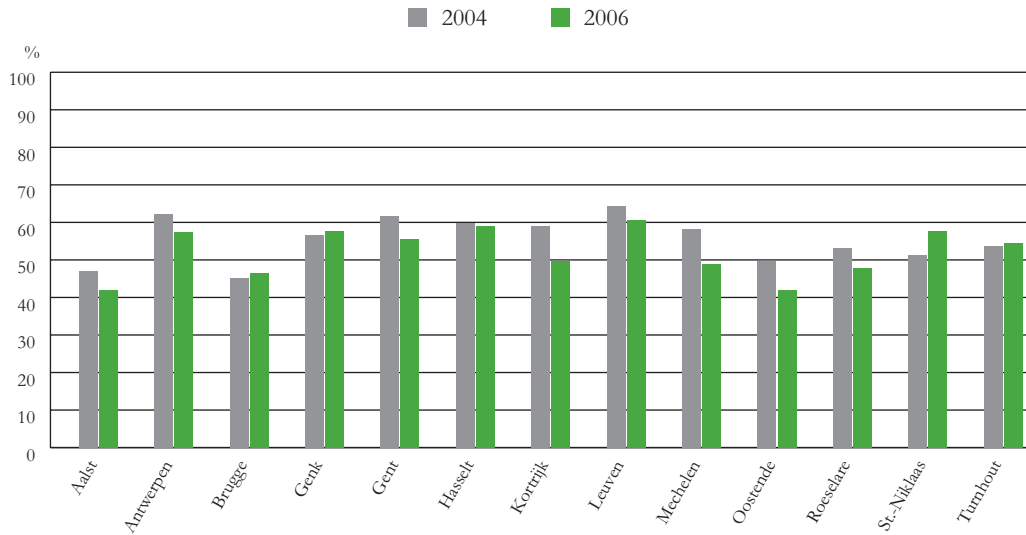
In Hasselt (58,9%) en Leuven (60,5) gaan meer inwoners (regelmatig) naar de film, terwijl dit in Aalst en Oostende (beide 41,9%) minder is.

We stelden een negatief verband vast tussen bioscoopbezoek en leeftijd ($V = ,293$). Met andere woorden, vooral jongeren bezoeken de bioscoop. Daarnaast is de bioscoopbezoeker hoger opgeleid ($V = ,191$) en niet alleenstaand ($V = ,167$).

Cluster

Het aandeel bioscoopbezoekers is een onderdeel van de vraag naar culturele participatie van de inwoners. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. De mogelijkheid te genieten van dat cultureel aanbod is daarbij belangrijk.

Aandeel inwoners dat de afgelopen 12 maanden de bioscoop bezocht

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren 'ticketverkoop bioscopen' en 'tevredenheid over het culturele aanbod'.

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld. Uiteraard wordt geen rekening gehouden met films die bijvoorbeeld thuis (TV, video, DVD, ...) worden bekeken. Ook zegt deze indicator niet alles over het bioscoopbezoek in de stad: stedelingen kunnen naar een bioscoop buiten de eigen stad gaan, en omgekeerd.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Aandeel bezoekers van sportevenementen

Aandeel van de inwoners dat de afgelopen 12 maanden één of meerdere sportevenementen heeft bijgewoond.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een sportevenement bijgewoond?'

Wie antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen 12 maanden een sportevenement heeft bijgewoond								
	1 tot 6 keer		7 tot 12 keer		> 12 keer		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	25,5	24,7	5,3	6,8	13,7	12,3	44,6	43,8
Antwerpen	22,3	25,5	5,0	4,1	11,4	7,1	38,7	36,7
Brugge	23,0	29,7	5,3	5,2	11,3	12,1	39,6	46,9
Genk	28,1	24,9	7,4	6,5	20,9	16,8	56,4	48,1
Gent	28,4	29,2	4,7	4,6	9,5	7,6	42,6	41,4
Hasselt	27,1	28,6	7,0	6,8	15,3	13,9	49,4	49,3
Kortrijk	24,1	26,6	5,4	7,4	13,0	11,1	42,6	45,1
Leuven	29,2	29,5	3,4	7,1	8,9	9,4	41,5	46,0
Mechelen	24,3	29,1	5,6	4,5	15,4	10,7	45,4	44,3
Oostende	26,3	29,9	6,9	7,0	15,0	9,2	48,2	46,1
Roeselare	27,2	30,0	6,6	9,0	14,9	13,2	48,7	52,2
Sint-Niklaas	27,0	30,1	4,5	4,9	12,9	8,3	44,4	43,3
Turnhout	26,7	24,0	3,9	6,7	15,3	12,5	45,9	43,3

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

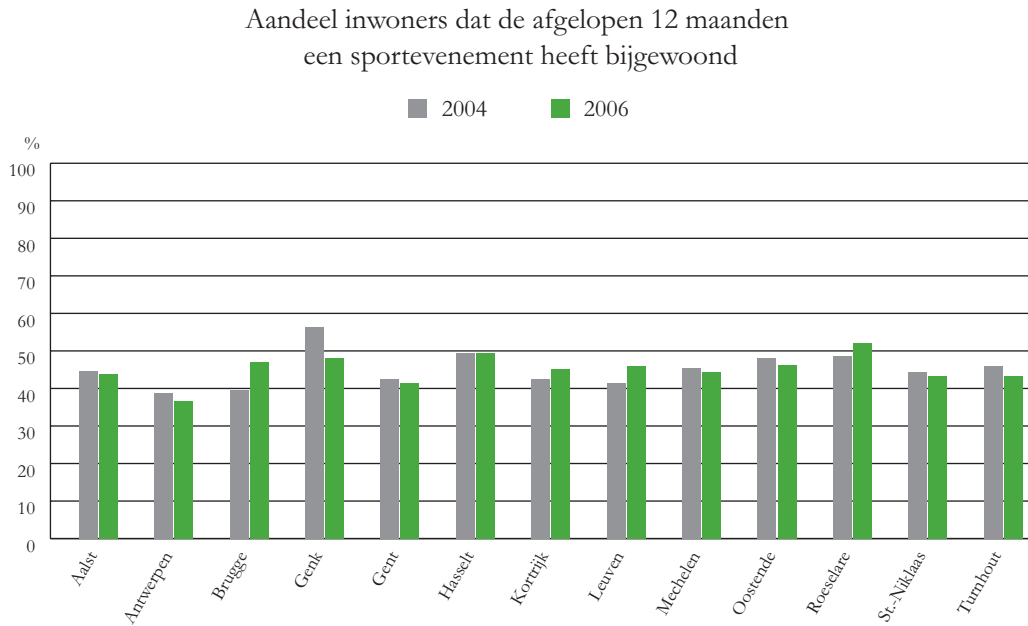
Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn voor deze indicator vrij groot. In Antwerpen ligt het aandeel inwoners dat sportevenementen bezoekt relatief laag (36,69%), terwijl in Roeselare meer dan de helft van de inwoners (52,20%) het voorbije jaar één of meerdere sportevenementen heeft bijgewoond. In de meeste steden zijn de verschillen tussen 2004 en 2006 beperkt. In Brugge zien we wel een opmerkelijke stijging ten opzichte van 2004 (+7,4%), terwijl er in Genk een duidelijke daling is (-8,3%).

Over het algemeen zijn het eerder mannen (V=,226) en jonge mensen (V=,168) die sportevenementen bezoeken. Daarnaast komen ze ook uit grotere gezinnen (V=,136). Tevens werd een significant, maar zwak positief verband gevonden met het opleidingsniveau (V=,082): hoe hoger het diploma, hoe vaker men een sportevenement bijwoont.

Cluster

Het aandeel bezoekers van sportevenementen maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan sportieve en culturele activiteiten, dankzij een divers en kwalitatief aanbod aan sport en sportinfrastructuur. Sportevenementen zijn een onderdeel van dat aanbod.

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de andere indicatoren inzake cultuurbezoek en culturele participatie.

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld.

Uiteraard kan een sportevenement ruim worden ingevuld, gaande van een voetbalwedstrijd tot de Memorial Van Damme, van een petanquetornooi tot de aankomst van de Ronde van Vlaanderen, enzovoort.

Het sportevenement hoeft ook niet in de eigen stad te hebben plaatsgevonden.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Aandeel bezoekers van podiumvoorstellingen

Aandeel van de inwoners dat de afgelopen 12 maanden één of meerdere podiumvoorstellingen heeft bijgewoond.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:

(1) Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een ballet- of dansvoorstelling bijgewoond? (2) Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een toneelvoorstelling bijgewoond? en (3) Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een concert (pop, jazz, klassiek, rock, ...) bijgewoond?

Wie op deze vragen minstens één keer antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen 12 maanden een podiumvoorstelling heeft bijgewoond		
	2004	2006
Aalst	63,3	62,4
Antwerpen	73,6	73,0
Brugge	70,8	71,8
Genk	64,3	68,5
Gent	72,6	72,3
Hasselt	75,6	74,0
Kortrijk	70,7	68,8
Leuven	77,5	76,8
Mechelen	74,9	72,9
Oostende	64,6	67,7
Roeselare	72,8	67,3
Sint-Niklaas	70,7	67,5
Turnhout	66,1	68,8

Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

91

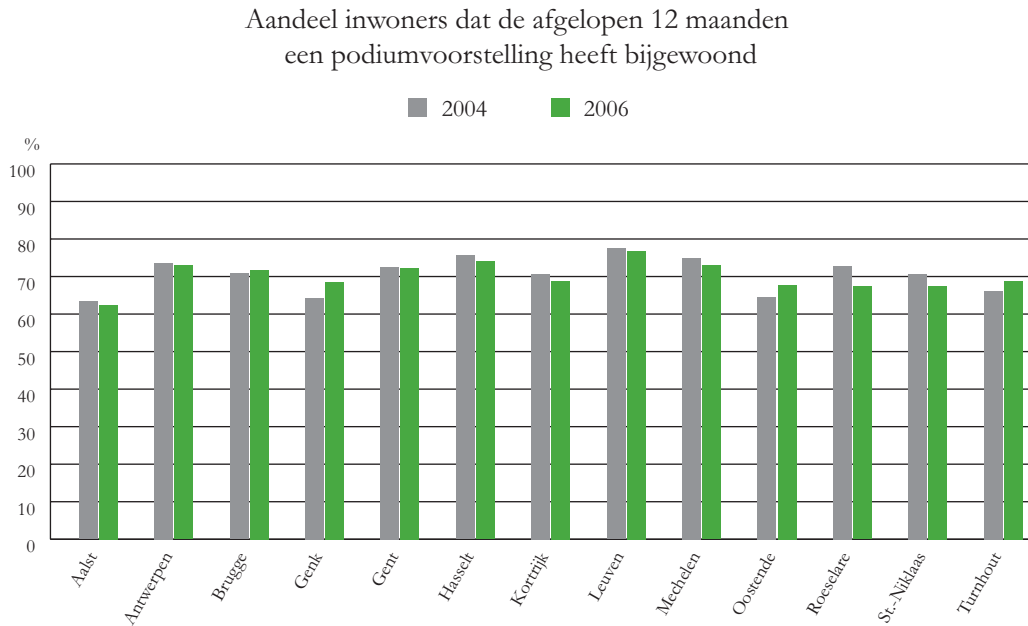
Toelichting

In de meeste centrumsteden hebben tussen 67% en 73% van de inwoners de laatste 12 maanden een podiumvoorstelling bijgewoond. Aalst (62,4%) scoort lager en Leuven (76,8%) springt er iets bovenuit. In 9 van de 13 centrumsteden is er een lichte daling ten opzichte van 2004. Deze daling is het sterkst in Roeselare (-5,5%) en Sint-Niklaas (-3,2%). In Brugge (+1%), Oostende (+2,8%), Turnhout (+3%) en Genk (+4,2%) kan een stijging worden waargenomen.

Over het algemeen is de respondent die naar het toneel gaat, een concert, ballet- of dansvoorstelling bijwoont, niet oud ($V = ,083$ à $,146$), hoger opgeleid ($V = ,127$ à $,209$) en niet alleenstaand ($V = ,058$ à $,077$). Ongeveer evenveel mannen als vrouwen wonen podiumvoorstellingen bij.

Cluster

Het aandeel bezoekers van podiumvoorstellingen maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Podiumvoorstellingen vormen een belangrijk onderdeel van dat aanbod.

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de andere indicatoren inzake cultuurbezoek en culturele participatie. In het bijzonder met de indicatoren 'aantal podiumvoorstellingen', 'aantal bezoekers cultuurhuizen' en 'tevredenheid over het culturele aanbod'.

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld.

Wel moeten we voor ogen houden dat verschillende cultuuruitingen (toneel, concerten, ballet en dans) worden samengenomen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Aandeel bibliotheekbezoekers

Aandeel van de inwoners dat de afgelopen 12 maanden een bibliotheek bezocht.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een bibliotheek bezocht?'

Wie antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen 12 maanden een bibliotheek bezocht								
	1 tot 6 keer		7 tot 12 keer		> 12 keer		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	17,6	19,1	8,4	8,1	21,2	16,1	47,2	43,3
Antwerpen	16,8	19,5	9,2	8,7	17,2	16,9	43,2	45,2
Brugge	21,3	21,9	9,4	10,2	23,7	22,2	54,5	54,4
Genk	25,2	21,9	9,4	7,8	15,6	17,6	50,2	47,4
Gent	21,8	23,6	11,2	8,0	19,3	18,8	52,2	50,3
Hasselt	23,1	21,7	10,2	11,5	23,1	22,8	56,3	55,9
Kortrijk	21,0	20,1	9,2	8,5	20,5	18,8	50,7	47,5
Leuven	23,5	24,9	10,7	11,0	24,3	19,6	58,5	55,5
Mechelen	16,2	18,6	7,3	7,8	17,6	16,5	41,0	42,9
Oostende	22,5	25,0	9,3	7,9	27,0	23,9	58,9	56,8
Roeselare	19,7	20,6	8,4	10,4	23,9	21,6	52,0	52,5
Sint-Niklaas	20,2	19,8	9,3	8,5	25,5	19,1	55,0	47,4
Turnhout	23,9	23,6	5,3	8,5	21,3	16,5	50,5	48,6

Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

Toelichting

Algemeen heeft ongeveer de helft (49,7%) van de inwoners het afgelopen jaar een bibliotheek bezocht. Dit is een daling met gemiddeld 1,7% in vergelijking met 2004. In Sint-Niklaas is die daling opmerkelijk met 7,6%. Enkel in Roeselare, Mechelen en Antwerpen is er een lichte stijging van het aandeel bibliotheekbezoekers vast te stellen (respectievelijk met 0,5%, 1,8% en 2,0%).

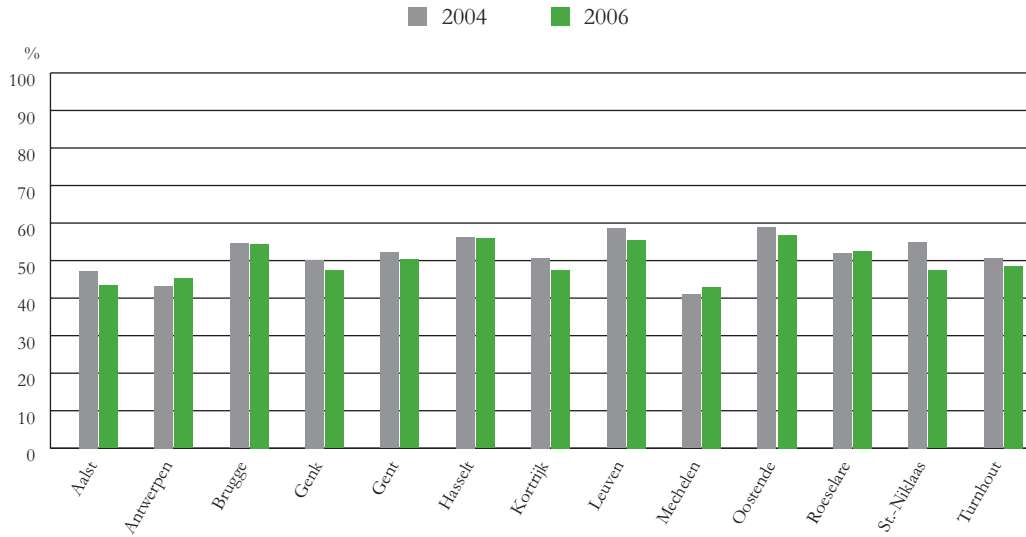
Net als in 2004 kennen vooral Leuven (55,5%), Hasselt (55,9%) en Oostende (56,7%) veel bibliotheekbezoekers, terwijl dit in Mechelen (42,9) en Aalst (43,3) minder is.

We kunnen een significant positief verband vaststellen tussen bibliotheekbezoek enerzijds en opleiding ($V=,178$) en aantal gezinsleden ($V=,162$) anderzijds. Er is een negatief verband tussen bibliotheekbezoek en leeftijd ($V=,183$). Met andere woorden, de bibliotheekbezoeker is eerder jong, hoger opgeleid en komt uit een gezin met meerdere gezinsleden. Er zijn geen verschillen vastgesteld tussen mannen en vrouwen.

Cluster

Het aandeel bibliotheekbezoekers maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Bibliotheken vormen een belangrijk onderdeel van dat aanbod doordat ze de cultuur- en kenniswereld van woord, beeld en muziek voor een groot publiek toegankelijk maken.

Aandeel inwoners dat de afgelopen 12 maanden een bibliotheek bezocht

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren 'Lidmaatschap bibliotheek', 'aantal ontleningen' (of 'aantal ontleners' - niet in Stadsmonitor) en 'zelf uitoefenen van kunstzinnige activiteiten'.

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld. Uiteraard zegt dit niet alles over bijvoorbeeld de leescultuur (i.c. sommigen lezen veel, maar kopen hun boeken of lenen ze van anderen).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Aandeel bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen

Aandeel van de inwoners dat de afgelopen 12 maanden één of meerdere musea, tentoonstellingen of historische plaatsen heeft bezocht.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een museum, tentoonstelling of galerij (in België of in het buitenland) bezocht? en (2) Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een historische plaats in binnen- en/of buitenland (zoals paleizen, kastelen, kerken, tuinen, archeologische sites, ...) bezocht?

Wie minstens één keer antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat het afgelopen jaar een museum, een tentoonstelling of historische plaats heeft bezocht		
	2004	2006
Aalst	71,4	70,8
Antwerpen	78,6	78,8
Brugge	80,3	82,1
Genk	71,1	68,3
Gent	79,2	80,5
Hasselt	78,4	77,4
Kortrijk	77,9	75,4
Leuven	83,7	81,7
Mechelen	77,5	77,6
Oostende	76,7	77,1
Roeselare	75,6	74,9
Sint-Niklaas	76,0	76,7
Turnhout	76,9	71,8

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

95

Toelichting

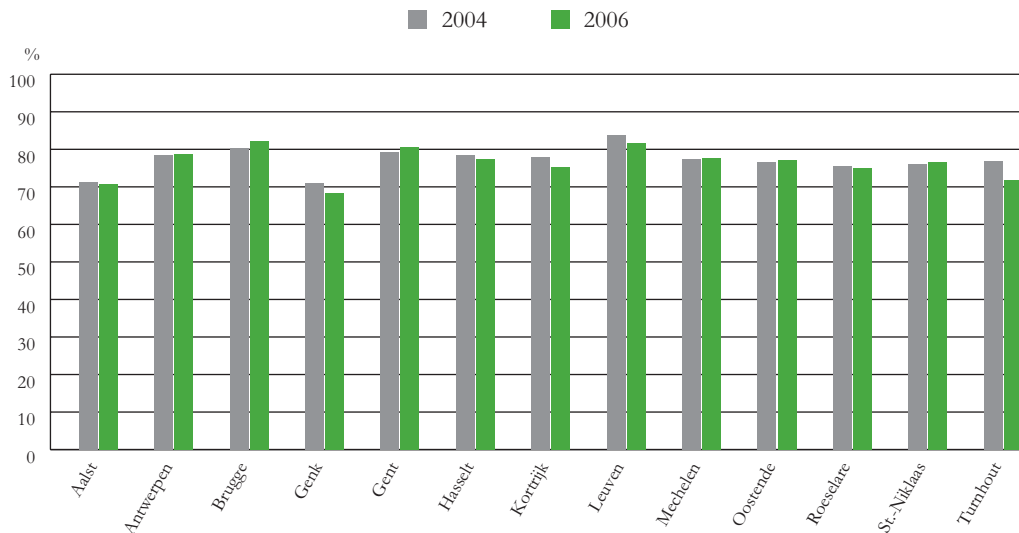
Gemiddeld bezoekt 76,4% van de inwoners van de centrumsteden minimum één keer per jaar een museum, een tentoonstelling of een historische plaats. In vergelijking met 2004 is dat een lichte daling met gemiddeld 0,8%. De daling is het sterkst in Turnhout (-5,1%).

Gent (80,5%), Leuven (81,7%) en Brugge (82,1%) kennen het grootste aandeel bezoekers van musea, tentoonstellingen of historische plaatsen. In Genk ligt dat cijfer lager (op 68,3%).

Er kan een significant verband worden vastgesteld naar geslacht, leeftijd, opleiding en woonsituatie. Over het algemeen zijn de bezoekers van musea, tentoonstellingen of historische plaatsen eerder vrouw dan man ($V=,078$), hebben ze een hoog diploma ($V=,225$ à $,229$), zijn ze eerder jong dan oud ($V=,095$ à $,157$) en niet alleenstaand ($V=,057$ à $,157$).

De antwoorden van de respondenten op beide vragen (zie definitie) tonen een grote overeenkomst (zowel wat het aandeel per antwoordcategorie betreft als de correlaties met de achtergrondkenmerken).

Aandeel inwoners dat het afgelopen jaar een museum, een tentoonstelling of historische plaats heeft bezocht

Cluster

96

Het aandeel bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod, onder andere aan musea en tentoonstellingen. De indicator zegt iets over de mate waarin inwoners interesse betonen in cultureel erfgoed (binnen en buiten de eigen stad).

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de andere indicatoren inzake cultuurbezoek en culturele participatie. In het bijzonder met de indicatoren 'aantal tentoonstellingen', 'aantal bezoekers musea', 'aantal bezoekers theater' en 'tevredenheid over het culturele aanbod'.

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld.

Wel moeten we voor ogen houden dat verschillende zaken (musea, tentoonstellingen en historische plaatsen) worden samengenomen. Ook daarbinnen is er een enorme waaier aan mogelijkheden.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Zelf uitoefenen van kunstzinnige activiteiten

Aandeel van de inwoners dat de afgelopen 12 maanden zelf kunstzinnige activiteiten heeft uitgeoefend.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:

'Ik zal nu een aantal kunstzinnige hobby's voorlezen. Kan u telkens zeggen of u die de voorbije 12 maanden activiteiten zelf heeft beoefend (thuis, in clubverband, via kunstonderwijs, ...)? Na elke activiteit kon de respondent antwoorden. Voor de enquêteur werd volgende raad meegegeven: 'de respondent moet zelf beslissen of hij zijn/haar activiteit als kunstzinnig beschouwt'.

Het gaat om volgende activiteiten:

- a) Dansen zoals jazzballet, moderne dans, klassieke dans of volksdans
- b) Toneel (zelf spelen)
- c) Fotografie, film, video of computerkunst (geen foto's of filmpjes van op vakantie of van familiefesten)
- d) Schilderen, tekenen of grafisch werk
- e) Beeldhouwen, boetseren, keramiek of pottenbakken
- f) Muziekinstrument bespelen
- g) Zingen
- h) Creatief schrijven (bijvoorbeeld poëzie, proza, kortverhalen,...)
- i) Creatief werken met textiel zoals borduren, haken, patchwork, naaien en weven
- j) Creatief werken met bloemen en planten, zoals bloemschikken
- k) Zijn er nog andere kunstzinnige hobby's die u beoefend hebt de voorbije 12 maanden en die niet in voorafgaande lijst vermeld werden?

Wie minstens één keer antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' en 'meer dan 12 keer', werd in de teller ('min. 1 keer') opgenomen.

In 2006 werd deze uitgebreide vraag niet in de enquête opgenomen.

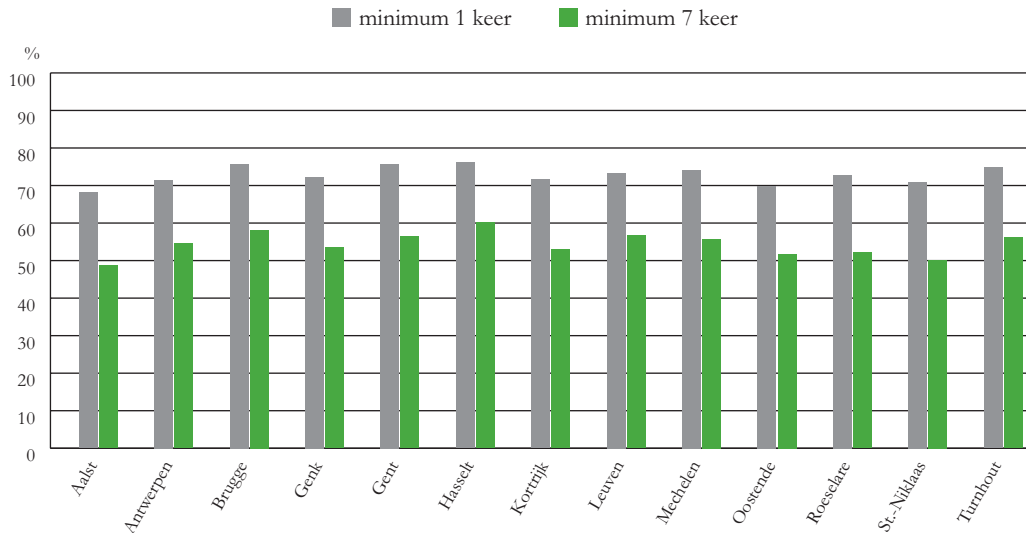
Aandeel (%) inwoners dat het afgelopen jaar zelf kunstzinnige activiteiten heeft uitgeoefend (2004)	minimum 1 keer	minimum 7 keer
Aalst	68,1	48,7
Antwerpen	71,5	54,5
Brugge	75,7	58,1
Genk	72,3	53,5
Gent	75,8	56,4
Hasselt	76,2	60,2
Kortrijk	71,6	52,9
Leuven	73,3	56,7
Mechelen	74,1	55,7
Oostende	69,9	51,8
Roeselare	72,8	52,1
Sint-Niklaas	70,9	50,1
Turnhout	74,8	56,2

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

Toelichting

Opvallend is dat in alle centrumsteden in 2004 meer dan de helft van de inwoners regelmatig (meer dan 7 keer per jaar) een kunstzinnige activiteit uitoefent. Echt grote verschillen tussen de steden zijn er niet.

Aandeel inwoners dat het afgelopen jaar zelf kunstzinnige activiteiten heeft uitgeoefend (2004)

We vonden een zwak positief verband met het opleidingsniveau ($V=,092$). Met andere woorden, hoe hoger de opleiding, hoe meer kans dat men zelf een kunstzinnige activiteit heeft uitgeoefend. Daarnaast was er ook een zeer zwak negatief verband met leeftijd ($V=,072$). Ouderen nemen dus iets minder deel aan kunstzinnige activiteiten dan jongeren. Tussen mannen en vrouwen was er geen verschil. Evenmin had gezinsgrootte een impact op deze cijfers.

98

Cluster

De indicator over het zelf uitoefenen van kunstzinnige activiteiten is relevant voor culturele activiteit, creativiteit en vernieuwing. In een leefbare en duurzame stad zijn er inwoners in voldoende mate kunstzinnige activiteiten aan het beoefenen. Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kan mogelijk ook inspiratie bieden voor artistieke doe het zelv.

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren 'amateurgezelschappen', 'aanbod van culturele infrastructuur', 'tevredenheid over het culturele aanbod', 'participatie aan het verenigingsleven' en de indicatoren inzake culturele participatie.

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld.

Wel moeten we voor ogen houden dat zeer veel verschillende zaken worden samengenomen: dansen, toneel spelen, fotografie, schilderen, borduren, bloemschikken, ... Ook daarbinnen is er binnen elke activiteit een enorme waaier aan mogelijkheden.

We lieten de respondenten zelf beslissen of ze hun activiteit als kunstzinnig beschouwen: dansen op een fuif is iets anders dan tangolessen volgen, schilderen samen met de kinderen is iets anders dan bijvoorbeeld landschappen schilderen, een broek herstellen is iets anders dan patchwork, ... Soms is de grens uiteraard heel dun en lukte het niet of moeizaam om de respondenten het verschil duidelijk te maken.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van het erfgoed

Piste

De onderzoekers menen dat het te vroeg is om deze indicator uit te werken. In de Stadsmonitor is aandacht voor de architecturale uitstraling, maar niet voor de meer immateriële elementen die eveneens cruciaal zijn als we het hebben over cultureel erfgoed (bijvoorbeeld dialecten, visserscultuur, ...).

Op het domein van erfgoed is wel het één en ander in beweging. Zo wordt al enkele jaren het erfgoedweekend georganiseerd, er werd een steunpunt rond erfgoed opgericht, er kwam een erfgoeddecreet, er kwamen erfgoedconvenanten, ... Het is echter afwachten wat de experts op dit domein kunnen ontwikkelen inzake databeheer en indicatoren. Dit vergt dus nog een onderzoek op zich (meer dan een piste ontwikkelen), iets wat momenteel buiten de grenzen van het project Stadsmonitor valt.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad wordt het cultureel erfgoed bestudeerd, bewaard, geactualiseerd en ontsloten ten behoeve van een breed publiek. De kwaliteit van het erfgoed bepaalt mee het unieke karakter van de stad (geschiedenis, erfgoed, publieke ruimtes, mix van activiteiten, sfeer). Het schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en -gebruikers.

Verblijfstoerisme

Aantal overnachtingen door verblijfstoeristen per inwoner.

Definitie

Aantal overnachtingen in logiesverstrekkende bedrijven per inwoner.

Aantal overnachtingen door verblijfstoeristen per inwoner					
	1993	1996	1999	2002	2005
Aalst	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
Antwerpen	2,4	2,5	3,0	3,0	2,9
Brugge	7,1	8,7	10,7	12,3	11,1
Genk	1,4	1,9	1,9	1,8	2,4
Gent	1,7	2,1	2,6	2,7	2,6
Hasselt	1,2	1,3	1,5	1,8	1,8
Kortrijk	1,1	1,2	1,4	1,5	1,4
Leuven	1,5	1,7	1,9	1,7	2,5
Mechelen	0,3	0,6	0,7	1,1	1,7
Oostende	11,8	11,8	14,1	16,1	16,2
Roeselare	0,3	0,6	0,6	0,6	0,6
Sint-Niklaas	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
Turnhout	0,2	0,7	0,9	0,9	1,0

Bron van de teller: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (SEI, voormalig NIS) (federale overheid).
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

100

Toelichting

In absolute aantallen worden het meest overnachtingen geregistreerd in Oostende, Brugge en Antwerpen (1,1 tot 1,3 miljoen per jaar). In relatieve aantallen springt Antwerpen er niet meer bovenuit. Oostende en Brugge halen in 2005 respectievelijk 16,2 en 11,1 overnachtingen per inwoner per jaar. De kleine centrumsteden Aalst, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout zijn niet toeristisch wat betreft het aantal overnachtingen.

In zowat alle steden zien we duidelijk een stijging van het aantal overnachtingen over de afgelopen 12 jaar. Mechelen kent een relatief sterke stijging.

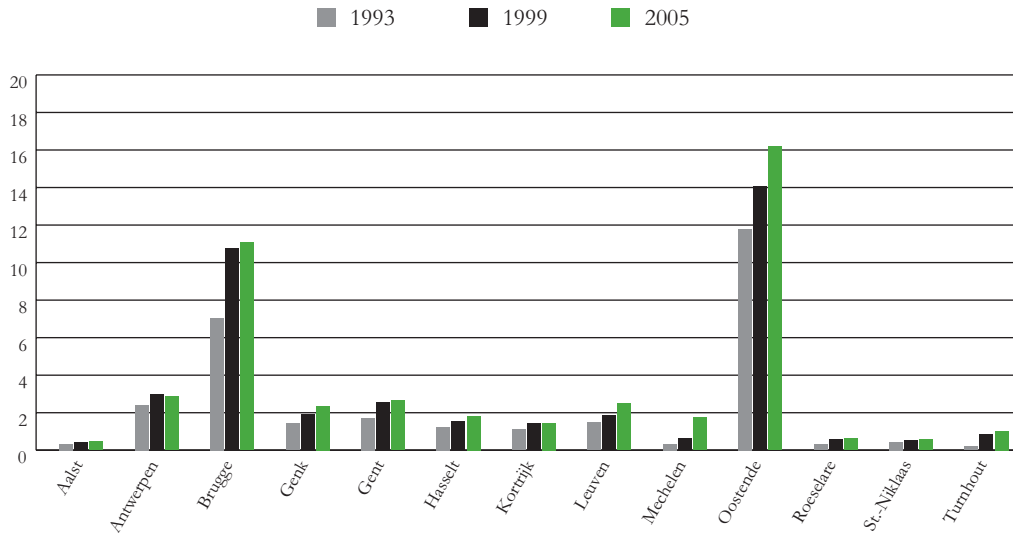
Cluster

De indicator over het verblijfstoerisme is relevant voor de uitstraling van de stad. Een leefbare en duurzame stad is attractief, ook voor stadsbezoekers. In die stad is een kwaliteitsvol en divers aanbod aanwezig op het vlak van logiesverstrekking, cultureel en bouwkundig erfgoed, horeca-sector, winkelen, groen- en waterbeleving, culturele en sportieve evenementen.

Deze indicator moet men samen zien met de indicatoren 'dagtoerisme' (piste) en 'spreiding van het toerisme doorheen het jaar' (niet in generieke Stadsmonitor).

Gelet op de bekommernis omtrent de uitstraling van de stad kan het verblijfstoerisme ook in verband gebracht worden met de fierheid over de eigen stad, tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie, culturele activiteiten, uitgaansgelegenheden, restaurants en café's en de architecturale uitstraling.

Aantal overnachtingen door verblijfstoeristen per inwoner

Validiteit

De statistiek van het toerisme en het hotelwezen heeft tot doel het toeristisch reisverkeer te meten en meet het aantal aankomsten en overnachtingen in alle commerciële logiesvormen, zowel voor recreatieve als voor professionele doeleinden. Deze overnachtingen werden geregistreerd in hotels, campings, vakantiecentra, vakantie dorpen, logies voor doelgroepen (voornamelijk jeugdlogies) en in de verhuursector (bijvoorbeeld rechtstreeks bij eigenaar of via een bemiddelaar).

Bij de beoordeling van de gegevens dient men daarom rekening te houden met volgende beperkingen:

- Een algemeen probleem bij de cijfers is de systematische onderschatting van het aantal toeristische overnachtingen en aankomsten, zeker aan de kust. Dit is in eerste instantie te wijten aan het niet accuraat invullen van de cijfergegevens door de logiesverstrekkende bedrijven, onder meer uit schrik voor de fiscus. Onderzoek leert dat er een onderschatting is van 2 à 3%. Voor de vakantiecentra, de vakantie dorpen en de logiesvormen voor specifieke doelgroepen is de meting vrij volledig en stellen zich geen ernstige problemen.
- Het probleem stelt zich vooral op vlak van vakantie woningen (de huurappartementen) en de tweede verblijven (inclusief de vaste standplaatsen op kampeerterreinen). Deze overnachtingen worden niet geteld, waardoor vooral de cijfers van Oostende een serieuze onderschatting zijn van de werkelijkheid.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Dagtoerisme

Aantal dagtoeristen per jaar, per 1.000 inwoners

Definitie

Aantal mensen die per jaar een stad bezoeken voor daguitstap.

Piste

We stellen voor om dagtoerisme voor te stellen als 'daguitstap'. Door het West-Vlaamse Economisch Studiebureau (WES) wordt dit omschreven als verblijven buiten de woning die ongeveer een volledige dag in beslag nemen zonder dat hiermee een overnachting gepaard gaat. In elk geval wordt het middagmaal niet thuis gebruikt. Het zijn uitstappen voor recreatieve doeleinden, waarbij men minstens 20 km van huis weggaat. Uitstappen waarbij men uitsluitend familie en kennissen bezoekt, evenals uitstappen met een routinematig karakter (bijvoorbeeld regelmatige actieve sportbeoefening), worden evenwel buiten beschouwing gelaten.

WES organiseert tweejaarlijks een enquête onder 6.000 Belgen waarin ook gevraagd wordt welke daguitstappen gemaakt worden. Men raamt op basis van deze enquêtegegevens dat er door Belgen in 2000 45 miljoen daguitstappen werden ondernomen, waarvan bijvoorbeeld 3% naar Gent en omgeving. Samen met een schatting van het aantal daguitstappen door buitenlanders komt men tot een cijfer van 1,7 miljoen daguitstappen in Gent, 400.000 in Leuven, 2,7 miljoen in Brugge, ...

102

Deze resultaten worden niet als indicator voor de Stadsmonitor weergegeven, enerzijds omdat de schaal van de Vlaamse centrumsteden te beperkt is om er schattingen aan vast te hangen, anderzijds omdat het duur is om deze data te gebruiken (4900 euro).

Voor minder recente gegevens kan men eventueel terecht bij Toerisme Vlaanderen. Voor Oostende heeft 'Westtours' goede cijfers, maar die zijn beperkt tot 1 centrumstad.

Cluster

De indicator over het dagtoerisme is relevant voor de positieve uitstraling van de stad op vlak van cultuur en vrije tijd. Een leefbare en duurzame stad is aantrekkelijk voor inwoners én voor bezoekers. Ze heeft een kwaliteitsvol aanbod aan winkelvoorzieningen, horeca, culturele en sportieve evenementen, groen- en waterbeleving en erfgoed.

Gelet op de stedelijke uitstraling en aantrekkelijkheid moet men het dagtoerisme samen zien met de indicatoren over verblijfstoerisme en de spreiding van het toerisme het jaar rond (niet in generieke Stadsmonitor).

Fierheid over de eigen stad

Aandeel van de bevolking dat fier is op zijn stad

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'ik ben echt fier op mijn stad'.

De respondenten konden antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Aandeel inwoners dat 'helemaal eens' of 'eerder eens' antwoordde op de stelling 'Ik ben echt fier op mijn stad'						
	2004			2006		
	Helemaal eens	eerder eens	Totaal	Helemaal eens	eerder eens	Totaal
Aalst	38,1	36,0	74,1	35,5	35,0	70,5
Antwerpen	32,4	30,1	62,5	31,9	31,5	63,5
Brugge	66,4	23,1	89,5	67,6	25,6	93,2
Genk	47,5	32,0	79,5	38,6	36,3	74,9
Gent	51,5	35,2	86,7	55,2	33,0	88,1
Hasselt	56,3	33,1	89,4	52,8	35,7	88,5
Kortrijk	24,8	39,1	63,9	33,7	42,0	75,7
Leuven	44,5	37,2	81,7	43,3	41,0	84,3
Mechelen	22,4	31,9	54,4	28,4	38,2	66,5
Oostende	43,8	32,1	75,8	50,5	37,7	88,1
Roeselare	41,6	39,2	80,9	42,9	44,7	87,6
Sint-Niklaas	26,3	38,4	64,7	28,7	37,2	65,8
Turnhout	27,2	38,4	65,6	30,1	42,2	72,3

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

103

Toelichting

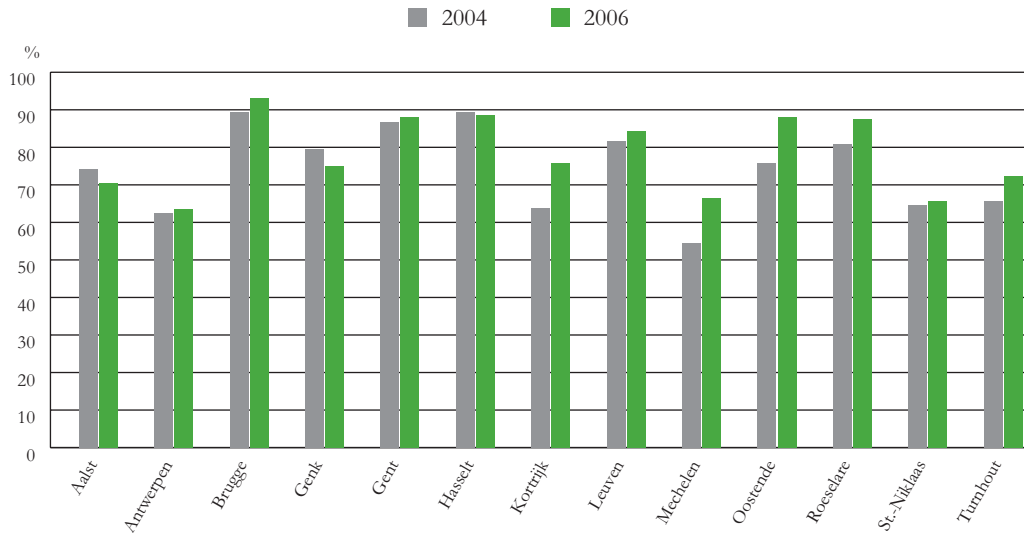
We stellen relatief grote verschillen vast tussen de Vlaamse centrumsteden. Inwoners uit Antwerpen, Sint-Niklaas en Mechelen zijn niet zo fier op hun stad als bijvoorbeeld de inwoners uit Brugge (93,2%). Ook de steden Gent, Hasselt, Oostende en Roeselare scoren hoog (ongeveer 88%). Opvallend is de sterke positieve trend in Oostende (+12,3%), Mechelen (+12,2%) en Kortrijk (+11,8%).

Over het algemeen kunnen we stellen dat de inwoners die fier zijn over hun stad eerder oud zijn dan jong ($V=,132$), eerder een laag diploma hebben ($V=,106$) en iets eerder vrouw dan man zijn ($V=,072$). De verbanden die we vonden in 2006 zijn niet zo sterk, maar wel steeds significant (99% betrouwbaar). Ook vonden we een zwak positief verband ($V=,059$) met het aantal jaar dat men reeds in de stad woont. Hoe langer men in de stad woont, hoe fierder.

Cluster

Fierheid over de stad wijst op een positieve kijk op de culturele identiteit en uitstraling van de stad. Die identiteit en uitstraling verder ontwikkelen, maakt het voor inwoners makkelijker om zich verbonden te voelen met de stad. Stadsgebruikers zullen zich aangetrokken voelen tot de culturele rijkdom van de stad.

Aandeel inwoners dat 'helemaal eens' of 'eerder eens' antwoordde op de stelling 'Ik ben echt fier op mijn stad'

Gegeven de bekommernis moet men deze indicator in eerste instantie samen zien met de vele tevredenheidsindicatoren uit de Stadsmonitor. Bijvoorbeeld: 'tevredenheid met de stad/de buurt', 'tevredenheid over de architecturale uitstraling', 'tevredenheid over het culturele aanbod', 'tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en cafés', ...

104

Validiteit

Geen geldigheidsproblemen: we meten min of meer wat we willen meten. Let wel, deze indicator heeft betrekking op een zeer algemeen aspect.

Ter info: in de vragenlijst werd de stelling 'Ik ben echt fier op mijn stad' eerst gesteld in een batterij vragen die peilde naar de tevredenheid over allerlei factoren in de stad.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Participatie aan het verenigingsleven

Aandeel van de inwoners dat actief lid of bestuurslid is van één of meerdere verenigingen

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:

'In ons land zijn nogal wat mensen aangesloten bij verenigingen. Ik ga u een lijst met een aantal soorten verenigingen voorlezen. Kunt u mij zeggen of u daar nu lid van bent, en zo ja of dat dan is als passief lid (1), actief lid (2) of bestuurslid (3)? Een passief lid is iemand die niet meer doet dan alleen het lidgeld betalen en/of het tijdschrift lezen; een actief lid is iemand die aan de activiteiten van de vereniging deelneemt en een bestuurslid is iemand die binnen de vereniging een officiële functie vervult (voorzitter, secretaris, penningmeester, ...).'

Eén voor een werden volgende verenigingen voorgelezen:

- a) een sportvereniging of club (ook wandelen, schaken)
- b) een culturele vereniging (toneel, muziek, literatuur)
- c) een milieu- of natuurvereniging
- d) een jeugdbeweging, jeugdvereniging of jeugdclub
- e) een socio-culturele vereniging (KWB, Davidsfonds, ...)
- f) een hobbyvereniging (koken, postzegels verzamelen, ...)
- g) een politieke vereniging of partij
- h) een levensbeschouwelijke vereniging (religieuze vereniging, parochiaal werk, ...)
- i) een wijk- of buurtcomité (ook carnavalvereniging, feestvereniging, ...)
- j) Zijn er nog andere verenigingen waarvan u lid bent? (passief, actief, bestuurslid).

Wie minstens één keer antwoordde met 'actief lid' of 'bestuurslid', werd in de teller opgenomen.

105

	Aandeel (%) actieve leden of bestuursleden van verenigingen							
	Lid van 1 vereniging		Lid van 2 verenigingen		Lid van 3 of meer verenigingen		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	26,4	26,4	14,4	13,3	9,3	9,2	50,1	48,8
Antwerpen	30,3	28,2	14,9	13,1	7,1	9,5	52,3	50,7
Brugge	29,7	25,6	17,4	16,2	11,6	11,9	58,6	53,7
Genk	27,9	27,2	13,7	13,9	11,9	11,5	53,5	52,6
Gent	28,8	29,3	13,4	12,7	9,8	8,0	52,0	49,9
Hasselt	30,4	30,6	14,0	15,3	11,1	12,8	55,5	58,7
Kortrijk	26,1	27,8	16,5	14,9	10,1	10,9	52,7	53,5
Leuven	30,5	31,1	17,0	14,8	10,0	9,2	57,5	55,2
Mechelen	30,7	28,1	17,4	16,9	7,3	5,4	55,4	50,5
Oostende	27,4	27,6	11,8	11,1	8,2	10,9	47,4	49,6
Roeselare	35,6	30,1	12,1	12,8	10,7	10,2	58,4	53,1
Sint-Niklaas	31,4	29,2	14,0	14,8	10,8	9,5	56,1	53,4
Turnhout	32,3	28,8	13,5	15,7	9,0	8,9	54,8	53,5

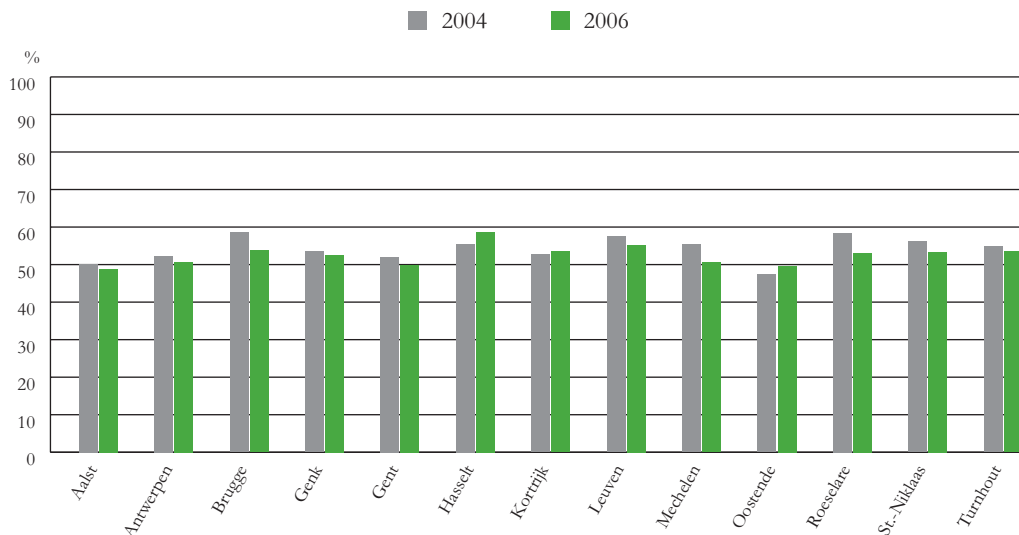
Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

Toelichting

Tussen de centrumsteden zijn de verschillen niet groot. Over het algemeen is iets meer dan de helft van alle inwoners actief lid of bestuurslid van één of meerdere verenigingen. De verschillen tussen 2004 en 2006 zijn vrijwel verwaarloosbaar.

Werklozen, arbeidsongeschikten en ongeschoolde arbeiders zijn in 2006 veel minder lid dan bijvoorbeeld kaderpersoneel, vrije beroepen en studenten. Hiermee samenhangend, zien we dat vooral hoger opgeleiden actief lid of bestuurslid zijn (V=,120). In Aalst (V=,128), Mechelen

Aandeel inwoners dat actief lid of bestuurslid is van één of meerdere verenigingen

(V=,114), Brugge (V=,116) en Antwerpen (V=,092) stelden we ook vast dat iets meer mannen lid zijn van een vereniging. In de 9 andere centrumsteden zien we geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen. Ook leeftijd speelt slechts in enkele steden een rol: in Aalst (V=,131), Antwerpen (V=,100), Hasselt (V=,133), Leuven (V=,138) en Oostende (V=,127) merken we dat 65-plusser minder en jongeren (15-24 jaar) meer lid zijn van een vereniging. Over alle steden heen vonden we net als in 2004 ook in 2006 geen verband naar gezinsgrootte.

106

Cluster

Een bloeiend en rijk verenigingsleven is op verschillende vlakken een meerwaarde voor de stad. Het betekent niet alleen een divers aanbod aan bijvoorbeeld vrijetijdsactiviteiten, maar het heeft een minstens even groot sociaal belang (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie).

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren 'vertrouwen in de medemens', 'vertrouwen in de overheid en diensten' (Stedelijk, Vlaams, Federaal, politie, ...), 'actieve betrokkenheid van de burger', 'tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie', 'tevredenheid over het culturele aanbod', 'participatie aan sport' en 'culturele participatie'.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

- (1) Vaak nemen personen deel aan bepaalde activiteiten van verenigingen zonder lid te zijn.
- (2) Er zijn uiteraard ook aanzienlijke verschillen mogelijk tussen verenigingen; qua grootte, qua structuur en cultuur, qua intensiteit (bijvoorbeeld 1 keer per jaar een activiteit versus wekelijkse activiteiten), ...

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Participatie aan sport

Aandeel van de inwoners dat regelmatig actief aan sport doet

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoe vaak heeft u de voorbije 12 maanden actief aan sport gedaan? Bijvoorbeeld zwemmen, fietsen, wandelen, voetballen'.

Volgende antwoorden waren mogelijk: (1) Nooit, (2) Eén uitzonderlijke keer, (3) Maandelijks, (4) Meermaals per maand, (5) Wekelijks, (6) Meermaals per week, en (7) Dagelijks.

Aan de enquêteur werd volgende opmerking meegegeven: beweging staat hier centraal: dus niet kaarten, biljarten, ... Het gaat hier over activiteiten die minimum 20 minuten duren en bepaalde fysieke inspanningen vergen.

Wie op de vraag wekelijks, meermaals per week of dagelijks antwoordde, wordt als regelmatige sporter beschouwd en in de teller opgenomen.

Aandeel (%) van de bevolking dat regelmatig aan sport doet								
	2004				2006			
	Dagelijks	Meermaals per week	Wekelijks	Totaal	Dagelijks	Meermaals per week	Wekelijks	Totaal
Aalst	11,9	21,6	15,9	49,4	10,4	19,5	18,6	48,6
Antwerpen	12,7	23,9	18,2	54,8	14,7	20,0	18,5	53,1
Brugge	17,0	19,0	20,4	56,5	18,0	23,8	16,9	58,7
Genk	9,2	27,5	16,8	53,5	14,7	22,4	20,0	57,1
Gent	9,9	21,0	21,2	52,1	12,3	22,4	17,6	52,3
Hasselt	10,0	24,2	25,8	60,0	14,5	26,2	21,1	61,8
Kortrijk	11,1	19,9	21,2	52,2	12,2	23,2	17,6	53,0
Leuven	12,2	25,1	15,4	52,7	11,2	27,0	21,1	59,3
Mechelen	11,8	22,7	22,7	57,3	13,2	22,3	19,9	55,4
Oostende	17,5	21,3	16,4	55,2	19,2	20,7	14,9	54,8
Roeselare	13,6	16,8	19,8	50,1	12,6	18,0	19,6	50,2
Sint-Niklaas	10,6	23,1	24,0	57,7	14,6	19,7	19,1	53,3
Turnhout	10,8	24,1	22,1	56,9	13,3	24,6	20,2	58,1

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

107

Toelichting

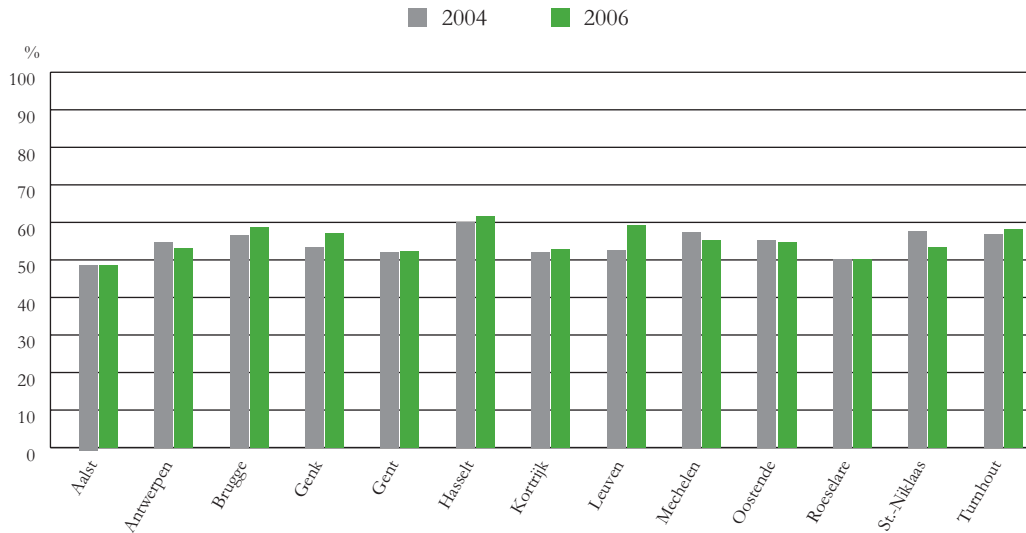
Tussen de centrumsteden zijn de verschillen niet groot. Iets meer dan de helft van alle inwoners doet regelmatig aan sport. Ook de verschillen tussen 2004 en 2006 zijn vrij beperkt.

Zoals te verwachten sporten inwoners jonger dan 55 jaar vaker dan ouderen ($V=,160$) en zijn ook hoger opgeleiden sportiever dan lager opgeleiden ($V=,117$). In 2006 vonden we ook een klein, maar significant verschil tussen mannen en vrouwen: mannen zijn iets sportiever dan vrouwen ($V=,093$).

Cluster

Peilen naar participatie aan sport is relevant om te zien in welke mate inwoners gebruik maken van de sportmogelijkheden in de stad. In een leefbare en duurzame stad is er een kwaliteitsvol en divers aanbod aan sport en sportinfrastructuur dat alle bevolkingsgroepen de kans geeft sportieve activiteiten te ontplooiën. Sportverenigingen zijn bovendien een belangrijk onderdeel van het verenigingsleven in de stad en hebben zo ook een grote sociale betekenis (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie).

Aandeel inwoners dat regelmatig aan sport doet

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren 'tevredenheid over aanbod aan sport en recreatie' en 'participatie aan het verenigingsleven'. Ook interessant zou zijn deze indicator te linken aan de 'tevredenheid met de (fysieke en mentale) gezondheid' (niet in Stadsmonitor).

108

Validiteit

Geen grote geldigheidsproblemen: we meten min of meer wat we willen meten. De interviewer of enquêteur maakte immers steeds duidelijk wat onder 'actief aan sport doen' diende te worden verstaan, namelijk: beweging moet centraal staan, dus niet kaarten, biljarten, ... Het gaat hier over activiteiten die minimum 20 minuten duren en bepaalde fysieke inspanningen vergen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over speelvoorzieningen en plekken in de buurt

Aandeel van de inwoners dat vindt dat er voldoende speelvoorzieningen zijn voor kinderen en voldoende geschikte plekken voor de jeugd

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) Er zijn voldoende speelvoorzieningen in mijn buurt voor kinderen (tot 12 jaar) en (2) Er zijn voldoende geschikte plekken in mijn buurt waar de opgroeiende jeugd (vanaf 12 jaar) buiten kan samenkomen.

Wie op de stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er in de buurt voldoende speelvoorzieningen zijn voor kinderen en voldoende geschikte plekken voor de jeugd				
	speelvoorzieningen kinderen		geschikte plekken jeugd	
	2004	2006	2004	2006
Aalst	29,7	33,8	31,5	32,4
Antwerpen	44,3	51,4	32,3	36,0
Brugge	53,7	64,4	42,4	47,7
Genk	37,0	42,7	38,6	40,6
Gent	37,2	41,3	34,6	37,6
Hasselt	49,7	57,9	45,6	50,3
Kortrijk	45,0	50,6	40,8	47,6
Leuven	53,0	58,0	41,5	42,6
Mechelen	32,8	39,2	29,0	30,5
Oostende	53,3	63,2	39,1	44,0
Roeselare	40,4	44,8	39,0	43,9
Sint-Niklaas	31,4	40,1	36,6	40,5
Turnhout	34,2	39,5	35,2	38,9

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

109

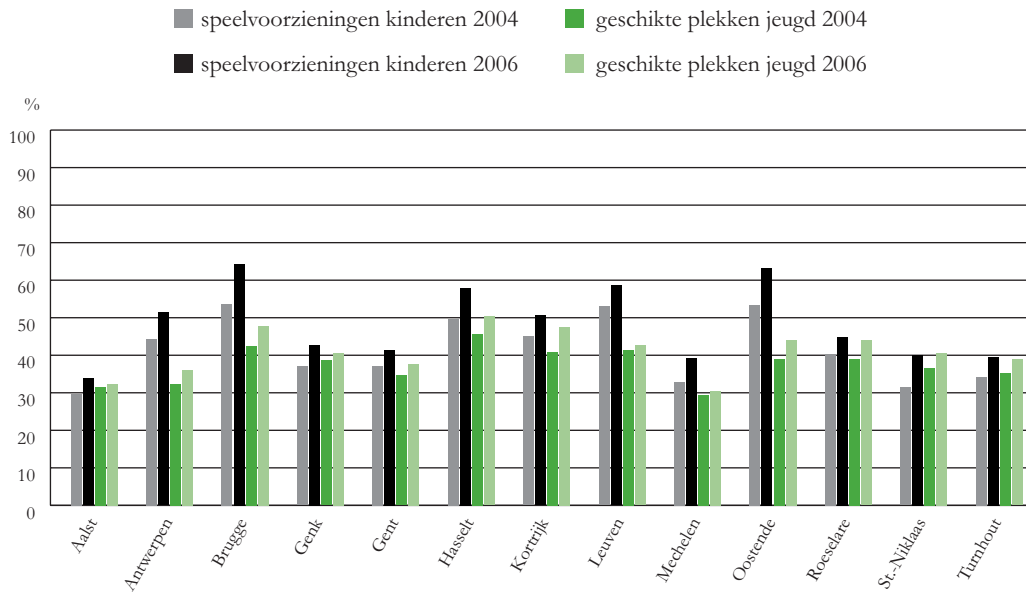
Toelichting

We kunnen vaststellen dat er grote verschillen zijn tussen de steden voor wat betreft de tevredenheid over het aanbod aan speelvoorzieningen voor kinderen. In Brugge en Oostende vindt in 2006 bijna twee op drie inwoners dat er voldoende speelvoorzieningen zijn voor kinderen in de buurt, terwijl dat in Aalst amper 1 op 3 inwoners is. Er zijn minder verschillen tussen de steden wanneer we kijken naar de aanwezigheid van geschikte plekken voor de jeugd. In Hasselt is de helft van de inwoners tevreden over de voorzieningen voor de jeugd (50,3%), terwijl dit in Mechelen en Aalst minder dan 1 op 3 is (respectievelijk 30,5% en 32,4%).

Over het algemeen is de tevredenheid over zowel het aanbod van speelvoorzieningen voor kinderen als het aanbod van geschikte plekken voor de jeugd in alle steden toegenomen in vergelijking met 2004.

In Aalst, Antwerpen, Gent en Roeselare ($V=,141$ à $,185$) stellen we vast dat hoe hoger het diploma, hoe minder men het eens is met de stelling 'Er zijn voldoende speelvoorzieningen in mijn buurt voor kinderen (tot 12 jaar)'. In Antwerpen ($V=,143$) geldt dit verband ook voor de stelling 'Er zijn

Aandeel van de inwoners dat vindt dat er in de buurt voldoende speelvoorzieningen zijn voor kinderen en voldoende geschikte plekken voor de jeugd.

110

voledende geschikte plekken in mijn buurt voor de opgroeiende jeugd'. In Leuven (V=,178) en Sint-Niklaas (V=,198) zien we hier net het omgekeerde: hoger opgeleide inwoners kunnen zich iets beter vinden in voorliggende stelling. Wat betreft de voorzieningen voor de jeugd zijn het eerder vrouwen die minder tevreden zijn (V=,073). In Sint-Niklaas (V=,155) en in de grootsteden Antwerpen (V=,117) en Gent (V=,118) vonden we ook verschillen naar leeftijd voor beide stellingen: jongeren en jongvolwassenen kunnen zich meer dan ouderen niet vinden in beide stellingen. In Genk (V=,151) en Kortrijk (V=,170) geldt dit ook voor de stelling inzake speelplekken voor kinderen.

Cluster

Tevredenheid over speelvoorzieningen en plekken in de buurt is een onderdeel van de indicator 'tevredenheid over de woonstraat en buurt als speel- en ontmoetingsplek'. Hij geeft een goede aanduiding van de kwaliteiten van de woonomgeving voor kinderen en opgroeiende jeugd. Een leefbare en duurzame stad heeft voldoende mogelijkheden voor niet-commerciële en informele speelmogelijkheden en hangplekken.

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de andere indicatoren inzake vrije tijd en woonomgeving. In het bijzonder raden wij aan volgende indicatoren er naast te leggen: 'tevredenheid over aanbod aan sport en recreatie', 'tevredenheid met de buurt' en 'uitrustingsniveau van de buurt'.

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld. Wel moeten we meegeven dat in 2006 bij de eerste stelling (inzake speelvoorzieningen voor kinderen) 8,7% van de respondenten 'weet niet' antwoordde. Bij de tweede stelling (inzake geschikte plekken voor de jeugd) bedroeg dit zelfs 12,3%. Er waren in beide gevallen quasi geen weigeringen om deze stellingen te beantwoorden.

Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt

Aandeel van ouderen dat tevreden is over de activiteiten voor ouderen in de buurt

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er zijn voldoende activiteiten voor ouderen in mijn buurt.'

De respondenten konden antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'.

Deze indicator is enkel gebaseerd op respondenten ouder dan 55 jaar (zie 'validiteit').

Ouderen die antwoordden met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werden in de teller opgenomen.

Aandeel 55-plussers (%) dat 'eerder eens' of 'helemaal eens' antwoordde op de stelling 'In de buurt zijn er voldoende activiteiten voor ouderen/gepensioneerden'						
	2004			2006		
	helemaal eens	eerder eens	Totaal	helemaal eens	eerder eens	Totaal
Aalst	27,9	23,4	51,2	27,7	20,3	48,0
Antwerpen	31,9	25,4	57,3	35,7	23,2	58,9
Brugge	46,5	20,3	66,8	35,8	28,1	63,9
Genk	48,5	20,3	68,8	48,5	23,4	71,9
Gent	42,6	25,2	67,8	38,2	25,5	63,6
Hasselt	55,5	19,7	75,1	43,5	21,5	65,0
Kortrijk	44,8	20,0	64,8	38,4	27,6	66,0
Leuven	32,9	21,1	53,9	33,2	24,2	57,4
Mechelen	33,6	20,7	54,4	31,5	25,8	57,3
Oostende	39,6	22,4	61,9	52,2	25,2	77,4
Roeselare	43,9	20,3	64,2	46,7	26,2	72,9
Sint-Niklaas	35,1	23,8	58,9	35,8	21,4	57,2
Turnhout	39,6	20,0	59,6	31,9	29,7	61,6

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

111

Toelichting

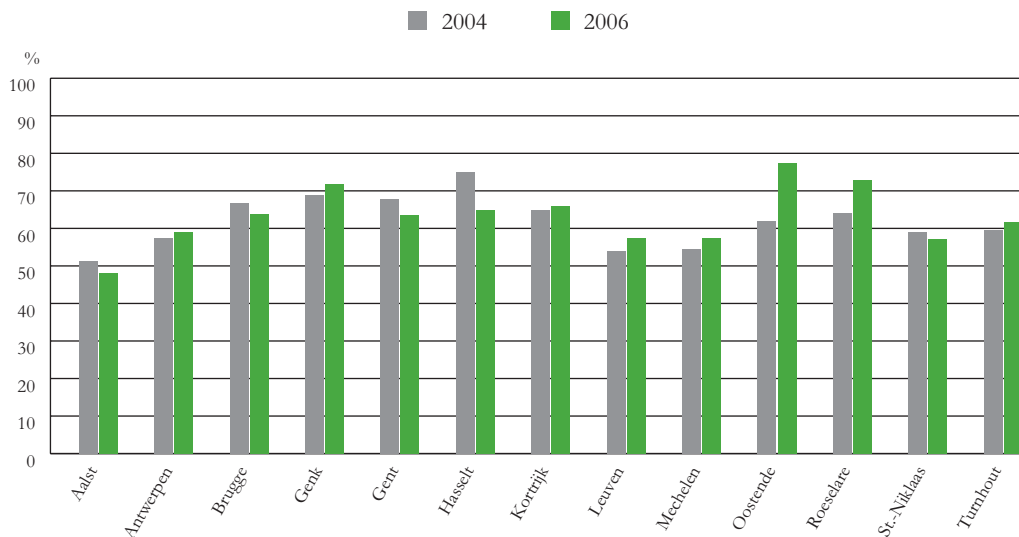
Dankzij een sterke positieve trend ten opzichte van 2004 treffen we in Oostende (+15%) en Roeselare (+9%) de hoogste tevredenheid bij 55-plussers over activiteiten in de buurt. In deze steden is in 2006 ongeveer drie op vier 55-plussers het eens met de stelling 'Er zijn voldoende activiteiten voor ouderen in mijn buurt'. De ontevredenheid is het hoogst in Aalst (slechts 48% kon zich vinden in voorliggende stelling). Opvallend is ook de sterke daling in 2006 in de stad Hasselt (-10%).

Net als in 2004 stellen we ook in 2006 vast dat vrouwen deze stelling iets positiever beoordeelden dan mannen ($V=,068$). Ook 55-plussers met een lager opleidingsniveau ($V=,071$) en leden van één of meerdere verenigingen ($V=,056$) antwoordden relatief meer met 'helemaal eens' of 'eerder eens' op bovenstaande stelling. Ook bleken 65-plussers iets meer tevreden dan de leeftijdsgroep tussen 55-64 jaar ($V=,076$).

Cluster

Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt geeft een aanduiding van de mogelijkheden die ouderen in hun woonomgeving hebben om deel te nemen aan activiteiten in groepsverband. Een leefbare en duurzame stad vraagt een kwaliteitsvol aanbod aan activiteiten, die voor een diverse doelgroepen uit de stedelijke bevolking bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar zijn.

Aandeel 55-plussers dat 'eerder eens' of 'helemaal eens' antwoordde op de stelling
'In de buurt zijn er voldoende activiteiten voor ouderen/gepensioneerden'

Deze indicator moet samen gezien worden met de andere indicatoren inzake vrije tijd en woonomgeving. In het bijzonder raden wij aan het verband te leggen met indicatoren over tevredenheid over aanbod aan sport en recreatie, tevredenheid over contact in de buurt, tevredenheid met de buurt en uitrustingsniveau van de buurt.

112

Validiteit

Er werd aanvankelijk vooropgesteld dat alle respondenten uit de survey van de Stadsmonitor voor deze indicator in rekening zouden worden gebracht. Nogal wat respondenten echter (21,5% of 1702 personen) konden deze vraag niet beantwoorden (kozen voor 'weet niet'). Bovendien bleek dat jongeren (15-24 jaar) het vaak oneens waren met de stelling 'Er zijn voldoende activiteiten voor ouderen in mijn buurt', terwijl ouderen (55-plussers) meestal wel akkoord waren.

Relevanter is daarom enkel de deelpopulatie 55-plussers uit de survey in aanmerking te nemen. Het aandeel bevraagde 55-plussers was het laagst in Leuven (36,7%) en het hoogst in Oostende (57%). Aangezien (bijna) de helft van de respondenten 55-plussers is, kan worden verondersteld dat deze deelpopulatie binnen het totaal van de respondenten van de survey, voldoende groot is om representativiteit te waarborgen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over contact in de buurt

Aandeel van de inwoners dat vindt dat het aangenaam is om in hun buurt met de mensen te praten.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Het is aangenaam om in mijn buurt met de mensen te praten'.

Wie op de stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Aandeel inwoners dat vindt dat het aangenaam is om met de mensen in de buurt te praten						
	2004			2006		
	helemaal eens	eerder eens	Totaal	helemaal eens	eerder eens	Totaal
Aalst	48,0	29,8	77,9	46,2	34,7	80,9
Antwerpen	37,9	35,9	73,8	38,8	37,4	76,2
Brugge	51,1	30,6	81,7	48,8	35,7	84,4
Genk	54,1	27,9	82,0	55,6	32,0	87,6
Gent	41,3	36,1	77,4	40,3	36,9	77,1
Hasselt	54,5	29,2	83,7	53,5	30,6	84,1
Kortrijk	46,1	33,6	79,7	48,0	35,8	83,8
Leuven	41,0	33,4	74,3	42,5	37,9	80,3
Mechelen	41,6	32,5	74,0	40,2	38,9	79,2
Oostende	46,7	28,4	75,1	47,1	35,2	82,3
Roeselare	52,1	29,4	81,5	49,8	37,3	87,1
Sint-Niklaas	49,1	29,7	78,8	43,1	34,4	77,5
Turnhout	47,3	29,6	76,9	47,0	32,1	79,2

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

113

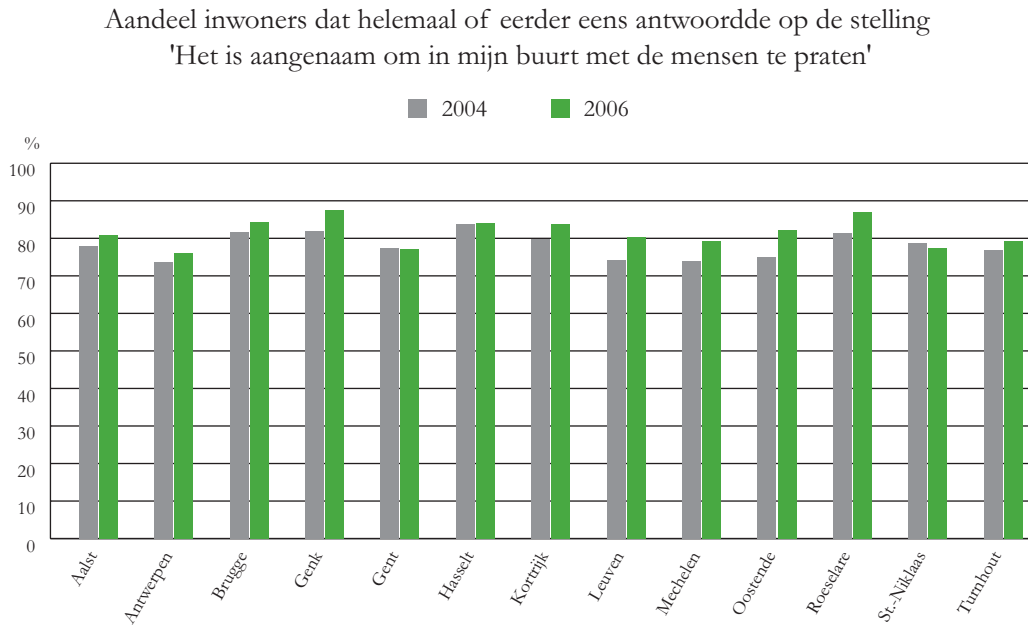
Toelichting

We stellen vast dat inwoners uit de centrumsteden in sterke mate tevreden zijn over het contact in hun buurt. Overall ligt het percentage rond de 80%. De verschillen tussen de steden zijn relatief klein. Ook zien we in de meeste steden in 2006 een (kleine) stijging ten opzichte van 2004.

Net als in 2004 stelden we ook in 2006 zeer kleine verschillen vast naar leeftijd. Hoe ouder, hoe meer tevreden men is over het contact in de buurt ($V=,100$). Ook vrouwen zijn iets meer tevreden ($V=,058$). We stellen ook vast dat hoe hoger het opleidingsniveau, hoe minder men zegt dat het aangenaam is om met de mensen in de buurt te praten ($V=,089$). Ook beoordelen eigenaars het contact in de buurt positiever dan huurders ($V=,079$). Al deze verbanden zijn zwak, maar wel significant.

Cluster

Tevredenheid over contact in de buurt is een onderdeel van de indicator 'tevredenheid over de woonstraat en buurt als speel- en ontmoetingsplek'. Hij geeft een aanduiding van hoe aangenaam mensen hun woonomgeving vinden. In een leefbare en duurzame stad is de ruimte zo ingericht dat ze menselijk contact in al zijn diversiteit bevordert (zowel met bekenden als met vreemden). De indicator geeft ook een aanduiding van de mate van vertrouwen in de medemens.

Deze indicator wordt best samen gezien met de andere indicatoren inzake vrije tijd en woonomgeving. In het bijzonder raden wij aan volgende indicatoren naast deze indicator te bekijken: 'Tevredenheid met de buurt', 'uitrustingsniveau van de buurt' en 'vertrouwen in de medemens'.

114

Validiteit

Deze indicator meet goed wat wordt bedoeld. Wel wordt niet duidelijk met wie men in de buurt graag praat (diversiteit?) en wat onder buurt wordt verstaan.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie

Aandeel van de bevolking dat tevreden is over het aanbod aan sport en recreatie.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan sportvoorzieningen in de stad (bijvoorbeeld het aanbod aan sportactiviteiten, sportcentra, zalen en pleinen voor binnen- en buitensport)? en (2) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan recreatievoorzieningen in de stad (bijvoorbeeld recreatiedomeinen, wandel- en fietspaden). De respondenten konden in beide gevallen antwoorden met zeer tevreden; eerder tevreden; noch tevreden, noch ontevreden; eerder ontevreden; zeer ontevreden.

Wie telkens met 'eerder tevreden' of 'helemaal tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat 'zeer tevreden' of 'eerder tevreden' is over de sport- en recreatievoorzieningen in de stad				
	sportvoorzieningen		recreatievoorzieningen	
	2004	2006	2004	2006
Aalst	70,9	66,1	58,5	59,1
Antwerpen	55,3	61,7	52,5	61,5
Brugge	67,4	69,6	72,1	77,8
Genk	82,2	73,9	86,1	83,2
Gent	70,5	71,9	65,0	72,0
Hasselt	79,8	77,5	86,2	86,4
Kortrijk	77,2	80,5	60,8	74,0
Leuven	68,9	69,4	69,4	72,2
Mechelen	57,3	59,0	66,4	72,1
Oostende	72,9	75,1	61,1	74,2
Roeselare	77,5	81,0	65,0	73,5
Sint-Niklaas	72,0	70,2	80,0	78,6
Turnhout	70,6	75,0	68,7	72,2

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

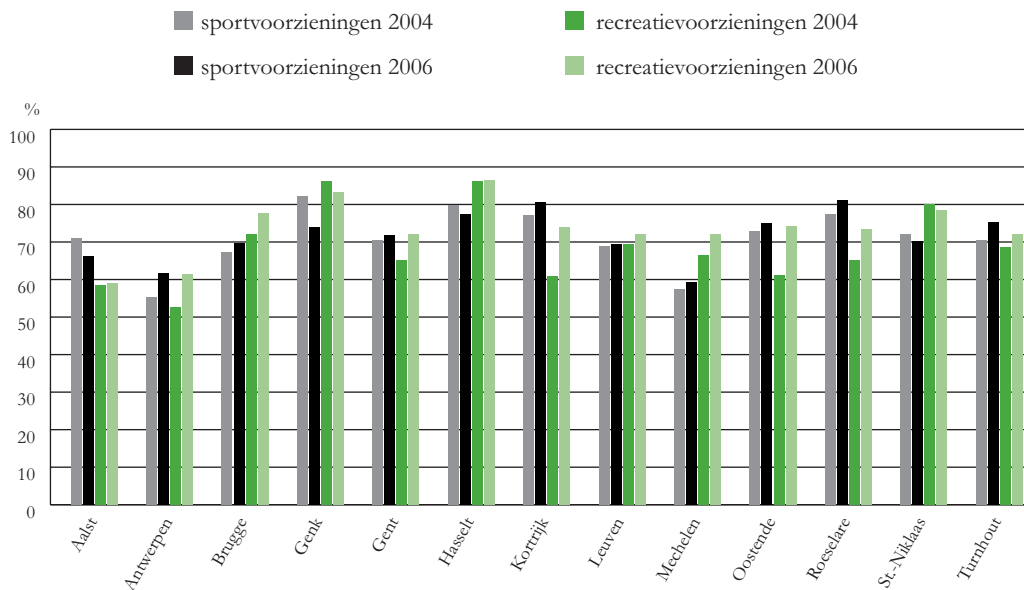
Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn hier relatief groot. In 2006 stellen we vast dat de inwoners uit Roeselare (81%), Kortrijk (80,5%) en Hasselt (77,5%) tevreden zijn over de sportvoorzieningen. Dit is minder het geval in Mechelen en Antwerpen. Daar is respectievelijk 59% en 61,7% tevreden. In Antwerpen merken we wel een positieve trend ten opzichte van 2004 (+6,4%). Opvallend is ook de daling van de tevredenheid in de stad Genk (bijna min 10%).

Ook voor wat betreft de tevredenheid over de recreatievoorzieningen zijn de verschillen tussen de steden aanzienlijk. In Aalst (59,1%) en Antwerpen (61,5%) ligt het aantal respondenten dat zich hier positief uitlaat, beduidend lager dan in de andere centrumsteden. In Antwerpen merken we wel een stijging van 9% ten opzichte van 2006. De hoogste scores vinden we in de Limburgse steden Hasselt (86,4%) en Genk (83,2%). De West-Vlaamse steden Kortrijk en Oostende laten zich dan weer kenmerken door een sterke stijging (telkens +13%) van het aantal tevreden inwoners.

Over het algemeen blijkt dat net als in 2004 ook in 2006 jongeren minder dan ouderen tevreden zijn over de sportvoorzieningen ($V=,056$) en over de recreatievoorzieningen ($V=,082$). Opvallend is ook dat hoe lager het diploma, hoe meer men tevreden is over het aanbod aan sportvoorzieningen ($V=,066$) en recreatievoorzieningen ($V=,079$). De verbanden zijn betrouwbaar, maar meestal vrij zwak. Er werden zowel in 2004 als in 2006 geen significante verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen.

Aandeel inwoners dat zeer of eerder tevreden is over de sport- en recreatievoorzieningen in de stad

Cluster

Peilen naar de tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie is relevant om te zien in welke mate inwoners gebruik kunnen en willen maken van de sportmogelijkheden in de stad. In een leefbare en duurzame stad is er een kwaliteitsvol en divers aanbod aan sport en sportinfrastructuur dat alle bevolkingsgroepen de kans geeft sportieve activiteiten te ontplooiën. Sportverenigingen zijn overigens een belangrijk onderdeel van het verenigingsleven in de stad en hebben zo ook een grote sociale betekenis (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie).

Deze indicator moet samen gezien worden met de indicatoren 'participatie aan sport', 'participatie aan het verenigingsleven', 'tevredenheid over de stad', en 'uitrustingsniveau van de wijk'.

Validiteit

Geen geldigheidsproblemen. In 2006 antwoordde wel 12,7% van de respondenten op de eerste vraag (aanbod aan sportvoorzieningen) met 'weet niet'. Op de tweede vraag (aanbod aan recreatievoorzieningen) was dit 5,9%. Deze percentages waren ongeveer identiek in 2004.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over het culturele aanbod

Aandeel van de bevolking dat tevreden is over het culturele aanbod.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan culturele voorzieningen in de stad (bijvoorbeeld schouwburg, museum, bioscoop)?'

De respondent kon antwoorden met zeer tevreden; eerder tevreden; noch tevreden, noch ontevreden; eerder ontevreden; zeer ontevreden.

Wie met 'eerder tevreden' of 'helemaal tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat tevreden is over het culturele aanbod						
	2004			2006		
	zeer tevreden	eerder tevreden	Totaal	zeer tevreden	eerder tevreden	Totaal
Aalst	31,0	48,8	79,9	26,7	48,1	74,8
Antwerpen	54,9	34,6	89,5	53,0	36,7	89,7
Brugge	42,6	34,5	77,1	53,1	34,1	87,2
Genk	30,2	37,1	67,3	39,1	42,3	81,4
Gent	55,1	33,5	88,6	51,5	37,6	89,1
Hasselt	58,6	33,1	91,7	55,3	33,9	89,2
Kortrijk	42,0	43,1	85,1	37,9	49,6	87,5
Leuven	44,3	43,0	87,4	45,1	41,4	86,5
Mechelen	33,6	46,9	80,5	33,0	48,7	81,7
Oostende	26,3	39,7	66,0	34,5	39,2	73,8
Roeselare	49,1	36,6	85,7	48,4	41,6	90,0
Sint-Niklaas	42,6	46,0	88,6	38,9	45,0	83,9
Turnhout	56,8	33,5	90,2	57,5	33,8	91,3

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

117

Toelichting

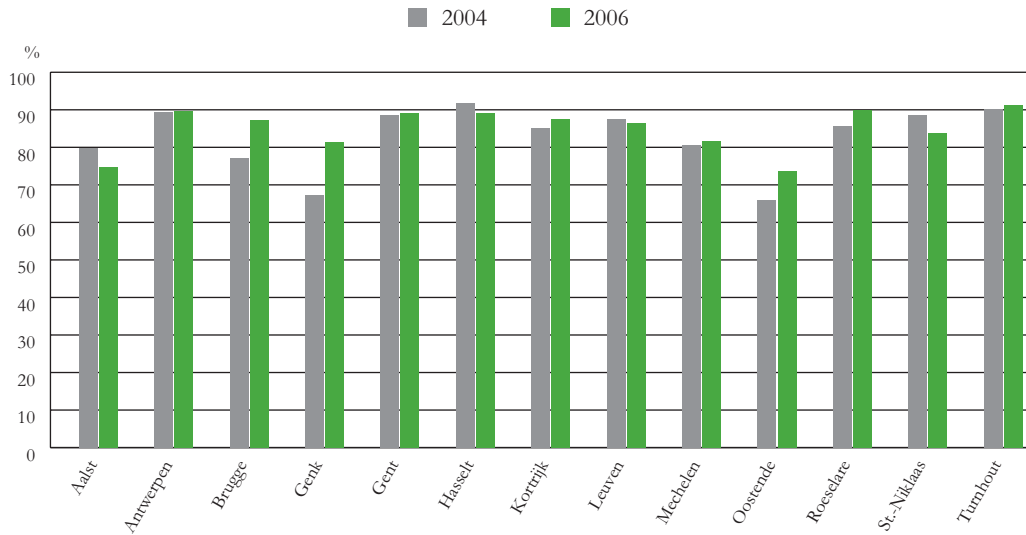
De verschillen tussen de centrumsteden zijn hier relatief groot. De inwoners uit de grootsteden Antwerpen en Gent, maar ook uit Hasselt, Turnhout en Roeselare waren in 2006 zeer tevreden over het culturele aanbod (rond de 90%). Dit is minder het geval in Oostende en Aalst. Daar is drie vierden van de bevolking tevreden over de culturele voorzieningen in de stad. In Oostende merken we wel een positieve trend: ten opzichte van 2004 zijn in 2006 7,7% meer respondenten tevreden. Ook in Genk (+14%) en Brugge (+10%) merken we een sterke stijging. Een vrij lichte daling van het aantal tevredenen (min 5%) vond plaats in Aalst en Sint-Niklaas.

Net als in 2004 blijkt ook in 2006 dat hoe ouder, hoe meer men tevreden is over de culturele voorzieningen in de stad ($V=,069$). Ook vrouwen tonen zich iets meer tevreden met dit aanbod dan mannen ($V=,064$). Mensen die regelmatig een concert of toneelvoorstelling bijwonen, of een museum bezoeken, zijn iets meer dan anderen tevreden over het culturele aanbod in de stad ($V=,047$). De verbanden die we vonden zijn significant, maar zwak. Het opleidingsniveau zorgt hier niet voor verschillen.

Cluster

De mate van tevredenheid over het culturele aanbod is een belangrijk element in het stimuleren en in stand houden van cultuurparticipatie. In een leefbare en duurzame stad wordt het culturele aanbod gekenmerkt door diversiteit, kwantiteit en kwaliteit. De drempels voor cultuurparticipatie zijn laag en mensen voelen zich aangetrokken door de culturele rijkdom van de stad.

Aandeel inwoners dat tevreden is over het culturele aanbod in de stad

Deze indicator moet samen gezien worden met de indicatoren 'aantal podiumvoorstellingen en tentoonstellingen'; 'aanbod van culturele infrastructuur'; 'cultuurbezoek'; 'aandeel bezoekers van podiumvoorstellingen'; en 'aandeel bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen'.

118

Validiteit

Geen problemen. Het aandeel respondenten dat 'weet niet' antwoordde op deze vraag, bedroeg 4,0% in 2004 en 4,4% in 2006.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafés

Aandeel van de bevolking dat tevreden is over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafés in de stad.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke centrumstad: (1) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan restaurants en eetcafés en (2) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan uitgaansgelegenheden in de stad (bijvoorbeeld cafés, disco's, terrassen)?

De respondent kon telkens antwoorden met zeer tevreden; eerder tevreden; noch tevreden, noch ontevreden; eerder ontevreden; zeer ontevreden.

Wie op beide vragen met 'eerder tevreden' of 'helemaal tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat tevreden is over het aanbod aan restaurants, eetcafé's en uitgaansgelegenheden				
	restaurants en eetcafé's		uitgaansgelegenheden	
	2004	2006	2004	2006
Aalst	89,7	89,6	73,5	73,5
Antwerpen	92,7	93,4	81,7	81,8
Brugge	93,9	95,1	73,1	73,6
Genk	90,2	88,5	58,2	62,3
Gent	92,6	94,1	76,0	83,8
Hasselt	95,8	95,7	87,5	86,1
Kortrijk	84,6	88,2	61,9	71,5
Leuven	94,3	95,6	81,8	88,3
Mechelen	83,1	88,2	47,5	62,2
Oostende	91,0	92,8	63,2	75,1
Roeselare	94,0	95,2	79,9	80,4
Sint-Niklaas	81,3	86,3	60,0	68,6
Turnhout	90,0	91,5	67,1	70,1

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

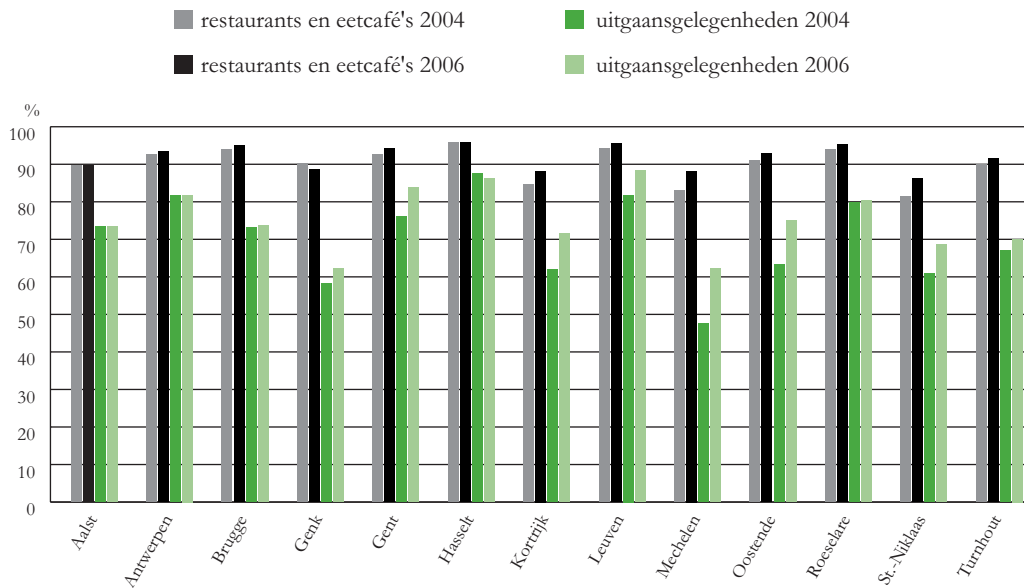
119

Toelichting

Voor wat betreft de tevredenheid over het aanbod aan restaurants en eetcafés in de stad zien we weinig verschillen tussen de steden: alle 13 centrumsteden scoren hier zeer hoog (tussen de 85% en 95%). Ook de verschillen tussen 2004 en 2006 zijn hier miniem. De verschillen tussen de centrumsteden zijn groter wanneer we kijken naar de tevredenheid over uitgaansgelegenheden in de stad. In 2006 scoren Leuven (88,3%), Hasselt (86,1%) en Gent (83,8%) hier ook hoog. Genk, Sint-Niklaas en Mechelen hebben daarentegen lagere cijfers. Deze laatste twee steden worden echter gekenmerkt door een sterke positieve trend (Mechelen +14,8% en Sint-Niklaas +8,5%). Andere steden die opvallend hogere percentages hebben ten opzichte van 2004 zijn Oostende (+12%), Kortrijk (+9,6%) en Gent (+7,8%).

Hoe ouder, hoe meer men tevreden is over het aanbod aan restaurants en eetcafés ($V=,052$) en over het aanbod aan uitgaansgelegenheden ($V=,088$). Ook vrouwen tonen zich in 2006 iets meer tevreden met dit aanbod dan mannen (respectievelijk $V=,066$ en $V=,051$). We stellen ook vast dat in Genk en Sint-Niklaas inwoners met een laag opleidingsniveau (nog) meer tevreden zijn over het aanbod aan restaurants en eetcafés ($V=,175$ à $,186$) en uitgaansgelegenheden ($V=,201$ à $,205$).

Aandeel inwoners dat tevreden is over het aanbod aan restaurants, eetcafé's en uitgaansgelegenheden

Cluster

De tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafés zegt iets over hoe kwaliteitsvol en divers het horeca-aanbod is in de stad en geeft zo mede aan hoe attractief de stad is (ook voor stadsbezoekers). De identiteit en uitstraling van de stad wordt er gedeeltelijk door bepaald.

Deze indicator moet samen gezien worden met de indicatoren inzake cultuur en vrije tijd.

Validiteit

Geen geldigheidsproblemen. Het aandeel respondenten dat 'weet niet' antwoordde in 2006 op de eerste vraag (inzake het aanbod aan restaurants en eetcafé's) bedraagt 2,2%. Op de tweede vraag (inzake aanbod aan uitgaansgelegenheden) bedroeg dit iets meer, namelijk 7,7%.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Hoofdstuk 2: Leren & onderwijs

Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs

Aandeel leerlingen in het voltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt.

Definitie

Dit zijn leerlingen uit het voltijds secundair onderwijs die minstens 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Hierbij wordt het aantal gemelde dossiers gedeeld door het totale aantal leerlingen in het voltijds secundair onderwijs.

Aandeel (%) leerlingen van het voltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt.				
	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006
Aalst	0,9	0,8	0,9	0,7
Antwerpen	0,7	1,1	1,7	1,9
Brugge	0,2	0,4	0,5	0,6
Genk	0,5	0,6	0,9	1,2
Gent	0,7	0,9	1,2	1,3
Hasselt	0,4	0,3	0,8	1,2
Kortrijk	0,2	0,2	0,3	0,6
Leuven	0,2	0,2	0,4	0,2
Mechelen	0,5	0,6	0,7	0,9
Oostende	0,5	0,6	0,6	1,2
Roeselare	0,2	0,3	0,3	0,5
Sint-Niklaas	0,2	0,4	0,2	0,3
Turnhout	0,2	0,1	0,2	0,3

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

121

Toelichting

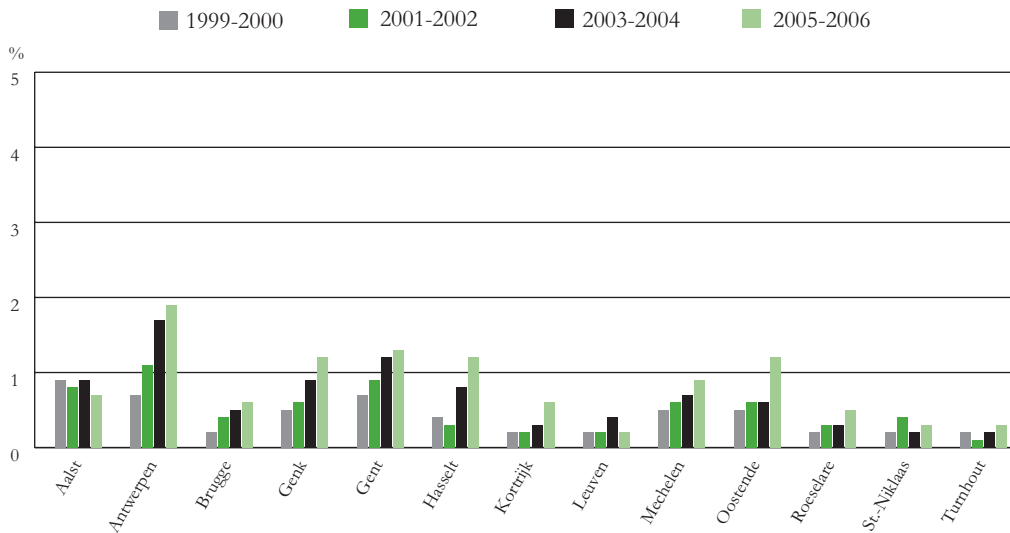
Het aandeel leerlingen in het voltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt bedraagt in Turnhout, Sint-Niklaas, Leuven en Roeselare minder dan 0,5% (of: minder dan 1 op tweehonderd leerlingen). In Aalst, Brugge, Kortrijk en Mechelen is dit tussen de 0,5% en 1% (of: tussen de één op tweehonderd en de één op honderd leerlingen). In Antwerpen, Genk, Gent, Hasselt en Oostende spijbelt tussen de 1 op honderd en de twee op honderd leerlingen van het voltijds secundair onderwijs. Spijbelen betekent hier meer dan 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn, wat een streng criterium is.

Bij de interpretatie van de evolutie houden we er rekening mee dat er vanaf het schooljaar 2002-2003 een betere melding is van het aantal spijbelgevallen. Maar ook al houden wij daar rekening mee, we zien dat het spijbelen in alle steden toeneemt, een uitzondering in het midden gelaten.

Cluster

De indicator over het spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs zegt vooral iets over het gebrek aan een educatief project op maat. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan volgen. Het onderwijs biedt hen kansen om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven.

Aandeel leerlingen voltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt.

Het spijbelgedrag is ook een maat voor het gebrek aan gelijke kansen, die het onderwijs aan bepaalde jongeren biedt.

122

Ten slotte speelt het spijbelgedrag ook een rol in de integrale veiligheid in de stad, in de zin dat het creëren van kansen in alle levensdomeinen een onderdeel vormt in het voorkomen van criminele feiten en onveiligheidsrisico's.

Gelet op de bekommernissen omtrent een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: schoolse vertraging, ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, van allochtonen in het beroepsopleiding en van laaggeschoolden aan een beroepsopleiding.

Het is ook zinvol om het spijbelgedrag samen te bekijken met andere indicatoren die betrekking hebben op het stimuleren van gelijke kansen: langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor sociale huurwoningen en deelname aan het maatschappelijk leven.

Spijbelgedrag wordt ook in verband gebracht met indicatoren voor integrale veiligheid in de stad: algemeen onveiligheidsgevoel, mijddrag en criminaliteitsgraad.

Validiteit

De cijfers omvatten de melding van scholen wanneer leerlingen meer dan 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. Bovendien zijn leerlingen die sporadisch spijbelen (minder dan 30 halve dagen) ook niet opgenomen.

De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen die gemeld werden aan het departement onderwijs. Mogelijks meldt een school dit niet.

Experts menen dat de cijfers hierdoor maar het topje van de ijsberg weergeven. De limiet voor aangifte met dertig halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen het moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarbij scholen aangifte daarvan doen.

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

Experts stellen ook dat sommige steden werken aan een centraal meldpunt voor het spijbelen wat onder meer gevoed zou worden met dagdagelijkse spijbelgegevens van leerlingen van de scholen in de steden. Een voorbeeld hiervan is Antwerpen, waar het Centraal Meldpunt leerlingen opvolgt die meer dan 10 halve dagen ongewettigd afwezig zijn.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs

Het aandeel leerlingen uit het deeltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt.

Definitie

Dit zijn leerlingen uit het deeltijds secundair onderwijs die minstens 20 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Hierbij wordt het aantal gemelde dossiers gedeeld door het totale aantal leerlingen in het deeltijds secundair onderwijs.

Het deeltijds secundair onderwijs is een onderwijsaanbod dat tegemoet wil komen aan de deeltijdse leerplicht. Voorwaarden om deeltijds te leren zijn: (1) de leeftijd van 15 jaar bereikt hebben en de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs doorlopen hebben (al dan niet geslaagd) of (2) 16 jaar zijn. Het deeltijds onderwijs betreft het deeltijds beroepsonderwijs, het zeevisserij-onderwijs, de middenstandsopleiding, of andere erkende vormen.

Aandeel (%) leerlingen in het deeltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt.				
	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006
Aalst	15,5	17,8	24,0	25,9
Antwerpen	19,1	15,7	17,3	18,5
Brugge	31,3	31,8	27,6	42,9
Genk	4,7	3,7	3,9	6,5
Gent	29,8	39,5	37,1	51,4
Hasselt	6,5	11,0	11,4	38,8
Kortrijk	26,0	14,6	14,6	19,1
Leuven	34,1	21,2	34,2	40,0
Mechelen	30,1	14,6	22,4	26,4
Oostende	15,6	22,9	39,7	38,0
Roeselare	31,8	13,4	14,3	24,0
Sint-Niklaas	20,5	18,4	30,1	34,5
Turnhout	-	-	10,8	13,9

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

124

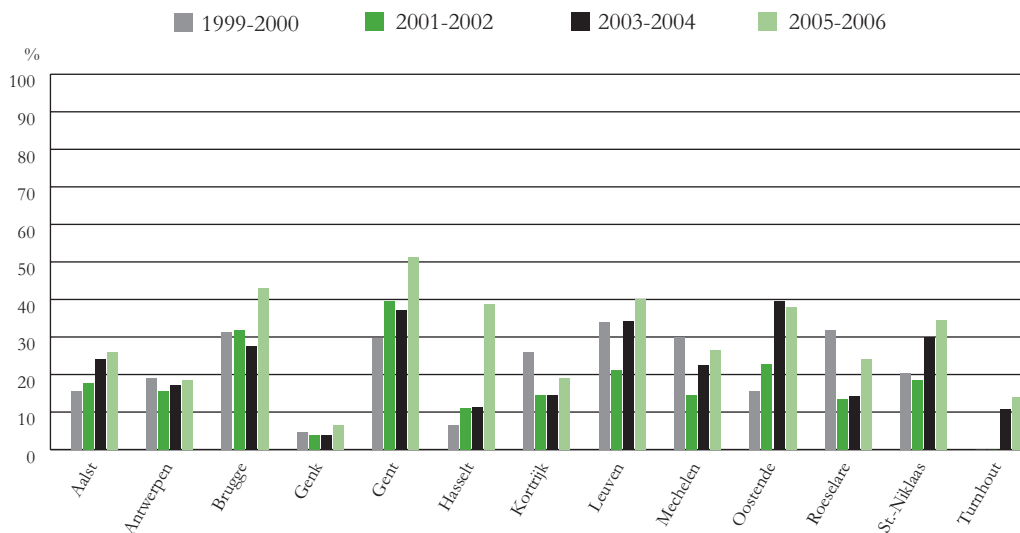
Toelichting

Bij de interpretatie moeten we rekening houden met het feit dat het hier over redelijk kleine aantallen leerlingen gaat: in 2005-2006 gaat het over 8 spijbelende leerlingen in Genk, tot 288 in Antwerpen. De grote variatie tussen steden wordt ten dele veroorzaakt door het beperkt aantal scholen die een deeltijdse opleiding aanbieden. Spijbelen betekent hier meer dan 20 halve dagen ongewettigd afwezig zijn.

In Antwerpen, Genk, Kortrijk en Turnhout is minder dan 20% van de leerlingen van het deeltijds secundair onderwijs meer dan 20 halve dagen afwezig (of: minder dan één op vijf leerlingen is een problematische spijbelaar). In Aalst, Hasselt, Mechelen en Roeselare spijbelt tussen de 20% en 30% van de leerlingen deeltijds onderwijs problematisch veel. In Brugge, Gent, Leuven, Oostende en Sint-Niklaas is dit meer dan 30%.

Er zijn sterke schommelingen tussen de verschillende schooljaren, wat ten dele toe te schrijven is aan de kleine aantallen leerlingen. Bij de interpretatie van de evolutie houden we er rekening mee dat er vanaf het schooljaar 2002-2003 een betere melding is van het aantal spijbelgevallen. Maar ook al houden wij daar rekening mee, we zien grosso modo een stijgende tendens van het spijbelen in het deeltijds onderwijs.

Aandeel leerlingen in het deeltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt.

Cluster

De indicator over het spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs zegt vooral iets over het gebrek aan een educatief project op maat. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan kiezen. Het onderwijs biedt hen kansen om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven.

Het spijbelgedrag is ook een maat voor het gebrek aan gelijke kansen, die het onderwijs aan jongeren biedt.

Ten slotte speelt het spijbelgedrag ook een rol in de integrale veiligheid in de stad, in de zin dat het creëren van kansen in alle levensdomeinen een onderdeel vormt in het voorkomen van criminele feiten en onveiligheidsrisico's.

Gelet op de bekommernissen omtrent een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: schoolse vertraging, ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, van allochtonen in het beroepsonderwijs en van laaggeschoolden aan een beroepsopleiding.

Het is ook zinvol om het spijbelgedrag samen te bekijken met andere indicatoren die betrekking hebben op het stimuleren van gelijke kansen: langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor sociale huurwoningen en deelname aan het maatschappelijk leven.

Spijbelgedrag wordt ook in verband gebracht met indicatoren voor integrale veiligheid in de stad: algemeen onveiligheidsgevoel, misdgedrag en criminaliteitsgraad.

Validiteit

De cijfers omvatten de melding van scholen wanneer leerlingen meer dan 20 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. En ook leerlingen die sporadisch spijbelen maar minder dan 20 halve dagen ongewettigd afwezig zijn dus niet in de cijfers zijn opgenomen.

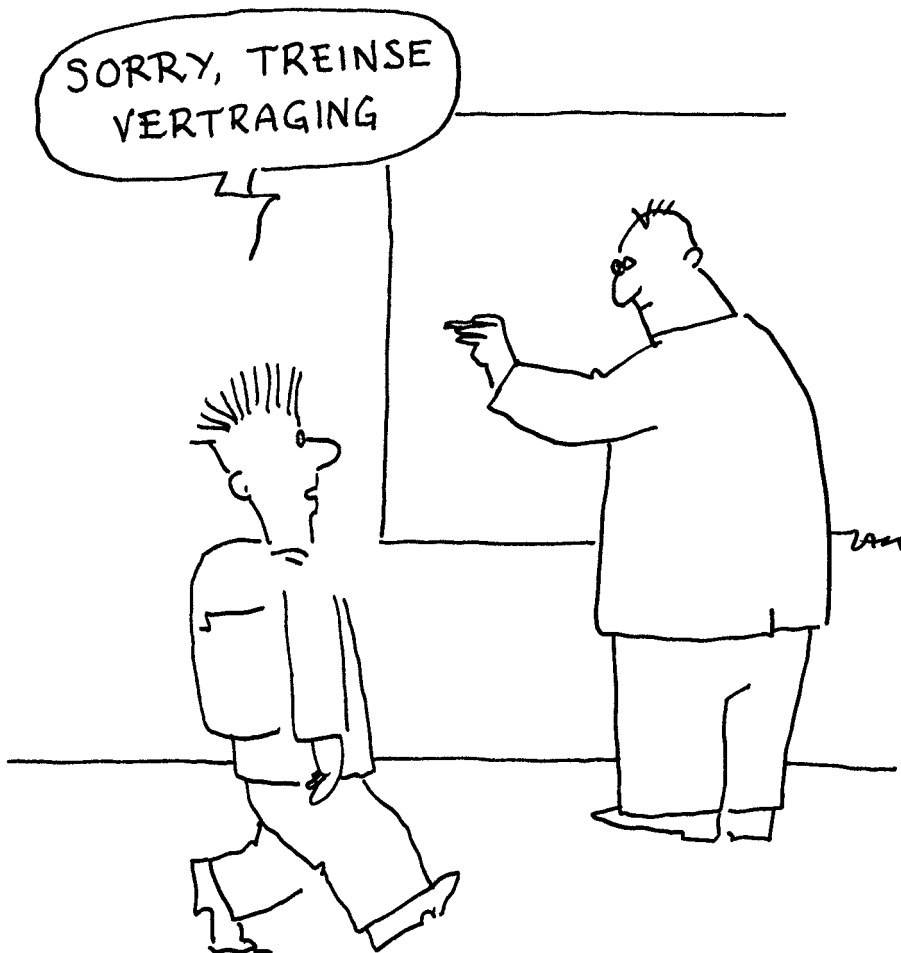
De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen die gemeld werden aan het departement onderwijs. Mogelijks meldt een school dit niet.

Experts menen dat de cijfers hierdoor maar het topje van de ijsberg weergeven. De limiet voor aangifte met twintig halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen het moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarbij scholen aangifte daarvan doen.

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

Experts stellen dat sommige steden werken aan een centraal meldpunt voor spijbelen wat onder meer gevoed zou worden met dagdagelijkse spijbelgegevens van leerlingen van de scholen in de steden. Een voorbeeld hiervan is Antwerpen. Deze databanken zouden op termijn een beter beeld brengen over het spijbelgedrag in steden, aangezien deze dan ook rekening zal houden met leerlingen die minder dan 20 halve dagen spijbelen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Schoolse vertraging in het lager onderwijs

Het aandeel van de leerlingen met schoolse vertraging in het vijfde leerjaar van het lager onderwijs.

Definitie

Dit zijn leerlingen van ongeveer 10 à 11 jaar. Ze zitten in het vijfde leerjaar van het lager onderwijs en ze hebben één of meer jaren vertraging ten opzichte van het totale aantal leerlingen in dat leerjaar.

Schoolse vertraging (of schoolse achterstand) is de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen waarmee hij of zij in de klas zit (= per leerjaar).

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het vijfde leerjaar van het lager onderwijs.					
	1997-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006
Aalst	16,3	16,9	17,3	18,3	20,1
Antwerpen	27,5	28,4	28,3	30,8	30,9
Brugge	17,9	18,2	16,8	19,8	17,7
Genk	27,2	23,7	24,3	26,0	26,2
Gent	24,4	26,7	26,6	29,5	27,7
Hasselt	10,8	13,7	13,1	11,3	12,4
Kortrijk	16,6	16,4	18,9	19,2	20,3
Leuven	12,1	13,6	13,7	12,9	13,7
Mechelen	25,1	22,4	26,9	31,0	28,0
Oostende	17,7	19,3	19,0	19,8	21,9
Roeselare	16,9	13,6	15,4	17,2	16,6
Sint-Niklaas	17,9	18,0	18,8	17,5	19,3
Turnhout	13,6	16,9	13,5	19,1	20,3

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

127

Toelichting

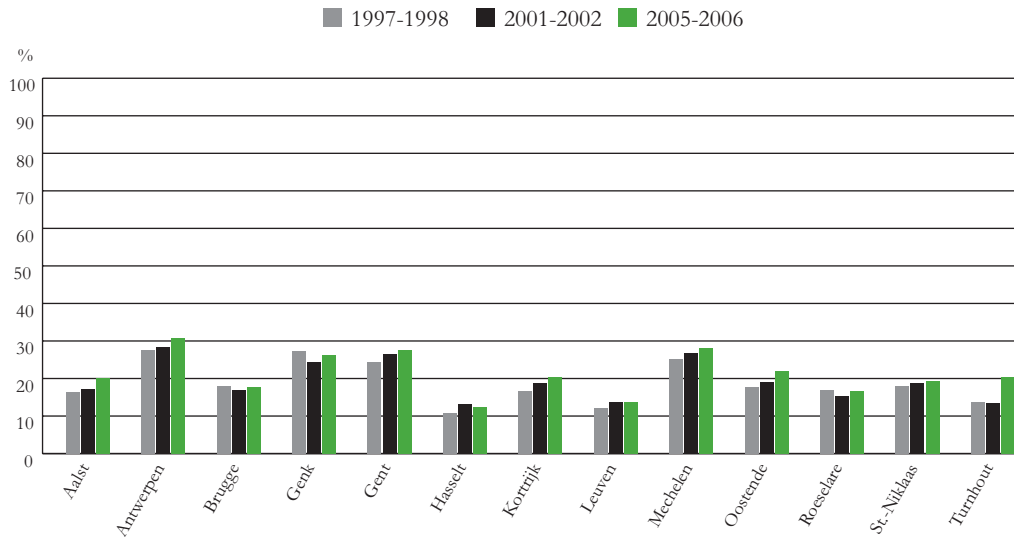
In Aalst, Brugge, Kortrijk, Oostende, Sint-Niklaas en Turnhout heeft ongeveer één op de vijf leerlingen van het vijfde jaar basisonderwijs een vertraging opgelopen. In Hasselt, Leuven en Roeselare is de schoolse vertraging lager dan één op vijf leerlingen. In Antwerpen, Genk, Gent en Mechelen heeft tussen 20% en 30% van de leerlingen van het vijfde jaar lager onderwijs een vertraging opgelopen.

Door de schommelingen tussen de verschillende schooljaren is het niet eenvoudig om eenduidig tendensen te benoemen. In Brugge, Genk, Hasselt, Leuven, Roeselare en Sint-Niklaas blijft het aandeel leerlingen van het vijfde jaar lager onderwijs met een schoolse vertraging min of meer gelijk. In Aalst, Antwerpen, Gent, Kortrijk, Mechelen en Oostende kunnen we een stijgende tendens aflezen. Dit wil zeggen dat er hier een toename is van het aandeel leerlingen met schoolse vertraging.

Cluster

De indicator over de schoolse vertraging in het lager onderwijs zegt vooral iets over het gebrek aan een educatief project op maat. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elk kind een educatief project op maat kan volgen. Het onderwijs biedt hen kansen om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven.

Aandeel van de leerlingen met schoolse vertraging in het vijfde leerjaar van het lager onderwijs.

De schoolse vertraging is ook een maat voor het gebrek aan gelijke kansen, die het onderwijs aan jongeren biedt.

128

Gelet op de bekommernissen omtrent een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: spijbelgedrag, ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, van allochtonen in het beroepsopleiding en van laaggeschoolden aan een beroepsopleiding.

Het is ook zinvol om de schoolse vertraging samen te bekijken met andere indicatoren die betrekking hebben op het stimuleren van gelijke kansen: langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor sociale huurwoningen en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Schoolse vertraging, de achterstand die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen waarmee hij of zij gestart is, is niet noodzakelijk een gevolg is van zittenblijven door onvoldoende beheersing en inzicht van de gegeven leerstof. Andere oorzaken zijn ziekte, leerstoornissen, familiale moeilijkheden, onvoldoende taalbeheersing, atypische studieovergangen, ...

De groep leerlingen in het lager onderwijs met schoolse vertraging bestaat uit verscheidene subgroepen: de zittenblijvers, de leerlingen die vooraf (in een lager leerjaar) zijn blijven zitten, leerlingen die niet op zesjarige maar op een latere leeftijd het lager onderwijs aangevat hebben en leerlingen uit het buitengewoon lager onderwijs die, met vertraging, naar het gewoon lager onderwijs overstappen. Sommige leerlingen kunnen van meer dan één subgroep deel uitmaken.

De schoolse vertraging wordt weergegeven per leerjaar in het gewoon onderwijs en niet per generatie: we berekenen de schoolse vertraging van iedereen die in het vijfde leerjaar van het lager onderwijs zit (zij kunnen een verschillend geboortjaar hebben), niet van iedereen die bijvoorbeeld in 1995 geboren is (zij kunnen in een verschillend leerjaar zitten). Concreet betekent dit dat we de achterstand van leerlingen onderschatten omdat men er kan van uitgaan dat leerlingen die niet in het gewoon onderwijs terug te vinden zijn, meer kans hebben om achterstand te hebben. Daarom wordt de voorkeur gegeven om de leerlingen uit het vijfde leerjaar te nemen als indicatie van schoolse vertraging zodat de oorzaken hiervan tijdig worden opgespoord en aangepakt, wat een succesvoller verloop van de schoolloopbaan kan garanderen.

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs

Het aandeel van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs.

Definitie

Dit zijn leerlingen van meestal 14 of 15 jaar. Ze zitten in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs en ze hebben één of meer jaren vertraging ten opzichte van het totale aantal leerlingen in dat leerjaar.

Schoolse vertraging (of schoolse achterstand) is de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen waarmee hij of zij in de klas zit (= per leerjaar).

Aandeel (%) leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs.					
	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Aalst	7,3	7,5	11,8	8,9	8,5
Antwerpen	19,4	19,0	20,5	21,8	22,6
Brugge	7,9	7,5	7,4	6,6	5,5
Genk	19,6	15,4	13,9	15,1	14,0
Gent	14,7	15,5	16,0	15,6	14,8
Hasselt	12,2	11,0	8,6	11,9	13,8
Kortrijk	6,3	8,7	7,5	7,5	9,3
Leuven	9,4	12,6	12,0	11,6	12,4
Mechelen	14,2	14,2	13,3	13,5	16,2
Oostende	11,0	9,7	9,1	10,5	9,1
Roeselare	2,7	2,9	3,1	4,2	3,1
Sint-Niklaas	5,2	4,0	7,0	4,6	5,8
Turnhout	7,2	6,7	9,7	5,9	7,1

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

130

Toelichting

In Aalst, Brugge, Kortrijk, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout heeft minder dan 10% van de leerlingen in de derde jaar algemeen secundair één of meerdere jaren achterstand. In Roeselare zijn dit maar drie op honderd leerlingen. In Genk, Gent, Hasselt, Leuven en Mechelen heeft tussen de 10% en 15% van de leerlingen van het derde jaar algemeen secundair een schoolse vertraging. In Antwerpen is dit ongeveer één op de vijf leerlingen.

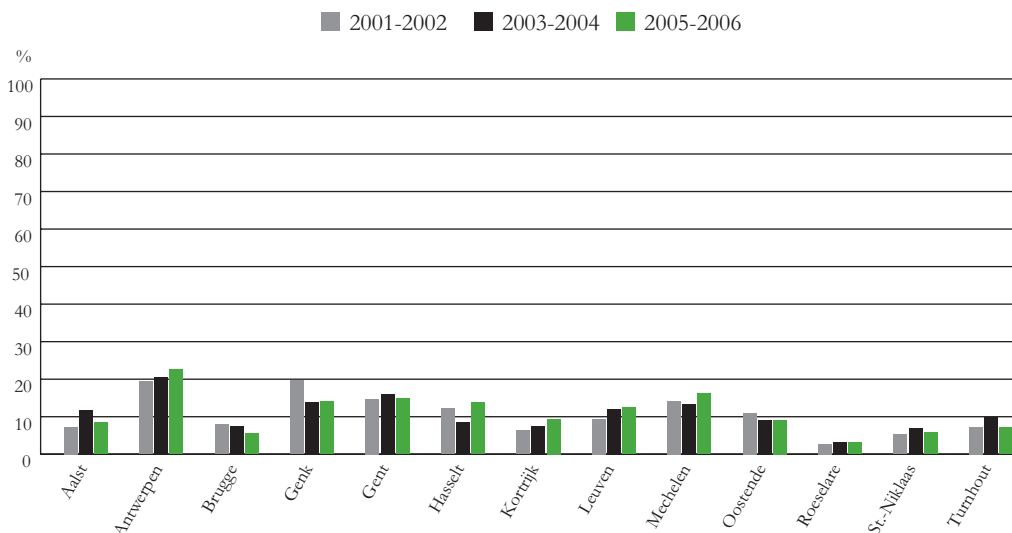
Door de schommelingen tussen de verschillende schooljaren is het niet eenvoudig om eenduidige tendensen te benoemen. In geen enkele stad tekent zich een duidelijk stijgende of dalende trend af.

Cluster

De indicator over de schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs zegt vooral iets over het gebrek aan een educatief project op maat. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan volgen. Het onderwijs biedt hen kansen om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven.

De schoolse vertraging is ook een maat voor het gebrek aan gelijke kansen, die het onderwijs aan jongeren biedt.

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs.

Gelet op de bekommernissen omtrent een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: spijbelgedrag, ongekwalficeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, van allochtonen in het beroepsopleiding en van laaggeschoolden aan een beroepsopleiding.

Het is ook zinvol om de schoolse vertraging samen te bekijken met andere indicatoren die betrekking hebben op het stimuleren van gelijke kansen: langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor sociale huurwoningen en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Schoolse vertraging, de achterstand die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van dezelfde leeftijd, is niet noodzakelijk een gevolg is van zittenblijven door onvoldoende beheersing en inzicht van de gegeven leerstof. Andere oorzaken zijn ziekte, leerstoornissen, familiale moeilijkheden, onvoldoende taalbeheersing, atypische studieovergangen, ...

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

De schoolse vertraging werd niet per definitie in het algemeen secundair onderwijs opgelopen. Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling in de volledige schoolloopbaan heeft opgelopen, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager versus secundair) en in welke omstandigheden de jongeren deze vertraging hebben opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig dubbelen wegens omschakeling studierichting).

Deze cijfers handelen enkel over de schoolse vertraging binnen het algemeen secundair onderwijs. We moeten rekening houden dat leerlingen het algemeen secundair verlaten wegens een (dreigende) schoolse vertraging en kiezen voor het buitengewoon, beroeps, technisch of kunstsecundair onderwijs.

Meer dan waarschijnlijk wordt in de statistieken de schoolse vertraging in het vierde, het vijfde en zeker het zesde secundair onderschat door het einde van de schoolplicht, omdat leerlingen met schoolse vertraging met school stoppen. Daarom wordt door experts de voorkeur gegeven om als

indicator het eerste jaar tweede graad secundair onderwijs te nemen. Het derde jaar secundair onderwijs wordt aanschouwd als een kritisch jaar. De tweede graad secundair onderwijs wordt ook vaak beschouwd als een 'doorstromingsgraad' waarbij leerlingen niet alleen van 'richting' veranderen maar ook van 'onderwijsvorm,' nogal vaak na het verkrijgen van een B of C attest.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs

Het aandeel van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs.

Definitie

Dit zijn leerlingen van meestal 14 of 15 jaar. Ze zitten in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs en ze hebben één of meer jaren vertraging ten opzichte van het totale aantal leerlingen in dat leerjaar.

Schoolse vertraging (of schoolse achterstand) is de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen waarmee hij of zij in de klas zit (= per leerjaar).

Aandeel (%) leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs.					
	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Aalst	34,2	34,2	35,9	38,6	34,9
Antwerpen	56,1	56,5	56,1	56,0	55,6
Brugge	33,7	30,8	30,6	29,5	29,0
Genk	46,4	50,5	45,3	51,5	45,6
Gent	46,0	50,9	44,0	44,5	45,0
Hasselt	39,8	39,3	40,7	38,2	37,9
Kortrijk	31,3	30,3	29,0	33,5	31,3
Leuven	45,9	41,6	47,2	38,8	43,3
Mechelen	46,6	47,0	45,0	45,8	48,4
Oostende	45,5	44,4	37,9	42,2	38,3
Roeselare	18,7	19,6	22,0	19,0	17,1
Sint-Niklaas	30,1	32,7	27,3	29,5	29,1
Turnhout	31,6	32,7	30,2	26,6	28,9

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

133

Toelichting

In Brugge, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout heeft minder dan 30% van de leerlingen van het derde jaar technisch secundair onderwijs een schoolse achterstand. In Aalst, Hasselt, Kortrijk en Oostende heeft tussen de 3 en de 4 op tien leerlingen van het eerste jaar van de tweede graad technisch secundair onderwijs een schoolse vertraging opgelopen. In Antwerpen, Genk, Gent, Leuven en Mechelen heeft meer dan 40% van de leerlingen één of meer jaren achterstand.

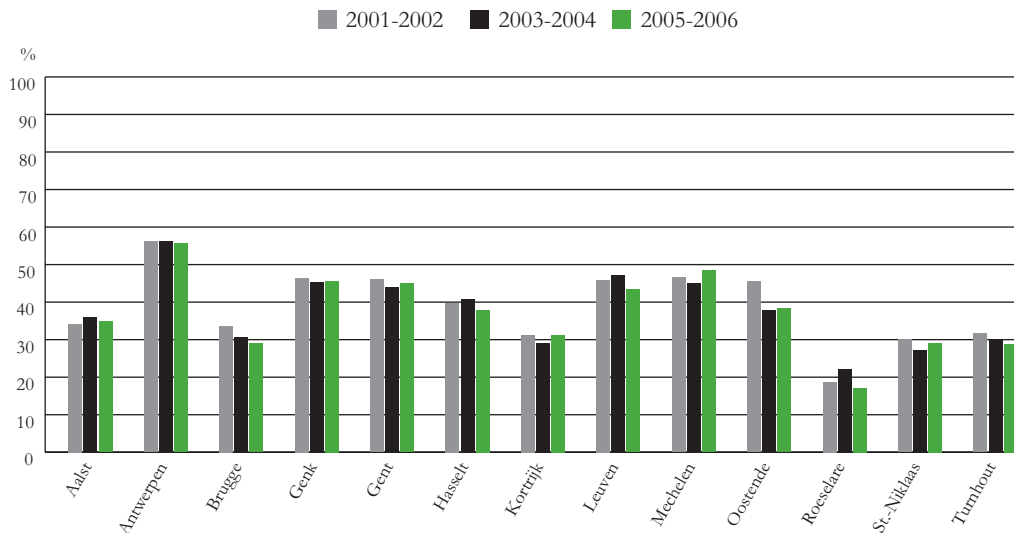
Door de schommelingen tussen de verschillende schooljaren is het niet eenvoudig om eenduidige tendensen te benoemen. In geen enkele stad tekent zich een duidelijk stijgende of dalende trend af.

Cluster

De indicator over de schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs zegt vooral iets over het gebrek aan een educatief project op maat. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan volgen. Het onderwijs biedt hen kansen om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven.

De schoolse vertraging is ook een maat voor het gebrek aan gelijke kansen, die het onderwijs aan jongeren biedt.

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs.

Gelet op de bekommernissen omtrent een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: spijbelgedrag, ongekwalficeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, van allochtonen in het beroepsopleiding en van laaggeschoolden aan een beroepsopleiding.

Het is ook zinvol om de schoolse vertraging samen te bekijken met andere indicatoren die betrekking hebben op het stimuleren van gelijke kansen: langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor sociale huurwoningen en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Schoolse vertraging, de achterstand die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen in hetzelfde leerjaar, is niet noodzakelijk een gevolg van het zittenblijven door onvoldoende beheersing en inzicht van de gegeven leerstof. Andere oorzaken zijn ziekte, leerstoornissen, familiale moeilijkheden, onvoldoende taalbeheersing, atypische studieovergangen, ...

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

De schoolse vertraging werd niet per definitie in het technisch secundair onderwijs opgelopen. Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling in de volledige schoolloopbaan heeft opgelopen, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager versus secundair) en in welke omstandigheden de jongeren deze vertraging hebben opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig dubbelen wegens omschakeling studierichting).

Deze cijfers handelen enkel over de schoolse vertraging binnen het technisch secundair onderwijs. We moeten rekening houden dat leerlingen het technisch secundair verlaten wegens een (dreigende) schoolse vertraging en kiezen voor het buitengewoon, beroeps of kunstsecundair onderwijs.

Meer dan waarschijnlijk wordt in de statistieken de schoolse vertraging in het vierde, het vijfde en zeker het zesde secundair onderschat door het einde van de schoolplicht, omdat leerlingen met schoolse vertraging met school stoppen. Daarom wordt door experts de voorkeur gegeven om als

indicator het eerste jaar tweede graad secundair onderwijs te nemen. Het derde jaar secundair onderwijs wordt aanschouwd als een kritisch jaar. De tweede graad secundair onderwijs wordt ook vaak beschouwd als een 'doorstromingsgraad' waarbij leerlingen niet alleen van 'richting' veranderen maar ook van 'onderwijsvorm,' nogal vaak na het verkrijgen van een B of C attest.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs

Het aandeel van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs.

Definitie

Dit zijn leerlingen van meestal 14 of 15 jaar. Ze zitten in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs en ze hebben één of meer jaren vertraging ten opzichte van het totale aantal leerlingen in dat leerjaar.

Schoolse vertraging (of schoolse achterstand) is de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen waarmee hij of zij in de klas zit (= per leerjaar).

Aandeel (%) leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs.					
	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Aalst	59,3	53,2	63,4	64,2	63,2
Antwerpen	77,3	79,0	80,0	79,1	79,4
Brugge	55,8	52,6	57,5	58,8	61,4
Genk	65,6	67,8	67,1	71,0	69,3
Gent	75,1	71,3	72,5	73,4	73,7
Hasselt	59,8	63,2	61,6	63,6	62,3
Kortrijk	62,6	56,6	58,7	57,6	54,7
Leuven	61,7	59,2	58,8	63,0	61,3
Mechelen	64,8	68,5	65,3	68,2	67,6
Oostende	68,7	61,0	69,1	68,9	67,1
Roeselare	48,0	46,2	47,2	45,6	46,8
Sint-Niklaas	51,2	52,3	52,5	46,1	55,5
Turnhout	52,8	51,5	51,9	52,3	51,9

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

136

Toelichting

In Kortrijk, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout heeft minder dan 60% van de leerlingen in de derde jaar beroepssecundair één of meerdere jaren achterstand. In Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Leuven, Mechelen en Oostende heeft tussen de 60% en 70% van de leerlingen van het derde jaar beroepssecundair een schoolse vertraging. In Antwerpen en Gent is dit ongeveer drie op de vier leerlingen.

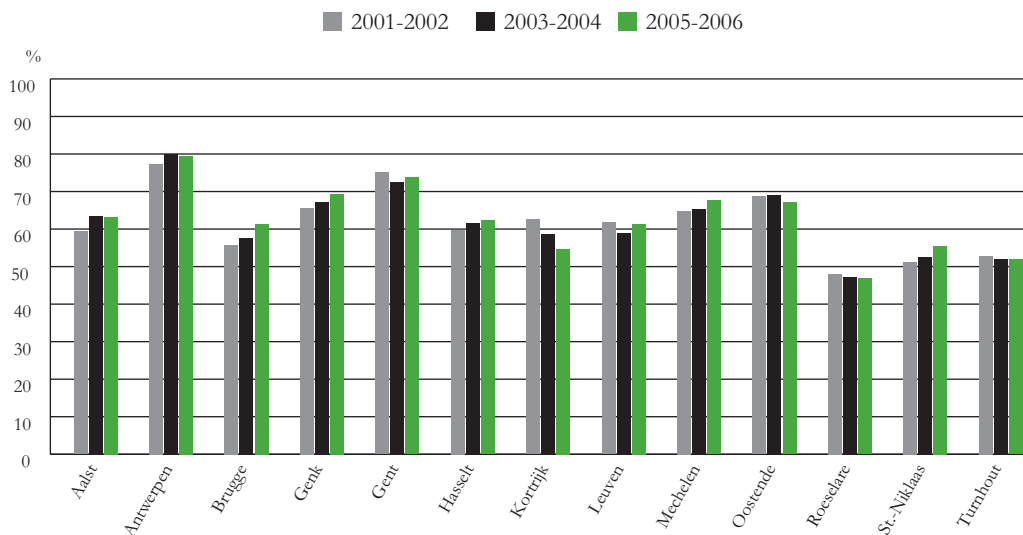
Door de schommelingen tussen de verschillende schooljaren is het niet eenvoudig om eenduidige tendensen te benoemen. In geen enkele stad tekent zich een duidelijk stijgende of dalende trend af.

Cluster

De indicator over de schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs zegt vooral iets over het gebrek aan een educatief project op maat. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan volgen. Het onderwijs biedt hen kansen om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven.

De schoolse vertraging is ook een maat voor het gebrek aan gelijke kansen, die het onderwijs aan jongeren biedt.

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs.

Gelet op de bekommernissen omtrent een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: spijbelgedrag, ongekwalficeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs en van laaggeschoolden aan een beroepsopleiding.

Het is ook zinvol om de schoolse vertraging samen te bekijken met andere indicatoren die betrekking hebben op het stimuleren van gelijke kansen: langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor sociale huurwoningen en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Schoolse vertraging, de achterstand die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen in hetzelfde leerjaar, is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing en inzicht van de gegeven leerstof. Andere oorzaken zijn ziekte, leerstoornissen, familiale moeilijkheden, onvoldoende taalbeheersing, atypische studieovergangen, ...

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

De schoolse vertraging werd niet per definitie in het beroepssecundair onderwijs opgelopen. Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling in de volledige schoolloopbaan heeft opgelopen, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager versus secundair) en in welke omstandigheden de jongeren deze vertraging hebben opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig dubbelen wegens omschakeling studierichting).

Deze cijfers handelen enkel over de schoolse vertraging binnen het beroepssecundair onderwijs. We moeten rekening houden dat leerlingen het beroepssecundair verlaten wegens een (dreigende) schoolse vertraging en kiezen voor het buitengewoon of kunstsecundair onderwijs.

Meer dan waarschijnlijk wordt in de statistieken de schoolse vertraging in het vierde, het vijfde en zeker het zesde secundair onderschat door het einde van de schoolplicht, omdat leerlingen met schoolse vertraging met school stoppen. Daarom wordt door experts de voorkeur gegeven om als

indicator het eerste jaar tweede graad secundair onderwijs te nemen. Het derde jaar secundair onderwijs wordt aanschouwd als een kritisch jaar. De tweede graad secundair onderwijs wordt ook vaak beschouwd als een 'doorstromingsgraad' waarbij leerlingen niet alleen van 'richting' veranderen maar ook van 'onderwijsvorm,' nogal vaak na het verkrijgen van een B of C attest.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Ongekwalficeerde uitstroom uit het secundair onderwijs

Het aandeel van de leerlingen dat het hoger secundair onderwijs verlaat zonder diploma.

Definitie

Het aantal leerlingen dat het hoger secundair onderwijs verlaat zonder diploma ten opzichte van het totaal aantal leerlingen dat het hoger secundair onderwijs verlaten.

Piste

Experts uit het onderwijsbeleid wijzen op de mogelijkheden van dataverzameling die ontstaan bij het operationeel worden van het systeem van het 'uniek leerlingnummer'. Dit is een onmisbaar instrument voor het nagaan van de ongekwalificeerde uitstroom op stedelijk niveau. Op het Vlaamse niveau is deze indicator redelijk makkelijk te berekenen, omdat de verhuisbewegingen naar het buitenland of Wallonië relatief beperkt zijn. Om deze indicator op stedelijk niveau te becijferen moet elke leerling opgevolgd kunnen worden.

Het koninklijk besluit (7 juli 2002, gepubliceerd in Belgisch Staatsblad op 17 september 2002) komt tegemoet aan de vraag van het departement onderwijs naar een uniek leerlingnummer om loopbanen te kunnen volgen. Het besluit laat het departement onderwijs toe het rijksregister-nummer voor drie welomlijnde doelstellingen te gebruiken:

- a) een verbeterde controle op de inschrijvingen en op het geregeld schoolbezoek;
- b) de rationalisatie van de bestaande gegevensopvragingen;
- c) de follow-up van de studie- en schoolloopbaan van de leerling of student.

In de toekomst zal het dus mogelijk zijn te beschikken over databanken die toelaten uitspraken te doen over instroom, uitstroom, doorstroming of zittenblijven in het onderwijs. Het zal bijvoorbeeld gemakkelijker worden om in het kader van de doelstellingen die Europa vooropstelt, een aantal evoluties op te volgen.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan uitbouwen. Alle jongeren behalen een kwalificatie die toegang verleent tot de arbeidsmarkt en/of het hoger onderwijs.

Gelet op de bekommernissen in verband met een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: schoolse vertraging, participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs en kwaliteit van het leer- en schoolklimaat.

Participatie van laaggeschoolden aan volwassenen onderwijs

Het aandeel van de laaggeschoolde 18-24 jarigen dat onderwijs of een opleiding volgt.

Definitie

Het aantal laaggeschoolde 18-24 jarigen dat onderwijs of opleiding volgt tegenover het totale aantal 18-24 jarigen dat participeert aan het volwassenenonderwijs.

Piste

Experten wijzen erop dat er weinig gegevens bestaan in verband met niet-schoolplichtig onderwijs of vorming. Methodes om over accurate data te beschikken, dienen te worden ontwikkeld of verbeterd.

Uit correspondentie met het kabinet van onderwijs blijkt de politieke wil te bestaan om de data voor een context- of omgevingsanalyse van het volwassenenonderwijs te produceren, maar gegevens zijn er vooralsnog niet.

Op Vlaams niveau bestaan wel cijfers over de participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten. Fijnmaziger analyses van de EAK naar stedelijk niveau zijn niet representatief. Een uitbreiding van de steekproef lijkt hier niet mogelijk.

140

Cluster

In een leefbare en duurzame stad wordt het levenslang en levensbreed leren ondersteund. Beide zijn belangrijk voor de kansen op de arbeidsmarkt en de persoonlijke ontplooiing. De kwaliteit van het onderwijs in de stad is voldoende hoog, zodat elke jongere en volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen.

Gelet op de bekommernissen in verband met een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: schoolse vertraging (lager onderwijs, ASO, TSO, BSO), ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, levenslang leren.

Participatie allochtonen in beroepsonderwijs op basis van thuistaal

Het aandeel van de allochtonen met thuistaal niet-Nederlands dat aan het beroepsonderwijs participeert.

Definitie

Het aantal allochtone leerlingen met thuistaal niet-Nederlands in het beroepssecundair onderwijs ten aanzien van de totale schoolbevolking in het beroepssecundair onderwijs.

Piste

Er bestaan wel gegevens betreffende de thuistaal niet-Nederlands, want dit is een onderdeel van de 'GOK-criteria'. GOK staat voor Gelijke Onderwijskansen, wat betekent dat scholen met voldoende leerlingen die aan 'GOK-criteria' voldoen extra financiering kunnen krijgen. De LOP's (lokale overlegplatforms basis- en secundair onderwijs) hebben toegang tot deze gegevens maar het lijkt niet erg realistisch om ervan uit te gaan dat de data zo te bekomen zijn.

De betrouwbaarheid van data over allochtonen is een heikel punt wegens het ontbreken van een werkbare eenheidsdefinitie over 'ethniciteit' in België. Als een eenheidsdefinitie tot stand komt, wordt deze indicator er op afgestemd. Mogelijks is deze definitie niet meer gebaseerd op de thuistaal. In het bestaande GOK-beleid doet het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Departement Onderwijs een beroep op verklaringen op eer van de scholen.

Experts wijzen er op dat dit element 'thuistaal niet-Nederlands' slecht één van de GOK-criteria is, en dat het misschien raadzaam is om ze allemaal op te nemen als index. Dit zou de nadruk op allochtonen iets nuanceren en verleggen naar het geheel van achterstelling.

Op basis van nieuwe ontwikkelingen rond de definiëring van ethniciteit en de registratie van leerlingen die voldoen aan de 'GOK-criteria' kan een voorstel voor een aangepaste indicator gemaakt worden, die dan beperkt wordt tot de eerste graad van het beroepsonderwijs. Dit voorstel kan vervolgens gepresenteerd worden aan de betrokken experts om tot overeenstemming te komen over de aanpassingen. Tot slot wordt dit aan de steden voorgelegd, vooraleer de aangepaste indicator in de Stadsmonitor wordt opgenomen.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs in de stad voldoende hoog, zodat elke jongere en volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen. Onderwijs en vorming én opleiding bieden gelijke kansen aan kinderen, jongeren en volwassenen ongeacht het milieu waaruit ze afkomstig zijn. Een onevenredig grote participatie van allochtone leerlingen in het beroepsonderwijs kan erop wijzen dat deze kwaliteitsnormen niet gehaald worden.

Gelet op de bekommernissen in verband met een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: schoolse vertraging (lager onderwijs, ASO, TSO, BSO), ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs en kwaliteit van het leer- en schoolklimaat.

Participatie allochtonen in beroepsopleiding op basis van nationaliteit

Het aandeel niet-Belgen in het voltijds beroepssecundair onderwijs.

Definitie

Het aantal niet-Belgen ten opzichte van het totale aantal leerlingen in het voltijds beroepssecundair onderwijs.

Het totaal van het aantal leerlingen in het voltijds beroepssecundair onderwijs is de som van de leerlingen van de zes leerjaren in het voltijds beroepssecundair onderwijs, van het voorbereidende jaar (of onthaalklas), het specialisatiejaar (3de jaar 3de graad en 4de graad).

Aandeel (%) niet-Belgen in het voltijds beroepssecundair onderwijs.					
	1997-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006
Aalst	2,5	1,6	2,1	2,7	4,0
Antwerpen	27,7	26,2	22,1	21,0	19,9
Brugge	2,0	2,2	2,1	2,8	3,3
Genk	22,1	15,0	9,4	7,7	5,9
Gent	11,9	11,4	8,3	9,8	11,2
Hasselt	7,6	5,7	4,7	6,0	7,3
Kortrijk	2,4	3,0	3,2	3,5	3,8
Leuven	2,7	3,6	3,4	3,8	4,7
Mechelen	11,6	12,7	14,2	14,1	12,4
Oostende	1,9	1,7	3,7	4,0	5,8
Roeselare	0,4	0,5	1,3	1,8	2,3
Sint-Niklaas	8,9	8,3	6,6	6,8	5,9
Turnhout	6,9	6,4	6,7	7,3	8,6

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

142

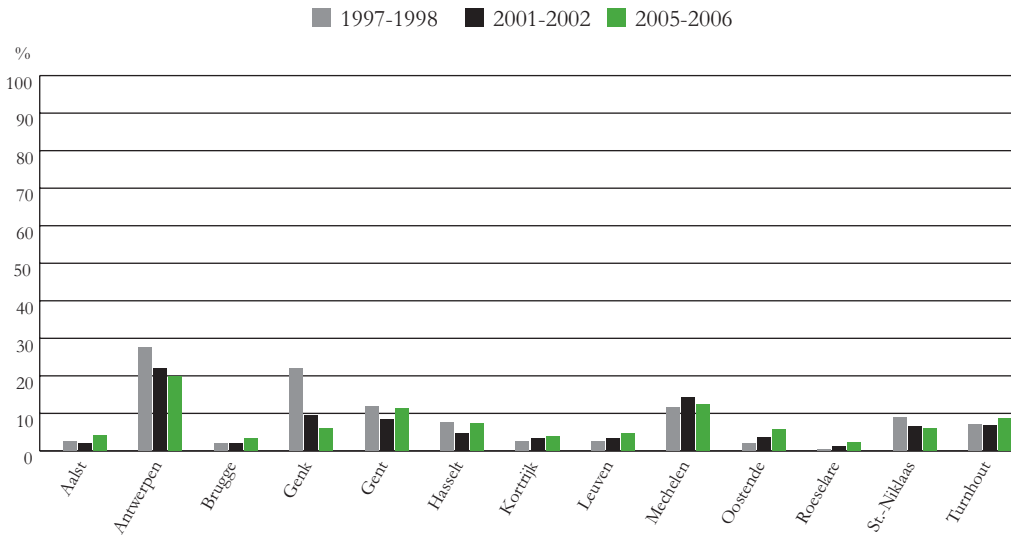
Toelichting

Om deze indicator correct te interpreteren, zijn er gegevens nodig over het aandeel allochtonen (zijnde niet-Belgen) in de bevolking, die in aanmerking komen om naar het secundair onderwijs in de stad te gaan. Op die manier kan een aanduiding bekomen worden van de onder- of oververtegenwoordiging van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs. Bovendien is het wenselijk dat allochtonen in deze context geteld worden op basis van de thuistaal niet-Nederlands in plaats van de nationaliteit. Omdat met beide elementen geen rekening gehouden wordt, is er sprake van een tweede keus indicator.

In Aalst, Brugge, Kortrijk, Leuven en Roeselare vormen de niet-Belgen een groep van minder dan 5% van het totale aantal leerlingen van het beroepssecundair onderwijs. Aan de andere kant zijn er een aantal steden waar meer dan 10% van de leerlingen in het beroepssecundair onderwijs uitmaken: Antwerpen, Gent en Mechelen.

Bij de interpretatie van de evolutie moeten we rekening houden met een grote éénmalige regularisatie in 2000 van personen die langer dan 5 jaar in België verbleven. Ondanks deze bemerking zien we in enkele steden een stijging van het aandeel niet-Belgen in het voltijds beroepssecundair onderwijs (Brugge, Kortrijk, Leuven, Oostende, Roeselare), in andere steden daalt dit aandeel (Antwerpen, Genk, Sint-Niklaas).

Aandeel niet-Belgen in het voltijds beroepssecundair onderwijs.

Cluster

De indicator over de participatie van niet-Belgen in het beroepssecundair onderwijs zegt vooral iets over de mate waarin het onderwijs hen kansen biedt om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan volgen.

Gelet op de bekommernissen omtrent een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: spijbelgedrag, schoolse vertraging, ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs en van laaggeschoolden aan een beroepsopleiding.

Het is ook zinvol om de schoolse vertraging samen te bekijken met andere indicatoren die betrekking hebben op het stimuleren van gelijke kansen: langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor sociale huurwoningen en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

De cijfers verkregen bij het Departement Onderwijs, Afdeling Begroting en Gegevensbeheer zijn enkel gebaseerd op basis van de nationaliteit.

Deze indicator is een tweede keus indicator, in het ideale geval meten we participatie van de allochtonen op basis van de thuistaal niet-Nederlands. Deze cijfers van het Departement Onderwijs kunnen wel jaarlijks geüpdatet worden, maar zijn een serieuze onderschatting van de werkelijkheid.

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Functioneel analfabeten

Het aandeel functioneel analfabeten in de bevolking op beroepsactieve leeftijd

Definitie

Dit is het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd die functioneel analfabeet zijn. Ongeletterden of functioneel analfabeten zijn individuen die niet in staat zijn activiteiten te verrichten waarvoor lees- en schrijfvaardigheid noodzakelijk zijn ten behoeve van de eigen ontwikkeling en die van hun gemeenschap (definitie UNESCO).

Piste

Diverse instanties (UNESCO, EU) wijzen erop dat huidige onderzoeken nog niet op elkaar zijn afgestemd en een moeilijke vergelijkingsbasis bieden in tijd en ruimte. Onderzoek naar functioneel analfabetisme werd gedaan door Prof. Dirk Van Damme (VAN DAMME, D., VAN DE POELE L., VERHASSELT, E., Hoe geletterd/gecijferd is Vlaanderen? Functionele taal- en rekenvaardigheden van Vlamingen in internationaal perspectief, Leuven-Amersfoort, Garant, 1997, 102 p.), maar dit onderzoek is niet toepasbaar op stedelijk niveau.

Voor de uitwerking van deze indicator is er nog onderzoek nodig. Het onderzoek moet zeker betrekking hebben op de uitklaring van het concept 'functioneel analfabetisme' of 'geletterdheid'. Bovendien dient zo'n studie de wegen voor een doelmatige dataverzameling op stedelijk niveau te verkennen.

144

Onderzoekers willen wel de vraag opwerpen of het Vlaams stedenbeleid zo'n onderzoek kan bespoedigen. Zo durven wij suggereren dat er contact wordt opgenomen met het kabinet van de Vlaamse minister voor onderwijs om het onderzoek naar 'volwassenen geletterdheid' te starten.

Cluster

De kwaliteit van het onderwijs in de stad is voldoende hoog, zodat elke jongere en volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen. Alle jongeren halen een kwalificatie die toegang verleent tot de arbeidsmarkt en/of hoger onderwijs. In een leefbare en duurzame stad wordt verder het levenslang en levensbreed leren ondersteund. Beide zijn belangrijk voor de kansen op de arbeidsmarkt en de persoonlijke ontplooiing. Een hoog aandeel functioneel analfabeten wijst erop dat deze doelstellingen niet gehaald worden.

Gelet op de bekommernissen in verband met een educatief project op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: schoolse vertraging (lager onderwijs, ASO, TSO, BSO), ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs en kwaliteit van het leer- en schoolklimaat.

Levenslang leren

Het aandeel van de niet-studerende bevolking dat leeractiviteiten onderneemt.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor (editie 2006) werd aan de respondenten die geen student zijn in het gewone onderwijs (middelbaar of hoger en universitair onderwijs) gevraagd of ze de afgelopen 12 maanden leeractiviteiten hebben ondernomen. Dit kon gebeuren enerzijds via opleidingen buiten het gewone onderwijssysteem, zoals avondcursussen, VDAB-cursussen, seminaries, conferenties, ..., en anderzijds door het doelbewust aan zelfstudie doen, bijvoorbeeld via handboeken of cursussen of via het internet of CD-ROMS's.

Wie op één van deze twee vragen positief antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Dit sluit aan bij de omschrijving van levenslang en levensbreed leren door de Dienst Informatie, Vorming en Afstemming (DIVA) van het Departement Onderwijs van de Vlaamse regering. 'Levenslang en levensbreed leren is een continu proces waarbij lerenden de nodige kennis en competenties verwerven om hun professionele, sociale en culturele taken in een snel veranderende samenleving beter aan te kunnen en zich ook kritisch en zingevend te kunnen opstellen. Levenslang en levensbreed leren is rechtstreeks ingebed in het leven zelf en sluit aan bij de ervaringen, de vragen en de educatieve behoeften van personen, organisaties en ondernemingen.'

Aandeel (%) van de niet-studerende bevolking dat leeractiviteiten onderneemt (2006)	
Aalst	46,0
Antwerpen	52,1
Brugge	51,2
Genk	46,0
Gent	49,4
Hasselt	53,2
Kortrijk	50,0
Leuven	62,4
Mechelen	47,9
Oostende	46,6
Roeselare	47,5
Sint-Niklaas	49,0
Turnhout	48,4

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

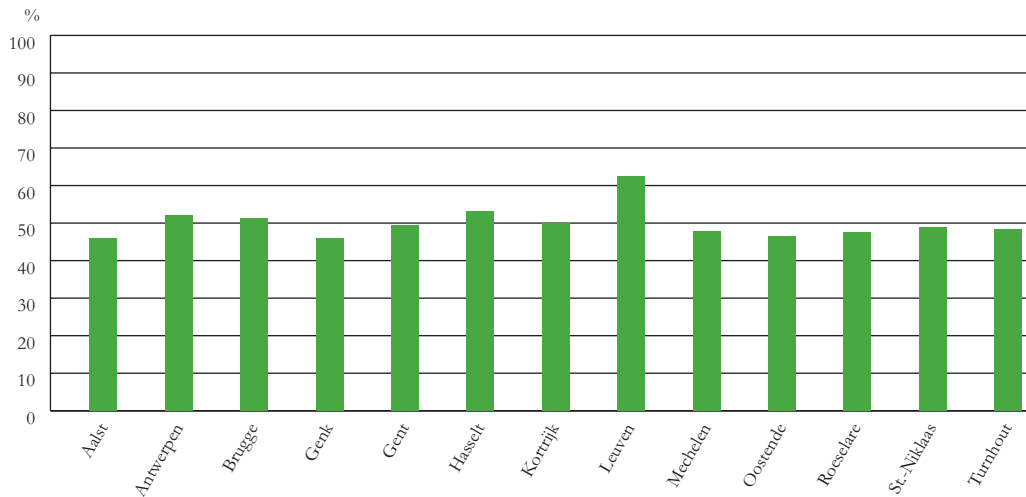
Toelichting

Ongeveer de helft van de respondenten, die niet het statuut 'student' hebben, verklaart leeractiviteiten te ondernemen door middel van het volgen van cursussen of door middel van zelfstudie. In de studentenstad Leuven is dat opmerkelijk meer dan in de andere centrumsteden (62,4%). Algemeen nemen deze leeractiviteiten in meer dan de helft van de gevallen (55,4%) niet meer dan 5 volle dagen (40 uren) per jaar in beslag. 10,5% van de respondenten doet meer dan 20 dagen (160 uren) aan leeractiviteiten.

Er is een duidelijk verband tussen levenslang leren en leeftijd, opleiding en geslacht. Vooral mannen ($V=,118$), inwoners jonger dan 55 jaar ($V=,330$) en hoger opgeleiden ($V=,460$) ondernemen extra leeractiviteiten.

In het geval van zelfstudie zijn persoonlijke of sociale redenen de belangrijkste motivatie voor leeractiviteiten. Bij opleidingen buiten het gewone onderwijssysteem (avondcursussen, VDAB-cursussen, seminaries, conferenties,...) ligt de motivatie even vaak bij het (huidig of toekomstig) werk als bij persoonlijke redenen.

Aandeel van de niet-studerende bevolking dat leeractiviteiten onderneemt (2006)

Cluster

Levenslang leren en toegang krijgen tot onderwijs en opleiding is belangrijk voor persoonlijke ontplooiing en kansen op de arbeidsmarkt. Het aanbod en de kwaliteit van onderwijs en opleiding in de stad moeten voldoende hoog zijn om elk kind, jongere én volwassene een educatief project op maat te laten uitbouwen.

146

Gelet op de bekommernissen in verband met een educatief project op maat, kan deze indicator samen met de volgende indicatoren gezien worden: schoolse vertraging (lager onderwijs, ASO, BSO, TSO), ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, participatie van laaggeschoolden aan volwassenenonderwijs.

Validiteit

Deze indicator is een subjectieve indicator. Daarbij was het aan de respondenten van de survey 2006 zelf om te oordelen of een bepaalde activiteit al dan niet onder de noemer leeractiviteit valt. De grens tussen een hobby en een leeractiviteit is zeer dun. Voor de ene zal bijvoorbeeld een kook- of naaicursus als een leeractiviteit worden beschouwd terwijl dit voor de andere louter een hobby is. Ook informatie opzoeken op het internet kan al dan niet als leeractiviteit beschouwd worden.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van het leer- en schoolklimaat

Dit is de kwaliteit van het leer- en schoolklimaat, volgens ouders en kinderen.

Piste

Er zijn verschillende pistes voor dataverzameling mogelijk:

PISA-onderzoek:

Zowel leerlingen als directies werden bevraagd over verschillende factoren die het school- en klasgebeuren bepalen en beïnvloeden. Voor deze factoren werden indexen samengesteld. De factoren die bij de leerlingen bevraagd werden, houden verband met het disciplinair klimaat op hun school, de ondersteuning van leerkrachten, de door hen ervaren prestatiedruk, het huiswerkbeleid en de kwaliteit en het gebruik van de schooluitrusting. De directies werden eveneens naar hun mening over het disciplinair klimaat en de kwaliteit van de uitrusting van hun school gevraagd, maar kregen ook vragen over de kenmerken van het leerkrachtenteam en over de mate van autonomie die zij ervaren. De tot nu toe verkregen data van deze bronnen zijn niet toepasbaar op stedelijk niveau door een te kleine steekproef.

De K-test:

Ongeveer de helft van de 100 stellingen van de K-test hebben een verband met de kwaliteit van het leer- en schoolklimaat. Ze sluiten aan bij de eindtermen en ontwikkelingsdoelen van het onderwijs en ze zijn on line te raadplegen op de website van het tijdschrift 'Klasse', namelijk <http://www.klasse.be>

De tot nu toe verkregen data uit deze K-test zijn niet toepasbaar op stedelijk niveau, omdat de ingevoerde data zelf niet worden bijgehouden. De piste voor dataverzameling voor deze indicator bestaat erin om deze K-test verder uit te werken en te koppelen aan een database. Indien voldoende leerlingen per stad hieraan meewerken kan zo een indicatie gevonden worden van de kwaliteit van het schoolklimaat.

De onderwijsinspectie

De onderwijsinspectie verzamelt heel wat kwalitatieve gegevens bij de scholen. Een operationalisering van een indicator op basis van deze gegevens is echter niet voor morgen.

Cluster

De kwaliteit van het onderwijs in een duurzame en leefbare stad is voldoende hoog, zodat elke jongere en volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen. De school als leer- en werkomgeving is bovendien aantrekkelijk voor leerlingen en leerkrachten, en scholen zijn goed uitgerust of kunnen beschikken over de nodige infrastructuur. Alle scholen, en in het bijzonder scholen met een concentratie aan problemen, beschikken over voldoende ondersteuning om hun taken te vervullen.

Gezien de bekommernissen in verband met de kwaliteit van het educatief aanbod, wordt deze indicator het best samen gezien met de aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de stad en het innovatief karakter van het onderwijs.

Aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden

Dit is de verhouding van het aantal jongeren, dat naar school gaat in een secundaire school in de stad, tegenover het aantal jongeren dat in de stad woont en naar het secundair onderwijs gaat.

Definitie

Het aantal jongeren dat naar school gaat in een secundaire school in de stad wordt bepaald op basis van de inschrijvingen in die secundaire scholen van de stad.

Ook het aantal jongeren dat in de stad woont en naar het secundair onderwijs gaan wordt bepaald op basis van de inschrijvingen in secundaire scholen, die zich ook buiten de stad kunnen bevinden.

Indien de verhouding tussen beide groter is dan één (of groter dan 100%), dan betekent dit dat er meer leerlingen in de stad zijn ingeschreven dan dat er leerlingen wonen. Dit kan een indicatie zijn dat de stad een centrumfunctie vervult op het vlak van het secundair onderwijs.

De verhouding (%) van het aantal jongeren die schoollopen in een secundaire school in de stad tegenover het aantal jongeren die in de stad wonen en naar het secundair onderwijs gaan.					
	1997-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006
Aalst	184,9	185,9	188,5	186,0	183,5
Antwerpen	135,9	132,2	123,6	120,9	117,9
Brugge	240,9	240,0	223,3	222,9	224,7
Genk	140,0	134,7	133,2	129,4	131,8
Gent	173,0	172,2	169,7	168,7	165,6
Hasselt	210,8	216,8	208,1	221,4	228,4
Kortrijk	218,3	214,3	211,7	198,9	201,2
Leuven	226,6	228,0	218,9	226,3	232,6
Mechelen	184,7	177,1	167,0	160,0	155,0
Oostende	151,2	150,2	155,0	154,4	155,7
Roeselare	202,4	202,4	203,3	195,6	192,4
Sint-Niklaas	194,3	192,1	191,5	192,4	196,1
Turnhout	297,4	317,8	302,7	322,6	326,3

Bron: Afdeling Begroting en gegevensbeheer van het Departement Onderwijs

148

Toelichting

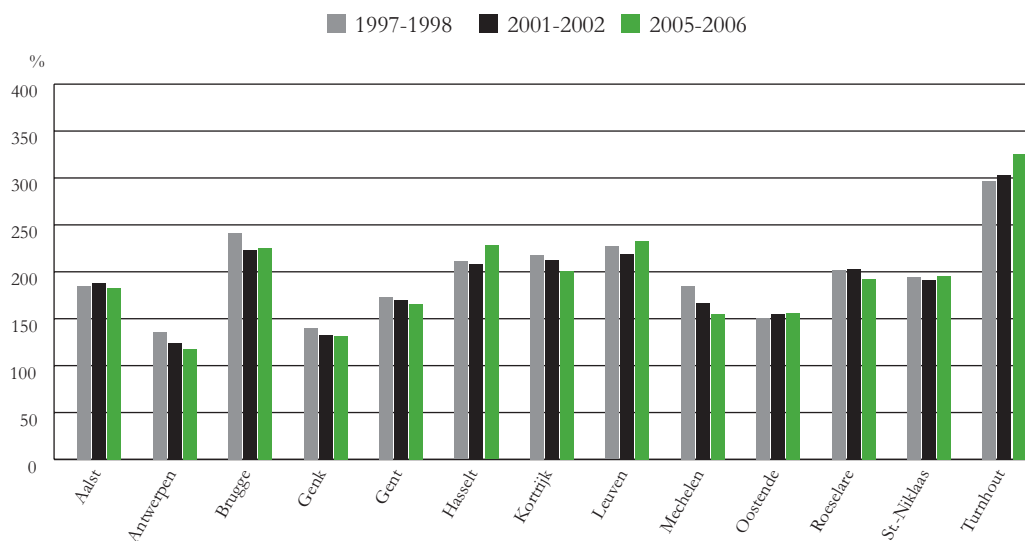
In iedere stad zijn er meer jongeren die schoollopen in het secundair onderwijs dan leerlingen van het secundair onderwijs die er wonen: de verhouding is meer dan 100%. In elke centrumstad is er dus een instroom van leerlingen. In de meeste steden ligt die verhouding tussen de 150 en de 250%. In Antwerpen en Genk is de verhouding iets lager, in Turnhout bedraagt dit meer dan 300%. Maar deze lage en hoge score hebben ook te maken met de recruitering van de scholen uit de fusiegemeenten (Antwerpen) versus recruitering uit de aangrenzende gemeenten (in Turnhout, dat geen fusiegemeentes heeft).

In 7 van de 13 centrumsteden verliezen de secundaire scholen iets van hun aantrekkingskracht. In Genk, Oostende en Sint-Niklaas blijft de aantrekkingskracht ongeveer stabiel. Wat opvalt is, dat de secundaire scholen uit Hasselt, Leuven en Turnhout aan aantrekkingskracht winnen.

Cluster

De indicator over de aantrekkingskracht van het secundair onderwijs zegt vooral iets over de kwaliteit van de scholen in de centrumsteden. In een leefbare en duurzame stad is de kwaliteit van het onderwijs én van het leer- en schoolklimaat voldoende hoog, zodat elke jongere een educatief project op maat kan volgen.

De verhouding van het aantal jongeren die schoollopen in een secundaire school in de stad tegenover het aantal jongeren die in de stad wonen en naar het secundair onderwijs gaan.

Gelet op bekommernissen omtrent de kwaliteit van het educatief aanbod, willen wij deze indicator samen zien met de kwaliteit van het leer- en schoolklimaat, het innovatief karakter van het onderwijs en de milieuzorg op school.

149

Validiteit

De indicator houdt rekening met alle jongeren ingeschreven in het secundair onderwijs, dus ook ouder dan 18 jaar. De indicator lijkt op de 'inschrijvingsgraad', de zogenaamde 'school enrolment rate', maar houdt echter rekening met de totale schoolbevolking en is een meer nauwkeurige afspiegeling van de realiteit.

Experts merken op dat de cijfers omzichtig geïnterpreteerd moeten worden. Ze zijn een aanduiding van de aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de stad, waarbij geen rekening gehouden wordt met de woonplaats van de leerlingen.

Alle leerlingen van de scholen met de hoofdzetel in de stad werden geteld. Het is mogelijk dat een vestigingsplaats van een school gelegen is buiten de administratieve grenzen van de stad waar de hoofdzetel van de school zich bevindt. De leerlingen van zo een vestigingsplaats of afdeling werden toch meegerekend in de stad.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Innovatief karakter van het onderwijs

Aandeel leersessies met innovatief karakter in bepaalde onderwijs- en opleidingsinstellingen is een mogelijke definitie

Piste

Volgens het departement onderwijs zal de overheid in de toekomst onderzoek uitbesteden voor de ontwikkeling van een monitor die, naast de noodzakelijke gegevens over infrastructuur, meer diepgaande informatie aanlevert over het gebruik en de integratie van ICT in de leercontext, de ICT-vaardigheden van leerkrachten, leerlingen en cursisten en de percepties over het educatieve ICT-gebruik bij relevante actoren. Het onderzoek moet uitmonden in een methodiek en steekproefdesign die de overheid in staat stelt om tweejaarlijks een aantal indicatoren van representatieve data te voorzien. Het betreft hier echter een steekproef, die niet groot genoeg is om representatief te zijn tot op het stedelijk niveau.

Volgens experts en onderzoekers zou 'ICT in het onderwijs' echter een te eenzijdige interpretatie zijn van het innovatief karakter van het onderwijs. Verder onderzoek naar deze piste is noodzakelijk. Mogelijks zou een kwaliteitsindex voor het leer- en schoolklimaat hier verder soelaas bieden.

Cluster

Innovatie in het onderwijs is noodzakelijk om te kunnen inspelen op veranderende maatschappelijke en persoonlijke noden. De kwaliteit van het onderwijs in de stad moet daarom voldoende hoog zijn, zodat elke jongere en volwassene een educatief project op maat kan uitbouwen.

Gelet op bekommernissen omtrent relatie tussen school en stad, kan deze indicator samen gezien worden met de kwaliteit van het leer- en schoolklimaat en de aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de stad.

Recrutering van basisscholen uit de buurt

Het aandeel lagere scholen dat een bepaald deel van het totale leerlingenbestand recruteert uit de eigen buurt of wijk.

Definitie

Het aantal lagere scholen dat een bepaald deel van het totale leerlingenbestand recruteert uit de eigen buurt tegenover het totaal aantal lagere scholen in de stad.

Piste

Het departement onderwijs beschikt over elk adres van elke leerling, en ook over elk adres van elke basisschool. Voor het departement onderwijs is het in de toekomst mogelijk om met deze gegevens een indicator over de 'recrutering van basisscholen uit de buurt' van de nodige data te voorzien. Het departement onderwijs wil daarvoor echter eerst de persoonsgegevens verwerken zodat de privacy gerespecteerd wordt.

Naast deze piste voor een centrale dataverzameling is er ook nog een piste voor decentrale dataverzameling, waarbij de steden de adresgegevens van alle leerlingen en basisscholen verwerken tot een indicator hierover. Daarbij kunnen de steden beroep op de ervaringen van de Databank Sociale Planning (DSP) uit Antwerpen. Dit stedelijk onderzoekscentrum heeft een oefening gemaakt om recrutering van de basisscholen te kwantificeren, waaruit blijkt dat het belangrijk is om een eenduidige afbakening van de 'buurt' te maken.

Zowel bij centrale als bij decentrale dataverzameling is er nog werk aan de verdere uitwerking van de indicatordefinitie. Deze indicator kan bijvoorbeeld op zo'n manier worden uitgewerkt dat men het aandeel leerlingen van een bepaalde 'buurt' die naar de school in de 'buurt' gaan, te weten komt (leerlingen uit school X uit afgebakend gebied rond school X ten opzichte van totaal aantal leerlingen van school X). Indien dit percentage hoger is dan een overeengekomen minimum (bijvoorbeeld meer dan 50%) kan men stellen dat deze school vooral recruteert uit eigen buurt. Het aantal van de scholen die voldoen aan de vooropgestelde criteria in de stad ten opzichte van het totaal aantal scholen in de stad, geeft dan het aandeel scholen die recruterende uit eigen buurt. In de uitwerking van deze indicator moeten nog een consultatie plaats vinden om tot eensgezindheid te komen over een aantal parameters.

Samengevat kunnen wij stellen dat er voor de uitwerking van deze indicator nog onderzoek nodig is. Het onderzoek moet zeker betrekking hebben op de uitklaring van de definitie van de indicator 'recrutering' en het bevorderen van de eensgezindheid tussen de steden over de concretisering van een aantal parameters (zoals grootte van de buurt, hoogte van het percentage leerlingen dat minstens uit de buurt moet komen, enzovoort).

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is (leren) omgaan met de diversiteit van de stedelijke omgeving een uitgangspunt voor het onderwijs. De stad wordt als het ware in de school gebracht. In een stedelijke omgeving is het daarom ook belangrijk dat de wijk-/ buurtfunctie van de scholen versterkt wordt en dat er een goede samenwerking is en afstemming (netoverschrijdend) tussen scholen onderling en tussen scholen en andere actoren.

Gelet op bekommernissen omtrent relatie tussen school en stad, moet deze indicator samen gezien worden met de kwaliteit van het leer- en schoolklimaat, de aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de stad, de uitrustingsgraad van de buurt met een lagere school en het innovatief karakter van het onderwijs.

Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleidingen

Het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden dat een beroepsopleiding volgt bij de VDAB.

Definitie

Het aantal laaggeschoolden niet-werkende werkzoekenden dat een opleiding bij de VDAB volgt tegenover het aantal laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden dat ingeschreven is bij de VDAB. Het volgen van een VDAB-opleiding veronderstelt minstens de aanwezigheid op meer dan 1 lesdag.

Aandeel van de laaggeschoolde werklozen die een beroepsopleiding volgen bij de VDAB (%)					
	1997	1999	2001	2003	2005
Aalst	8,0	14,3	24,1	22,8	30,5
Antwerpen	5,6	10,5	18,6	17,3	28,7
Brugge	13,9	20,7	35,2	37,7	40,4
Genk	12,2	13,8	23,3	16,6	27,3
Gent	6,6	11,1	20,6	23,5	29,5
Hasselt	9,4	18,0	35,4	20,8	25,5
Kortrijk	12,8	22,7	33,8	26,2	38,2
Leuven	12,4	18,1	37,4	35,0	38,3
Mechelen	10,0	17,1	26,7	23,8	27,7
Oostende	14,3	28,1	40,1	35,0	41,6
Roeselare	16,8	40,3	51,2	32,4	35,3
Sint-Niklaas	11,5	18,6	31,4	29,1	28,1
Turnhout	6,3	12,0	31,2	17,5	24,4

Bron: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

152

Toelichting

Wat ons in eerste instantie opvalt is de enorme progressie van het aandeel laaggeschoolde werklozen dat een opleiding volgt. In 1997 nam slechts 5 à 15 % van de laaggeschoolde werkzoekenden deel aan een opleiding, in 2005 noteert men een deelname van 25 à 40%.

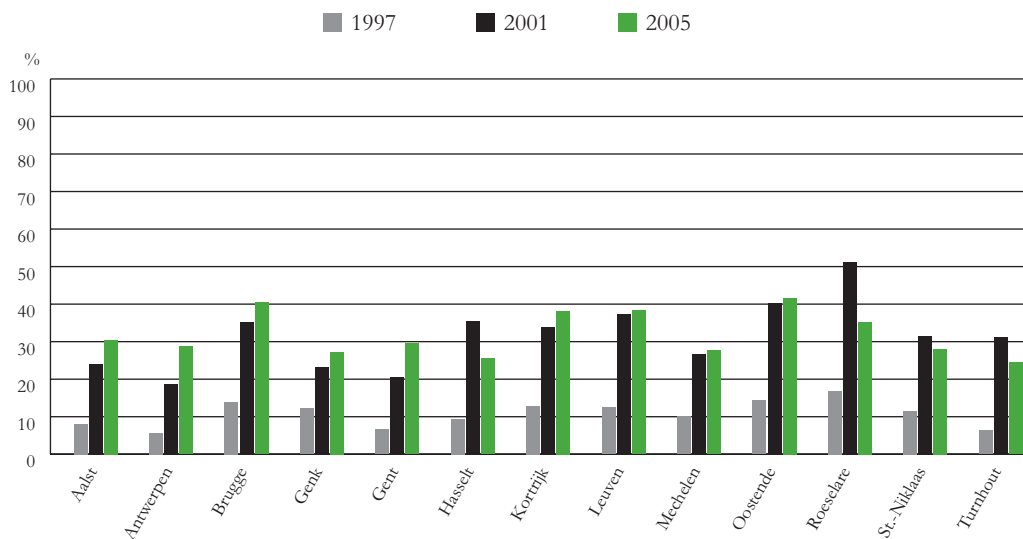
Het grootste aandeel laaggeschoolde werkzoekenden dat een opleiding volgt vinden we in Oostende, Brugge, Kortrijk en Leuven (ongeveer 40%). De laagste aandelen in Turnhout en Hasselt (ongeveer 25%).

Cluster

De indicator over de participatie van laaggeschoolde werkzoekenden aan een beroepsopleiding zegt vooral iets over de mate waarin betrokkenen de kansen te baat nemen om competenties te verwerven, zodat zij meer kansen op werk (en hoger inkomen) hebben. In een leefbare en duurzame stad is het onderwijs gericht op de noden in de maatschappij, zodat elke jongere en volwassene gelijke kansen heeft om deel te nemen aan het maatschappelijk leven.

Bij de bekommernis over de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (en de rol van het onderwijs daarbij) moet men ook andere indicatoren zien: werkgelegenheidsgraad, langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt, mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs, knelpuntenberoepen en kwaliteit van samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt.

Aandeel van de laaggeschoolde werklozen die een beroepsopleiding volgen bij de VDAB

Bij andere bekommernissen omtrent het stimuleren van gelijke kansen moeten ook andere indicatoren gezien worden, zoals deze over de ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, de participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, de participatie van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs, de functioneel analfabeten, levenslang leren, langdurige werkloosheid, de segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor een sociale huurwoning, wachttijden voor een sociale huurwoning en deelname aan het maatschappelijk leven.

153

Validiteit

Bij de beoordeling van de indicator dient men rekening te houden met de volgende beperkingen:

- Er wordt aandacht besteed aan de groep 'niet-werkende werkzoekenden' omdat het hier gaat om de groep met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt. Deze groep werd gedefinieerd volgens de bepalingen van Eurostat (Bureau voor de statistiek der Europese Gemeenschappen).

- Niet-werkende werkzoekenden (nwwz) zijn ingeschreven op de woonplaats. De groep nwwz telt naast de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ook de ingeschreven werkzoekenden in wachttijd (schoolverlaters), de vrij ingeschreven niet-werkende werkzoekenden die niet uitkeringsgerechtigd zijn en andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden (doorverwezen door het OCMW, het Vlaamse Fonds voor Personen met een Handicap, ook werklozen met deeltijdse leerplicht of na vrijwillig deeltijds tewerkstelling).

- In het aantal 'nwwz in VDAB-opleiding' worden ook personen meegerekend die maar enkele keren geparticipeerd hebben in de opleiding. De cijfers laten in het midden of de opleiding is beëindigd of niet. Het is ook goed mogelijk dat een werkzoekende de opleiding vroegtijdig stopzet omdat hij/zij werk gevonden heeft en de opleiding niet langer wenst te volgen. Experts wijzen er op dat er enkele opleidingen zijn waarmee het heel moeilijk is om werk te vinden.

- Een persoon wordt geteld aan de hand van het aantal opleidingen waarvoor hij inschrijft: wie meerdere opleidingen volgt, wordt meerdere keren geteld voor de teller, terwijl hij in de noemer slechts één maal voorkomt.

- Een ander probleem is dat de VDAB niet de enige opleidingsverstrekker is, waardoor een onvolledig beeld ontstaat.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Hoofdstuk 3: Ondernemen & werken

Economische beslissingscentra

Het stedelijk aandeel werkgevers met meer dan één inrichting ten opzichte van het stedelijk aandeel werkgevers.

Definitie

Een werkgever is een persoon of een vennootschap (privé of publiek) die mensen tewerkstelt in één of meerdere inrichtingen (dit is een vestiging van de onderneming). Het aantal inrichtingen wordt geteld aan de hand van de gedecentraliseerde RSZ-statistieken.

Als de werkgever meer dan één inrichting heeft, beschikt de onderneming over een hoofdzetel én één of meerdere filialen (inrichtingen afhankelijk van een hoofdzetel). De locatie van de hoofdzetel wordt als beslissingscentrum beschouwd. Werkgevers die slechts één inrichting hebben (enige vestiging) worden niet gerekend bij de hoofdzetels.

Het stedelijk aandeel werkgevers met meer dan één inrichting is het aantal werkgevers in de stadsregio met meer dan één inrichting ten opzichte van het totaal aantal werkgevers met meer dan één inrichting in Vlaanderen. Of nog, dit is het aantal hoofdzetels (van ondernemingen met meerdere inrichtingen) in de stadsregio ten opzichte van het aantal hoofdzetels in Vlaanderen.

Het stedelijk aandeel werkgevers is het aantal werkgevers in de stadsregio ten opzichte van het totaal aantal werkgevers in Vlaanderen.

De stadsregio's omvatten de stad en de agglomeratiegemeenten zoals die gedefinieerd zijn in het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie (SPRE).

154

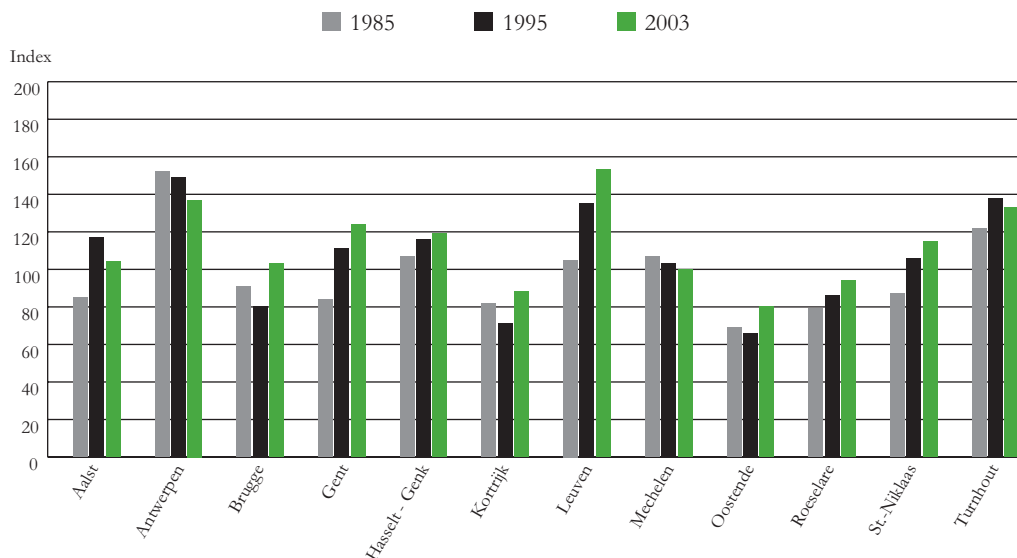
Stedelijk aandeel werkgevers met meer dan één inrichting ten opzichte van het stedelijk aandeel werkgevers (index).					
	1985	1995	1999	2001	2003
Aalst	84,7	116,8	115,2	111,5	103,6
Antwerpen	151,9	148,8	143,7	139,6	136,5
Brugge	90,6	79,6	97,9	103,5	103,0
Gent	84,1	111,3	118,6	121,1	123,9
Hasselt-Genk	107,4	115,6	118,9	112,3	118,7
Kortrijk	82,3	70,7	83,6	87,2	87,8
Leuven	105,4	135,3	135,9	142,2	152,5
Mechelen	107,3	102,8	102,6	100,3	100,0
Oostende	68,5	66,1	77,0	84,2	80,0
Roeselare	79,0	86,5	91,7	92,0	94,4
Sint-Niklaas	87,3	105,5	105,6	118,4	115,0
Turnhout	122,3	138,4	130,3	144,8	133,3

Bron: Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen (SERV) op basis van de RSZ-statistieken

Toelichting

Deze indicator geeft weer in welke mate de hoofdzetels onder- of oververtegenwoordigd zijn in de stadsregio's. Bedraagt de index meer dan 100, dan telt de stadsregio verhoudingsgewijs meer hoofdzetels dan het Vlaamse gemiddelde. De indicator over de economische beslissingscentra geeft dus de economische kracht of functie weer van de stadregio's in een Vlaamse context.

Stedelijk aandeel werkgevers met meer dan één inrichting ten opzichte van het stedelijk aandeel werkgevers.

In Vlaanderen zijn er 3.768 hoofdzetels (dit gaat enkel over de ondernemingen die meerdere inrichtingen hebben).

De Leuvense regio heeft het hoogste aandeel hoofdzetels. Ook de regio van Antwerpen, Turnhout en Gent scoren hoog. De regio's Oostende, Kortrijk en Roeselare hebben een kleiner aandeel hoofdzetels dan het Vlaamse gemiddelde (hun index bedraagt minder dan 100).

De regio Antwerpen, die een hoge aanwezigheid van hoofdzetels heeft, verliest wat aandeel, maar blijft een hogere vertegenwoordiging van hoofdzetels behouden. Regio Leuven en in mindere mate regio Gent vallen op door een aanhoudende toename van hoofdzetels. Bij de meeste overige steden is een positieve trend waarneembaar, hoewel vaak niet erg uitgesproken. Let wel, tijdsintervallen tussen de metingen zijn niet gelijk.

Cluster

De indicator over de overlevingsgraad van economische beslissingscentra zegt iets over het economisch belang van een stad of stadsregio. In een leefbare en duurzame stad zijn er een set van vestigingsvoorwaarden die erop gericht zijn om de ondernemingen in te bedden in het sociaal-cultureel kapitaal van de stadsregio. Deze vestigingsvoorwaarden kunnen ook door bedrijven als gunstig beoordeeld worden, waardoor ze de hoofdzetel in de stadsregio zouden kunnen gaan vestigen.

Deze indicator focust echter meer op de inbedding van de economie van de stad in de Vlaamse economische context. Het gaat over de sturende kracht van de stedelijke economie in Vlaanderen.

Omtrent de inbedding van het economisch weefsel in de stad moet deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren over lokale toelevering en samenwerking op het vlak van onderzoek en ontwikkeling. Het netwerk van klanten en toeleveranciers, de herkomst van de werknemers en ook minder economische parameters zoals openheid van de werkgever naar de buurt schetsen een beeld van de economische inbedding in de stad.

Deze indicator kan men ook lezen als een indicatie voor het ondernemingsklimaat, omdat de keuze voor de stadsregio kan wijzen op een gunstige elementen in het ondernemingsklimaat, zoals bedrijfsvriendelijkheid van het stedelijk beleid of de kwaliteit van de samenwerking in het stedelijk ondernemingsleven.

Deze indicator schetst meer het economisch belang van de stedelijke economie in een Vlaamse context. Daarbij zijn, naast de aanwezigheid van beslissingscentra, natuurlijk ook de omvang en de differentiatie van de economische portefeuille en de werkgelegenheidsgraad aanduidingen van de economische kracht van een gebied.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens moet men ermee rekening houden dat er heel wat soorten van structuren van ondernemingen bestaan. Dit gaat van de echt hiërarchische structuur met een hoofdzetel die alles dicteert en de nevenvestigingen die alles uitvoeren, tot structuren van gelijke partners. In het laatste geval gaat dit mogelijks gepaard met een grote zelfstandigheid van de nevenvestigingen, zeker als de vestiging excelleert in een specifieke competentie ('centre of excellence'). De titel 'hoofdvestiging' kan dus in sommige gevallen slechts een formeel gegeven zijn, zonder dat dit gepaard gaat met beslissingskracht. Daardoor is, volgens experts, het belang van hoofdzetels in de laatste jaren sterk afgenomen.

De indicator meet louter de bedrijven die uit meerdere inrichtingen bestaan. Bedrijven met slechts één inrichting, ongeacht hun omvang, worden niet meegerekend in de verhouding van de teller.

Meerdere inrichtingen van eenzelfde bedrijf binnen dezelfde gemeente wordt als één inrichting geteld, mits er dezelfde economische activiteit wordt uitgevoerd.

Openbare instellingen (stadsbesturen, OCMW's, enzovoort) zijn ook werkgevers en zijn daarom opgenomen in deze statistieken.

De hoofdzetel wordt gedefinieerd als de zetel waar het grootste aantal werknemers tewerkgesteld wordt. Dit is niet noodzakelijk de maatschappelijke zetel.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Lokale toelevering van goederen en diensten

De lokale toelevering van goederen en diensten is de mate waarin clusterbedrijven, grote of buitenlandse bedrijven gebruik maken van lokale toelevering.

Piste

Aangezien er geen geschikte data gevonden werden om deze indicator in te vullen, wordt een piste voorgesteld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Het is mogelijk om data te ontwikkelen die deels aan deze indicator beantwoorden, op basis van een enquête bij 5500 Vlaamse bedrijven in stedelijke gebieden en in (economische) 'verdichtingsgebieden' in het kader van een studie voor het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie (SPRE). Het gemiddelde van het aandeel van de omzet die gerealiseerd wordt in een straal van 15 km rondom de vestiging van het bedrijf wordt bevraagd in de enquête. Deze vraag behelst dus zowel de toelevering (gewenst) als de afzetmarkt van producten en diensten (ongewenst in deze indicator).

Om echt bruikbare data te genereren via deze enquête moet het bovenstaand euvel verholpen worden, en moet de 'lokale inbedding' nauwer gedefinieerd worden dan 'een straal van 15 km rondom de vestiging': de inbedding kan zich situeren op het niveau van het bedrijventerrein tot op het nationaal niveau. Een lokale inbedding betekent een inbedding op het bedrijventerrein en in de stad.

Niettemin sluit deze databron het meeste van alle beschikbare bronnen aan bij de vooropgestelde data.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad worden stedelijke economische groei en werkgelegenheid gestimuleerd door strategische keuzes voor stadsspecifieke bedrijvenclusters die lokaal ingebed zijn of worden. Lokale toelevering van goederen en diensten creëert lokaal jobs, bevordert netwerking en kennisuitwisseling. Nabijheid voorkomt bovendien lange transportafstanden.

In het kader van de bekommernis 'inbedding van het economische weefsel in de stad' moet deze indicator samen gezien worden met de indicatoren over aandeel bedrijven met beslissingscentra in de stad en de indicator over de O&O samenwerkings- en uitbestedingsakkoorden.

Lokale O&O samenwerking tussen ondernemingen

De lokale O&O samenwerking is het aandeel bedrijven met minimaal één samenwerkings- of uitbestedingakkoord op het vlak van Onderzoek en Ontwikkeling (O&O).

Definitie

Het aandeel bedrijven met minimaal één samenwerkings- of uitbestedingakkoord op het vlak van O&O is de verhouding van:

- het aantal bedrijven onder de 'permanente O&O besteders' die in een bepaalde tijdspanne minimaal één samenwerkings- of uitbestedingakkoord op het vlak van O&O aangegaan zijn,
- ten opzichte van alle 'permanente O&O besteders'.

De 'permanente O&O besteders' zijn de bedrijven op het zogenaamde 'repertorium' van het IWT (Instituut voor de Aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen).

Piste

Aangezien er geen geschikte data gevonden werden om deze indicator in te vullen, wordt een piste voorgesteld om op termijn de indicator van data te voorzien.

In de loop van de jaren werd door het IWT een lijst opgesteld met bedrijven waarvan geweten is dat ze op een permanente wijze met O&O bezig zijn: een zogenaamd 'repertorium' dat ongeveer 90% van alle permanente O&O- uitgaven in de private sector in Vlaanderen dekt. Dit repertorium bevat ongeveer 1.000 ondernemingen. Een aantal kleinere of occasionele O&O- besteders zijn niet in deze statistieken opgenomen. Ook universiteiten worden in rekening gebracht. Deze instellingen hebben in sommige steden of arrondissementen een grote inbreng.

Tweejaarlijks worden deze bedrijven ondervraagd over hun O&O-activiteiten van de voorgaande twee jaar. De eerste bevraging was in 1992, en is gebaseerd op een OESO-enquête. Uit deze bevraging kunnen de gegevens over samenwerking- en uitbesteding op het vlak van O&O gehaald worden.

De vraagstelling verduidelijkt echter niet of de O&O samenwerking- of uitbestedingsakkoorden afgestemd zijn op het arrondissement of de regio waarin het bedrijf werkzaam is. De samenwerking- of uitbestedingsverbanden kunnen zowel lokaal (bedrijventerrein, gemeente), bovenlokaal (regio, arrondissement) als landelijk zijn. De inbedding van de O&O-samenwerking en uitbestedingsverbanden situeren zich in deze enquête op landelijk niveau.

Dit kan verholpen worden door de vraagstelling in de enquête te verfijnen: hoe is het gesteld binnen de agglomeratie van de stad / binnen het arrondissement waartoe de stad behoort / binnen een straal van x aantal kilometer omheen de vestiging.

De enquête vormt een goede basis om deze indicator van data te voorzien, maar heeft ook enkele niet te vermijden nadelen:

- Volgens het IWT zijn enkel voor 10 kernarrondissementen voldoende data beschikbaar als 'kritische massa' om relevante uitspraken te doen. Tot deze kernarrondissementen behoren de arrondissementen van de centrumsteden Antwerpen, Turnhout, Hasselt, Leuven, Gent, Kortrijk en Mechelen. De arrondissementen Brugge en Roeselare zijn kritiek qua data; in de arrondissementen Sint-Niklaas, Aalst en Oostende zijn te weinig (permanente) O&O-besteders om kwalitatieve uitspraken te doen.
- Voor veel arrondissementen kunnen de data over de samenwerkings- en uitbestedingsverbanden - zoals ze nu gepresenteerd worden - moeilijk beschouwd worden als het aantal O&O samenwerkings- of uitbestedingsverbanden voor de centrumsteden. Het moet beschouwd worden als het aandeel O&O samenwerkings- of uitbestedingsverbanden in de agglomeratie waarin de centrumstad zich bevindt.

- Onder innovatiesamenwerking wordt actieve deelname aan gemeenschappelijke O&O- en/of andere innovatieprojecten met andere organisaties (andere bedrijven of non-profitinstellingen) verstaan. Dat impliceert niet noodzakelijk dat beide partners onmiddellijke commerciële voordelen halen uit de samenwerking. Het zuiver op contractbasis uitbesteden van werk als onderaannemer, zonder verdere actieve samenwerking, wordt niet beschouwd als samenwerking.

Door het meten van het aantal samenwerking- en uitbestedingsakkoorden wordt een kwantitatieve meting gedaan naar de O&O activiteiten. Hierbij kan echter nog de vraag gesteld worden hoe omvangrijk de samenwerking of uitbesteding is, of het gaat om kernactiviteiten die worden uitbesteed, of het gaat om nevenprojecten, hoe lang de samenwerking duurt, hoeveel er in geïnvesteerd wordt, enzovoort.

De huidige bevraging heeft dan weer het voordeel dat een internationale vergelijking mogelijk is omdat gewerkt werd met een door de OESO opgestelde enquête. Voor een inzicht in de methodologische achtergrond van deze enquête verwijzen we naar de 'Frascati Manual' (2002) van de OESO die de internationale vergelijkbaarheid van de O&O gegevens mogelijk maakt.

De informatie uit de tweejaarlijkse OESO O&O- enquêtes van het IWT bij de permanente O&O-besteders uit het IWT- repertorium worden vanaf 2004 verwerkt door het Steunpunt O&O Statistiek.

Cluster

Lokale O&O samenwerking tussen ondernemingen onderling en met universiteiten, hogescholen en onderzoekscentra, versterkt het stedelijk economisch weefsel, stimuleert kennisuitwisseling en zet aan tot innovaties.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicator over de beslissingscentra in de stad en de indicator over de lokale toelevering.

Overlevingsgraad van ondernemingen

Het aandeel startende ondernemingen dat na minstens drie jaar nog actief is.

Definitie

De ondernemingen worden gedefinieerd als alle vennootschappen en eenmanszaken. Een onderneming is na drie jaar nog actief als ze 1095 dagen na de datum van oprichting haar activiteiten nog niet gestopt heeft.

De overlevingsgraad van ondernemingen is het aandeel van de ondernemingen die na 3 jaar nog actief zijn ten opzichte van alle in datzelfde jaar opgerichte ondernemingen.

Aandeel (%) startende ondernemingen dat na minstens drie jaar nog actief is.				
	1999-2002	2000-2003	2001-2004	2002-2005
Aalst	85,1	80,7	85,7	82,6
Antwerpen	85,7	84,1	84,6	87,6
Brugge	87,5	87,9	87,1	87,9
Genk	91,5	84,5	88,5	87,8
Gent	84,3	85,1	85,0	83,7
Hasselt	84,2	88,3	86,0	88,4
Kortrijk	88,5	86,6	87,4	86,0
Leuven	86,2	83,9	85,6	87,9
Mechelen	86,9	82,8	87,6	86,6
Oostende	86,5	84,0	84,8	85,8
Roeselare	92,0	93,5	91,2	92,2
Sint-Niklaas	85,1	83,0	84,9	90,0
Turnhout	82,6	84,3	85,1	82,4

Bron: Departement Algemene Zaken en Financiën (Vlaamse overheid)

160

Toelichting

In de alle centrumsteden overleven tussen de acht en negen op de tien startende ondernemingen meer dan drie jaar. In Roeselare overleven startende ondernemingen het best: van de 100 opgerichte ondernemingen (in 2002) hebben er 8 binnen de drie jaar hun activiteiten gestopt (dit is in de periode 2002-2005). De verschillen zijn zeer beperkt, zowel tussen de steden als tussen de vier periodes die beschouwd werden.

Cluster

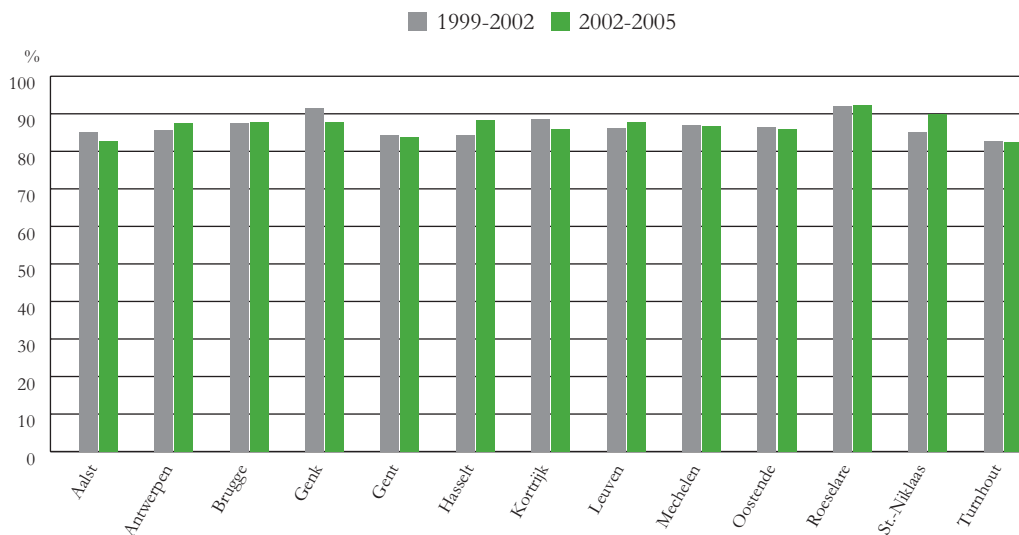
De indicator over de overlevingsgraad van ondernemingen zegt iets over het ondernemingsklimaat. In een leefbare en duurzame stad wordt een gunstig ondernemingsklimaat gestimuleerd, zodat wie ondernemerskwaliteiten heeft en de stap naar het ondernemen wil zetten ondersteund wordt.

Deze indicator moet samen gelezen worden met andere indicatoren over het ondernemingsklimaat in de steden en de bedrijfsvriendelijkheid van die steden. Ook de kwaliteit van de netwerking rond het ondernemen in een stedelijke context is daarvoor een belangrijke indicator.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met de volgende beperkingen:

Aandeel startende ondernemingen dat na minstens drie jaar nog actief is.

- Deze indicator doet enkele een uitspraak over het aantal administratieve oprichtingen. Bijvoorbeeld, een bedrijf dat haar activiteiten splitst in meerdere entiteiten zal meerdere oprichtingsakten neerleggen. Mogelijks worden ook entiteiten van bedrijven binnen de drie jaar opgedoekt. Zo'n oprichtingen en stopzettingen komen ook voor in de tellingen. Dus het gaat niet louter om de overlevingsgraad van starters. Maar dit heeft geen al te grote invloed op de cijfers, waardoor de data best betrouwbaar zijn.
- De overlevingsgraad doet een uitspraak over het overlevingsklimaat tijdens drie opeenvolgende jaren. Maar de reden waarom een onderneming de activiteiten staakt is vaak onduidelijk, waardoor het niet met zekerheid te wijten is aan een slecht ondernemingsklimaat in de stad. Een onderneming kan zijn activiteiten gestaakt hebben om verschillende redenen: stopzetting van activiteiten, faillissement, gerechtelijk akkoord, geschrapt bij de BTW-administratie, niet meer onderworpen aan de BTW-administratie, ontbinding, sluiting van vereffening of als de uitbater overleden is. Ondernemingen die gefusioneerd of overgenomen zijn, worden niet als niet-overlevend beschouwd.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Ondernemingsklimaat

Het ondernemingsklimaat wordt gemeten door een waarderingsindex voor het ondernemersklimaat.

Definitie

Een waarderingsindex is de gemiddelde score van de ondernemers in de stad over het lokaal/regionaal ondernemingsklimaat aan de hand van een waardeoordeel over een set aan criteria: milieu, ruimtelijke ordening, mobiliteit, communicatie en dienstverlening.

Piste

Aangezien er geen geschikte data gevonden werden om deze indicator in te vullen, wordt een piste voorgesteld om op termijn de indicator van data te voorzien.

VOKA, het Vlaams netwerk van ondernemingen, heeft in 2005 de resultaten van de enquête naar de bedrijfsvriendelijkheid van de Vlaamse gemeenten voorgesteld (financieel gesteund door de Vlaamse Regering). Er werden 3.031 bedrijven in Vlaamse centrumsteden aangeschreven, en er werd gerekend op een respons van 20% (= 606 bedrijven).

De enquête is opgesplitst in 4 delen: 1. milieu; 2. ruimtelijke ordening; 3. mobiliteit; 4. communicatie en dienstverlening. Ze heeft aandacht voor meerdere aspecten van de bedrijfsvriendelijkheid van de gemeente, zoals dienstverlening en communicatie, maar ook het gevoerde milieubeleid.

162

De enquête bevat een reeks evaluatievragen waarbij de perceptie van bedrijven een belangrijke rol speelt. Er wordt ook gepeild naar de algemene tevredenheid van de bedrijven, en hoe dit de afgelopen 5 jaar evolueerde.

De studie presenteert de resultaten op Vlaams en provinciaal niveau, de gegevens werden niet geaggregeerd tot op gemeentelijk niveau (noch tot op het niveau van de arrondissementen). Hierdoor blijken de enquêteresultaten niet bruikbaar voor de Stadsmonitor.

Er wordt voorgesteld om het aantal respondenten uit te breiden om tot statistisch betrouwbare informatie tot op het niveau van de steden te komen. Ook een selectie en aggregatie van de verschillende onderdelen van de enquête (milieu, RO,...) dringt zich op. Het is belangrijk om dit te doen vanuit het perspectief van een leefbare en duurzame stad. Dit moet gebeuren in overleg met experten.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad heerst een goed ondernemingsklimaat, met bijvoorbeeld doorzichtige administratieve procedures, de bevordering van opleidingen voor ondernemers, begeleiding van starters, fysieke vestigingsmogelijkheden, voldoende kwalitatieve ruimte, vlotte mobiliteit.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicatoren over de overlevingsgraad van de ondernemingen en de bedrijfsvriendelijkheid van de gemeente (focus op de productiefactoren).

Bedrijfsvriendelijkheid

Index voor de bedrijfsvriendelijkheid van de stad.

Definitie

Gemiddelde score van de bedrijfsvriendelijkheid van de stad aan de hand van een waardeoordeel over een set aan criteria: milieu, ruimtelijke ordening, mobiliteit, communicatie en dienstverlening.

Piste

Aangezien er geen geschikte data gevonden werden om deze indicator in te vullen, wordt een piste voorgesteld om op termijn de indicator van data te voorzien.

VOKA, het Vlaams netwerk van ondernemingen, heeft in 2005 de resultaten van de enquête naar de bedrijfsvriendelijkheid van de Vlaamse gemeenten voorgesteld (financieel gesteund door de Vlaamse Regering). Alle Vlaamse centrumsteden werden aangeschreven.

De enquête is opgesplitst in 4 delen: 1. milieu; 2. ruimtelijke ordening; 3. mobiliteit; 4. communicatie en dienstverlening. Ze heeft aandacht voor meerdere aspecten van de bedrijfsvriendelijkheid van de gemeente, zoals dienstverlening en communicatie, maar ook het gevoerde milieubeleid.

De studie presenteert de resultaten op Vlaams, er zijn geen gegevens op gemeentelijk niveau beschikbaar (bijvoorbeeld na aggregatie van vragen uit de verschillende delen). Hierdoor blijken de enquêteresultaten niet bruikbaar voor de Stadsmonitor.

Er wordt voorgesteld om te onderzoeken of een aggregatie van de verschillende onderdelen van de enquête (milieu, RO,...) mogelijk is, om zo een index van bedrijfsvriendelijkheid te bekomen. Het is belangrijk om dit te doen vanuit het perspectief van een leefbare en duurzame stad. Dit moet gebeuren in overleg met experts.

Cluster

Een leefbare en duurzame stad stimuleert de aanwezigheid van bedrijven, bijvoorbeeld door doorzichtige administratieve procedures, de bevordering van opleidingen voor ondernemers, begeleiding van starters, fysieke vestigingsmogelijkheden, voldoende kwalitatieve ruimte, vlotte mobiliteit.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicatoren over de overlevingsgraad van de ondernemingen en de ondernemingsklimaat van de gemeente.

Werkgelegenheidsgraad

De werkgelegenheidsgraad is het totaal aantal arbeidsplaatsen in de stad gedeeld door het aantal inwoners van 18 tot en met 64 jaar.

Definitie

De totale werkgelegenheid is het totaal aantal jobs of arbeidsplaatsen bij werkgevers die in de stad gevestigd zijn. Dit totaal aantal jobs is de som van de loontrekkende en niet-loontrekkende arbeidsplaatsen. De 'loontrekkende' werkgelegenheid is de som van het aantal jobs in loondienst (RSZ) en het aantal vergoede helpers (RSVZ). De 'niet-loontrekkende' werkgelegenheid is de som van het aantal zelfstandigen in hoofdberoep (RSVZ).

De bevolking op beroepsactieve leeftijd is de bevolking tussen 18 en 64 jaar, wonend in de stad.

Werkgelegenheidsgraad (%)						
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aalst	66,8	67,2	66,3	67,1	66,8	65,9
Antwerpen	95,7	96,4	97,6	98,5	97,4	95,2
Brugge	85,1	87,0	88,3	90,5	91,6	90,1
Genk	97,0	95,1	100,0	104,0	99,8	95,3
Gent	100,2	101,8	104,6	104,9	103,9	103,2
Hasselt	118,6	111,4	111,0	112,5	112,3	105,6
Kortrijk	94,9	95,4	96,4	98,8	99,2	101,0
Leuven	105,5	107,5	110,8	111,8	110,0	115,0
Mechelen	77,0	80,7	83,3	86,6	84,6	87,8
Oostende	72,1	73,0	73,9	74,1	74,2	72,5
Roeselare	94,1	91,4	92,4	92,3	93,5	93,0
Sint-Niklaas	73,3	74,2	73,1	75,5	75,8	74,0
Turnhout	106,3	108,4	110,7	116,3	114,5	114,5

Bron: Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming (WAV / KULeuven)

164

Toelichting

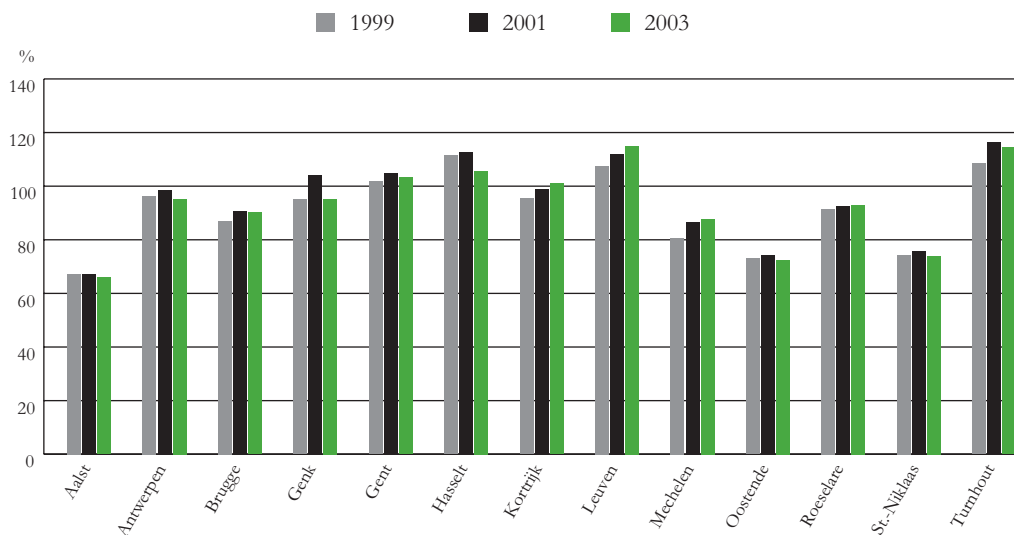
Een werkgelegenheidsgraad die groter is dan 100 % betekent dat de stad een omvangrijke arbeidsmarkt heeft en een pak werknemers van buiten de stad aantrekt, zoals Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven en Turnhout. Minder dan 100 % betekent dat de stedelijke arbeidsmarkt kleiner is dan het eigen bevolkingspotentieel: er zijn meer inwoners in de leeftijdscategorie 18-64 jaar dan er jobs in de stad zijn. Enkele kleinere steden (die vaak op de as liggen tussen belangrijke economische centra) zoals Aalst, Sint-Niklaas, Mechelen en Oostende (als kustgemeente en tweede verblijfsstad) bevinden zich in dit geval. Brugge, Kortrijk en Roeselare nemen met 90 tot 100% een goede positie in naar werkgelegenheid.

In de meeste steden zien we dat de werkgelegenheidsgraad groeit tussen 1997 en 2001. Vanaf 2002 is er in een aantal steden een daling te merken, in 2003 is de daling vrij algemeen: enkel Kortrijk, Leuven en Mechelen ontsnappen aan een inkrimping van hun arbeidsmarkt.

Cluster

De indicator over de werkgelegenheidsgraad zegt iets over het economisch gewicht en de uitstraling van de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt de jobcreatie in de stedelijke economie zoveel mogelijk gestimuleerd. De maatregelen voor de jobcreatie worden gericht op een ruim aanbod van

Werkgelegenheidsgraad

kwaliteitsvolle arbeid. Ze worden aangevuld met initiatieven om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt doelmatiger op elkaar af te stemmen. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een stimulering van de vraag (naar arbeid van ondernemingen) en wordt aangevuld met een waaier van activiteiten om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen (aanbodgericht beleid).

Om een breder beeld over de creatie van arbeid en de afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in de stad te krijgen moet deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren over de langdurig niet-werkende werkzoekenden, de knelpuntenberoepen en de segregatie-indexen op de arbeidsmarkt (naar scholing en naar etniciteit).

Validiteit

Bij de telling van het aantal jobs moeten we rekening houden met de volgende bedenkingen:

- Gezien de recente evoluties op de arbeidsmarkt is mogelijks een aanzienlijk gedeelte van de tewerkstellingsgroei het gevolg van een groeiend aandeel deeltijdse jobs. Hierover bestaan nog onvoldoende gegevens om dit mee in de interpretatie op te nemen.
- Zelfstandigen worden toegewezen aan de gemeente waar ze woonachtig zijn en niet aan de gemeente waar ze hun beroepsactiviteit uitoefenen.
- De jobs die niet ingevuld geraken (onder meer knelpuntberoepen) worden niet meegeteld. Dit zijn eigenlijk ook arbeidsplaatsen.

Het is moeilijk om in te schatten wat de gevolgen van deze feiten zijn op de cijfers van de werkgelegenheidsgraad.

Maar ook bij de interpretatie van het cijfer van de werkgelegenheidsgraad kunnen enkele bedenkingen gemaakt worden:

- Deze indicator beperkt de stad tot zijn administratieve grenzen. Deze grenzen omvatten vaak niet de hele stedelijke economie. Veel bedrijvigheid, handel en diensten - en bijgevolg ook werkgelegenheid - bevindt zich in aangrenzende gemeentes (bijvoorbeeld in Beerse bij Turnhout).
- Een 100 % werkgelegenheidsgraad betekent dat er voor elke inwoner tussen 18 en 64 jaar in principe één job binnen de stad is. In realiteit is er steeds een pendelbeweging: personen, in hoofdzaak uit de stadsregio, komen naar de stad werken en stedelingen vinden buiten de stad een geschikte job.

- Niet elke 18 tot 64-jarige is beschikbaar op de arbeidsmarkt (studenten, gepensioneerden, huismannen en vrouwen, arbeidsongeschikten, enzovoort): de bevolking op beroepsactieve leeftijd ligt een stuk hoger dan de beroepsbevolking (alle werkenden en werkzoekenden).
- De 'stedelijke paradox' blijft gelden: ondanks het feit dat in de stad de werkgelegenheidsgraad hoger is dan het Vlaamse gemiddelde, kampt de stad met een hogere werkloosheid dan in Vlaanderen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Langdurige werkloosheid

De langdurige werkloosheid is het aandeel langdurige niet-werkende werkzoekenden ten opzichte van het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden.

Definitie

Langdurig betekent hier minimum 1 jaar werkloos zijn. Langdurig werklozen zijn personen die meer dan één jaar bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) staan ingeschreven als niet-werkende werkzoekende.

Aandeel (%) langdurig werklozen ten opzichte van het totaal aantal werklozen					
	1997	1999	2001	2003	2005
Aalst	55,9	51,2	40,9	36,5	42,7
Antwerpen	59,2	54,2	42,9	44,9	50,9
Brugge	51,0	46,2	34,2	33,2	37,1
Genk	58,5	52,8	40,7	43,1	52,3
Gent	60,0	56,8	46,7	46,9	50,2
Hasselt	55,0	48,5	36,0	39,2	44,9
Kortrijk	48,7	41,7	35,5	37,0	40,8
Leuven	44,3	47,3	31,6	31,6	36,5
Mechelen	53,3	49,7	37,5	39,4	47,7
Oostende	50,7	49,2	42,0	42,1	44,4
Roeselare	49,8	39,1	29,7	32,2	40,0
Sint-Niklaas	52,4	47,8	38,4	36,4	42,1
Turnhout	57,1	53,4	39,6	40,1	45,1

Bron: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

167

Toelichting

In Antwerpen, Genk en Gent zoekt de helft van de niet werkende werkzoekenden reeds meer dan één jaar een job. In Leuven en Brugge is dit ongeveer 37%. De overige centrumsteden bevinden zich daar tussenin.

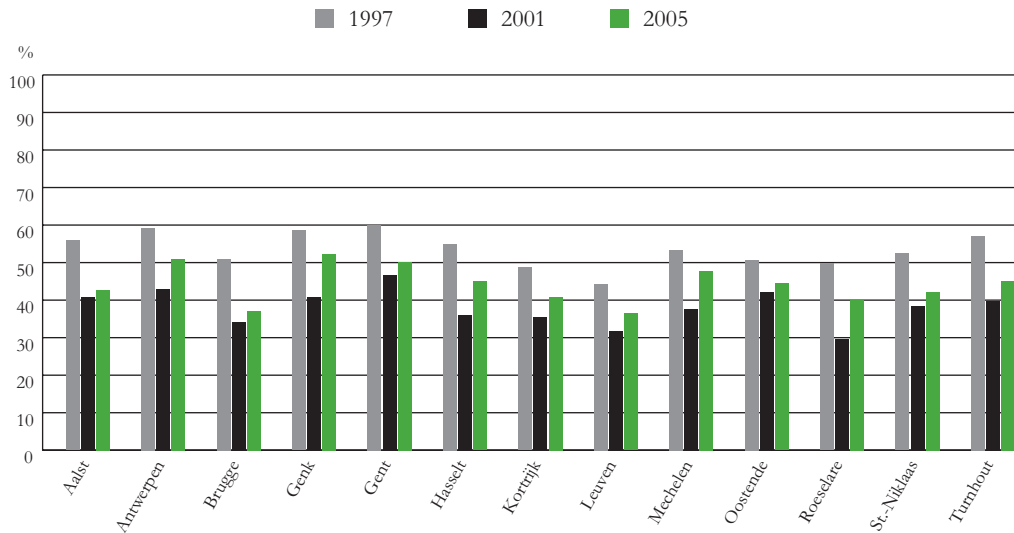
Bekijken we het verloop in de tijd dan zien we toch grote schommelingen. In alle 13 centrumsteden is er tot en met 2003 een daling van het aandeel langdurig werkzoekenden onder alle werkzoekenden, waarna dit aandeel opnieuw sterk stijgt.

Aangezien deze indicator is opgebouwd uit twee componenten, is het nuttig deze in detail te bekijken. De teller bestaat uit het aantal langdurig werkzoekenden: dit aantal is de periode 2003-2005 fors gestegen in alle steden. De noemer bestaat uit het totaal aantal werkzoekenden: dit aantal stijgt sinds 2001. Het is niet toevallig dat de stijging van het aantal langdurig werkzoekenden later start dan het totale aantal werkzoekenden, aangezien men minstens één jaar werkzoekend moet zijn om als 'langdurig werkzoekend' omschreven te worden. Maar het is wel opmerkelijk dat in de periode 2003-2005 de stijging van het totale aantal werkzoekenden in de 13 centrumsteden niet veel sterker was dan de stijging van het totaal aantal langdurig werkzoekenden (ongeveer 1,1 maal sterker).

Cluster

De indicator over de langdurige werkloosheid zegt iets over de afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad vertrekt het arbeidsmarktbeleid vanuit de vraag naar arbeidskrachten. Het wordt aangevuld met initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen, zodat geen enkele bevolkingsgroep wordt uitgesloten.

Aandeel langdurig werklozen ten opzichte van het totaal aantal werklozen

Om een beeld te krijgen over de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt leest men deze indicator samen met andere indicatoren: werkgelegenheidsgraad, de participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding, segregatie op de arbeidsmarkt, mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs, knelpuntenberoepen en kwaliteit van samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt.

Bij andere bekommernissen omtrent het stimuleren van gelijke kansen leest men deze indicator samen met de indicatoren over de ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, de participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, de participatie van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs, de functioneel analfabeten, levenslang leren, langdurige werkloosheid, de segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor een sociale huurwoning, wachttijden voor een sociale huurwoning en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Bij de basisgegevens van deze indicator hoort een korte verduidelijking:

- De groep niet-werkende werkzoekenden (nwwz) telt naast de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ook de ingeschreven werkzoekenden in wachttijd (schoolverlaters), de vrij ingeschreven niet-werkende werkzoekenden die niet uitkeringsgerechtigd zijn en andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden (doorverwezen door het OCMW, het Vlaamse Fonds voor Personen met een Handicap...).
- Sommige langdurige werklozen komen niet in de statistieken voor: bijvoorbeeld uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (uvw) ouder dan 55 jaar zijn niet meer verplicht zich in te schrijven, evenals werklozen die cursussen, studies of beroepsopleiding volgen.

Experts onderkennen een interpretatieprobleem bij het vergelijken van het aantal langdurig werklozen ten opzichte van het totaal aantal werklozen, omdat het mogelijk een vertekend beeld is. Vele recente fenomenen op de arbeidsmarkt zorgen er immers voor dat het totaal aantal werklozen stijgt. Kortere arbeidscontracten, minder statutaire aanstellingen, meer verhuisbewegingen ... zorgen ervoor dat mensen over het algemeen vaker een (korte) periode werkloos zijn. Dit zorg ervoor dat je in de grafiek de indruk krijgt dat het aandeel langdurig werklozen aan het dalen is, terwijl dat soms niet het geval is.

De niet-werkende werkzoekende wordt ingeschreven op de woonplaats waar hij verblijft. Jobs hoeven niet persé in de stad gecreëerd worden. De administratieve grenzen van de stad komen niet

overeen met het gebied waar de stedelijke economie plaatsvindt (vaak in de periferie van de stad). Meer werkgelegenheid in de stedelijke regio zal uiteraard de werkloosheid in de stad beïnvloeden. In de langdurige werkloosheid is er echter sprake van het 'cohorte-effect' aangezien de werkloosheid meer dan één jaar moet bedragen om langdurig genoemd te worden. De economische terugval die zich in 2001 inzette zorgde voor een toename van de korte werkloosheid (minder dan één jaar werkloos). Door het cohorte-effect komt er vanaf 2002 een sterke toename van het aantal langdurige werklozen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Segregatie op de arbeidsmarkt naar etniciteit

Segregatie-index van niet-EU15-burgers onder de werkenden.

Definitie

Segregatie is de mate waarin bepaalde etnische groepen meer of minder voorkomen in de beroepsbevolking. We kijken voor de index naar het aandeel niet EU-burgers onder de werkenden ten opzichte van het aandeel niet EU-burgers in de bevolking op beroepsactieve leeftijd.

De beroepsbevolking is de som van de werkenden en de niet-werkende werkzoekenden.

Als etnische groep komen alle burgers in aanmerking uit de EU lidstaten van voor 1 mei 2004 (EU15).

Piste

Het grote probleem bij het uitwerken van deze indicator is een sluitende definitie voor etniciteit. Op Vlaams niveau is hierover een algemene consensus, namelijk de VESOC-definitie. Deze definitie gaat ervan uit dat iemand een etnische achtergrond heeft (of allochtoon is) als minimum 1 van de ouders of twee van de grootouders afkomstig zijn uit een niet-EU15 land.

Helaas wordt deze definitie niet geoperationaliseerd. Zo bevat de Kruispuntenbank Sociale Zekerheid gegevens over ouders en hun nationaliteit, maar tot op heden werd de etnische achtergrond nog niet nagegaan. Dit is een zeer omvangrijke opdracht (per persoon 1 bewerking).

Alternatieven zijn er bijna niet, enkel de VDAB houdt gegevens bij over de etniciteit (zie tweede keus).

Cluster

In een leefbare en duurzame stad wordt geen enkele bevolkingsgroep uitgesloten op de arbeidsmarkt. Ondernemingen in de stad bevorderen daarom een goed sociaal klimaat door actief aandacht te besteden aan arbeidscreatie en kwaliteitsvolle arbeid. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een vraagstimulerend beleid, aangevuld met een waaier van initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen (aanbodgericht beleid) en vraag en aanbod doelmatig te matchen. Op de stedelijke arbeidsmarkt gaat aandacht naar sociale tewerkstelling en sociale economie.

In het kader van de bekommernis over de creatie van arbeid en de afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt moet deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren over de werkgelegenheidsgraad, over de langdurige niet-werkende werkzoekenden, de knelpuntenberoepen, en de segregatie-index op de arbeidsmarkt naar scholingsgraad.

Aandeel allochtone werklozen

Aandeel allochtone werkloze onder alle werklozen

Definitie

Werklozen zijn personen die bij de VDAB ingeschreven zijn als niet-werkende werkzoekende (nwwz), in de leeftijdscategorie 18-64 jaar.

Een allochtone werkzoekende is een niet-werkende werkzoekende, ingeschreven bij de VDAB, die door de VDAB ingedeeld wordt als etnisch. De indeling volgens etniciteit is gebaseerd op nationaliteit (niet behorend tot de EU15 lidstaten), de vrijwillige registratie en een door de dienst databeheer en -analyse ontwikkeld namen-zoekprogramma. Hierdoor kunnen werkzoekenden met bijvoorbeeld een Belgische nationaliteit toch als etnisch 'allochtoon' gedetecteerd worden.

Aandeel (%) allochtone werklozen onder alle werklozen				
	1999	2001	2003	2005
Aalst	5,9	9,2	11,7	12,1
Antwerpen	28,4	35,9	38,3	40,4
Brugge	6,5	7,0	7,1	7,5
Genk	31,4	33,9	39,3	37,8
Gent	22,6	26,3	27,2	28,6
Hasselt	10,3	15,5	15,3	16,7
Kortrijk	11,8	17,5	18,1	20,3
Leuven	16,3	18,8	20,0	21,8
Mechelen	29,3	35,4	33,8	37,8
Oostende	7,2	9,7	10,1	12,7
Roeselare	5,3	11,8	10,1	11,1
Sint-Niklaas	20,5	26,6	24,7	24,3
Turnhout	8,1	11,8	12,6	14,4

Bron: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

171

Toelichting

In Antwerpen, Genk en Mechelen zien we dat een kleine 40% van de werkzoekenden een vreemde afkomst hebben, dat is meer dan één op drie ingeschreven werkzoekenden. In Gent bedroeg dit in 2005 29%. Aan de andere kant van het spectrum vinden we Brugge met 7,5% en Aalst, Oostende en Roeselare met om en bij de 12%.

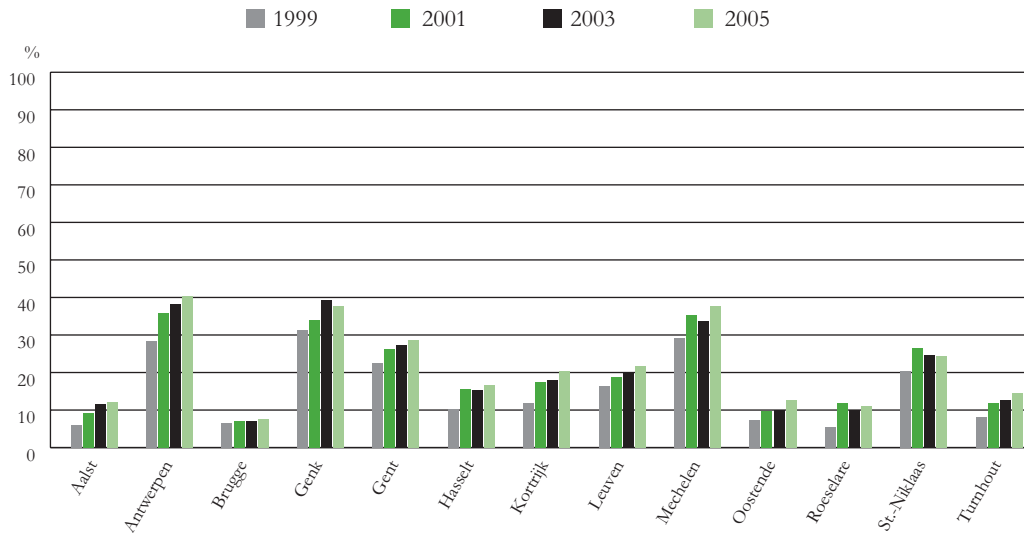
Het aandeel allochtonen onder de niet-werkende werkzoekenden verschilt dus sterk van stad tot stad, maar dit aandeel van allochtone werkzoekenden moet onlosmakelijk verbonden gezien worden met het aandeel van de allochtone bevolking in de stad.

In de meeste steden is een stijgende trend waarneembaar: het aandeel allochtone werkzoekenden groeit. Dit is een weerspiegeling van de stijging van het absolute aantal allochtone werkzoekenden in alle 13 centrumsteden in de periode 1999-2005. Niettemin is er in Genk, Roeselare en Sint-Niklaas tijdens de laatste jaren een stabilisatie van het aandeel allochtone werkzoekenden merkbaar: concreet betekent dit dat hier de toename van de allochtone werkzoekenden gelijke tred houdt met de toename van alle werkzoekenden.

Cluster

De indicator over het aandeel allochtone werkzoekenden zegt iets over gelijke kansen op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad wordt de jobcreatie in de stedelijke economie zoveel mogelijk gestimuleerd. De maatregelen voor de jobcreatie worden gericht op een ruim aanbod van

Aandeel allochtone niet werklozen onder alle werklozen

172 kwaliteitsvolle arbeid. Ze worden aangevuld met initiatieven om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt doelmatiger op elkaar af te stemmen. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een stimulering van de vraag (naar arbeid van ondernemingen). Het wordt aangevuld met een waaier van activiteiten om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen, zodat geen enkele bevolkingsgroep wordt uitgesloten.

Deze indicator moet samen gelezen worden met volgende indicatoren: werkgelegenheidsgraad, de participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding, andere vormen van segregatie op de arbeidsmarkt, mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs, knelpuntenberoepen en kwaliteit van samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt.

De volgende indicatoren schetsen samen met deze indicator een beeld over het stimuleren van gelijke kansen: de ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, de participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, de participatie van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs, de functioneel analfabeten, levenslang leren, langdurige werkloosheid, andere vormen van segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor een sociale huurwoning, wachttijden voor een sociale huurwoning en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens moet men rekening te houden met de volgende beperkingen:

- De methodes waarop de 'ethniciteit' kunnen worden nagegaan zijn zeer divers. Momenteel bestaat er in Vlaanderen geen gestandaardiseerde, werkbare definitie om 'ethniciteit' te bepalen. Registratie van allochtonen volgens hun nationaliteit is volgens experts een aanzienlijke onderschatting van de werkelijkheid. Daarom wordt ethniciteit hier gebaseerd op nationaliteit én naam. Ethniciteit bepalen louter aan de hand van naamherkenning is ook niet ideaal. Maar men is het er over eens dat de cijfers een behoorlijk beeld geven.
- Mogelijks hebben ook EU burgers moeilijker toegang tot de arbeidsmarkt van de centrum-steden.
- Het naamherkenningsprogramma van de VDAB loopt het register van werklozen af en telt de namen van Turkse en Magrebijnse afkomst. Uiteraard wordt dus een heel aantal 'vreemde' namen niet herkend als zijnde vreemd.

- Achter de cijfers zit ook een historische context per stad. Een persoon met een Italiaanse of Poolse familienaam in Genk is waarschijnlijk al de derde of vierde generatie die in Genk woont, terwijl het in Mechelen waarschijnlijk gaat om iemand die er nog niet zo lang woont. Dit illustreert ook dat 'ethniciteit' een containerbegrip is met een zeer brede invulling (nationaliteit, geboorteplaats, ouders, origine).
- Deze indicator houdt geen rekening met het totaal aantal allochtonen in een stad; in het ideale geval werken we met een segregatie-index waarbij we het aandeel allochtonen onder de werkenden vergelijken met het aandeel allochtonen in de stad.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Segregatie op de arbeidsmarkt naar scholingsgraad

Segregatie-index van laaggeschoolden onder de werkenden.

Definitie

Segregatie is de mate waarin laaggeschoolden meer of minder voorkomen in de beroepsbevolking. In de segregatie-index wordt het aandeel van de laaggeschoolden onder de werkenden vergeleken met hun aandeel in de bevolking op beroepsactieve leeftijd.

De beroepsbevolking is de som van de werkenden en de niet-werkende werkzoekenden.

Laaggeschoolden zijn personen die een tweede graad secundair onderwijs als hoogste diploma hebben.

Piste

Zoals aangegeven in de definitie zijn vier gegevens nodig voor deze indicator:

- aantal laaggeschoolde inwoners met een job. Er zijn geen betrouwbare gegevens over de scholingsgraad beschikbaar op stedelijk niveau. De scholingsgraad naar de ingevulde arbeidsplaatsen wordt niet officieel statistisch bijgehouden. Daarom kunnen deze gegevens enkel bekomen worden door een uitgebreide steekproef, zodat de gegevens betrouwbaar en aggregaerbaar zijn op stedelijk niveau. Dit wordt onder meer bevraagd in de Socio-Economische Enquête (2001).
- aantal personen met een job die wonen in de stad. Deze gegevens zijn beschikbaar bij het Steunpunt WAV (Werk Arbeid en Vorming).
- de laaggeschoolde beroepsbevolking, wonend in de stad. Er zijn geen betrouwbare gegevens over de scholingsgraad beschikbaar op stedelijk niveau. De scholingsgraad naar de inwoners van de stad wordt niet officieel statistisch bijgehouden. Daarom kunnen deze gegevens enkel bekomen worden door een uitgebreide steekproef, zodat de gegevens betrouwbaar en aggregaerbaar zijn op stedelijk niveau.
- de beroepsbevolking, wonend in de stad. Dit cijfer is gekend op basis van het bevolkingsregister en is beschikbaar bij SVR (Studiedienst van de Vlaamse Regering), Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS) of Steunpunt WAV.

Door de combinatie van deze vier gegevens bekomt men de segregatie-index. De vier gegevens moeten met omzichtigheid gecombineerd worden omdat ze van verschillende bronnen afkomstig zijn. Een index-waarde hoger dan 1 betekent dat laaggeschoolden verhoudingsgewijs meer jobs vervullen dan hun aandeel in de beroepsbevolking, een waarde lager dan 1 betekent dat ze verhoudingsgewijs minder jobs vervullen.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad wordt geen enkele bevolkingsgroep uitgesloten op de arbeidsmarkt. Ondernemingen in de stad bevorderen daarom een goed sociaal klimaat door actief aandacht te besteden aan arbeidscreatie en kwaliteitsvolle arbeid. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een vraagstimulerend beleid, aangevuld met een waaier van initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen (aanbodgericht beleid) en vraag en aanbod doelmatig te matchen. Op de stedelijke arbeidsmarkt gaat aandacht naar sociale tewerkstelling en sociale economie.

In het kader van de bekommernis over de creatie van arbeid en de afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt moet deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren over de werkgelegenheidsgraad, over de langdurige niet-werkende werkzoekenden, de knelpuntenberoepen, en de segregatie-indexen op de arbeidsmarkt naar etniciteit.

Aandeel laaggeschoolde werklozen

Aandeel laaggeschoolden onder de niet werkende werkzoekenden (nwwz).

Definitie

De mate waarin laaggeschoolden voorkomen onder de werklozen. Dit is het aandeel laaggeschoolde niet werkende werkzoekenden onder alle niet werkende werkzoekenden (nwwz), ingeschreven bij de VDAB.

Laaggeschoolden zijn personen met een diploma tweede graad secundair onderwijs als hoogst behaalde diploma.

Aandeel (%) laaggeschoolden werklozen.				
	1999	2001	2003	2005
Aalst	64,9	63,6	60,0	59,1
Antwerpen	60,2	59,4	55,2	53,9
Brugge	57,9	53,6	50,3	48,4
Genk	66,1	65,0	61,7	59,7
Gent	55,5	53,6	49,7	47,6
Hasselt	53,8	51,7	45,2	46,1
Kortrijk	58,2	58,3	52,0	50,8
Leuven	41,1	38,3	32,1	35,2
Mechelen	63,0	63,0	56,0	55,3
Oostende	64,7	65,4	62,0	57,7
Roeselare	61,4	60,3	57,3	53,4
Sint-Niklaas	61,5	64,5	58,4	56,3
Turnhout	63,4	62,2	58,8	56,0

Bron: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

175

Toelichting

We zien in alle steden een aandeel van 45% à 60% laaggeschoolden onder de werkzoekenden. De hoogste aandelen vinden we in Aalst en Genk, de laagste in Brugge, Gent en Hasselt. In de universiteitstad Leuven zijn er opvallend lagere cijfers, wat vooral betekent dat veel hoger geschoolden werkzoekend zijn.

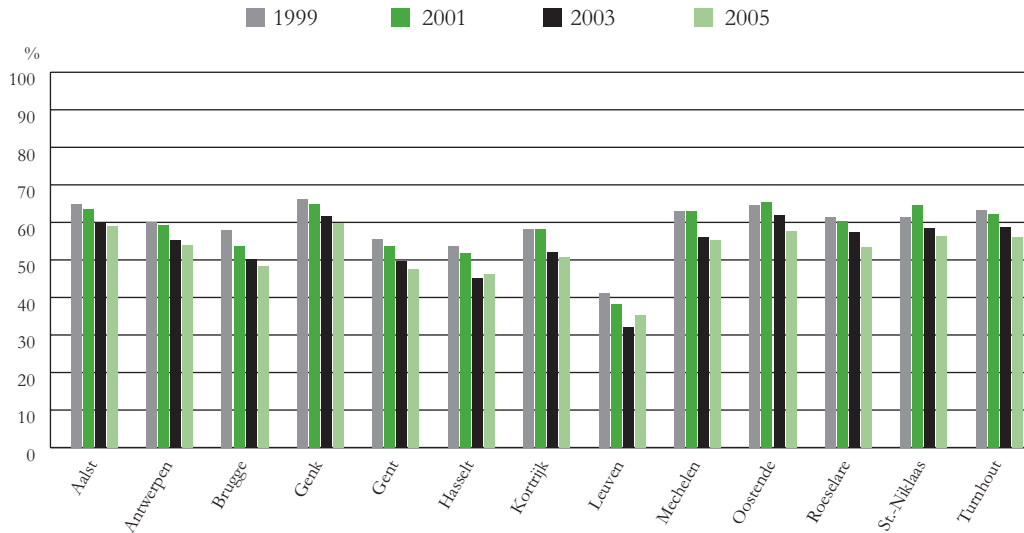
De algemene trend is in quasi iedere stad gelijk: het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden daalt. Dit betekent tegelijk dat het aandeel hoger geschoolde werkzoekenden toeneemt. Verantwoordelijk voor deze trendmatige daling zijn onder andere de effecten van de democratisering van het onderwijs. Aan de bovenkant van de leeftijdspiramide is er een uitstroom van oudere werkzoekenden die minder kans hadden om verder te studeren, onderaan is er de instroom van jongeren met betere diploma's.

Sinds 2001 stijgt de werkloosheid in absolute aantallen, zowel de algemene werkloosheid als de werkloosheid van laaggeschoolden. De procentuele stijging van het aantal laaggeschoolde werkzoekenden is lager dan de procentuele toename van het totaal aantal werkzoekenden.

Cluster

De indicator over het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden zegt iets over gelijke kansen op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad vertrekt het arbeidsmarktbeleid vanuit de vraag naar arbeidskrachten. Het wordt aangevuld met initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen, zodat geen enkele bevolkingsgroep wordt uitgesloten.

Aandeel laaggeschoolde werklozen

Bij de bekommernis over de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt moet men ook andere indicatoren lezen: werkgelegenheidsgraad, de participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding, andere vormen van segregatie op de arbeidsmarkt, mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs, knelpuntenberoepen en kwaliteit van samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt.

176

Omtrent de bekommernissen over het stimuleren van gelijke kansen moeten ook volgende indicatoren gelezen worden: de ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs, de participatie van laaggeschoolden aan het volwassenenonderwijs, de participatie van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs, de functioneel analfabeten, levenslang leren, langdurige werkloosheid, andere vormen van segregatie op de arbeidsmarkt, kandidaten voor een sociale huurwoning, wachttijden voor een sociale huurwoning en deelname aan het maatschappelijk leven.

Validiteit

Er wordt aandacht besteed aan de groep 'niet-werkende werkzoekenden' omdat het hier gaat om de groep met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

Niet-werkende werkzoekenden (nwwz) zijn ingeschreven op de woonplaats. De groep nwwz telt naast de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ook de ingeschreven werkzoekenden in wachttijd (schoolverlaters), de vrij ingeschreven niet-werkende werkzoekenden die niet uitkeringsgerechtigd zijn en andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden (doorverwezen door het OCMW, het Vlaamse Fonds voor Personen met een Handicap, ook werklozen met deeltijdse leerplicht of na vrijwillig deeltijds tewerkstelling).

Enkel de 18 tot 64-jarigen worden beschouwd. Hoewel in België iedereen leerplichtig is tot 18 jaar, is de vroegste leeftijd waarbij men het diploma van de derde graad van het secundair onderwijs kan halen 17 jaar. In principe kan men dan ook de werkzoekenden jonger dan 18 en zonder diploma derde graad secundair onderwijs in rekening brengen. Voor de leeftijdscategorie tot achttien jaar is de verhouding (laaggeschoolde nwwz / alle nwwz) in principe 100%, maar gezien dit om kleine hoeveelheden gaat zou het in rekening brengen van deze categorie in het totaal slechts voor een minieme afwijking in het eindresultaat zorgen.

Mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs

Aantal vacatures naar scholingsgraad ten opzichte van het aantal werkzoekenden naar scholingsgraad.

Definitie

Aantal vacatures voor laaggeschoolden ten opzichte van alle laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden (nwwz).

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Bij de VDAB wordt getracht om alle openstaande vacatures in een centraal datasysteem in te passen. Het datasysteem zoekt dan niet enkel in de vacatures die de VDAB krijgt toegestuurd, maar ook in de databases van Jobat, Stepstone, en enkele andere belangrijke vacaturekanalen. Toch zal het altijd zo blijven dat de VDAB maar een deel van alle vacatures kan kennen.

Daarnaast werkt de VDAB een informatica-toepassing uit, de zogenaamde COBRA-matching, waarbij vacatures gelinkt kunnen worden aan profielen van werkzoekenden. Dit systeem heeft als einddoel de sollicitant een selectie van jobs voor te schotelen, maar een uitbreiding van dit systeem zou ook de knelpuntberoepen in beeld kunnen brengen (namelijk vacatures waaraan bijna geen sollicitanten gelinkt kunnen worden).

Een fundamenteeler probleem echter is dat de knelpuntberoepen vrij moeilijk te beoordelen zijn. COBRA-matching zou eveneens toelaten om de problematiek aan de andere kant te bekijken, namelijk de knelpuntopleidingen. Dit zijn opleidingen waarvan de afgestudeerden het erg moeilijk hebben een job te vinden die daarbij aansluit.

Cluster

Een mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs betekent dat veel tewerkstellingskansen verloren gaan, onder andere voor laaggeschoolde werkzoekenden. Een leefbare en duurzame stad voert een arbeidsmarktbeleid dat vertrekt van een vraagstimulerend beleid, aangevuld met een waaier van initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen (aanbodgericht beleid) en vraag en aanbod doelmatig te matchen. Daarnaast is de kwaliteit van het onderwijs in de stad voldoende hoog, zodat alle jongeren een kwalificatie halen die toegang verleent tot de arbeidsmarkt en/of hoger onderwijs.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicatoren over de werkgelegenheidsgraad, over de langdurige niet-werkende werkzoekenden, de knelpuntenberoepen, en de segregatie-indexen op de arbeidsmarkt (naar scholing en naar etniciteit).

Knelpuntenberoepen

Aantal knelpuntenberoepen per Lokaal Klantencentrum (LKC).

Definitie

Permanente knelpuntenberoepen zijn beroepen die duidelijk meer problemen vertonen inzake invulling dan een gemiddeld beroep. De selectie van de knelpuntenberoepen door de VDAB gebeurt op basis van criteria als vervullingsduur (aantal dagen dat de vacature open staat) en vervullingspercentage (verhouding tussen het aantal vervulde werkaanbiedingen en het totaal aantal afgehandelde werkaanbiedingen) en de ervaring van experts.

Een Lokaal Klantencentrum van de VDAB bedient een groep gemeentes, meestal gegroepeerd rond een centrumstad.

De analyse heeft als invalshoek beroepen, niet de individuele vacature.

Aantal permanente knelpuntenberoepen per lokaal klantencentrum			
	2000	2001	2002
Aalst- Oudenaarde	64	62	77
Antwerpen	103	72	152
Brugge	63	59	73
Gent	91	82	97
Hasselt- Genk	106	97	95
Kortrijk-Roeselare	108	95	100
Leuven	65	74	119
Mechelen	65	59	70
Oostende- Westhoek	58	59	93
Sint-Niklaas- Dendermonde	82	63	88
Turnhout	76	67	74

Bron: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

178

Toelichting

We zien dat er in de meeste steden tussen de 60 en de 100 knelpuntenberoepen zijn. Grotere LKC's (dit zijn de LKC's die veel vaste vacatures behandelen zoals Antwerpen-Boom, Hasselt-Genk, Gent, Kortrijk-Roeselare) hebben doorgaans meer knelpuntenberoepen dan de kleinere. Dit is mogelijk deels een gevolg van de gehanteerde methodologie ter bepaling van de knelpuntenberoepen.

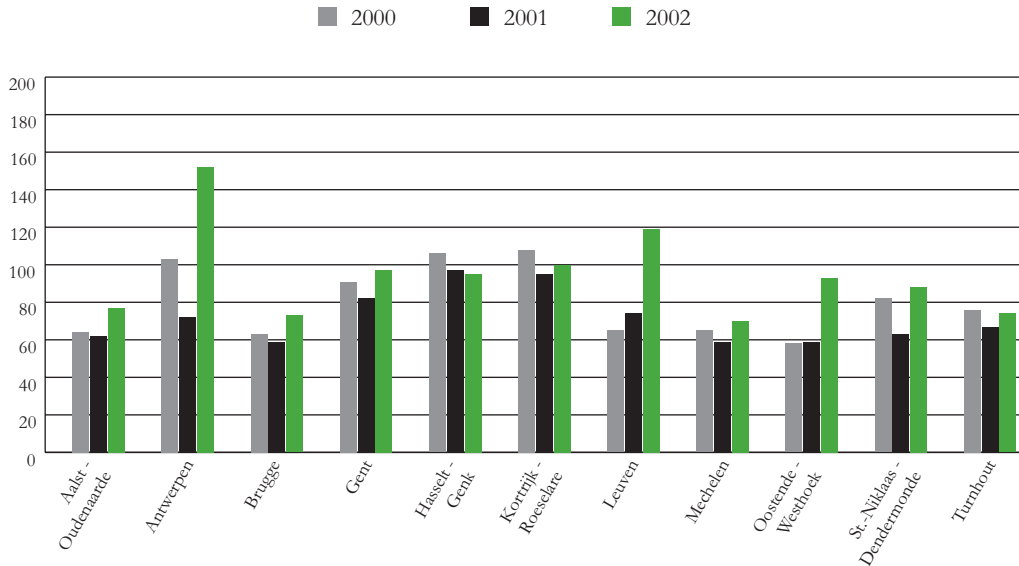
Vanaf 2002 is haast overal een duidelijke stijging van het aantal knelpuntenberoepen waarneembaar. Dit effect kan echter grotendeels toegeschreven worden aan de nieuwe methodologie die toegepast werd om de lijst met potentiële knelpuntenberoepen te selecteren (zie betrouwbaarheid).

De knelpuntenberoepen bij de vaste circuits omvatten voor Vlaanderen in 2002 33.628 van de 78.310 afgehandelde jobs (42,9%). Dit betekent niet dat er evenveel moeilijk vervulbare jobs zijn. Ook bij de knelpuntenberoepen is er een groot aantal werkaanbiedingen dat zonder probleem ingevuld kan worden (74,5%, ten opzichte van 80,4% van de overige vacatures). De helft van de vacatures voor een knelpuntenberoep was binnen de 47 dagen ingevuld in 2002.

Cluster

De knelpuntenberoepen zeggen iets over het gebrek aan afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad wordt de jobcreatie in de stedelijke economie zoveel mogelijk gestimuleerd. De maatregelen voor de jobcreatie worden gericht op een ruim aanbod van

Aantal permanente knelpuntenberoepen per lokaal klantencentrum

kwaliteitsvolle arbeid. Ze worden aangevuld met initiatieven om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt doelmatiger op elkaar af te stemmen. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een stimulering van de vraag (naar arbeid van ondernemingen). Het wordt aangevuld met een waaier van activiteiten om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen, zodat geen enkele bevolkingsgroep wordt uitgesloten.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicatoren over de werkgelegenheidsgraad, over de langdurige niet-werkende werkzoekenden, de knelpuntenberoepen, en de segregatie-indexen op de arbeidsmarkt (naar scholing en naar etniciteit).

Validiteit

De bepaling van het aantal knelpuntenberoepen gebeurt op basis van de gegevens van de vacatures die behandeld worden door de VDAB. Uiteraard worden niet alle vacatures in Vlaanderen behandeld door de VDAB, maar het grote aantal vacatures dat zij behandelen vormt een uitgebreide steekproef waarop de knelpuntenberoepen bepaald kunnen worden.

Voor de telling van de knelpuntenberoepen worden door de VDAB enkel vacatures voor het vaste arbeidscircuit in rekening gebracht (contracten van onbepaalde duur of lange duur). De in tijd beperkte contracten worden hier niet opgenomen (interim, jobstudenten, tijdelijke, extra's horeca).

De VDAB-definiëring van knelpuntenberoepen leidt er toe dat er altijd knelpuntenberoepen zullen zijn: er zijn altijd beroepen waarvoor het relatief moeilijk is om geschikte kandidaten te vinden. Het is niet zo dat vacatures voor knelpuntenberoepen niet vervuld worden. In de meeste gevallen wordt de vacature wel ingevuld: in 2003 raakt 79,5% ingevuld, terwijl 3,5% wordt geannuleerd met als opgegeven reden het gebrek aan geschikte kandidaten. Er worden geen uitspraken gedaan over het aantal vacatures dat een knelpuntenberoep vertegenwoordigt, maar dit zijn er steeds minimaal vijf (op lokaal niveau).

Knelpunt is geen synoniem voor een tekort aan arbeidskrachten met de juiste kwalificaties. Voor een knelpuntenkarakter van een beroep kunnen verschillende oorzaken vastgesteld worden: (1) kwantitatief tekort aan arbeidskrachten (het beroep wordt niet meer aangeleerd: het betreft uitzon-

deringen; er is een tekort aan arbeidskrachten voor een bepaald beroep; de deeltijds werkenden zijn niet beschikbaar voor een voltijdse job). (2) Kwalitatief tekort aan arbeidskrachten (er zijn voldoende werkzoekenden, maar te weinig vakbekwame; er zijn voldoende werkzoekenden, maar er is een tekort aan mensen met ervaring of bijkomende specifieke kennis of met bepaalde eigenschappen). (3) Arbeidsomstandigheden (laag loon, ongezond of zwaar werk, veel stress, tijdsregeling; statuut van zelfstandige).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisinestad.be

Jobtevredenheid

Aandeel werkenden dat tevreden is over zijn of haar job.

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Begin 2004 peilde STV-Innovatie en Arbeid, een onderzoeksceel binnen de SERV, naar 'welzijn en stress op het werk' bij 20.000 Vlaamse werknemers. Dit onderzoek, met een respons van 60% kwam er met de steun van de Vlaamse minister van Werkgelegenheid en Toerisme in het kader van VIONA en het Europees Sociaal Fonds. Twee andere meetmomenten worden voorzien, in 2007 (tussentijdse evaluatie) en 2010 (eindevaluatie).

In dit onderzoek werd onder andere gepeild naar de tevredenheid over de uitgeoefende job: 'hoe tevreden bent u, alles bij elkaar genomen, met uw werk? Bent u zeer tevreden / eerder tevreden / noch tevreden, noch ontevreden / eerder ontevreden / zeer ontevreden'. De som van de aandelen van de werknemers die de vraag met 'zeer tevreden' en 'eerder tevreden' beantwoord hebben, wordt beschouwd als het aandeel werkenden dat tevreden is met zijn/haar job.

Er zijn echter geen geografische indicatievariabelen opgenomen in de vragenlijst, noch naar woonplaats, noch naar de plaats van tewerkstelling. Het is bijgevolg onmogelijk deze gegevens geografisch te aggregeren, terwijl het - gezien de grote respons - statistisch mogelijk en betrouwbaar moet zijn om de data te aggregeren op stedelijk of regionaalstedelijk niveau.

Toevoeging - in de volgende meetmomenten - van een vraag naar de plaats van tewerkstelling (zodat de privacy niet geschonden wordt) kan dit euvel in de volgende bevragingen zeker verhelpen. Zo kunnen data voor deze indicator gegenereerd worden.

Cluster

Jobtevredenheid hangt af van de kwaliteit van de job (arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen). In een leefbare en duurzame stad is er een ruim aanbod aan kwaliteitsvolle arbeid. Ondernemingen in de stad bevorderen een goed sociaal klimaat door actief aandacht te besteden aan arbeidscreatie en kwaliteitsvolle arbeid.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicator over de werkbaarheid. Bij de jobtevredenheid wordt een subjectieve meting uitgevoerd bij de werknemers; terwijl de werkbaarheidsgraad de arbeidsomstandigheden aan de hand van een set van criteria evalueert.

Werkbaarheidsgraad

Aandeel werkenden met een kwaliteitsvolle job.

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Een VIONA-doorlichting (door de KU Leuven en het HIVA, in samenwerking met STV) bracht in 2002 aan het licht dat geen van de bestaande databanken en meetsystemen met betrekking tot het welzijn op het werk voldoening schonk voor de opvolging van de 'werkbaarheidsgraad' wat representativiteit, methodologische accuraatheid en breed-spectrum invulling van het concept betreft. Onder meer op basis van de Nederlandse 'Vragenlijst Beleving en Beoordeling van de Arbeid' (VBBA) heeft STV Innovatie en Arbeid een nieuw instrument ontwikkeld om de werkbaarheidsgraad op te volgen.

Begin 2004 peilde STV Innovatie en Arbeid, een onderzoeksceel binnen de SERV, naar 'welzijn en stress op het werk' bij 20.000 Vlaamse werknemers. Dit onderzoek, met een respons van 60% kwam er met de steun van de Vlaamse minister van Werkgelegenheid en Toerisme in het kader van VIONA en het Europees Sociaal Fonds. Twee andere meetmomenten worden voorzien, in 2007 (tussentijdse evaluatie) en 2010 (eindevaluatie).

Uit de eerste onderzoeksresultaten blijkt dat voor de helft van de Vlaamse werknemers (52,3%) de kwaliteit van de arbeid het label 'OK' meekrijgt. Bij de andere helft (47,7%) detecteert het onderzoek knelpunten op het vlak van 'werkbaar werk'.

182

Deze resultaten zijn een nulmeting voor een 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor'; die voor het eerst een representatief beeld van de kwaliteit van de arbeid op de Vlaamse arbeidsmarkt schetst. Vier meetindicatoren geven aan waar de problemen zitten en hoe acuut ze zijn: psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans.

Er zijn echter geen geografische indicatievariabelen opgenomen in de vragenlijst, noch naar woonplaats, noch naar de plaats van tewerkstelling. Het is bijgevolg onmogelijk deze gegevens geografisch te aggregeren, terwijl het - gezien de grote respons - statistisch mogelijk en betrouwbaar moet zijn om de data te aggregeren op stedelijk of regionaalstedelijk niveau.

Toevoeging - in de volgende meetmomenten - van een vraag naar de plaats van tewerkstelling (zodat de privacy niet geschonden wordt) kan dit euvel in de volgende bevragingen zeker verhelpen. Dan zouden data gegeneerd kunnen worden voor deze indicator.

Cluster

De kwaliteit van een job - hoe 'werkbaar' hij is - wordt bepaald door arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen. In een leefbare en duurzame stad is er een ruim aanbod aan kwaliteitsvolle arbeid. Ondernemingen in de stad bevorderen een goed sociaal klimaat door actief aandacht te besteden aan arbeidscreatie en kwaliteitsvolle arbeid.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicator over de jobtevredenheid. Bij de jobtevredenheid wordt een subjectieve meting uitgevoerd bij de werknemers; terwijl de werkbaarheidsgraad de arbeidsomstandigheden aan de hand van een set van criteria evalueert.

Open ondernemingsbeleid

Aantal ondernemingen met open beleid ten opzichte van haar stedelijke omgeving.

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

In de wijk Ham (Gent) is er een onderneming die anders is dan de rest: bij wijze van social return aan de buurtbewoners waar ze gevestigd is, stelt de vennootschap Milleken aan de mensen een overdekte parking ter beschikking. Andere partners zorgden voor de uitrusting van de ruimte (douches, toiletten, centrale verwarming, sportmaterieel) zodat het tijdens de weekends een sportcentrum wordt. De buurtbewoners kunnen gratis terreinen reserveren voor badminton, volleybal, tennis, basket en minivoetbal.

Dit is een concreet voorbeeld van een 'open beleid' op permanente basis. Het open beleid kan ontwikkeld worden op het vlak van milieu en milieuzorg, verkeersdruk, samenspraak met de buurt, enzovoort.

Met een set criteria die toetst hoe ondernemingen scoren voor open beleid, kan het open ondernemingsbeleid gemeten worden. Dit vraagt echter dat eerst het concept 'open ondernemingsbeleid' verder ontwikkeld en gedefinieerd wordt. Daarna kan aan de hand van een enquêteringsstelsel het open ondernemingsbeleid op stedelijk niveau gemeten worden. Een uitgebreide enquête bij de bedrijven (zoals de VOKA-enquête, enquêtes in het kader van het SPRE) zou in die zin aangevuld kunnen worden; eventueel kan een nieuwe enquête uitgevoerd worden.

183

Cluster

In een leefbare en duurzame stad schakelen ondernemingen zich in in het stedelijk milieu, doen beroep op het aanwezige sociaal-culturele kapitaal en hebben aandacht voor de stedelijke (werkgelegenheids)problematiek. Ze voeren een open communicatie over hun economisch, sociaal en milieubeleid en schrijven zich in in de filosofie van duurzaam ondernemen.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicator over de ruimte-efficiëntie van industrie en diensten en de indicator over de bedrijfsinterne milieuzorg.

Hoofdstuk 4: Veiligheidszorg

Algemeen onveiligheidsgevoel

Het aandeel van de bevolking dat altijd of vaak algemene onveiligheidsgevoelens ervaart.

Definitie

In de survey van de veiligheidsmonitor wordt volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Gebeurt het dat u zich onveilig voelt?' Deze onveiligheidsgevoelens moeten hier gezien worden als het gevoel slachtoffer te worden van normoverschrijdend gedrag. De respondenten konden kiezen tussen vijf antwoordmogelijkheden: altijd, vaak, soms, zelden, nooit. Wie antwoordde met 'altijd' en 'vaak', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) van de bevolking dat altijd of vaak algemene onveiligheidsgevoelens ervaart.				
	1998	2000	2002	2004
Aalst	10,0	15,1	9,7	8,0
Antwerpen	16,5	17,9	17,7	14,8
Brugge	7,3	7,3	6,8	6,3
Genk	10,8	10,9	7,7	10,0
Gent	8,8	13,5	14,0	9,3
Hasselt	9,7	9,3	9,0	6,3
Kortrijk	10,7	10,8	12,8	9,9
Leuven	5,9	6,5	7,4	4,9
Mechelen	26,5	24,6	16,1	19,1
Oostende	10,2	10,2	12,3	9,7
Roeselare	-	-	-	9,1
Sint-Niklaas	8,6	11,4	10,9	13,4
Turnhout	-	-	-	9,4

Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

184

Toelichting

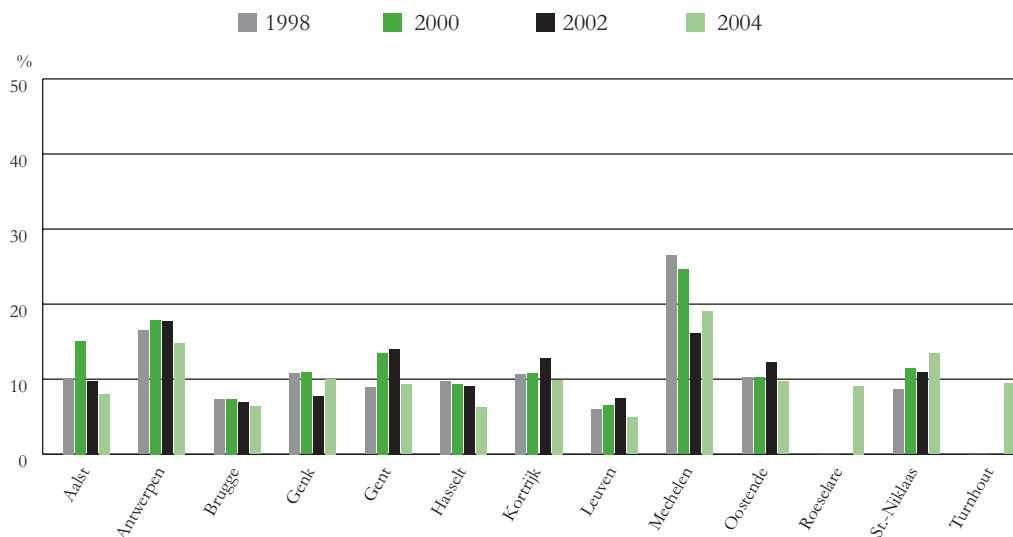
De verschillen tussen de steden zijn hier relatief groot. In Brugge (6,3%), Hasselt (ook 6,3%) en Leuven (4,9%) blijft het onveiligheidsgevoel onder de 7%. In Antwerpen (14,8%), Mechelen (19,1%) en Sint-Niklaas (13,4%) scoort het hoger dan 14%. De andere steden zitten daartussen. Voor Roeselare en Turnhout zijn voor het eerst cijfers beschikbaar. Hun resultaat ligt rond de 10%, op hetzelfde niveau als Genk, Gent, Kortrijk en Oostende.

De evolutie moeten wij hier met de nodige omzichtigheid bekijken omwille van het relatief grote betrouwbaarheidsinterval. Enkel sterke stijgingen of dalingen kunnen wij op een betrouwbare manier interpreteren. Zo zien wij in Mechelen dat er een sterke daling optrad, maar de onveiligheidsgevoelens waren in 1998 en 2000 dan ook zeer hoog. In 2004 steeg dat onveiligheidsgevoel terug tot het hoogste van de centrumsteden. In Aalst, Antwerpen en Hasselt zien we een daling over verschillende jaren, terwijl we in Sint-Niklaas een stijging merken.

Cluster

Deze indicator geeft een globaal beeld van het gevoel van onveiligheid in een stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van de mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de openbare orde,

Aandeel van de bevolking dat altijd of vaak algemene onveiligheidsgevoelens ervaart.

brandveiligheid en milieuhinder. Deze integrale veiligheidszorg heeft plaats op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals het werk, de school, het ondernemen, de verplaatsingen, wonen (ongevallen thuis) en recreatie (overlast).

De onveiligheidsgevoelens zijn maar een deel van de integrale veiligheid in de stad. Bijgevolg dienen wij deze indicator samen te bekijken met indicatoren over misdgedrag, slachtoffersgraad, criminaliteitsgraad inzake diefstal en woninginbraak, verkeersslachtoffers, subjectieve verkeersonveiligheid en verloedering.

Ook de perceptie van de inwoners over het optreden van de politie- en veiligheidsdiensten is een belangrijk element in de integrale veiligheid van de stad.

Validiteit

De opstellers van de veiligheidsmonitor zijn van mening dat deze indicator een globaal beeld geeft van het gevoel van onveiligheid in een stedelijke omgeving. Navraag in de academische wereld leert toch dat de antwoorden op de vraag 'voelt u zich altijd of vaak onveilig?' voor interpretatie vatbaar zijn. Zo zouden bijvoorbeeld hoge onveiligheidsgevoelens kunnen samenvallen met een ontevredenheid over het optreden van de lokale politiediensten.

Academici kiezen een set van vragen over misdgedrag, het al dan niet bezitten van een verdedigingsmiddel en het risico op slachtofferschap om tot geldige uitspraken over onveiligheidsgevoelens te komen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Mijdgedrag

Het aandeel van de inwoners dat altijd of vaak bepaalde gedragingen zegt te mijden omwille van de risico's op onveiligheid.

Definitie

Deze gedragingen, die men zegt te mijden, worden in de veiligheidsmonitor bevestigd aan de hand van vijf vragen:

- a) Gebeurt het dat u bepaalde plekken in uw gemeente mijdt omdat u het niet veilig vindt?
- b) Gebeurt het dat u vermijdt om open te doen voor onbekenden omdat u het niet veilig vindt?
- c) Gebeurt het dat u waardevolle spullen wegbrengt naar een plaats die u veiliger vindt dan uw huis?
- d) Gebeurt het dat u bij duisternis vermijdt om weg te gaan van huis?
- e) Gebeurt het dat u vermijdt om uw kinderen ergens naar toe te laten gaan omdat u vreest voor hun veiligheid?

De respondenten kunnen telkens kiezen tussen vijf antwoordmogelijkheden: altijd, vaak, soms, zelden, nooit.

Het dient nader te worden onderzocht welke vragen zinvol zijn om te aggregeren tot een indicator.

Piste

Vooraleer verdere dataverzameling te beginnen, dienen betrokken onderzoekers van politie en academische wereld een eenduidig voorstel uit te werken tot aggregatie van de informatie over een bepaalde selectie van vragen over het mijdgedrag.

Dit voorstel kan dan besproken worden met vertegenwoordigers van politie (federaal en lokaal), stadsbesturen (preventiediensten) en buurtopbouwwerk. Uit deze bespreking kan een meer gewenste uitwerking van de indicator over het mijdgedrag komen, waarna de beschikbare gegevens verzameld kunnen worden.

Cluster

De integrale veiligheidszorg in een leefbare en duurzame stad richt zich op mensen en hun activiteiten die plaats vinden in een reeks van domeinen zoals het werk en school, ondernemen, verplaatsingen, wonen, ontspanning. Mijdgedrag kan de uitoefening van deze activiteiten sterk belemmeren. Een beleid rond integrale veiligheid besteedt gelijke aandacht aan feiten, onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens.

Wij dienen deze indicator samen te bekijken met andere indicatoren inzake veiligheidsperceptie en criminaliteit, zoals daar zijn: de algemene onveiligheidsgevoelens, de slachtoffersgraad, criminaliteitsgraad inzake diefstal en woningbraak, overlast en verloedering.

Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad

Het aandeel van de inwoners dat altijd of vaak bepaalde plekken in de stad zegt te mijden omwille van de risico's op onveiligheid.

Definitie

In de survey van de veiligheidsmonitor wordt volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Gebeurt het dat u bepaalde plekken in uw gemeente mijdt omdat u het niet veilig vindt?'

De respondenten konden telkens kiezen tussen vijf antwoordmogelijkheden: altijd, vaak, soms, zelden, nooit. Wie antwoordde met 'altijd' en 'vaak', werd in de teller opgenomen.

Het aandeel (%) van de inwoners dat altijd of vaak bepaalde plekken in de stad zegt te mijden omwille van de risico's op onveiligheid.				
	1998	2000	2002	2004
Aalst	12,6	13,2	12,7	12,8
Antwerpen	28,1	29,5	26,6	25,7
Brugge	12,9	11,7	10,7	10,3
Genk	24,4	21,5	17,8	20,3
Gent	17,6	25,4	18,9	17,4
Hasselt	15,8	16,4	13,5	14,3
Kortrijk	19,0	20,7	17,3	16,8
Leuven	10,9	10,4	8,7	11,4
Mechelen	40,5	38,9	29,5	31,6
Oostende	16,5	27,6	19,7	24,5
Roeselare	-	-	-	15,1
Sint-Niklaas	14,5	19,8	22,4	22,2
Turnhout	-	-	-	14,5

Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

187

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief groot. In Leuven en Brugge blijft het mijdgedrag van bepaalde plekken in de stad rond de 10%. In Antwerpen, Genk, Oostende en Sint-Niklaas zegt meer dan één vijfde bepaalde plaatsen in de stad te mijden. In Mechelen loopt dat zelfs op tot bijna een derde.

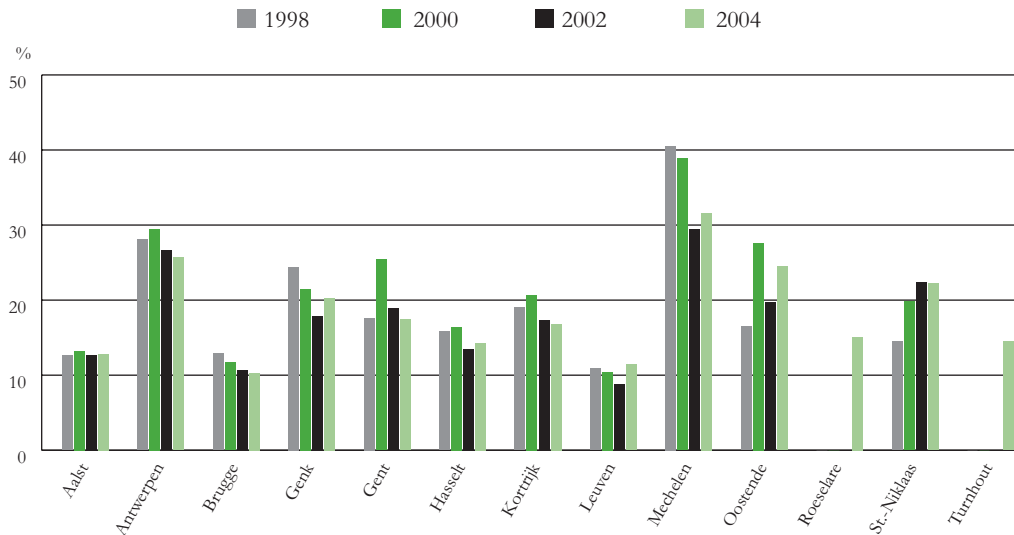
De andere steden zitten daartussen. Voor Roeselare en Turnhout zijn voor het eerst gegevens beschikbaar: ze scoren in de middenmoot, ongeveer vergelijkbaar met Gent, Kortrijk en Hasselt.

De evolutie moeten wij hier met de nodige omzichtigheid bekijken omwille van de beperkte steekproefgrootte. Enkel sterke stijgingen of dalingen kunnen wij op een betrouwbare manier interpreteren. Zo zien wij in Mechelen dat er een sterke daling optreedt, maar het mijdgedrag van bepaalde plekken in de stad was in 1998 dan ook zeer hoog. In de steden Antwerpen, Brugge, Gent en Kortrijk verbetert de situatie. In Sint-Niklaas en Oostende tekent zich een stijgende evolutie af. Meestal is de evolutie grillig of te beperkt om duidelijk te kunnen interpreteren.

Cluster

Dit mijdgedrag geeft een betrouwbaar signaal over het onveiligheidsgevoel in een stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van de mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken, zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de

Het aandeel van de inwoners dat altijd of vaak bepaalde plekken in de stad zegt te mijden omwille van de risico's op onveiligheid.

openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder. Deze integrale veiligheidszorg heeft plaats op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals het werk, de school, het ondernemen, de verplaatsingen, wonen (ongevallen thuis) en recreatie (overlast).

188

Wij dienen deze indicator samen te bekijken met andere indicatoren inzake veiligheidsperceptie en criminaliteit, zoals daar zijn: de algemene onveiligheidsgevoelens, de slachtoffersgraad, criminaliteitsgraad inzake diefstal en woninginbraak, overlast en verloedering.

Validiteit

Experts hebben nu al enkele jaren ervaring met de vragen over het mijddedrag. Ze verkiezen de antwoorden op deze set van vragen boven de vraag naar het algemeen onveiligheidsgevoel, juist omdat ze minder vatbaar voor interpretatie zijn.

Dat neemt niet weg dat men niet zeker weet hoe sterk het mijddedrag correleert met de onveiligheidsgevoelens of de subjectieve dreiging die uitgaat van normoverschrijdend gedrag. Experts zijn vragende partij om verder uit te zoeken welke factoren meespelen in het bepalen van het mijddedrag. Voorlopig bestaat er een consensus onder experts dat het mijddedrag een betrouwbaar signaal is voor het onveiligheidsgevoel. In welke mate andere factoren een rol spelen is nu nog altijd de vraag. Is het mijddedrag ook een signaal voor andere houdingen of percepties zoals: voorzichtigheid, voorzorg, preventie, wantrouwen, verantwoordelijkheid en zorgzaamheid voor de kinderen, ...?

Op basis van de inschatting van experts kiezen wij één van de vragen, als de best beschikbare aanduiding voor de vijf verschillende vormen van mijddedrag die in de Veiligheidsmonitor worden bevroegd. Idealiter moeten de cijfers over de antwoorden op meerdere vragen geaggregeerd worden tot één indicator. Daarvoor is een piste aangeduid in de fiche van de gewenste indicator (mijddedrag).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Slachtofferschaapsgraad

Het aandeel van de inwoners dat minstens één keer het slachtoffer was van bepaalde vormen van misdrijven.

Definitie

In de veiligheidsmonitor wordt het slachtofferschap bevraagd aan de hand van een batterij vragen die betrekking hebben op delicten op huishoudniveau en op persoonsniveau. Voor deze indicator in het kader van de Stadsmonitor wordt gekozen voor de misdrijven op persoonsniveau: (1) diefstal buitenshuis, (2) bedreiging met lichamelijk geweld, (3) lichamelijk geweld, (4) vluchtmisdrijf in het verkeer, (5) andere misdrijven, (6) misdrijf tegen de seksuele moraal. In de survey van de veiligheidsmonitor worden de zes volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:

- Bent u in de afgelopen 12 maanden buitenshuis bestolen geweest (niet diefstallen van voertuigen)?
- Bent u in de afgelopen 12 maanden slachtoffer geworden van lichamelijk geweld?
- Bent u in de afgelopen 12 maanden bedreigd met lichamelijk geweld, zonder dat deze dreiging werd uitgevoerd?
- Bent u in de afgelopen 12 maanden slachtoffer geweest van een vluchtmisdrijf in het verkeer?
- Bent u in de afgelopen 12 maanden lastig gevallen geweest omwille van seksuele redenen?
- Bent u in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer geworden van andere strafbare feiten of misdrijven?

De respondenten konden telkens kiezen tussen drie antwoordmogelijkheden: ja, neen, geen antwoord. Wie op één of meer van de vragen met 'ja' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) bevolking dat minstens één keer slachtoffer was			
	2000	2002	2004
Aalst	17,4	20,2	12,7
Antwerpen	26,1	22,5	18,4
Brugge	14,0	17,0	14,5
Genk	13,0	14,8	11,3
Gent	23,0	20,5	18,3
Hasselt	19,2	16,7	13,7
Kortrijk	16,9	12,5	10,2
Leuven	19,1	18,3	14,4
Mechelen	21,7	17,6	19,1
Oostende	15,8	15,1	18,0
Roeselare	-	-	11,6
Sint-Niklaas	21,4	16,8	19,4
Turnhout	-	-	14,8

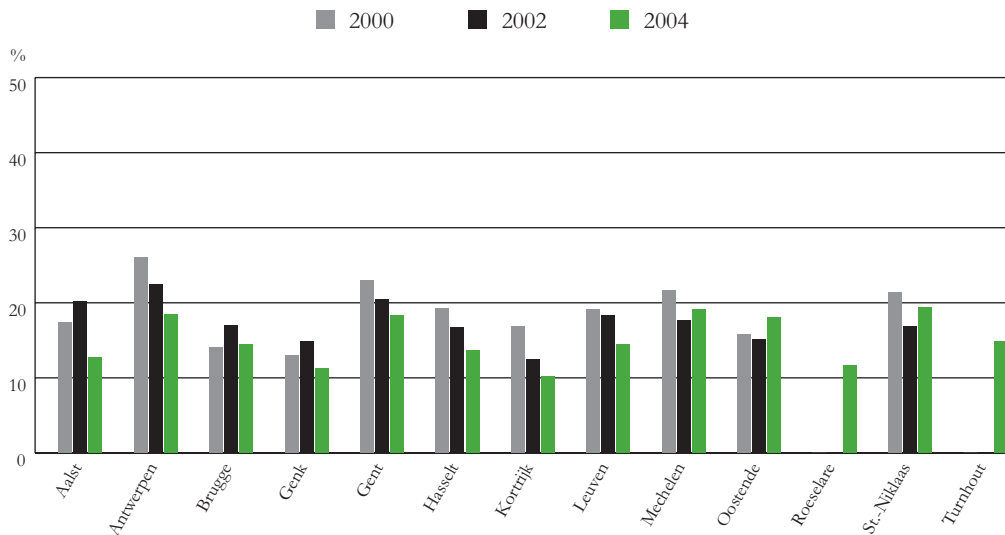
Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief beperkt. In alle steden blijft de slachtofferschaapsgraad in 2004 onder de 20%. De laagste scores noteren we in Kortrijk, Genk en Roeselare (minder dan 12%), de hoogste scores in Sint-Niklaas, Mechelen, Antwerpen en Gent. De andere steden zitten daartussen. Sinds 2004 zijn er ook voor Roeselare en Turnhout cijfers beschikbaar.

De evolutie moeten wij hier met de nodige omzichtigheid bekijken omwille van de beperkte steekproefgrootte. Enkel sterke stijgingen of dalingen kunnen wij op een betrouwbare manier interpreteren. Vijf steden kennen twee opeenvolgende verminderingen van de slachtofferschaapsgraad: Antwerpen (-8%), Kortrijk (-7%), Hasselt (-6%), Gent (-5%) en Leuven (-5%). Bij de andere steden is er schommeling. In geen enkele stad is zijn er twee opeenvolgende stijgingen.

Aandeel bevolking dat minstens één keer slachtoffer was

Cluster

190

De indicator over het slachtofferschap zegt vooral iets over de criminaliteit in de stad. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van de mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken, zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder. Deze integrale veiligheidszorg heeft plaats op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals het werk, de school, het ondernemen, de verplaatsingen, wonen (ongevallen thuis) en recreatie (overlast).

De onderzoekers vinden het aangewezen om deze indicator in relatie te brengen met de indicatoren over de geregistreerde criminaliteit. In de Stadsmonitor zijn de criminaliteitsgraad inzake diefstal en woninginbraak opgenomen. Uit de politionele criminaliteitsstatistieken kunnen nog bijkomende criminaliteitsgraden opgemaakt worden. Slachtofferschap wordt ook in verband gebracht met het algemeen onveiligheidsgevoel, het mijddedrag, de verkeersslachtoffers, de subjectieve verkeersonveiligheid en het intra-familiaal geweld.

Validiteit

In de veiligheidsmonitor wordt het slachtofferschap bevraagd aan de hand van een batterij vragen (zie definitie). De slachtof-

ferschapsgraad heeft dus betrekking op een reeks van diverse strafbare feiten. Slachtofferschap van normoverschrijdend gedrag dat niet strafbaar gesteld is valt niet onder deze definitie.

Er wordt ook onderscheid gemaakt tussen delicten op huishoudniveau en op persoonsniveau. Delicten op huishoudniveau zijn: (1) poging tot inbraak, (2) inbraak in woning met diefstal, (3) vernieling, (4) diefstal van een auto, (5) diefstal uit een auto, (6) vernieling aan een auto, (7) diefstal van een motor, (8) vernieling aan een motor, (9) diefstal van een fiets, (10) diefstal van een bromfiets. Delicten op persoonsniveau zijn: (1) diefstal buitenshuis, (2) bedreiging met lichamelijk geweld, (3) lichamelijk geweld, (4) vluchtmisdrijf in het verkeer, (5) andere misdrijven, (6) misdrijf tegen de seksuele moraal. In deze indicator wordt gekozen voor de delicten op persoonsniveau.

Tegelijkertijd merken onderzoekers op dat de keuze voor het persoonsniveau omwille van technische redenen ook een beperking van deze indicator met zich meebrengt, want bijvoorbeeld een diefstal van een fiets of bromfiets heeft betrekking op het slachtofferschap van een persoon.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Criminaliteitsgraad voor autodiefstal

Dit is de som van de geregistreerde autodiefstallen per 1.000 inwoners.

Definitie

Autodiefstal heeft in de politiewereld betrekking op vijf criminele feiten, namelijk: (1) + (2) diefstal van een auto, zonder geweld of bedreiging, al dan niet met verzwarende omstandigheden, (3) + (4) diefstal van een auto, met geweld of bedreiging, al dan niet met verzwarende omstandigheden, en (5) diefstal van een auto met geweld of bedreiging, met verzwarende omstandigheden, met wapens. De cijfers van de 5 soorten autodiefstal worden samengeteld en komen in de teller. In de noemer staat het aantal inwoners van de desbetreffende stad.

De som van de geregistreerde autodiefstallen per 1000 inwoners.						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aalst	1,3	1,0	1,2	0,8	0,8	0,8
Antwerpen	4,5	4,0	3,9	3,2	3,3	2,7
Brugge	1,4	1,5	0,7	0,7	0,6	0,6
Genk	2,9	2,9	2,4	1,7	1,1	1,4
Gent	3,0	2,5	2,3	1,9	1,3	1,0
Hasselt	5,2	5,6	5,9	2,3	1,6	1,5
Kortrijk	2,7	2,0	1,8	1,6	1,1	1,1
Leuven	2,5	1,8	1,5	1,5	1,0	1,1
Mechelen	2,4	2,3	1,9	1,5	1,6	1,2
Oostende	2,9	2,1	2,2	1,5	1,5	1,4
Roeselare	1,2	1,1	0,7	0,7	0,7	0,7
Sint-Niklaas	1,4	1,5	1,3	0,8	0,8	0,7
Turnhout	1,6	1,8	2,3	1,0	1,1	1,2

Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

192

Toelichting

De omvang van de autodiefstal is in alle steden beperkt tot minder dan 2 per duizend inwoners, behalve in Antwerpen (2,65 gestolen wagens per 1000 inwoners). Opvallend is wel het relatief hoge cijfer in Hasselt voor de jaren 2000-2002. In 2005 werd in Aalst, Brugge, Gent, Roeselare en Sint-Niklaas minder dan één auto per duizend inwoners gestolen. In de steden Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende en Turnhout schommelt dit in 2005 tussen de 1 en de 2 auto's per 1.000 inwoners.

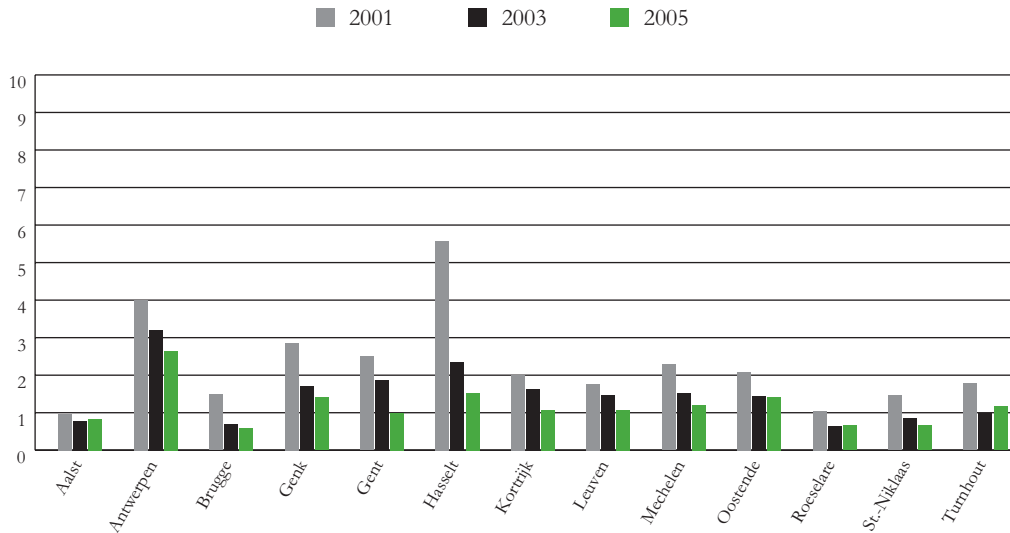
De cijfers zijn gebaseerd op de plaats waar het misdrijf werd gepleegd, waardoor ze ook betrekking hebben op auto's van stadsbezoekers. Het aantal personen dat in een stad aanwezig is kan in grote mate verschillen van het daadwerkelijk aantal bewoners (noemer).

Bekijken wij de evolutie van de autodiefstallen, dan zien wij dat het aantal autodiefstallen in alle steden daalt, zeker in 2003. Er zijn wel sterke jaarlijkse schommelingen, maar dat wordt mede veroorzaakt door het beperkt absolute aantal van de autodiefstallen.

Cluster

De indicator over de autodiefstal zegt iets over de criminaliteit in de stad. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van de mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken, zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de openbare orde, brand-

De som van de geregistreerde autodiefstallen per 1.000 inwoners.

veiligheid en milieuhinder. Deze integrale veiligheidszorg heeft plaats op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals het werk, de school, het ondernemen, de verplaatsingen, wonen (ongevallen thuis) en recreatie (overlast).

Autodiefstal is maar één van vele verschillende soorten diefstallen, waarmee de politie regelmatig in de praktijk mee wordt geconfronteerd. Al die soorten diefstallen worden gecatalogiseerd in 10 criminele figuren: (1) autodiefstal, (2) bromfietsdiefstal, (3) motordiefstal, (4) fietsdiefstal, (5) handtasdiefstal, (6) havendiefstal, (7) winkeldiefstal, (8) hold-up, (9) inbraak in woning en (10) diefstal in auto's.

Al deze verschillende soorten diefstallen vormen een relevante aanduiding van de criminaliteit in de stad. De feiten inzake de criminaliteit zijn maar één van de drie belangrijke onderdelen van de integrale veiligheid in de stad. Bijgevolg dienen wij deze indicator samen te bekijken met indicatoren over veiligheidsperceptie en onveiligheidsrisico's.

De onderzoekers vinden het aangewezen om deze indicator ook in relatie te brengen met de indicatoren over de slachtoffersgraad. In de Stadsmonitor is een algemene slachtoffersgraad opgenomen. Autodiefstal wordt ook in verband gebracht met het algemeen onveiligheidsgevoel.

Validiteit

De indicatoren met de criminaliteitsgraden beogen de criminaliteit, in het bijzonder de daden met een sterk bedreigend karakter, op een synthetische manier in beeld te brengen. Deze bedreigende criminaliteit verhoogt het gevoel van algemene onveiligheid en maakt een stadsomgeving onaantrekkelijk. Autodiefstal wordt door de bevolking als sterk bedreigend ervan, zeker omdat de impact op de kwaliteit van het leven vrij groot kan zijn.

Waakzaamheid is wel noodzakelijk in de interpretatie van de data. Met volgende elementen dient men rekening te houden:

- Een schommeling in de cijfers kan op meer duiden dan een reële stijging of daling van criminele feiten. Het kan een gevolg zijn van een (plaatselijk) gevoerd beleid: prioriteiten en doelgroepenbeleid, pro-actieve werking van de lokale politie, het beleid van andere instanties (bijvoorbeeld verzekeringsmaatschappijen), ...

- De cijfers zijn gebaseerd op de plaats waar het misdrijf werd gepleegd. Het aantal personen dat in een stad aanwezig is kan in grote mate verschillen van het daadwerkelijk aantal bewoners (noemer). Ook omgekeerd is dit het geval: auto's die gestolen worden buiten de stadsgrenzen maar eigendom zijn van een inwoner uit een stad zijn niet in deze data opgenomen. In geen geval kunnen de steden onderling vergeleken worden.
- De geregistreerde feiten zijn vastgesteld door de politiediensten. Afhankelijk van de meldingsbereidheid van de bevolking geven ze al of niet een beeld van de totaal gepleegde criminaliteit. De meldingsbereidheid voor autodiefstal is hoog.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Criminaliteitsgraad voor handtasdiefstal

Dit is de som van de geregistreerde gevallen van handtasdiefstal per 1.000 inwoners.

Definitie

Handtasdiefstal heeft in de politiewereld betrekking op drie criminele feiten, namelijk: (1) handtasdiefstal zonder geweld en zonder verzwarende omstandigheden, (2) + (3) handtasdiefstal met geweld, al dan niet met verzwarende omstandigheden. De cijfers van de 3 soorten handtasdiefstal worden samengeteld en komen in de teller.

De som van de geregistreerde gevallen van handtasdiefstal per 1.000 inwoners						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aalst	0,73	0,88	0,69	0,72	0,65	0,52
Antwerpen	2,55	3,55	3,88	3,48	3,04	2,55
Brugge	0,36	1,36	1,47	2,13	1,49	0,71
Genk	0,38	0,75	0,65	0,35	0,28	0,41
Gent	1,17	1,71	1,93	1,80	1,48	1,93
Hasselt	1,15	2,14	1,58	1,23	0,86	0,61
Kortrijk	0,37	0,55	0,86	0,70	0,60	0,71
Leuven	0,62	0,54	1,03	0,96	0,44	0,22
Mechelen	1,09	1,97	1,71	1,48	0,53	1,10
Oostende	1,32	1,22	1,26	1,04	0,58	0,64
Roeselare	0,55	0,74	0,85	0,45	0,36	0,72
Sint-Niklaas	0,73	0,83	0,84	0,42	0,35	0,98
Turnhout	1,81	2,45	1,02	0,71	0,81	0,73

Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

195

Toelichting

De omvang van de handtassendiefstal is in de meeste steden beperkt tot minder dan 1 per duizend inwoners, behalve in Antwerpen, Gent en Mechelen.

De cijfers zijn gebaseerd op de plaats waar het misdrijf werd gepleegd, waardoor ze ook betrekking hebben op handtassen van stadsbezoekers. Het aantal personen dat in een stad aanwezig is kan in grote mate verschillen van het aantal geregistreerde bewoners (noemer).

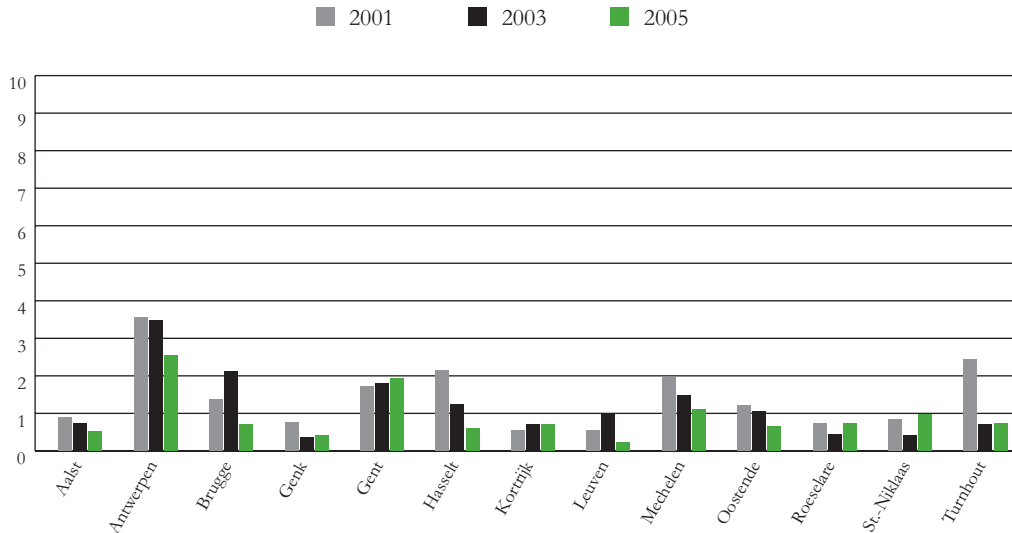
Vergelijken we de handtassendiefstallen in de periode 2001-2002 met de periode 2004-2005, dan zien we grosso modo een daling in de steden. In sommige steden is er zelfs een halvering van de handtassendiefstal. Er zijn wel sterke jaarlijkse schommelingen, maar dat wordt mede veroorzaakt door het beperkt absoluut aantal handtassendiefstallen.

Cluster

Handtasdiefstal is een indicatie voor de criminaliteit in de stad. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van de mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken, zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder. Deze integrale veiligheidszorg heeft plaats op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals het werk, de school, het ondernemen, de verplaatsingen, wonen (ongevallen thuis) en recreatie (overlast).

Handtasdiefstal is maar één van vele verschillende soorten diefstallen waarmee de politie regelmatig in de praktijk mee wordt geconfronteerd. Al die soorten diefstallen worden gecatalogiseerd in 10 criminele figuren: (1) autodiefstal, (2) bromfietsdiefstal, (3) motordiefstal, (4) fietsdiefstal, (5) handtasdiefstal, (6) havendiefstal, (7) winkeldiefstal, (8) hold-up, (9) inbraak in woning en (10) diefstal in auto's.

De som van de geregistreerde gevallen van handtasdiefstal per 1.000 inwoners.

Al deze verschillende soorten diefstallen vormen een relevante aanduiding van de criminaliteit in de stad. De feiten inzake de criminaliteit zijn maar één van de drie belangrijke onderdelen van de integrale veiligheid in de stad. Bijgevolg dienen wij deze indicator samen te bekijken met indicatoren over veiligheidsperceptie en onveiligheidsrisico's. De onderzoekers vinden het aangewezen om deze indicator ook in relatie te brengen met de indicatoren over de slachtoffersgraad. Handtasdiefstal wordt ook in verband gebracht met het algemeen onveiligheidsgevoel en mijddedrag.

Validiteit

De indicatoren met de criminaliteitsgraden beogen de criminaliteit, in het bijzonder de daden met een sterk bedreigend karakter, op een synthetische manier in beeld te brengen. Deze bedreigende criminaliteit verhoogt het gevoel van algemene onveiligheid en maakt een stadsomgeving onaantrekkelijk. Handtasdiefstal is eerder een indicator voor een aantal misdrijven dat gerelateerd kan worden aan inbreuken op de lichamelijke integriteit.

Waakzaamheid is wel noodzakelijk in de interpretatie van de data. Met volgende elementen dient men rekening te houden:

- Schommeling in de cijfers kan op meer duiden dan een reële stijging of daling van criminele feiten. Het kan een gevolg zijn van een (plaatselijk) gevoerd beleid: prioriteiten en doelgroepenbeleid, pro-actieve werking van de lokale politie, het beleid van andere instanties (bijvoorbeeld verzekeringsmaatschappijen), ...
- De cijfers zijn gebaseerd op de plaats waar het misdrijf werd gepleegd. Het aantal personen dat in een stad aanwezig is kan in grote mate verschillen van het daadwerkelijk aantal bewoners (noemer). Ook omgekeerd geldt deze redenering: inwoners wier handtas wordt gestolen buiten de stadsgrenzen worden niet in deze cijfers opgenomen. In geen geval mogen de steden onderling vergeleken worden.
- De geregistreerde feiten zijn vastgesteld door de politiediensten. Afhankelijk van de meldingsbereidheid van de bevolking geven ze al of niet een beeld van de totaal gepleegde criminaliteit. De meldingsbereidheid voor handtasdiefstal is redelijk hoog en zou een betrouwbaar beeld geven van de realiteit.

Criminaliteitsgraad voor woninginbraak

Dit is de som van de geregistreerde vormen van woninginbraak per 1.000 inwoners.

Definitie

De gewelddadige misdrijven tegen de eigendom hebben betrekking op 12 criminele feiten inzake diefstallen in een woning met verzwarende omstandigheden. Het gaat om volgende feiten: (1), (2), (3) en (4) diefstal in de woning zonder geweld of bedreiging met als verzwarende omstandigheden inbraak, inklimming, valse sleutels of een combinatie ervan; (5), (6), (7) + (8) diefstal in de woning met geweld of bedreiging met als verzwarende omstandigheden inbraak, inklimming, valse sleutels of een combinatie ervan; (9), (10), (11) + (12) diefstal in de woning met geweld of bedreiging, met wapens en met als verzwarende omstandigheden inbraak, inklimming, valse sleutels of een combinatie ervan. De cijfers van de 12 soorten diefstal in een woning worden samengeteld en komen in de teller.

De som van de geregistreerde vormen van woninginbraak per 1.000 inwoners						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aalst	4,4	3,1	4,7	5,6	3,4	4,2
Antwerpen	12,3	11,0	11,0	8,5	7,9	10,5
Brugge	5,3	6,9	5,0	4,5	3,4	5,3
Genk	5,3	4,9	6,5	4,7	3,7	3,9
Gent	6,0	6,7	6,6	6,1	6,2	6,7
Hasselt	10,8	8,7	8,8	5,8	4,0	4,1
Kortrijk	4,6	3,4	3,4	3,7	3,8	3,4
Leuven	7,6	7,0	6,7	5,4	3,3	3,5
Mechelen	10,2	6,6	6,9	6,0	4,0	5,0
Oostende	4,4	3,9	4,1	2,5	3,6	3,6
Roeselare	5,0	5,0	3,4	4,0	3,9	4,1
Sint-Niklaas	6,3	7,5	6,3	4,7	5,0	3,9
Turnhout	4,2	5,4	5,2	4,0	3,3	3,5

Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

197

Toelichting

In 2005 variëren de verschillen tussen de centrumsteden tussen 3 en 7 promille. Enkel in Antwerpen zijn er meer woninginbraken (10,5 per 1000 inwoners).

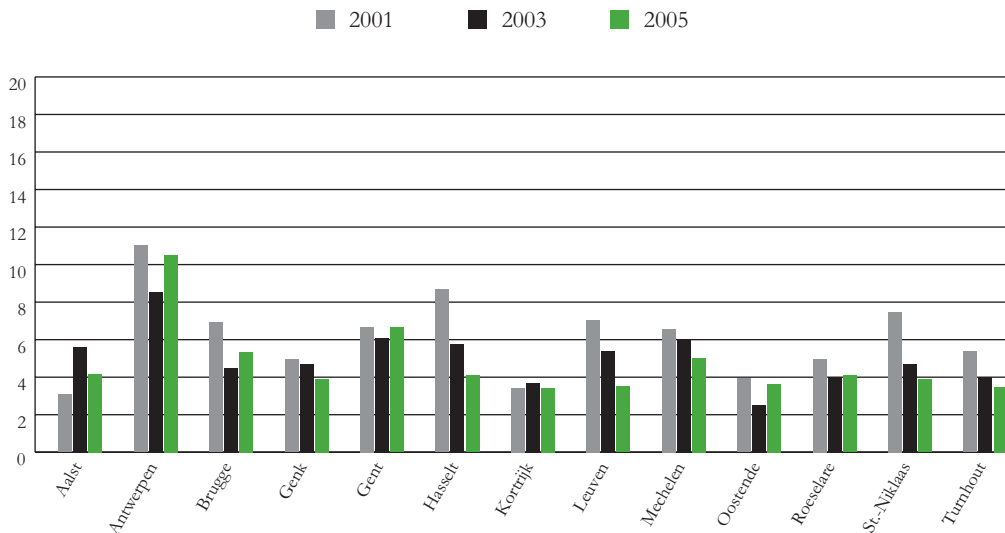
Vergelijken we de woninginbraken in de periode 2001-2002 met de periode 2004-2005, dan zien we grosso modo een daling in de steden. We zien een sterk dalende tendens in die steden waar het aantal woninginbraken in 2000 erg hoog was, namelijk in Hasselt, Leuven en Sint-Niklaas. In de meeste steden tekent er zich een zichtbare daling van het aantal woninginbraken af.

Er zijn wel soms sterke jaarlijkse schommelingen, maar dat wordt mede veroorzaakt door het beperkte aantal woninginbraken.

Cluster

De indicator over de woninginbraak zegt iets over de criminaliteit in de stad. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van de mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken, zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de openbare orde, brand-

De som van de geregistreerde vormen van woninginbraak per 1.000 inwoners.

veiligheid en milieuhinder. Deze integrale veiligheidszorg heeft plaats op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals het werk, de school, het ondernemen, de verplaatsingen, wonen (ongevallen thuis) en recreatie (overlast).

198

Woninginbraken zijn maar één van vele verschillende soorten diefstallen, waarmee de politie regelmatig in de praktijk mee wordt geconfronteerd. Al die soorten diefstallen worden gecatalogiseerd in 10 criminele figuren: (1) autodiefstal, (2) bromfietsdiefstal, (3) motordiefstal, (4) fietsdiefstal, (5) handtasdiefstal, (6) havendiefstal, (7) winkeldiefstal, (8) hold-up, (9) inbraak in woning en (10) diefstal in auto's.

Al deze verschillende soorten diefstallen vormen een relevante aanduiding van de criminaliteit in de stad. De feiten inzake de criminaliteit zijn maar één van de drie belangrijke onderdelen van de integrale veiligheid in de stad. Bijgevolg dienen wij deze indicator samen te bekijken met indicatoren over veiligheidsperceptie en onveiligheidsrisico's. De onderzoekers vinden het aangewezen om deze indicator ook in relatie te brengen met de indicatoren over de slachtoffersgraad. Woninginbraak wordt ook in verband gebracht met het algemeen onveiligheidsgevoel.

Validiteit

De indicatoren met de criminaliteitsgraden beogen de criminaliteit, in het bijzonder de daden met een sterk bedreigend karakter, op een synthetische manier in beeld te brengen. Deze bedreigende criminaliteit verhoogt het gevoel van algemene onveiligheid en maakt een stadsomgeving onaantrekkelijk. Woninginbraak wordt door de bevolking als sterk bedreigend ervaren, zeker omdat de impact op de kwaliteit van het leven vrij groot kan zijn.

Waakzaamheid is wel noodzakelijk in de interpretatie van de data. Met volgende elementen dient men rekening te houden:

- Schommeling in de cijfers kan op meer duiden dan een reële stijging of daling van criminele feiten. Het kan een gevolg zijn van een (plaatselijk) gevoerd beleid: prioriteiten en doelgroepenbeleid, pro-actieve werking van de lokale politie, het beleid van andere instanties (bijvoorbeeld verzekeringsmaatschappijen), ...
- Het aantal personen die in de stad gedomicilieerd (noemer) zijn en het aantal personen die daadwerkelijk in de stad wonen verschilt. Dit kan bijvoorbeeld in studentensteden leiden tot een overschatting van de criminaliteitsgraad voor woninginbraak.

- De geregistreerde feiten zijn vastgesteld door de politiediensten. Afhankelijk van de meldingsbereidheid van de bevolking geven ze al of niet een beeld van de totaal gepleegde criminaliteit. Woninginbraken worden over het algemeen goed gemeld bij de politie zodat de cijfers een betrouwbaar beeld geven.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Verkeersslachtoffers

Aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners

Definitie

Doden zijn de personen die onmiddellijk overleden of dodelijk gewond waren en binnen de 30 dagen na de datum van het ongeval stierven. Zwaargewonden zijn de personen die bij een verkeersongeval gewond werden (maar niet dodelijk) en wier toestand een opname in het ziekenhuis van tenminste 24 uur noodzaakte.

Aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners.				
	1993-95	1996-98	1999-2001	2002-2004
Aalst	10,2	9,7	6,0	7,0
Antwerpen	7,2	6,9	5,6	7,1
Brugge	12,9	10,7	9,1	6,1
Genk	24,0	16,8	18,6	11,5
Gent	8,0	7,7	6,4	8,6
Hasselt	24,9	24,9	16,4	9,2
Kortrijk	16,1	13,2	13,5	10,6
Leuven	5,0	4,6	4,4	4,5
Mechelen	18,3	12,5	11,3	8,8
Oostende	17,4	15,7	10,7	5,4
Roeselare	12,6	11,3	10,5	8,8
Sint-Niklaas	14,7	13,5	13,6	8,5
Turnhout	10,2	10,9	12,2	13,2

Bron teller: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (SEI, voormalig NIS) van de federale overheid.
Bron noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering op basis van SEI

200

Toelichting

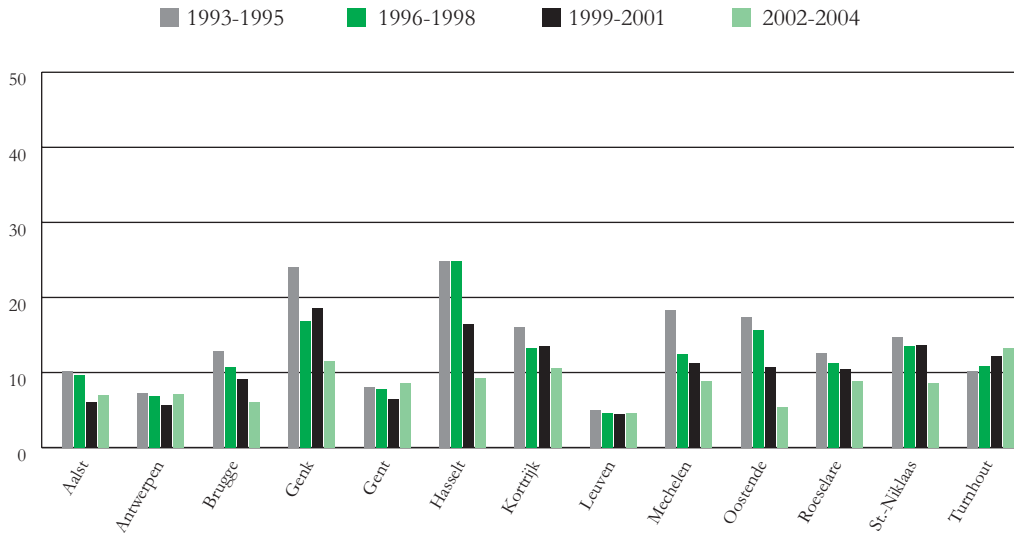
In Leuven en Oostende waren er in 2002-2004 gemiddeld ongeveer 5 verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners per jaar. In Genk, Kortrijk en Turnhout waren er 10 of meer verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners per jaar. De andere steden zitten daartussen, met voor de meest recente periode eerder hoge cijfers voor Gent, Hasselt, Mechelen, Roeselare en Sint-Niklaas. De oorzaak moet vooral gezocht worden in een combinatie van een relatief intensief gebruikt wegennet ten opzichte van de eigen bevolking. We merken op dat deze ongevallenstatistiek een onderschatting van de realiteit is.

Bekijken wij de evolutie, dan zien wij een dalende tendens van het aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers ten opzichte van het aantal inwoners in het gros van de steden. Vaak gaat het om een halvering in vergelijking met begin jaren '90. In Antwerpen, Gent en Leuven is de situatie eerder stabiel.

Cluster

De indicator over de verkeersslachtoffers zegt iets over de verkeersveiligheid in de stad. In een leefbare en duurzame stad wil men de verkeersveiligheid bevorderen. De zorg voor de verkeersveiligheid kadert in een integrale aanpak van de veiligheidszorg waarbij systematisch een reeks van problemen wordt aangepakt, zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder. Deze integrale veiligheidszorg heeft plaats op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals het werk, de school, het ondernemen, de verplaatsingen, wonen (ongevallen thuis) en recreatie (overlast).

Aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners.

De verkeersslachtoffers zijn een indicator voor slechts één domein waarop de bekommernis inzake de integrale veiligheid in de stad van toepassing is, namelijk het mobiliteitsdomein. Om een meer compleet beeld te krijgen van de integrale veiligheid in de stad moet men over cijfers beschikken uit andere domeinen (arbeidsvloer, woning, ontspanningsactiviteiten, ...)

Op het vlak van verkeersveiligheid worden de cijfers over verkeersslachtoffers algemeen als een belangrijke indicator beschouwd. Om een meer compleet beeld te krijgen op de verkeersveiligheid is het aangewezen om bijkomende gegevens over de oorzaken van de onveiligheid (risicogedrag, alcoholgebruik, overdreven snelheid en andere overtredingen, aard van de weginrichting) te gebruiken. De indicator inzake verkeersslachtoffers is een cijfer voor de hele gemeente, dat niet de locatie en het vervoersmiddel in beeld brengt. Daarom zouden extra gegevens inzake de concentraties of knelpunten (blackpoints), de verkeersongevallen en de betrokken vervoermiddelen, de risicograd van zwakke weggebruikers, autobestuurders of autopassagiers ook aangewezen zijn.

Deze indicator geeft een eerder objectiverend beeld van de verkeersonveiligheid en kan daarom ook aangevuld worden met indicatoren over de subjectieve verkeersonveiligheid zoals de beleving van onaangepaste snelheid.

Validiteit

De cijfers van SEI (voorheen NIS) zijn gebaseerd op een registratie van ongevallen door lokale en federale politie. Vergelijking met de data uit de processen-verbaal van het parket heeft uitgewezen dat deze cijfers een sterke onderschatting zijn van de realiteit: ze geven slechts het topje van de ijsberg weer.

De cijfers van verkeersslachtoffers moeten in hun juiste context geplaatst worden want de stijging van het autogebruik en van het aantal verplaatsingen, maar ook een uitgebreider wegennet doet de kans op ongevallen toenemen. Elke noemer waardoor we het aantal verkeersslachtoffers delen leidt tot een andere interpretatie: het aantal verkeersongevallen, het aantal inwoners, het aantal km wegen, het aantal km verplaatsingen over de weg, het aantal sterfgevallen...

Experts wijzen er op dat de mobiliteitsdiensten vanuit de stad weinig of geen inspraak hebben met wat er gebeurt op de nationale wegen. In ieder geval is het zo dat de centrumsteden 'toevallig'

langs een autosnelweg liggen. Ook de autosnelweg maakt deel uit van de mobiliteit van een stad. De Stadsmonitor hoeft niet enkel een beeld te geven van de domeinen waarop de stad een rechtstreekse bevoegdheid heeft.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

ER ZYN GEEN
VEILIGE BOMAUTO'S MEER

Subjectieve verkeersonveiligheid in de buurt

Dit is het aandeel inwoners dat de subjectieve verkeersonveiligheid als een probleem in de buurt beschouwt.

Definitie

In de survey van de veiligheidsmonitor worden drie vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad (behalve Roeselare en Turnhout) over hun beleving van de buurtgebonden verkeersonveiligheid:

- a) Ervaart u onaangepaste snelheid als een probleem in uw buurt?
- b) Ervaart u agressief verkeersgedrag als een probleem in uw buurt?
- c) Ervaart u aanrijdingen als een probleem in uw buurt?

De respondenten kunnen telkens kiezen tussen vijf antwoordmogelijkheden: helemaal wel, eerder wel, eerder niet, helemaal niet en weet niet.

Het dient nader te worden onderzocht welke vragen zinvol zijn om te aggregeren tot één indicator.

Piste

Vooraleer verdere dataverzameling te beginnen, dienen betrokken onderzoekers van politie en academische wereld een eenduidig voorstel uit te werken om te komen tot aggregatie van de informatie van een bepaalde selectie van vragen over de subjectieve verkeersonveiligheid.

Dit voorstel moet worden besproken met vertegenwoordigers van politie (federaal en lokaal), stadsbesturen (mobiliteitsdiensten), buurtopbouwwerk en verenigingen van weggebruikers. Uit deze bespreking kan dan een meer gewenste uitwerking komen van de indicator over de subjectieve verkeersonveiligheid in de buurt.

203

Cluster

In een leefbare en duurzame stad neemt de verkeersveiligheid toe. Daarbij gaat de aandacht vooral naar preventie, infrastructurele oplossingen en handhaving. Zich onveilig voelen in het verkeer in de onmiddellijke omgeving is een belangrijke bron van onveiligheidsgevoelens. Verkeersonveiligheid maakt daarom ook deel uit van de integrale veiligheidszorg in een leefbare en duurzame stad, waarbij het beleid zich richt op mensen en hun activiteiten die plaats vinden in een hele reeks van domeinen zoals het werk en de school, ondernemen, verplaatsingen, wonen, ontspanning.

De verkeersslachtoffers zijn een indicator voor slechts één domein waarop de bekommernis inzake de integrale veiligheid in de stad van toepassing is, namelijk het mobiliteitsdomein. Om een meer compleet beeld te krijgen van de integrale veiligheid in de stad moet men over cijfers beschikken uit andere domeinen (arbeidsvloer, woning, ontspanningsactiviteiten, ...).

Het fenomeen van de verkeersonveiligheid kan men zowel objectief als subjectief benaderen. In de objectiverend benadering worden de verkeersongevallen in het algemeen als een zeer relevante indicator beschouwd. Daarnaast bestaan er complementaire gegevens: de oorzaken van de onveiligheid (risicogedrag, alcoholgebruik, overdreven snelheid en andere overtredingen, aard van de weginrichting, hindernissen), de ongevallen zelf, de concentraties of knelpunten (blackpoints), de betrokken vervoermiddelen, de risicograad van zwakke weggebruikers, autobestuurders of autopassagiers, ...

De subjectieve beleving van de verkeersonveiligheid bestaat ook uit verschillende onderdelen, namelijk beleving van onaangepaste snelheid, beleving van agressief verkeersgedrag, ervaring van aanrijdingen, ervaring van bijna-accidenten, ...

Onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt

Dit is het aandeel inwoners dat de onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt als een probleem beschouwt.

Definitie

In de survey van de veiligheidsmonitor wordt volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Ervaart u onaangepaste snelheid als een probleem in uw buurt?' De respondenten konden telkens kiezen tussen vijf antwoordmogelijkheden: helemaal wel, eerder wel, eerder niet, helemaal niet en weet niet. Wie antwoordde met 'helemaal wel' en 'eerder wel' werd in de teller opgenomen.

Het aandeel (%) inwoners dat de onaangepaste snelheid van het verkeer als een probleem in de buurt beschouwt.				
	1998	2000	2002	2004
Aalst	72,3	63,8	65,1	63,0
Antwerpen	69,3	58,9	59,7	52,7
Brugge	68,4	67,1	60,6	51,4
Genk	71,1	63,4	59,9	55,7
Gent	68,1	63,1	65,2	61,3
Hasselt	73,5	60,3	62,0	50,4
Kortrijk	70,5	53,7	55,4	55,2
Leuven	74,3	57,1	61,1	54,3
Mechelen	67,1	63,1	63,4	59,8
Oostende	64,3	58,5	55,4	51,9
Roeselare	-	-	-	62,4
Sint-Niklaas	73,5	69,4	66,3	62,4
Turnhout	-	-	-	49,6

Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

204

Toelichting

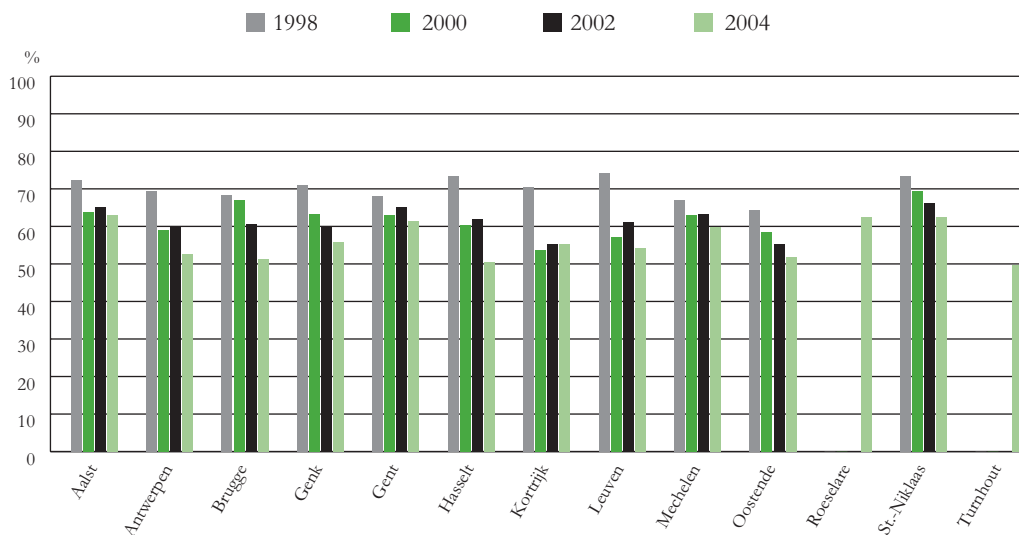
Wat opvalt is dat het aandeel van de mensen dat de onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt als een probleem beschouwt in elke centrumstad hoger is dan 50%, met uitzondering van Turnhout. De verschillen tussen de steden zijn beperkt. In Antwerpen, Brugge, Hasselt, Oostende en Turnhout is dat aandeel voor 2004 ongeveer 50%. In Aalst, Gent, Roeselare en Sint-Niklaas scoort dat aandeel lichtjes hoger dan 60%. De andere steden zitten daar tussenin.

De evolutie moeten wij hier met de nodige omzichtigheid bekijken omwille van de beperkte steekproefgrootte. Enkel sterke stijgingen of dalingen kunnen wij op een betrouwbare manier interpreteren. We kunnen toch wel stellen dat het aandeel van mensen dat de onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt als een probleem beschouwt daalt in alle steden.

Cluster

De indicator over de onaangepaste snelheid in de buurt zegt iets over de subjectieve verkeersveiligheid in de stad. In een leefbare en duurzame stad wil men voor de verkeersveiligheid bevorderen. De zorg voor de verkeersveiligheid kadert in een integrale aanpak van de veiligheidszorg waarbij systematisch een reeks van problemen worden aangepakt, zoals de criminaliteit, overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder. Deze subjectieve verkeersveiligheid is ook een belangrijk kenmerk van een kwalitatieve woonomgeving in de stad.

Het aandeel inwoners dat de onaangepaste snelheid van het verkeer als een probleem in de buurt beschouwt.

Het fenomeen van de verkeersonveiligheid kan men zowel objectief als subjectief benaderen. In de objectiverende benadering worden de verkeersongevallen in het algemeen als zeer relevante indicator beschouwd. Daarnaast bestaan er complementaire gegevens: de oorzaken van de onveiligheid (risicogedrag, alcoholgebruik, overdreven snelheid en andere overtredingen, de aard van de weginrichting, hindernissen), de ongevallen zelf, de concentraties of knelpunten (blackpoints), de betrokken vervoermiddelen, de risicograad van zwakke weggebruikers, autobestuurders of autopassagiers, ...

De subjectieve beleving van de verkeersonveiligheid bestaat ook uit verschillende onderdelen, namelijk beleving van onaangepaste snelheid, beleving van agressief verkeersgedrag, ervaring van aanrijdingen, ervaring van bijna-accidenten, ...

Validiteit

In de veiligheidsmonitor wordt de buurtgebonden verkeersonveiligheid bevraagd aan de hand van drie vragen. Voor meer informatie kunnen wij naar de indicator over de subjectieve verkeersonveiligheid doorverwijzen.

Op basis van de inschatting van experts kiezen wij de vraag over de onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt, als momenteel de best beschikbare aanduiding van de perceptie inzake de subjectieve verkeersonveiligheid in de buurt.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Verloedering in de buurt

Het aandeel inwoners dat de verloedering in de buurt als een probleem ervaart.

Definitie

In de survey van de veiligheidsmonitor worden drie vragen gesteld aan een representatieve staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad (behalve Roeselare en Turnhout) over hun beleving van de buurtgebonden verloedering. De respondenten wordt gevraagd: 'Ervaaft u het item (a), (b) of (c) als een probleem in uw buurt?':

- a) Bekladde muren en/of gebouwen
- b) Rommel op straat
- c) Vernieling van telefooncellen, bus- of tramhokjes.

De respondenten kunnen telkens kiezen uit vijf antwoordmogelijkheden: 'helemaal wel', 'eerder wel', 'eerder niet', 'helemaal niet' en 'weet niet'.

Het dient nader te worden onderzocht welke vragen zinvol zijn om te aggregeren tot een indicator.

Piste

Vooraleer verdere dataverzameling te beginnen, dienen betrokken onderzoekers van politie en academische wereld een eenduidig voorstel uit te werken om te komen tot aggregatie van de informatie van een bepaalde selectie van vragen over de beleving van de verloedering in de buurt.

Dit voorstel moet worden besproken met vertegenwoordigers van politie (federaal en lokaal), stadsbesturen (alle betrokken diensten) en buurtopbouwwerk. Uit deze bespreking kan dan een meer gewenste uitwerking komen van de indicator over de verloedering in de buurt.

Overlastfenomenen zijn één van de vele problemen waarop de bekommernis inzake de integrale veiligheid in de stad van toepassing is. Om een meer compleet beeld te krijgen van de integrale veiligheid in de stad moet men over cijfers beschikken betreffende andere problemen zoals criminaliteit, brand, milieuhinder, verstoring van de openbare orde, ...

Experts hebben pas enkele jaren ervaring met de vragen over verloedering en overlast. Overlast is een meer algemene omschrijving van situaties in de buurt die aanleiding geven tot onveiligheidsgevoelens. In de veiligheidsmonitor wordt de buurtgebonden overlast bevraagd aan de hand van enkele feiten of situaties. De respondenten wordt gevraagd: 'Ervaaft u een bepaald feit of situatie als een probleem in uw buurt?' Ze kunnen telkens kiezen uit vijf antwoordmogelijkheden: 'helemaal wel', 'eerder wel', 'eerder niet', 'helemaal niet' en 'weet niet'. Het betreft volgende feiten of situaties:

- a) Fietsendiefstal
- b) Diefstal uit auto's
- c) Agressief verkeersgedrag
- d) Andere vormen van geluidsoverlast
- e) Bedreiging
- f) Bekladde muren en/of gebouwen
- g) Overlast van groepen jongeren
- h) Onaangepaste snelheid in het verkeer
- i) Vrouwen en mannen die op straat worden lastig gevallen
- j) Rommel op straat
- k) Aanrijdingen
- l) Vernieling van telefooncellen, bus- of tramhokjes
- m) Inbraak in woningen of andere gebouwen
- o) Geweld
- p) Overlast verbonden aan druggebruik

q) Autodiefstal

De indicator 'verloedering' is dus een weergave van een beperkt aantal overlastfenomenen, die allemaal te maken hebben met de kwaliteit van de fysieke infrastructuur in de buurt. Andere facetten van het overlastprobleem zouden in aparte indicatoren vertaald kunnen worden.

Cluster

Fysieke verwaarlozing en verloedering van de fysieke infrastructuur in de buurt zijn een bron van onveiligheidsrisico's en leiden bij een deel van de bewoners tot onveiligheidsgevoelens. In een leefbare en duurzame stad wordt de kwaliteit van de woonomgeving versterkt en wordt een beleid van integrale veiligheidszorg gevoerd op een reeks van domeinen zoals werk en school, ondernemen, verplaatsingen, wonen, ontspanning.

De verloedering is slechts een deelaspect van de overlast in de buurt. Overlastfenomenen zijn één van de vele problemen waarop de bekommernis inzake de integrale veiligheid in de stad van toepassing is. Om een meer compleet beeld te krijgen van de integrale veiligheid in de stad moet men deze indicator samen zien met volgende indicatoren uit de Stadsmonitor: algemeen onveiligheidsgevoel, mijddedrag, slachtoffersgraad, criminaliteitsgraad, verkeersslachtoffers, subjectieve verkeersonveiligheid in de eigen woonbuurt en de indicator over intra-familiaal geweld.

Tenslotte dient ook vermeld te worden dat verloedering ook een indicator is voor het gebrek aan kwaliteit van de fysieke infrastructuur in de woonomgeving. Daarom kan deze indicator over verloedering samen bekeken worden met indicatoren over de netheid van de buurt, tevredenheid over de woonstraat en buurt als speel- en ontmoetingsplek, tevredenheid over de woonomgeving (zowel in de buurt als in de stad), langdurig leegstaande woningen, langdurig ongebruikte ruimte (panden en gronden), ...

Rommel in de buurt

Het aandeel inwoners dat rommel in de buurt als een probleem ervaart.

Definitie

In de survey van de veiligheidsmonitor wordt volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Ervaaft u rommel op straat als een probleem in uw buurt?' De respondenten kunnen telkens kiezen tussen vijf antwoordmogelijkheden: helemaal wel, eerder wel, eerder niet, helemaal niet en weet niet. Wie antwoordde met 'helemaal wel' en 'eerder wel', werd in de teller opgenomen.

Het aandeel (%) inwoners dat rommel in de buurt als een probleem ervaart.				
	1998	2000	2002	2004
Aalst	42,2	42,7	38,0	38,6
Antwerpen	58,3	49,8	54,9	53,5
Brugge	40,7	35,7	33,7	29,1
Genk	45,1	43,7	42,0	34,3
Gent	49,5	43,7	47,0	41,3
Hasselt	40,5	30,9	26,0	25,6
Kortrijk	39,8	32,9	32,6	35,0
Leuven	45,7	39,0	34,6	29,4
Mechelen	55,4	50,3	41,4	46,7
Oostende	48,0	46,9	47,4	44,2
Roeselare	-	-	-	43,3
Sint-Niklaas	44,2	40,3	30,3	33,0
Turnhout	-	-	-	42,7

Bron: Directie van de Nationale Gegevensbank (Federale Politie)

208

Toelichting

We stellen vast dat het aandeel van de mensen dat de rommel op straat als een probleem beschouwt zich meestal situeert tussen 30 en 50%, behalve voor Antwerpen (54%). Hasselt (26%) en Brugge (29%) blijken de enige steden te zijn waar het aandeel mensen dat de rommel op straat als een probleem ervaart kleiner is dan 30%.

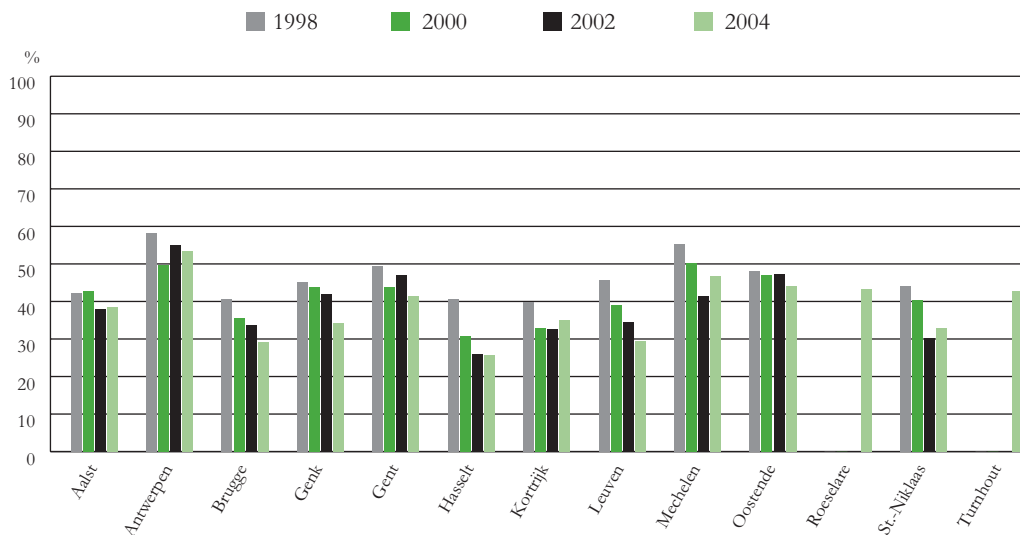
Eerder hoge percentages werden opgetekend in Mechelen, Oostende, Roeselare, Turnhout en Gent. Lagere percentages zijn er in Genk, Kortrijk en Sint-Niklaas.

De evolutie moeten wij hier met de nodige omzichtigheid bekijken omwille van de beperkte steekproefgrootte. Enkel sterke stijgingen of dalingen kunnen wij op een betrouwbare manier interpreteren. We kunnen toch wel stellen dat het aandeel van de mensen dat rommel als een probleem beschouwen afneemt in de meeste steden.

Cluster

De indicator over de rommel in de buurt zegt iets over de kwaliteit van de woonomgeving en de kwaliteit van de publieke ruimte in de stad. In een leefbare en duurzame stad wil men de kwaliteit van de woonomgeving en de publieke ruimte bevorderen door allerlei overlastfenomenen aan te pakken. De strijd tegen de rommel op straat bevordert de netheid van de straten, maar ook het algemeen veiligheidsgevoel.

Het aandeel inwoners dat rommel in de buurt als een probleem ervaart.

Rommel op straat is een indicator voor de verloedering, dat op zijn beurt maar een deelaspect is van de overlast in de buurt. Overlastfenomenen zijn één van de vele problemen waarop de bekommernis inzake de integrale veiligheid in de stad van toepassing is. Om een meer compleet beeld te krijgen van de integrale veiligheid in de stad moet men deze indicator samen zien met indicatoren over onveiligheidsgevoelens, mijddrag, slachtoffersgraad, criminaliteitsgraad, verkeersslachtoffers, subjectieve verkeersonveiligheid in de eigen woonbuurt en de indicator over intra-familiaal geweld.

Verloedering is niet enkel een veiligheidsindicator, maar kan ook dienst doen als een indicator voor het gebrek aan kwaliteit van de fysieke infrastructuur in de woonomgeving. Daarom kan deze indicator over verloedering samen bekeken worden met indicatoren over de netheid van de buurt, tevredenheid over de woonstraat en buurt als speel- en ontmoetingsplek, tevredenheid over de woonomgeving (zowel in de buurt als de stad), langdurig leegstaande woningen, langdurig ongebruikte ruimte (panden en gronden), ...

Validiteit

Op basis van de inschatting van experts kiezen wij de vraag over rommel op straat, als de best beschikbare aanduiding voor de verloedering in de buurt.

Experts hebben pas enkele jaren ervaring met de vragen over verloedering en overlast. Overlast is een meer algemene omschrijving van situaties in de buurt die aanleiding geven tot onveiligheidsgevoelens. In de veiligheidsmonitor wordt de buurtgebonden overlast bevraagd aan de hand van enkele feiten of situaties. De indicator 'rommel in de buurt' is dus een beperkte weergave van het overlastfenomeen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Intra-familiaal geweld

Het aantal gevallen van intra-familiaal geweld per 1.000 inwoners.

Definitie

De precieze definitie is voorwerp van verder overleg. De samenwerking van verschillende actoren rond het intra-familiaal geweld dient nog op gang te komen. In het kader van die samenwerking dient werk gemaakt te worden van een duidelijke definitie van 'intra-familiaal geweld'.

De politie van de Voorkempen werkt met volgende definitie:

'Intra-familiaal geweld heeft betrekking op elke vorm van geweld waarbij het slachtoffer en de dader lid zijn van éénzelfde gezin, en onder hetzelfde dak wonen'. Dit kan een voorzet voor een verder overleg zijn.

Piste

Om relevante data te produceren over intra-familiaal geweld moeten veel hindernissen overwonnen worden. Voor de hand liggend is de taboesfeer waarmee het onderwerp omgeven wordt. Dat heeft als gevolg dat de registratie van de problemen de nodige aandacht vergt. Niet alleen is er de taboesfeer bij de registratie, maar ook de argumenten inzake privacy van de hulpverleners. Het is uiteraard ook onmogelijk om dit item in een survey te bevragen. Deze en andere problemen inzake een betrouwbare en relevante dataverzameling kunnen mede opgelost worden door de samenwerking van actoren uit drie verschillende betrokken werelden, namelijk politie, welzijnsinstellingen (CAW's) en gezondheidszorg (zowel peilpraktijkennetwerk als vertrouwenartsencentra). Onderzoek naar een bruikbare piste voor data-ontwikkeling over intra-familiaal geweld zou het nodige vertrouwen kunnen doen groeien om data uit de verschillende bronnen op één punt te verzamelen. Op die manier zouden er misschien data geproduceerd kunnen worden die een betrouwbaarder beeld schetsen van de problematiek van het intra-familiaal geweld.

210

Cluster

Geweld tussen leden van hetzelfde gezin en tussen mensen die onder één dak wonen, vormt een ernstig probleem voor een stad die haar inwoners integrale veiligheidszorg wil bieden. De integrale veiligheidszorg in een leefbare en duurzame stad richt zich immers op mensen en hun activiteiten die plaats vinden in een reeks van domeinen zoals het werk en school, ondernemen, verplaatsingen, wonen, ontspanning. Een beleid rond integrale veiligheid besteedt daarbij gelijke aandacht aan feiten, onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens.

Het intra-familiaal geweld is een specifieke vorm van criminaliteit. Samen met andere vormen van criminaliteit vormt het maar een deel van de integrale veiligheid in de stad. Bijgevolg dienen wij deze indicator samen te bekijken met gegevens die betrekking hebben op de onveiligheidsrisico's op geweld binnen de familie, de onveiligheidsgevoelens waarmee dat gepaard gaat, de opvang van de slachtoffers van dat soort geweld.

Ook de perceptie van de inwoners over het optreden van de politie- en veiligheidsdiensten bij intra-familiaal geweld is daarbij een belangrijk element.

Hoofdstuk 5: Wonen

Spreiding van sociale huurwoningen

De spreiding van sociale huurwoningen is het aandeel sociale huurwoningen in de stad ten opzichte van het aandeel sociale huurwoningen in de stadsrand.

Definitie

Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van een erkende sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) die verhuurd zijn conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens).

Het aandeel sociale huurwoningen in de stad (respectievelijk stadsrand) is de verhouding van het aantal sociale woningen in verhuring in de stad (respectievelijk stadsrand), ten opzichte van het aantal huishoudens in de stad (respectievelijk stadstand).

De stadsrand is de som van alle gemeenten die grenzen aan het grondgebied van de centrumstad zelf.

Aandeel sociale huurwoningen in de stad ten opzichte van het aandeel sociale huurwoningen in de stadsrand (index).					
	1998	2000	2002	2004	2006
Aalst	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Antwerpen	3,6	3,6	3,5	3,6	3,5
Brugge	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9
Genk	2,5	2,4	2,5	2,4	2,5
Gent	3,1	3,3	3,2	3,3	3,2
Hasselt	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Kortrijk	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Leuven	4,7	4,7	4,1	3,8	4,0
Mechelen	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Oostende	2,7	2,6	2,6	2,7	2,7
Roeselare	1,9	1,9	1,8	1,7	1,7
Sint-Niklaas	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7
Turnhout	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8

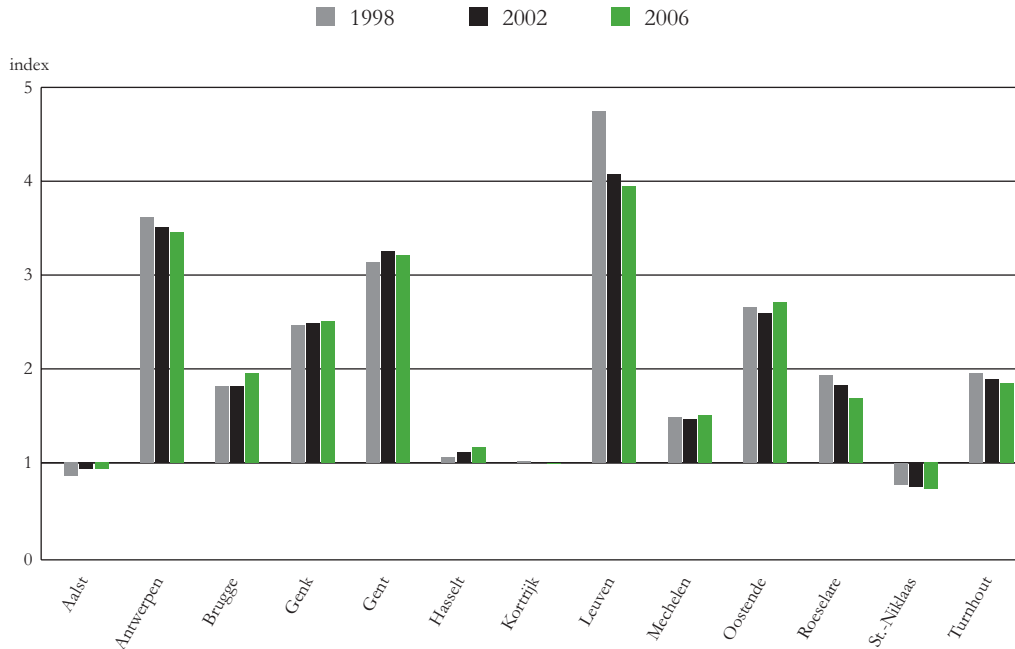
Bron teller: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW, vroeger VHM)
Bron noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering

Toelichting

De verhouding van één op één wijst naar een optimale spreiding van sociale huurwoningen in de stad ten opzichte van de stadsrand, zoals in Aalst, Kortrijk en Hasselt. Is de verhouding kleiner dan 1, dan zijn er procentueel meer sociale huurwoningen in de stadsrand dan in de stad, zoals dit het geval is in Sint-Niklaas. Is de verhouding groter dan 1, dan zijn er procentueel meer sociale huurwoningen in de stad dan in de stadsrand, zoals in alle overige steden. Zo benaderen Brugge en Turnhout de factor 2. Genk en Oostende benaderen factor 2,5. Gent en Antwerpen tonen ruim 3 maal zoveel sociaal huuraanbod dan de stadsrand; Leuven 4 maal.

Neemt de factor toe dan vermindert de mix op de regionale woningmarkt (stad versus stadsrand): de sociale huurders worden meer geconcentreerd in de stad. De verhouding blijkt de afgelopen 8 jaar stabiel in Genk, Gent, Kortrijk, Mechelen en Oostende, wat betekent dat er in stad en

Aandeel sociale huurwoningen in de stad ten opzichte van het aandeel sociale huurwoningen in de stadsrand.

212

stadsrand dezelfde evoluties zijn van het aandeel sociale huurwoningen. Een daling betekent dat het aandeel sociale huurwoningen meer toeneemt in de stadsrand zoals in Antwerpen, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout en vooral Leuven. Een stijging zoals in Brugge, Hasselt en in mindere mate Aalst betekent dat het aandeel sociale huurwoningen sterker in de stad dan in de rand toeneemt.

Bij deze verhouding komt enkel het evenwicht tussen de stad en de stadsrand in beeld, los van het aantal of aandeel sociale huurwoningen.

Cluster

De indicator over de spreiding van sociale huurwoningen zegt vooral iets over de kansen van de minder begoede bevolkingsgroepen om in de directe woonomgeving over een woningaanbod te beschikken. Door een evenredige spreiding van sociale huurwoningen worden zij niet uitgesloten op de (rand)stedelijke woningmarkt. Een leefbare en duurzame stad kent een sociale mix in de stadskern én in de stadsrand.

Gelet op de bekommernis inzake woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen, zowel in de stad als de stadsrand, leest men ook andere indicatoren die de druk op de stedelijke woningmarkt weergeven zoals kandidaat-huurders en de wachttijden voor toewijzing van een sociale woning. Maar ook het absolute aantal en het aandeel sociale huurwoningen achter deze sociale mix zijn belangrijk voor een sociaal woonbeleid.

Binnen dezelfde bekommernis moeten ook de indicatoren over de woonkosten, de betaalbaarheid van het wonen, de betaalproblemen van de woonkosten, de woningkwaliteit en de langdurige leegstand gelezen worden.

Validiteit

Het aandeel sociale huurwoningen wordt doorgaans berekend op het totale woningbestand. De verhouding van de sociale huurwoningen tot het aantal huishoudens (in deze indicator) geeft een

beter beeld van een potentiële vraag en de rol die de sociale huurmarkt zou kunnen spelen in het kader van betaalbaar en kwalitatief wonen. Het aantal huishoudens ligt voor Vlaanderen 13% lager dan het aantal woongelegenheden van het kadaster (dit komt door leegstand, tweede verblijven, ...).

De huishoudens zonder domicilie in de stad, zoals studentenhuishoudens die nog ingeschreven staan bij de ouders of illegalen, zorgen wel voor een onderschatting van het werkelijke aantal huishoudens, vooral in steden als Antwerpen, Gent en Leuven.

De spreiding en de sociale mix op de regionale woningmarkt wordt dus gedekt door deze indicator voor zover men zich kan vinden in de verhouding tussen kernstad en stadsrand, in casu de gordel van aangrenzende gemeenten. De administratieve grenzen van de centrumsteden en hun omliggende gemeenten vallen niet noodzakelijk samen met de morfologische stadsagglomeratie. In die zin is de keuze voor 'omliggende gemeenten' en dus de geldigheid van deze indicator beperkt.

De indicator telt de woningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen; dit is bij benadering 90% van het 'sociaal verhuurd' patrimonium (de rest zijn woningen van de gemeente, het OCMW en de sociale verhuurkantoren). Ook de impact van de sociale koopwoningen blijft buiten beschouwing.

Experts menen dat je deze indicator samen moet zien met het verschil in verhoudingen tussen huurders en eigenaars in stad en stadsrand. Je kan er immers van uitgaan dat er in een stad die meer huurders telt er ook meer sociale huurwoningen nodig zijn. Sociale huurwoningen dienen immers om de huurmarkt te corrigeren en lage inkomensgroepen ook de mogelijkheid te geven om een kwalitatief huis te huren.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kandidaten voor sociale huurwoningen in de stad

Aantal kandidaten op de wachtlijst voor een sociale huurwoning in de stad.

Definitie

Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van een erkende sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) die verhuurd zijn conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens).

Een kandidaat voor een sociale huurwoning is ieder persoon die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en zich laat inschrijven in het (wacht)register bij één of meer sociale huisvestingsmaatschappijen. Per SHM wordt een dossier aangemaakt dat actief blijft zolang de persoon kandidaat is.

In deze indicator zijn de dossiers van de kandidaat-huurders die bij voorkeur in de stad willen wonen opgenomen.

Aantal kandidaten op de wachtlijst voor een sociale huurwoning in de stad.		
	31/12/2003	31/12/2005
Aalst	1.435	1.552
Antwerpen	19.801	20.896
Brugge	3.446	3.859
Genk	2.307	2.590
Gent	8.408	9.936
Hasselt	1.646	1.356
Kortrijk	1.788	1.494
Leuven	2.416	2.996
Mechelen	2.566	3.316
Oostende	2.879	3.120
Roeselare	803	810
Sint-Niklaas	1.254	1.462
Turnhout	1.550	1.571

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW, vroeger VHM)

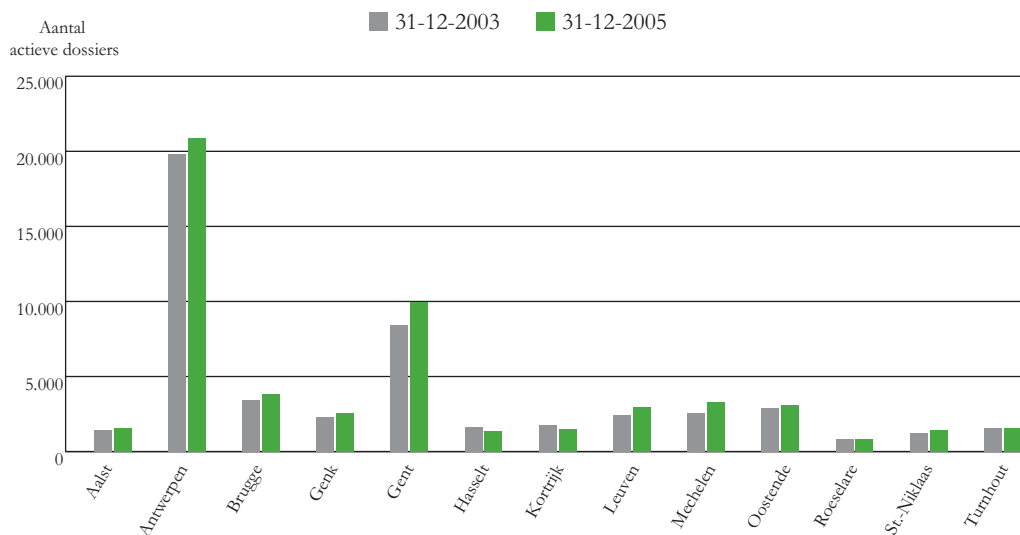
Toelichting

Op 31/12/2005 tellen de 13 steden samen ca 55.000 dossiers op de wachtlijst voor een woning in de stad. Voor Antwerpen zijn er een kleine 21.000 kandiderende dossiers, in Gent een kleine 10.000. Brugge telt bijna 4.000 kandiderende dossiers; Genk, Leuven, Mechelen en Oostende tellen er meer dan 2.500. Alleen Roeselare komt onder de 1.000.

Elke dossier geeft aan dat de vraag het lokale huuraanbod overtreft. Hoe meer kandidaten, hoe groter de vraag. De vraag naar sociale huurwoningen is echter een overschatting van de werkelijke nood aan sociale huurwoningen (zie validiteit).

In bijna alle steden is de vraag naar sociale huurwoningen toegenomen in de periode 2004-2005. In absolute aantallen is de vraag in Gent en Antwerpen het sterkst gestegen. We zien de sterkste relatieve toenames in Leuven en in Mechelen, waar de vraag al hoog was, gevolgd door Gent en Sint-Niklaas. In Roeselare en Turnhout blijft de vraag naar sociale huurwoningen ongeveer gelijk. Enkel in Hasselt en Kortrijk zien wij een sterke vermindering van de vraag naar sociale huurwoningen.

Aantal kandidaten op de wachtlijst voor een sociale huurwoning in de stad.

Cluster

De indicator over de kandidaten voor sociale huurwoningen zegt vooral iets over de kansen van de minder begoede bevolkingsgroepen om in de stad een geschikt woningaanbod te vinden. Een wachtlijst met kandidaten wijst op een gebrekkige afstemming tussen vraag en aanbod aan woningen, die aan de woonbehoeften van de minder begoeden beantwoorden. In een leefbare en duurzame stad zijn vraag en aanbod van sociale huurwoningen op elkaar afgestemd, zodat geen enkele bevolkingsgroep op de stedelijke woningmarkt wordt uitgesloten.

Niet alle huishoudens genieten woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen. Stijgende prijzen op de private huur- en koopmarkt zullen daarom een weerslag hebben op de sociale huurmarkt, door een stijgende vraag aan woningen. De indicatoren over huishoudens die een middelgrote huur- of koopwoning zouden kunnen betalen, woonkosten op het gezinsinkomen, en huishoudens die regelmatig problemen hebben om de woonkosten te betalen geven die spanningen op de private woningmarkt weer. Ook de indicatoren over de woningkwaliteit en de langdurige leegstand kunnen verband houden met de druk op de woningmarkt.

Deze indicator moet gelezen worden samen met de wachttijden op de wachtlijsten en de kandidaat-huurders uit de stad - hoeveel stadsbewoners zijn op zoek naar een sociale woning. Ten slotte kan ook het aantal sociale huurwoningen en de vraag volgens de grootte van het gezin het beeld vervolledigen. Zo wordt duidelijk waar de lokale sociale huurmarkt tekort schiet en in welke woningtypes.

Validiteit

De indicator heeft betrekking op circa 90% van het 'sociaal verhuurd' patrimonium. De resterende 10% heeft betrekking op de huurwoningen van de gemeente, het OCMW en de sociale verhuurkantoren.

Er zijn meer actieve dossiers dan er kandidaat-huurders zijn: een kandidaat-huurder kan zich in verschillende SHM's inschrijven, waardoor hij meerdere dossiers opent. 83% van de kandidaat-huurders schrijft zich één enkele SHM in. In Vlaanderen vertegenwoordigen 96.4669 dossiers

76.726 kandidaat-huurders, er zijn dus 20,4% meer dossiers dan kandidaat-huurders (31/12/2005). Dat neemt niet weg dat een kandidaat-huurder voor een andere voorkeursgemeente (dan de centrumsteden) ook een druk uitoefent op de stedelijke (sociale huur-) woningmarkt.

Bovendien moet deze indicator met enige voorzichtigheid vergeleken worden met de indicator over het aantal kandidaat-huurders uit de stad: daar gaat het om unieke kandidaat-huurders: dit betekent dat iedere kandidaat huurder slechts één maal geteld wordt, ongeacht het aantal SHM's waar hij een dossier heeft.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kandidaten uit de stad voor sociale huurwoningen

Aantal kandidaten uit de stad op de wachtlijst voor een sociale huurwoning.

Definitie

Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van een erkende sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) die verhuurd zijn conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens).

Een kandidaat voor een sociale huurwoning is elk persoon die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden, die zich laat inschrijven in het (wacht)register bij één of meer sociale huisvestingsmaatschappijen.

In deze indicator zijn enkel de kandidaten die in de stad wonen weerhouden.

Aantal kandidaten uit de stad voor een sociale huurwoning.		
	31/12/2003	31/12/2005
Aalst	793	870
Antwerpen	11.133	12.774
Brugge	1.963	2.096
Genk	2.110	2.330
Gent	5.078	5.751
Hasselt	894	993
Kortrijk	1.191	1.021
Leuven	1.376	1.966
Mechelen	1.278	1.322
Oostende	2.061	2.190
Roeselare	779	744
Sint-Niklaas	610	1.116
Turnhout	780	890
Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW, vroeger VHM)		

217

Toelichting

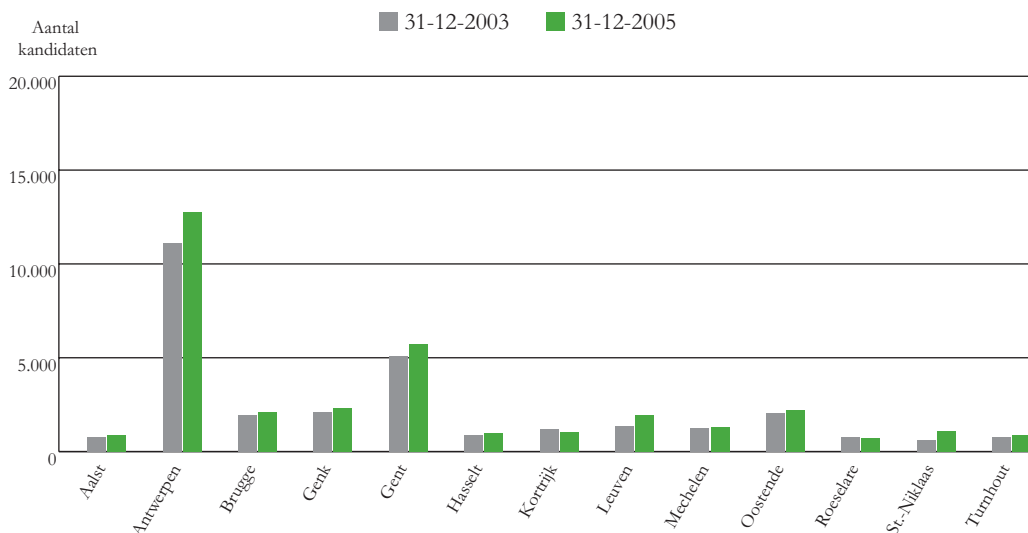
Op 31/12/2005 tellen de 13 steden samen ca. 34.000 kandidaat-huurders die in de stad wonen en op de wachtlijst staan voor een sociale woning.

Antwerpen telt 12.800 aanvragers en Gent 5.700: in de grote steden is - meegaand met het inwonersaantal en het aanbod aan sociale woningen - de vraag naar sociaal wonen uiteraard hoog. Genk, Oostende, Brugge en Leuven volgen met een goede 2.000 kandidaat-huurders onder de stadsbewoners, en dit terwijl Brugge en Oostende ongeveer eenzelfde sociaal huurpatrimonium hebben als bijvoorbeeld Mechelen of Genk waar de vraag minder hoog is.

Elke kandidaat op een wachtlijst geeft aan dat de vraag het lokale huuraanbod overtreft. Hoe meer kandidaten uit de stad, hoe groter de vraag in de stad. De vraag naar sociale huurwoningen is echter een overschatting van de nood aan sociale huurwoningen (zie validiteit).

Tijdens de periode 2004-2005 heeft een stijgend aantal inwoners van de centrumsteden zich kandidaat gesteld voor een sociale huurwoning. Enkel het aantal Kortrijkzanen en Roeselarenaren op de wachtlijst verminderde. Er waren eind 2005 1.600 Antwerpenaren meer op de wachtlijst, gevolgd door de Gentenaren (+670), de inwoners van Leuven (+590) en die van Sint-Niklaas (+510). De opvallendste procentuele stijging noteren we in Sint-Niklaas, maar ook in Leuven is er een zeer gevoelige toename.

Aantal kandidaten uit de stad op de wachtlijst voor een sociale huurwoning.

Cluster

218

De indicator over de kandidaten voor sociale huurwoningen zegt vooral iets over de kansen van de minder begoede bevolkingsgroepen om een geschikt woningaanbod te vinden. Een wachtlijst met kandidaten wijst op een gebrekkige afstemming tussen vraag en aanbod aan woningen, die aan de woonbehoeften van de minder begoeden beantwoorden. In een leefbare en duurzame stad zijn vraag en aanbod van sociale huurwoningen op elkaar afgestemd, zodat geen enkele bevolkingsgroep op de stedelijke woningmarkt wordt uitgesloten.

Niet alle huishoudens genieten woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen. Stijgende prijzen op de private huur- en koopmarkt zullen daarom een weerslag hebben op de sociale huurmarkt, door een stijgende vraag aan woningen. De indicatoren over huishoudens die een middelgrote huur- of koopwoning zouden kunnen betalen, woonkosten op het gezinsinkomen, en huishoudens die regelmatig problemen hebben om de woonkosten te betalen geven die spanningen op de private woningmarkt weer. Ook de indicatoren over de woningkwaliteit en de langdurige leegstand kunnen verband houden met de druk op de woningmarkt.

Deze indicator moet gelezen worden samen met de wachttijden, en de kandidaat-huurders voor een woning in de stad. Ten slotte kan ook het aantal sociale huurwoningen en de vraag volgens de grootte van het gezin het beeld vervolledigen. Zo wordt duidelijk waar de lokale sociale huurmarkt tekort schiet en in welke woningtypes.

Validiteit

De indicator heeft betrekking op circa 90% van het 'sociaal verhuurd' patrimonium. De resterende 10% heeft betrekking op de huurwoningen van de gemeente, het OCMW en de sociale verhuurkantoren.

De kandidaat, wonende in een bepaalde stad, kan interesse hebben in een woning buiten de stad (emigratie). Of een kandidaat, wonende buiten de stad, kan interesse hebben voor een woning in de stad (immigratie). De eerste kandidaat wordt hier meegeteld, de tweede blijft hier buiten beschouwing. We kennen dus de nood van de stadsbewoners.

Een kandidaat-huurder vertegenwoordigt niet per definitie een reeds bestaand huishouden: het aantal gezinshoofden als kandidaat-huurder ligt voor de centrumsteden gemiddeld 19% lager dan het totale aantal kandidaat-huurders (2003). Dit verschil kan worden verklaard doordat niet-gezinshoofden ook een aanvraag doen, bijvoorbeeld beide ouders schrijven zich in of de zoon/ dochter die alleen wenst te gaan wonen. Door de vaak lange wachttijden wordt dit fenomeen nog in de hand gewerkt, omdat men zeker speelt om binnen enkele jaren een woning te kunnen krijgen. Door alle kandidaat-huurders te tellen wordt een overschatting gemaakt van het aantal huishoudens dat een sociale huurwoning wenst.

Het gaat om unieke kandidaat-huurders: dit betekent dat iedere kandidaat huurder slechts één maal geteld wordt.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Wachttijden bij toekenning sociale huurwoningen

Dit is de mediaan van de wachttijden bij toekenning van een sociale huurwoning in de stad.

Definitie

Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van een erkende sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) die verhuurd zijn conform de regels van het sociaal huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens).

Een kandidaat-huurder is een persoon die zich heeft ingeschreven bij een sociale huisvestingsmaatschappij in het register van de kandidaat-huurders (ook wachtlijst genoemd).

De wachttijd is de tijd dat een kandidaat-huurder is ingeschreven in het register, tot het ogenblik waarop hij een sociale huurwoning toegewezen krijgt.

De mediaan is de middelste van de wachttijden van alle kandidaat-huurders die in de stad in hetzelfde jaar een woning toegewezen kregen.

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Sinds 2004 beschikt de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW, voorheen VHM) over een databank van alle kandidaat-huurders, gebaseerd op de bestanden van praktisch alle Vlaamse Sociale Huisvestingsmaatschappijen (SHM's). Een kandidaat kan zich in meerdere SHM's tegelijk inschrijven, waar hij telkens een ander dossier krijgt. Iedere kandidaat-huurder wordt uniek geïdentificeerd door middel van het inschrijvingsnummer van de Sociale Zekerheid (INSZ) of het rijksregisternummer, onafhankelijk van het aantal dossiers dat hij heeft. Als een kandidaat-huurder een woning toegewezen krijgt, wordt aan het corresponderende dossier de status 'toegewezen' gegeven. Dit is het dossier van de SHM waar hij een sociale huurwoning kreeg. Dossiers bij andere SHM's worden dan geschrapt.

Om de wachttijd voor sociale woningen te berekenen, mogen enkel de toegewezen dossiers in aanmerking genomen worden (in 2003 zijn dit er 9.210 voor Vlaanderen, met een mediaan wachttijd van 463 dagen; in 2005 gaat dit om 10.252 dossiers met een mediaan wachttijd van 672 dagen of één jaar en tien maanden). De VMSW kan reeds de mediaan van de wachttijd van toegewezen woningen in de stad berekenen van de kandidaat-huurders die slechts één voorkeurgemeente hadden (van een toegewezen dossier wordt verondersteld dat de kandidaat in de voorkeurgemeente woont); maar dit gaat slechts om 72% van alle kandidaat-huurders (2003). Bovendien blijkt dat de data niet voor iedere stad even betrouwbaar zijn: afhankelijk van de SHM wordt vaak systematisch geen enkele voorkeurgemeente of weinig voorkeurgemeenten ingevuld. Dit is slechts een benadering van de werkelijkheid.

Het is echter mogelijk om op een veel correctere manier de mediaan van de wachttijd te bepalen. In het geval dat er meerdere voorkeurgemeentes waren, kan de gemeente waar de kandidaat-huurder een woning toegewezen kreeg achterhaald worden door koppeling van de toegewezen dossiers aan de bestanden van de SHM's, waaruit de woongemeente - enige tijd na toekenning van de woning - kan worden afgeleid. Zo weet men voor ieder toegewezen dossier de uiteindelijke wachttijd en de toegewezen gemeente, waaruit de mediaan van de wachttijd voor de toegewezen dossiers in één bepaalde gemeente gehaald kan worden.

Cluster

Zolang een huishouden op een wachtlijst staat voor een sociale woning kan men ervan uitgaan dat dit huishouden zijn woonsituatie wil verbeteren en een specifieke nood heeft, namelijk een kwaliteitsvolle woning tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid. In een leefbare en duurzame stad kunnen bewoners binnen een redelijke termijn een geschikte woning vinden op de lokale woningmarkt.

Stijgende prijzen op de private huur- en koopmarkt zullen een weerslag hebben op de sociale huurmarkt, door een stijgende vraag aan woningen. De indicatoren over huishoudens die een middelgrote huur- of koopwoning zouden kunnen betalen, woonkosten op het gezinsinkomen, en huishoudens die regelmatig problemen hebben om de woonkosten te betalen geven die betaalbaarheid op de woningmarkt weer. Ook een tekort aan kwalitatieve woningen op de private markt kan de nood aan een sociale woning verscherpen.

De gemiddelde wachttijd moet gelezen worden samen met de gemiddelde wachttijd op de wachtlijst, het aantal sociale huurwoningen, het aantal kandidaat-huurders alsook het aantal toewijzingen en de doorstroming op de sociale huurmarkt om een inschatting te kunnen maken van de omvang van de problematiek.

Wachttijden op wachtlijsten sociale huurwoning

Mediaan van de wachttijd op de wachtlijst voor een sociale huurwoning in de stad.

Definitie

Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van een erkende sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) die verhuurd zijn conform de regels van het sociaal huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens).

Een kandidaat-huurder voor een woning in de stad is een persoon die zich heeft ingeschreven bij een sociale huisvestingsmaatschappij in het register van de kandidaat-huurders (ook wachtlijst genoemd), en die de stad als gewenste woongemeente (voorkeursgemeente) opgeeft.

De wachttijd is de tijd dat een kandidaat-huurder is ingeschreven in het register op het ogenblik van een momentopname, met andere woorden het is de tijd tussen het openen van het (actieve) dossier en de momentopname. De mediaan van de wachttijd is het middelste van de wachttijden van de actieve dossiers van alle kandidaat-huurders op de wachtlijst op een momentopname.

Mediaan van de wachttijd op de wachtlijst voor een sociale huurwoning in de stad.		
	31/12/2003	31/12/2005
Aalst	1 jaar 3 maanden	1 jaar 4 maanden
Antwerpen	1 jaar 1 maand	1 jaar 2 maanden
Brugge	1 jaar 5 maanden	1 jaar 9 maanden
Genk	1 jaar 9 maanden	2 jaar 2 maanden
Gent	10 maanden	1 jaar 1 maand
Hasselt	1 jaar 4 maanden	1 jaar 7 maanden
Kortrijk	1 jaar 7 maanden	1 jaar 3 maanden
Leuven	1 jaar 2 maanden	1 jaar 2 maanden
Mechelen	1 jaar	1 jaar 5 maanden
Oostende	1 jaar 7 maanden	2 jaar 1 maand
Roeselare	1 jaar 6 maanden	1 jaar 11 maanden
Sint-Niklaas	1 jaar 3 maanden	1 jaar 9 maanden
Turnhout	1 jaar	1 jaar 6 maanden

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW, vroeger VHM)

222

Toelichting

De mediaan van de wachttijd van de actieve dossiers varieert van minimum 1 jaar en 1 maand in Gent tot 2 jaar en 2 maanden in Genk. Dit betekent dat op 31 december 2005 de ene helft van de kandidaten langer en de andere helft korter dan die tijd op de wachtlijst staat.

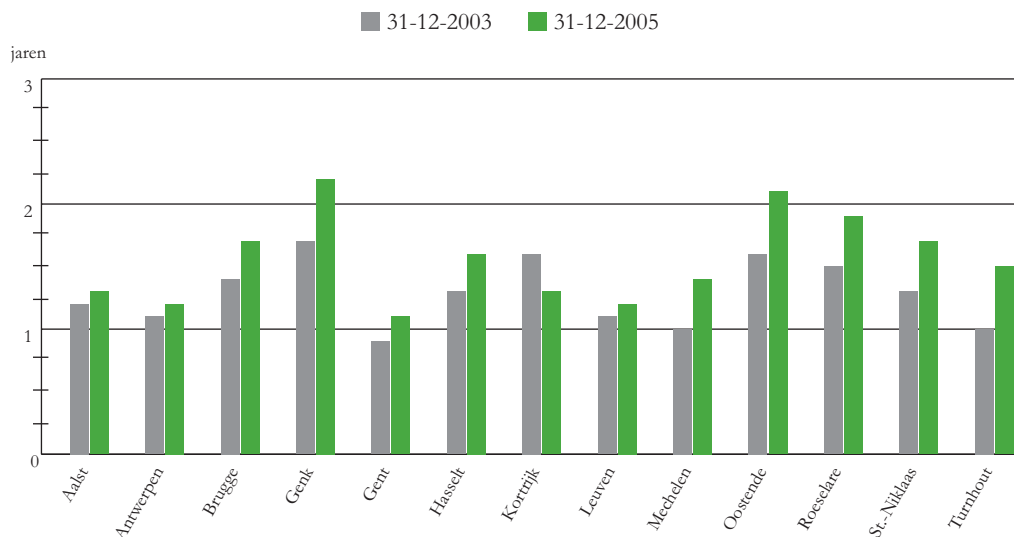
Hoe groot de uiteindelijke wachttijd is vooraleer men een woning krijgt toegewezen kan men niet uit deze tabel afleiden.

We zien wel dat de wachttijd overal toeneemt, behalve in Kortrijk: eind 2003 stond de helft van de kandidaten langer dan 1 jaar en 7 maanden op de wachtlijst, twee jaar later stond de helft van de kandidaten langer dan 1 jaar en 3 maanden op de wachtlijst. De mediaan van de wachttijd nam in Genk, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout met 5 à 6 maanden toe. In de grote steden Gent en Antwerpen wacht de helft van de kandidaten 1 jaar en 1, respectievelijk 2 maanden, wat een toename betekent van 3, respectievelijk 1 maand in twee jaar tijd.

Cluster

De indicator over de wachttijden voor een sociale huurwoning zegt vooral iets over de mate waarin de minder bevoelingsgroepen binnen een redelijke termijn een geschikte woning kunnen vinden. De wachttijden van de kandidaten wijzen op een gebrekkige afstemming tussen vraag en

Mediaan van de wachttijd op de wachtlijst voor een sociale huurwoning in de stad.

aanbod aan woningen, die aan de woonbehoeften van de minder begoeden beantwoorden. In een leefbare en duurzame stad zijn vraag en aanbod van sociale huurwoningen op elkaar afgestemd, zodat geen enkele bevolkingsgroep op de stedelijke woningmarkt wordt uitgesloten.

Stijgende prijzen op de private huur- en koopmarkt zullen een weerslag hebben op de sociale huurmarkt, door een stijgende vraag aan woningen. De indicatoren over huishoudens die een middelgrote huur- of koopwoning zouden kunnen betalen, woonkosten op het gezinsinkomen, en 'huishoudens die regelmatig problemen hebben om de woonkosten te betalen geven die betaalbaarheid op de woningmarkt weer. Ook een tekort aan kwalitatieve woningen op de private markt kan de nood aan een sociale woning verscherpen.

Deze indicator moet gelezen worden samen met het aantal sociale huurwoningen, het aantal kandidaat-huurders alsook het aantal toewijzingen en de doorstroming op de sociale huurmarkt om een inschatting te kunnen maken van de omvang van de problematiek. Eigen aan de sociale huurmarkt is de woonzekerheid zolang men aan de criteria voor toewijzing voldoet. Hebben huurders het financieel moeilijk of hebben ze bijvoorbeeld een respectabele leeftijd dan zal de doorstroming beperkt zijn. Dus naast het tempo van woninguitbreiding zullen factoren als leeftijd, gezinsituatie of inkomensituatie van de 'zittende huurders' mee spelen in de snelle/trage doorstroming of beschikbaarheid van woningen.

Validiteit

De indicator heeft betrekking op circa 90% van het 'sociaal verhuurd' patrimonium. De resterende 10% heeft betrekking op de huurwoningen van de gemeente, het OCMW en de sociale verhuurkantoren.

De wachttijd slaat op de tijd dat het dossier bij de SHM 'actief' is. Is een bepaalde stad niet sinds de start van een dossier als voorkeurgemeente opgegeven, toch wordt de wachttijd van het ganse dossier gerekend voor die stad.

Achter een lange wachttijd van actieve dossiers kan een klein aantal wachtenden schuil gaan. Dit betekent dat voor een klein aantal huishoudens de situatie die weliswaar een permanent karakter heeft problematisch is: er is een tekort aan sociale huurwoningen of een te kleine doorstroming in de sociale huurwoningen. Een korte wachttijd in combinatie met een grote groep kandidaat-huurders kan wijzen op een vlotte doorstroming op de sociale huurmarkt.

De mediaan betekent dat er 50% kandidaten op de wachtlijst staan die langer wachten en 50% die minder lang wachten. Het is niet gekend in welke tijd een woning toegekend wordt eenmaal men de mediaan van de wachttijd heeft bereikt (dit kan meer of minder lang duren als de tijd vooraleer de mediaan bereikt werd).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Overmatige leegstand van woningen

Overmatig aandeel woningen dat feitelijk leeg staat.

Definitie

Een woning wordt beschouwd als ‘feitelijk leegstaand’ wanneer ze gedurende een bepaalde periode niet meer wordt gebruikt in overeenstemming met de woonfunctie.

Het overmatig aandeel leegstaande woningen is het aandeel feitelijke leegstaande woningen bovenop de frictieleegstand.

De frictieleegstand is de functionele leegstand die mobiliteit op de woningmarkt mogelijk maakt.

Het totaal aantal woningen is de som van het aantal woningen in buildings en appartementsgebouwen, het aantal huizen in gesloten bebouwing, huizen in halfopen bebouwing, huizen in open bebouwing, hoeven en kastelen, zoals geregistreerd bij het Kadaster.

Piste

De feitelijke leegstand van woongebouwen (geheel of gedeeltelijke) kan men kennen door een telling te verrichten op de onbewoonde woonadressen, dit zijn de kadastrale woonpercelen, getoetst aan leegstand op terrein. Het energieverbruik (water, gas, elektriciteit) en de aansluiting op het net (abonnementen) zijn belangrijke indicaties of de woning al dan niet bewoond is. Zo kan men een inzicht krijgen op de feitelijke leegstand, en kan men het aandeel feitelijke leegstaande woningen ten opzichte van alle woningen in de stad berekenen.

Ervaringen uit het verleden laten echter uitschijnen dat het in kaart brengen van overmatige leegstand zeer moeilijk is. Er is een groot aantal praktische problemen bij het vergaren van data (bijvoorbeeld het aantal wooneenheden, de effectieve controle op het veld, ...)

Cluster

De indicator over de overmatige leegstand van woningen zegt vooral iets over de onderbenutting van het woningpatrimonium op een stedelijke woonmarkt waar de vraag het aanbod ruimschoots overtreft. Langdurige leegstand kan tot fysieke verwaarlozing leiden, wat een negatief effect kan hebben op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. In een leefbare en duurzame stad worden eigenaars aangespoord om te investeren in hun panden en ze beschikbaar te stellen op de woningmarkt.

Betreffende de bekommernis over de kwaliteit van de woonomgeving moet deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren over de tevredenheid van de woonomgeving (zowel in buurt als stad) en de indicatoren over migraties. Daarbij moeten ook andere indicatoren in beeld gebracht worden over de tevredenheid over de woonstraat en buurt als speel- en ontmoetingsplek, de subjectieve verkeersonveiligheid in de eigen woonbuurt, de groenindruk van de eigen buurt, over de geluidshinder, en over de tevredenheid van de architecturale uitstraling van de stad.

In het kader van de bekommernis over woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen moet deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren over de woningkwaliteit, de kandidaten en de wachttijden voor sociale huurwoningen, de woonkosten, de betaalmoeilijkheden bij het wonen en de betaalbaarheid van het wonen.

Met betrekking tot zorgvuldig ruimtegebruik wordt de langdurige leegstand samen gelezen met de indicatoren over langdurig ongebruikte ruimte en ruimte-efficiëntie.

Basiskwaliteit van de woningen

Aandeel woningen dat voldoet aan de basiskwaliteitsnormen ten opzichte van het totale aantal woningen.

Definitie

De definiëring van basiskwaliteitsnormen vergt nog een voorafgaande studie. Naast aangepaste woninggrootte, het wooncomfort (sanitair, energievoorziening en isolatie, private buitenruimte) en de bouwtechnische en bouwfysische kwaliteit verdienen ook andere elementen de aandacht in functie van basiskwaliteit voor het wonen, zoals het woonconcept en de morfologie van de omgeving.

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Het is een probleem om de kwaliteit van het Vlaamse woningpatrimonium op regelmatige tijdstippen gedocumenteerd te krijgen. Datasets zijn totnogtoe meestal gebaseerd op de tienjaarlijkse Volks- en Woningtellingen (in 2001 de Socio-Economische Enquête), die bovendien een te summiere vraagstelling inhouden om de basiskwaliteit in beeld te brengen. Het voordeel is evenwel dat alle huishoudens bevraagd zijn zodat de dataset representatief is tot op het buurtniveau (statistische sectoren) en kan gekoppeld worden aan kenmerken van het huishouden.

226

Het Kenniscentrum Duurzaam Woonbeleid voerde in 2005 een grootschalige en grondige woon-survey uit (uitwendige schouwing van 8.400 woningen in Vlaanderen). De resultaten moeten verder worden verwerkt voor de ontwikkeling van indicatoren die het spectrum basiskwaliteitsnormen (onder meer woonconcept en aangepast wonen, toegankelijkheid, bouwfysische kwaliteit, oriëntatie en inplanting, private buitenruimte, en morfologie van de omgeving) aanvullen. In principe is de survey door het Kenniscentrum representatief tot op het niveau van de arrondissementen.

Cluster

Een leefbare en duurzame stad heeft woningen die voldoen aan basiskwaliteitsnormen op vlak van onder ander woninggrootte, het wooncomfort (sanitair, energievoorziening en isolatie, private buitenruimte) en de bouwtechnische en bouwfysische kwaliteit. Bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als op de huurmarkt, zijn betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig.

Gegeven de bekommernis woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen moet deze indicator over de kwaliteit van het woningpatrimonium gelezen worden samen met de indicator over de langdurig leegstaande woningen. Betreffende de betaalbaarheid moet de indicator samen gelezen worden met de indicator over de betaalproblemen bij het wonen, over de woonkosten en de betaalbaarheid voor huurders en eigenaars. De indicatoren over de spreiding van de sociale huurwoningen, het aantal kandidaat-huurders en de wachttijden voor sociale woningen moeten ook binnen dezelfde bekommernis gezien worden.

Woningkwaliteit

Aandeel van de bewoonde woningen dat voldoet aan enkele basiskwaliteitsnormen.

Definitie

De woningkwaliteit hebben wij op basis van zes criteria bepaald: (1) de woning biedt minimum klein comfort, (2) ze heeft een geïnstalleerde keuken, (3) ze voldoet aan een minimale grootte volgens de gezinsgrootte, (4) ze beschikt over dubbel glas, (5) er zijn geen grote herstellingen nodig, (6) ze beschikt over een tuin.

Het totaal aantal woningen is het aantal woningen geteld volgens de Socio-Economische Enquête 2001.

Aandeel (%) bewoonde particuliere woningen die voldoen aan de basiskwaliteit				
	woningen met klein comfort (=1)	(1)+ geïnstalleerde keuken en voldoende ruim (=2)	(2)+ geen grote herstellingen nodig, met (gedeeltelijk) dubbele beglazing (=3)	(3)+ een tuin
Aalst	91,3	55,1	35,6	27,3
Antwerpen	92,6	58,8	32,7	15,3
Brugge	92,3	58,6	37,4	29,0
Genk	93,3	56,6	39,3	30,1
Gent	91,1	57,2	32,3	20,3
Hasselt	94,5	63,1	41,4	30,0
Kortrijk	91,4	54,7	36,0	28,8
Leuven	93,6	63,2	38,5	25,4
Mechelen	92,9	59,8	37,0	26,2
Oostende	91,3	56,9	37,0	16,9
Roeselare	90,3	55,1	38,6	32,1
Sint-Niklaas	91,8	57,3	36,9	28,4
Turnhout	94,0	59,9	37,4	24,7

Bron: Steunpunt Demografie, Vakgroep Sociaal Onderzoek (VUB)

227

Toelichting

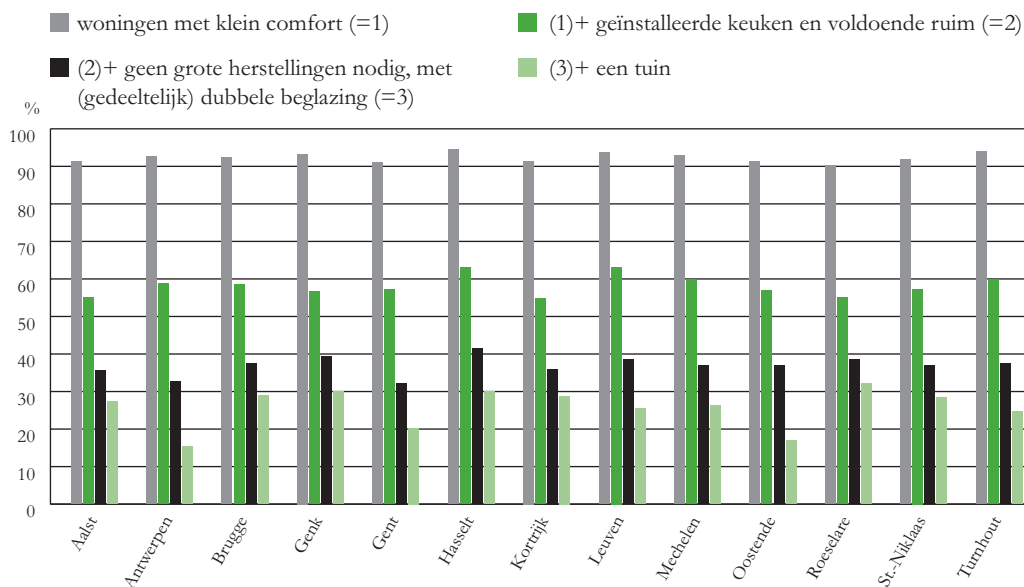
We zien in de grafiek dat meer dan 90% van de woningen van alle centrumsteden beschikt over het klein comfort. Ongeveer 60% beschikt over het klein comfort, een geïnstalleerde keuken en is voldoende ruim voor het aantal personen die er in wonen. Tussen de 30% en de 40% van de woningen in de meeste steden geven de indruk bouwfysisch in orde te staan.

De verschillen tussen de steden zijn het grootst wanneer we kijken naar het aandeel van de woningen dat voldoet aan alle criteria, inclusief tuin. Dit is het geval voor haast één op drie van alle woningen in Roeselare. Ook Brugge, Genk en Hasselt scoren hiervoor hoog en komen ongeveer op 30%. Sterk bebouwde steden, zoals Antwerpen, Gent en Oostende scoren laag (minder dan 20%) bij de woningen die voldoen aan alle comfortcriteria én beschikken over een tuin.

Cluster

Deze indicator zegt vooral iets over de woningkwaliteit van de woningen van de huishoudens, die in de Vlaamse centrumsteden wonen. In een leefbare en duurzame stad bieden de bestaande woningen kwaliteit qua grootte en comfort en bouwfysische toestand. Bovendien zijn ze betaalbaar, aangepast of aanpasbaar en veilig. Dat stelt bewoners in staat om rationeel energie en water te gebruiken in de woning.

Aandeel bewoonde particuliere woningen die voldoen aan de basiskwaliteit.

Gegeven de bekommernis woonzekerheid in betaalbare en kwaliteitsvolle woningen moet deze indicator wat betreft de kwaliteit van het woningpatrimonium samen gelezen worden met de indicator over de langdurig leegstaande woningen. Betreffende de betaalbaarheid moet de indicator samen gelezen worden met de indicator over de betaalproblemen bij het wonen, over de woonkosten en de betaalbaarheid voor huurders en eigenaars. De indicatoren over de spreiding van de sociale huurwoningen, het aantal kandidaat-huurders en de wachttijden voor sociale woningen moeten ook binnen dezelfde bekommernis gezien worden.

Validiteit

Deze indicator brengt de woningkwaliteit slechts gedeeltelijk in beeld. Om de kwaliteit van het woningbestand grondig te meten moeten woningen gescreend worden op meer gedifferentieerde criteria dan deze toetsing. Het spectrum basiskwaliteitsnormen gaat over woonconcept en aangepast wonen, toegankelijkheid, bouwfysische kwaliteit, oriëntatie en inplanting, private buitenruimte, morfologie van de omgeving. In deze indicator zijn enkele criteria opgenomen, maar andere belangrijke kunnen niet gemeten worden (typologie, architecturale kwaliteit, enzovoort).

Voor de interpretatie van deze indicator zijn volgende bemerkingspunten mee te nemen. De data zijn het resultaat van een survey bij alle huishoudens, niet van een screening van de woningen door experts. De definitie van klein comfort is licht gewijzigd ten opzichte van de woningtelling 1981/1991, maar de eerste focus blijft het minimale sanitaire comfort. Het criterium 'woning-grootte' bouwt verder op normen voor de VMSW-woningen en een ruwe schatting door de bewoners. Een gezonde en veilige woonsituatie is een minimumvoorwaarde, maar de staat van de woning wordt door bewoners gemakkelijk onderschat zeker als dit niet gemakkelijk te detecteren is. De isolatie van de woning is summier benaderd (er is volledig/gedeeltelijk dubbel glas), maar dit geeft een eerste indicatie die duidt op een bepaald wooncomfort. Er blijkt immers een verband met grondige renovatie en/of ouderdom van de woning. Tenslotte, geen tuin is vaak een groot gemis en de reden tot stadsvlucht van (jonge) gezinnen met kinderen. Een tuin op zich zegt niet alles: grootte en kwaliteit kan natuurlijk erg verschillen en in de stad kan een tuin gecompenseerd worden in een andere private of semi-private terras of buitenruimte, ook door de aard van de omgeving al dan niet rijk aan groen of open ruimte.

Elke woning wordt hier getoetst aan 6 criteria of minimumnormen. De bevraging gebeurde cumulatief, dit wil zeggen dat enkel de woningen die aan het eerste criterium voldoen getoetst worden aan het tweede criterium; enkel de woningen die aan het tweede criterium voldoen getoetst worden aan het derde, enzovoort.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Woonkosten

Aandeel van de woonkosten ten opzichte van het totaal gezinsinkomen.

Definitie

Woonkosten staat voor de 'naakte' woonkosten, dit zijn de huur of de afbetaling op de lening (dus geen energie- of andere vaste woonkosten). Het totaal gezinsinkomen is de som van de inkomens uit arbeid, uit vermogen en uit sociale uitkeringen.

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Studie en bevraging op niveau van het huishouden is nodig om adequate gegevens te verkrijgen. Er bestaan al enkele surveys die de woonkosten in beeld brengen:

- SEP of het Sociaal-Economisch Panel van het Centrum voor Sociaal Beleid (UA/Ufsia).
- PSBH of de Panelstudie van de Belgische Huishoudens van het Departement Welzijn (UA/UIA).

SEP en PSBH werden vervangen door de Europese SILC-enquête. Het doel van het EU-SILC programma (European Statistics on Income and Living Conditions) is een hernieuwde enquête naar de levensomstandigheden van de huishoudens te lanceren.

- Gezondheidsenquête (Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid) was in 2004 aan een derde editie toe en omvat een steekproef van 10.000 personen voor België.
- Huishoudbudgetenquête (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, voorheen NIS) heeft enkel data over huur en houdt geen rekening met andere dan arbeidsinkomens. Voor Vlaanderen bedroeg het gemiddelde aandeel van de naakte woonkosten (dit is de bruto-huur, de lasten en het gewoon onderhoud) op het huishouden in 1996-1997 22,1%; in 1997-1998 21,4%; in 1999 21,0%; in 2000 20,3% en in 2001 20,6%.

Een uitbreiding van gelijk welke steekproef is nodig om representatief te zijn voor de centrum-steden. Of men kiest voor de panelstudie zoals de SILC-enquête waarbij een steekproef van huishoudens gevolgd wordt of men kiest voor een (twee à drie-)jaarlijkse steekproef van huishoudens. De Gezondheidsenquête of de Huishoudbudgetenquête komen hiervoor in aanmerking. De vragenlijst van de huishoudbudgetenquête zou uitgebreid moeten worden om ook de hypotheeklasten van die groep huishoudens in beeld te krijgen. Bij de gezondheidsenquête is deze vraag al aanwezig.

Cluster

Betaalbare woningen zijn belangrijk om de woonzekerheid in de stad te verhogen. In een leefbare en duurzame stad zijn bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als op de huurmarkt, betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig.

De betaalbaarheid van het wonen moet samen bekeken worden met de indicatoren over de huishoudens die zich een middelgrote woning zouden kunnen veroorloven en de huishoudens die het moeilijk hebben om hun woonkosten te betalen. Telkens gaat het over de betaalbaarheid van de koop- en huurmarkt in de sociale en private woonsector. De sociale koop- en huursector is bestemd voor huishoudens met een bescheiden inkomen. De sociale huursector in Vlaanderen telt 125.905 woningen of huisvesting voor 5,2% van de huishoudens die een 'aangepaste' huur betalen volgens het inkomen. De vraag en de druk op deze sociale huursector komt in beeld in de indicatoren over de wachttijden, het aantal kandidaat-huurders voor sociale woningen en de spreiding van de sociale huurwoningen.

Betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars

Aandeel huishoudens dat een kleine / middelgrote koopwoning of appartement zou kunnen betalen.

Definitie

Een huishouden zou een middelgrote koopwoning kunnen betalen indien het theoretisch een voldoende hoog jaarinkomen heeft om een hypotheeklening te kunnen afsluiten. Het maandelijks af te betalen bedrag op de hypotheeklening mag niet meer dan 35% van het maandinkomen bedragen (de zogenaamde banknorm).

Middelgrote koopwoningen zijn alle verkochte woningen die in de verkoopsakte geregistreerd zijn als 'kleine of middelgrote woning' en 'appartement'. Onder de kleine en middelgrote woonhuizen vallen de subcategorieën arbeiders- of werkmanswoningen, bediendewoningen, de renteniers- en burgerhuizen, ongeacht het woningtype of perceelsoppervlakte.

Aandeel huishoudens dat een kleine / middelgrote koopwoning of appartement zou kunnen betalen (%)					
	2000	2001	2002	2003	2004
Aalst	43,2	36,6	40,0	40,1	31,8
Antwerpen	40,2	33,7	35,0	29,9	24,9
Brugge	31,3	26,8	26,0	24,7	19,5
Genk	28,7	22,1	21,7	18,1	16,5
Gent	42,8	34,8	36,2	29,5	24,9
Hasselt	35,5	28,4	26,7	24,9	20,7
Kortrijk	49,7	39,9	39,2	35,5	31,0
Leuven	36,9	31,7	29,6	26,6	22,8
Mechelen	41,6	38,9	40,3	32,4	30,6
Oostende	35,3	28,1	29,1	26,6	17,3
Roeselare	42,3	34,0	34,6	31,8	27,8
Sint-Niklaas	43,3	37,8	36,9	24,0	27,2
Turnhout	35,3	29,5	27,2	23,5	19,6

Bron primaire data 1: STADIM
 Bron primaire data 2: Immothekeer
 Bron teller: Fiscale statistiek van de inkomens van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS)
 Bron noemer: Fiscale statistiek van de inkomens van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS)

231

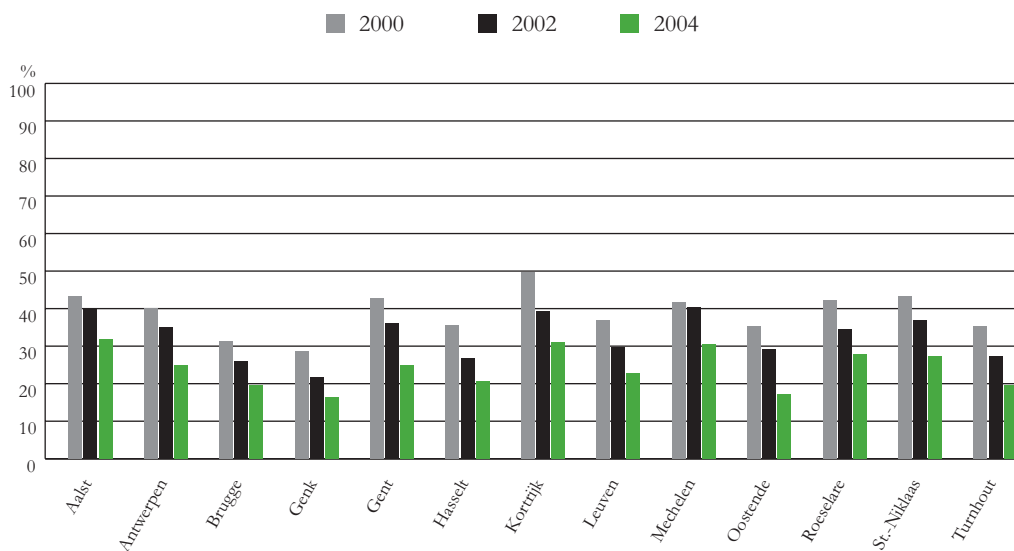
Toelichting

Volgens het berekeningsmodel hebben in 2004 in Aalst, Kortrijk en Mechelen ruim 30% van de huishoudens theoretisch een voldoende hoog jaarinkomen om een hypotheeklening voor een woning af te sluiten. Volgens dit model zouden maar 17% van de huishoudens in Genk en Oostende op basis van hun inkomen een middelgrote woning kunnen aankopen.

In alle 13 centrumsteden zien we in de periode 2000-2004 een negatieve tendens: de betaalbaarheid van het wonen daalt omdat steeds minder huishoudens in staat zijn om met hun inkomen een lening af te betalen ten bedrage van de gemiddelde verkoopprijs van een kleine of middelgrote woning of appartement. Zo is in Oostende dit aandeel huishoudens in de periode 2000-2004 gehalveerd van 35% tot 17%, maar ook in Kortrijk, Gent, Sint-Niklaas, Antwerpen, Leuven en Turnhout liep dit aandeel met meer dan 15% terug, in de overige steden met minstens 11% (Mechelen). Ook in Vlaanderen liep de betaalbaarheid terug, van 38% (2000) naar 25% (2004).

Deze indicator toont aan dat de stijging van de woningprijzen in de 13 centrumsteden niet gecompenseerd werd door een daling van de rentevoeten en de stijging van de huishoudinkomens: de globale betaalbaarheid van koopwoningen daalde.

Aandeel huishoudens dat een kleine / middelgrote koopwoning of appartement zou kunnen betalen.

Cluster

232

De indicator over de betaalbaarheid van het wonen zegt vooral iets over de verhouding van de prijzen van de woningen én inkomens van de huishoudens. In een leefbare en duurzame stad zijn de bestaande en de nieuwe woningen op de koopmarkt betaalbaar, en ook comfortabel, aangepast of aanpasbaar en veilig.

In het kader van de betaalbaarheid van het wonen moet deze indicator samen gelezen worden met de betaalbaarheid van het wonen voor de huurders. De indicator over de woonkosten schetst een beeld van het gemiddelde aandeel van de woonkosten op het huishoudinkomen. De indicator over betaalmoeilijkheden geeft een beeld van de huishoudens die daadwerkelijk in financiële problemen komen door te hoge woonkosten.

Validiteit

Deze indicator is een berekeningsmodel dat steunt op een aantal vastgelegde parameters (in overleg met experts). Het model schetst een mogelijke situatie, als grootste gemene deler van alle situaties. Het resultaat wordt ongetwijfeld beïnvloed door een wijziging van deze parameters (looptijd lening, banknorm, leningvorm...). Daarom zetten we volgende opmerkingen op een rij:

Het gaat enkel over de aankoop van een bestaande woning via een lening, niet over nieuwbouwwoningen.

In deze indicator wordt gewerkt met een vaste banknorm, ongeacht het huishoudinkomen. In het kader van betaalbaar wonen is een banknorm van 35% niet voor alle huishoudens haalbaar.

Het gaat om een vaste lening over 20 jaar, de volledige leenkost bestaat uit de verkoops prijs, de aankoopkosten (notaris en registratierechten) en de leningkosten (opnieuw notaris en registratierechten). Er wordt rekening gehouden met een gewoon beschrijf.

Niet ieder huishouden die een middelgrote woning zou kunnen betalen heeft daadwerkelijk behoefte aan een middelgrote woning, omdat die woning bijvoorbeeld te groot (of te klein) is voor het huishouden, of omdat men al eigenaar van zijn woning is. In de 13 centrumsteden huurt een kleine helft van de huishoudens.

De middelgrote woningen hebben betrekking op alle verkopen onder het regime van de registratierechten voor zowel kleine en middelgrote woningen als appartementen. Dit is een fiscale definitie, die niet volledig steunt op intrinsieke eigenschappen van de woning zelf, maar op het kadastraal inkomen, indexatie, de gezinssituatie en andere factoren.

De kwaliteit van de verkochte woningen in een bepaald jaar heeft ongetwijfeld een invloed op de gemiddelde verkoopprijs van dat jaar. Mogelijks beïnvloed een stijging van het gemiddelde comfortniveau mee de stijging van de verkoopprijzen. Renovatiekosten en dergelijke meer worden niet meegerekend.

Het rekenmodel houdt rekening met een gewoon beschrijf. Hierdoor wordt vanaf 2002, dit is sinds de invoering van het klein beschrijf voor een woning met een KI lager dan €750, voor een aantal verkopen te veel registratierechten gerekend.

Drie variabelen zullen het resultaat bepalen: de gemiddelde verkoopprijs van een kleine of middelgrote woning of appartement, de interestvoet van een lening en het huishoudinkomen.

Er wordt getoetst hoeveel huishoudens boven de berekende inkomensgrens vallen, dus hoeveel huishoudinkomens een woonlening zouden kunnen aangaan. Maar de laagste vervangingsinkomens moet geen belastingaangifte doen, waardoor hier geen rekening met hen gehouden kan worden.

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen belastingaangiftes van alleenstaanden en gezinnen. Alleenstaanden zijn een groeiende groep in de steden, en hun inkomen is doorgaans lager. We kunnen het huishoudinkomen van samenwonenden (personen met een afzonderlijke aangifte) die een woning kopen niet gezamenlijk in rekening brengen.

Doorgaans is de fiscale aangifte een onderschatting van het werkelijke huishoudinkomen (bijvoorbeeld bij zelfstandigen) en van potentiële inkomens (spaargelden, erfenisgelden, steun van ouders, familie, vrienden, huurwaarborg...).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Betaalbaarheid van het wonen voor huurders

Aandeel huishoudens dat een middelgrote huurwoning zou kunnen betalen.

Definitie

Een huishouden zou een middelgrote huurwoning kunnen betalen indien het theoretisch een voldoende hoog inkomen heeft om de gemiddelde huurprijs van een middelgrote woning te kunnen betalen. De definitie van een middelgrote huurwoning en van het theoretisch minimaal inkomen vergt nog voorafgaand onderzoek.

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Mochten er gegevens over de huurprijzen beschikbaar zijn, en dit op stedelijk niveau, dan kan men berekenen welk huishoudinkomen minimaal vereist is om een huurwoning te kunnen betalen, mits deze huur een bepaald percentage van het huishoudbudget niet overschrijdt.

Na het berekenen van dit minimale inkomen kan, conform de indicator betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars, in de fiscale statistiek van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS), het aandeel van de huishoudens berekend worden dat zich een middelgrote huurwoning kan veroorloven.

234

Bij gebrek aan data over de huurprijzen op de private woonmarkt kan de installatie van een 'observatorium' naar het Brusselse voorbeeld een uitkomst bieden. Dit gaat de huurprijzen op de private markt na door de informatie over gangbare huurprijzen te verzamelen uit alle advertenties of bekendmakingen van woningen die te huur zijn. Dit kan een eerste stap zijn om een beeld te krijgen van de woningprijzen op de private huurmarkt, maar is echter niet voldoende om de woonkosten te berekenen.

Cluster

Betaalbare woningen zijn belangrijk om de woonzekerheid in de stad te verhogen. In een leefbare en duurzame stad zijn bestaande en nieuwe woningen op de huurmarkt betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig.

In het kader van de betaalbaarheid van het wonen moet deze indicator samen gelezen worden met de betaalbaarheid van het wonen voor de eigenaars. De indicator over de woonkosten schetst een beeld van het gemiddelde aandeel van de woonkosten op het huishoudinkomen. De indicator over de betaalmoelijkheden voor het wonen geeft een beeld van de huishoudens die daadwerkelijk in financiële problemen komen door te hoge woonkosten.

De spanning op de sociale woningmarkt wordt geschetst door de indicatoren over de wachttijden en de kandidaat-huurders voor sociale woningen.

Betaalmoeilijkheden voor het wonen

Aandeel van de huishoudens dat regelmatig problemen heeft om de woonkosten te betalen.

Definitie

Woonkosten staat voor de 'naakte' woonkosten, namelijk de huur of de afbetaling op de lening (dus geen energie- of andere vaste woonkosten).

Piste

Omdat momenteel data ontbreken om deze fiche in te vullen, werd een piste ontwikkeld om op termijn de indicator van data te voorzien.

Versillende enquêtes hebben in het verleden vragen opgenomen over betaalmoeilijkheden voor het wonen (SEP, PSBH). Het probleem is dat de gegevens van die enquêtes niet representatief zijn tot op stedelijk niveau.

EU-SILC (European Union - Statistics on Income and Living Conditions) is een nieuwe enquête naar inkomens en levensomstandigheden en een belangrijk instrument om zowel op Belgisch als op Europees niveau armoede en sociale uitsluiting in kaart te brengen. Ze werd voor het eerst in 2004 uitgevoerd, en vervolgens jaarlijks. Ook over betaalmoeilijkheden van het wonen werden vragen opgenomen. Maar, ook de SILC-enquête bevat te weinig respondenten per stad om representatieve uitspraken te doen.

Cluster

Wanneer huishoudens regelmatig problemen hebben om de woonkosten te betalen (huur, lening), bedreigt dat hun woonzekerheid. Betaalbare woningen zijn belangrijk om de woonzekerheid in de stad te verhogen. In een leefbare en duurzame stad zijn bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als op de huurmarkt, betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig.

Daarom moet deze indicator samen gezien worden met de indicatoren over de betaalbaarheid van het wonen en het aandeel van de woonkosten op het huishoudinkomen. Deze indicator meet de meest kritieke groep huishoudens, deze die daadwerkelijk in de problemen komen door de te hoge woonkosten. Bij deze indicatoren gaat het zowel over de sociale als over de private woningmarkt.

Algemeen migratiesaldo

Het verschil tussen de totale inwijking en de totale uitwijking per 1.000 inwoners.

Definitie

Het absolute migratiesaldo is de som van de binnenlandse inwijking, de buitenlandse inwijking, de herinschrijving (na schrapping) en onbekende inwijking; verminderd met de som van de binnenlandse uitwijking, de buitenlandse uitwijking, de schrapping (vertrek door het gemeentebestuur vastgesteld, maar door de persoon niet aangegeven) en onbekende uitwijking.

Het migratiesaldo wordt bekomen door het absolute migratiesaldo te delen door het aantal inwoners, en te vermenigvuldigen met 1.000.

Het verschil tussen de totale inwijking en de totale uitwijking per 1.000 inwoners (driejaarlijkse gemiddelden)				
	1994-96	1997-99	2000-02	2003-05
Aalst	-0,3	0,7	2,3	1,8
Antwerpen	-6,4	-5,6	2,4	0,9
Brugge	-2,7	2,0	1,9	1,1
Genk	-2,7	-2,2	-1,7	-0,9
Gent	-5,0	-3,3	3,4	3,0
Hasselt	-0,8	0,3	3,3	3,7
Kortrijk	-2,7	-3,9	-1,9	-3,5
Leuven	1,5	-2,8	4,5	-4,9
Mechelen	-3,0	-1,6	1,9	3,1
Oostende	-1,0	0,3	8,3	6,0
Roeselare	-1,0	2,5	4,1	0,9
Sint-Niklaas	-2,1	0,6	1,1	2,5
Turnhout	-3,6	0,8	3,0	1,5

Bron: Directie Algemene Statistiek van de Studiedienst van de Vlaamse Regering

236

Toelichting

De hier gepresenteerde migratiecijfers zijn driejaarlijkse gemiddelden: zo zijn er in Oostende in de periode 2003-2005 per jaar 6 inwijkelingen per 1000 inwoners. Dat is het hoogste aantal, gevolgd door Hasselt, Sint-Niklaas en Mechelen. In de meeste andere steden is instroom groter dan de uitstroom, behalve Kortrijk, Genk en Leuven waar de stadsvlucht niet volledig gestopt is.

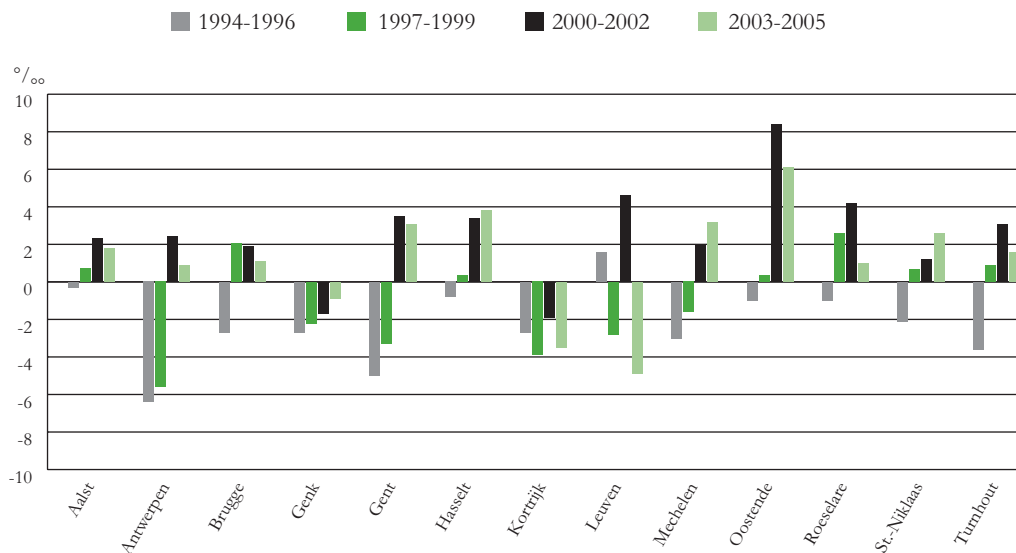
De migratiecijfers variëren sterk per jaar. Vaak zit er een weinig stabiele lijn in, maar toch tekenen zich enkele tendensen af. We zien dat in de periode 1994-1996 de stadsvlucht overheerste in de 13 Vlaamse centrumsteden: de negatieve scores wijzen op een verlies aan bevolking, in Antwerpen tot 6,4 uitwijkelingen per 1000 inwoners per jaar in de periode 1994-96. Deze negatieve trend werd in de meeste steden omgebogen vanaf 2000, enkele uitzonderingen daar gelaten (bijvoorbeeld Kortrijk, Genk). We zien als algemene tendens dat de steden opnieuw aan aantrekkingskracht winnen.

In 2000 vond er een regularisatie plaats van inwoners die geen geldige verblijfspapieren bezaten maar toch vijf jaar of meer hier verbleven. Hierdoor waren er in 2001 en 2002 éénmalige extra inschrijvingen. Dit kan deels de positieve resultaten van 2000-02 verklaren.

Cluster

Het migratiesaldo toont de aantrekkelijkheid van een stad of regio en overstijgt in feite de context van 'aantrekkelijke woonomgeving'. Een gezonde en aangename leefomgeving, een diversiteit in aantrekkelijke woningen, in het culturele en recreatieve aanbod, voldoende aanbod in onderwijs,

Het verschil tussen de totale inwijking en de totale uitwijking per 1.000 inwoners.

hoger gekwalificeerde banen en diversiteit op de arbeidsmarkt, een breed sociaal leven en een open en communicatief bestuur: al deze factoren spelen een rol in de leefbaarheid van een stad of regio en voor een goed gevoel bij haar inwoners.

In het kader van de bekommernis over de kwaliteit van de woonomgeving moet deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren over de tevredenheid over de buurt en de stad, de indicator over de tevredenheid van de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek, de indicator over de perceptie van overlast op buurtniveau, de indicator over de subjectieve verkeersoverlast in de eigen woonbuurt, de indicator over de groenindruk over de eigen buurt, de indicator over de geluidshinder, de indicator over de tevredenheid over de architecturale uitstraling van de stad, en de indicatoren over het uitrustingsniveau van de wijk.

Het migratiesaldo is eigenlijk overkoepelend voor de verschillende bekommernissen van de Stadsmonitor.

De indicator migratiesaldo naar leeftijd focust op de migratie van dertigers. De indicator over de tevredenheid over de buurt kan een beeld schetsen over de interne migratie (verhuisbeweging binnen de stad). In welke mate de hernieuwde interesse voor de stad tegemoet komt aan een rationeel ruimtegebruik, herbestemming en stedelijk wonen komt in beeld in de evolutie inzake wooninbreiding en langdurige leegstand.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met de volgende beperkingen:

Het migratiesaldo is resultante van in- en uitschrijvingen in het gemeentelijk register, maar vertelt niets over de intensiteit van verhuizing en migraties. Er kan een grote verhuisbeweging zijn met een nulbalans omdat men vooral verhuist binnen de stad of omdat er evenveel in als uit de stad trekken. Of er kan een heel klein verloop zijn en alleen maar instroom of uitstroom, wat resulteert in positieve of negatieve balans.

Het migratiesaldo is positief bij een sterkere instroom of negatief bij een sterkere uitstroom. De indicator heeft enkel betrekking op de centrumsteden. Dat wil zeggen dat hier het vertrek naar een buurgemeente van de stad, naar elders in Vlaanderen of het buitenland onder één noemer als uitwijking in beeld gebracht wordt.

Het bevolkingsaantal op 1 januari is steeds de resultante van het migratiesaldo én de natuurlijke aangroei van het voorbije jaar. Dit betekent dat als de bevolking bijvoorbeeld daalt ondanks een natuurlijke aangroei, dat de emigratie de natuurlijke aangroei ruim overtreft.

Voor een globale beoordeling van de gegevens dient men er rekening mee te houden dat er in België dagelijks ongeveer 1.500 inschrijvingen en schrappingen worden verricht, waarvan circa 150-tal verhuizingen vanuit of naar het buitenland. Vrij verkeer en vrije keuze van woonplaats worden in Europa als burgerrechten beschouwd, wat impliceert dat de registratie een deel van de migratie naar en uit de stad met vertraging 'registreert'.

Het migratiesaldo staat rechtstreeks in verband met de 'domiciliëring' van personen en geeft een direct beeld van de totale balans van alle 'geregistreerde' aankomst in en vertrek uit een stad. Dit betekent dat er toch nog een grote groep bewoners, nieuwkomers en vertrekkers zijn die niet in beeld komen. Zo is er bijvoorbeeld de groep illegalen, die vooral naar de steden trekken, of de groep studenten die jaarlijks Leuven, Gent of Antwerpen in- en uitstromen terwijl ze op het ouderlijk adres blijven ingeschreven staan. De 'officiële' verblijfplaats in de stad geldt als criterium. Het saldo is dus een onderschatting van de totale bevolking die als 'resident' ook woont in de stad, gebruik maakt van voorzieningen en diensten of bijvoorbeeld afval produceert.

Omdat in Vlaanderen 'overbevolking' geen probleem is op stedelijk niveau (eventueel wel op buurtniveau) is een positief saldo na te streven. Een evenwichtige balans is op zijn minst de wenselijke richting voor de duurzaamheid van een centrumstad op langere termijn.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Migratiesaldo naar leeftijd

Het migratiesaldo naar leeftijd is het verschil tussen de inwijking en de uitwijking per 1.000 inwoners op de leeftijd van 30-39 jaar en 0-9 jaar.

Definitie

Het absolute migratiesaldo is de som van de binnenlandse inwijking, de buitenlandse inwijking, de herinschrijving (na schrapping) en onbekende inwijking; minus de som van de binnenlandse uitwijking, de buitenlandse uitwijking, de schrapping (vertrek door het gemeentebestuur vastgesteld, maar door de persoon niet aangegeven) en onbekende uitwijking.

Het migratiesaldo wordt bekomen door het absolute migratiesaldo te delen door het aantal inwoners in dezelfde leeftijdscategorie, en te vermenigvuldigen met 1.000.

Het verschil tussen de inwijking en de uitwijking per 1.000 inwoners in de leeftijdscategorie 30-39 + 0-9 jaar (per 3 jaar)			
	1995-1997	1998-2000	2001-2003
Aalst	-2,4	-3,3	-1,9
Antwerpen	-19,0	-16,3	-4,3
Brugge	-6,2	1,2	-1,8
Genk	-4,9	-2,6	-0,9
Gent	-19,7	-17,0	-13,7
Hasselt	-6,7	-7,3	-3,2
Kortrijk	-5,8	-7,3	-6,1
Leuven	-36,4	-41,6	-40,2
Mechelen	-9,6	-9,6	-1,7
Oostende	-12,8	-5,6	0,4
Roeselare	-2,1	2,9	3,4
Sint-Niklaas	-5,2	-0,2	-3,0
Turnhout	-15,0	-5,5	-2,9

Bron: Directie Algemene Statistiek van de Studiedienst van de Vlaamse Regering

239

Toelichting

De hier gepresenteerde migratiecijfers in de leeftijdscategorie 30-39 en 0-9 jaar zijn driejaarlijkse gemiddelden: zo zijn er in Roeselare in de periode 2001-2003 per jaar 3,4 inwijkingen per 1.000 inwoners. Dat is het hoogste aantal, gevolgd door Oostende met 0,4. In de andere steden is uitstroom groter dan de instroom, dus is er een stadsvlucht van de jonge gezinnen en de jonge werkenden. In de studentenstad Leuven is die stadsvlucht het grootst: per jaar emigreren er 40 per 1.000 personen in de leeftijdscategorie 30-39 en 0-9 jaar.

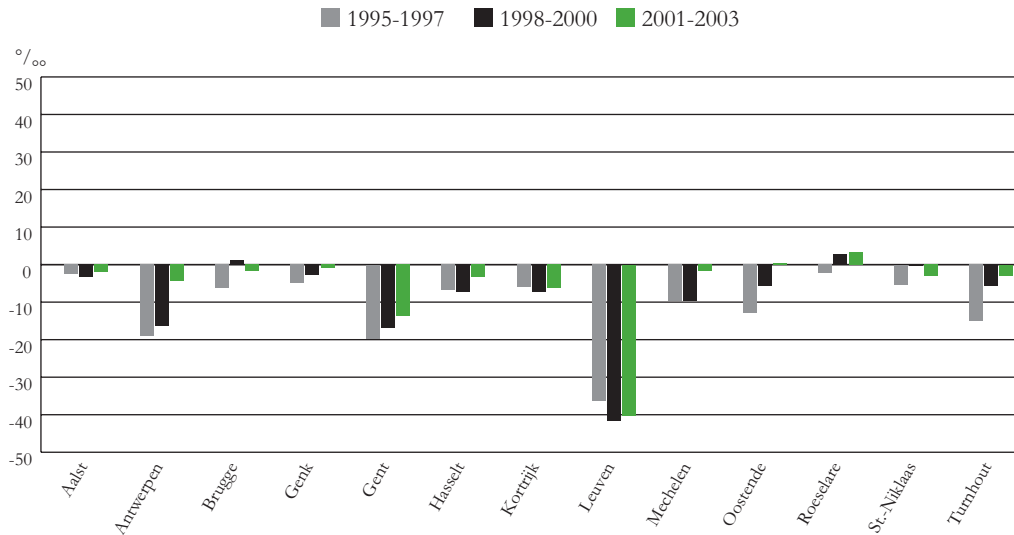
De negatieve scores wijzen op een verlies aan bevolking. We zien als algemene tendens dat de steden lichtjes aan aantrekkingskracht winnen voor de dertigers: hun stadsvlucht wordt duidelijk afgeremd in Antwerpen, Genk, Hasselt, Mechelen en Turnhout. In Roeselare en Oostende werd de stadsvlucht gekeerd. In de andere steden is het plaatje minder eenduidig.

In 2000 vond er een regularisatie plaats van inwoners die geen geldige verblijfspapieren bezaten maar toch reeds vijf jaar of meer hier verbleven. Hierdoor waren er in 2001 en 2002 éénmalige extra inschrijvingen. Dit kan deels de positieve resultaten van 2000-02 verklaren.

Cluster

Het migratiesaldo naar leeftijd toont de aantrekkelijkheid van een stad of regio voor jonge gezinnen, al dan niet met kinderen. Deze indicator overstijgt in feite de context van 'aantrekkelijke woonomgeving'. Een gezonde en aangename leefomgeving, een diversiteit in aantrekkelijke

Het verschil tussen de inwijking en de uitwijking per 1.000 inwoners op de leeftijd van 30-39 + 0-9 jaar (per 3 jaar)

woningen, in het culturele en recreatieve aanbod, voldoende aanbod in onderwijs, hoger gekwalificeerde banen en diversiteit op de arbeidsmarkt, een breed sociaal leven en een open en communicatief bestuur: al deze factoren spelen een rol in de leefbaarheid van een stad of regio en voor een goed gevoel bij haar inwoners in het algemeen en bij de jonge gezinnen in het bijzonder.

In het kader van de bekommernis over de kwaliteit van de woonomgeving moet deze indicator samen gelezen worden met de indicator over het algemeen migratiesaldo, de indicatoren over de tevredenheid over de buurt en de stad, de indicator over de tevredenheid van de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek, de indicator over de perceptie van overlast op buurtniveau, de indicator over de subjectieve verkeersoverlast in de eigen woonbuurt, de indicator over de groenindruk over de eigen buurt, de indicator over de geluidshinder, de indicator over de tevredenheid over de architecturale uitstraling van de stad, en de indicatoren over het uitrustingsniveau van de wijk.

Validiteit

In deze indicator ligt de focus op de leeftijdscategorie 30-39 en 0-9 jaar, met een overwicht aan jonge gezinnen met kinderen. Stadsvlucht van jonge gezinnen is niet echt te vatten in één leeftijdscategorie, toch kan men stellen dat de leeftijdsgroep 30-39 en 0-9 jaar de meeste jonge gezinnen vertegenwoordigt. Jonge gezinnen kunnen ook al de stad verlaten hebben nog voor de partners dertig zijn, omdat de stad hun inziens niet genoeg kwaliteiten biedt als woonomgeving.

De groep tussen 30-39 en 0-9 jaar vertegenwoordigt naast de jonge gezinnen ook de jonge werkenden, met enkele jaren werkervaring achter de rug (afhankelijk van het aantal studiejaren). Alle opleidingsniveaus zijn vertegenwoordigd, maar de hoger opgeleiden en hogere inkomens verhuizen en migreren vlotter in functie van een job of meer woonkwaliteit. Ook hier kunnen bepaalde groepen al de stad verlaten hebben voor ze dertig zijn.

Het migratiesaldo is resultante van in- en uitschrijvingen in het gemeentelijk register, maar vertelt niets over de intensiteit van verhuizing en migraties. Er kan een grote verhuisbeweging zijn met een nulbalans omdat men vooral verhuist binnen de stad of omdat er evenveel in als uit de stad trekken. Of er kan een heel klein verloop zijn en alleen maar instroom of uitstroom, wat resulteert in positieve of negatieve balans.

Het migratiesaldo is positief bij een sterkere instroom of negatief bij een sterkere uitstroom. De indicator heeft enkel betrekking op de centrumsteden. Dat wil zeggen dat hier het vertrek naar een buurgemeente van de stad, naar elders in Vlaanderen of het buitenland onder één noemer als uitwijking in beeld gebracht wordt. Een positief migratiesaldo weerspiegelt de aantrekkingskracht van een gemeente en de verwachting van nieuwkomers dat het er goed wonen is. Een negatief saldo weerspiegelt de stadsvlucht en de verwachting van vertrekkers dat het elders beter, meer aangepast of geschikt is om zich te vestigen.

Het bevolkingsaantal op 1 januari is steeds de resultante van het migratiesaldo én de natuurlijke aangroei van het voorbije jaar. Dit betekent dat als de bevolking bijvoorbeeld daalt ondanks een natuurlijke aangroei, dat de emigratie de natuurlijke aangroei ruim overtreft.

Voor een globale beoordeling van de gegevens dient men er rekening mee te houden dat er in België dagelijks ongeveer 1.500 inschrijvingen en schrappingen worden verricht, waarvan circa 150-tal verhuizingen vanuit of naar het buitenland. Vrij verkeer en vrije keuze van woonplaats worden in Europa als burgerrechten beschouwd, wat impliceert dat de registratie een deel van de migratie naar en uit de stad met vertraging 'registreert'.

Het migratiesaldo staat rechtstreeks in verband met de 'domiciliëring' van personen en geeft een direct beeld van de totale balans van alle 'geregistreerde' aankomst in en vertrek uit een stad. Dit betekent dat er toch nog een grote groep bewoners, nieuwkomers en vertrekkers zijn die niet in beeld komen. Zo is er bijvoorbeeld de groep illegalen, die vooral naar de steden trekken, of de groep studenten die jaarlijks Leuven, Gent of Antwerpen in- en uitstromen terwijl ze op het ouderlijk adres blijven ingeschreven staan. De 'officiële' verblijfplaats in de stad geldt als criterium. Het saldo is dus een onderschatting van de totale bevolking die als 'resident' ook woont in de stad, gebruik maakt van voorzieningen en diensten of bijvoorbeeld afval produceert.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over de buurt

Aandeel van de bevolking dat tevreden is over zijn buurt.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over de buurt waar je woont?'

De respondent kon antwoorden met zeer tevreden, eerder tevreden, noch tevreden noch ontevreden, eerder ontevreden en zeer ontevreden.

Wie met 'eerder tevreden' of 'helemaal tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat tevreden is over zijn/haar buurt						
	Zeer tevreden		Eerder tevreden		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	47,7	50,6	39,3	39,4	87,0	90,0
Antwerpen	38,4	43,5	45,3	40,1	83,7	83,6
Brugge	54,5	57,2	36,5	36,2	91,0	93,4
Genk	55,3	56,2	35,0	32,9	90,2	89,0
Gent	40,1	47,7	44,9	39,9	85,1	87,6
Hasselt	63,6	57,6	29,4	35,4	93,0	93,0
Kortrijk	45,9	51,4	39,9	39,7	85,8	91,1
Leuven	45,6	53,2	44,6	38,6	90,2	91,8
Mechelen	36,4	41,4	43,1	40,7	79,5	82,1
Oostende	46,4	52,9	42,6	39,4	88,9	92,3
Roeselare	49,9	51,9	41,2	39,9	91,1	91,8
Sint-Niklaas	48,8	46,7	39,3	40,6	88,1	87,3
Turnhout	46,7	51,4	40,0	39,3	86,7	90,7

Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

242

Toelichting

Opvallend is de zeer hoge score op deze indicator in alle 13 centrumsteden. In Brugge en Hasselt is in 2006 zelfs 93% van de inwoners tevreden over de buurt waar ze wonen. In Mechelen (82,1%) en Antwerpen (83,6%) liggen de percentages het laagst, maar ook daar zijn meer dan 4 op de 5 inwoners tevreden. In alle steden merken we ofwel een status quo ofwel een stijging van de tevredenheid ten opzichte van 2004. In Kortrijk bedraagt deze stijging meer dan 5%.

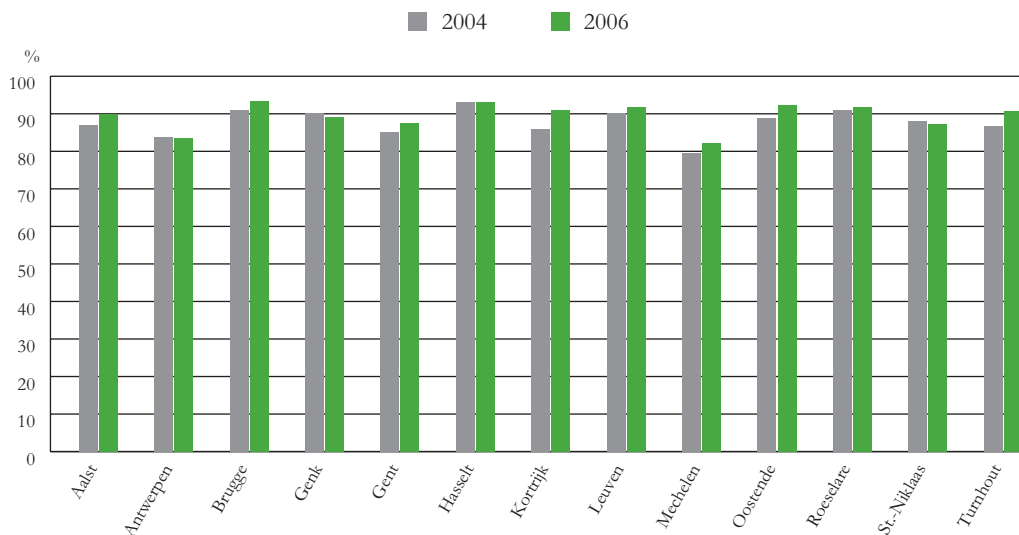
In 2006 vonden we bijna geen verbanden tussen deze indicator en enkele achtergrondkenmerken. Jongeren en ouderen, hoger en lager opgeleiden, mannen en vrouwen, tonen eenzelfde (on)tevredenheid over hun buurt. In Gent ($V=0,109$), Genk ($V=0,145$) en Turnhout ($V=0,126$) blijken eigenaars van een woning wel iets positiever dan huurders over hun buurt.

Ter informatie: 5,1% van de respondenten hebben in 2006 'noch tevreden, noch ontevreden' geantwoord op deze stelling.

Cluster

De tevredenheid van inwoners over hun buurt zegt veel over hoe zij de kwaliteit van hun directe woonomgeving zien. Tevredenheid kan verband houden met heel diverse factoren: de voorzieningen, het sociaal contact, het onderhoud, de overlast, de veiligheid, aanzien van de buurt, ... Bij een buurt die goed scoort op deze terreinen, zal de tevredenheid hoog liggen.

Aandeel van de bevolking dat tevreden is over zijn buurt

Een (on)tevredenheid over de buurt kan heel diverse oorzaken hebben, waarvan de complexiteit bij deze indicator niet duidelijk is: ontevredenheid kan veroorzaakt worden door het aanzien van de buurt, het onderhoud, de overlast, de veiligheid, de voorzieningen, het sociaal contact, ... Omgekeerd moet een buurt op al deze vlakken goed scoren vooraleer dit kan leiden tot tevredenheid over de buurt. Daarom zijn de oorzaken die de score van deze indicator beïnvloeden van economische, sociale, fysiek-ecologische als van institutionele aard.

Andere belangrijke indicatoren in deze cluster gaan over de leegstand van gebouwen, de kwaliteit van de omgeving en van de gemeenschapsvoorzieningen, de aanwezigheid van het sociaal-culturele leven, en de migraties. In tegenstelling tot de andere indicatoren binnen de cluster, gaat deze indicator uit van een (subjectieve) waarneming en beoordeling door de bewoners, en niet van een beoordeling van omgevingsvoorwaarden.

Deze indicator moet ook nauw samen gezien worden met de indicator tevredenheid over de stad, waarbij op een ander schaalniveau de tevredenheid gepeild wordt.

Validiteit

Er zijn geen problemen om de data te interpreteren: we meten wat we willen meten.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over de stad

Aandeel van de bevolking dat tevreden is over zijn/haar stad

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over de stad waar je woont?'

De respondent kon antwoorden met zeer tevreden, eerder tevreden, noch tevreden noch ontevreden, eerder ontevreden en zeer ontevreden.

Wie met 'eerder tevreden' of 'helemaal tevreden' antwoordde werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat tevreden is over zijn/haar stad						
	Zeer tevreden		Eerder tevreden		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	34,3	30,6	48,5	48,6	82,8	79,2
Antwerpen	25,9	30,8	47,0	43,9	72,9	74,7
Brugge	56,0	60,2	36,1	32,8	92,0	93,0
Genk	49,8	44,8	39,1	41,3	88,9	86,1
Gent	51,1	50,6	39,0	40,3	90,1	90,9
Hasselt	62,4	61,2	33,3	29,4	95,7	90,6
Kortrijk	25,9	35,5	54,5	50,7	80,4	86,2
Leuven	49,8	52,0	39,8	39,8	89,7	91,7
Mechelen	18,7	25,0	48,1	50,0	66,8	75,0
Oostende	43,9	48,4	43,7	41,4	87,6	89,8
Roeselare	42,7	48,9	48,5	43,5	91,3	92,4
Sint-Niklaas	29,0	30,2	52,7	49,9	81,6	80,1
Turnhout	34,6	38,5	50,1	47,2	84,7	85,7

Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

244

Toelichting

De meeste centrumsteden scoren net als in 2004 ook in 2006 hoog op deze indicator. In Brugge, Roeselare, Hasselt en Gent is zelfs meer dan 90% van de inwoners tevreden over de stad waar ze wonen. Een lagere score vinden we in Antwerpen (74,7%) en Mechelen (75%). Mechelen is echter wel de stad waar de tevredenheid het sterkst toenam in vergelijking met 2004 (+8,2%). Ook in Kortrijk (+5,8%) waren er beduidend meer inwoners tevreden over hun stad dan twee jaar geleden. Een lichte daling van de tevredenheid merken we in Hasselt (-5,1%) en Aalst (3,6%).

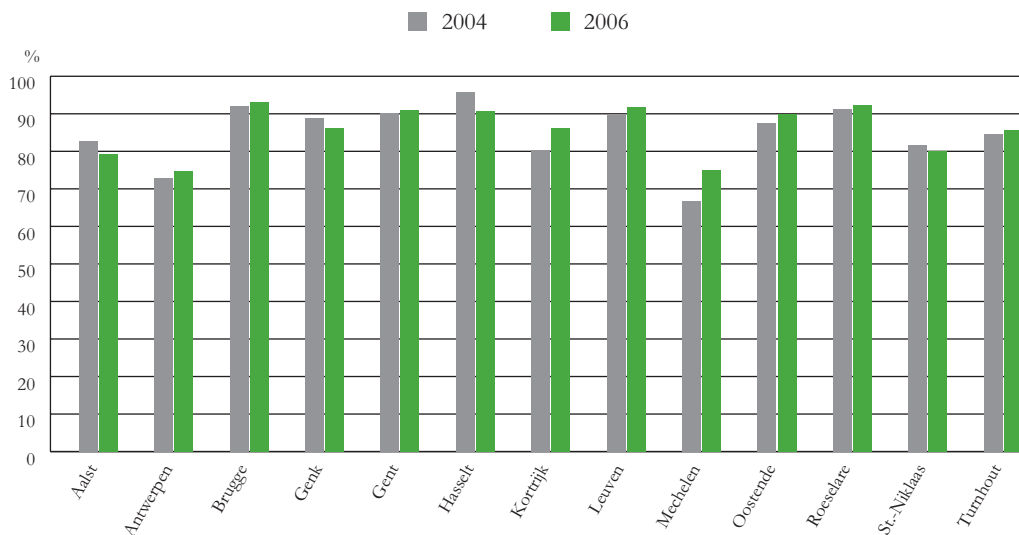
Over het algemeen antwoordde in 2006 6,7% van de inwoners 'noch tevreden, noch ontevreden' op deze vraag. Enkel in Mechelen, Antwerpen en Aalst schommelde dit percentage rond de 10%.

In de steden Antwerpen, Leuven en Mechelen tonen jongeren een iets grotere tevredenheid over de stad dan ouderen ($V=0,130$ à $0,139$). In de andere 10 centrumsteden stellen we in 2006 dit verband naar leeftijd niet vast: jong en oud zijn even (on)tevreden. In Antwerpen ($V=0,084$) en Mechelen ($V=0,131$) zien we ook dat hoe hoger het diploma, hoe meer men tevreden is over de stad. Tot slot zijn de vrouwen uit Antwerpen, Hasselt en Sint-Niklaas nog positiever ingesteld dan de mannen ($V=0,078$ à $0,148$). Deze verbanden zijn telkens zwak, maar wel betrouwbaar (95%).

Cluster

De tevredenheid van inwoners over hun de stad zegt veel over hoe zij de kwaliteit van hun ruime woonomgeving zien. Tevredenheid kan verband houden met heel diverse factoren: de voorzie-

Aandeel van de bevolking dat tevreden is over zijn/haar stad

ningen, het sociaal contact, het onderhoud, de overlast, de veiligheid, de uitstraling van de stad, de culturele rijkdom ... Een stad die op deze factoren goed scoort, zal tevreden bewoners hebben.

Een (on)tevredenheid over de stad kan heel diverse oorzaken hebben, waarvan de complexiteit bij deze indicator niet duidelijk is: ontevredenheid kan veroorzaakt worden door het aanzien van de stad, het onderhoud, de overlast, de veiligheid, de voorzieningen, het sociaal contact, ... Omgekeerd moet een stad op al deze vlakken goed scoren vooraleer dit kan leiden tot tevredenheid over de stad. Daarom zijn de oorzaken die de score van deze indicator beïnvloeden van economische, sociale, fysiek-ecologische als van institutionele aard.

In het domein 'cultuur en vrije tijd' past deze indicator bijvoorbeeld in de cluster 'positieve uitstraling van de stad op het vlak van cultuur en vrije tijd'.

Deze indicator moet ook nauw samen gezien worden met de indicator 'tevredenheid over de buurt', waarbij op een ander schaalniveau de tevredenheid gepeild wordt.

Validiteit

Er zijn geen problemen om de data te interpreteren: we meten wat we willen meten.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Hoofdstuk 6: Zich verplaatsen / mobiliteit

Afgelegde afstand met auto / moto / brom- of snorfiets

Gemiddeld aantal afgelegde kilometers als bestuurder van een auto, moto en/of brom/snorfiets per dag per inwoner uit het stadsgewest.

Definitie

Kilometers met de auto/moto/brom- of snorfiets: dit zijn de kilometers afgelegd als autobestuurder (deze als autopassagier horen hier niet bij) en de kilometers afgelegd met de moto, de brom- en snorfiets (hoofdvervoermiddel). Het betreft hier uiteraard ook kilometers afgelegd buiten het stadsgewest.

In 1999, 2000 en/of 2001 werd aan een representatief staal van de bevolking gevraagd om gedurende 2 dagen nauwgezet hun verplaatsingsgedrag bij te houden. Het gemiddeld aantal afgelegde kilometers met auto, motor of bromfiets werd hieruit gedistilleerd.

Dit onderzoek vond enkel plaats in de stadsgewesten Aalst, Antwerpen, Gent, Hasselt-Genk, Leuven en Mechelen en dient bijgevolg ook als een piste te worden beschouwd voor de andere Vlaamse centrumsteden.

246

Afgelegde afstand (km/dag/inw) als autobestuurder en met motor, brom- of snorfiets				
	Auto-best.	Motorrijder	Brom-/snorfiets	Totaal
Aalst	14,8	0,3	0,1	15,2
Antwerpen	14,1	0,2	0,2	14,5
Gent	16,5	0,3	0,2	17,0
Hasselt-Genk	17,1	0,1	0,1	17,4
Leuven	17,8	0,2	0,2	18,2
Mechelen	16,3	0,4	0,1	16,8

Bron: Mobiliteitscel Vlaanderen (Vlaamse overheid)

Toelichting

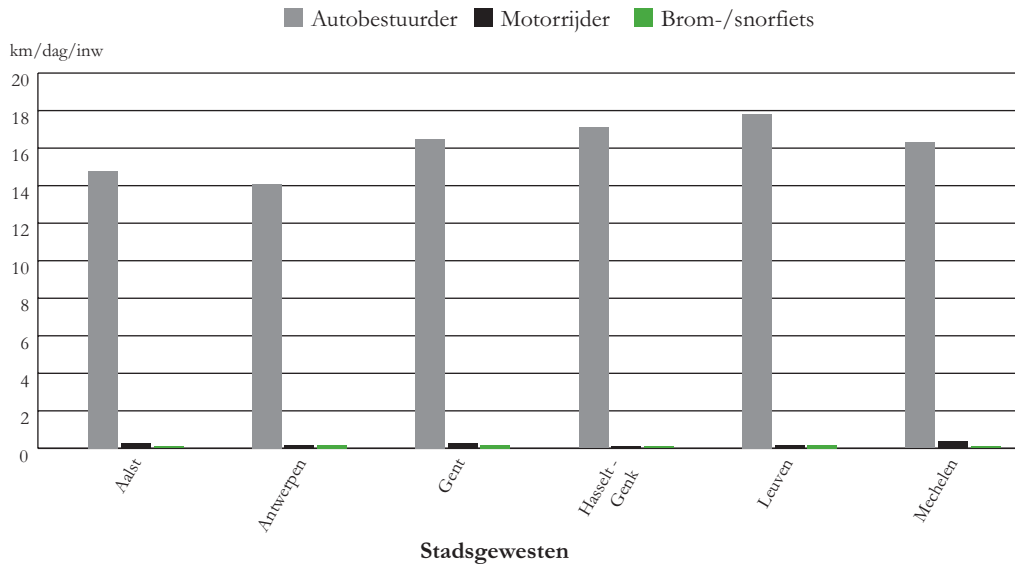
Het gemiddeld aantal afgelegde kilometers per dag als autobestuurder, motorrijder en brom/snorfietser is het hoogst in het Leuvense (18,18 km). Het Antwerpse stadsgewest scoort het laagst met 14,45 km. De andere vier stadsregio's waarvoor er cijfers zijn (Aalst, Gent, Hasselt-Genk en Mechelen) zitten daartussen.

Deze cijfers zijn afkomstig van éénmalig onderzoek naar de 'modal split' (dit is de verdeling van de vervoersmiddelen om zich te verplaatsen) in zes verschillende stadsgewesten. Voorlopig is het onduidelijk of dit onderzoek de komende jaren zal worden herhaald.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen. In een stad en stadsregio kan de verkeersleefbaarheid bevorderd worden door de verkeersdruk onder controle te houden. Door de nabijheid, de dichtheid en de verwevenheid na te streven van functies, activiteiten en voorzieningen kan de hoeveelheid verplaatsingen (in aantal en aantal kilometer) worden beheerst

Afgelegde afstand als autobestuurder en met motor, brom- of snorfiets

Gelet op de beheersing van de mobiliteitsvraag moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren, in het bijzonder met het gebruik van de auto/motor/bromfiets.

Gelet op de bekommernissen omtrent de functieverweving kan man deze indicator in verband brengen met bundeling van activiteiten en het uitrustingsniveau van de wijk.

247

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen: we meten wat we willen meten.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Gebruik van het openbaar vervoer (modal split)

Aandeel van de verplaatsingen dat met het openbaar vervoer gebeurt per dag per inwoner uit het stadsgewest.

Definitie

Verplaatsingen met het openbaar vervoer (hoofdvervoermiddel): dit zijn de verplaatsingen met de bus (incl. bedrijfs- en schoolvervoer), de tram, de metro en de trein. Het betreft hier uiteraard ook verplaatsingen met het openbaar vervoer die gebeuren buiten het stadsgewest.

In 1999, 2000 en/of 2001 werd aan een representatief staal van de bevolking gevraagd om gedurende 2 dagen nauwgezet hun verplaatsingsgedrag bij te houden. Het aandeel verplaatsingen met het openbaar vervoer kon hieruit worden gedistilleerd.

Dit onderzoek vond enkel plaats in de stadsgewesten Aalst, Antwerpen, Gent, Hasselt-Genk, Leuven en Mechelen en dient bijgevolg ook als een piste te worden beschouwd voor de andere Vlaamse centrumsteden.

Aandeel van de verplaatsingen (%) met het openbaar vervoer				
	Bus	Tram/metro	Trein	Totaal
Aalst	1,3	0,1	4,6	6,0
Antwerpen	3,2	2,9	0,9	7,0
Gent	2,9	1,4	1,9	6,2
Hasselt-Genk	2,4	0,0	0,9	3,3
Leuven	4,0	0,3	3,6	7,9
Mechelen	2,1	0,2	2,7	5,0

Bron: Mobiliteitscel Vlaanderen (Vlaamse overheid)

248

Toelichting

De verschillen in het aandeel verplaatsingen met het openbaar vervoer tussen de onderzochte steden zijn vrij groot te noemen. In de Leuvense stadsregio maakt men het meeste gebruik van trein, tram en bus, namelijk voor bijna 8% van alle verplaatsingen. In het stadsgewest Hasselt-Genk is dit merkelijk lager (3,3%). Mechelen scoort ook eerder laag in het gebruik van openbaar vervoer.

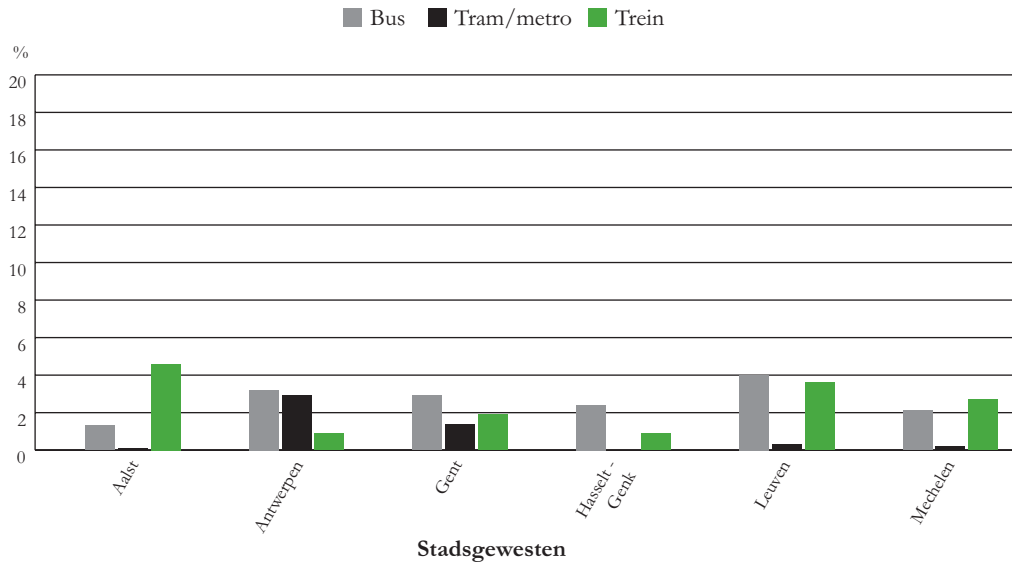
Deze cijfers zijn afkomstig van éénmalig onderzoek naar de 'modal split' (dit is de verdeling van de vervoersmiddelen om zich te verplaatsen) in zes verschillende stadsgewesten. Voorlopig is het onduidelijk of dit onderzoek de komende jaren zal worden herhaald.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen. In een stad en stadsregio waar het openbaar vervoer is uitgebouwd als een volwaardige vervoersmodus met voldoende overstapfaciliteiten en een vlotte doorstroming, kan het openbaar vervoer een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, én in het bijzonder met de indicatoren over openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel, de realisatie van de basismobiliteit én de uitrustingsgraad van de wijk.

Aandeel van de verplaatsingen met het openbaar vervoer

Gelet op de toegankelijkheid van vervoersmiddelen en -infrastructuur is er ook een verband met indicatoren over de bereikbaarheid van belangrijke plaatsen via het openbaar vervoer en de toegankelijkheid van het openbaar vervoer.

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen: we meten wat we willen meten.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd

Aandeel van de inwoners dat zich tijdens de vrije tijd meestal verplaatst met het openbaar vervoer.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Hoe verplaatst u zich meestal in de vrije tijd?

Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het gaat hier uiteraard niet alleen over verplaatsingen binnen de stad. Wie antwoordde 'met het openbaar vervoer', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal verplaatst met het openbaar vervoer tijdens de vrije tijd		
	2004	2006
Aalst	5,5	7,2
Antwerpen	22,4	25,4
Brugge	8,7	11,4
Genk	9,8	9,0
Gent	17,1	20,2
Hasselt	6,3	10,2
Kortrijk	7,2	6,0
Leuven	15,2	14,4
Mechelen	9,8	13,4
Oostende	15,3	18,1
Roeselare	4,0	4,4
Sint-Niklaas	3,8	6,1
Turnhout	2,8	5,8

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

250

Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn net als in 2004 ook in 2006 vrij groot. Tijdens de vrije tijd maakt in Antwerpen meer dan 25% van de inwoners gebruik van het openbaar vervoer als belangrijkste vervoermiddel. Ook in Gent en Oostende ligt dit aandeel relatief hoog (respectievelijk 20,2% en 18,1%). Weinig gebruikers van het openbaar vervoer tijdens de vrije tijd vinden we in Roeselare, Turnhout, Kortrijk, Sint-Niklaas en Aalst.

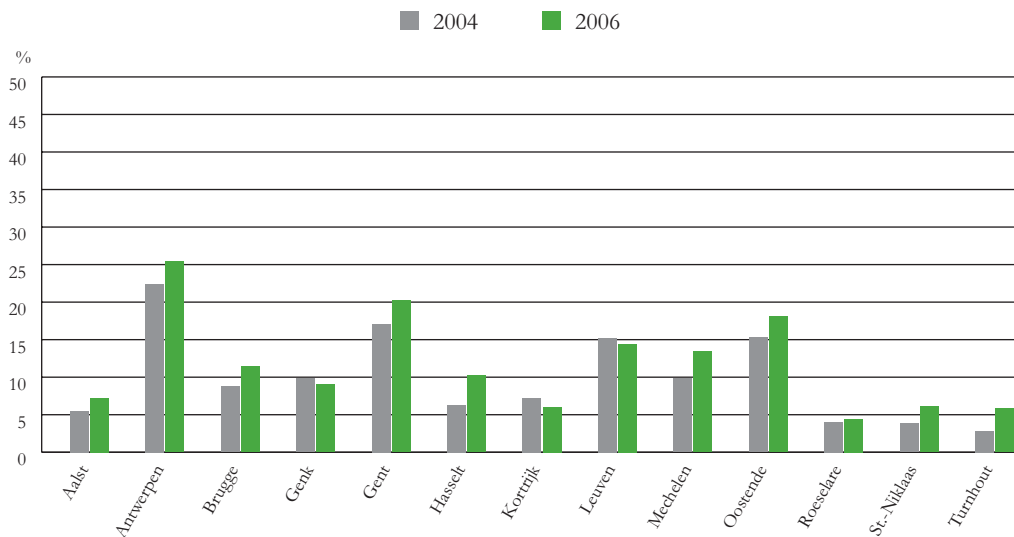
Het aandeel van de inwoners dat gebruik maakt van het openbaar vervoer als belangrijkste vervoermiddel tijdens de vrije tijd is wel iets toegenomen in vergelijking met 2004. In Hasselt gaat het om een toename met 4%. Enkel in Leuven, Gent en Kortrijk is dit aandeel zeer licht gedaald.

Vooral jongeren (15-24 jaar) en ouderen (65-plussers) kiezen in 2006 voor het openbaar vervoer als belangrijkste vervoersmiddel in de vrije tijd. We zien eveneens dat tijdens de vrije tijd meer alleenstaanden en meer vrouwen het openbaar vervoer gebruiken als belangrijkste verplaatsingsmiddel. Ook naar opleiding blijken er verbanden te zijn: tijdens de vrije tijd stellen we vast dat meer lager opgeleiden de trein, tram of bus gebruiken, dan hoger opgeleiden.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere in hun vrije tijd. In een stad en stads-

Aandeel inwoners dat zich meestal verplaatst met het openbaar vervoer tijdens de vrije tijd

regio waar het openbaar vervoer is uitgebouwd als een volwaardige vervoersmodus met voldoende overstapfaciliteiten en een vlotte doorstroming, kan het openbaar vervoer een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, én in het bijzonder met de indicatoren over openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel voor het woon-werk/schoolverkeer, de realisatie van de basismobiliteit én de uitrustingsgraad van de wijk.

Gelet op de toegankelijkheid van vervoersmiddelen en -infrastructuur is er ook een verband met indicatoren over de bereikbaarheid van belangrijke plaatsen via het openbaar vervoer en de toegankelijkheid van het openbaar vervoer.

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Wie bijvoorbeeld pendelt met de trein kan in een voortraject de auto nemen en in een natraject de fiets. Afhankelijk van de afstanden kan door de respondent de trein, de auto of de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel worden gezien. Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Ook kan het belangrijkste middel veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moet dan ook rekening worden gehouden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school

Aandeel van de inwoners dat zich voor het woon-werk/schoolverkeer meestal verplaatst met het openbaar vervoer.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Hoe verplaatst u zich meestal naar en van het werk of de school?

Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het gaat hier uiteraard niet alleen over verplaatsingen binnen de stad. Wie antwoordde 'met het openbaar vervoer', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal verplaatst met het openbaar vervoer voor woon-werk/schoolverkeer		
	2004	2006
Aalst	18,8	20,2
Antwerpen	17,7	19,0
Brugge	9,4	10,6
Genk	11,1	9,5
Gent	20,0	23,1
Hasselt	8,6	9,3
Kortrijk	9,8	8,8
Leuven	19,6	21,0
Mechelen	15,8	18,3
Oostende	11,7	14,2
Roeselare	5,6	5,9
Sint-Niklaas	9,5	11,5
Turnhout	5,5	6,9

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

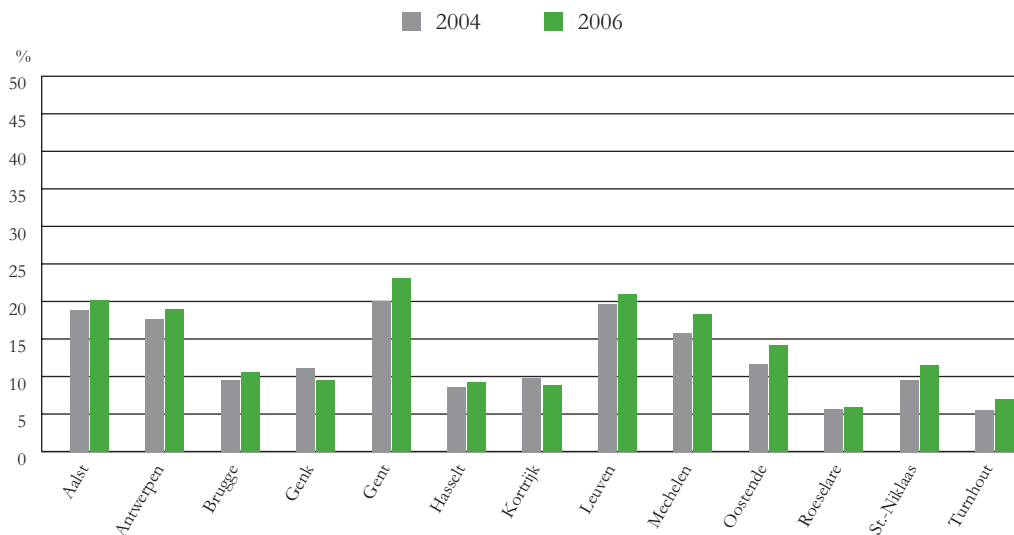
Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn net als in 2004 ook in 2006 vrij groot. In Aalst, Leuven en Gent ligt het aandeel bewoners dat het openbaar vervoer gebruikt voor woon-werk/schoolverkeer boven de 20%. In Roeselare en Turnhout blijft dit cijfer echter onder de 7%.

Het aandeel van de inwoners dat voor het woon-werk/schoolverkeer gebruik maakt van het openbaar vervoer als belangrijkste vervoermiddel is licht toegenomen in vergelijking met 2004. Gent kent de grootste toename met 3,2%. Ook in Sint-Niklaas, Mechelen en Oostende is dit aandeel met meer dan 2% toegenomen. Enkel in Genk en Kortrijk merken we een lichte daling.

Vooraf jongeren (15-24 jaar) en ouderen (65-plussers) kiezen in 2006 voor het openbaar vervoer als belangrijkste vervoersmiddel voor het woon-werk/schoolverkeer. Ook zien we dat meer alleenstaanden en meer vrouwen het openbaar vervoer gebruiken als belangrijkste verplaatsingsmiddel. Voor het woon-werk/schoolverkeer zien we geen verschillen naar opleidingsniveau in gebruik van trein, tram of bus.

Aandeel inwoners dat zich meestal verplaatst met het openbaar vervoer voor woon-werk/schoolverkeer

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen tussen woonplaats en werk of school. In een stad/stadsregio waar het openbaar vervoer is uitgebouwd als een volwaardige vervoersmodus met voldoende overstapfaciliteiten en een vlotte doorstroming, kan het openbaar vervoer een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, én in het bijzonder met de indicatoren over openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd, de realisatie van de basismobiliteit én de uitrustingsgraad van de wijk.

Gelet op de toegankelijkheid van vervoersmiddelen en -infrastructuur is er ook een verband met indicatoren over de bereikbaarheid van belangrijke plaatsen via het openbaar vervoer en de toegankelijkheid van het openbaar vervoer.

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Wie bijvoorbeeld pendelt met de trein kan in een voortraject de auto nemen en in een natraject de fiets. Afhankelijk van de afstanden kan door de respondent de trein, de auto of de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel worden gezien. Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Ook kan het belangrijkste middel veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moet dan ook rekening worden gehouden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Gebruik van de fiets (modal split)

Aandeel van de verplaatsingen dat met de fiets gebeurt per dag per inwoner uit het stadsgewest.

Definitie

Het kan hier ook gaan om verplaatsingen met de fiets (hoofdvervoermiddel) die gebeuren buiten het stadsgewest.

In 1999, 2000 en/of 2001 werd aan een representatief staal van de bevolking gevraagd om gedurende 2 dagen nauwgezet hun verplaatsingsgedrag bij te houden. Het aandeel verplaatsingen met de fiets kon hieruit worden gedistilleerd.

Dit onderzoek vond enkel plaats in de stadsgewesten Aalst, Antwerpen, Gent, Hasselt-Genk, Leuven en Mechelen en dient bijgevolg ook als een piste te worden beschouwd voor de andere Vlaamse centrumsteden.

Aandeel van de verplaatsingen (%) met de fiets	
Aalst	10,5
Antwerpen	12,7
Gent	12,7
Hasselt-Genk	12,2
Leuven	14,8
Mechelen	14,8
Bron: Mobiliteitscel Vlaanderen (Vlaamse overheid)	

254

Toelichting

Er zijn duidelijke verschillen tussen de onderzochte stadsgewesten te zien. In de stadsgewesten Leuven en Mechelen wordt een merkelijk groter aandeel van de verplaatsingen per fiets gedaan, namelijk bijna 15%. In Aalst is dit percentage dan weer lager: 10,5%. In Antwerpen, Gent en Hasselt-Genk gebeuren ongeveer 12,5% van de verplaatsingen met de fiets.

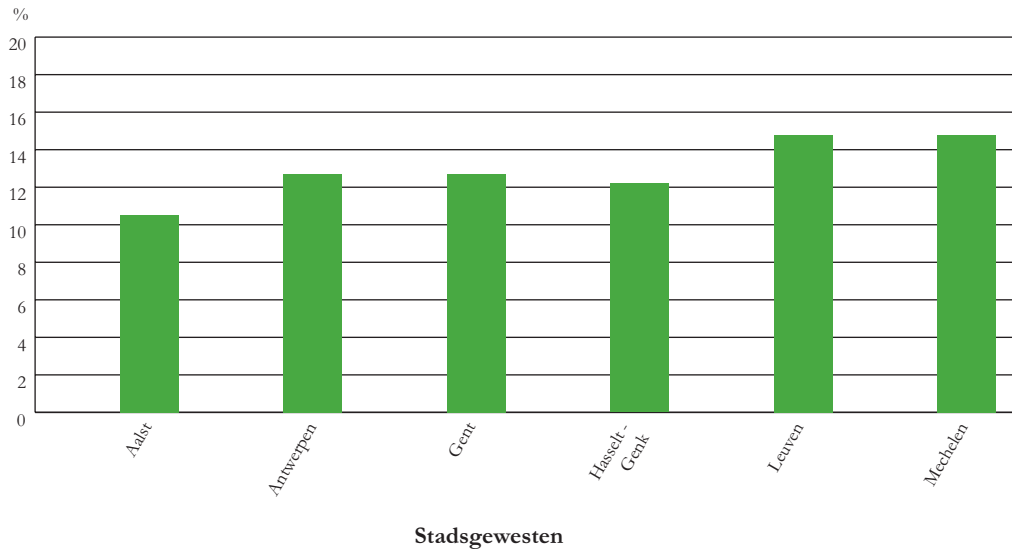
Deze cijfers zijn afkomstig van éénmalig onderzoek naar de 'modal split' (dit is de verdeling van de vervoersmiddelen om zich te verplaatsen) in zes verschillende stadsgewesten. Voorlopig is het onduidelijk of dit onderzoek de komende jaren zal worden herhaald.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen. In een stad waar fietsers zich veilig en vlot kunnen verplaatsen, kan fietsverkeer een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, én in het bijzonder met de indicatoren over het fietsgebruik als belangrijkste verplaatsingsmiddel.

Aandeel van de verplaatsingen met de fiets

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen: we meten wat we willen meten.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd

Aandeel van de inwoners dat zich meestal verplaatst met de fiets tijdens de vrije tijd

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Hoe verplaatst u zich meestal in de vrije tijd?

Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het gaat hier uiteraard niet alleen over verplaatsingen binnen de stad. Wie antwoordde 'met de fiets', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal verplaatst met de fiets tijdens de vrije tijd		
	2004	2006
Aalst	19,8	22,9
Antwerpen	15,6	19,0
Brugge	35,4	41,1
Genk	14,1	20,4
Gent	17,1	20,3
Hasselt	22,7	29,1
Kortrijk	18,7	28,6
Leuven	21,1	25,6
Mechelen	21,9	26,8
Oostende	21,8	27,0
Roeselare	25,7	36,1
Sint-Niklaas	29,5	35,0
Turnhout	35,0	38,3

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

256

Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn net als in 2004 ook in 2006 relatief groot. In Brugge maakt meer dan 40% gebruik van de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd. Ook in Turnhout, Roeselare en Sint-Niklaas ligt dit cijfer boven 35%. Net als in 2004 opteert men in Antwerpen, Genk en Gent minder voor de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel. Het aandeel schommelt hier telkens rond de 20%.

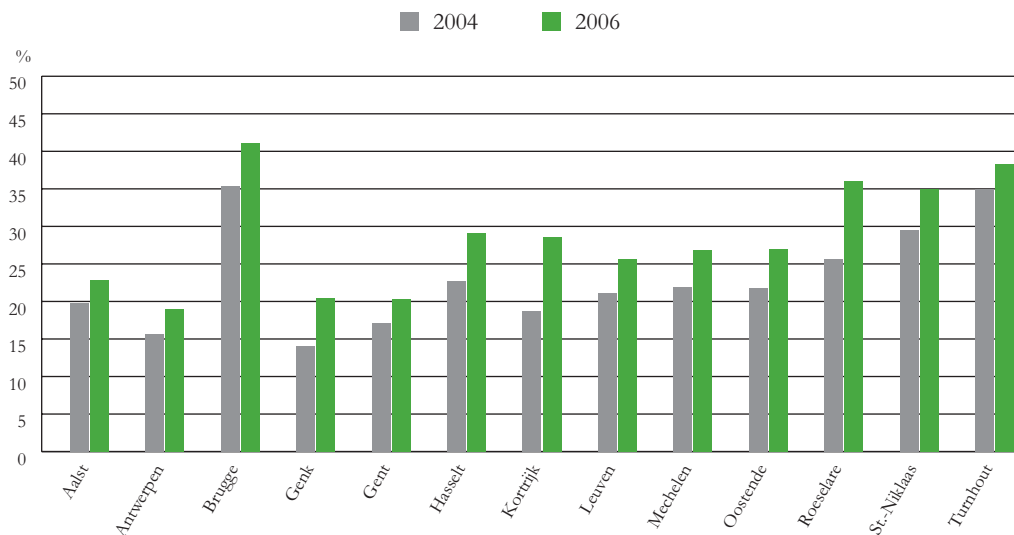
Algemeen zien we wel dat het aandeel mensen dat voor de fiets kiest als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd, in alle steden is toegenomen ten opzichte van 2004. Deze toename bedraagt gemiddeld 5,5%, maar in Kortrijk en Roeselare is dit zelfs meer dan 10%.

Vooraf jongeren (15-24 jaar) opteren voor de fiets tijdens de vrije tijd. Ook de leeftijdscategorie van middelbare leeftijd (45-64jaar) neemt tijdens de vrije tijd meer dan anderen de fiets, en hetzelfde geldt voor lager opgeleiden. We stellen eveneens vast dat grote gezinnen vaker en alleenstaanden minder opteren voor de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel. Tussen mannen en vrouwen stellen we geen verschil vast.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen tijdens de vrije

Aandeel inwoners dat zich meestal verplaatst met de fiets tijdens de vrije tijd

tijd. In een stad waar fietsers zich veilig en vlot kunnen verplaatsen, kan fietsverkeer een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, én in het bijzonder met de indicatoren over het fietsgebruik als belangrijkste verplaatsingsmiddel, ook voor het woon-werkverkeer.

257

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Wie bijvoorbeeld pendelt met de trein kan in een voor- en natraject de fiets nemen. Afhankelijk van de afstanden kan door de respondent de trein of de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel worden gezien. Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Ook kan het belangrijkste middel veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moet dan ook rekening worden gehouden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school

Aandeel van de inwoners dat zich meestal verplaatst met de fiets tussen woonplaats en werk/school

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Hoe verplaatst u zich meestal naar en van het werk of de school?

Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het gaat hier uiteraard niet alleen over verplaatsingen binnen de stad. Wie antwoordde 'met de fiets', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal verplaatst met de fiets voor woon-werk/schoolverkeer		
	2004	2006
Aalst	12,3	10,3
Antwerpen	14,1	20,3
Brugge	32,6	31,2
Genk	11,5	13,6
Gent	13,8	14,4
Hasselt	13,6	18,2
Kortrijk	18,0	24,8
Leuven	18,0	21,3
Mechelen	13,9	18,0
Oostende	20,9	24,4
Roeselare	24,6	27,5
Sint-Niklaas	19,9	21,5
Turnhout	28,5	27,5

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

258

Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn net als in 2004 ook in 2006 relatief groot. Brugge, Turnhout en Roeselare scoren hoog voor verplaatsingen per fiets tussen woonplaats en werk of school (rond de 30%). Minder dan 15% van de inwoners uit Aalst, Genk en Gent gebruiken de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel voor het woon-werkverkeer of woon-schoolverkeer.

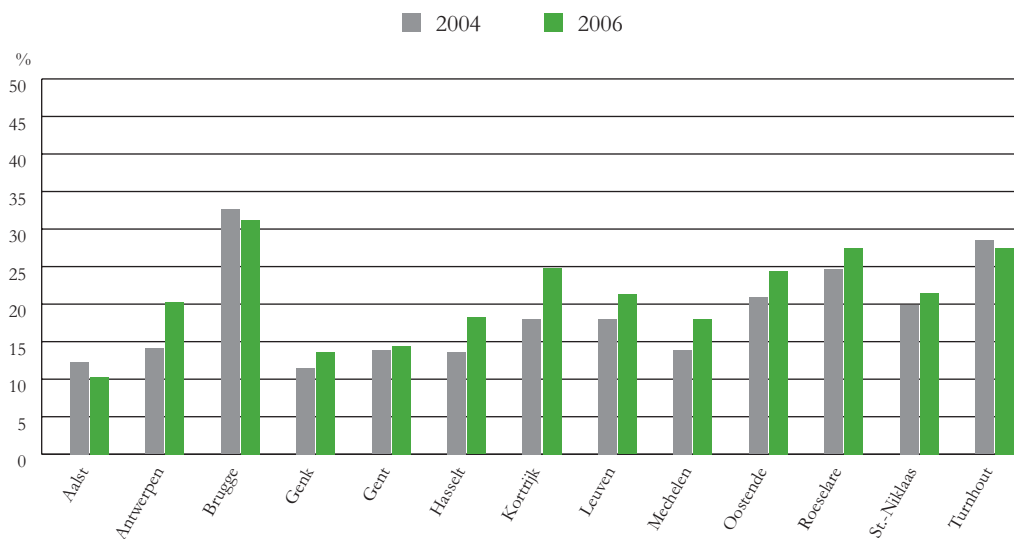
We merken een positieve evolutie ten opzichte van 2004: het aandeel inwoners dat voor de fiets kiest als voornaamste verplaatsingsmiddel neemt gemiddeld 2,4% toe. In Antwerpen en Kortrijk bedraagt deze toename zelfs meer dan 6%. Enkel in Aalst, Brugge en Turnhout is er een lichte daling waar te nemen.

Vooraf jongeren (15-24 jaar) opteren voor de fiets in het woon-werk/schoolverkeer. Ook meer lager opgeleiden dan hoger opgeleiden opteren voor de fiets bij de woon-werk/schoolverplaatsingen. We stellen eveneens vast dat grote gezinnen vaker en alleenstaanden minder opteren voor de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel. Tussen mannen en vrouwen stellen we geen verschil vast.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen tussen de

Aandeel inwoners dat zich meestal verplaatst met de fiets voor woon-werk/schoolverkeer

woonplaats en het werk of de school. In een stad waar fietsers zich veilig en vlot kunnen verplaatsen, kan fietsverkeer een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, én in het bijzonder met de indicatoren over het fietsgebruik als belangrijkste verplaatsingsmiddel, ook tijdens de vrije tijd.

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Wie bijvoorbeeld pendelt met de trein kan in een voor- en natraject de fiets nemen. Afhankelijk van de afstanden kan door de respondent de trein of de fiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel worden gezien. Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Ook kan het belangrijkste middel veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moet dan ook rekening worden gehouden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Verplaatsingen te voet (modal split)

Aandeel van de verplaatsingen dat te voet gebeurt per dag per inwoner uit het stadsgewest.

Definitie

Het betreft hier ook verplaatsingen te voet die gebeuren buiten het stadsgewest.

In 1999, 2000 en/of 2001 werd aan een representatief staal van de bevolking gevraagd om gedurende 2 dagen nauwgezet hun verplaatsingsgedrag bij te houden. Het aandeel verplaatsingen dat te voet gebeurde kon hieruit worden gedistilleerd.

Dit onderzoek vond enkel plaats in de stadsgewesten Aalst, Antwerpen, Gent, Hasselt-Genk, Leuven en Mechelen en dient bijgevolg ook als een piste te worden beschouwd voor de andere Vlaamse centrumsteden.

Aandeel van de verplaatsingen (%) te voet	
Aalst	13,7
Antwerpen	17,3
Gent	13,7
Hasselt-Genk	9,2
Leuven	18,6
Mechelen	13,8

Bron: Mobiliteitscel Vlaanderen (Vlaamse overheid)

Toelichting

Er zijn duidelijke verschillen tussen de onderzochte stadsgewesten te zien. In Leuven en Antwerpen ligt het aandeel verplaatsingen te voet relatief hoog is, namelijk 17,3% en 18,6%. In het stadsgewest Hasselt-Genk (2000) verplaats men zich relatief weinig te voet (9,2%). In de stadsgewesten Mechelen, Gent en Aalst gebeurt ongeveer 13,7% van alle verplaatsingen te voet.

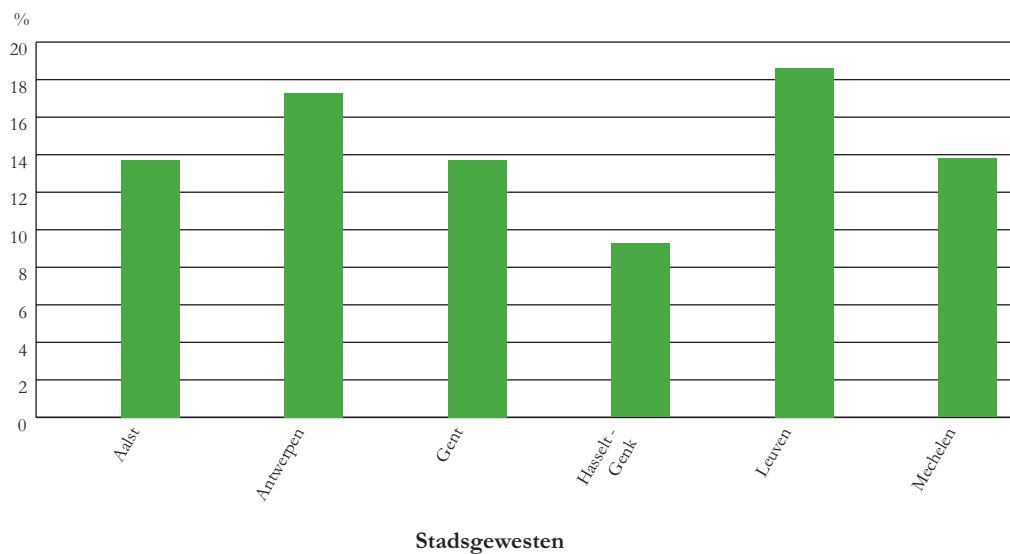
Deze cijfers zijn afkomstig van éénmalig onderzoek naar de 'modal split' (dit is de verdeling van de vervoersmiddelen om zich te verplaatsen) in zes verschillende stadsgewesten. Voorlopig is het onduidelijk of dit onderzoek de komende jaren zal worden herhaald.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen. In een stad waar voetgangers zich veilig en makkelijk kunnen verplaatsen, kan dit een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, in het bijzonder met de indicatoren over de verplaatsingen te voet.

Aandeel van de verplaatsingen te voet (2000 - 01)

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen: we meten wat we willen meten.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Verplaatsingen te voet als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd

Aandeel van de inwoners dat zich meestal te voet verplaatst tijdens de vrije tijd.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Hoe verplaatst u zich meestal in de vrije tijd?

Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het gaat hier uiteraard niet alleen over verplaatsingen binnen de stad. Wie antwoordde 'te voet', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal te voet verplaatst tijdens de vrije tijd		
	2004	2006
Aalst	13,0	11,8
Antwerpen	14,8	16,0
Brugge	11,5	7,9
Genk	8,0	8,8
Gent	13,7	11,6
Hasselt	9,7	11,0
Kortrijk	12,3	11,6
Leuven	16,3	16,4
Mechelen	12,6	11,8
Oostende	22,1	21,3
Roeselare	12,0	10,0
Sint-Niklaas	6,8	8,1
Turnhout	17,0	12,4

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

262

Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn niet zo groot. Wel merken we dat in Oostende opvallend meer inwoners zich meestal te voet verplaatsen tijdens de vrije tijd (21,3%). In alle andere centrumsteden is dat een pak minder. In Antwerpen en Leuven schommelt dit cijfer wel nog rond de 16%. In Brugge (7,9%), Sint-Niklaas (8,1%) en Genk (8,8%) wordt weinig voor het wandelen geopteerd.

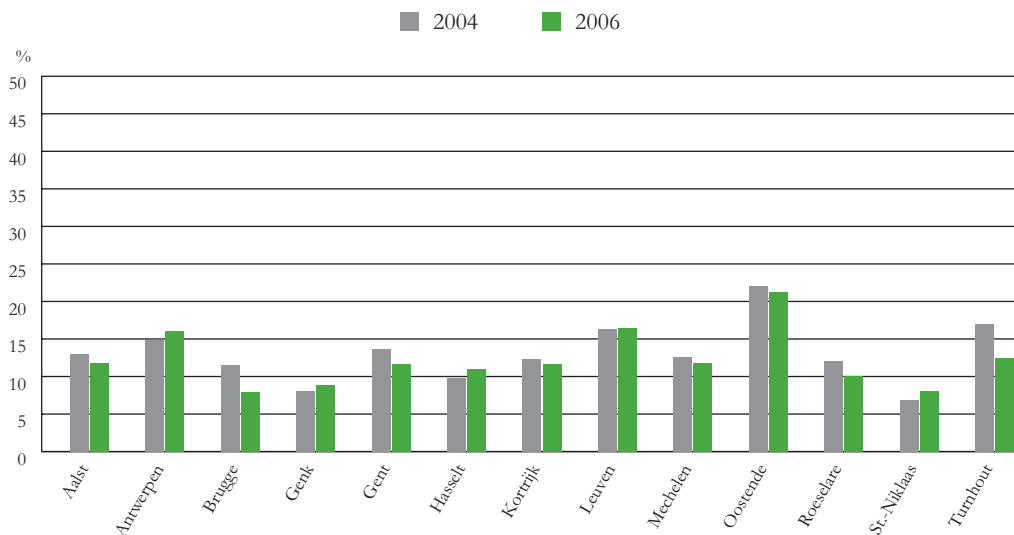
Over het algemeen is het aandeel inwoners dat zich meestal te voet verplaatst tijdens de vrije tijd licht afgenomen in vergelijking met 2004. Die daling is het sterkst in Antwerpen (-4,7%) en Genk (-3,6%).

We zien dat naarmate men ouder wordt, mensen zich vaker te voet verplaatsen in de vrije tijd. Uit de analyse blijkt ook dat alleenstaanden, vrouwen en lager opgeleiden zich iets vaker te voet verplaatsen in de vrije tijd.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen tijdens de vrije tijd. In een stad waar voetgangers zich veilig en makkelijk kunnen verplaatsen, kan dit een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Aandeel inwoners dat zich meestal te voet verplaatst tijdens de vrije tijd.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, in het bijzonder met de indicatoren over de verplaatsingen te voet.

263

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Wie bijvoorbeeld pendelt met de tram kan het voor- en natraject te voet afleggen. Afhankelijk van de afstanden kan de respondent opteren om 'meestal te voet' of 'meestal de tram' aan te duiden. Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Ook kan het belangrijkste middel veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moeten we dan ook rekening houden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Verplaatsingen te voet als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school

Aandeel van de inwoners dat zich meestal te voet verplaatst tussen woonplaats en werk of school.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Hoe verplaatst u zich meestal naar en van het werk of de school?

Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het gaat hier uiteraard niet alleen over verplaatsingen binnen de stad. Wie antwoordde 'te voet', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal te voet verplaatst voor woon-werk/schoolverkeer		
	2004	2006
Aalst	4,5	5,0
Antwerpen	8,1	7,9
Brugge	3,8	6,6
Genk	3,1	5,3
Gent	6,0	6,4
Hasselt	5,7	6,1
Kortrijk	6,4	7,8
Leuven	9,3	7,4
Mechelen	5,6	7,8
Oostende	7,5	10,7
Roeselare	7,4	6,7
Sint-Niklaas	4,7	4,8
Turnhout	3,9	8,1

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

264

Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn niet zo groot. Over het algemeen gebeurt het woon-werk/schoolverkeer slechts beperkt te voet. Het meest nog in Oostende waar iets meer dan 10% van de inwoners de afstand naar school of werk meestal te voet aflegt. In Sint-Niklaas, Aalst en Genk zien we dit het minst vaak (ongeveer rond 5%).

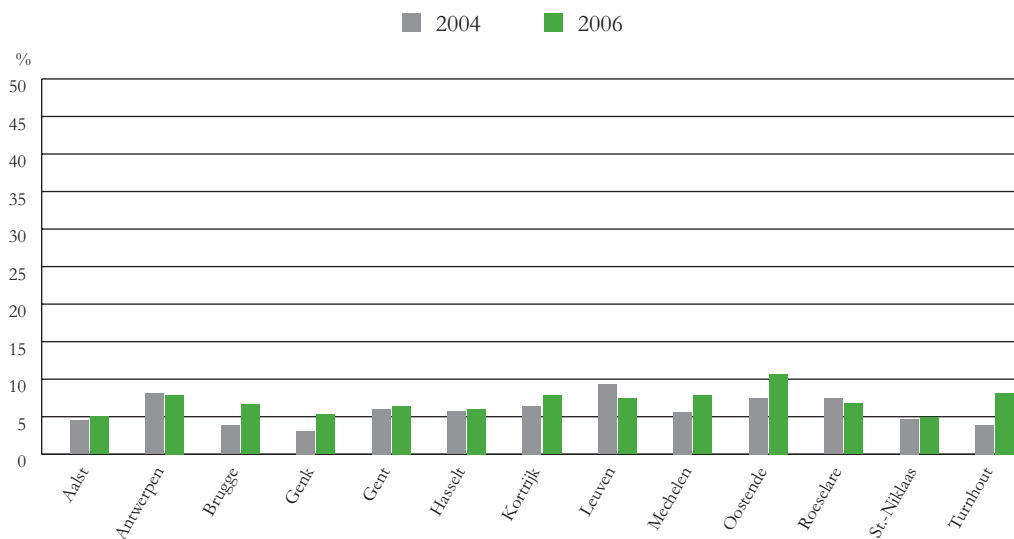
Algemeen is het aandeel inwoners dat zich meestal te voet verplaatst om naar het werk of de school te gaan licht toegenomen. In Antwerpen en Kortrijk is deze toename het sterkst (respectievelijk 4,2% en 3,1%). Enkel in Leuven, Roeselare en Hasselt is dit aandeel licht afgenomen.

We zien dat naarmate men ouder wordt, mensen zich vaker te voet verplaatsen, met uitzondering van de jongeren (15-24 jaar) die de afstand tussen de woonplaats en het werk of de school ook vaak te voet afleggen. Uit de analyse blijkt verder dat alleenstaanden, vrouwen en lager opgeleiden zich iets vaker te voet verplaatsen tussen woonplaats en werk/school.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen van de woonplaats naar het werk en de school. In een stad waar voetgangers zich veilig en makkelijk kunnen verplaatsen, kan dit een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Aandeel inwoners dat zich meestal te voet verplaatst voor woon-werk/schoolverkeer

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, in het bijzonder met de indicatoren over de verplaatsingen te voet.

265

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Wie bijvoorbeeld pendelt met de tram kan het voor- en natraject te voet afleggen. Afhankelijk van de afstanden kan de respondent opteren om 'meestal te voet' of 'meestal de tram' aan te duiden. Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Ook kan het belangrijkste middel veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moeten we dan ook rekening houden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Gebruik van de auto / moto / brom- of snorfiets (modal split)

Aandeel van de verplaatsingen dat gebeurt als bestuurder van een auto, moto en brom- of snorfiets per dag per inwoner uit het stadsgewest.

Definitie

Verplaatsingen met de auto/motor/brom- of snorfiets (hoofdvervoermiddel): dit zijn de verplaatsingen die gebeuren als autobestuurder (deze als autopassagier horen hier niet bij) en de verplaatsingen met de motor en de brom- of snorfiets. Het betreft hier ook verplaatsingen die gebeuren buiten het stadsgewest.

In 1999, 2000 en/of 2001 werd aan een representatief staal van de bevolking gevraagd om gedurende 2 dagen nauwgezet hun verplaatsingsgedrag bij te houden. Het aandeel verplaatsingen met de auto, moto of bromfiets kon hieruit worden gedistilleerd.

Dit onderzoek vond enkel plaats in de stadsgewesten Aalst, Antwerpen, Gent, Hasselt-Genk, Leuven en Mechelen en dient bijgevolg ook als een piste te worden beschouwd voor de andere Vlaamse centrumsteden.

Aandeel van de verplaatsingen (%) als bestuurder van auto, moto, brom- of snorfiets				
	Autobestuurder	motorrijder	brom/snorfiets	Totaal
Aalst	48,1	0,6	1,3	50,0
Antwerpen	38,5	0,3	0,9	39,7
Gent	42,2	0,6	1,2	44,0
Hasselt-Genk	47,2	0,3	0,9	48,4
Leuven	39,7	0,4	1,8	41,9
Mechelen	45,7	0,5	1,0	47,2

Bron: Mobiliteitscel Vlaanderen (Vlaamse overheid)

266

Toelichting

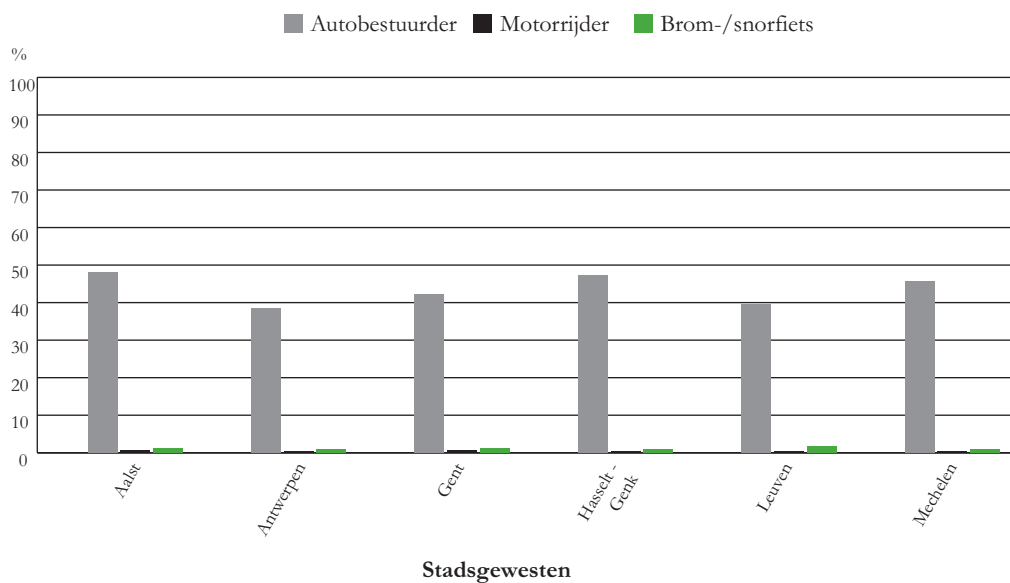
In de meeste steden wordt vooral de auto gebruikt om zich te verplaatsen. Tussen de 40 en 50% van de verplaatsingen gebeuren in de opgemeten steden met de auto, moto of bromfiets. In Aalst gebruikt men bij exact de helft van alle verplaatsingen het gemotoriseerd vervoer (als bestuurder). In Antwerpen ligt dit aandeel het laagst, namelijk op 40%.

Deze cijfers zijn afkomstig van éénmalig onderzoek naar de 'modal split' (dit is de verdeling van de vervoersmiddelen om zich te verplaatsen) in zes verschillende stadsgewesten. Voorlopig is het onduidelijk of dit onderzoek de komende jaren zal worden herhaald.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen. Een efficiëntere en evenwichtige inzet van vervoersmodi en infrastructuur moet er toe bijdragen dat in de stad pas in laatste instantie beroep gedaan wordt op de auto om zich te verplaatsen.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, in het bijzonder met de indicatoren over de auto, moto of bromfiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel (tijdens vrije tijd en woon-werk/schoolverkeer) en de afgelegde afstand met de auto/motor/brom- of snorfietsen.

Aandeel van de verplaatsingen als bestuurder van
auto, moto, brom-of snorfiets**Validiteit**

Weinig geldigheidsproblemen: we meten wat we willen meten.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Auto, moto of bromfiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd

Aandeel van de inwoners dat zich tijdens de vrije tijd meestal verplaatst met de auto, moto of bromfiets

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoe verplaatst u zich meestal in de vrije tijd?' Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het betreft hier uiteraard ook verplaatsingen die buiten de stad werden gedaan. Wie antwoordde 'met de auto, moto of bromfiets', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal verplaatst met de auto (en moto) tijdens de vrije tijd								
	met de auto als autobestuurder		met de auto als autopassagier		met de moto/bromfiets		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	49,6	46,5	8,0	8,9	3,6	2,1	61,1	57,6
Antwerpen	37,8	32,4	6,5	5,6	1,5	1,0	45,8	39,0
Brugge	34,0	32,2	6,0	5,4	3,2	1,6	43,2	39,2
Genk	57,3	53,2	8,6	7,4	1,4	1,0	67,3	61,6
Gent	41,2	37,7	8,5	7,4	1,1	1,6	50,8	46,8
Hasselt	49,8	41,0	9,3	5,7	0,9	1,5	60,0	48,2
Kortrijk	52,5	43,5	6,5	8,3	2,4	1,3	61,4	53,1
Leuven	38,6	34,0	5,9	5,3	1,8	3,3	46,3	42,6
Mechelen	45,2	38,5	7,5	7,2	2,4	1,4	55,0	47,2
Oostende	32,1	26,8	5,7	3,6	2,7	1,1	40,5	31,5
Roeselare	47,7	40,5	8,4	7,2	1,4	1,2	57,5	48,9
Sint-Niklaas	49,4	41,3	8,0	7,2	1,7	0,9	59,1	49,4
Turnhout	36,8	36,3	7,1	4,8	0,2	1,0	44,2	42,1

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

268

Toelichting

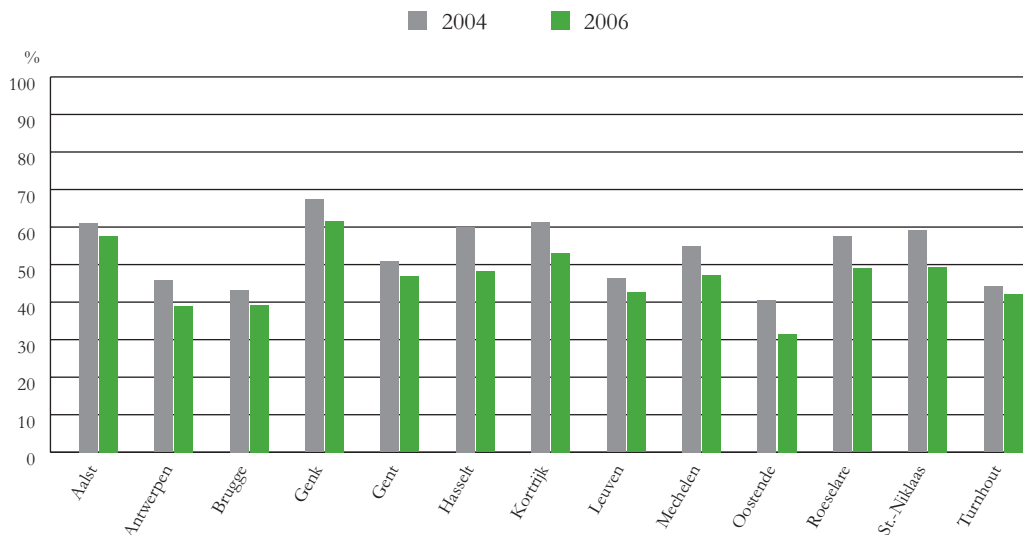
Net als in 2004 zijn ook in 2006 de verschillen tussen de centrumsteden hier relatief groot. In Kortrijk (53,1%), Aalst (57,6%) en Genk (61,6%) gebruiken meer dan de helft van de inwoners de auto of moto als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd. In Oostende ligt dat aandeel opmerkelijk lager met 31,5%. Ook Antwerpen en Brugge blijven onder 40%. Algemeen is het aandeel van de inwoners dat voor de auto of moto kiest als belangrijkste verplaatsingsmiddel tijdens de vrije tijd in alle steden gedaald met een gemiddelde van 6,5%. De daling is het sterkst in Hasselt (-11,8%) en Sint-Niklaas (-9,7%)

We stellen vast dat vooral de leeftijdsgroep tussen 25 en 44 jaar de auto of moto kiest om zich te verplaatsen tijdens de vrije tijd. Ook meer mannen dan vrouwen opteren voor de auto (in het bijzonder als autobestuurder). Hoger opgeleiden besturen vaker een auto, maar zijn minder passagier. Bij lager geschoolden zien we net het omgekeerde.

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen in de vrije tijd.

Aandeel inwoners dat zich meestal verplaatst met de auto (en moto) tijdens de vrije tijd

Een efficiëntere en evenwichtige inzet van vervoersmodi en infrastructuur moet er toe bijdragen dat in de stad pas in laatste instantie beroep gedaan wordt op de auto om zich te verplaatsen.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, in het bijzonder met de indicatoren over de auto, moto of bromfiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel (tijdens vrije tijd en woon-werk/schoolverkeer) en de afgelegde afstand met de auto/motor/brom- of snorfietsen.

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Het belangrijkste middel kan ook veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moet dan ook rekening worden gehouden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Auto, moto of bromfiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel tussen woonplaats en werk/school

Aandeel van de inwoners dat zich voor het woon-werk/schoolverkeer meestal verplaatst met de auto, moto of bromfiets

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoe verplaatst u zich meestal naar en van het werk of de school?' Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: te voet; met de fiets; met de moto of bromfiets; met het openbaar vervoer; met de auto als passagier; en met de auto als autobestuurder. De respondent kon slechts één middel (enkel het belangrijkste) aangeven. Het gaat hier uiteraard niet alleen over verplaatsingen binnen de stad. Wie antwoordde 'met de auto, moto of bromfiets', werd in de teller opgenomen. Let wel, enkel werkenden, scholieren en studenten werden hier in teller en noemer opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich meestal verplaatst met de auto (en moto) voor het woon-werk/schoolverkeer								
	met de auto als autobestuurder		met de auto als autopassagier		met de moto/bromfiets		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	56,3	57,3	1,9	1,5	3,9	3,4	62,1	62,2
Antwerpen	53,8	47,6	2,4	2,5	2,2	1,9	58,3	52,0
Brugge	47,9	44,4	2,1	0,6	2,6	2,9	52,6	47,9
Genk	65,6	63,8	5,0	3,7	2,7	2,1	73,3	69,5
Gent	52,5	48,7	3,3	2,7	1,2	1,8	57,0	53,1
Hasselt	66,4	62,5	3,2	0,4	1,8	1,8	71,4	64,6
Kortrijk	59,5	51,4	1,5	1,4	2,4	2,0	63,4	54,8
Leuven	48,9	44,1	1,1	0,8	1,3	3,8	51,3	48,8
Mechelen	55,8	53,2	2,0	1,0	3,0	1,0	60,7	55,3
Oostende	51,5	45,3	2,9	0,9	3,8	2,7	58,2	48,9
Roeselare	55,8	53,2	1,8	1,1	3,2	3,0	60,7	57,2
Sint-Niklaas	58,8	54,8	2,7	2,2	2,7	2,2	64,2	59,3
Turnhout	56,6	53,8	3,1	1,2	1,6	0,8	61,3	55,9

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

270

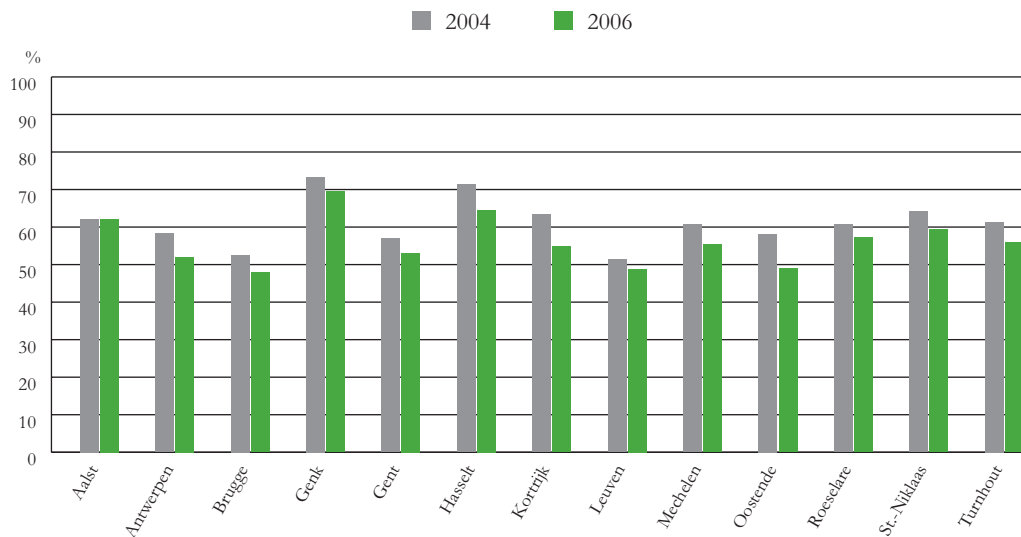
Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn niet heel groot. In Brugge, Leuven en Oostende gebruiken minder dan de helft van de inwoners de auto of moto als belangrijkste verplaatsingsmiddel voor het woon-werk/schoolverkeer (respectievelijk 47,9%, 48,8% en 48,9%). In Aalst, Hasselt en Genk is dit aandeel meer dan 60% (respectievelijk 62,2%, 64,6% en 69,5%).

In vergelijking met 2004 is het aandeel inwoners dat de auto of moto als belangrijkste verplaatsingsmiddel voor het woon-werk/schoolverkeer kiest, in bijna alle steden gedaald met gemiddeld 5% (enkel in Aalst is dit gestagneerd). De daling is het sterkst in Oostende en Kortrijk.

Het is vooral de leeftijdsgroep tussen 25 en 44 jaar die zich met de wagen verplaatst. Hoger opgeleiden besturen voor het woon-werkverkeer vaker een auto, maar zijn minder passagier. Bij lager geschoolden zien we net het omgekeerde. Deze groep kiest ook vaker voor de moto of brommer. De verschillen tussen mannen en vrouwen en tussen alleenstaanden en personen uit een groter gezin, zijn miniem.

Aandeel inwoners dat zich meestal verplaatst met de auto (en moto) voor het woon-werk/schoolverkeer

Cluster

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen tussen de woonplaats en het werk of de school. Een efficiëntere en evenwichtige inzet van vervoersmodi en infrastructuur moet er toe bijdragen dat in de stad pas in laatste instantie beroep gedaan wordt op de auto om zich te verplaatsen.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoersmiddelen moet men deze indicator samen zien met alle andere mobiliteitsindicatoren over het verplaatsingsgedrag, én in het bijzonder met de indicatoren over de auto, moto of bromfiets als belangrijkste verplaatsingsmiddel (tijdens vrije tijd en woon-werk/schoolverkeer) en de afgelegde afstand met de auto/motor/brom- of snorfietsen.

Validiteit

Gezien de respondenten slechts één verplaatsingsmiddel konden aanduiden, dient gezegd dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de modal split (dit is de verdeling van vervoersmiddelen om zich te verplaatsen). Wie bijvoorbeeld pendelt met de trein kan het voor- en natraject met de auto afleggen. Afhankelijk van de afstanden kan door de respondent vervolgens de trein of de auto als belangrijkste verplaatsingsmiddel worden gezien. Door niet te peilen naar het tweede of derde belangrijkste verplaatsingsmiddel, zit er een zekere ruis op de cijferresultaten. Ook kan het belangrijkste middel veranderen naargelang het seizoen of naargelang het doel (ver of dicht, veel bagage of weinig, ...). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moet dan ook rekening worden gehouden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Parkeergelegenheid voor bewoners

Aandeel van de inwoners dat zijn auto makkelijk kan stallen in een straal van 200 meter rond de woning.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Ik kan mijn auto makkelijk parkeren binnen een straal van 200 meter rond de woning' (bij niet alleenstaanden werd de stelling licht aangepast: 'Wij kunnen onze auto makkelijk parkeren binnen een straal van 200 meter rond de woning'). Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens' werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat het eens is met de stelling 'Ik kan mijn auto makkelijk parkeren binnen een straal van 200 meter rond de woning'						
	helemaal eens		eerder eens		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	55,3	50,7	13,8	14,9	69,1	65,6
Antwerpen	40,4	42,5	15,5	17,3	55,9	59,7
Brugge	61,4	63,5	11,3	14,1	72,7	77,6
Genk	70,8	67,8	11,7	13,3	82,6	81,2
Gent	49,7	49,1	13,8	16,8	63,5	65,9
Hasselt	65,7	66,6	12,7	10,2	78,4	76,9
Kortrijk	63,8	63,5	13,4	11,3	77,2	74,8
Leuven	47,6	43,8	15,5	18,1	63,1	61,9
Mechelen	51,0	51,2	13,4	12,4	64,4	63,6
Oostende	51,4	43,0	14,1	16,7	65,6	59,7
Roeselare	68,5	65,4	11,2	14,3	79,7	79,7
Sint-Niklaas	61,3	56,0	13,3	12,0	74,6	67,9
Turnhout	51,6	51,2	14,1	14,4	65,7	65,6

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

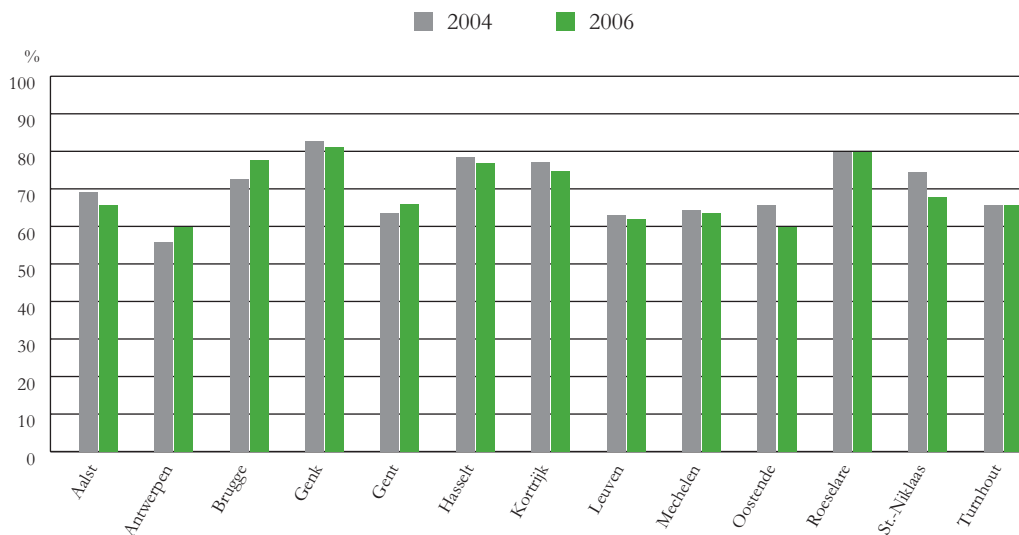
272

Toelichting

Net als in 2004 zien we ook in 2006 duidelijk verschillen tussen de centrumsteden. In Antwerpen, Oostende en Leuven vindt ongeveer 60% van de inwoners dat ze hun wagen makkelijk kunnen parkeren rond hun woning. Minder parkeer- of stallingsproblemen zijn er in Genk en Roeselare. Ongeveer vier vijfden van de inwoners uit deze steden zegt zijn auto makkelijk te kunnen parkeren. Voor ongeveer 6% van de inwoners was deze vraag in 2006 niet van toepassing (omdat ze geen auto hebben). In Oostende lag dit percentage iets hoger: 10,2%. In Oostende (-5,9%) en Sint-Niklaas (-6,6%) neemt het aantal inwoners dat zegt parkeerproblemen te hebben toe ten opzichte van 2004. In Brugge stellen we het tegenovergestelde vast: 5% meer inwoners kan zijn auto makkelijk stallen in de buurt van de eigen woning.

In 2006 vonden we in 4 steden verschillen naar geslacht ($V=,119$ à $,139$): in Aalst, Kortrijk, Mechelen en Roeselare vinden vrouwen net iets vaker dan mannen dat het moeilijk is om de auto te parkeren rond de eigen woning. In Oostende ($V=,166$), Aalst ($V=,124$) en Turnhout ($V=,111$) vinden eigenaars meer dan huurders dat ze hun auto makkelijk kunnen parkeren. Enkel in Kortrijk ($V=,137$) zijn ouderen relatief meer ontevreden over de parkeermogelijkheden in de eigen buurt. We vonden in geen enkele centrumstad verschillen tussen hoger en lager opgeleiden.

Aandeel inwoners dat zijn auto makkelijk kan parkeren rond de eigen woning

Cluster

De auto al dan niet makkelijk kunnen parkeren in de nabijheid van de woning, is voor veel inwoners medebepalend voor de kwaliteit van hun woonomgeving. In een leefbare en duurzame stad wordt een gedifferentieerd parkeerbeleid gevoerd waarbij bewoners hun auto makkelijk kunnen stallen.

Gegeven de bekommernis moet men deze indicator samen zien met de indicator 'kwaliteit van de woningen'

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met volgende beperkingen: aangezien we als schaalniveau de administratieve grenzen van de stad gebruiken, wordt hier geen onderscheid gemaakt tussen buurten of wijken. Vermoedelijk zullen de parkeerproblemen bij inwoners uit de binnenstad veel groter zijn dan bij diegenen die bijvoorbeeld aan de rand van de stad wonen. Ook hebben we geen zicht op de antwoorden van de bewoners die niet over een garage beschikken (dit kenmerk werd immers niet bevraagd). Het wel of niet kunnen parkeren rond de woning hangt bovendien sterk af van het tijdstip (kantooruren, avond, nacht, weekend).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Bereikbaarheid van belangrijke plaatsen via het openbaar vervoer

Het aandeel inwoners dat gemakkelijk een korf van belangrijke plaatsen kan bereiken via het openbaar vervoer.

Definitie

Het aandeel inwoners (per centrumstad) dat beschikt over een bus- of tramhalte waarvan een rechtstreekse lijn vertrekt naar bijvoorbeeld twee derden of vier vijfden van de knooppunten in de stad (attractiepunten) en de wachttijden beperkt zijn.

De adressen van de knooppunten worden vastgelegd door de 13 steden zelf. Meer bepaald gaat het over volgende knooppunten:

- a) Stadhuis
- b) Treinstation(s) NMBS
- c) Winkelcentra
- d) Hoofdbibliotheek
- e) Culturele infrastructuur
- f) Bioscoop
- g) Sport- en recreatie-infrastructuur
- h) Ziekenhuis
- i) Andere

274

Alle bus- en tramlijnen zullen worden meegeteld die een halte hebben binnen een straal van 500 meter rond het knooppunt en op het grondgebied van de stad liggen.

De bepaling van de wachttijden is gebaseerd op het besluit van de Vlaamse regering betreffende de basismobiliteit in het Vlaamse Gewest, 29 november 2002.

Piste

De belangrijke plaatsen per stad (adressen) zijn reeds vastgelegd door de 13 steden zelf, meer bepaald door/via de vertegenwoordigers van de stedenstuurgroep al dan niet in overleg met de mobiliteitsambtenaar van de stad.

Aan de vervoersmaatschappij de Lijn werd gevraagd of het mogelijk was om per centrumstad een kaart (GIS-bestanden) op te maken waarop de haltes zijn aangeduid die voldoen aan de gestelde voorwaarden: frequentie basismobiliteit + rechtstreekse lijn naar een halte binnen 500 meter van knooppunten. Eventueel - indien dit makkelijk is uit te voeren - kan reeds worden bepaald via welke haltes 2/3 of 4/5 van de knooppunten rechtstreeks kunnen worden bereikt. Wanneer De Lijn deze kaart ter beschikking stelt, kan ze gecombineerd worden met de bevolkingsgegevens per stad. Idealiter wordt op basis van deze bevolkingsgegevens per adres een berekening gemaakt van het aantal personen dat binnen de buffer valt. Op basis van het bevolkingsaantal wordt berekend hoeveel inwoners door de buffer gedekt worden. Indien deze data (nog) niet voorhanden zijn, zal een berekening van het aantal personen dat door de buffer wordt gedekt, voorlopig gebeuren op basis van het aantal personen binnen een statistische sector. Aan de hand van de bevolkingsdichtheid per statistische sector wordt bepaald hoeveel personen in de oppervlakte van de sector bedekt door de buffer zouden kunnen wonen.

Op de expertvergadering van mei 2005 bleek dat deze knooppunten in alle steden goed tot zeer goed bereikbaar te zijn met het openbaar vervoer. Daarom was de interesse van de aanwezige vertegenwoordigers uit de steden voor deze indicator beperkt. Het voorstel werd geformuleerd om de bereikbaarheid van periferie gelegen industrieterreinen via het openbaar vervoer op te maken. Verder onderzoek is nodig.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn belangrijke plaatsen (attractiepunten) voor iedereen bereikbaar en toegankelijk. Door inplanting van haltes voor het openbaar vervoer op loopafstand van de klanten wordt de bereikbaarheid bevorderd. In een stad waar men de meeste attractiepunten met het openbaar vervoer kan bereiken, kan het openbaar vervoer een belangrijke rol spelen om de verkeersdruk onder controle te houden.

Gegeven de bekommernis uit de visie, dient men deze indicator samen te bekijken met de indicatoren oer het gebruik van het openbaar vervoer en het openbaar vervoer als belangrijkste verplaatsingsmiddel.

Toegankelijkheid van het openbaar vervoer

Aandeel trams, bussen, haltes, stations (modi + infrastructuur) dat voor iedereen vlot toegankelijk is.

Definitie

Het aantal trams, bussen haltes, stations die toegankelijk zijn voor iedereen (onder meer: personen met een handicap, ouderen, moeders met kindwagen, ...) ten opzichte van het totaal aantal modi en infrastructuur in de stad.

Toegankelijkheid omvat meerdere aspecten:

- a) Fysiek toegankelijke vervoersmodi. Dit eventueel als volgt meten: 'het aantal lagevloersbussen (als meest toegankelijke modi) die momenteel worden ingezet ten opzichte van het totaal aantal vervoersmodi in de stad'.
- b) Fysiek toegankelijke infrastructuur. Dit eventueel als volgt meten: 'het aantal verhoogde of aangepaste opstapplaatsen tegenover het totaal aantal opstapplaatsen'
- c) Mentale toegankelijkheid. Hieronder wordt verstaan de elementen die voor een (potentiële) gebruiker van invloed zijn om wel of géén gebruik te maken van een bepaalde vorm van openbaar vervoer. Een concretere benadering van mentale toegankelijkheid is nog via overleg met experts verder te bepalen.

Piste

276

In opdracht van De Lijn voerde bijvoorbeeld het Toegankelijkheidsbureau een onderzoek naar de toegankelijkheid van de infrastructuur (omgeving en faciliteiten), rollend materiaal, informatie en service. Bedoeling is dat na analyse van gebruikerservaringen en informatie over bestaande richtlijnen in binnen- en buitenland en veldonderzoek, een normenbundel wordt samengesteld voor de bussen en trams, de halteplaatsen, de omgeving en de informatie en dienstverlening. Het project is van start gegaan september 2001 en liep af begin 2003. Een eindrapport werd zonder succes opgevraagd door het onderzoeksteam van de Stadsmonitor. Een expert bij de vervoersmaatschappij de Lijn deelde ons mee dat de gevraagde gegevens betreffende fysieke toegankelijkheid als dusdanig wel bestaan, maar niet beschikbaar (zullen) zijn in de eerstkomende jaren, een aantal lokale initiatieven uitgezonderd (bijvoorbeeld initiatieven aan de kust).

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is het openbaar vervoer voor iedereen toegankelijk.

Gegeven de intenties uit de visie, dient men deze indicator best samen te zien met de indicatoren over het gebruik van het openbaar vervoer, de fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen en de deelname aan het maatschappelijk leven door bepaalde doelgroepen.

Milieuvriendelijkheid van voertuigen

Aandeel voertuigen in de stad die een drempelwaarde overschrijden voor een aantal negatieve milieucriteria.

Piste

Op dit moment bestaat geen enkel monitoringsysteem dat per stad met voldoende representativiteit voertuigen test op hun milieuvriendelijkheid.

Het VITO stelde een methodologie op voor het bepalen van een milieuscore voor voertuigen, maar die zal voorlopig enkel worden toegepast op het wagenpark van de Gentse stadsdiensten.

Er kan geïnformeerd worden of de door VITO uitgewerkte milieuscore kan worden toegepast op een databank van de ingeschreven voertuigen bij particulieren en ondernemingen in elke stad.

Cluster

De indicator over de milieuvriendelijkheid van voertuigen is relevant voor het bestrijden van milieuhinder afkomstig van het autoverkeer. In een leefbare en duurzame stad wordt het milieuvriendelijk transport aangemoedigd. Dit komt de kwaliteit van het stedelijk leefmilieu én de gezondheid van de inwoners en stadsgebruikers ten goede.

Gezien de intenties uit de visiematrix, dient deze indicator samen gezien te worden met de indicatoren over luchtkwaliteit en lawaaihinder.

Niet-milieuvriendelijke voertuigen

Aandeel voertuigen dat niet voldoet aan de milieutest van de autokeuringsdienst.

Definitie

Dit is het aantal voertuigen dat niet voldoet aan de criteria van de milieutest, voorzien in het KB van maart 1968, uitgevoerd door de autokeuringsdienst tegenover het totale aantal gekeurde voertuigen voor de milieutest (dus excl. aanhangwagens).

De milieutest omvat een meting van de dieselrook voor dieselmotoren en een meting van uitlaatgassen bij benzinemotoren.

Aandeel voertuigen (%) dat niet voldoet aan de milieutest van de autokeuringsdienst						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aalst	17,0	17,7	16,0	15,2	12,1	12,8
Antwerpen	12,8	11,1	16,5	14,1	10,6	12,6
Brugge	12,2	10,3	10,5	13,3	11,1	11,1
Genk	17,4	16,1	14,9	15,4	14,0	13,9
Gent	17,4	14,7	14,2	14,3	13,2	12,9
Hasselt	16,2	15,1	12,1	10,2	8,7	11,0
Kortrijk	10,6	10,4	9,9	10,8	10,7	11,8
Leuven	15,5	13,6	16,1	18,2	17,7	15,9
Mechelen	13,0	11,1	13,7	13,9	11,2	13,4
Oostende	9,5	8,5	8,4	8,4	7,2	10,7
Roeselare	11,2	9,9	10,2	11,3	11,7	11,8
Sint-Niklaas	15,6	16,8	16,7	14,0	11,6	12,9
Turnhout	15,0	11,4	12,4	12,1	9,3	10,5

Bron: Groepering van Erkende Ondernemingen voor Autokeuring en rijbewijs v.z.w. (GOCA)

278

Toelichting

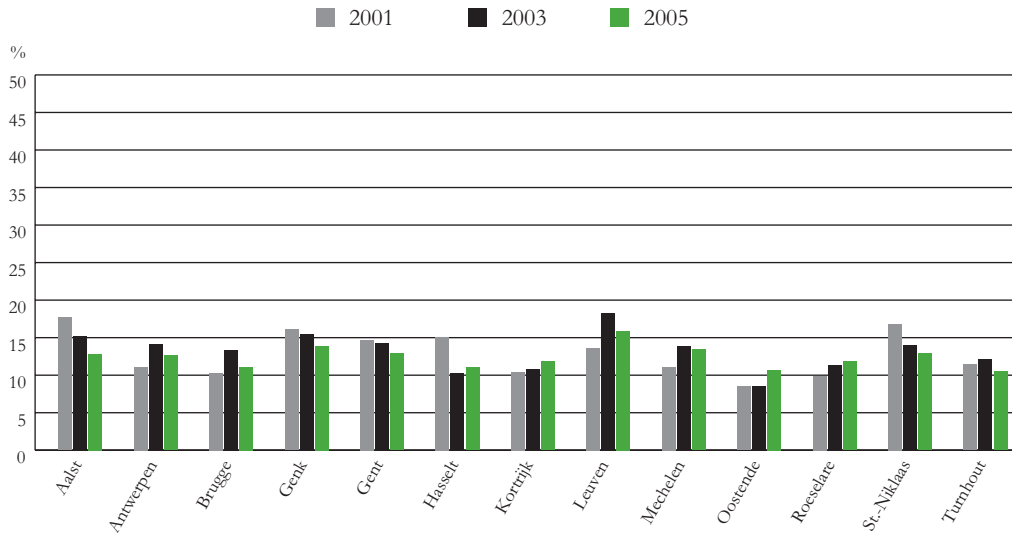
We stellen vast dat anno 2005 in de Vlaamse stadsgewesten tussen 10% en 16% 'vervuilende' auto's rondrijden, dit zijn auto's die niet voldoen aan de milieutest van de autokeuringsdienst. Het kleinste aandeel vervuilde auto's wordt aangetroffen in de regio's Turnhout, Oostende, Hasselt en Brugge. Ongeveer 11% van de auto's die er werden gecontroleerd slaagden in 2005 niet voor de milieutest en ontvingen dus geen 'groene kaart'. In het Leuvense slaagden in hetzelfde jaar ongeveer 16% van de voertuigen niet voor de milieutest.

Door de verschillen in de kwaliteit van de aangeboden voertuigen schommelen de data van jaar tot jaar. Desondanks stellen we in de arrondissementen Aalst, Genk, Gent, Hasselt en Sint-Niklaas de voorbije zes jaar een afname van het aandeel niet-milieuvriendelijke voertuigen vast. In het arrondissement Antwerpen is er een uitschieter in 2002 (tot 16,5%), maar in 2004 daalde het aandeel niet-milieuvriendelijke voertuigen tot 10,6%. In de meeste arrondissementen blijft het aandeel niet-milieuvriendelijke voertuigen rond hetzelfde percentage hangen (Antwerpen, Brugge, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Turnhout).

Cluster

De indicator over het aandeel niet-milieuvriendelijke voertuigen is relevant voor het bestrijden van milieuhinder afkomstig van het autoverkeer. In een leefbare en duurzame stad wordt het milieuvriendelijk transport aangemoedigd. Dit komt de kwaliteit van het stedelijk leefmilieu én de gezondheid van de inwoners en stadsgebruikers ten goede.

Aandeel voertuigen dat niet voldoet aan de milieutest van de autokeuringsdienst

Gezien de intenties uit de visiematrix, dient deze indicator samen gezien te worden met de indicatoren over luchtkwaliteit en lawaaihinder.

279

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

Het gaat om data verkregen door de keuringsstations, die een grotere bevoegdheidszone kunnen hebben dan de vermelde stad. Tevens kunnen bestuurders zich ook aanmelden bij stations die zich niet bevinden binnen het arrondissement waar de bestuurder woont.

Bij interpretatie moet men tevens rekening houden met het feit dat de voertuigen die zich in de stad bevinden niet noodzakelijk behoren tot inwoners van de stad of het arrondissement. En omgekeerd. Men kan wel veronderstellen dat de voertuigen die zich verplaatsen binnen de stad vooral van bestuurders zijn wonende in het arrondissement.

Bij de cijfers (zeker in de noemer, soms ook in de teller) zitten ook de wagens die zich na afkeuren opnieuw hebben aangeboden bij de autokeuring (tweede keuring).

Mogelijk kunnen vervuilende voertuigen alvorens zich aan te melden aan de controle zich eerst hebben aangemeld bij een garage, om de wagen 'op orde' te stellen. Deze wagens slaagden mogelijk in de milieutest maar reden daarvoor als vervuilende wagen rond.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Hoofdstuk 7: Zorg & opvang

Tevredenheid van gebruikers over zorg en opvang

Aandeel gebruikers dat tevreden is over zorg en opvang.

Piste

Er zijn tal van redenen waarom de tevredenheid van zorggebruikers nu niet in een indicator te vatten is. Zo is er de diversiteit in de zorgsector: het uitgebreide spectrum van de dagelijkse eerstelijnszorg tot en met de gespecialiseerde zorg, de vele doelgroepen voor zorg, de mantelzorg enzovoort. Dit weerspiegelt zich in allerlei registraties en registratiesystemen met vermenging of overlapping van het zorgaanbod naargelang de zorgverstrekking. Een survey onder de 'klanten', de meest directe weg voor het meten van de tevredenheid, veronderstelt een benadering van de verschillende doelgroepen in alle deelsectoren van zorg zoals onder meer ouderen, jeugd, kinderen, personen met een handicap, ook de gebruikers van medische of psychische zorg, de familiale of thuiszorg, de thuisbegeleiding. Dit alles in de veronderstelling dat wie zorg nodig heeft, deze ook zorg krijgt.

Binnen een generieke set van indicatoren dringt een relevante keuze zich op. Tot op vandaag lijkt dit ook binnen de sector van zorg en opvang geen evidentie. Hiermee wordt geen afbreuk gedaan aan het studiewerk rond tevredenheid, zorg efficiëntie en welbevinden van de zorgbehoevende en zijn/haar omgeving. Maar het onderzoek is vaak slechts eenmalig en/of de steekproef is te beperkt om representatieve data te genereren op stedelijk niveau. Of de tevredenheid is niet zomaar in één cijfer te vatten. Een aantal bestaande surveys kunnen wel inspireren tot verder overleg met de experts en praktijkmensen.

280

Cluster

Een leefbare en duurzame stad biedt zorg en opvang op maat van de zorgbehoevende. Om een hoge tevredenheid bij gebruikers te garanderen, betekent dit onder andere dat het zorgsysteem aangepast is aan de diversiteit van doelgroepen, dat het zo weinig mogelijk ingrijpt en zoveel mogelijk aansluit op de vertrouwde leefomgeving, dat de voorzieningen toegankelijk en makkelijk bereikbaar zijn, dat zorg en opvang voor iedereen financieel haalbaar zijn.

De tevredenheid van de klanten in de zorgsector zal toenemen als de zorgbehoevende volgens nood bediend wordt via de meest geschikte zorgvorm waarbij de context, de zorgverstrekkers en de kosten aan zijn/haar wens en mogelijkheden tegemoet komen. Deze indicator is vrij cruciaal voor zorg en opvang op maat vanuit het oogpunt van de zorggebruiker. Gelet op de bekommernissen leest men deze indicator samen met het oneigenlijk gebruik van zorg en de betaalbaarheid van zorg en opvang. De afstemming van het zorgaanbod op de vraag komt aan bod in de wachtlijsten voor één of andere zorgvorm. De potentiële zelfredzaamheid in de eigen vertrouwde omgeving is gebaat bij onder meer het aangepast wonen, de aanpasbaarheid van de woning als deelaspect van de woonkwaliteit en het uitrustingsniveau van de wijk met ondersteunende diensten.

WachtlIJst voor geestelijke gezondheidszorg

Aantal individuen op een wachtlIJst voor geestelijke gezondheidszorg

Definitie

De wachtlIJst voor geestelijke gezondheidszorg is een lijst van personen die zijn ingeschreven voor opvang in instellingen of voorzieningen zoals de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG), de psychiatrische verzorgingstehuizen (PVT), de psychiatrische ziekenhuizen (PZ), de psychiatrische afdeling van algemene ziekenhuizen (PAAZ) en het Beschut Wonen.

Piste

Door de diversiteit van de zorgsector, de spreiding van bevoegdheden, soms gebrek aan eenduidigheid en accuraatheid in de registratie, moeten heel wat moeilijkheden overwonnen worden om tot een bruikbare piste voor een indicator te komen. Vragen die zich stellen, betreffen onder andere: hoever staat het met de registratie in de sector van de geestelijke gezondheidszorg? Kan men wachtlIJsten samenvoegen of worden registers voor het beschut wonen, de centra voor geestelijke gezondheidszorg, de psychiatrische verzorgingstehuizen, de psychiatrische ziekenhuizen en de opvang in de algemene ziekenhuizen beter afzonderlijk gehouden? Zijn wel of niet aanverwante registraties en valide data op een vergelijkbare wijze beschikbaar?

Daarnaast stelt zich de vraag naar de beste schaal en analyse-eenheid: de centrumstad, de stad en aangrenzende gemeenten, de zorgregio van de centrumstad, het werkingsgebied van de centra voor CGG, ook voor bijvoorbeeld psychiatrische zieken- en verzorgingstehuizen.

Er is niet gekozen voor een 2de keuze indicator, zoals de opvangcapaciteit in de diverse voorzieningen, omdat hiermee de reële nood niet wordt uitgedrukt. Misschien kan dit wel een hiaat voor een deelsector invullen.

Bij de verdere uitwerking van de Stadsmonitor zal in de loop van 2007 voor de indicatoren rond zorg en opvang onder andere samengewerkt worden met de coördinatoren voor lokaal sociaal beleid en met de vertegenwoordigers van de OCMW's en CAW's. In dat kader zal verdere dataverzameling voor deze indicator bekeken worden.

Cluster

Een leefbare en duurzame stad biedt zorg en opvang op maat van de zorgbehoevende. Voor personen die nood hebben aan geestelijke gezondheidszorg is het van belang dat zij zo snel mogelijk en op de juiste manier geholpen worden, en dat de wachtlIJst voor geestelijke gezondheidszorg dus zo kort mogelijk is.

Om de zorg op maat in de geestelijke gezondheidszorg te vatten leest men deze indicator die veel zegt over de afstemming van het aanbod op de vraag in die sector, samen met de indicatoren over de tevredenheid van de zorggebruikers, het oneigenlijk gebruik van zorg en de betaalbaarheid van zorg.

Wachtlĳst bijzondere zorg voor personen met een handicap

Aantal personen met een handicap die als urgente kandidaten staan ingeschreven op de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ) voor de toekenning van een bijzondere zorgvorm.

Definitie

Aan elke geregistreeerde aanvraag bij de (provinciale) Centrale Wachtlĳstwerking voor opvang, behandeling of begeleiding van personen met een handicap wordt op de provinciale overlegvergaderingen door alle aangesloten voorzieningen en diensten een urgentiecode (UC) toegekend. Urgente kandidaten hebben een (hoogst) dringende aanvraag voor een zorgopname binnen één tot maximum zes maanden (UC 1 en 2).

Personen met een handicap kunnen beroep doen op zorgvormen zoals thuisbegeleiding, zelfstandig wonen, begeleid wonen, wonen onder begeleiding van een particulier, beschermd wonen of begeleid uitgroei uit voorzieningen.

Daarnaast kunnen ze voltĳds (7/7) of deeltĳds (één tot vier dagen) worden opgevangen: ofwel overdag in semi-residentiële voorzieningen (zoals semi-internaat, dagcentrum en begeleid werken), ofwel in voorzieningen die residentiële opvang bieden (24/24) zoals een internaat, een tehuis voor werkenden en een tehuis voor niet-werkenden.

Op vraag van de ouders kunnen al dan niet volwassen kinderen gedurende een korte periode toevertrouwd worden aan een voorziening met tijdelijke opvang (pleeggezin, tehuis voor kortverblijf, observatiecentrum, of korte logies in een internaat of tehuis).

282

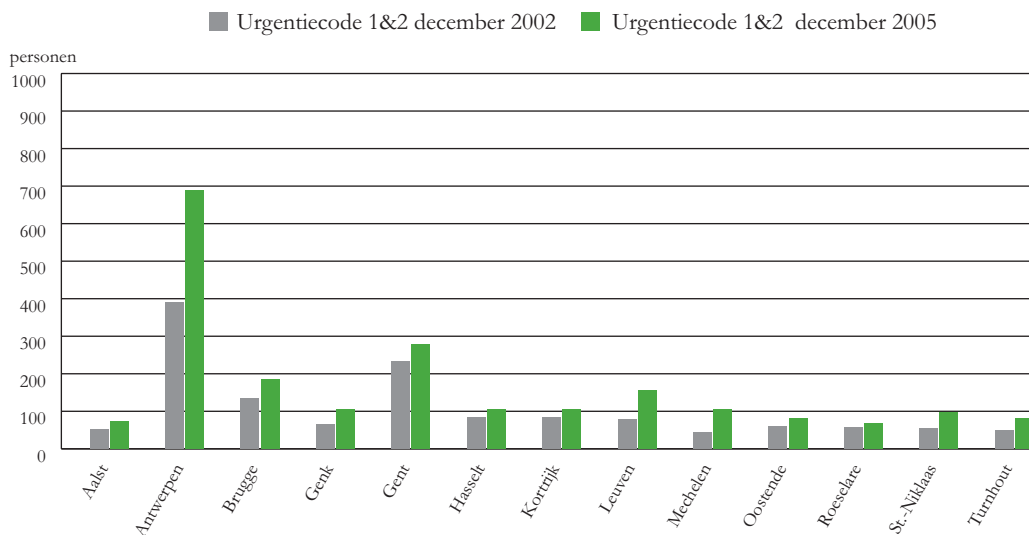
Aantal personen met een handicap die als urgente kandidaten staan ingeschreven op de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ) voor de toekenning van een bijzondere zorgvorm.				
	Urgentiecode 1&2 december 2002	Urgentiecode 1&2 december 2003	Urgentiecode 1&2 december 2004	Urgentiecode 1&2 december 2005
Aalst	52	53	54	74
Antwerpen	390	461	493	689
Brugge	134	194	189	184
Genk	66	84	81	104
Gent	234	246	253	279
Hasselt	85	89	93	105
Kortrijk	85	99	118	104
Leuven	78	111	112	156
Mechelen	43	45	79	106
Oostende	59	63	70	81
Roeselare	56	73	72	69
Sint-Niklaas	55	55	95	96
Turnhout	50	48	60	82

Bron: Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH)

Toelichting

Antwerpen telt eind 2005 bijna 700 wachtenden met hoge urgentie; dit betekent dat er voor deze personen een acute nood is binnen de 6 maanden. Gent telt er 279, Brugge 184 en Leuven 156. De overige gemeenten tellen ongeveer 100 of minder personen met hoge urgentie op de wachtlĳst.

Aantal personen met een handicap die als urgente kandidaten staan ingeschreven op de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ) voor de toekenning van een bijzondere zorgvorm.

In alle steden groeide de lijst tussen 2002 en 2005. De sterkste stijgingen zijn te zien in Mechelen, Leuven, Antwerpen, Sint-Niklaas, Turnhout en Genk. Geen enkele stad kent een afname van personen op haar wachtlijst. Hierbij dient men wel op te merken dat de stijgingen mee het gevolg kunnen zijn van de aandacht voor de wachtlijsten, zowel in de media als in het beleid (Zie Validiteit).

283

Cluster

De indicator over de wachtlijst voor bijzondere zorg van personen met een handicap is relevant voor het afstemmen van de zorg- en opvangvoorzieningen op maat van de klanten. In een leefbare en duurzame stad sluiten de voorzieningen inzake zorg- en opvang zoveel mogelijk aan op de (vertrouwde) leefomgeving. Het zorg- en opvangsysteem is ook voldoende aangepast om met de diversiteit aan doelgroepen in de stad om te gaan.

De Centrale Wachtlijsten wijzen op het tekort aan zorgvoorziening, een nood die meer precies in beeld komt via het type van zorgvorm. Het doel is dat de zorgbehoevende kan bediend worden via de meest geschikte zorgvorm.

Deze indicator leest men dan ook samen met het oneigenlijk gebruik van zorg. Eens men de gepaste zorg krijgt toebedeeld speelt de tevredenheid van de zorggebruikers een rol. In het bijzonder voor personen met een handicap geldt ook de maatschappelijke participatie in het sociale leven, de fysieke en mentale toegankelijkheid van publieke gebouwen en van het openbaar vervoer. De potentiële zelfredzaamheid in de eigen vertrouwde omgeving is gebaat bij onder meer het 'aangepast' wonen, de aanpasbaarheid van de woning (deelaspect van de woonkwaliteit) en de beschikbaarheid van de ondersteunende diensten.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens van deze indicator dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

- a) De personen worden geteld volgens hun woonplaats. De wachtlijst voor minderjarigen is nog niet operationeel. De data rond zorgvormen internaat, semi-internaat, observatiecentrum blijven hier buiten beschouwing.
- b) Experts merken op dat de werkgebieden in de zorgsector verschillen van deze van bijvoorbeeld OCMW, CAW, stad en andere. Hier is nu de afbakening van de stad gekozen, wat niet noodzakelijk de gemeente is waar men voor bepaalde zorg terecht kan. Ook de nabijheid van het sociale netwerk speelt een rol in de keuze van de zorgplaats. Vaak zijn instellingen trouwens buiten de stad gelegen.
- c) In principe registreert men bij elke persoon de actuele woonsituatie en dit kan een onaangepaste zorginstelling zijn. Maar men wil daar niet zo'n zwaar gewicht aan geven omdat de informatie niet consequent is ingevuld, maar eerder een indicatie is voor hoogdringendheid voor een betere opvang.
- d) Heel wat personen voor wie een zorgvraag is geregistreerd krijgen al opvang en/of ondersteuning van het Vlaams Fonds. Sommigen willen echter intensievere zorg, of willen verhuizen naar een andere voorziening, om diverse redenen.
- e) Met de aandacht voor de wachtlijsten in de media groeit ook het aantal inschrijvingen. De CRZ heeft bekendgemaakt dat de verdeling van de middelen voor de uitbouw van de zorgvoorzieningen mee gebeurt op basis van de gegevens van de 'centrale wachtlijsten'. Betrokkenen beseffen - meer dan vroeger - dat het nodig is om op de CRZ te staan.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Nood aan voorschoolse kinderopvang

De nood van ouders met kinderen tussen 0 en 3 jaar aan voorschoolse kinderopvang

Piste

Uit onderzoek van het Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBJK - UGent) in het Brussels Hoofdstedelijk gewest blijkt het aanbod aan kinderopvang ontoereikend te zijn, met name voor een aantal doelgroepen zoals laaggeschoolden, éénuoudergezinnen en allochtonen. Hetzelfde fenomeen doet zich mogelijk ook voor in de Vlaamse centrumsteden.

Het idee is dan ook gegroeid om een indicator uit te werken die een beeld geeft van de afstemming van het aanbod op de vraag van sociaal zwakkere gezinnen. Het voorstel voor de indicator luidt: het aantal erkende plaatsen voor kinderopvang (dat met kortingen naar inkomen werkt) tegenover het aantal kinderen uit huishoudens onder een bepaalde inkomensgrens.

Bij de verdere uitwerking van de Stadsmonitor zal voor de indicatoren rond zorg en opvang onder andere samengewerkt worden met de coördinatoren voor lokaal sociaal beleid en met de vertegenwoordigers van de OCMW's en CAW's. In dat kader zal verdere dataverzameling voor deze indicator bekeken worden.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn het aanbod en de vraag naar voorschoolse kinderopvang op elkaar afgestemd. Kinderopvang is niet meer weg te denken uit een samenleving waar steeds vaker beide ouders uit werken gaan. Kinderopvang is naast het gezin en de school een derde opgroei-milieu. Kwaliteitsvolle opvang is maatschappelijk van groot belang, onder andere door de educatieve en economische impact, maar ook door de sociale impact, bijvoorbeeld wanneer inkomensgerelateerde tarieven kunnen bijdragen tot gelijke kansen voor (kinderen uit) gezinnen met een laag inkomen.

Gelet op de bekommernis dat zorg en opvang in een leefbare en duurzame stad is afgestemd op de vraag focust deze indicator op de nood van een specifieke doelgroep, met name de opvang voor peuters van ouders die gaan werken.

Er is een link met de tevredenheid onder de zorggebruikers en de betaalbaarheid van zorg. Maar deze indicator past ook in de context van ondernemen en werken, de inbedding van het economische weefsel in de stad, de relatie tussen onderwijs en de stad, de uitrustingsgraad van de wijk, gelijke kansen en de maatschappelijke participatie van specifieke doelgroepen.

In de Stadsmonitor is een tweede keusindicator opgenomen, namelijk het aanbod aan voorschoolse kinderopvang. De redenering luidt dat een tekort kan worden ingeschat wanneer het feitelijke aanbod per 100 kinderen laag is.

Deze indicator moet ook samen gezien worden met de indicator over buitenschoolse kinderopvang.

Aanbod voorschoolse kinderopvang

Aantal plaatsen voor voorschoolse opvang per 100 kinderen van 0 tot 3 jaar

Definitie

De voorschoolse kinderopvang is de opvang van baby's en peuters van 0 tot 3 jaar. Het aantal plaatsen voor voorschoolse opvang is de som van: (1) het aantal plaatsen in erkende en gesubsidieerde voorschoolse opvang zoals kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen, zelfstandige onthaalouders en mini-crèches, zelfstandige kinderdagverblijven en (2) het aantal plaatsen in voorschoolse opvang met attest van toezicht.

Aantal plaatsen voor dagopvang per 100 kinderen van 0 tot 3 jaar				
	2001	2002	2003	2004
Aalst	18,6	20,1	17,7	17,7
Antwerpen	27,1	27,0	26,7	25,9
Brugge	41,4	42,3	43,9	43,3
Genk	16,1	18,1	18,4	18,8
Gent	44,2	42,7	43,6	43,9
Hasselt	45,0	47,7	49,7	49,9
Kortrijk	67,4	70,3	72,7	79,9
Leuven	52,1	54,5	56,9	55,6
Mechelen	28,8	30,1	31,1	32,9
Oostende	27,3	27,4	29,4	29,8
Roeselare	75,5	79,1	77,0	78,5
Sint-Niklaas	37,1	39,2	42,9	44,0
Turnhout	56,9	56,6	59,6	61,3
Bron teller: Kind en Gezin				
Bron noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering				

286

Toelichting

Er zijn grote verschillen tussen de steden qua aanbod voor kinderopvang: in Aalst en Genk zijn er 18 à 19 plaatsen per 100 kinderen, in Kortrijk en Roeselare zijn het er ongeveer 80. Ook in Turnhout, Leuven en Hasselt zijn er veel kinderopvangplaatsen: er zijn respectievelijk 61, 56 en 50 plaatsen voor dagopvang per 100 kinderen tussen 0 en 3 jaar.

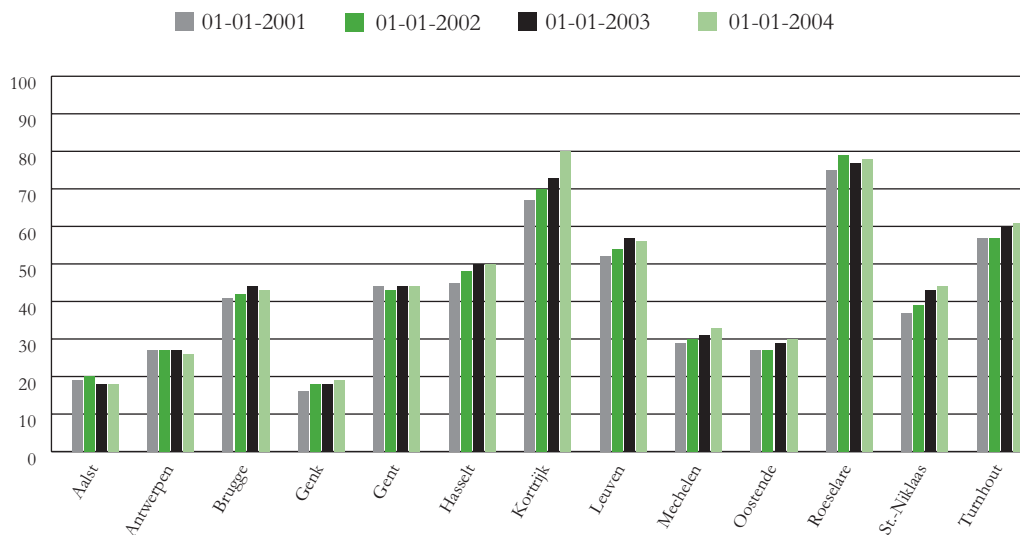
Een tweede vaststelling is de stijging van het aantal plaatsen voor voorschoolse kinderopvang in de meeste steden. In de periode 2001-2004 is er enkel in Aalst, Antwerpen en Gent een daling of status quo. In deze drie gevallen is de daling of status quo niet toe te schrijven aan een daling van het aantal plaatsen, maar aan een stijging van het aantal kinderen tussen 0 en 3 jaar. Men zou kunnen stellen dat de nood in deze drie steden hoog is, en met de jaren ook hoog blijft.

Uit cijfers die niet in de tabel gepubliceerd zijn blijkt dat het absolute aantal plaatsen voor dagopvang in de periode 2004-2006 met 20% gestegen is in Aalst, met 15% in Leuven en met ongeveer 10% in Brugge, Kortrijk en Sint-Niklaas. Alle andere steden kennen een lichte stijging, behalve Genk en Oostende.

Cluster

Het aantal plaatsen voor voorschoolse kinderopvang geeft een aanduiding van de opvangvoorzieningen. In een leefbare en duurzame stad sluit het aanbod aan kinderopvang zoveel mogelijk aan op de vraag. Alle ouders met noden inzake kinderopvang kunnen beroep doen op voorzieningen op hun maat, die zoveel mogelijk aansluiten bij de vertrouwde leefomgeving. Het systeem voor kinderopvang is betaalbaar, bereikbaar, en ook voldoende aangepast om met de diversiteit aan doelgroepen in de stad om te gaan.

Aantal plaatsen voor dagopvang per 100 kinderen van 0 tot 3 jaar

Deze indicator is een tweede keus voor de nood aan kinderopvang. Men gaat ervan uit dat hoe minder opvangplaatsen er zijn, hoe hoger de nood aan plaatsen voor kinderopvang is.

Er is een link met de tevredenheid onder de zorggebruikers en de betaalbaarheid van zorg, maar deze indicator past ook in de context van het versterken van de relatie tussen onderwijs en de stad, een gunstig ondernemingsklimaat, de vlotte werking van de arbeidsmarkt, de kwaliteit van de woonomgeving (of de uitrustingsgraad van de wijk), het stimuleren van gelijke kansen.

287

Validiteit

Deze cijfers schetsen een beeld van aanbod, maar dit is niet per definitie een afspiegeling van de feitelijke vraag: grootouders, familie, vrienden, babysit, huishoudhulp of au pair die ter beschikking staan voor opvang kunnen een (tussen)oplossing bieden. Steden met een hoge werkgelegenheidsgraad zullen een hogere capaciteit nodig hebben voor de opvang van kinderen nabij het werk.

De gegevens van Kind en Gezin brengen een partieel zicht op alle circuits van voorschoolse kinderopvang. Het informele circuit wordt niet meegerekend (grootouders, andere familieleden, vrienden, kennissen...). Bovendien geven de cijfers de maximale capaciteit van de diensten voor opvanggezinnen aan. Dit is het maximaal aantal kinderen dat gelijktijdig aanwezig kan zijn, en wordt geteld in de gemeente waar het secretariaat van de dienst is gevestigd. Dit wil niet zeggen dat deze plaatsen allemaal voorhanden zijn in die gemeente: het werkingsgebied van een dienst kan ruimer zijn dan de gemeente waarin het secretariaat van de dienst is gevestigd.

Het aantal opgevangen ('aanwezige') kinderen is groter dan de effectieve capaciteit van de voorzieningen. Een aanwezig kind is een kind dat in de week waarin 1 februari valt minstens één keer effectief aanwezig was in de opvang. Het cijfer van de aanwezige kinderen toont aan hoeveel verschillende kinderen er kunnen worden opgevangen binnen de beschikbare capaciteit. Zo waren er in 2005 53.711 aanwezige kinderen voor 43.406 plaatsen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Nood aan buitenschoolse kinderopvang

De nood van ouders met kinderen tussen 3 en 15 jaar aan plaatsen voor kinderopvang.

Piste

Ouders van schoolgaande kinderen hebben waarschijnlijk een betrouwbaar beeld van hun nood aan kinderopvang. Daarom komt deze piste neer op een bevraging van deze ouders. De vragen kunnen betrekking hebben op voorzieningen en activiteiten die volgens de ouders onder de noemer 'kinderopvang' vallen:

- plaatsen voor kinderopvang op kleuterscholen,
- plaatsen voor kinderopvang op lagere scholen (speelplaatsbewaking, buitenschoolse activiteiten, studie, ...)
- plaatsen voor kinderopvang op secundaire scholen (afhankelijk van de te kiezen leeftijdsgrens),
- aanbod van deeltijds kunstonderwijs (artistieke ontplooiing) die aansluiten op lager of secundair onderwijs,
- aanbod van speelpleinwerking die aansluiten op lager of secundair onderwijs,
- sportverenigingen, jeugdverenigingen, ...

Voor dit verkennend onderzoek naar een identificatie van alle onderdelen van kinderopvang kan een benadering met kwalitatieve onderzoeksmethoden aangewezen zijn. Door middel van interviews en focusgroepen met ouders kunnen de meest relevante onderdelen van kinderopvang in kaart gebracht worden. Het Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBJK) van de Universiteit Gent lijkt een aangewezen gesprekspartner te zijn.

288

Bij de verdere uitwerking van de Stadsmonitor zal voor de indicatoren rond zorg en opvang onder andere samengewerkt worden met de coördinatoren voor lokaal sociaal beleid en met de vertegenwoordigers van de OCMW's en CAW's. In dat kader zal verdere dataverzameling voor deze indicator bekeken worden.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn het aanbod en de vraag naar buitenschoolse kinderopvang op elkaar afgestemd. Kinderopvang is niet meer weg te denken uit een samenleving waar steeds vaker beide ouders uit werken gaan. Kinderopvang is naast het gezin en de school een derde opgroeimilieu. Kwaliteitsvolle opvang is maatschappelijk van groot belang, onder andere door de educatieve en economische impact, maar ook door de sociale impact, bijvoorbeeld wanneer inkomensgerelateerde tarieven kunnen bijdragen tot gelijke kansen voor (kinderen uit) gezinnen met een laag inkomen.

Gelet op de bekommernis focust deze indicator op de nood voor een doelgroep, met name de opvang voor kinderen van ouders die gaan werken. Naast de buitenschoolse opvang voor 3-12 jaar is er ook het aanbod aan voorschoolse opvang voor 0-3 jaar. Er is een link met de tevredenheid onder de zorggebruikers en de betaalbaarheid van zorg. Maar deze indicator past ook in de context van ondernemen en werken, de inbedding van het economisch weefsel in de stad, de relatie tussen onderwijs en de stad, de uitrustingsgraad van de wijk, gelijke kansen en de maatschappelijke participatie van specifieke doelgroepen.

Oneigenlijk gebruik van zorg

Aandeel bewoners in een zorginstelling die er eigenlijk niet thuishoren.

Definitie

Nog te bepalen.

Er is de diversiteit in de gespecialiseerde zorgsector, in de doelgroepen voor zorg, in de zorginstellingen. Een ontubbeling is gewenst voor een onderscheid naar zorgvragers zoals onder meer: personen met een handicap, personen die nood hebben aan psychiatrische opvang, ouderen, bijzondere jeugdzorg.

Piste

Het voorstel is om per stadsregio een korf van instellingen te bevragen. Dit zou inhouden dat de directie van instellingen de specifieke nood van de cliënten toetst aan de zorgvorm, eigen aan de instelling. Dit is dan een doorloop van het cliënteel ingedeeld volgens graad van zelfbehulpzaamheid in de persoonlijke verzorging (wassen, kleden, verplaatsen, toilet, continëntie en eten) vanuit de centrale vraag: hoort de cliënt thuis in de zorginstelling?

De screening kan gericht zijn op de meest relevante groepen die vaak worden opgenomen in een instelling, terwijl er andere meer op maat gesneden zorg mogelijk is. We denken aan het begeleid wonen en focuswonen voor personen met een lichte handicap. Een totaal andere sector is de psychiatrische opvang, de bijzondere jeugdzorg of de ouderenzorg, een belangrijke sector in het kader van de toenemende vergrijzing.

Cluster

Een leefbare en duurzame stad biedt zorg en opvang op maat van de zorgbehoevende. Om een hoge tevredenheid bij gebruikers te garanderen, betekent dit onder andere dat het zorgsysteem aangepast is aan de diversiteit van doelgroepen, dat het zo weinig mogelijk ingrijpt en zoveel mogelijk aansluit op de vertrouwde leefomgeving, dat de voorzieningen toegankelijk en makkelijk bereikbaar zijn, dat zorg en opvang voor iedereen financieel haalbaar zijn.

Gelet op de bekommernissen omtrent een zorg en opvang op maat, dienen wij deze indicator samen te zien met de indicatoren over de tevredenheid in het zorggebruik en de wachtlijsten. Voor ouderen en personen met een handicap leest men deze indicator samen met de basiskwaliteit van de woningen waar aanpasbaarheid van de woning deel van uitmaakt.

Betaalbaarheid van zorg en opvang

Aandeel huishoudens dat geen beroep doet op de zorg en opvang omwille van de (te hoge) kostprijs

Definitie

Het aandeel huishoudens dat positief antwoord op de vraag: 'Hebt u omwille van financiële redenen het laatste jaar voor uzelf of voor de leden van het huishouden moeten afzien van het gebruik van gezondheidsdiensten en -voorzieningen, of hebt u het gebruik ervan moeten uitstellen of stopzetten om financiële redenen?' Huishoudens zijn dan een representatief aantal respondenten van de survey.

Piste

De Belgische gezondheidsenquête (Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid) was in 2004 aan een derde editie toe en omvat telkens een steekproef van ca 10.000 personen voor België (voorgaande 1997 met 3500 respondenten en 2001 met 4100 respondenten in Vlaanderen). Deze brengt betaalproblemen in de gezondheidszorg in beeld en is representatief tot op het provinciale niveau. Dus de piste voor de gewenste indicator is gekend en getest. Alleen dient de steekproef te worden uitgebreid voor de centrumsteden. We focussen op volgende vragen uit de enquête:

'Hebt u omwille van financiële redenen het laatste jaar voor uzelf of voor de leden van het huishouden moeten afzien van het gebruik van gezondheidsdiensten en -voorzieningen, of hebt u het gebruik ervan moeten uitstellen of stopzetten (zie 1997)? Is het in de loop van de afgelopen 12 maanden voorgekomen dat u of iemand in uw huishouden medische zorgen of een operatie, en andere nodig had, maar dit niet kon betalen? (zie 2001 en 2004). Vindt u dat uw persoonlijke bijdrage voor gezondheidskosten makkelijk/moeilijk/onmogelijk in uw budget past? (zie 1997, 2001 en 2004).'

In de bevraging komt het detail van de types zorg aan bod: naast medische zorgen, ook geneesmiddelen, tandverzorging, een bril en mentale zorgen.

Bij de verdere uitwerking van de Stadsmonitor zal voor de indicatoren rond zorg en opvang onder andere samengewerkt worden met de coördinatoren voor lokaal sociaal beleid en met de vertegenwoordigers van de OCMW's en CAW's. In dat kader zal verdere dataverzameling voor deze indicator bekeken worden.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn zorg en opvang voor iedereen financieel haalbaar. Gezinnen moeten niet afzien van het gebruik van gezondheidsdiensten en -voorzieningen omwille van financiële redenen. Dit geldt voor alle typen zorg, onder andere medische zorgen, geneesmiddelen, tandverzorging, een bril en mentale zorgen.

Gelet op de bekommernissen rond betaalbaarheid van zorg gaat deze indicator over de betaalbaarheid van gezondheidszorg, maar het is nuttig om dit te lezen samen met de indicatoren die armoede en betaalmoeilijkheden in beeld brengen zoals: de personen met voorkeurregeling in de gezondheidszorg, de huishoudens met OCMW-steun, inkomens beneden de kritische inkomensgrens en betaalmoeilijkheden voor het wonen.

Hoofdstuk 8: Sociale principes

Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar ethniciteit

Aandeel allochtonen in een korf van publieke frontdesk functies.

Definitie

Het aandeel allochtonen staat voor het aantal allochtonen ten opzichte van alle werknemers in deze functies. Allochtonen wordt in het kader van diversiteit gedefinieerd als etnische groepen die een niet-Belgische achtergrond of herkomst hebben. Zij worden geduid op basis van de naamherkenning: personen met een niet-Belgische familienaam (Nederlandstalig, Franstalig of Duitstalig) komen hier in aanmerking.

De publieke frontdesk functies hebben betrekking op loketten, onthaalfuncties of zorg, waarbij het personeel rechtstreeks in contact komt met de klanten van openbare diensten. Een korf van publieke functies staat hier voor een keuze uit de diensten van het stadsbestuur, de politie en het OCMW, diensten waar zowel inwoners, ondernemers of bezoekers van de stad komen of beroep op doen. Dit zijn:

- het stadsbestuur: de diensten van bevolking, burgerlijke stand, het KMO-loket, bouwvergunningen, bibliotheken, toerisme, ombudsdienst.
- de politie: hoofdprocessen, wijkwerking, onthaalbalie, interventie, recherche, handhaving openbare orde, slachtofferbejegening, ombudsdienst.
- het OCMW: balie voor administratie, maatschappelijk assistenten, balie van het ziekenhuis, (thuis)verplegers, poetshulp, ombudsdienst.

291

Aandeel allochtonen in een korf van publieke frontdesk functies (in 2006)								
	stad		politie		OCMW		totaal	
	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%
Aalst	0/111	0,0	4/153	2,6	8/598	1,3	12/862	1,4
Antwerpen	-	-	-	-	-	-	-	-
Brugge	1/141	0,7	0/514	0,0	-	-	1/655	0,2
Genk	9/100	9,0	13/142	9,2	60/310	19,4	82/552	14,9
Gent	3/290	1,0	22/770	2,9	105/1169	9,0	130/2229	5,8
Hasselt	6/92	6,5	0/133	0,0	2/81	2,0	8/306	3,0
Kortrijk	0/116	0,0	2/206	1,0	7/147	4,8	9/469	1,9
Leuven	2/177	1,1	5/237	2,1	0/293	0,0	7/707	1,0
Mechelen	7/122	5,7	9/194	4,6	7/108	6,5	23/424	5,4
Oostende	4/254	1,6	0/686	0,0	21/269	7,8	25/1209	2,1
Roeselare	1/149	0,7	0/158	0,0	6/158	3,8	7/465	1,5
Sint-Niklaas	1/93	1,1	2/147	1,4	0/108	0,0	3/348	0,9
Turnhout	2/61	3,3	7/407	1,7	0/69	0,0	9/537	1,7

Bron: betrokken diensten van de stadsbesturen, OCMW's en de politie van de 13 centrumsteden

Toelichting

Deze cijfers van 2006 schetsen een beeld van de diversiteit in loketten, in onthaalfuncties en in zorgfuncties: dit zijn functies binnen de stedelijke overheid waar er een belangrijk (representatief) contact is met de inwoners van de stad.

In Genk heeft 15% van de frontdesk bedienden van stad, politie en OCMW een allochtone afkomst. In Gent en Mechelen bedraagt dit 5 à 6%. In de overige steden maar 0 à 2%. We kunnen op basis van deze cijfers geen uitspraken doen of ze een correcte afspiegeling zijn van de bevolkings-samenstelling in iedere stad. Voor de verdere interpretatie van deze indicator zijn bijkomende cijfers gewenst over het aandeel allochtonen in de totale bevolking van de betrokken stad.

We kunnen verder uit de cijfers afleiden dat de allochtone vertegenwoordiging in frontdeskfuncties vaak het sterkst is in het OCMW, dan in het stadsbestuur, en dan in de politie. We zien ook dat het om kleine absolute aantallen gaat: we spreken over enkele personen met een allochtone afkomst.

De verschillen tussen de steden inzake het totaal aantal frontdeskfuncties zijn te verklaren door andere interne organisaties van de loketdiensten, door een andere organisatie van de loketbediening, ...

Cluster

Het aandeel allochtonen in een korf van publieke frontdesk functies geeft een aanduiding van de mate waarin de stadsbesturen, OCMW's en de politiediensten gericht zijn op de gelijkwaardige behandeling van diverse bevolkingsgroepen in de stad. In een leefbare en duurzame stad worden gelijke kansen van achtergestelde bevolkingsgroepen gestimuleerd.

Allochtonen in posities, waarbij men in contact komt met het publiek, zijn een voorbeeld tot integratie. Ze leren die organisaties omgaan met diversiteit, zowel bij de klanten als bij het personeel.

292

Gelet op de bekommernissen omtrent gelijke kansen en etniciteit, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: participatie van allochtonen in het onderwijs, op de arbeidsmarkt, bij de deelname aan het maatschappelijk en culturele leven, alsook de institutionele principes zoals vertrouwen in de medemens, solidariteitsgraad met allochtonen en migranten, met armen in de wereld.

Validiteit

Deze indicator meet voldoende wat er bedoeld wordt met de zichtbaarheid van diversiteit naar etniciteit in publieke diensten als we kijken naar de frontdesk functies van drie belangrijke instellingen in de stad: het stadsbestuur, de politie en het OCMW. Het uitgangspunt is dat het personeel in de ogen van inwoners, ondernemers of bezoekers divers is samengesteld, ook multicultureel.

Wegens het ontbreken van een werkbare eenheidsdefinitie over 'etniciteit' in België werd gekozen om alle niet-Nederlandstalige, niet-Franstalige en niet-Duitstalige familienamen als 'etnisch vreemd' te beschouwen. Als een eenheidsdefinitie tot stand komt, wordt deze indicator er op afgestemd.

De huidige methodiek heeft beperkingen. Zo dragen adoptiekinderen uit het buitenland doorgaans de niet-vreemde familienaam van het adoptiegezin. Of kinderen die geboren zijn in een gemengd huwelijk met een buitenlandse moeder krijgen de familienaam van de vader. Enzovoort.

Bovendien wordt geen rekening gehouden met de historische context van iedere stad (bijvoorbeeld volledig ingeburgerde Engelse immigranten in Oostende, of vierde generatie-immigranten, ...). Maar, het wordt beaamd dat deze methodiek een redelijk betrouwbaar beeld schetst (door proefondervindelijke toetsing aan het bevolkingsregister).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar gender

Aandeel vrouwen in een korf van publieke frontdesk functies.

Definitie

De term 'gender' verwijst naar verschillen tussen vrouwen en mannen. Het aandeel vrouwen staat voor het aantal vrouwen ten opzichte van alle werknemers in deze functies.

De publieke frontdesk functies hebben betrekking op loketten, onthaalfuncties of zorg, waarbij het personeel rechtstreeks in contact komt met de klanten van openbare diensten. Een korf van publieke functies staat hier voor een keuze uit de diensten van het stadsbestuur, de politie en het OCMW, diensten waar zowel inwoners, ondernemers of bezoekers van de stad komen of beroep op doen. Dit zijn:

- het stadsbestuur: de diensten van bevolking, burgerlijke stand, het KMO-loket, bouwvergunningen, bibliotheken, toerisme, ombudsdienst.
- de politie: hoofdprocessen, wijkwerking, onthaalbalie, interventie, recherche, handhaving openbare orde, slachtofferbejegening, ombudsdienst.
- het OCMW: balie voor administratie, maatschappelijk assistenten, balie van het ziekenhuis, (thuis)verplegers, poetshulp, ombudsdienst.

Aandeel vrouwen in een korf van publieke frontdesk functies (in 206)								
	stad		politie		OCMW		totaal	
	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%
Aalst	90/111	81,1	18/153	11,8	540/598	90,3	648/862	75,2
Antwerpen	-	-	-	-	-	-	-	-
Brugge	96/141	68,1	76/514	14,8	-	-	172/655	26,3
Genk	65/100	65,0	32/142	22,5	281/310	90,6	378/552	68,5
Gent	230/290	79,3	184/770	23,9	978/1169	83,7	1392/2229	62,4
Hasselt	79/92	85,9	17/133	12,8	70/81	86,0	166/306	54,0
Kortrijk	79/116	68,1	33/206	16,0	119/147	81,0	231/469	49,3
Leuven	123/177	69,5	54/237	22,8	278/293	94,9	455/707	64,4
Mechelen	91/122	74,6	40/194	20,6	93/108	86,1	224/424	52,8
Oostende	169/254	66,5	145/686	21,1	234/269	87,0	548/1209	45,3
Roeselare	91/149	61,1	21/158	13,3	150/158	94,9	262/465	56,3
Sint-Niklaas	75/93	80,6	27/147	18,4	103/108	95,4	205/348	58,9
Turnhout	50/61	82,0	94/407	23,1	61/69	88,4	205/537	38,2

Bron: betrokken diensten van de stadsbesturen, OCMW's en de politie van de 13 centrumsteden

Toelichting

Deze cijfers schetsen een beeld van de diversiteit in loketten, in onthaalfuncties en in zorgfuncties: dit zijn functies binnen de stedelijke overheid waar er een regelmatig contact is met de inwoners van de stad.

In Aalst is in 2006 75% van de frontdeskbedienden van stad, politie en OCMW een vrouw. In Genk (68%), Leuven (64%) en in Gent (62%) is dit meer dan zes op de tien. In Brugge en Turnhout is dit minder dan 40%: respectievelijk 26% en 38%. Enkel de steden Hasselt, Kortrijk, Mechelen, Oostende, Roeselare en Sint-Niklaas komen in de buurt van een 50/50 man-vrouw verdeling: tussen de 40% en 60% van de frontdeskbedienden is een vrouw.

We kunnen verder uit de cijfers afleiden dat in alle steden vrouwen sterk oververtegenwoordigd zijn in frontdeskfuncties van het OCMW: 81% (Kortrijk) à 95% (Leuven, Roeselare, Sint-Niklaas) is er vrouw. Ook in het stadsbestuur werken zeer veel vrouwen in frontdeskfuncties: tussen de 61% (Roeselare) en 86% (Hasselt). Bij de politie is er dan weer een sterke ondervertegenwoordiging van vrouwen: alle steden bevinden zich tussen de 12-13% (Aalst, Hasselt, Roeselare) en 23-24% (Genk, Gent, Leuven, Turnhout).

Het is bovendien opmerkelijk dat in geen enkele van de 34 frontdeskwerkingen van de instellingen in 12 steden er een evenwichtige invulling is, d.i. één vrouw op twee functies.

De verschillen tussen de steden inzake het totaal aantal frontdeskfuncties zijn te verklaren door andere interne organisaties van de loketdiensten, door een andere organisatie van de loketbediening, ...

Cluster

Het aandeel vrouwen in een korf van publieke frontdesk functies geeft een aanduiding van de mate waarin de stadsbesturen, OCMW's en de politiediensten gericht zijn op de gelijkwaardige behandeling van vrouwen in de stad. In een leefbare en duurzame stad worden de gelijke kansen van vrouwen gestimuleerd. Daar worden maatregelen genomen om vooroordelen en rolpatronen te doorbreken op domeinen (werk, woning, school, ...) van het maatschappelijk leven.

Gelet op de bekommernissen omtrent gelijke kansen en gender dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: de participatie van vrouwen in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en bij de deelname aan het maatschappelijk en het culturele leven.

294

Validiteit

Deze indicator meet voldoende wat er bedoeld wordt met de zichtbaarheid van diversiteit naar gender in publieke diensten als we kijken naar de frontdesk functies van drie belangrijke instellingen in de stad: het stadsbestuur, de politie en het OCMW. Het uitgangspunt is dat in de ogen van inwoners, ondernemers of bezoekers men even goed door een man als vrouw kan worden bediend.

Het begrip 'gender' gaat niet over de biologische verschillen tussen vrouwen en mannen, maar vooral naar de sociaal-culturele verschillen. Het gaat om verschillen die door de samenleving bepaald worden: het werk dat vrouwen en mannen doen, de verdeling van de taken, de rollen die ze opnemen, het gedrag dat van hen verwacht wordt, ...

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar etniciteit

Aandeel allochtonen in kaderfuncties van publieke instellingen.

Definitie

Het aandeel allochtonen staat voor het aantal allochtonen ten opzichte van alle werknemers in deze functies. Allochtonen wordt in het kader van diversiteit gedefinieerd als etnische groepen die een niet-Belgische achtergrond of herkomst hebben. Zij worden geduid op basis van de naamherkenning: personen met een niet-Belgische familienaam (Nederlandstalig, Franstalig of Duitstalig) komen hier in aanmerking.

De kaderfuncties staan voor functies tot op het hoogste niveau van publieke diensten of functies met een hoge publieke verantwoordelijkheid. Als publieke instellingen is er gekozen voor het stadsbestuur, de politie en het OCMW. Naast het politieke bestuur nemen we alle topfuncties mee d.w.z. de top van de administratie en subdirecties, hoofd van departementen, bestuursseenheden, administratieve directeurs en de diensthoofden ondergeschikt aan de directie. Dit zijn:

- in het Stadsbestuur: het College van Burgemeester en Schepenen, de stadssecretaris, de stadsontvanger, de gemeenteraad, de ambtelijke bestuurskern, stedelijke diensthoofden/chefs, stedelijke communicatie met de pers.
- in de politie: de zonechef, de politiesecretaris, de ontvanger, de hoofdcommissarissen, de commissarissen, niveau A.
- in het OCMW: raadsleden, voorzitter, secretaris, ontvanger, het vast bureau, de directie, de subdirecties of diensthoofd, de communicatiepersoon met de pers.

295

Aandeel allochtonen in kaderfuncties van publieke instellingen (in 2006)								
	stad		politie		OCMW		totaal	
	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%
Aalst	1/82	1,2	1/19	5,3	0/30	0,0	2/131	1,5
Antwerpen	-	-	-	-	-	-	-	-
Brugge	1/118	0,8	0/36	0,0	-	-	1/154	0,6
Genk	7/103	6,8	0/20	0,0	4/66	6,1	11/189	5,8
Gent	6/179	3,4	1/83	1,2	0/74	0,0	7/336	2,1
Hasselt	1/118	0,8	0/20	0,0	0/35	0,0	1/173	1,0
Kortrijk	0/128	0,0	0/31	0,0	0/34	0,0	0/193	0,0
Leuven	2/95	2,1	0/34	0,0	0/53	0,0	2/182	1,1
Mechelen	4/122	3,3	0/31	0,0	1/56	1,8	5/209	2,4
Oostende	0/98	0,0	0/24	0,0	0/48	0,0	0/170	0,0
Roeselare	1/74	1,4	0/15	0,0	0/86	0,0	1/175	0,6
Sint-Niklaas	0/110	0,0	0/16	0,0	0/68	0,0	0/194	0,0
Turnhout	3/83	3,6	0/18	0,0	0/36	0,0	3/137	2,2

Bron: betrokken diensten van de stadsbesturen, OCMW's en de politie van de 13 centrumsteden

Toelichting

Deze cijfers schetsen een beeld van de diversiteit in topfuncties van de stad: dit zijn functies met een grote publieke verantwoordelijkheid op politiek en administratief vlak.

Allochtonen stoten in 2006 amper door tot de bestuurs- of topfuncties in drie belangrijke publieke instellingen van de stad. In Genk heeft 6% van de kaderleden van stad, politie en OCMW een allochtone afkomst, in alle overige steden maar 0 à 2%. We kunnen op basis van deze cijfers geen

uitspraken doen of ze een correcte afspiegeling zijn van de bevolkingssamenstelling in iedere stad, maar in dit geval is het wel duidelijk dat personen met een allochtone afkomst ondervetegenwoordigd zijn in publieke kaderfuncties. Voor de verdere interpretatie van deze indicator zijn bijkomende cijfers gewenst over het aandeel allochtonen in de totale bevolking van de betrokken stad.

We kunnen verder uit de cijfers afleiden dat de allochtone vertegenwoordiging in kaderfuncties meestal voorkomt in het Stadsbestuur; zelden of nooit bij de politie of het OCMW. We zien ook dat het om kleine absolute aantallen gaat: we spreken over enkele personen met een allochtone achtergrond in kaderfuncties.

De verschillen tussen de steden kaderfuncties zijn te verklaren door andere interne organisaties of managementstructuren.

Cluster

Het aandeel allochtonen in een korf van publieke kaderfuncties geeft een aanduiding van de mate waarin de stadsbesturen, OCMW's en de politiediensten gericht zijn op de gelijkwaardige behandeling van diverse bevolkingsgroepen in de stad. In een leefbare en duurzame stad worden gelijke kansen van achtergestelde bevolkingsgroepen gestimuleerd.

Allochtonen in posities met verantwoordelijkheid zijn een voorbeeld tot integratie. Ze leren die organisaties omgaan met diversiteit, zowel bij de klanten als bij het personeel.

Gelet op de bekommernissen omtrent gelijke kansen en etniciteit, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: participatie van allochtonen in het onderwijs, op de arbeidsmarkt, bij de deelname aan het maatschappelijk en culturele leven, alsook de institutionele principes zoals vertrouwen in de medemens, solidariteitsgraad met allochtonen en migranten, met armen in de wereld.

296

Validiteit

Deze indicator meet voldoende wat er bedoeld wordt met de zichtbaarheid van diversiteit naar etniciteit in publieke diensten als we kijken naar de kaderfuncties van drie belangrijke instellingen in de stad: het stadsbestuur, de politie en het OCMW. Het uitgangspunt is dat het personeel in de ogen van inwoners, ondernemers of bezoekers divers is samengesteld, ook multicultureel.

Wegens het ontbreken van een werkbare eenheidsdefinitie over 'etniciteit' in België werd gekozen om alle niet-Nederlandstalige, niet-Franstalige en niet-Duitstalige familienamen als 'etnisch vreemd' te beschouwen. Als een eenheidsdefinitie tot stand komt, wordt deze indicator er op afgestemd.

De huidige methodiek heeft beperkingen. Zo dragen adoptiekinderen uit het buitenland doorgaans de niet-vreemde familienaam van het adoptiegezin. Of kinderen die geboren zijn in een gemengd huwelijk met een buitenlandse moeder krijgen de familienaam van de vader. Enzovoort.

Bovendien wordt geen rekening gehouden met de historische context van iedere stad (bijvoorbeeld volledig ingeburgerde Engelse immigranten in Oostende, of vierde generatie-immigranten, ...). Maar, het wordt beaamd dat deze methodiek een redelijk betrouwbaar beeld schetst (door proefondervindelijke toetsing aan het bevolkingsregister).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Diversiteit in private kaderfuncties naar etniciteit

Aandeel allochtonen in kaderfuncties van bedrijven

Definitie

Het aandeel allochtonen staat voor het aantal allochtonen ten opzichte van alle werknemers in deze functies. Allochtonen wordt in het kader van diversiteit gedefinieerd als etnische groepen die een niet-Belgische achtergrond of herkomst hebben. Zij worden geduid op basis van de naamherkenning: personen met een niet-Belgische familienaam (Nederlandstalig, Franstalig of Duitstalig) komen hier in aanmerking.

De kaderfuncties staan voor functies tot op het hoogste niveau van bedrijven of functies met een hoge verantwoordelijkheid.

Piste

Om een inzicht te krijgen in de kaderfuncties van bedrijven en instellingen moeten databronnen aangesproken worden die accurate data bevatten rond de posities en personen in het bestuur met kennis van de etniciteit/gender.

Twee problemen komen scherp naar voor.

1) Databanken als Belfirst, Graydon, Vicindo en tegenwoordig ook het centrale KMO-loket verzamelen deze data uit de publicaties van het Belgisch Staatblad, de handelsregisters e.d. Dit zijn databanken die in principe toelaten om de ondernemingen aan te schrijven. Diverse onderzoeksinstellingen en steunpunten werken met deze databanken. Diversiteit komt echter als thema weinig aan bod. Via een survey zou een systematische vraag omtrent posities en herkomst van de bestuursleden een oplossing bieden. Een optie zou kunnen zijn om te starten met de grote ondernemingen. Daarnaast lijken instellingen zoals het onderwijs ook een belangrijke databron voor haar eigen sector. Maar de vrij cruciale databron is de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, die een inzicht heeft in alle werkgevers (RSZ, Zelfstandigen) en koppelingen kan maken met het Rijksregister. Een samenwerking tussen beiden zou bovendien een uitkomst kunnen zijn voor het volgende punt.

2) De betrouwbaarheid van data over allochtonen is een heikel punt wegens het ontbreken van een werkbare eenheidsdefinitie over 'eticiteit' in België. Als een eenheidsdefinitie tot stand komt, wordt deze indicator er op afgestemd.

Cluster

Het aandeel allochtonen in een korf van private kaderfuncties geeft een aanduiding van de mate waarin de bedrijven in de stad gericht zijn op de gelijkwaardige behandeling van diverse bevolkingsgroepen. In een leefbare en duurzame stad worden gelijke kansen van achtergestelde bevolkingsgroepen gestimuleerd.

Allochtonen in posities met verantwoordelijkheid zijn een voorbeeld tot integratie. Ze leren die bedrijven omgaan met diversiteit, zowel bij de klanten als bij het personeel.

Gelet op de bekommernissen dienen wij deze indicator samen te zien met de indicatoren rond gelijke kansen en etniciteit in het onderwijs, op de arbeidsmarkt, bij de deelname aan het maatschappelijk en culturele leven, alsook de institutionele principes zoals vertrouwen in de medemens, solidariteitsgraad met allochtonen en migranten, met armen in de wereld

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar gender

Aandeel vrouwen in kaderfuncties van publieke instellingen.

Definitie

De term 'gender' verwijst naar verschillen tussen vrouwen en mannen. Het aandeel vrouwen staat voor het aantal vrouwen ten opzichte van alle werknemers in deze functies.

De kaderfuncties staan voor functies tot op het hoogste niveau van publieke diensten of functies met een hoge publieke verantwoordelijkheid. Als publieke instellingen is er gekozen voor het stadsbestuur, de politie en het OCMW. Naast het politieke bestuur nemen we alle topfuncties mee d.w.z. de top van de administratie en subdirecties, hoofd van departementen, bestuursseenheden, administratieve directeurs en de diensthoofden ondergeschikt aan de directie. Dit zijn:

- in het Stadsbestuur: het College van Burgemeester en Schepenen, de stadssecretaris, de stadsontvanger, de gemeenteraad, de ambtelijke bestuurskern, stedelijke diensthoofden/chefs, stedelijke communicatie met de pers.
- in de politie: de zonechef, de politiesecretaris, de ontvanger, de hoofdcommissarissen, de commissarissen, niveau A.
- in het OCMW: raadsleden, voorzitter, secretaris, ontvanger, het vast bureau, de directie, de subdirecties of diensthoofd, de communicatiepersoon met de pers.

298

Aandeel vrouwen in kaderfuncties van publieke instellingen (in 2006)								
	stad		politie		OCMW		totaal	
	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%	aantal op totaal	%
Aalst	20/82	24,4	2/19	10,5	15/30	50,0	37/131	28,2
Antwerpen	-	-	-	-	-	-	-	-
Brugge	35/118	29,7	5/36	13,9	-	-	40/154	26,0
Genk	43/103	41,7	5/20	25,0	29/66	43,9	77/189	40,7
Gent	85/179	47,5	16/83	19,3	31/74	41,9	132/336	39,3
Hasselt	41/118	34,7	4/20	20,0	8/35	23,0	53/173	31,0
Kortrijk	44/128	34,4	4/31	12,9	9/34	26,5	57/193	29,5
Leuven	33/95	34,7	10/34	29,4	20/53	37,7	63/182	34,6
Mechelen	48/122	39,3	7/31	22,6	26/56	46,4	81/209	38,8
Oostende	31/98	31,6	3/24	12,5	18/48	37,5	52/170	30,6
Roeselare	16/74	21,6	1/15	6,7	32/86	37,2	49/175	28,0
Sint-Niklaas	45/110	40,9	2/16	12,5	26/68	38,2	73/194	37,6
Turnhout	15/83	18,1	1/18	5,6	24/36	66,7	40/137	29,2

Bron: betrokken diensten van de stadsbesturen, OCMW's en de politie van de 13 centrumsteden

Toelichting

Deze cijfers schetsen een beeld van de diversiteit in topfuncties van de stad: dit zijn functies met een grote publieke verantwoordelijkheid op politiek en administratief vlak.

Vrouwen stoten in 2006 nog onvoldoende door tot de bestuurs- of topfuncties in drie belangrijke publieke instellingen van de stad. In Aalst, Brugge, Roeselare en Turnhout zijn er minder dan 30% vrouwelijke kaderleden, en enkel in Genk zijn dit er meer dan 40%. Alle andere steden zitten daartussen. Het globale cijfer is wel sterk afhankelijk van de variërende groottes van het absolute aantal kaderfuncties bij het stadsbestuur, OCMW en politie. De cijfers van het stadsbestuur wegen het meeste door.

We kunnen verder uit de cijfers afleiden dat vrouwen het minst ondervertegenwoordigd zijn in het kader van het OCMW: in Aalst bestaat de helft er uit vrouwen, in Turnhout zelfs tweederde. In de andere steden is dit 30% à 45%, behalve in Kortrijk (26%). In het stadsbestuur is de ondervertegenwoordiging groter en schommelt het aandeel vrouwen in kaderfuncties tussen de 18% (Turnhout) en 47% (Gent). Bij de politie is er een nog sterkere ondervertegenwoordiging van vrouwen: alle steden bevinden zich tussen 6-7% (Roeselare, Turnhout) en 29% (Leuven).

Slechts zeven van de kaders, op het totaal van 34 instellingen in twaalf steden, komen in de buurt van een evenwichtige invulling, d.i. één vrouw op twee functies (marge van 10%).

De verschillen tussen de steden inzake het totaal aantal kaderfuncties zijn te verklaren door andere interne organisaties of managementstructuren.

Cluster

Het aandeel vrouwen in een korf van publieke kaderfuncties geeft een aanduiding van de mate waarin de stadsbesturen, OCMW's en de politiediensten gericht zijn op de gelijkwaardige behandeling van vrouwen in de stad. In een leefbare en duurzame stad worden de gelijke kansen van vrouwen gestimuleerd. Daar worden maatregelen genomen om vooroordelen en rolpatronen te doorbreken op domeinen (werk, woning, school, ...) van het maatschappelijk leven.

Gelet op de bekommernissen omtrent gelijke kansen en gender, dienen wij deze indicator samen te zien met de indicatoren over de participatie van vrouwen in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en bij de deelname aan het maatschappelijk en het culturele leven.

Validiteit

Deze indicator meet voldoende wat er bedoeld wordt met de 'diversiteit in publieke kaderfuncties naar gender' als we kijken naar de kaderfuncties van drie belangrijke instellingen in de stad: het stadsbestuur, de politie en het OCMW. Het uitgangspunt is dat vrouwen kunnen doorgroeien tot in het politieke en ambtelijke bestuur.

Het begrip 'gender' gaat niet over de biologische verschillen tussen vrouwen en mannen, maar vooral naar de sociaal-culturele verschillen. Het gaat om verschillen die door de samenleving bepaald worden: het werk dat vrouwen en mannen doen, de verdeling van de taken, de rollen die ze opnemen, het gedrag dat van hen verwacht wordt, ... Zo dringen vrouwen bijvoorbeeld moeizaam door tot beleidsfuncties en zijn ze ondervertegenwoordigd in managementfuncties. Zij verdienen gemiddeld één derde minder dan hun mannelijke collega's. Vrouwen treft men ook vooral aan in bepaalde sectoren van de economie zoals diensten, zorg, sociale sector. Vrouwen werken ook vaker deeltijds en in tijdelijke statuten om de zorg voor de kinderen en/of het huishouden op zich te nemen, iets wat ondermeer hun toekomstperspectieven in hun loopbaan afzwakt.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Diversiteit in private kaderfuncties naar gender

Aandeel vrouwen in kaderfuncties van bedrijven

Definitie

De kaderfuncties staan voor functies tot op het hoogste niveau van bedrijven of functies met een hoge verantwoordelijkheid.

De term 'gender' verwijst naar verschillen tussen vrouwen en mannen. Het aandeel vrouwen staat voor het aantal vrouwen ten opzichte van alle werknemers in deze functies.

Piste

Om een inzicht te krijgen in de kaderfuncties van bedrijven en instellingen moeten databronnen aangesproken worden die accurate data bevatten rond de posities en personen in het bestuur met kennis van de gender problematiek.

Databanken als Belfirst, Graydon, Vicindo en tegenwoordig ook het centrale KMO-loket verzamelen deze data uit de publicaties van het Belgisch Staatblad, de handelsregisters e.d. Dit zijn databanken die in principe toelaten om de ondernemingen aan te schrijven. Diverse onderzoeksinstellingen en steunpunten werken met deze databanken. Diversiteit komt echter als thema weinig aan bod en krijgt dan ook te weinig aandacht in het opslaan en ontsluiten van deze data. Via survey kan een systematische vraag omtrent posities van de vrouwen een oplossing bieden. Daarnaast verzamelen een aantal instellingen zoals het Departement Onderwijs ook data over en voor haar eigen sector. Maar de meest cruciale databron is de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, die alle werkgevers kent (RSZ, Zelfstandigen) en de koppeling kan maken met het Rijksregister.

Een optie zou kunnen zijn om te starten met de grote ondernemingen of met bepaalde sectoren van de bedrijfswereld.

Cluster

Het aandeel vrouwen in kaderfuncties geeft een aanduiding van de mate waarin lokale bedrijven gericht zijn op de gelijkwaardige behandeling van vrouwen in de stad. In een leefbare en duurzame stad worden de gelijke kansen van vrouwen gestimuleerd. Daar worden maatregelen genomen om vooroordelen en rolpatronen te doorbreken op domeinen (werk, woning, school, ...) van het maatschappelijk leven.

Gelet op de bekommernissen omtrent gelijke kansen en gender, dienen wij deze indicator samen te zien met de indicatoren rond participatie van vrouwen in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en bij de deelname aan het maatschappelijk en culturele leven.

Fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen

Aandeel van de publieke gebouwen dat voor iedereen fysiek toegankelijk is

Definitie

Fysiek toegankelijk zijn de gebouwen die bepaalde scores halen op het toegankelijkheidsonderzoek. De score is het percentage van beoordeelde onderdelen die (zelfstandig) toegankelijk zijn

Fysiek toegankelijk voor iedereen betekent dat ze ook toegankelijk zijn voor personen met een handicap, kinderen, bejaarden, en andere

Onder publieke gebouwen wordt verstaan: gemeentehuizen en gemeentelijke administratieve centra, monumenten en historische gebouwen, culturele centra, bibliotheken, zwembaden en sporthallen, kantoren voor sociale huisvesting, OCMW-gebouwen, scholen, allerhande vormingsinstututen, centra voor sociaal toerisme en openbare toiletten, verzorgingsinstellingen, trein- en busstations.

Piste

Een toegankelijkheidsonderzoek van een gebouw bestaat uit een beoordeling van de toegankelijkheid van verschillende ruimtes en functies in dat gebouw. De totale score van een gebouw is dan het aantal keren dat de ruimte/functie 'toegankelijk' gescoord heeft ten opzichte van het totale aantal onderzochte ruimtes/functies. Het doel van deze indicator (vanuit de bekommernis) is alle publieke gebouwen en hun omgeving te screenen op toegankelijkheidsgraad.

Een eerste mogelijke piste om de toegankelijkheidsgraad te berekenen van een korf van gebouwen zou kunnen starten op basis van de uitgevoerde toegankelijkheidsonderzoeken. De inhoud van de korf (het type van) gebouwen is nog voorwerp van overleg met experts, zoals de toegankelijkheidsbureaus, de provinciale steunpunten en het Vlaams Steunpunt Toegankelijkheid.

De huidige resultaten uit onderzoeken zijn nu nog te beperkt om in de Stadsmonitor op te nemen: het type varieert naargelang de opdrachten voor het bureau. Na overleg over de relevantie kunnen wel lokale data geplukt worden uit de onderzoeken. Dit is dan ook een eerste test van de methodiek en validiteit van deze indicator.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn de publieke gebouwen voor iedereen bereikbaar en toegankelijk. Door een decentralisatie van de publieke gebouwen zo dicht mogelijk bij de leef- en woonwereld van klanten wordt de bereikbaarheid bevorderd. Daarbij wordt gestreefd naar een mentale en fysieke toegankelijkheid. Door alle publieke gebouwen voor iedereen toegankelijk te maken, verhogen de gelijke kansen van iedere burger.

Deze indicator meet de 'hardware' van het toegankelijkheidsvraagstuk. Hij meet of de publieke gebouwen voldoen aan bepaalde normen en criteria om een ruimte of functie toegankelijk te mogen noemen. Deze indicator geeft enkel het resultaat van de onderzochte publieke gebouwen. Er blijven thans heel wat andere publieke gebouwen die niet onderzocht zijn op hun toegankelijkheid. Dit euvel kan verholpen worden door bijkomende toegankelijkheidsonderzoeken.

Gelet op de bekommernissen omtrent gelijke kansen en toegankelijkheid van de omgeving dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: de toegankelijkheid van het openbaar vervoer (en dus een vlot transport) en de deelname aan het maatschappelijke leven van personen met een handicap (vrije tijd en toerisme, cultuur en sport, verenigingsleven, uitgaansleven).

Deelname aan het maatschappelijk leven

Aandeel van personen uit bepaalde doelgroepen, dat deelneemt aan het maatschappelijke leven

Definitie

Onder bepaalde doelgroepen verstaat men hier groepen met minder kansen in de samenleving zoals personen met een handicap, allochtonen, huishoudens met een laag inkomen, eenoudergezinnen, ouderen. De indicator zal worden ontdebeld.

Deelname aan het maatschappelijke leven wordt vrij breed opgevat: geen barrières voor vrijetijdsactiviteiten, cultuur, vorming, verenigingsleven.

Piste

Een bevraging organiseren binnen de doelgroep is de meest directe weg om de participatie van bijzondere doelgroepen aan het maatschappelijke leven te kennen. Men kan peilen naar de participatie aan cultuur, sport, uitgaansleven, en andere of het lidmaatschap van verenigingen. Meer direct voor dit thema is de vraag: Gebeurt het dat u laat om deel te nemen aan (vrijetijdsactiviteiten, cultuur, sport, vorming, verenigingsleven) omwille van uw herkomst, inkomen, gezinssituatie, leeftijd, handicap, en andere?

Om de keuze en de inhoud van deze indicator verder te kunnen specificeren en de specifieke doelgroep(en) dan in kaart te brengen is vooraf overleg met het veld opportuun. In het kader van de verdere ontwikkeling van de Stadsmonitor op het vlak van 'zorg en opvang' is overleg voorzien met de coördinatoren voor het lokaal sociaal beleid, vertegenwoordigers van het OCMW en CAW.

302

Cluster

De deelname van kansarme doelgroepen aan het maatschappelijk leven geeft een aanduiding van de mate waarin het maatschappelijk leven in de stad gericht is op de gelijkwaardige behandeling van diverse bevolkingsgroepen. In een leefbare en duurzame stad worden gelijke kansen van achtergestelde bevolkingsgroepen gestimuleerd. De organisaties en activiteiten in het maatschappelijk leven dragen bij tot sociale contacten, openheid voor diversiteit, tolerantie en respect voor elkaar.

Gelet op de bekommernissen omtrent gelijke kansen en uitsluiting van discriminatie, dienen wij deze indicator samen te zien met de indicatoren rond cultuurbezoek, culturele participatie, tevredenheid over het cultureel en recreatief aanbod, de sportaccomodatatie, tevredenheid over de woonstraat als ontmoetingsplek, over het contact in de buurt. Naargelang de doelgroep kunnen ook andere indicatoren in beeld komen zoals de toegankelijkheid van het openbaar vervoer en de fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen voor personen met een handicap.

Huishoudens in financiële armoede

Aandeel huishoudens dat het afgelopen jaar moeite had om de eindjes aan elkaar te knopen.

Definitie

Aandeel huishoudens dat ‘moeilijk tot zeer moeilijk’ antwoordt op de vraag: Kunt u met het totale beschikbaar inkomen van uw huishouden per maand zoals het nu is zeer moeilijk, moeilijk, eerder moeilijk, eerder gemakkelijk, gemakkelijk of zeer gemakkelijk rondkomen?

Piste

Een survey op niveau van het huishouden is nodig om adequate gegevens te verkrijgen. Er bestaan onderzoeken die expliciet peilen naar de financiële armoede maar de steekproef is steeds onvoldoende om uitspraken te doen voor elk van de dertien centrumsteden.

Een uitbreiding van de huidige steekproef in de gezondheidsenquête (10.000 Belgen) kan een eerste stap zijn om data te krijgen die tot het op stedelijk niveau representatief zijn. Maar, voor een goede interpretatie van die data dient men de centrale vraag ‘of men met het beschikbare inkomen kan rondkomen’ te beoordelen samen met andere vragen rond inkomen, financiële armoede en financiële lasten, zoals ze al in andere enquêtes gesteld werden.

Cluster

De indicator over het aandeel huishoudens in financiële armoede is relevant voor het bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid. In een leefbare en duurzame stad dient de financiële armoede te verminderen. Daartoe moeten volwassen mensen kunnen beschikken over een menswaardig inkomen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de inkomensongelijkheid en de materiële armoede, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: inkomens onder de kritische grens, personen met overmatige schuldenlast, betaalbaarheid van zorg en opvang, huishoudens met een voorkeursregeling voor bijzondere financiële steun, betaalmoelijkheden voor het wonen en de betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars en huurders.

In de Stadsmonitor is voorlopig gekozen voor de tweede keusindicator over ‘huishoudens met OCMW-steun’. De redenering luidt dat de groep die beroep doet op het OCMW ook financieel kansarm is en het moeilijk heeft om de eindjes aan elkaar te knopen. Deze groep huishoudens is uiteraard een minimum want wie financieel kansarm is en de stap naar het OCMW niet zet, komt hiermee niet in beeld.

Huishoudens met OCMW-steun

Aandeel inwoners dat een bestaansminimum ontving (vóór 2002) of beroep heeft gedaan op het recht op maatschappelijke integratie door het ontvangen van een 'leefloon' (vanaf 2002).

Definitie

Voor deze indicator wordt het begrip OCMW-steun verengd tot het bestaansminimum vóór 2002 en het leefloon vanaf 2002.

Het leefloon is een financiële tegemoetkoming aan minvermogenden. Het huidige leefloon wordt door de OCMW's uitgekeerd in het kader van het Recht op Maatschappelijke Integratie (RMI). Daarnaast kan dat RMI ook een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie bevatten, dat kan leiden tot een tewerkstelling.

Aandeel inwoners (%) dat een bestaansminimum (voor 2002) of een leefloon (vanaf 2002) ontving						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aalst	0,91	0,81	0,34	0,26	0,27	0,34
Antwerpen	1,95	1,72	1,02	1,25	1,25	0,90
Brugge	0,78	0,70	0,44	0,39	0,39	0,36
Genk	0,65	0,77	0,26	0,22	0,21	0,21
Gent	2,06	1,58	1,23	1,34	1,42	1,43
Hasselt	0,83	0,92	0,37	0,33	0,29	0,28
Kortrijk	0,97	0,96	0,66	0,61	0,65	0,57
Leuven	1,12	0,96	0,79	0,81	0,74	0,65
Mechelen	1,37	1,15	0,99	1,10	1,08	0,98
Oostende	1,63	1,30	1,22	1,05	0,91	0,75
Roeselare	0,57	0,48	0,38	0,35	0,38	0,37
Sint-Niklaas	0,98	0,97	0,53	0,57	0,64	0,65
Turnhout	0,94	0,94	0,62	0,62	0,55	0,56

Bron van de teller: Bestuur Maatschappelijke Integratie van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid
Bron van de noemer: Studiedienst van de Vlaamse Regering

304

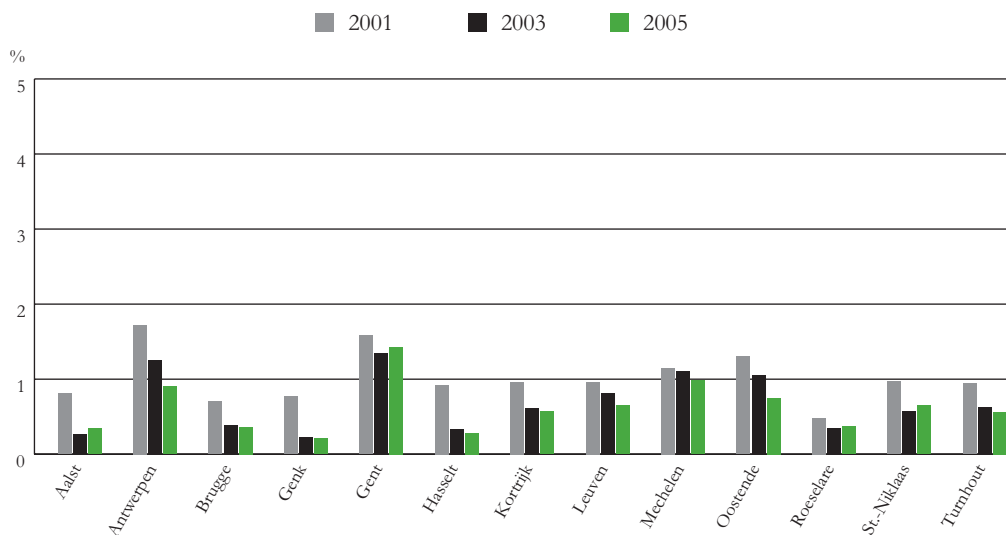
Toelichting

Dat de financiële armoede vooral een grootstedelijk fenomeen is, zien we in Gent en Antwerpen waar het aandeel inwoners met financiële OCMW-steun een kleine 2 % bedraagt (tot 2001). Het leefloon wordt in Gent in 2004-2005 uitgekeerd aan 1,4 % van de bevolking, gevolgd door Antwerpen en Mechelen. In absolute cijfers geeft dit +/- 4100 inwoners met OCMW-steun in Antwerpen en +/- 3300 in Gent. Oostende scoort ook hoog maar kent over de jaren een sterke daling tot 0,8 % leefloners. Aalst, Genk en Hasselt hebben relatief weinig inwoners die genieten van het bestaansminimum of het leefloon.

Verder zien we de laatste jaren in de meeste steden een afname of stabilisatie van het aandeel mensen dat geniet van een leefloon, behalve in Gent en Sint-Niklaas.

Algemeen kan worden vastgesteld dat de omschakeling naar leefloon een daling heeft veroorzaakt van het aandeel inwoners dat OCMW-steun geniet. Bij een navraag bij het Bestuur Maatschappelijke Integratie (BMI) kwam echter aan het licht dat de terugbetalingen die het BMI aan de OCMW's is verschuldigd, gestegen zijn bij de overgang van het bestaansminimum naar het leefloon, waaruit een stijging van het aantal gerechtigden op financiële OCMW-steun valt te verwachten. Deze tegenstrijdigheid heeft mogelijk te maken met de vertraging van het doorgeven van de gegevens over het aantal gerechtigden van de OCMW's aan het BMI.

Aandeel inwoners dat een bestaansminimum (voor 2002) of een leefloon (vanaf 2002) ontving.

Cluster

De indicator over het aandeel inwoners met bestaansminimum of leefloon is relevant voor het bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid. In een leefbare en duurzame stad dient de financiële armoede te verminderen. Daartoe moeten volwassen mensen kunnen beschikken over een menswaardig inkomen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de bestrijding van inkomensongelijkheid en materiële armoede, dient deze indicator samen gezien te worden met de volgende indicatoren: huishoudens onder de kritische grens, fiscale inkomens beneden de kritische grens, personen met overmatige schuldenlast, betaalbaarheid van zorg en opvang, huishoudens met een voorkeursregeling voor bijzondere financiële steun, betaalmoelijkheden voor het wonen en de betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars en huurders.

Validiteit

Deze indicator is een tweede keus indicator voor de indicator 'huishoudens in financiële armoede'. Hij toont enkel de groep financieel kansarmen die beroep doen op financiële steun van het OCMW.

Bij de beoordeling van de gegevens van deze indicator dient men bovendien rekening te houden met volgende beperkingen:

- Deze indicator dekt enkel de steun die op het federale niveau gesubsidieerd wordt. De sociale bijstand in de ruime zin wordt door de OCMW's zelf gefinancierd, en is hierdoor niet in deze indicator verrekend.
- Het bestaansminimum wordt uitgekeerd aan personen met een werkelijke verblijfplaats in België, en die Belgische nationaliteit hebben of vallen binnen de categorieën 'vreemdelingen ingeschreven in het bevolkingsregister', 'erkende vluchtelingen' of 'staatlozen'. Ze worden onderworpen aan een sociaal onderzoek van het OCMW waarbij de inkomens en bestaansmiddelen van de persoon en huisgenoten en familieleden worden nagegaan. Ze moeten bereid zijn te werken, tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen niet mogelijk is. Ten slotte moeten ze alle rechten laten gelden op uitkeringen die kunnen genoten worden krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving. Het RMI wordt beschouwd als het allerlaatste sociale vangnet.

- Een ander heikel punt bij het goed beoordelen van deze indicator betreft de keuze van de noemer. Aangezien het door de OCMW's gevoerde sociaal onderzoek naar de bestaansmiddelen, de berekening van de steun en de toewijzing van de steun wordt gerelateerd aan de gezinssituatie, lijkt het opportuun het aandeel gerechtigden te relateren per 100 huishoudens. Omdat sinds 2002 het leefloon enkel aan individuen wordt uitgekeerd en er bijgevolg meerdere gerechtigden per huishouden kunnen voorkomen, wordt het relateren per 100 inwoners geprefereerd. Voor de cijfers vóór 2002 houdt dit in dat er een lichte onderschatting is van het reële aandeel omdat meerdere personen binnen één huishouden van het bestaansminimum kunnen genieten.
- Bij het equivalent bestaansminimum kunnen er personen zonder vaste verblijfplaats voorkomen: illegalen, personen op doorreis en Belgen die niet in het bevolkingsregister voorkomen (=daklozen). Hierdoor is het aantal inwoners een onderschatting van de realiteit.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Inkomens onder de kritische grens

Aandeel huishoudens met een inkomen onder de kritische grens.

Piste

Een survey op niveau van het huishouden is nodig om adequate gegevens te verkrijgen. De Europese SILC-enquête (European Statistics on Income and Living Conditions) peilt onder andere naar de financiële armoede, waardoor fenomenen van tijdelijke armoede (één referentiejaar) en structurele armoede (vier opeenvolgende jaren) kunnen bestudeerd worden rond sociale integratie en inkomen, woon-, werksituatie en gezondheid. De steekproef van 7000 huishoudens (in 2007) is onvoldoende groot om uitspraken te doen voor elk van de dertien centrumsteden.

Uit de Gezondheidsenquête zou een beperkte bevraging naar inkomsten en uitgaven een voorlopige uitkomst kunnen bieden op de uitgebreide panelstudie in de SILC-enquête. Panels hebben het nadeel dat de respons jaar na jaar afneemt waardoor de steekproef aan representativiteit moet inboeten, in eerste instantie zelfs voor de lagere inkomensgroep. Een uitbreiding van de huidige steekproef van de gezondheidsenquête (10.000 Belgen) kan het mogelijk maken dat de resultaten op stedelijk niveau representatief worden.

Cluster

De indicator over de inkomens beneden de kritische grens is relevant voor het bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid. In een leefbare en duurzame stad dient de financiële armoede te verminderen. Daartoe moeten volwassenen kunnen beschikken over een menswaardig inkomen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de inkomensongelijkheid en de materiële armoede is deze indicator, samen met de indicator over de huishoudens in financiële armoede, vrij cruciaal om een goed beeld te krijgen op de armoede in de steden. Dit heeft betrekking op alle activiteiten en beleidsdomeinen en sluit ook direct aan bij de indicatoren: huishoudens met OCMW-steun, personen met overmatige schuldenlast, betaalbaarheid van zorg en opvang, huishoudens met een voorkeursregeling voor bijzondere financiële steun, betaalmoelijkheden voor het wonen en de betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars en huurders.

In de Stadsmonitor is voorlopig gekozen voor de tweede keusindicator 'fiscale inkomens beneden de kritische grens' omdat de jaarlijkse belastingaangiften de enige officiële bron is van alle inkomens. Hierin zitten per aangifte alle bronnen van inkomsten en uitgaven verwerkt. Hoewel de laagste inkomens geen aangifte moeten doen, krijgen we toch een eerste indicatie van de inkomensverdeling.

Fiscale inkomens beneden de kritische grens

Aandeel inkomens van alleenstaanden onder de 60% van het mediaan inkomen.

Definitie

Het inkomen van een alleenstaande is het fiscaal inkomen. Dit is het totale netto belastbaar inkomen, onderworpen aan de personenbelasting. Het geheel van netto belastbaar inkomsten is de som van alle netto inkomsten van onroerende goederen, van roerende goederen en kapitalen, bedrijfsinkomsten en diverse inkomsten, min de aftrekbare uitgaven van jaar x-1 (aanslagjaar x).

We werken hier met een door de fiscus gehanteerde definitie van alleenstaanden. Dit zijn alle personen die niet gehuwd zijn en een aangifte indienen, ongeacht of hij of zij personen ten laste heeft of ongehuwd samenwonend is.

Het mediaan inkomen is het inkomen dat zich bevindt in het midden van de reeks wanneer de inkomens naar grootte gerangschikt worden. Hier geldt het mediaaninkomen per stad.

Aandeel (%) aangiften van fiscaal alleenstaanden met een inkomen onder 60% van het mediaan inkomen van alleenstaanden, ten opzichte van alle aangiften van alleenstaanden					
	2000	2001	2002	2003	2004
Aalst	18,5	17,5	17,1	17,8	17,8
Antwerpen	21,1	19,4	20,9	21,2	21,4
Brugge	19,8	18,5	19,5	21,2	21,2
Genk	21,8	22,9	21,5	20,4	20,4
Gent	22,1	20,6	21,5	20,7	19,9
Hasselt	20,3	21,0	23,3	23,4	23,0
Kortrijk	20,4	19,2	18,9	19,9	20,9
Leuven	21,2	20,5	21,3	22,1	24,1
Mechelen	22,8	20,2	21,9	23,1	21,8
Oostende	17,7	17,0	17,2	16,7	18,1
Roeselare	20,0	19,7	19,3	20,8	21,3
Sint-Niklaas	19,2	20,0	19,9	20,3	20,1
Turnhout	19,1	19,0	19,1	18,7	20,9

Bron: Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

308

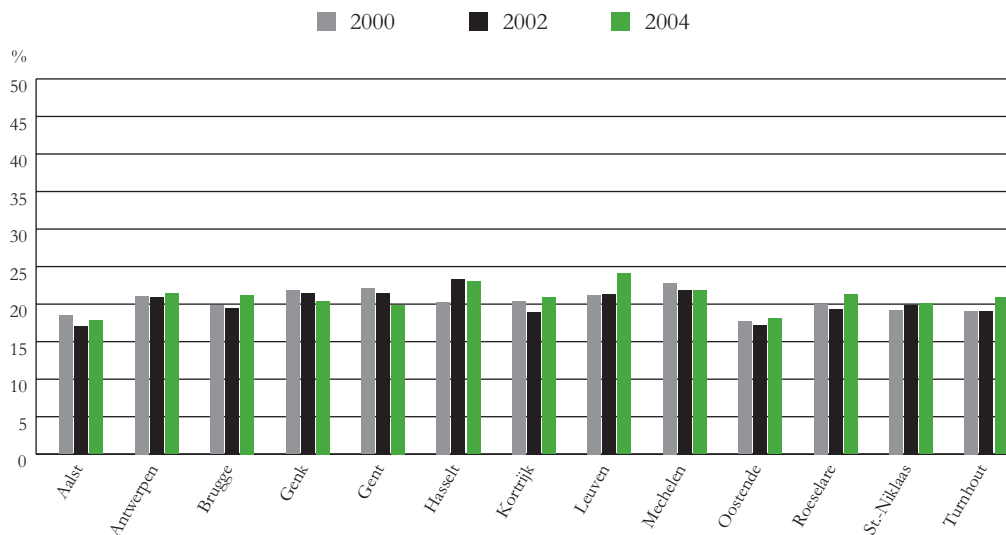
Toelichting

In deze indicator wordt per stad het aandeel van de alleenstaanden voorgesteld met een fiscaal inkomen beneden de kritische inkomensgrens. Die kritische grens is 60% van het mediaaninkomen. Deze indicator concentreert zich op de alleenstaanden omdat dit de potentieel meest kwetsbare groep is.

In het aanslagjaar 2004 ligt - in de Vlaamse centrumsteden - het aandeel aangiften beneden de 60% inkomensgrens tussen minimum 18% (Aalst, Oostende) en maximaal 23 à 24% (Hasselt, Leuven). In de andere steden schommelt dit rond de 20 en 21%. We merken op dat de kritische grens verschilt van stad tot stad, maar dat er geen verband is tussen de hoogte van deze kritische grens en het aandeel alleenstaanden met een inkomen lager dan deze grens: de hoogste mediaaninkomens worden genoteerd in Leuven en Aalst, de laagste in Genk, Oostende en Roeselare.

Er tekenen zich weinig duidelijke evoluties af tussen 2000 en 2004. Misschien is de belangrijkste evolutie de sterke toename van het totaal aantal aangiften van alleenstaanden (+28% in de 13 centrumsteden in de periode 2000-2004; voor Hasselt, Oostende, Roeselare en Turnhout meer dan 50%) en de lichte daling van het aantal aangiften van gehuwden (-2%).

Aandeel aangiften van fiscaal alleenstaanden met een inkomen onder 60% van het mediaan inkomen van alleenstaanden, ten opzichte van alle aangiften van alleenstaanden

Cluster

De indicator over de fiscale inkomens beneden de kritische grens is relevant voor het bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid. In een leefbare en duurzame stad dient de financiële armoede te verminderen. Daartoe moeten volwassenen kunnen beschikken over een menswaardig inkomen.

Samen met de indicator 'huishoudens met een voorkeursregeling voor bijzondere financiële steun' is deze indicator een tweede keus voor 'de inkomens onder de kritische grens'. Van alle belastingsaangiften toont hij de groep met de laagste inkomens.

Gelet op de bekommernissen omtrent de inkomensongelijkheid en de materiële armoede, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: huishoudens in financiële armoede, huishoudens met OCMW-steun, personen met overmatige schuldenlast, betaalbaarheid van zorg en opvang, betaalmoelijkheden voor het wonen en de betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars en huurders.

Validiteit

Bij de beoordeling van de data dienen we rekening te houden met volgende beperkingen:

Ten eerste, de laagste inkomensgroepen vallen buiten deze cijfers omdat zij geen aangifte moeten doen. Dit aandeel varieert volgens lokale belastingdiensten. Daardoor is er dus een onderschatting, waarvan we de orde van grootte (per stad) niet kennen. Ten tweede mogen we aannemen dat de belastingaangifte niet steeds het feitelijke inkomen weergeeft. Waar het reële inkomen van bedienden en arbeiders nauwgezet gekend is, geldt dit niet voor de zelfstandigen. Ten derde moeten we hier uitgaan van de aangiften per 'fiscale alleenstaande' (zie definitie) wat daarom niet overeenstemt met de feitelijke huishoudsamenstelling. Bij een gehuwd paar zijn er in principe geen foute interpretaties mogelijk. De aangiften van samenwonenden onder één dak, bijvoorbeeld een ongehuwd koppel met kinderen (of andere personen ten laste) die elk een aparte fiscale aangifte doen, zijn voor de fiscus twee fiscale 'alleenstaanden'. Maar we mogen ervan uitgaan dat de alleenstaande beneden die 60% grens in het geval van samenwonende tweeverdieners feitelijk een ruimer inkomen heeft. Daarom, waar 'meer' tweeverdieners samen wonen, zal het aandeel in de fiscale alleenstaanden dus een overschatting zijn.

We moeten er ook rekening mee houden dat volgende personen als fiscale alleenstaande beschouwd worden: personen die in de loop van het jaar voorafgaand aan het aanslagjaar huwden, en personen die gescheiden zijn. Personen die weduwe of weduwnaar werden in het jaar voorafgaand aan het aanslagjaar kunnen kiezen om een gezamenlijke aangifte of een aangifte als alleenstaande in te dienen.

Het maximale toegestane inkomen van de personen ten laste is bij fiscale alleenstaanden ruimer dan bij gehuwden. Kinderbijslagen, studiebeurzen en dergelijke meer vallen niet onder het netto belastbaar inkomen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Voorkeursregeling in de gezondheidszorg (vroeger wigw's)

Aantal personen die financiële steun genieten in de gezondheidszorg per 100 huishoudens.

Definitie

De titularissen of gerechtigden die financiële steun genieten voor gezondheidszorg zijn personen die voor medische kosten een bijzondere financiële steun genieten omdat ze onder een bepaalde inkomensgrens vallen. Die grens wordt verhoogd met telkens met een bepaald bedrag per echtgeno(o)t(e) en kind ten laste. Dit zogenaamde WIGW-stelsel (weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen), werd in 1997 aangevuld met nieuwe categorieën (langdurig werklozen, kinderen met recht op verhoogde kinderbijslag, ...). De gerechtigde is 'de persoon die de inkomstenbron is van het gezin (werknemer, zelfstandige, werkloze, en andere) en die voor de personen te zijner laste het recht creëert op geneeskundige verzorging'.

Gerechtigden met voorkeursregeling in de gezondheidszorg (vroeger WIGW) ten opzichte van het aantal huishoudens.				
	1999	2001	2003	2005
Aalst	19,5	20,8	20,0	19,9
Antwerpen	16,5	18,8	18,2	18,8
Brugge	19,5	21,1	20,1	20,0
Genk	20,3	23,4	23,6	23,5
Gent	18,7	20,6	19,4	19,4
Hasselt	16,7	19,0	17,9	18,1
Kortrijk	22,2	24,5	24,0	24,3
Leuven	14,1	15,7	15,0	15,3
Mechelen	18,9	20,5	19,9	20,2
Oostende	21,9	23,8	22,9	23,5
Roeselare	24,5	26,2	25,2	24,9
Sint-Niklaas	20,5	22,3	22,0	22,0
Turnhout	17,1	19,3	18,2	18,8

Bron: Directie Algemene Statistiek van de Studiedienst van de Vlaamse Regering

311

Toelichting

Deze indicator vult de indicator over de fiscale inkomens beneden de kritische grens aan. Via het RIZIV behoort elke klant die in aanmerking komt voor de voorkeursregeling in de gezondheidszorg ook tot de laagste inkomensgroep, die te weinig inkomen heeft om een belastingaangifte te doen.

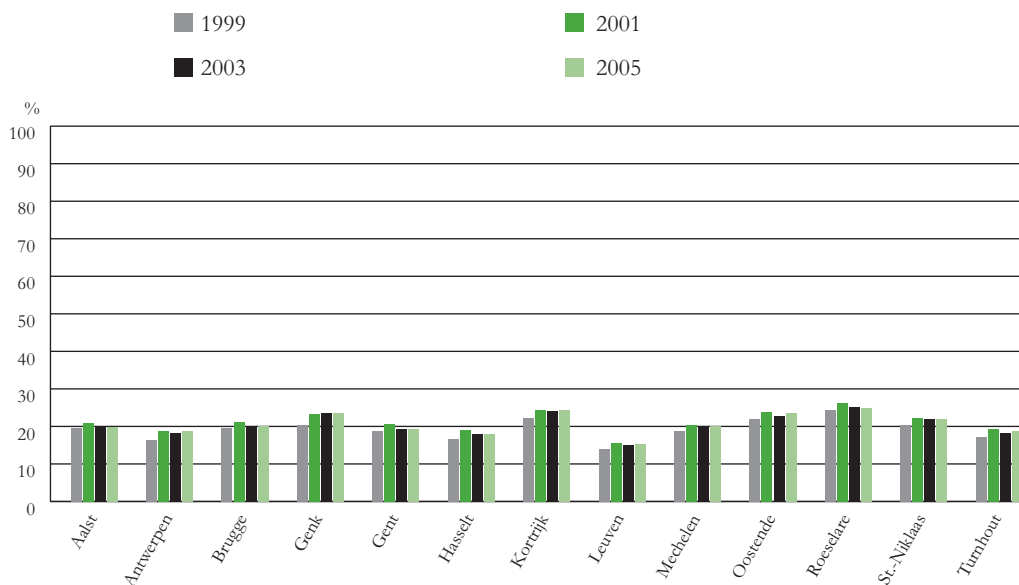
De verhouding van het aantal gerechtigden met een voorkeursregeling in de gezondheidszorg ten opzichte van het aantal huishoudens bedraagt in de 13 centrumsteden tussen de 15% en de 25%. We merken wel op dat er binnen één huishouden meerdere gerechtigden kunnen zijn (zie vak validiteit voor meer toelichting). De laagste waarden noteren we in 2005 in Leuven, Hasselt, Antwerpen en Turnhout (minder dan 19%), de hoogste waarden in Roeselare, Kortrijk, Genk en Oostende (meer dan 23%).

In de meeste steden blijft in de periode 2001-2005 de verhouding van het aantal gerechtigden met een voorkeursregeling in de gezondheidszorg ten opzichte van het aantal huishoudens stabiel.

Cluster

De indicator over de voorkeursregeling in de gezondheidszorg is relevant voor het bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid. In een leefbare en duurzame stad dient de financiële armoede te verminderen. Daartoe moeten volwassenen kunnen beschikken over een menswaardig inkomen.

Gerechtigden met voorkeursregeling in de gezondheidszorg (vroeger WIGW) ten opzichte van het aantal huishoudens.

312

Samen met 'fiscale inkomens beneden de kritische grens' is deze indicator over de 'huishoudens met voorkeursregeling' een tweede keus voor 'inkomens onder de kritische grens' omdat hij toont welke groep door de samenleving, i.c. het welzijnbeleid, als financieel kansarm wordt beschouwd.

Gelet op de bekommernissen omtrent de inkomensongelijkheid en de materiële armoede, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: huishoudens in financiële armoede, huishoudens met OCMW-steun, personen met overmatige schuldenlast, betaalbaarheid van zorg en opvang, betaalmoelijkheden voor het wonen en de betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars en huurders.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens van deze indicator dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

Deze indicator is niet eenduidig te interpreteren, zeker in het kader van de bestrijding van financiële armoede en inkomensongelijkheid en van de betaalbaarheid van zorg en opvang. Het doel van de voorkeursregeling is om de medische kosten en zorg voor een ruimere groep betaalbaar te maken. Dus elke verhoging van de inkomensgrens of uitbreiding van de categorieën zoals in 1997 zal het aantal gerechtigden op financiële steun doen stijgen. Omdat dit gegeven een indicatie geeft van de groep die door het beleid als financieel kansarm wordt beschouwd is het toch opgenomen in de selectie van indicatoren. Op 1 augustus 2005 ligt de inkomensgrens op 13.246,34 EUR en wordt verhoogd met 2.452,25 EUR voor de echtgeno(o)t(e) en elke persoon ten laste.

Een tweede opmerking betreft de keuze van de noemer die niet evident is omdat 'gerechtigden of titularissen' niet noodzakelijk samenvallen met het gezinshoofd zoals het Rijksregister dit registreert. Men kan dit aantal afwegen ten opzichte van inwoners of gezinshoofden. In het eerste geval is er een onderschatting omdat ook de samenwonende partner en de kinderen ten laste van deze persoon van de steun genieten. In het tweede geval is er een overschatting omdat een huishouden meerdere titularissen kan tellen (bijvoorbeeld vader en dochter zijn gerechtigd wat betekent dat ook

de moeder als partner en inwonende broers en zussen als personen ten laste van de vader in aanmerking komen voor de steun). We merken verder op dat er in de samenleving een verschuiving is van het aandeel huishoudens ten nadele van het aandeel alleenstaanden.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Personen met overmatige schuldenlast

Aantal personen met overmatige schuldenlast ten opzichte van de totale bevolking van 18 jaar en ouder.

Definitie

Overmatige schuldenlast betekent dat de persoon een achterstallige schuld heeft op afbetaling van leningen en consumentenkrediet van drie maanden of meer. Vanaf die periode wordt men geregistreerd bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank.

Aantal personen met overmatige schuldenlast ten opzichte van de bevolking van 18 jaar en ouder				
	1999	2001	2003	2005
Aalst	3,3	3,7	3,4	3,2
Antwerpen	3,9	4,0	3,4	3,2
Brugge	3,1	3,4	2,9	2,8
Gent	3,4	3,5	3,1	2,9
Hasselt-Genk	3,7	3,8	3,3	3,2
Kortrijk	3,2	3,4	3,0	2,9
Leuven	2,7	2,9	2,5	2,4
Mechelen	3,0	3,1	2,7	2,7
Oostende	5,0	5,3	4,6	4,2
Roeselare	2,8	3,0	2,7	2,6
Sint-Niklaas	3,0	3,2	2,9	2,9
Turnhout	2,3	2,4	2,1	2,1

Bron: Dienst Kredietcentrales van de Nationale Bank van België

314

Toelichting

In 2005 telde Vlaanderen 135.354 personen (2,8% van de volwassenen) die meer dan 3 maanden achterstand hebben op hun afbetalingen (lening of krediet). Ten opzichte van 2003 is dit een daling van 4980 personen. Tussen 1999 en 2002 is deze groep echter geleidelijk aan toegenomen en dit is niet anders in de 13 centrumsteden (de hoogste groei in Aalst, namelijk +0,4 %).

In de arrondissementen van de centrumsteden ligt de overmatige schuldenlast globaal genomen rond het Vlaamse gemiddelde. Oostende onderscheidt zich van de andere centrumsteden door een relatief hoog aandeel personen met overmatige schuldenlast in 2005 (4,2%), gevolgd door Antwerpen, Aalst en Hasselt-Genk met elk 3,2% overmatige schuldenaars. Het duidelijk grotere aandeel overmatige schuldenaars van Oostende wordt vastgesteld voor alle jaren die voor deze indicator werden bekeken (1999 - 2005). In Turnhout (2,1%) dragen het minst personen een overmatige schuldenlast.

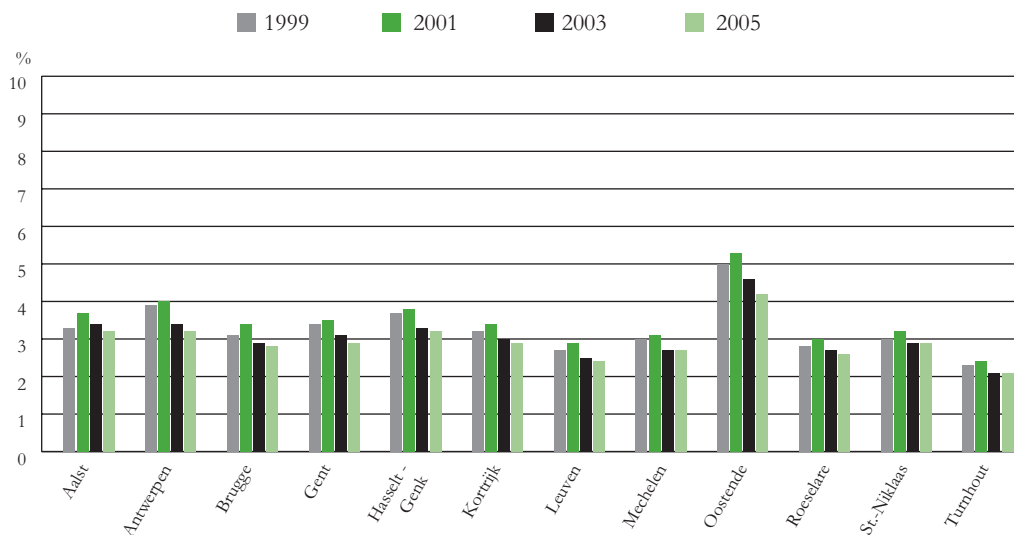
De recente daling (cijfers ná 2002) in alle steden houdt verband met de uitzuivering van dubbels en het inkorten van de bewaartermijn van de geregulariseerde wanbetalingen, zodat vanaf 2003 eigenlijk een nieuwe datareeks start.

Hoewel tussen 1999 en 2002 een duidelijk stijgende trend werd waargenomen in de groep overmatige schuldenaars in de 13 centrumsteden, geven de cijfers voor quasi alle steden in 2005 een licht dalende trend aan ten opzichte van 2003.

Cluster

De indicator over de personen met overmatige schuldenlast is relevant voor het bestrijden van materiële armoede en inkomensongelijkheid. In een leefbare en duurzame stad worden huishoudelijke schulden beperkt zodat de aankopen voor de dagelijkse behoeften van kinderen en volwassenen niet in het gedrang komen. Daartoe moeten volwassenen kunnen beschikken over een menswaardig inkomen.

Aantal personen met overmatige schuldenlast ten opzichte van de bevolking van 18 jaar en ouder

Gelet op de bekommernissen, dienen wij deze indicator samen te zien met de volgende indicatoren: huishoudens in financiële armoede, huishoudens met OCMW-steun, inkomens onder de kritische grens, huishoudens met een voorkeursregeling voor bijzondere financiële steun, betaalbaarheid van zorg en opvang, betaalbaarheid voor het wonen en de betaalbaarheid van het wonen voor eigenaars en huurders.

315

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens van deze indicator dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

- Men onderscheidt verschillende soorten situaties van zware schuldenlast. Men heeft onvoldoende inkomsten om de schulden, die zich opstapelen, te betalen; onvoorziene tegenslagen (ziekte, scheiding, werkloosheid en andere); men zoekt toevlucht tot een krediet om een tekort aan inkomsten te compenseren; er is een wanverhouding tussen de levensstandaard en het inkomen.
- De indicator brengt maar een deel van de personen met schuldenlast in beeld, namelijk diegene die geregistreerd staan bij de NBB. Achterstallen op huur, nutsvoorzieningen, betaling van éénmalige diensten en andere, voor zover het geen afbetaling betreft via leningen en consumentenkrediet, vallen hier niet onder. De indicator toont dus slechts het topje van de ijsberg.
- De Centrale voor Kredieten aan Particulieren (NBB) is een goede bron omdat het wettelijk verplicht is om de achterstallige betalingen te registreren in geval van consumentenkredieten en hypothecaire leningen die natuurlijke personen voor privé-doelstellingen hebben afgesloten. Maar over de feitelijke naleving van deze verplichting zijn geen details bekend, zodat er ook hier een onderschatting kan optreden. De data moeten trouwens geplaast worden in de hele context van de consumentenmarkt, waar de kredietverlening door niet-bancaire instellingen voor aankoop van courante verbruiksgoederen steeds meer ingang vindt. De kredietmarkt heeft zich op het niveau van de doelgroep en van het type van het aangeboden krediet, gewijzigd en ziet vaak af van het onderzoek naar kredietwaardigheid.
- De gegevens gelden voor een toestand op het einde van het betreffende jaar.

Hoofdstuk 9: Natuur- & Milieubeheer

Groenindruk van de eigen buurt

Aandeel van de inwoners dat vindt dat er voldoende groen is in de eigen buurt

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er is voldoende groen in onze buurt.' Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens' werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat helemaal of eerder eens is met de stelling 'Er is voldoende groen in onze buurt'						
	helemaal eens		eerder eens		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	47,4	49,0	21,0	26,8	68,4	75,8
Antwerpen	40,1	46,3	24,5	26,4	64,5	72,8
Brugge	59,4	62,2	22,8	26,5	82,2	88,7
Genk	73,8	69,9	19,6	21,9	93,3	91,8
Gent	42,1	46,1	24,5	27,0	66,6	73,1
Hasselt	63,2	62,5	21,9	28,2	85,1	90,8
Kortrijk	46,1	54,7	22,9	26,1	69,0	80,8
Leuven	43,3	46,5	28,9	34,1	72,1	80,6
Mechelen	39,9	44,8	25,4	31,0	65,3	75,9
Oostende	42,9	54,2	23,9	23,2	66,8	77,4
Roeselare	41,4	43,5	24,3	27,3	65,6	70,9
Sint-Niklaas	56,3	52,6	17,4	21,4	73,7	74,0
Turnhout	47,6	46,6	20,9	29,0	68,5	75,6

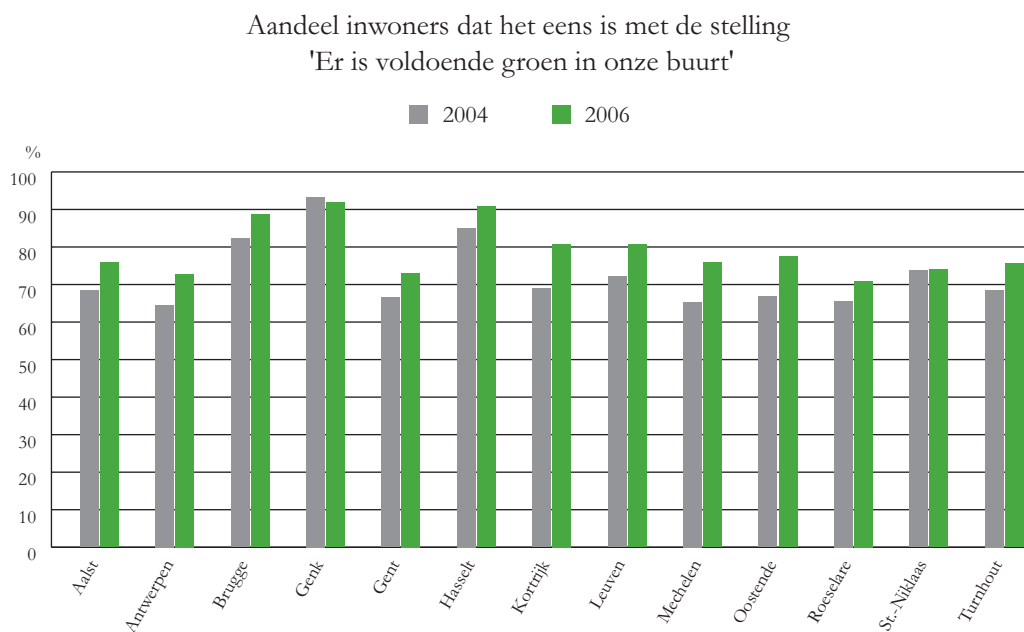
Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

316

Toelichting

Er zijn net als in 2004 ook in 2006 vrij veel verschillen tussen de centrumsteden. In de Limburgse steden Genk en Hasselt vindt meer dan 90% van de inwoners dat er voldoende groen is de buurt, terwijl dit in Roeselare, Antwerpen, Gent en Sint-Niklaas net geen drie kwart is. Over het algemeen merken we een stijging van de groenindruk in de centrumsteden ten opzichte van 2004. In Kortrijk, Mechelen en Oostende is het aandeel inwoners dat vindt dat er voldoende groen is in de buurt zelfs met meer dan 10% toegenomen. Mogelijks is dit (mede) te wijten aan het feit dat in 2006 de enquête in het voorjaar werd afgenomen. In 2004 gebeurde dit in de wintermaanden januari, februari en maart.

Hoe ouder, hoe meer men van oordeel is dat er voldoende groen is in de buurt. Dit geldt in 2006 althans voor de steden Aalst, Antwerpen, Gent, Kortrijk, Mechelen, Oostende en Sint-Niklaas ($V=,144$ à $,215$). Vooral inwoners jonger dan 35 jaar blijken ontevreden. In Antwerpen ($V=,091$), Mechelen ($V=,166$) en Sint-Niklaas ($V=,118$) blijken ook hoger opgeleiden het iets vaker oneens met voorliggende stelling. Bezitters van een woning in Aalst ($V=,141$) en Oostende ($V=,116$) vinden vaker dan huurders dat er voldoende groen is in de buurt. Tussen mannen en vrouwen vonden we hier geen verschillen.

Cluster

Wanneer bewoners vinden dat er voldoende groen is in hun buurt, wordt dat als een belangrijke kwaliteit van de woonomgeving gezien. Voldoende en kwalitatief groen dat bereikbaar en toegankelijk is, vervult diverse functies voor de inwoners: van ecologische over recreatieve tot cultuurhistorische, educatieve en zuiverende functies.

Gelet op de bekommernissen omtrent de kwaliteiten van het stedelijk groen, dienen wij deze indicator samen te zien met andere indicatoren uit het activiteitsdomein natuur- en milieubeheer, in het bijzonder met de oppervlakte aan groen, de oppervlakte aan waardevolle natuur en de spreiding van bereikbaar openbaar groen (lokaal en bovenlokaal).

Validiteit

Weinig problemen. Aangezien het gaat om een subjectieve invulling zegt deze indicator uiteraard niets over de reële aanwezigheid van groen, noch over de bereikbaarheid ervan (bijvoorbeeld privé groen versus publiek groen). Bij het interpreteren van de evolutie van deze indicator moeten we ook rekening houden met de periode waarin de enquête werd afgenomen (in 2004 was dit in de winter, in 2006 in het voorjaar).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Oppervlakte aan groen

Aandeel oppervlakte privé en openbaar groen ten opzichte van de totale oppervlakte.

Piste

Onderstaande piste voor dataontwikkeling heeft betrekking op het bepalen van de teller van de indicator over de oppervlakte aan groen.

De eerste piste die werd bewandeld is het optellen van alle gebieden die opgenomen zijn in de Biologische waarderingskaart (zie indicator Oppervlakte aan waardevolle natuur). Uiteindelijk werd deze piste verlaten, aangezien in stedelijk milieu zeer weinig privé-groen is meegerekend, en deze biologische waarderingskaart gericht is op waardevolle natuur, niet op de totale hoeveelheid aan groen.

Een andere piste is om via luchtfoto's alle groene zones in de stad aan te duiden, zonder onderscheid in privé en openbaar groen. Dit lijkt voor de grotere steden een haalbare piste, voor de kleinere steden lijkt dat waarschijnlijk een te grote inspanning. In overleg met alle betrokken actoren dient dataverzameling voor deze indicator verder te worden onderzocht.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is er voldoende oppervlakte aan groen uitgebouwd op maat van alle levende wezens. In de stad is er daarom een netwerkstructuur waarbij er aandacht is voor de combinatie tussen groen en water en de relatie van het groen binnen de stad met het buitengebied. Het groen, dat bereikbaar en toegankelijk is, vervult diverse functies voor de inwoners: van ecologische over recreatieve tot cultuurhistorische, educatieve en zuiverende functies. Op die manier kan het ook bijdragen tot de kwaliteit van de stedelijke woonomgeving.

Deze indicator wordt best bekeken naast enkele andere indicatoren rond het versterken van groen en natuur, onder andere het aandeel inwoners met bereikbaar groen, de groenindruk van de buurt en de stad, en het aandeel oppervlakte waardevolle gebieden.

Oppervlakte waardevolle natuur

Aandeel oppervlakte van gebieden met natuurwaarden ten opzichte van totale oppervlakte.

Definitie

Dit is de verhouding van de oppervlakte aan gebieden die biologisch waardevol en zeer waardevol zijn ten opzichte van de totale oppervlakte van de stad, op basis van de geactualiseerde biologische waarderingskaart (BWK). Volgend onderscheid kan gemaakt worden in de verschillende klassen die in de biologische waarderingskaart voorkomen:

- Gebieden met verspreide natuurwaarden: gebieden met naast minder waardevolle elementen ook waardevolle en/of zeer waardevolle elementen,
- Gebieden met waardevolle natuur,
- Gebieden met geheel of gedeeltelijk een zeer waardevolle natuur.

Aandeel oppervlakte aan waardevolle natuur								
	Gebieden met verspreide natuurwaarden		Gebieden met waardevolle natuur		Gebieden met geheel/gedeeltelijk zeer waardevolle natuur		Totale oppervlakte aan waardevolle natuur	
	Opp. (ha)	Aandeel (%)	Opp. (ha)	Aandeel (%)	Opp. (ha)	Aandeel (%)	Opp. (ha)	Aandeel (%)
Aalst	975,7	9,4	1.181,7	11,4	789,9	7,6	2.947,3	28,4
Antwerpen	1.845,0	7,6	2.682,1	11,1	1.572,4	6,5	6.099,5	25,1
Brugge	2.124,9	12,4	2.033,0	11,8	1.520,8	8,9	5.678,7	33,1
Genk	387,5	3,5	2.648,0	24,2	2.693,5	24,6	5.729,0	52,3
Gent	1.963,3	9,7	2.046,7	10,1	1.228,1	6,1	5.238,2	25,8
Hasselt	1.482,6	11,3	2.286,7	17,4	1.780,7	13,5	5.550,1	42,2
Kortrijk	719,9	7,0	365,4	3,5	104,6	1,0	1.189,9	11,5
Leuven	580,7	6,9	684,4	8,1	1.479,0	17,5	2.744,1	32,5
Mechelen	817,3	9,0	1.160,6	12,8	900,1	9,9	2.878,0	31,7
Oostende	1.118,1	21,4	694,5	13,3	453,7	8,7	2.266,2	43,3
Roeselare	479,2	6,0	51,9	0,6	40,2	0,5	571,3	7,1
Sint-Niklaas	1.444,6	13,1	984,1	8,9	290,2	2,6	2.718,9	24,7
Turnhout	462,3	5,9	913,0	11,7	1.255,7	16,1	2.631,0	33,6

Bron: Instituut voor Natuurbehoud.

319

Toelichting

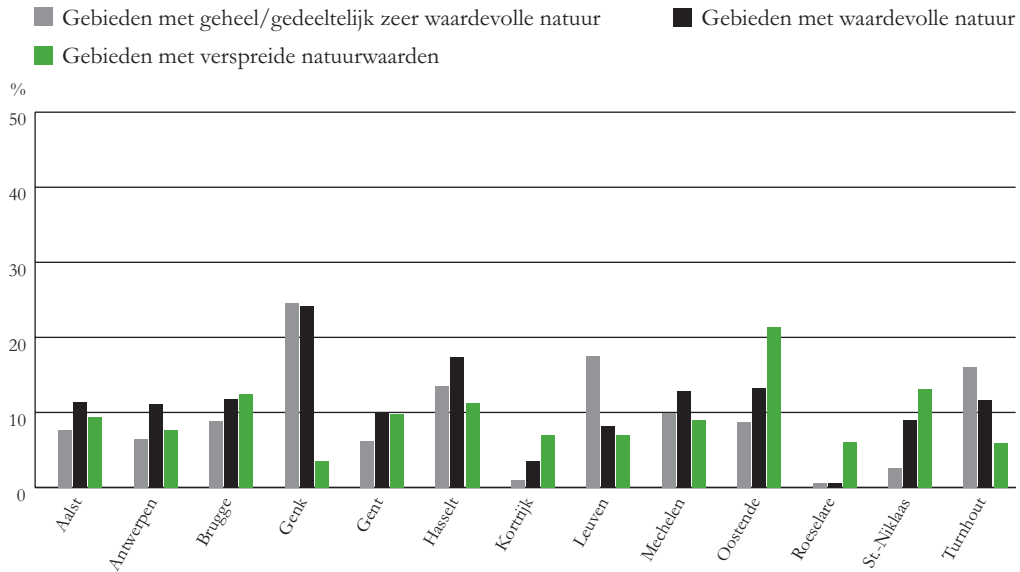
Op basis van de technische informatie uit de indicatorfiche blijkt dat geen vergelijkingen tussen de steden mogelijk zijn. In de Vlaamse context kunnen we toch zeggen dat Brugge, Genk, Hasselt, Leuven, Mechelen, Oostende en Turnhout redelijk groene steden zijn. Meer dan 30% van hun oppervlakte wordt ingenomen door waardevolle natuur.

We kunnen ook een beoordeling geven over de kwaliteit van het groen in de steden. In Genk, Leuven en Turnhout is meer dan 15% van het grondgebied bedekt met zeer waardevolle natuur. Genk en Hasselt hebben bovendien zeer grote stukken waardevolle natuur binnen hun grondgebied, zodat daar een zekere groeimarge mogelijk is voor de zeer waardevolle natuur. Dit groene karakter van Genk en Hasselt heeft ook te maken met hun grote oppervlakte. Het zijn na Antwerpen de grootste steden.

Cluster

De indicator over de oppervlakte aan waardevolle natuur is relevant voor het versterken van het groen en de natuur in de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de kwantiteit en kwaliteit van het groen en de natuur te zijn uitgebouwd op maat van alle levende wezens.

Aandeel oppervlakte aan waardevolle natuur

Deze indicator moet samen gezien worden met enkele andere indicatoren over het groen en de natuur in de stad, zoals de oppervlakte aan groen, de groenindruk van de eigen buurt, het aandeel inwoners met bereikbaar openbaar groen en de groenindruk van de eigen stad (niet in de Stadsmonitor).

320

Validiteit

De oppervlakte wordt berekend op basis van de BWK, die voor elk perceel bepaalt of het biologisch waardevol of zeer waardevol is. Die biologische waardering is gebaseerd op de totale plantengroei van het perceel.

Op vraag van de onderzoekers berekende het 'Instituut voor Natuurbehoud' de percentages 'gebieden met natuurwaarden', 'gebieden met waardevolle natuur' en 'gebieden met zeer waardevolle natuur' binnen de oppervlakte van een centrumstad. Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met volgende beperkingen:

- 1) Het gaat enkel over grotere én toegankelijke open ruimten (niet noodzakelijk openbaar domein) en zeker in stedelijk gebied betekent dit een onderschatting van het aandeel groen.
- 2) Dit is een nulmeting in juni 2006. Een beperkt deel van de informatie nog stamt uit de periode 1978-1986. Het overgrote deel komt uit de periode 1998-2006. Het is vooralsnog een nulmeting, omdat om beide perioden een beroep moet gedaan worden om een volledig overzicht van de biologische waarde van alle percelen in de centrumsteden te komen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Bereikbaar openbaar buurtgroen

Het aandeel inwoners dat binnen 400 meter loopafstand van openbaar buurtgroen woont.

Definitie

Openbaar buurtgroen wordt gedefinieerd als groen dat een zekere belevingswaarde heeft, vrij toegankelijk is en minimum 2000 m² groot is. De voorwaarde is dus dat het overdag op een vrij permanente basis wordt opengesteld voor het publiek, ongeacht of het nu een private of publieke eigendom is.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 400 meter loopafstand van openbaar buurtgroen.						
	2004		2005		2006	
	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%
Antwerpen	289.446	63,5	-	-	305.699	66,3
Brugge	55.664	47,6	-	-	60.215	51,2
Gent	171.987	75,0	-	-	201.525	87,0
Kortrijk	52.056	70,6	52.617	71,7	52.110	71,0
Leuven	70.948	78,1	70.948	78,3	72.103	78,7
Mechelen	-	-	-	-	30.877	40,3
Oostende	59.889	86,2	60.295	86,3	60.319	86,5
Roeselare	-	-	-	-	27.881	50,0
Turnhout	25.009	65,0	-	-	24.891	62,0

Bron teller over publiek toegankelijk groen: betrokken stedelijke diensten van Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout
 Bron teller over inwoners op een adres binnen 400 meter van buurtgroen: betrokken stedelijke diensten van Antwerpen, Leuven, Oostende en het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV) voor de andere steden (Brugge, Gent, Kortrijk, Mechelen, Roeselare en Turnhout)
 Bron noemer: betrokken stedelijke diensten van Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout

321

Toelichting

Het aantal inwoners dat op minder dan 400 meter wandelafstand woont van openbaar buurtgroen schommelt in de Vlaamse centrumsteden tussen de 40% (Mechelen) en 87% (Gent en Oostende). De kuststad heeft (terecht) ook het strand en de duinen meegerekend als buurtgroen. In Brugge en Roeselare is er voor de helft van de bevolking buurtgroen van minimum 2000 m² op wandelafstand, in Antwerpen en Turnhout is dit ongeveer voor twee derde van de bevolking het geval.

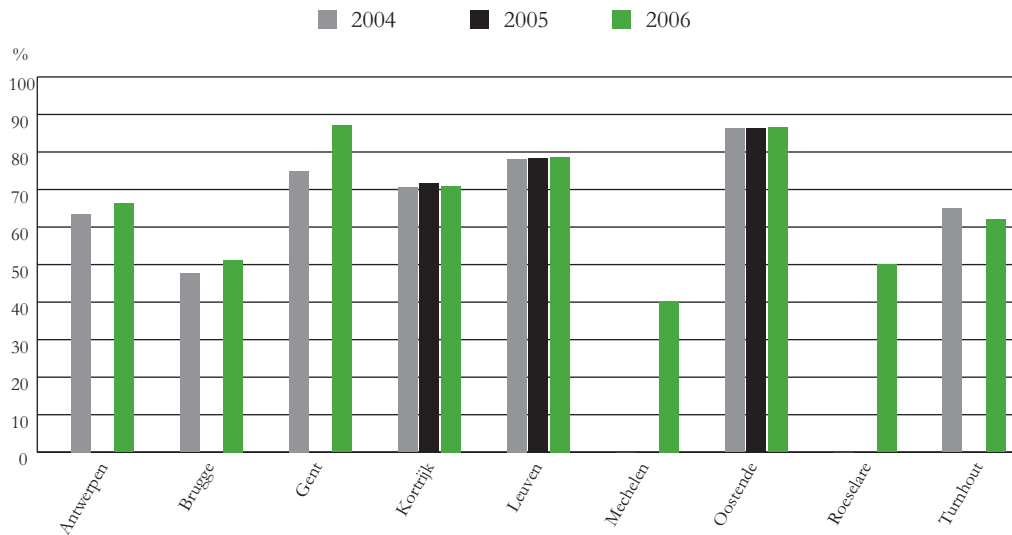
Deze indicatoren werden ontwikkeld met behulp van een geografische informaticatoepassing (GIS). Verschillen tussen 2004 en 2006 kunnen te verklaren zijn door een gewijzigde telmethode, maar ook door een completere inventarisatie van het buurtgroen. Mede hierdoor, en door het korte tijdsbestek waarover de data gaan, kunnen er geen duidelijke uitspraken over de evoluties gedaan worden.

Cluster

Het aandeel inwoners dat binnen 400 meter loopafstand van openbaar buurtgroen woont zegt vooral iets over de beschikbaarheid van toegankelijk groen in de stad. In een leefbare en duurzame stad zijn de natuur en het groen voorzien op maat van alle levende wezens.

Het openbaar buurtgroen vervult verschillende functies: 1) het draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, 2) het is een belangrijke voorziening voor de uitrusting van de buurt, 3) het bevordert de verwevenheid van functies in de buurt en helpt op die manier de mobiliteit (vooral voor recreatieve doeleinden) te voorkomen, 4) het kan ook recreatief gebruikt worden als het de ruimte biedt voor sport en spel in de buurt.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 400 meter loopafstand van openbaar buurtgroen.

Deze indicator is complementair aan de indicator over bereikbaar bovenlokaal groen en we dienen deze indicator over het bereik van openbaar buurtgroen te lezen met de indicatoren rond groendruk, oppervlakte aan waardevolle natuur en oppervlakte aan groen. Buurtgroen is een deelfacet van de gewenste basisvoorzieningen voor (dagelijkse) activiteiten in een aantrekkelijke woonomgeving. Daarom is deze indicator meegenomen in de uitrustingsgraad van de wijk samen met de andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals openbaar vervoer, basisscholen, ruimte voor sport en spel, jeugdruimte en buurtwinkels.

Buurtgroen is ook belangrijk voor de woon- en leefomgeving en moet dus ook gezien worden in verband met de indicatoren over de tevredenheid over de buurt als speel- en ontmoetingsplek, tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken, tevredenheid over de buurt en de tevredenheid over de pleinen en parken in de stad.

Validiteit

Bij de interpretatie van de indicator moeten we met volgende randvoorwaarden rekening houden:

De minimumnorm is 2000 m² als uitkomst van een overleg tussen experts Bos en Groen (AMINAL) en enkele groenambtenaren uit de centrumsteden. De internationale norm van minimum 10.000 m² voor buurtgroen werd immers als te ruim ervaren binnen de Vlaamse steden.

Deze indicator buurtgroen focust op recreatief groen. Straatgroen, voortuinen en wegbermen vallen buiten deze noemer. Ook natuurreservaten of agrarisch groen vallen hierbuiten (omdat het accent niet op recreatie ligt), hoewel ze ook een belangrijke rol spelen in het groengehalte van buurt en stad.

De selectie van het buurtgroen gebeurt door de steden zelf. Van niet alle groenpercelen en groengebieden in de stad zijn per definitie alle selectiecriteria gekend (oppervlakte, toegankelijkheid, gebruiks- en belevingswaarde). Meestal gebeurde de selectie aan de hand van het gegevensbestand van de stedelijke groendienst, waardoor privaat onderhouden buurtgroen dat wel voldoet aan de criteria buiten beeld blijft.

In wijken met een grote bevolkingdichtheid kan de capaciteit van het buurtgroen onvoldoende zijn: het buurtgroen moet door zeer veel mensen gedeeld worden. Anderzijds zal bijvoorbeeld in verkavelingen of randstedelijk woonbuurten de nood aan buurtgroen veel beperkter zijn.

De zone van 400 meter rond het buurtgroen wordt op 2 verschillende manieren afgebakend (via GIS):

- (1) via de werkelijke loopafstand over de openbare weg analyseert men in Gent (2006) welke woningen op minder dan 400 meter van het buurtgroen liggen.
- (2) In Antwerpen, Brugge, Gent (2004), Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout werd op kaart een straal getrokken rond het buurtgroen, en alle woningen die daarbinnen vallen werden geteld. Deze telling is minder exact, omdat buurtgroen dan in vogelvlucht nabij is, maar in de praktijk over de weg verderaf gelegen is of soms moeilijker bereikbaar is wegens een tussenliggende spoorweg of waterweg, ... Daarom werd de straal herleid met factor 0,75 tot 300 meter.

Ook om het inwonersaantal dat binnen de afgebakende zone rond het buurgroen woont te berekenen wordt beroep gedaan op 2 verschillende methoden in GIS:

- (1) men maakt de som van alle bewoners van woningen in de afgebakende zone rond het buurtgroen. Deze methode is toegepast in Antwerpen, Brugge (2006), Leuven, Kortrijk, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout (2006): zij koppelen elk perceel (of adrespunt) aan het inwonersaantal per adres uit het bevolkingsregister.
- (2) men maakt een berekening op basis van de gemiddelde inwonersdichtheid per adres in een (statistische) buurt. Deze methode wordt toegepast in Brugge (2004), Gent en Turnhout (2004).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Bereikbaar stadsgroen

Het aandeel inwoners dat stadsgroen binnen bereik heeft.

Piste

Er wordt voorgesteld dat de steden zelf een kwaliteitsbeoordeling maken van de groengebieden die voldoen aan de minimumoppervlaktes en maximumafstanden voor stadsgroen en stadsrandgroen, zoals beschreven in het MIRA-S 2000 onderzoek (VUB, Vakgroep Menselijke Ecologie). In elk geval moet dan een eenduidige definitie worden opgemaakt van de kwaliteit van stadsgroen, met een duidelijke afbakening van welke belevingswaarde juist beoogd wordt. Er zou bijvoorbeeld een lijst aangelegd kunnen worden met een aantal op te nemen gebieden (grote recreatieparken, (stads) bossen, natuurparken, ...). Eens deze gebieden zijn afgebakend en in kaart gebracht, kan de buffering en de bepaling van het aantal inwoners binnen de buffer volgens hetzelfde protocol als voor bereikbaar openbaar groen verlopen, aan de hand van adrespunten of statistische sectoren op GIS-kaarten.

Cluster

Het aandeel inwoners met bereikbaar openbaar groen zegt vooral iets over de beschikbaarheid van toegankelijk groen in de stad. In een leefbare en duurzame stad zijn de natuur en het groen voorzien op maat van alle levende wezens.

324

Het openbaar buurtgroen vervult verschillende functies: 1) het draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, 2) het is een belangrijke voorziening voor de uitrusting van de buurt, 3) het bevordert de verwevenheid van functies in de buurt en helpt op die manier de mobiliteit (vooral voor recreatieve doeleinden) te voorkomen, 4) het kan ook recreatief gebruikt worden als het de ruimte biedt voor sport en spel in de buurt.

Deze indicator is complementair aan het bereikbaar lokaal groen.

Deze indicator wordt ook best naast enkele andere groenindicatoren bekeken, zoals groenindruk van de stad, de oppervlakte aan groen in de stad en de oppervlakte waardevolle natuur. Ook enkele indicatoren rond vrije tijd kunnen een aanvulling zijn: tevredenheid over de buurt als speel -en ontmoetingsplek, en tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie

Totaal huishoudelijk afval

Totale hoeveelheid huishoudelijk afval per inwoner.

Definitie

Huishoudelijke afvalstoffen zijn de termate te verwijderen, niet-selectief ingezamelde fracties (restafval, grofvuil en gemeentevuil met inbegrip straatvuil, veegvuil, marktafval, opruiming van sluikstorten, zwerfvuil) én de selectief ingezamelde fracties (aan huis en via containerparken, met inbegrip van de herbruikbare producten ingezameld door kringloopcentra).

Totale hoeveelheid huishoudelijk afval (kg per inwoner per jaar)					
	1993	1996	1999	2002	2005
Aalst	428,3	395,0	454,8	484,7	463,9
Antwerpen	601,5	624,6	614,7	549,1	538,0
Brugge	457,4	528,7	536,8	499,7	531,3
Genk	424,5	434,8	467,9	562,0	586,9
Gent	434,0	514,6	518,0	504,5	513,2
Hasselt	454,1	489,4	561,7	602,9	646,3
Kortrijk	465,2	518,2	501,6	464,8	484,7
Leuven	524,6	498,0	446,1	434,3	450,6
Mechelen	490,1	445,9	512,3	469,6	456,2
Oostende	482,7	571,6	557,9	507,9	555,0
Roeselare	371,9	456,3	507,8	551,9	576,3
Sint-Niklaas	469,7	414,8	482,4	507,0	458,5
Turnhout	477,2	498,7	627,4	592,1	506,5

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, OVAM.

325

Toelichting

De afvalproductie per inwoner schommelt in alle Vlaamse steden tussen de 450 en de 650 kg. We zien de kleinste afvalproductie in Aalst, Leuven, Mechelen en Sint-Niklaas; de grootste in Genk, Hasselt en Roeselare.

De algemene trend is een toename van het afval per capita in de eerste helft van de jaren '90, waarna de hoeveelheid afval stabiliseert of daalt. Dat zien wij in Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Mechelen, Oostende en Turnhout.

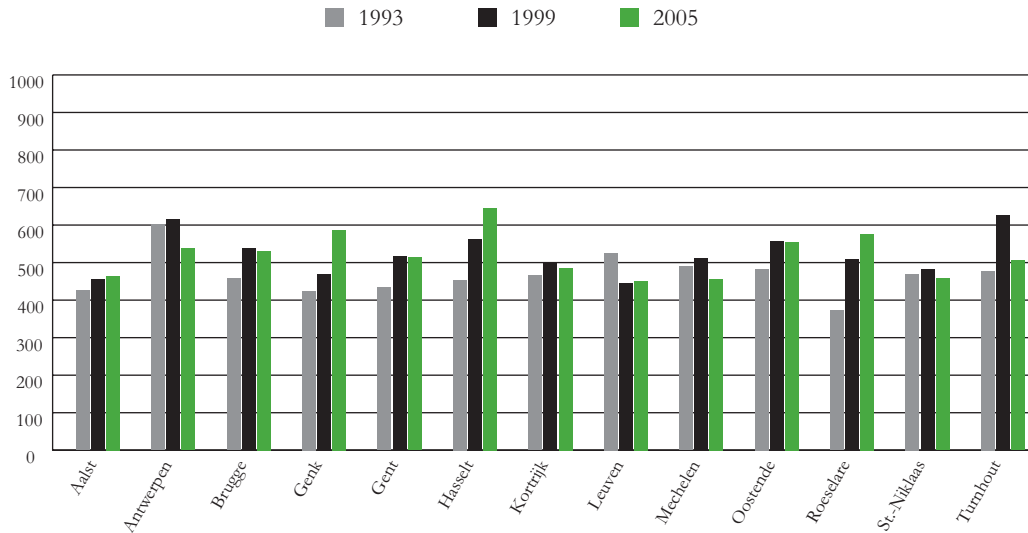
Wat opvalt is de duidelijke en constante toename van het huishoudelijk afval in Genk, Hasselt en Roeselare sinds het begin van de jaren '90. Leuven is de enige stad waar er zich in de jaren '90 een daling aftekent, gevolgd door een status quo. In de rest van de steden tekent zich geen duidelijke tendens af.

Cluster

De indicator over huishoudelijke afvalstoffen is relevant voor het rationeel gebruik van milieugoe-deren (onder andere brand- en grondstoffen). In een leefbare en duurzame stad dient zo weinig mogelijk afval geproduceerd te worden, omdat dat een teken is van een zorgzame omgang met de milieugoe-deren in het algemeen en de grondstoffen in het bijzonder.

Gegeven de bekommernis moet deze indicator samen gezien worden met de andere indicatoren rond rationeel milieugebruik, zoals huishoudelijk leidingwaterverbruik, de CO₂-emissies en de interne milieuzorg.

Totale hoeveelheid huishoudelijk afval (kg/inw.)

Validiteit

326

De indicator telt het aantal kilogram afval per ingeschreven inwoner, maar naast de ingeschreven inwoners dragen bijvoorbeeld ook studenten, kamerbewoners, toeristen en bezoekers van evenementen bij tot de huishoudelijke afvalberg. Om de streefdoelen voor afvalhoeveelheden voor de steden te objectiveren introduceerde OVAM daarom voor sommige steden een correctiefactor (grootstedelijke functie, een belangrijke toeristische sector, ...). Deze factor wordt in deze cijfers niet toegepast.

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval is slechts een onderdeel van de totale hoeveelheid afval: afval geproduceerd door bedrijven, kantoren, vrije beroepen, industrie, ... wordt hier niet meegerekend.

Niet alleen de hoeveelheid afvalstof is van belang, maar ook de samenstelling (fysische en chemische eigenschappen) en het beheer (opslag, transport, verwerking) van die afvalstof. Grote hoeveelheden ongevaarlijk afval kunnen minder problemen veroorzaken dan kleine hoeveelheden gevaarlijk afval.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Huishoudelijk waterverbruik

Aantal liter leidingwater dat een inwoner gemiddeld per dag verbruikt.

Definitie

Het gaat enkel om het leidingwaterverbruik van huishoudens, dat men per dag verbruikt. Er wordt een gemiddeld verbruik per inwoner van de stad opgegeven.

Piste

In de eerste editie van de Stadsmonitor in 2004 werden data gepresenteerd op basis van de waterleidingdatabank. Deze databank, opgemaakt door de afdeling water van AMINAL, geeft per gemeente het waterverbruik aan. Toen waren er echter moeilijkheden met het nagaan van het huishoudelijk verbruik per gemeente. Voor enkele steden kon dit niet berekend worden.

In 2005 werd opnieuw navraag gedaan naar data. De uitsplitsing naar huishoudelijk en industrieel verbruik was in orde, maar voor 8 van de 13 centrumsteden was er geen specifieke uitsplitsing voorzien naar gemeente. Gezien de grote onvolledigheid van beide datareeksen werd beslist om geen data op te nemen.

De onderzoekers stellen twee mogelijke pistes voor:

- De waterleidingdatabank kan geoptimaliseerd worden. Zo kunnen op centraal niveau gegevens verkregen worden.
- Per stad afzonderlijk kunnen data opgevraagd worden op basis van de facturatiegegevens van de plaatselijke waterleidingmaatschappij. Sinds kort zijn deze intercommunales verplicht dergelijke gegevens bij te houden.

Cluster

De indicator over huishoudelijk waterverbruik is relevant voor het rationeel gebruik van milieugoederen (onder andere water). In een leefbare en duurzame stad dient drinkwater zoveel mogelijk te worden gebruikt waarvoor het bedoeld is, omdat dat een teken is van een zorgzame omgang met de milieugoederen in het algemeen en het water in het bijzonder.

Deze indicator wordt best naast enkele andere indicatoren bekeken, zoals de hoeveelheid huishoudelijk afval, en de CO₂-emissie. Ook andere indicatoren rond duurzaam watergebruik kunnen samen met deze indicator bekeken worden, maar zijn niet opgenomen in de Stadsmonitor: aandeel huishoudens met regenwateropvang en aansluitingsgraad op het leidingwaternet.

Lokale bijdrage aan de mondiale klimaatverandering

De lokale CO₂-emissie, afkomstig van huishoudens, verkeer en ondernemingen.

Definitie

Deze indicator is op te delen in enerzijds de huishoudelijke CO₂-emissie en anderzijds CO₂-emissie door de ondernemingen. De CO₂-emissie veroorzaakt door bedrijven is minder eenvoudig te berekenen. Dit dient nader bekeken te worden.

Idealiter zou de huishoudelijke CO₂-emissie kunnen geschat worden op basis van het energiegebruik in de woning en bij de verplaatsingen. In de woning heeft het energieverbruik betrekking op: het elektriciteitsverbruik, het verbruik van elektrische verwarming en het verbruik van brandstoffen bij verwarming (niet op elektriciteit).

Het brandstofverbruik bij verplaatsingen kan geschat worden op basis van het aantal dagelijkse verplaatsingen, de lengte daarvan, en de aard van het voertuig.

Telkens kan naargelang de gebruikte energiedrager de CO₂-emissie berekend worden. Dit kan dan afgezet worden ten opzichte van het aantal inwoners.

Piste

Zoals in de uitgebreide definitie wordt aangehaald, lijkt enkel de lokale huishoudelijke CO₂-emissie relatief duidelijk te berekenen.

328

De CO₂-emissie uit vervoer en voor het huishoudelijk elektriciteitsverbruik kunnen redelijk betrouwbaar gemeten en/of berekend worden.

Wat betreft de CO₂-emissie gebruikt voor verwarming bestaan data op basis van de energiebalans Vlaanderen, die dan worden uitgesplitst naar het lokale niveau. Deze geven ongeveer 2,25 ton CO₂-emissie per inwoner per jaar. In deze berekening werden echter enkel fossiele brandstoffen opgenomen. Wie met elektriciteit verwarmt, wordt niet meegerekend.

Dit is een heikel punt, want elektrische verwarming heeft een laag rendement, en dus een hoge CO₂-emissie (tenzij de energie van een kerncentrale komt). Dit moet in de berekening herbekeken worden.

Het samentellen van deze drie parameters zou een goed beeld moeten geven van de huishoudelijke CO₂-emissie per inwoner.

Cluster

De indicator over de lokale CO₂-uitstoot is relevant voor het rationeel gebruik van milieugoederen (onder andere brand- en grondstoffen). In een leefbare en duurzame stad dient zo weinig mogelijk CO₂-emissies geproduceerd, omdat dat een teken is van een zorgzame omgang met de milieugoederen in het algemeen en de grondstoffen in het bijzonder.

Deze indicator moet samen gezien worden met andere indicatoren omtrent rationeel milieugebruik, zoals de hoeveelheid huishoudelijk afval, en het leidingwaterverbruik. Ook andere indicatoren i.v.m. het energieverbruik kunnen in aanmerking genomen worden, zoals het elektriciteitsverbruik (niet in de Stadsmonitor).

Milieuzorg in bedrijven

Aantal bedrijven met een certificaat van een milieuzorgsysteem.

Definitie

Aantal bedrijven met een certificaat van een milieuzorgsysteem, i.c. volgens de normen van ISO14001, EMAS of een Milieucharter. Het ISO14001 (International Standard Organisation) is een certificaat dat gehaald kan worden indien men in regel is met de internationale normen van toepassing op de milieubeheerssystemen. Het EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) is een Europees systeem dat instellingen in staat stelt om hun milieuprestaties te verbeteren. En het Milieucharter is een provinciaal initiatief voor Vlaamse bedrijven die continu en systematisch hun milieubeleid willen optimaliseren.

Aantal bedrijven met een certificaat van een milieuzorgsysteem					
	Milieucharter			EMAS	ISO14001
	2001	2002	2003	01/02/2004	
Aalst	0	0	0	1	2
Antwerpen	0	1	1	0	13
Brugge	1	2	3	1	4
Genk	0	0	0	0	19
Gent	12	13	10	3	19
Hasselt	0	0	0	0	4
Kortrijk	0	0	1	0	0
Leuven	3	1	0	0	1
Mechelen	3	2	1	1	2
Oostende	2	2	1	0	2
Roeselare	1	2	4	0	3
Sint-Niklaas	1	1	1	0	3
Turnhout	0	1	2	0	2

Bron 1: provinciale instellingen voor het milieucharter
Bron 2: certificatie-instellingen voor ISO14001 en EMAS

329

Toelichting

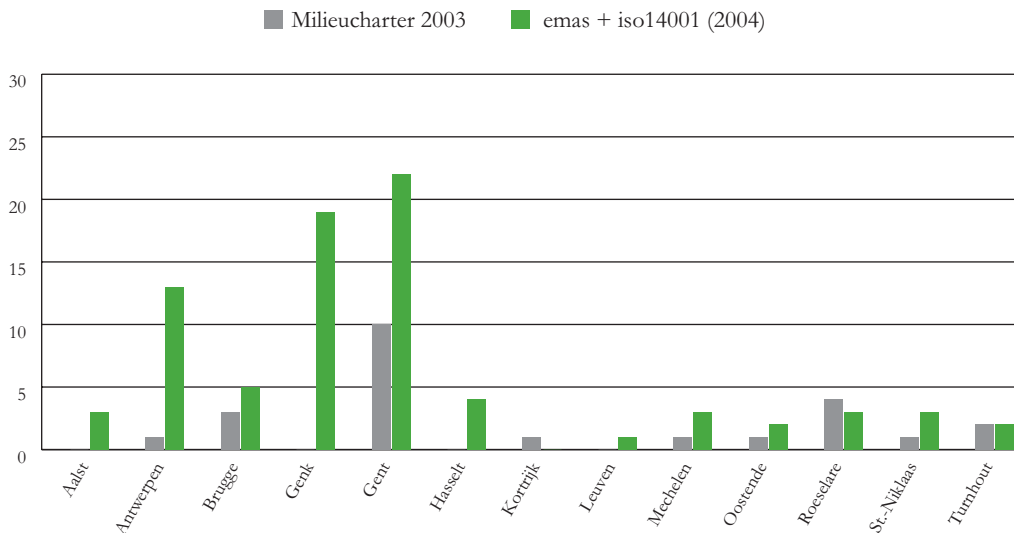
Gent is zonder meer absolute koploper bij deze indicator rond milieuzorg in bedrijven. Eveneens opvallend is het behoorlijke aantal bedrijven met een ISO14001 of EMAS certificaat in Genk. Het milieucharter is, ondanks zijn lage instapdrempel, in de meeste steden zwak ontwikkeld. Bovendien zien we geen stijging in het aantal uitgereikte milieucharters in de tijd. De bedrijven met milieuzorg blijven toch in de meeste steden een zeldzaamheid.

Cluster

De indicator over de bedrijfsinterne milieuzorg is relevant voor het rationeel gebruik van milieugoederen (onder andere brand- en grondstoffen). In een leefbare en duurzame stad besteed men daarvoor aandacht voor besparing, efficiëntieverbeteringen en hernieuwbare milieugoederen.

Deze indicator is ook relevant voor de eco-efficiëntie van productieprocessen en producten. In een leefbare en duurzame stad wordt milieuzorg systematisch in alle ondernemingen ingericht. Daarbij wordt aandacht besteed aan natuur- en milieu-educatie, waardoor het draagvlak voor natuur en milieu wordt versterkt.

Aantal bedrijven met milieuzorgcertificaat

Gegeven de bekommernis kan deze indicator samen gezien worden met de andere indicatoren rond rationeel milieugebruik, zoals huishoudelijk leidingwaterverbruik en de CO2 emissies.

330

Deze indicator is complementair aan de indicator milieuzorg op school.

Validiteit

Deze indicator gaat over het 'aantal bedrijven met certificaat' en is slechts een marginale aanduiding van het aantal bedrijven die milieu-inspanningen leveren. Een bedrijf moet geen certificaat halen om milieubewust te zijn. Interessanter ware om het 'aandeel' bedrijven te kennen die allerlei inspanningen doen rond milieuzorg (informatie over best beschikbare technologie, rationeel energie- en waterverbruik, emissie en afvalbehandeling, ...). Deze gegevens zouden kunnen bekomen worden via de analyse van vergunningen of een survey.

Naast de beperkte relevantie van deze indicator zijn er nog andere beperkingen, waarmee rekening dient gehouden te worden:

- ISO14001 en EMAS stellen zo'n hoge normen zodat enkel grote bedrijven zo ver gaan om het certificaat te halen. Het milieucharter wordt gezien als een opstap naar een van bovenstaande systemen gezien, heeft een lagere instapdrempel, en is dus toegankelijker voor kleinere bedrijven.
- Grote en kleine bedrijven leggen bij deze telling hetzelfde gewicht in de schaal. In het MIRA-T rapport van 2005 is een nieuwe indicator opgenomen voor eco-efficiëntie van industrie in Vlaanderen. De indicator werd uitgewerkt op basis van de bruto toegevoegde waarde gerealiseerd door gecertificeerde bedrijven. Er wordt bekeken of gegevens betreffende Vlaamse steden uit deze databank gedistilleerd kunnen worden.
- Het gebeurt dat bedrijven meerdere keren meegerekend worden. Alle bedrijven die een EMAS certificering bezitten, hebben ook een ISO14001-label en worden dus dubbel geteld. Enkel daarvan, zoals bijvoorbeeld Honda Belgium N.V. in Aalst hebben zowel EMAS, ISO14001 en een milieucharter. Aangezien deze indicator gaat over het aantal bedrijven met een milieuzorgsysteem, en niet over het aantal milieuzorgsystemen per stad, wordt het meest waardevolle systeem geteld. Zo staat Honda Belgium dan enkel geclassificeerd met EMAS.

Meer informatie over deze indicator op www.thuisindestad.be

Milieuzorg op school

Het aandeel scholen met een programma voor milieuzorg op school.

Definitie

Het milieuzorg op school (MOS) -programma voor de scholen is een geheel van maatregelen en acties waaraan iedereen meewerkt om de school milieuvriendelijker te maken.

Een school die in het MOS-project stapt, ondertekent de milieubeleidsverklaring. De school bevestigt hiermee schriftelijk dat ze op een educatieve manier aan milieuzorg wil werken. De school verklaart zich actief in te zetten voor milieuzorg en een eigen milieuzorgsysteem uit te werken waarbij leerlingen, ouders, leerkrachten, directie en ander schoolpersoneel participeren.

Het aandeel scholen met een programma milieuzorg op school (%)			
	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Aalst	65,6	62,5	65,6
Antwerpen	24,0	25,2	30,3
Brugge	52,3	55,0	66,1
Genk	24,5	24,5	32,7
Gent	66,7	68,8	84,9
Hasselt	44,8	50,0	79,3
Kortrijk	60,0	60,0	62,7
Leuven	79,2	85,7	88,3
Mechelen	45,9	44,3	45,9
Oostende	83,7	83,7	88,4
Roeselare	47,3	52,7	56,4
Sint-Niklaas	79,2	79,2	81,1
Turnhout	47,6	47,6	59,5

Bron teller: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Aminabel-cel.
Bron noemer: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs

331

Toelichting

Het aandeel scholen met een Milieuzorg Op School- programma verschilt sterk van stad tot stad. In Gent, Hasselt, Leuven, Oostende en Roeselare hebben ongeveer 4 op de 5 scholen zo'n programma. In Antwerpen en Genk is dit ongeveer 30%. Alle andere steden zitten hier tussenin.

In de meeste steden stijgt het aantal (en aandeel) scholen met een MOS-certificaat, in geen enkele stad daalt het aandeel MOS-scholen.

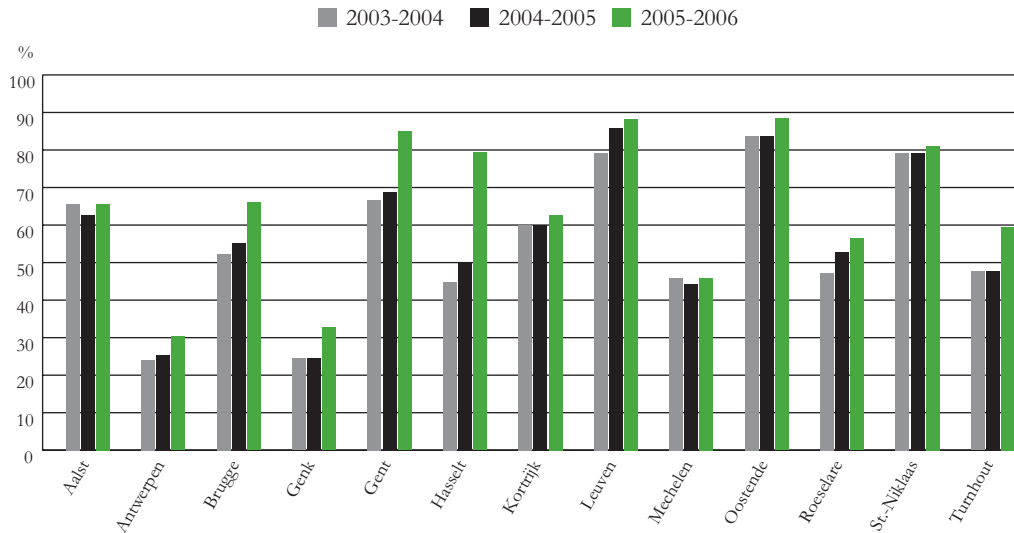
Elke vestiging van één en dezelfde hoofdschool kan een MOS-certificaat behalen. De onderzoekers wijzen op beperkingen in de betrouwbaarheid van de gegevens.

Cluster

De indicator over de milieuzorg op school is relevant voor het rationeel gebruik van milieugoederen (onder andere brand- en grondstoffen). In een leefbare en duurzame stad besteed men daarvoor aandacht aan besparing, efficiëntieverbeteringen en hernieuwbare milieugoederen.

Deze indicator is ook relevant voor de kwaliteit van het educatief aanbod. In een leefbare en duurzame stad wordt milieuzorg systematisch in alle scholen ingericht. Daarbij wordt aandacht besteed aan natuur- en milieu-educatie, waardoor het draagvlak voor natuur en milieu wordt versterkt.

Het aandeel scholen met een programma milieuzorg op school

Deze indicator moet samen gezien worden met een aantal andere indicatoren rond rationeel milieugebruik, zoals huishoudelijk leidingwaterverbruik en de CO₂ emissies.

332

Deze indicator is complementair aan de indicator milieuzorg in bedrijven.

Validiteit

Bij de interpretatie dient men rekening te houden met enkele beperkingen:

- Naast het project MOS hebben sommige steden ook een eigen initiatief genomen. Zo kunnen de basisscholen van Kortrijk met de stad een milieucharter afsluiten. Deze initiatieven werden niet opgenomen in deze indicator. Daarnaast hoeft een school ook niet mee te doen aan een initiatief rond milieuzorg om zelf te werken rond milieuzorg. Het is enkel een hulpmiddel.
- Idealiter zou hier het aandeel leerlingen in een MOS-school opgenomen zijn. Dit is vooralsnog niet mogelijk. Nu telt een grote en een kleine school evenwaardig mee.
- Elke vestiging van één en dezelfde hoofdschool kan een MOS-certificaat behalen.

Meer informatie over deze indicator op www.thuisindestad.be

Geluidshinder

Aandeel van de bevolking, potentieel ernstig gehinderd door geluid.

Definitie

Ernstige hinder wordt gedefinieerd als een mate van hinder die bij bevragen via enquête aangeduid wordt als minstens 7,2 op een 10-puntenschaal.

De term potentieel geeft aan dat de ruimtelijke, tijdsgebonden en persoonlijke aspecten die de hinder mee bepalen buiten beschouwing blijven.

De term geluid kan gereduceerd worden tot geluid afkomstig van de volgende bronnen: wegverkeer, treinverkeer, luchtvaart, industrie, handel en diensten, burens en recreatie.

Piste

In de Stadsmonitor is een 'tweede keus'-indicator opgenomen, namelijk geluidshinder, gemeten op basis van het aantal huishouden dat verklaard last te hebben van lawaai. Aangezien deze data komen uit de Algemene socio-economische enquête 2001 die maar om de tien jaar hernomen wordt, en het feit dat deze indicator stoelt op subjectieve gegevens, wordt hier een piste aangereikt op basis van onderzoekswerk van de vakgroep Informatietechnologie (INTEC) van de Universiteit Gent. Met hun methode kunnen ze het aantal personen dat last heeft van geluidshinder objectief bepalen. Dit kan vooralsnog enkel op Vlaams niveau. Om deze indicator uit te splitsen naar stadsniveau dient de methodiek echter veel preciezer te zijn.

333

Cluster

De indicator over de geluidshinder is relevant voor de milieukwaliteit van de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de milieukwaliteit verhoogd te worden, zodat ze tegemoet komt aan de behoeften van alle levende wezens. Ze heeft zeker geen negatieve invloed op de gezondheid van de inwoners.

Deze indicator kan samen gezien worden met andere indicatoren rond overlast: geur, sluikstorten, licht, ... Deze zijn niet in de Stadsmonitor opgenomen. Een indicator rond netheid en luchtkwaliteit is wel opgenomen.

Last van lawaai of geluidshinder

Aandeel huishoudens dat verklaart last te hebben van lawaai of geluidshinder in de buurt.

Definitie

In de algemene Socio-Economische Enquête (de volkstelling), die het voormalig Nationaal Instituut voor Statistiek (NIS) uitvoerde in 2001, werd gepeild naar de tevredenheid van de bevolking over de rust in de woonomgeving. Daarin kan men kiezen tussen 'last van lawaai of geluidshinder in de buurt', 'vindt de rust in de buurt bevredigend' of 'is erg tevreden over de rust in de buurt'. Deze indicator slaat op het percentage huishoudens dat verklaard 'last te hebben van lawaai of geluidshinder in de buurt'.

Aandeel (%) huishoudens dat verklaard last te hebben van lawaai in de buurt (2001).	
Aalst	25,0
Antwerpen	31,1
Brugge	18,1
Genk	19,2
Gent	29,3
Hasselt	20,6
Kortrijk	21,9
Leuven	27,1
Mechelen	29,8
Oostende	22,6
Roeselare	18,5
Sint-Niklaas	26,1
Turnhout	20,5

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (SEI, voormalig NIS).

334

Toelichting

Meer dan een kwart van de inwoners van Gent, Antwerpen, Mechelen, Sint-Niklaas en Aalst blijkt last te hebben van geluidsoverlast. Brugge, Genk en Roeselare scoren als enigen beter dan het Vlaamse gemiddelde van 20%.

Gezien het steeds toenemende verkeer is deze bekommernis belangrijker geworden en relevant voor de leefbaarheid van de stad. De aanwezigheid van rust scoort het slechtst in vergelijking met netheid, luchtkwaliteit en uitzicht van de gebouwen, aldus het NIS-onderzoek uit 2001.

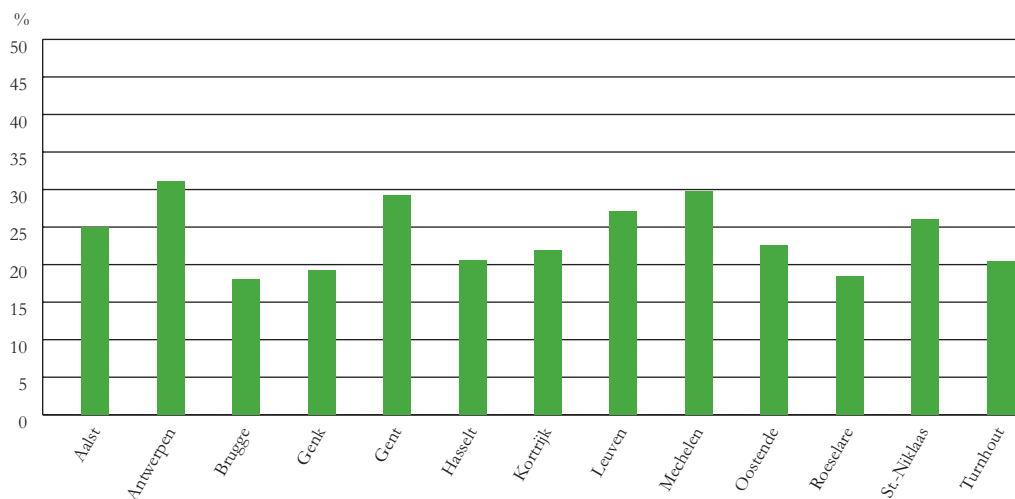
Cluster

De indicator over de geluidshinder is relevant voor de milieukwaliteit van de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de milieukwaliteit verhoogd te worden, zodat ze tegemoet komt aan de behoeften van alle levende wezens. Ze heeft zeker geen negatieve invloed op de gezondheid van de inwoners.

Deze indicator kan samen gezien worden met andere indicator rond overlast: geur, sluikstorten, licht, ... Deze zijn niet in de Stadsmonitor opgenomen. Een indicator rond netheid en luchtkwaliteit is wel opgenomen.

Dit is een 'tweede keus'-indicator voor een objectieve indicator rond geluidsoverlast. Op heden bestaan wel objectieve geluidsmetingen en schattingen op basis daarvan rond de overlast, maar deze data zijn niet uit te splitsen tot op stadsniveau.

Aandeel huishoudens dat verklaard last te hebben heeft van lawaai in de buurt (2001)

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden dat ze een subjectieve realiteit weergeven. Niet iedereen ervaart een bepaald geluid als storend.

Toch komen deze data goed overeen met de resultaten van een objectieve studie van Botteldooren D., van Walsum E., Tieleman B. (2002). Achtergronddocument 2001, 2.7 Lawaai in Milieu en Natuurrapport Vlaanderen 2002, Vlaamse Milieumaatschappij. Uit hun berekeningen blijkt 18,2% van de Vlamingen last te hebben van lawaai. Het lijkt logisch dat dit cijfer in de steden hoger is.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Indruk van de netheid in de buurt

Aandeel van de inwoners dat vindt dat de straten en voetpaden in hun buurt over het algemeen netjes zijn.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'De straten en voetpaden in mijn buurt zijn over het algemeen netjes'. Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens' werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat het eens is met de stelling 'De straten en voetpaden in mijn buurt zijn over het algemeen netjes'						
	helemaal eens		eerder eens		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	31,4	28,7	29,2	29,4	60,6	58,2
Antwerpen	28,8	27,4	28,0	32,4	56,7	59,8
Brugge	42,1	37,4	32,2	32,1	74,2	69,5
Genk	52,8	41,1	29,0	34,2	81,8	75,3
Gent	27,4	25,1	31,6	32,6	59,0	57,7
Hasselt	50,2	45,8	26,1	34,3	76,3	80,2
Kortrijk	34,6	32,0	33,0	34,5	67,6	66,5
Leuven	34,8	34,8	35,1	38,6	69,8	73,3
Mechelen	22,8	21,8	29,1	34,7	51,9	56,4
Oostende	41,0	42,3	30,5	32,9	71,6	75,2
Roeselare	40,0	35,3	32,8	36,1	72,8	71,5
Sint-Niklaas	37,6	31,6	31,7	33,5	69,3	65,2
Turnhout	33,5	29,0	29,9	33,7	63,4	62,7

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

336

Toelichting

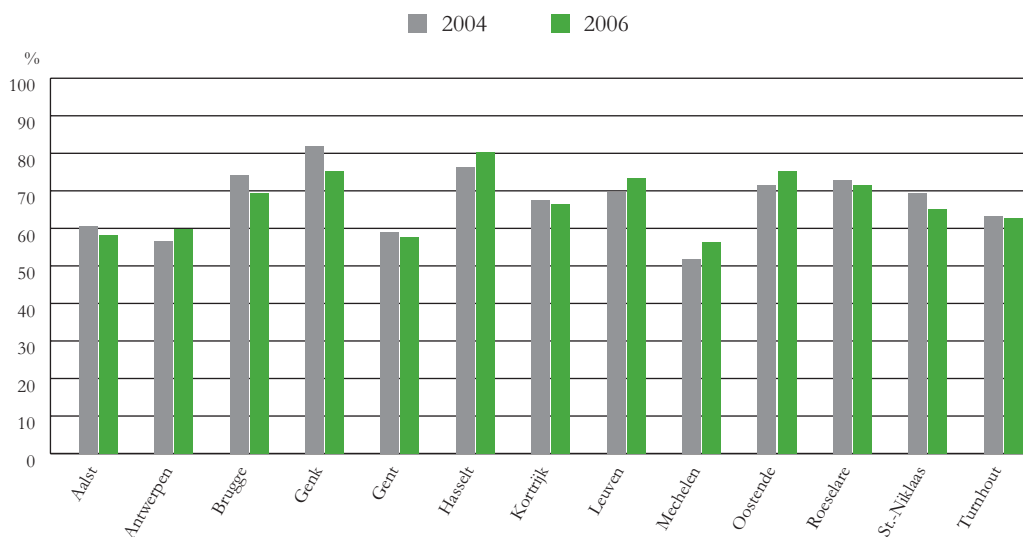
De verschillen tussen de steden zijn net als in 2004 ook in 2006 relatief groot. In Mechelen, Gent, Aalst en Antwerpen vindt nog geen 60% van de inwoners hun buurt netjes. Dit percentage ligt een pak hoger in Hasselt (80,2%), Oostende (75,2%) en Genk (75,3%). Wel merken we dat in Genk de tevredenheid over de netheid in de buurt daalt ten opzichte van 2004 (-6,5%). Ook in Sint-Niklaas (-4,1%) en Brugge (-4,8%) stellen we een negatieve trend vast. In Mechelen (+4,5%) en Hasselt (+3,9%) groeit dan weer het aandeel inwoners dat de straten en voetpaden in de buurt netjes vindt.

We vonden in 2006 geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen, en tussen hoger en lager opgeleiden. Wel blijkt in Aalst, Gent, Kortrijk, Leuven en Mechelen ($V=,129$ à $,171$) dat ouderen hun buurt minder netjes vinden dan jongeren.

Cluster

De indruk die bewoners hebben van de netheid van hun buurt bepaalt mee hoe ze de kwaliteit van hun woonomgeving inschatten. Bovendien blijken fysieke verwaarlozing en verloederding van de infrastructuur vaak een bron te vormen van onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens. In een leefbare en duurzame stad komt de milieudienstverlening tegemoet aan de behoeften van stadsbewoners- en gebruikers op dit vlak.

Aandeel inwoners dat het eens is met de stelling
'De straten en voetpaden in mijn buurt zijn over het algemeen netjes'

Gelet op de bekommernissen omtrent een kwalitatieve woonomgeving en afvalbeheer willen wij deze indicator samen zien met volgende andere indicatoren uit de Stadsmonitor: indruk van de netheid in de stad, tevredenheid over de buurt en verloedering in de buurt (rommel op straat).

337

Validiteit

Er zijn weinig geldigheidsproblemen. Aangezien het gaat om een subjectieve invulling zegt deze indicator uiteraard niet alles over de reële netheid in de buurt.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Indruk van de netheid in de stad

Aandeel van de inwoners met een positieve indruk over de netheid in de stad (stadscentrum, pleinen en parken in de stad).

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende 2 stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) De parken en pleinen in de stad zijn vuil en slecht onderhouden, en (2) Het centrum van de stad (winkelbuurt, stadhuis, station, ...) is over het algemeen netjes. Wie antwoordde met 'helemaal oneens' of 'eerder oneens' op de eerste stelling én met 'helemaal eens' of 'eerder eens' op de tweede stelling, werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners met een positieve indruk over de netheid van zowel de parken en de pleinen als het stadscentrum		
	2004	2006
Aalst	66,5	57,3
Antwerpen	28,7	27,4
Brugge	80,5	80,1
Genk	86,1	77,3
Gent	57,4	58,9
Hasselt	84,3	78,6
Kortrijk	66,7	70,5
Leuven	77,2	77,9
Mechelen	49,4	61,6
Oostende	62,8	66,3
Roeselare	66,6	68,4
Sint-Niklaas	66,4	72,3
Turnhout	58,7	59,5

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

338

Toelichting

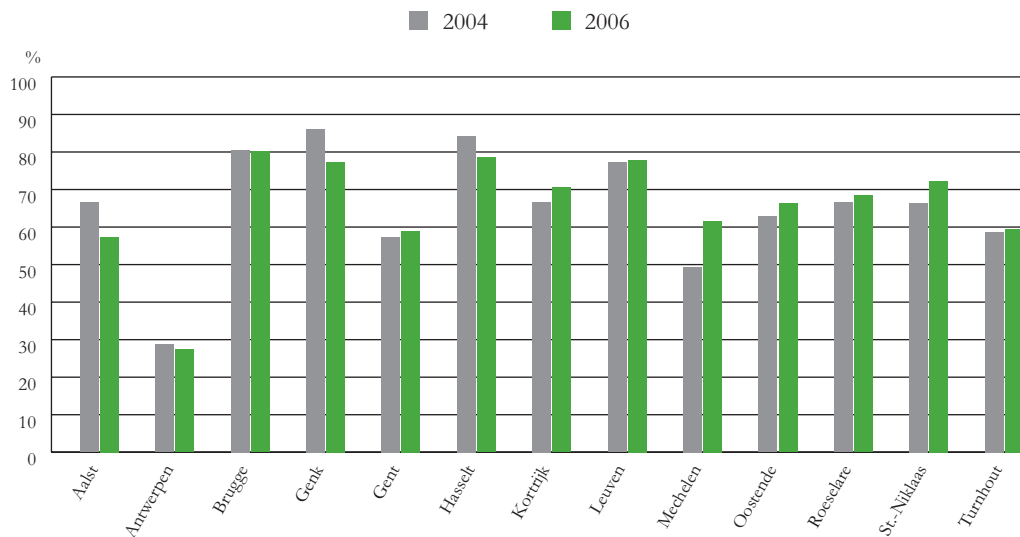
De verschillen tussen de steden zijn hier groot. In Antwerpen hebben amper 27,4% van de inwoners een positieve indruk over zowel de netheid in het stadscentrum als de netheid in de pleinen en parken. Dit percentage ligt een pak hoger in de Limburgse steden Genk en Hasselt (telkens rond de 78%), alsook in Brugge (80%) en Leuven (77,9%). Wel zien we ten opzichte van 2004 een negatieve trend in de Limburgse steden: in Genk (-8,8%) en Hasselt (-5,7%) daalt het aandeel inwoners met een positieve indruk over de netheid in de stad. Dit is ook het geval in Aalst (-9,2%). In Mechelen (+12,3%) en Sint-Niklaas (+5,9%) zien we dan weer een positieve trend.

We vonden in 2006 voor beide stellingen geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen. Wel konden we in Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Leuven, Roeselare en Sint-Niklaas ($V=,093$ à 172) vaststellen dat hoe lager het diploma, hoe meer men ontevreden is over de netheid van de parken en pleinen in de stad. In Antwerpen ($V=,116$), Brugge ($V=,134$), Gent ($V=,113$), Kortrijk ($V=,177$), Oostende ($V=,133$) en Roeselare ($V=,145$) blijkt ook dat ouderen meer dan jongeren een negatieve indruk hebben over de netheid van pleinen en parken. Andere verbanden werden niet gevonden.

Cluster

De indruk die bewoners hebben van de netheid van de stad (onder andere onderhoud parken en pleinen, onderhoud centrum van de stad) bepaalt mee hoe ze de stad als leefomgeving waarderen.

Aandeel inwoners met een positieve indruk over de netheid van zowel de parken en pleinen als het stadscentrum

Bovendien blijken fysieke verwaarlozing en verloedering van de infrastructuur vaak een bron te vormen van onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens. In een leefbare en duurzame stad komt de milieudienstverlening tegemoet aan de behoeften van stadsbewoners- en gebruikers op dit vlak.

Gelet op de bekommernissen omtrent een kwalitatieve woonomgeving en afvalbeheer willen wij deze indicator samen zien met volgende andere indicatoren uit de Stadsmonitor: indruk netheid in de stad, tevredenheid over de buurt en verloedering in de buurt (rommel op straat).

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen. Aangezien het gaat om een subjectieve invulling zegt deze indicator uiteraard niet alles over de reële netheid in de stad.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Luchtkwaliteit

Aantal dagen met goede luchtkwaliteit ten opzichte van het totaal aantal dagen, gemeten op basis van de luchtkwaliteitsindex.

Definitie

De luchtkwaliteitsindex aggregeert de gehalten van 4 verontreinigende stoffen in de omgevingslucht: ozon (O₃), stikstofdioxide (NO₂), zwaveldioxide (SO₂), en fijn stof (pm10) tot één representatief cijfer tussen 1 en 10. Voor deze vier stoffen is een bepaalde schaal opgesteld tussen 1 en tien waarbij 1 een uitstekende kwaliteit voorstelt en 10 een verschrikkelijk slechte. Onder een bepaalde waarde wordt als goede luchtkwaliteit beschouwd. De normen per pollutent kan men terugvinden op de website van Ircel:

http://www.irceline.be/~celinair/dutch/homenrl_java.html, klik metingen, klik info.

Piste

Vier verontreinigde stoffen worden gemeten door de Intergewestelijke cel voor het leefmilieu (IRCEL), dit zijn de belangrijkste maar niet de enige schadelijke stoffen. Op de 55 meetpunten van het Vlaamse meetnet van IRCEL wordt één of meerdere van deze pollutenten gemeten, doch enkel in Gent en Borgerhout (Antwerpen) meet men alle vier deze parameters in het stedelijk milieu.

Men zou kunnen aannemen dat de meetpunten van Gent en Borgerhout als karakteristieke waarden voor de luchtkwaliteit van de Vlaamse binnensteden worden genomen, doch analyse van deze gegevens levert geen bruikbare data op. De stadsluchtkwaliteitsindex op basis van deze twee meetpunten gaf aan dat het aandeel dagen met goede luchtkwaliteit schommelt rond de 50%.

Aangezien deze waarden moeilijk te interpreteren zijn, en omdat men moeilijk kan aannemen dat deze resultaten ook zouden gelden voor andere centrumsteden, besloten de onderzoekers dat deze indicator het best herbekeken wordt.

Cluster

De indicator over de luchtkwaliteit is relevant voor de milieukwaliteit van de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de milieukwaliteit verhoogd te worden, zodat ze tegemoet komt aan de behoeften van alle levende wezens.

Deze indicator kan samen gezien worden met andere indicatoren, zoals de CO₂-emissies en de geluidshinder.

Oppervlaktewaterkwaliteit

Het aandeel metingen met hoge oppervlaktewaterkwaliteit volgens de methodiek van de Belgische Biotische index, ten opzichte van het totaal aantal metingen.

Definitie

Belgische Biotische Index (BBI) is een evaluatiemethode van de toestand van de oppervlaktewaterkwaliteit, waarbij de waterlopen als biotoop worden benaderd.

Deze index is gestoeld op de aanwezigheid van ongewervelde waterdiertjes (macro-invertebraten). Als macro-invertebraten beschouwt men grotere met het blote oog waarneembare ongewervelden als insecten, weekdieren, kreeftachtigen, wormen, e.d. Daarbij speelt hun gevoeligheid voor verontreiniging en de diversiteit van de levensgemeenschap een belangrijke rol. De BBI geeft een geïntegreerd beeld van de chemische, biotische en fysieke karakteristieken van zowel het water zelf als de waterbodem, de oevers, ...

Deze indicator zet het aantal metingen met score groter dan 7 (goede tot zeer goede waterkwaliteit) af tegen het totale aantal metingen.

Aandeel metingen met goede waterkwaliteit					
	1989	1993	1997	2001	2005
Aalst	0/4	0/8	0/7	1/4	1/7
Antwerpen	0/2	0/15	0/18	2/20	1/13
Brugge	0/8	1/7	1/19	5/16	9/17
Genk	0/0	0/6	0/5	0/6	0/3
Gent	1/26	0/41	0/32	3/27	1/29
Hasselt	0/3	0/4	1/12	0/8	0/3
Kortrijk	1/2	0/3	0/5	0/6	1/6
Leuven	0/1	0/9	0/11	0/4	0/4
Mechelen	0/3	0/8	1/9	1/9	0/5
Oostende	0/0	0/2	0/3	0/2	0/2
Roeselare	0/1	0/1	0/5	0/2	0/2
Sint-Niklaas	0/5	0/2	0/4	1/3	1/3
Turnhout	0/0	0/1	1/6	1/4	1/1

Bron: Vlaamse Milieu Maatschappij.

Toelichting

In geen enkele van de steden is de waterkwaliteit goed. Slechts enkele meetpunten vormen een uitzondering. Ondanks de talrijke beperkingen naar interpretatie zou het toch nuttig kunnen zijn dat de steden deze resultaten eens in detail bekijken. Vele steden hebben bijvoorbeeld nog nooit of maar één jaarlijkse monsternamen gekend waaruit bleek dat de biologische waterkwaliteit goed was, zoals Aalst, Kortrijk, Leuven, Oostende en Roeselare.

Cluster

De indicator over de kwaliteit van het oppervlaktewater is relevant voor de milieukwaliteit van de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de milieukwaliteit verhoogd te worden, zodat ze tegemoet komt aan de behoeften van alle levende wezens.

Deze indicator moet samen gezien worden met enkele andere indicatoren rond het verhogen van de milieukwaliteit, zoals de luchtkwaliteitsindex, en de geluidshinder.

Validiteit

Dataverzameling en -verwerking wordt door VMM georganiseerd en gecontroleerd, wat vergelijking tussen de meetpunten in principe perfect mogelijk maakt. Toch moet men erg voorzichtig zijn met het werken met gemiddelden per stad onder meer omwille van:

- a) Het dikwijls beperkt aantal VMM-metpunten per gemeente, die daarenboven niet jaarlijks worden bemonsterd;
- b) Het al dan niet gesitueerd zijn van meetpunten nabij een lozingsbron (knelpunt);
- c) De verschillen in BBI-waarden, die wel van eenzelfde vuilvracht kunnen afkomstig zijn, maar een verschillende weerslag kunnen hebben op de waterkwaliteit in een waterloop met een klein debiet (bijvoorbeeld een ecologisch waardevol beekje) in vergelijking met een grote waterloop.

De redenering is dat hoe beter de waterkwaliteit, hoe meer micro-organismen. Ondanks de vele inspanningen inzake waterzuivering stelt men vast dat de BBI van het oppervlaktewater niet wijzigt. Dit wordt veroorzaakt door onder andere vervuilde bodems (zodat die micro-organismen geen eten hebben), versnipperde migratieroutes (zodat die micro-organismen daar niet geraken), ... Kortom, het is dus mogelijk dat de waterkwaliteit chemisch in orde is, maar dat ze volgens de BBI niet goed is.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat de stad de waterkwaliteit slechts in een beperkte mate kan beïnvloeden. Zo moet er steeds rekening gehouden worden met de verontreiniging van het water stroomopwaarts de gemeentegrenzen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Hoofdstuk 10: Fysieke principes

Medegebruik van private en semi-openbare infrastructuur

Aantal uren openstelling van schoolgebouwen en -infrastructuur, bedrijven, instellingen voor publieke activiteiten.

Definitie

Openstelling staat voor publiek gebruik van infrastructuur voor doeleinden die het oorspronkelijke concept of hoofdgebruik overstijgen.

Infrastructuur staat hier voor zowel gebouwen als de voorzieningen buiten de gebouwen en de buitenruimte, die door derden kan worden benut.

Publiek gebruik is zeer ruim opgevat. Het omvat activiteiten die door derden bijvoorbeeld buiten school-, werk- of kantoor tijden worden georganiseerd zoals actieve/passieve binnen/buiten activiteiten op het vlak van cultuur, sport en vrije tijd, vorming en opleiding, beurzen en markten. De mogelijkheid bestaat ook in het gebruik van de ruimte voor publieke bijeenkomsten, symposia, recepties en/of publieke presentaties of in het gemeenschappelijke gebruik en de inzet van voorzieningen als parking, restaurant, onthaal, vergaderruimte, opslag, en andere.

343

Piste

Er bestaat nog geen methode om het medegebruik van de private en semi-openbare infrastructuur te meten, ook geen wijze om dit te registreren. Wat meten en hoe 'medegebruik' interpreteren, is nog onvoldoende concreet om het medegebruik in beeld te brengen. Er kan aandacht gaan naar de verschillende gebruiken van het gebouw bij openstelling voor derden, naar het tijdstip van medegebruik en de types van gebouwen en hun infrastructuur die worden opengesteld, zoals bedrijven of kantoorcomplexen, openbare instellingen zoals scholen, cultuurhuizen, bibliotheek, ... De intensiteit kan worden uitgedrukt in absoluut aantal uren, maar ook in aantal uren per inwoner, per gebouw. Het thema 'medegebruik' dient te worden gedefinieerd en verfijnd. De registratie en de verzameling van data dient te worden georganiseerd samen met de beheerders van deze infrastructuren.

Cluster

Het medegebruik van private en semi-openbare infrastructuur zegt vooral iets over de mate waarin functies en activiteiten in de stad worden verweven. In een leefbare en duurzame stad streeft men naar een grotere verweving van functies en activiteiten. Functieverweving met meervoudig ruimtegebruik (in ruimte en tijd) heeft een gunstig effect op de ruimtelijke kwaliteit van de stedelijke omgeving.

Gelet op de bekommernissen omtrent functieverweving, dienen wij deze indicator samen te zien met de indicatoren: de functiedichtheid op intermodale verkeersknooppunten, het uitrustingsniveau van de wijk en bundeling van activiteiten. Verder zijn er verbanden met de indicatoren over de inbedding van onderwijs in de buurt en over hinder en overlast (geluid, rommel, verloedering).

Bundeling van activiteiten

Dichtheid en diversiteit van functies en activiteiten.

Piste

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen introduceert 'gedeconcentreerde bundeling'. Dit betekent dat men de groei van wonen, werken en andere activiteiten selectief wil concentreren en verdichten in en rond steden en kernen. Bundeling betekent meer dan louter 'dicht bouwen'. Er wordt gestreefd naar bundeling van activiteiten zoals wonen, ondernemen, dienstverlening en recreatie. Dit biedt niet enkel voordelen voor het landschap en de natuur, de landbouw en zachte recreatie in het buitengebied, maar ook de beoogde dichtere 'verstedelijking' biedt voordelen op het vlak van mobiliteit en nabijheid.

Bundeling heeft een functionele dimensie, een geheel van activiteiten. Maar het heeft ook een geografische betekenis, plaatsgebonden. Beide worden daarom onderscheiden. Men kan bundelen op verschillende schaalniveaus tegelijk: stadsregio, stadsagglomeratie, stad, kernstad, wijk of buurt. Bundeling kan zich in situ focussen op 'poorten' en of aansluiten op 'lijninfrastructuren' (water, spoor) als motor voor ontwikkeling en knooppunt van bereikbaarheid. Bundeling gaat gepaard met de vraag 'welke mate van bundeling op welk schaalniveau?'

'Bundeling' is nu echter te weinig concreet en nog niet bevattelijk. Het concept 'bundelen' kent een hele reeks doelstellingen en strategieën, en laat zich dus niet eenduidig meten. Er is nog onderzoek nodig om na te gaan hoe we dit definiëren en kunnen meten, welke elementen een rol spelen. Bovendien is er overleg nodig om essentiële keuzes te maken alvorens de data kunnen verzameld worden en de indicator kan worden uitgewerkt.

344

Cluster

Het bundelen van activiteiten zegt vooral iets over de mate waarin functies en activiteiten in de stad worden verweven. In een leefbare en duurzame stad moet verstedelijking en infrastructuur zoveel mogelijk gebundeld zijn in stedelijke netwerken, economische kerngebieden en hoofdverbindingswegen. 'Bundeling' overkoepelt een aantal doelen, die te maken hebben met de ontwikkeling van stedelijke centra, versterking van de economische kerngebieden, verbetering van de bereikbaarheid, de leefbaarheid en de sociaal-economische positie van steden en de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het recreatieaanbod in en rond de steden.

We moeten deze indicator samen zien met de indicatoren over de functiedichtheid bij intermodale verkeersknooppunten, over het medegebruik van private en semi-openbare infrastructuur en over het uitrustingsniveau van de wijk. De indicatoren rond ruimte-efficiëntie, benutting van de ongebruikte ruimte en wooninbreiding enerzijds en de bereikbaarheid van belangrijke plaatsen in de stad anderzijds zijn een goede aanvulling.

Functiedichtheid op intermodale vervoersknooppunten

Vloeroppervlakte of aantal diverse functies per hectare in de omgeving van stationslocaties en stadspoorten.

Definitie

Intermodale vervoersknooppunten of transferia zijn belangrijke locaties in de stad of aan de rand van de stad waar men van vervoersmodus kan wisselen. Stationslocaties zijn daarvan het voorbeeld bij uitstek, doch ook de stadspoorten als knooppunten van het wegverkeer bij het binnenrijden van de stad.

De diversiteit in functies is nog te definiëren.

Piste

Deze indicator wil nagaan in welke mate de functiedichtheid rond intermodale verkeersknooppunten evolueert. Daarmee stellen wij de noodzaak om het meten van de functiedichtheid te onderzoeken. Densiteit van de activiteiten, functievermenging en vloeroppervlakte zijn enkele sleutelementen die een beeld kunnen schetsen van die functiedichtheid. Hierbij dient echter nog bepaald te worden welke verkeersknooppunten geselecteerd worden, hoe ruim hun omgeving gedefinieerd wordt en op welke soorten van functioneel gebruik gefocust wordt.

Cluster

De functiedichtheid op intermodale vervoersknooppunten zegt vooral iets over de mate waarin functies en activiteiten in de stad worden verweven. In een leefbare en duurzame stad streeft men naar een grotere verweving van functies en activiteiten. Vervoersknooppunten zijn een ideale plek voor hoge dichtheid en variëteit, zeker in functie van de locatie van werkplekken (bedrijven, kantoren en diensten, ...) omdat juist de vlotte bereikbaarheid voor diverse vervoersmodi op elkaar zijn afgestemd en hiermee het probleem van de bereikbaarheid in principe wordt aangepakt.

We moeten deze indicator samen zien met de indicator over het medegebruik van private en semi-openbare infrastructuren, de indicatoren over het uitrustingsniveau van de wijk en de bundeling van activiteiten.

Menging en verweving van activiteiten maakt het mogelijk dat er in de stad zowel overdag als 's avonds iets aantrekkelijks te doen is voor bewoners, gebruikers en bezoekers. Het verhoogt de levendigheid, handel en horeca hebben er baat bij en de sociale controle neemt toe. Daarom zijn er ook verbanden met indicatoren over veiligheid, contacten in de buurt, hinder en overlast.

Uitrustingsniveau van de wijk

Aandeel inwoners dat de gewenste basisvoorzieningen op loopafstand heeft.

Definitie

Gezien de grote verscheidenheid van de basisvoorzieningen werd deze indicator onderverdeeld in zes deelindicatoren:

- Basismobiliteit in de wijk
- Winkelvoorzieningen in de wijk
- Basisscholen in de wijk
- Speelruimte in de wijk
- Jeugdruimte in de wijk
- Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk

Er is nog uitbreiding voor deze indicator gewenst: de nabijheid van een postkantoor, huisarts, buurt- of dienstencentrum, wijkkantoor/politie, betaalbare parkeerruimte en kinderopvang behoren tot de mogelijkheden. Alle stedelijke actoren dienen voor hun stad uit te maken welke basisvoorzieningen ze prioritair achten en welke loopafstanden hiervoor in acht moeten genomen worden. De aangewezen methodiek werd uitgetekend in de bestaande deelindicatoren.

Als een aggregatie tot één indicator voor uitrustingsniveau van de wijk gewenst is, moet verder onderzoek verricht worden naar de definiëring en keuze welke voorzieningen geaggregeerd worden. Een geaggregeerd resultaat maakt de interpretatie van evoluties wel complexer (ten gevolge van inwonersaantal, inwonersmigratie op locatie, voorziening op locatie...). De in de Stadsmonitor 2004 opgenomen aggregatie werd geschrapt wegens problemen met vergelijkbaarheid in tijd en ruimte.

346

Cluster

Het uitrustingsniveau van de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers.

De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van groen, mobiliteit, winkels, basisscholen, speelruimte, jeugdruimte, sport en spel) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: (1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, (2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijk de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt, (3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt en helpen op die manier de mobiliteit te voorkomen.

We moeten deze indicator samen lezen met de indicatoren medegebruik van private en semi-openbare infrastructuur, bundeling van activiteiten, parkeergelegenheid voor bewoners, bereikbaarheid van belangrijke plaatsen via het openbaar vervoer, groenindruk van de eigen buurt, bereikbaar openbaar lokaal en bovenlokaal groen, tevredenheid over de buurt, tevredenheid over de woonstraat en buurt als speel- en ontmoetingsplek, tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie, tevredenheid over het cultureel aanbod, tevredenheid over het aanbod aan uitgangsegelegheid, restaurants en cafés.

Omtrent het bevorderen van de sociale verwevenheid moeten we deze indicator samen lezen met de indicatoren tevredenheid over contact in de buurt, tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken, tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt, deelname aan het maatschappelijk leven, recruitering van basisscholen uit de buurt.

Omtrent de verwevenheid van functies moeten we deze indicator samen lezen met de indicator over bundeling van activiteiten en functiedichtheid bij intermodale verkeersknooppunten.

Basismobiliteit in de wijk

Aandeel inwoners dat woont binnen 500 m loopafstand van openbaar vervoer met een minimumfrequentie.

Definitie

De basisvoorziening ‘openbaar vervoer’ staat voor een halte van De Lijn met een minimum bedieningsfrequentie en maximale wachttijden conform het Vlaamse decreet op de basismobiliteit. De minimum vereiste frequentie geldt tijdens de week en het weekend.

De loopafstand van de woning naar een halte werd vastgelegd op 500 meter.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 500 m loopafstand van openbaar vervoer met een minimumfrequentie (2006).		
	absoluut aantal	%
Antwerpen	436.480	94,6
Brugge	111.659	94,9
Gent	220.086	95,0
Kortrijk	63.546	86,6
Leuven	85.109	92,9
Mechelen	70.654	92,3
Oostende	54.590	78,3
Roeselare	41.012	73,5
Turnhout	37.537	93,4

Bron themakaart openbaar vervoer: De Lijn
Bron over inwoners: betrokken stedelijke diensten op basis van eigen basiskaarten of externe basiskaarten (WPB, CRAB)

347

Toelichting

In Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven, Mechelen en Turnhout hebben 90 à 95% van de inwoners een bus of tramhalte op minder dan 500 meter van hun woning. Ook 87% van de Kortrijkzananen woont nabij een bus- en/of tramhalte, die voldoet aan de minimum bedieningsfrequentie volgens het decreet van de basismobiliteit. Dit betekent dat er zowel tijdens de week als tijdens het weekend er op geregelde tijdstippen een bus en/of een tram de halte aandoet. In Oostende en Roeselare is er een goed aanbod van openbaar vervoer voor drievierde à viervijfde van de inwoners.

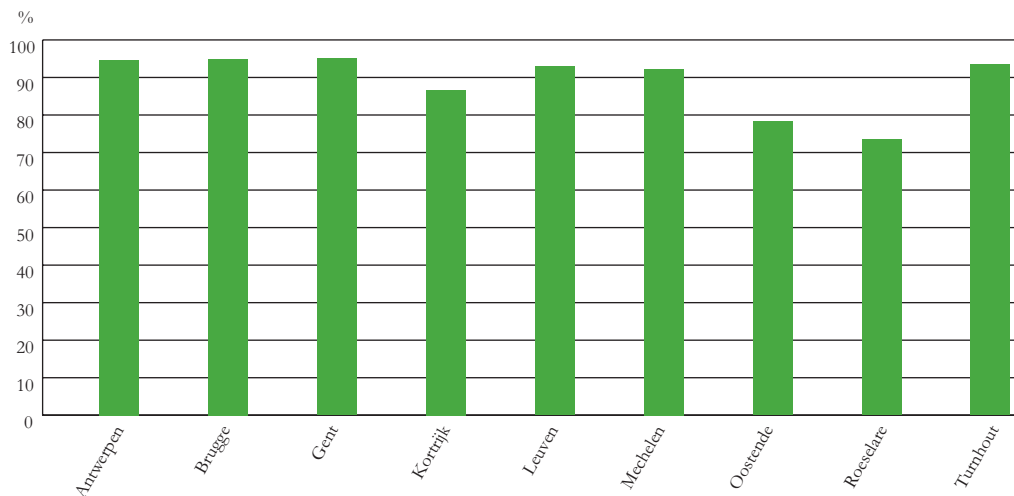
Deze indicatoren werden ontwikkeld met behulp van een geografische informatietoepassing (GIS). Verschillen tussen de steden kunnen (beperkt) verklaard worden door verschillende telmethodes.

Cluster

De basismobiliteit in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers.

De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van mobiliteit) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: (1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, (2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt, (3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt en helpen op die manier de mobiliteit te voorkomen.

Aandeel inwoners dat woont binnen 500 m loopafstand van openbaar vervoer met een minimumfrequentie (2006).

Deze indicator is meegenomen in de uitrustingsgraad van de wijk samen met de andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals buurtgroen, basisscholen, ruimte voor sport en spel, jeugdruimte en buurtwinkels. Deze indicator zien we ook samen met de indicator rond bundeling van de activiteiten en functiedichtheid bij intermodale verkeersknooppunten. Deze indicator dienen we bovendien te lezen samen met specifieke indicatoren rond mobiliteit zoals het gebruik van het openbaar vervoer, de bereikbaarheid van belangrijke plaatsen met openbaar vervoer en de toegankelijkheid van het openbaar vervoer.

348

Validiteit

Bij de interpretatie van de indicator moeten we met volgende randvoorwaarden rekening houden:

De minimale bedieningsfrequentie, en daaraan gekoppeld de maximale wachttijd varieert volgens het type gebied én bovendien naargelang het spitsuur, daluur en weekend. Volgens het decreet basismobiliteit zijn er tot 15 verschillende klassen, oplopend van 15 minuten maximale wachttijd tijdens het spitsuur op een weekdag en in een grootstedelijk gebied, tot 140 minuten maximale wachttijd tijdens het weekend in het buitengebied.

In principe moet de loopafstand gevarieerd worden, afhankelijk van de verstedelijkingsgraad: 500 meter voor grootstedelijk en stedelijk gebied, 650 meter in het randstedelijk en kleinstedelijke gebied, en 750 meter in het buitengebied (volgens de Vlaamse Regering). In deze indicator wordt hier geen rekening mee gehouden, waardoor het criterium wat strenger is.

De beschikbaarheid over een halte van De Lijn zegt niets over de rijrichting, de weg die men moet afleggen (eventuele overstap en wachttijden tussendoor) en de tijd die men nodig heeft om vanuit de woonplaats een bepaalde bestemming binnen de stad te bereiken. Nabijheid van het openbaar vervoer betekent ook niet dat men effectief het openbaar vervoer gebruikt.

De zone van 500 meter rond de bushalte wordt op 2 verschillende manieren afgebakend (via GIS):

- (1) via de werkelijke loopafstand over de openbare weg analyseert men in Gent en Oostende welke woningen op minder dan 500 meter van de bushalte liggen.
- (2) In Antwerpen, Brugge, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Roeselare en Turnhout werd op kaart een straal getrokken rond de bushalte, en alle woningen die daarbinnen vallen werden geteld.

Deze telling is minder exact, omdat de bushalte dan in vogelvlucht nabij is, maar in de praktijk over de weg verderaf gelegen is of soms moeilijker bereikbaar is wegens een tussenliggende spoorweg of waterweg. Daarom werd de straal herleid met factor 0,75 tot 375 meter.

Ook om het inwonersaantal dat binnen de afgebakende zone rond de bushaltes woont te berekenen wordt beroep gedaan op 2 verschillende methoden in GIS:

- (1) men maakt de som van alle bewoners van woningen in de afgebakende zone rond het de bushalte. Deze methode is toegepast in Antwerpen, Brugge, Leuven, Kortrijk, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout: zij koppelen elk perceel (of adrespunt) aan het inwonersaantal per adres uit het bevolkingsregister.
- (2) men maakt een berekening op basis van de gemiddelde inwonersdichtheid per adres in een (statistische) buurt. Deze methode wordt toegepast in Gent.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Winkelvoorzieningen in de wijk

Aandeel inwoners dat woont binnen 400 m - 800 m loopafstand van een winkel voor dagelijkse aankopen.

Definitie

Buurtwinkel staat voor die kleinhandel die de producten voor dagelijkse voeding aanbiedt. Een evenwichtige voeding leiden we af uit de voedingsdriehoek. De gegevens hebben betrekking op het winkelaanbod voor graanproducten (brood, muesli, pasta en rijst), groenten en fruit en de melkproducten, vlees, vis en eieren. Naargelang het type varieert de loopafstand.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 400 m - 800 m loopafstand van een winkel voor dagelijkse aankopen (2006).						
	bakkerij (of algemene voeding*)	slager (of algemene voeding*)	groenten & fruit (of algemene voeding*)	vis of zuivel (of algemene voeding*)	alle buurtwinkels	absoluut aantal
Leuven	79,7	76,4	78,7	76,9	70,9	64.946
Turnhout	86,0	85,3	86,5	87,1	83,6	33.602
* supermarkten, superettes en natuurvoedingswinkels						
Bron themakaart buurtwinkels: betrokken stedelijke diensten van Leuven en Turnhout						
Bron teller en noemer over inwoners: betrokken stedelijke diensten op basis van eigen basiskaarten of externe basiskaarten (CRAB)						

350

Toelichting

In Leuven hebben 71% van de inwoners een buurtwinkel op minder dan 800 meter van de woning, in Turnhout is dat 84%. 86% van de Turnhoutenaars vindt brood in een bakkerij op minder dan 400 meter of in een supermarkt, superette of natuurvoedingswinkel op minder dan 800 meter loopafstand. In Leuven is dit het geval voor 80% van de bevolking. Voor 76% van de Leuvenaars zijn buurtwinkels waar vleeswaren verkocht worden binnen nabijheid, voor 79% zijn winkels met groenten en fruit nabij, en voor 77% zijn winkels met vis of zuivel nabij. In Turnhout is dit respectievelijk 85%, 87% en 87%.

Door superettes en supermarkten of een natuurvoedingszaak mee te rekenen als alternatief op gelijk welke type van buurtwinkel, wordt de bereikbaarheid voor de aankoop van essentiële levensmiddelen als groenten, fruit, brood, vlees en vis aanzienlijk vergroot. Zoals uit de detailcijfers blijkt, zorgt dit tevens voor een gelijkschakeling in de bereikbaarheid van de onderscheiden winkeltypes.

Deze indicatoren werden ontwikkeld met behulp van een geografische informatietoepassing (GIS). Verschillen tussen de steden kunnen (beperkt) verklaard worden door verschillende telmethodes.

Cluster

De indicator over de winkels voor dagelijkse aankopen zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers.

De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van winkels) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: (1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, (2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt, (3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt en helpen op die manier de mobiliteit te voorkomen.

Deze indicator is meegenomen in de uitrustingsgraad van de wijk samen met de andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals openbaar vervoer, basisscholen, openbaar buurtgroen, ruimte voor sport en spel, jeugdruimte. Deze indicator zien we ook samen met de indicator rond bundeling van de activiteiten en functiedichtheid bij intermodale verkeersknooppunten.

Validiteit

Bij de interpretatie van de indicator moeten we met volgende randvoorwaarden rekening houden:

Superettes en supermarkten verkopen een breed assortiment voeding. Ook gespecialiseerde winkels in dieet- en natuurvoeding bieden op zijn minst een basisassortiment aan. Als alternatief op de bakker, slager, kruidenier, ... is daarom ook deze 'kleinhandel' in de selectie opgenomen. Door dit te doen verhoogt de bereikbaarheid voor de essentiële levensmiddelen als groenten, fruit, brood, vlees en vis aanzienlijk.

Alle adressen worden gecatalogeerd aan de hand van veldwerk. Zaken als snackbars, broodjeszaken, en andere winkels (bijvoorbeeld een benzinstation), waarvan onduidelijk is of de producten uit deze laag worden aangeboden, zijn niet meegeteld. In die zin is er een onderschatting is van de kleinhandel.

De zone van 400-800 meter rond buurtwinkels wordt als volgt afgebakend (via GIS): op kaart werd een straal getrokken rond de buurtwinkels, en alle woningen die daarbinnen vallen werden geteld. Deze telling is niet exact, omdat de buurtwinkel dan in vogelvlucht nabij is, maar in de praktijk over de weg verderaf gelegen is of soms moeilijker bereikbaar is wegens een tussenliggende spoorweg of waterweg. Daarom werd de straal herleid met factor 0,75 tot 300-600 meter.

Om het inwonersaantal dat binnen de afgebakende zone rond het buurtgroen woont te berekenen maakt men (via GIS) de som van alle bewoners van woningen in de afgebakende zone rond de buurtwinkels. Elk perceel (of adrespunt) wordt aan het inwonersaantal per adres uit het bevolkingsregister gekoppeld.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Basisscholen in de wijk

Aandeel van de bevolking dat woont binnen 400 m loopafstand van een basisschool.

Definitie

Rekening houdend met de leerplicht vanaf 6 jaar beperkt 'basisonderwijs' zich hier tot de lagere school in het gewoon onderwijs.

De loopafstand van de woning naar een basisschool werd vastgelegd op 400 meter.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 400 m loopafstand van een basisschool.						
	2004		2005		2006	
	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%
Antwerpen	302.955	66,5	-	-	306.549	66,5
Brugge	41.950	35,9	-	-	52.984	45,0
Gent	93.058	41,0	-	-	116.586	50,0
Kortrijk	19.609	27,0	19.504	26,6	19.623	26,7
Leuven	44.267	48,7	44.806	49,4	45.227	49,4
Mechelen	-	-	33.893	44,5	35.268	46,1
Oostende	34.497	49,7	38.047	54,5	38.151	54,7
Roeselare	-	-	-	-	15.667	28,1
Turnhout	12.686	33,0	-	-	13.482	33,6

Bron themakaart basisonderwijs: Administratie Basisonderwijs (Vlaamse overheid)
Bron teller en noemer over inwoners: betrokken stedelijke diensten op basis van eigen basiskaarten of externe basiskaarten (WPB, CRAB)

352

Toelichting

In Antwerpen is er een goede spreiding van de basisscholen: twee op drie inwoners woont op minder dan 400 meter van een basisschool. Ook de helft van de inwoners van Gent, Oostende en Leuven woont op loopafstand van een basisschool. In Mechelen en Brugge is dit voor ongeveer 45% van de inwoners het geval. In Turnhout loopt dit cijfer terug naar één derde en in Kortrijk en Roeselare heeft ongeveer een kwart van de inwoners een basisschool binnen loopafstand. De factor van verspreide bewoning speelt hier ongetwijfeld een rol. Uiteraard zal het scholenaanbod niet zomaar jaar op jaar veranderen.

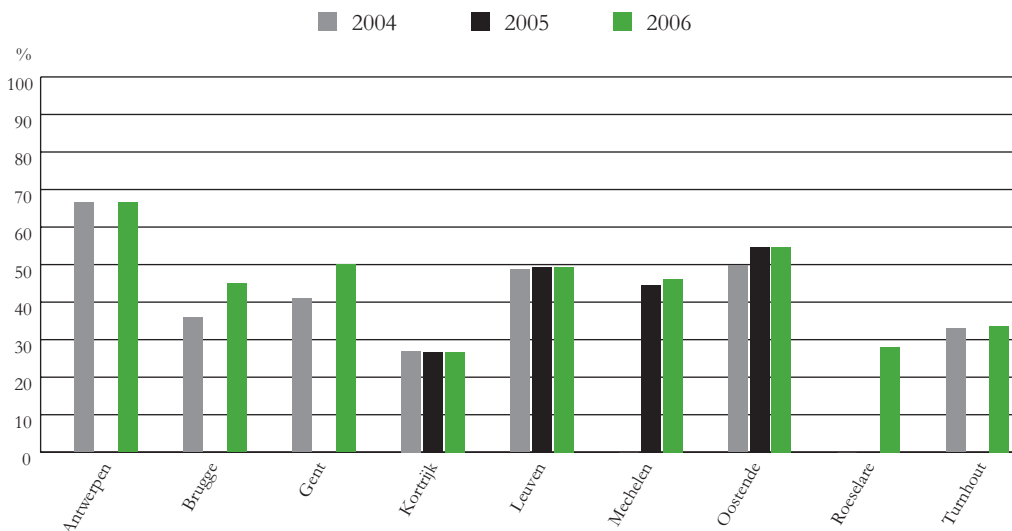
Deze indicatoren werden ontwikkeld met behulp van een geografische informatietoepassing (GIS). Verschillen tussen 2004 en 2006 kunnen te verklaren zijn door een gewijzigde telmethode, maar ook door een gewijzigd scholenaanbod. Mede hierdoor, en door het korte tijdsbestek waarover de data gaan, kunnen er geen duidelijke uitspraken over de evoluties gedaan worden.

Cluster

De spreiding van het basisonderwijs in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers.

De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van onderwijs) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: (1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, (2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt, (3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt en helpen op die manier de mobiliteit te voorkomen.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 400 m loopafstand van een basisschool.

Deze indicator is meegenomen in de uitrustingsgraad van de wijk samen met de andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals openbaar vervoer, buurtgroen, ruimte voor sport en spel, jeugdruimte en buurtwinkels. Deze indicator zien we ook samen met de indicator rond bundeling van de activiteiten en functiedichtheid en met de indicator 'recruterende van basisscholen in de wijk'.

353

Validiteit

Bij de interpretatie van de indicator moeten we met volgende randvoorwaarden rekening houden:

Deze indicator focust op alle scholen (hun vestigingsplaats) waar kinderen het gewoon lager onderwijs kunnen volgen, ongeacht het onderwijsnet of type pedagogisch onderwijs. Deze indicator houdt dus geen rekening met de keuze voor het type onderwijs noch met het feit of de kinderen er effectief schoollopen.

Bij deze indicator wordt de afstand naar de hoofdingang van de school geteld. Het is goed mogelijk dat bij grote scholen en schoolcomplexen die via andere uitgangen toegankelijk zijn het bereik voor inwoners wordt onderschat.

Experts discussiëren over de gekozen afstandsmaat van 400 m; in de verdere toekomst moet hierover uitsluitel gegeven worden.

De zone van 400 meter rond de basisschool wordt op 2 verschillende manieren afgebakend (via GIS):

- (1) via de werkelijke loopafstand over de openbare weg analyseert men in Gent (2006) en Oostende welke woningen op minder dan 400 meter van de basisschool liggen.
- (2) In Antwerpen, Brugge, Gent (2004), Kortrijk, Leuven, Mechelen, Roeselare en Turnhout werd op kaart een straal getrokken rond de basisschool, en alle woningen die daarbinnen vallen werden geteld. Deze telling is minder exact, omdat de basisschool dan in vogelvucht nabij is, maar in de praktijk over de weg verderaf gelegen is of soms moeilijker bereikbaar is wegens een tussenliggende spoorweg of waterweg, ... Daarom werd de straal herleid met factor 0,75 tot 300 meter.

Ook om het inwonersaantal dat binnen de afgebakende zone rond de basisschool woont te berekenen wordt beroep gedaan op 2 verschillende methodes in GIS:

- (1) men maakt de som van alle bewoners van woningen in de afgebakende zone rond de basisschool. Deze methode is toegepast in Antwerpen, Brugge (2006), Leuven, Kortrijk, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout (2006): zij koppelen elk perceel (of adrespunt) aan het inwonersaantal per adres uit het bevolkingsregister.
- (2) men maakt een berekening op basis van de gemiddelde inwonersdichtheid per adres in een (statistische) buurt. Deze methode wordt toegepast in Brugge (2004), Gent en Turnhout (2004).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Speelruimte in de wijk

Aandeel inwoners dat woont binnen 400 m loopafstand van speelruimte.

Definitie

Speelruimte staat voor alle publieke toegankelijke open ruimtes waar een speel- of sporttoestel is opgesteld en die door de stad worden onderhouden.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 400 m loopafstand van speelruimte.						
	2004		2005		2006	
	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%
Antwerpen	220.590	48,4	-	-	247.781	53,7
Brugge	59.083	50,5	-	-	76.253	64,8
Gent	92.465	40,0	-	-	101.435	44,0
Kortrijk	35.774	48,5	-	-	37.735	51,4
Leuven	55.379	60,9	56.825	62,7	59.368	64,8
Mechelen	-	-	38.780	51,0	38.957	50,9
Oostende	36.899	53,1	44.900	64,3	48.645	69,8
Roeselare	-	-	-	-	22.539	40,4
Turnhout	22.340	58,1	-	-	26.695	66,4

Bron themakaart speelruimte: betrokken stedelijke diensten van Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout
Bron over inwoners: betrokken stedelijke diensten op basis van eigen basiskaarten of externe basiskaarten (WPB, CRAB)

355

Toelichting

In de centrumsteden is de bereikbaarheid van speelruimte of een speelplek voorzien van speeltoestellen gering. Het aandeel van de inwoners met een speelruimte op 400 meter loopafstand in de onmiddellijke omgeving schommelt tussen de 40% (Roeselare) en 70% (Oostende). In Brugge, Leuven en Turnhout beschikken ongeveer twee op de drie inwoners over een speelruimte op wandelafstand. In Mechelen, Kortrijk en Antwerpen zijn speelruimtes nabij voor ongeveer de helft van de inwoners, in Gent is dit het geval voor 44% van de inwoners.

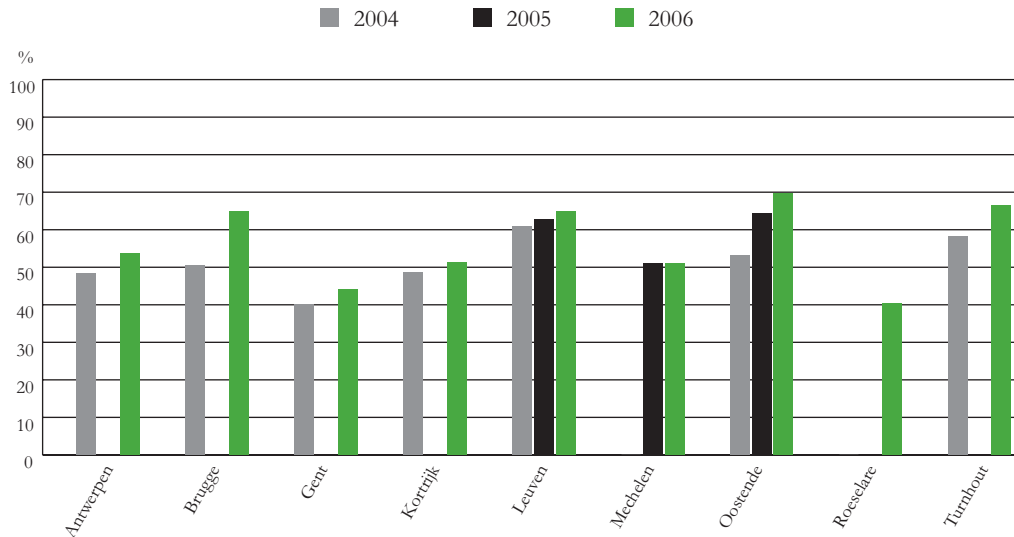
Deze indicatoren werden ontwikkeld met behulp van een geografische informatietoepassing (GIS). Verschillen tussen 2004 en 2006 kunnen te verklaren zijn door een gewijzigde telmethode, maar ook door een gewijzigde inventarisatie van speelruimte. Mede hierdoor, en door het korte tijdsbestek waarover de data gaan, kunnen er geen duidelijke uitspraken over de evoluties gedaan worden.

Cluster

De speelruimte in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers.

De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van speelruimte) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: (1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, (2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt, (3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt en helpen op die manier de mobiliteit te voorkomen.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 400 m loopafstand van speelruimte.

Deze indicator is meegenomen in de uitrustingsgraad van de wijk samen met de andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals openbaar vervoer, basisscholen, ruimte voor sport en spel, openbaar buurtgroen, jeugdruimte en buurtwinkels. Deze indicator zien we ook samen met de indicatoren rond bundeling van de activiteiten, medegebruik van semi-publieke en private gebouwen en infrastructuur. Ook de tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek, de tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken, de tevredenheid over contact in de buurt en tevredenheid over de buurt zijn allemaal indicatoren die kunnen beïnvloed worden door speelruimte in de buurt.

356

Validiteit

Bij de interpretatie van de indicator moeten we met volgende randvoorwaarden rekening houden:

Alle speelpleinen worden gecatalogeerd door de steden zelf. Idealiter selecteert men de terreinen die door de stad worden onderhouden en die aan twee criteria voldoen: de speelplek is voor iedereen toegankelijk en er is een inrichting of meubilair voor sport, spel en ontspanning in openlucht. Dit meubilair kan inhouden: een schommel, een zandbak, een basketring, een voetbaldoel, ... Braakliggende gronden of grasvelden waar kinderen gaan crossen en voetballen (en misschien een hogere gebruikswaarde hebben) blijven hier buiten beschouwing. De indicator zegt niets over de kwaliteit van de speelruimte.

In wijken met een grote bevolkingdichtheid en weinig tuinen kan de capaciteit van de speelpleinen onvoldoende zijn: de speelpleinen moeten door zeer veel kinderen gedeeld worden.

Deze indicator brengt de bereikbaarheid van speelruimte voor alle inwoners in kaart, niet enkel voor kinderen.

De zone van 400 meter rond de speelruimte wordt op 2 verschillende manieren afgebakend (via GIS):

- (1) via de werkelijke loopafstand over de openbare weg analyseert men in Gent (2006) en Oostende welke woningen op minder dan 400 meter van de speelruimte liggen.
- (2) In Antwerpen, Brugge, Gent (2004), Kortrijk, Leuven, Mechelen, Roeselare en Turnhout werd op kaart een straal getrokken rond de speelruimte, en alle woningen die daarbinnen

vallen werden geteld. Deze telling is minder exact, omdat de speelruimte dan in vogelvlucht nabij is, maar in de praktijk over de weg verderaf gelegen is of soms moeilijker bereikbaar is wegens een tussenliggende spoorweg of waterweg, ... Daarom werd de straal herleid met factor 0,75 tot 300 meter.

Ook om het inwonersaantal dat binnen de afgebakende zone rond de speelruimte woont te berekenen wordt beroep gedaan op 2 verschillende methoden in GIS:

- (1) men maakt de som van alle bewoners van woningen in de afgebakende zone rond de speelruimte. Deze methode is toegepast in Antwerpen, Brugge (2006), Leuven, Kortrijk, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout (2006): zij koppelen elk perceel (of adrespunt) aan het inwonersaantal per adres uit het bevolkingsregister.
- (2) men maakt een berekening op basis van de gemiddelde inwonersdichtheid per adres in een (statistische) buurt. Deze methode wordt toegepast in Brugge (2004), Gent en Turnhout (2004).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Jeugdruimte in de wijk

Het aandeel inwoners dat woont binnen 1 km loopafstand van jeugdruimtes.

Definitie

Jeugdruimte staat voor alle publieke toegankelijke locaties waar de jeugd een onderdak heeft, zoals jeugdcentrum, jeugdhuis, jeugdclub, jeugdlokaal, dus alle vormen van overdekte ruimtes voor jeugdactiviteiten en -initiatieven, jeugdverenigingen, plekken van samenkomst, ongeacht de eigenaar van de infrastructuur.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 1 km loopafstand van jeugdruimtes.						
	2004		2005		2006	
	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%	absoluut aantal	%
Antwerpen	423.829	93,0	-	-	426.437	92,3
Brugge	100.419	85,8	-	-	103.798	88,2
Gent	198.803	87,0	-	-	197.130	85,0
Kortrijk	58.454	79,3	58.270	79,4	58.223	79,3
Leuven	75.867	83,5	77.029	85,0	77.800	85,0
Mechelen	-	-	65.320	85,8	66.967	87,5
Oostende	56.696	81,6	62.848	89,9	62.593	89,8
Roeselare	-	-	-	-	39.037	69,9
Turnhout	30.352	78,9	-	-	34.230	85,2

Bron themakaart jeugdruimte: betrokken stedelijke diensten van Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout
Bron over inwoners: betrokken stedelijke diensten op basis van eigen basiskaarten of externe basiskaarten (WPB, CRAB)

358

Toelichting

De negen centrumsteden waar deze indicator is uitgewerkt scoren uitstekend in het bereik van de jeugdruimtes: tussen de 70% (Roeselare) en 92% (Antwerpen) van de inwoners woont op maximum 1 km van een jeugdruimte. In alle andere steden zijn jeugdruimtes voor 80 à 90% van de inwoners binnen bereik. De spreiding van de jeugdruimtes lijkt de concentratie van de bevolking in alle centrumsteden te volgen.

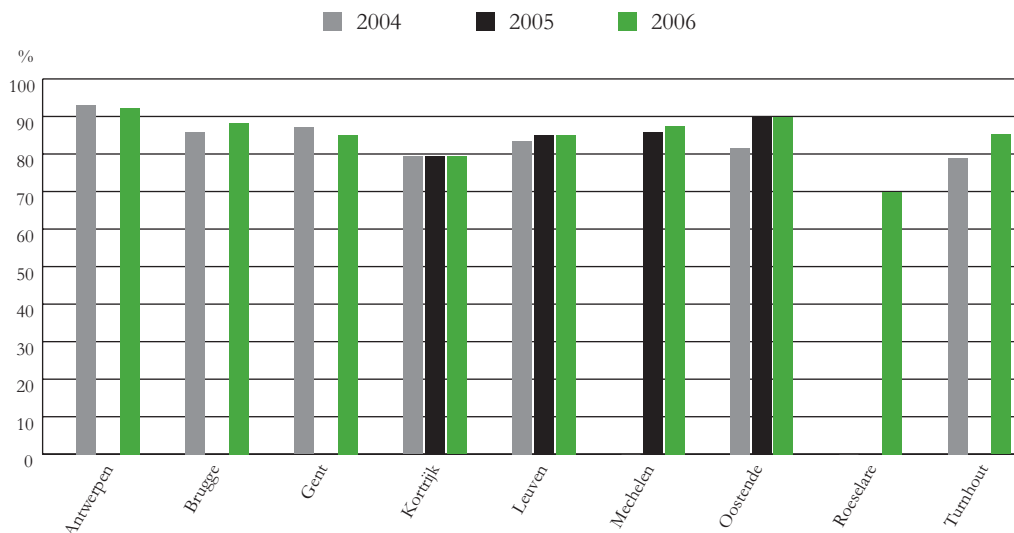
Deze indicatoren werden ontwikkeld met behulp van een geografische informaticatoepassing (GIS). Verschillen tussen 2004 en 2006 kunnen te verklaren zijn door een gewijzigde telmethode, maar ook door een gewijzigde inventarisatie van jeugdruimte. Mede hierdoor, en door het korte tijdsbestek waarover de data gaan, kunnen er geen duidelijke uitspraken over de evoluties gedaan worden.

Cluster

De jeugdruimte in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers.

De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van jeugdruimte) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: (1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, (2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt, (3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt en helpen op die manier de mobiliteit te voorkomen.

Het aandeel inwoners dat woont binnen 1 km loopafstand van jeugdruimtes.

Deze indicator is meegenomen in de uitrustingsgraad van de wijk samen met de andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals openbaar vervoer, basisscholen, buurtgroen, ruimte voor sport en spel, openbaar groen en buurtwinkels.

Deze indicator zien we ook samen met de indicatoren rond bundeling van de activiteiten, medegebruik van semi-publieke en private gebouwen en infrastructuur. Ook de tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek, de tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken, de tevredenheid over contact in de buurt en tevredenheid over de buurt zijn allemaal indicatoren die kunnen beïnvloed worden door jeugdruimte in de buurt.

Validiteit

Bij de interpretatie van de indicator moeten we met volgende randvoorwaarden rekening houden:

Alle jeugdruimtes worden gecatalogeerd door de steden zelf. Deze indicator focust op alle jeugdruimtes waar jongeren kunnen samenkomen, ongeacht de context, de openstelling en openingsuren en/of de kwaliteit.

Deze indicator brengt de bereikbaarheid van jeugdruimtes voor alle inwoners in kaart, niet enkel voor jongeren.

De zone van 1 kilometer rond de jeugdruimte wordt op 2 verschillende manieren afgebakend (via GIS):

- (1) via de werkelijke loopafstand over de openbare weg analyseert men in Gent (2006) en Oostende welke woningen op minder dan 1 kilometer van de jeugdruimte liggen.
- (2) In Antwerpen, Brugge, Gent (2004), Kortrijk, Leuven, Mechelen, Roeselare en Turnhout werd op kaart een straal getrokken rond de jeugdruimte, en alle woningen die daarbinnen vallen werden geteld. Deze telling is minder exact, omdat de jeugdruimte dan in vogelvlucht nabij is, maar in de praktijk over de weg verderaf gelegen is of soms moeilijker bereikbaar is wegens een tussenliggende spoorweg of waterweg, omweg via straten, ... Daarom werd de straal herleid met factor 0,75 tot 750 meter.

Ook om het inwonersaantal dat binnen de afgebakende zone rond de jeugdruimte woont te berekenen wordt beroep gedaan op 2 verschillende methoden in GIS:

- (1) men maakt de som van alle bewoners van woningen in de afgebakende zone rond de jeugdruimte. Deze methode is toegepast in Antwerpen, Brugge (2006), Leuven, Kortrijk, Mechelen, Oostende, Roeselare en Turnhout (2006): zij koppelen elk perceel (of adrespunt) aan het inwonersaantal per adres uit het bevolkingsregister.
- (2) men maakt een berekening op basis van de gemiddelde inwonersdichtheid per adres in een (statistische) buurt. Deze methode wordt toegepast in Brugge (2004), Gent en Turnhout (2004).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk

Aandeel inwoners dat woont binnen 400 m loopafstand van sport- en recreatievoorzieningen.

Definitie

Sport -en recreatievoorzieningen omvatten sportcentra, zalen en pleinen voor binnen- en buitensport, recreatiedomeinen, ... Overleg met betrokken actoren in de steden, Bloso en sportfederaties is nodig om keuzes te maken en om het voorwerp van de indicator eenduidig te definiëren: harde / zachte recreatie, indoor / outdoor sport, publieke / private sportlokalen, betalend of vrije toegang. Tegelijk zal de afstandsnorm variëren naargelang het type voorziening gekozen te worden.

Piste

Eens de definitie eenduidig is, kan de sportdienst en de GIS-cel op lokaal niveau de kaart opmaken van de al dan niet overdekte locaties die in aanmerking komen. Toch zal men ook een keuze moeten maken over welke accommodatie eerder voor het lokale (beperkte afstand), dan wel het stedelijke niveau (grotere afstand) is.

Een eerste informatiebron zijn de locaties die door de stad en de provincie beheerd worden. Vervolgens kunnen ook private sportvoorzieningen in kaart worden gebracht na een bevraging van de sportclubs, via een commercieel adressenbestand, via centrale databronnen zoals het Bloso en de sportfederaties, en andere. Het is mogelijk dat in het kader van de problematiek rond zonevreemde recreatie de steden al een eerste inventaris klaar hebben.

Eens dit gebeurd is, kan men, in navolging van de andere indicatoren voor het uitrustingsniveau van de wijk, berekenen welk aandeel van de inwoners dichtbij sport -of recreatievoorzieningen heeft.

De stad Roeselare heeft deze indicator uitgewerkt (een eerste worp). Uit de oefening bleek dat ruim vier op vijf Roeselaars (84%) een sportvoorziening binnen een loopafstand van maximum 1 km heeft. Alle sportvoorzieningen die in eigendom zijn van de stad of worden gehuurd door de stad zijn opgenomen in de inventaris. Deze inventaris is vrij actueel gezien men deze dikwijls moet overmaken aan het Bloso. Er werd geen onderscheid gemaakt tussen soort complex (openlucht - overdekt) of type sportvoorziening (petanquevelden, boldersvelden, voetbalvelden, sportzalen,...). Hierdoor geeft de indicator een enigszins vertekend beeld. In Roeselare werd voorlopig geen onderscheid gemaakt in afstanden. Het is natuurlijk zo dat een internationale sporthal als Schiervelde meer volk zal aantrekken dan een petanqueveld.

Cluster

De sport- en recreatievoorzieningen in de wijk zeggen vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers.

De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van sport en recreatie) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: (1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, (2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt, (3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt en helpen op die manier de mobiliteit te voorkomen.

Deze indicator is meegenomen in de uitrustingsgraad van de wijk samen met de andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals openbaar vervoer, basisscholen, buurtgroen, speelpleinen, jeugdruimtes en buurtwinkels. Deze indicator zien we ook samen met de indicatoren rond bundeling van

de activiteiten, medegebruik van semi-publieke en private gebouwen en infrastructuur, ook de tevredenheid over de woonstraat én buurt als speel- en ontmoetingsplek. Gelet op de bekommernissen rond sport en vrije tijd zijn er andere indicatoren die bij dit thema aansluiten: participatie aan sport, participatie aan het verenigingsleven en tevredenheid over het aanbod in sport en recreatie.

Langdurig leegstaande bedrijfspanden

De totale perceelsoppervlakte waarop leegstaande bedrijfspanden staan.

Definitie

Een bedrijfspand krijgt het statuut 'langdurig leeg' indien het pand meer dan één jaar niet meer effectief gebruikt wordt en geregistreerd staat voor heffing op leegstand en verkrotting. Een bedrijfspand wordt pas opgenomen in de inventaris als het voldoet aan twee criteria: (1) het staat op een perceel met een minimum oppervlakte van 5 are, en (2) meer dan 50% van de totale vloeroppervlakte van de bedrijfsgebouwen wordt niet benut.

De totale perceelsoppervlakte van leegstaande bedrijfsruimte (m ²).					
	1997	1998	1999	2000	2001
Aalst	62.982	150.262	130.844	128.811	191.178
Antwerpen	524.161	1.008.397	1.335.887	1.038.144	888.757
Brugge	218.946	337.240	361.903	273.876	262.997
Genk	81.850	94.127	79.548	151.228	166.929
Gent	1.381	169.570	274.612	329.554	373.462
Hasselt	50.437	70.581	35.379	36.923	36.993
Kortrijk	9.080	265.455	178.608	159.399	190.140
Leuven	190.740	213.544	143.840	49.432	34.855
Mechelen	141.090	139.465	132.566	184.542	160.889
Oostende	337.408	270.400	213.882	183.349	148.011
Roeselare	412.985	348.408	129.729	66.527	73.914
Sint-Niklaas	189.672	150.506	49.142	69.330	21.097
Turnhout	293.429	467.525	428.759	258.763	192.596

363

Toelichting

Dit zijn de absolute cijfers die de langdurige leegstaande bedrijfspanden in de centrumsteden weergeeft. Gezien het langdurige karakter ervan kan men ervan uitgaan dat deze gebouwen niet in optimale bouwfysische staat zijn.

En de evolutie heeft vooral te maken met de databank in opbouw.

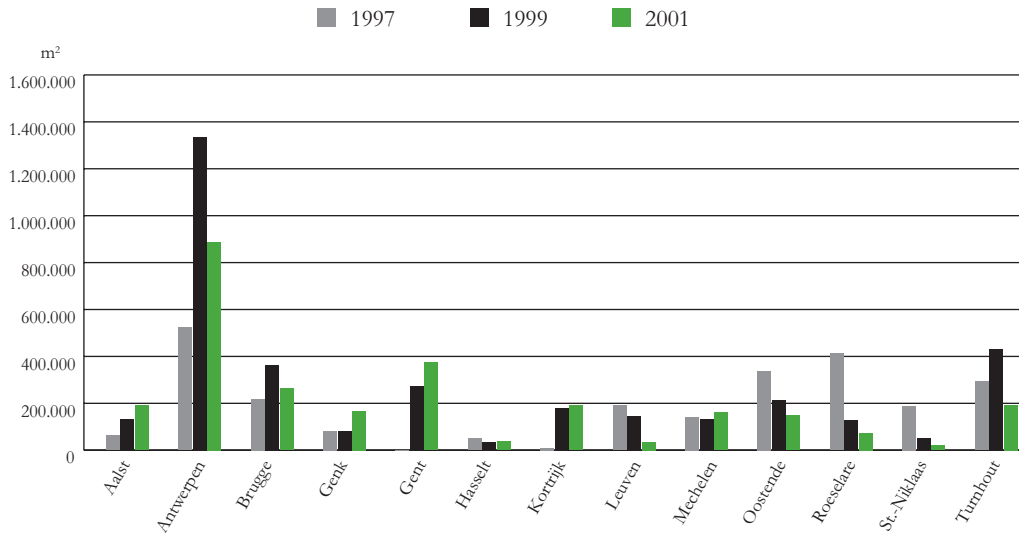
Cluster

De indicator over de langdurige leegstand van bedrijfspanden zegt vooral iets over de onderbenutting van de stedelijke ruimte voor ondernemingsactiviteit op een stedelijke markt voor nijverheidsgronden, waar de vraag het aanbod ruimschoots zou overtreffen. Langdurige leegstand kan tot fysieke verwaarlozing leiden, wat een negatief effect kan hebben op de kwaliteit van de leefomgeving én de infrastructuur. In een leefbare en duurzame stad dringt een intensiever ruimtegebruik op, waardoor men kan tegemoet komen aan een omvangrijke ruimtevraag. Dit dient op een zorgvuldige manier te gebeuren, zodat men voldoende zorg kan besteden aan de kwaliteit van de ruimte en de omgeving.

De langdurig ongebruikte ruimte is vrij strategisch in het locatiebeleid. De oppervlakte ongebruikte ruimte geeft een 'indicatie' van de beschikbare ruimte. Dit zijn de onbebouwde percelen, de langdurig leegstaande bedrijfspanden of woningen.

We moeten deze indicator samen zien met de indicatoren over functiedichtheid, bundeling van activiteiten, woningdichtheid in de stad, wooninbreiding in de stadsregio, woondichtheid bij bouwactiviteiten. De indicatoren over het medegebruik van private en semi-openbare infrastructuur en over de ruimte-efficiëntie voor het ondernemen zijn een goede aanvulling.

De totale perceelsoppervlakte van leegstaande bedrijfsruimte.

Validiteit

364

Bij de beoordeling van deze gegevens dient men ermee rekening te houden dat men slechts een deel van de leegstand meet. De indicator heeft alleen betrekking op de dossiers (panden of gronden) waarvoor leegstands- of verkrottingstaks moet worden betaald. Een belangrijk deel ervan is om tal van redenen vrijgesteld.

Een deel van de leegstaande bedrijfspanden wordt zelfs niet in de inventaris opgenomen, omdat ze op een perceel staan met een oppervlakte kleiner dan 5 are, en/of omdat meer dan 50% van de totale vloeroppervlakte van de bedrijfsgebouwen wordt benut.

Bij de opmaak van de leegstandsinventarissen toont de stijgende lijn in de beginjaren uiteraard de evolutie in de registratie.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Onbebouwde percelen

De totale perceelsoppervlakte van onbebouwde percelen.

Definitie

De onbebouwde percelen zijn alle braakliggende gronden in het woongebied die de gemeente jaarlijks zou moeten inventariseren. Deze inventaris is tweeledig:

- alle onbebouwde percelen gelegen in een woongebied van een gewestplan of een ontwerp gewestplan, of gelegen binnen een gemeentelijk plan van aanleg,
- alle onbebouwde percelen gelegen in een geldige verkavelingsvergunning.

Piste

Volgens de wet op de Ruimtelijke Ordening moeten de gemeenten de inventaris van de onbebouwde percelen jaarlijks bijhouden. Het is één van de vijf voorwaarden om in de toekomst zelfstandig stedenbouwkundige vergunningen te mogen afhandelen. Eind jaren '90 (1997-1998) is een aanzet gegeven op Vlaams niveau om alle data te centraliseren en zijn de inventarissen van de gemeenten opgevraagd. Dit initiatief heeft geen verder vervolg gekregen, zodat die gegevens ook niet geactualiseerd zijn. De beschikbare data zijn te verouderd (2000 of vroeger) en bevatten dubbel telling tussen de inventaris van percelen in de woonzone (al dan niet gelegen in verkavelingen) en percelen gelegen in verkavelingen (al dan niet gelegen in de woonzone).

Enkele gemeenten hebben de lijst jaarlijks bijgewerkt, maar vandaag zijn er centraal geen actuele data beschikbaar. Een rondvraag wijst uit dat slechts enkele steden de inventaris actueel houden, zoals bijvoorbeeld Brugge en Gent. Leuven, Mechelen en Kortrijk maken er werk van. Op relatief korte termijn zouden dan lokale data kunnen beschikbaar komen. Andere steden hebben een register dat ze al dan niet actueel houden, maar ze kunnen geen oppervlakten genereren.

365

Cluster

De indicator over onbebouwde percelen zegt vooral iets over de onderbenutting van de stedelijke ruimte voor het wonen op een stedelijke markt voor bouwgronden, waar de vraag het aanbod ruimschoots overtreft. In een leefbare en duurzame stad dringt zich een intensiever ruimtegebruik op, waardoor men kan tegemoet komen aan een omvangrijke ruimtevraag.

De langdurig ongebruikte ruimte is vrij strategisch in het locatiebeleid. De oppervlakte ongebruikte ruimte geeft een 'indicatie' van reëel beschikbare ruimte. Dit zijn de onbebouwde percelen, de langdurig leegstaande bedrijfspanden of woningen.

We moeten deze indicator samen zien met de indicatoren over functiedichtheid, bundeling van activiteiten, woningdichtheid in de stad, wooninbreiding in de stadsregio, woondichtheid bij bouwactiviteiten. De indicatoren over het medegebruik van private en semi-openbare infrastructuur, over ruimte-efficiëntie voor ondernemen en open ondernemingsbeleid vormen een goede aanvulling.

Ruimte-efficiëntie voor het ondernemen

Aandeel ondernemingen dat op een verantwoorde wijze met de ruimte omspringt

Definitie

Ruimte-efficiëntie staat voor verantwoord omspringen met de ruimte. Dit is rationeel en zorgzaam omgaan met de ruimte door de beperking van de ruimte-inname in de totale oppervlakte en de optimalisatie van het ruimtegebruik.

Piste

De criteria voor het verantwoord omspringen met de ruimte voor ondernemen moeten nog worden vastgelegd. Op het niveau van het bedrijfspand denken we aan compacter bouwen of uitbreiden door meer bouwlagen, luchtgebonden uitbreiden, ondergronds bouwen, aaneengesloten bouwen op bedrijventerreinen, flexibele indeling van de ruimte waardoor het bedrijfspand aanpasbaar is voor nieuwe functies, medegebruik van het pand buiten de reguliere kantooruren. Op het niveau van de bedrijfsomgeving denken we aan collectieve voorzieningen voor een cluster van ondernemingen zoals parking, transport, laad- en losruimte, opslag van goederen, onthaal-, media en vergaderinfrastructuur, diensten aan bedrijven, afvalwaterzuivering, diensten voor werknemers zoals horeca, kinderopvang, faciliteiten voor ontspanning en sport, ... Naast de hoge bezettingsgraad (m^2 vloeroppervlakte per perceel) denken we in het kader van optimalisatie ook aan meervoudig ruimtegebruik en medegebruik van infrastructuur en buitenruimte, door de buurt en andere bedrijven. Eens de criteria duidelijk zijn kan een piste voor data-ontwikkeling worden uitgewerkt.

366

Cluster

De ruimte-efficiëntie voor het ondernemen zegt vooral iets over de benutting van de stedelijke ruimte voor ondernemingsactiviteit. In een leefbare en duurzame stad dringt zich een intensiever ruimtegebruik op, waardoor men kan tegemoet komen aan een omvangrijke ruimtevraag. De ruimte en het beschikbare aantal m^2 vloeroppervlakte voor ondernemen wordt zodanig benut dat het ruimtebeslag per eenheid economische activiteit wordt geminimaliseerd. Tegelijkertijd zal men de ruimtelijke kwaliteit van de werklocaties zelf verhogen.

We moeten deze indicator samen zien met de indicatoren over de onbebouwde percelen, langdurig leegstaande woningen en bedrijfspanden, woningdichtheid van de stad, wooninbreiding in de stadsregio, woondichtheid bij bouwactiviteiten. De indicatoren over het medegebruik van private en semi-openbare infrastructuur vormen een goede aanvulling met betrekking tot ruimte-efficiëntie voor ondernemen.

Wooninbreiding in de stadsregio

Dit is het aantal woningen gerealiseerd in het stedelijk kerngebied ten opzichte van het totaal aantal gerealiseerde woningen in het kern- en buitengebied.

Definitie

Het stedelijk kerngebied en het buitengebied worden afgebakend door het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV).

Het aantal gerealiseerde woningen is het aantal woningen waarvan de bouw werd gestart in een bepaald jaar.

Piste

Het ontbreken van data is voornamelijk te wijten aan het feit dat de stedelijke kerngebieden en buitengebieden nog niet allemaal afgebakend zijn, waardoor nog geen invulling aan deze indicator gegeven worden.

Aangezien de grenzen kerngebied - buitengebied niet zullen samenvallen met gemeentegrenzen zal in de toekomst de dataverzameling niet eenvoudig zijn. Het aantal woningen waarvoor een bouwvergunning werd afgeleverd, moet worden geteld. Een bouwvergunning voor een appartement kan meerdere woningen vertegenwoordigen. Deze telling volgens de grenzen van kerngebied - buitengebied zal binnen de gemeente moeten gebeuren (data op gemeentelijk niveau zullen niet relevant zijn, gezien deze grenzen waarschijnlijk niet zullen samenvallen met de gemeentegrenzen).

De benodigde gedetailleerde informatie is beschikbaar aan de hand van de gegevens die de aanvrager voor de bouwvergunning verstrekt aan de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS) door middel van het formulier 'Statistiek van de Bouwvergunningen'. Dit formulier is verplicht in te dienen bij iedere bouwaanvraag. Iedere stedelijke stedenbouwkundige dienst beschikt ook over deze gegevens en kan in de toekomst de berekening uitvoeren.

367

Cluster

De wooninbreiding in de stadsregio zegt vooral iets over de benutting van de stedelijke ruimte voor het wonen op een stedelijke markt voor bouwgronden, waar de vraag het aanbod ruimschoots overtreft. In een leefbare en duurzame stad dringt zich een intensiever ruimtegebruik op, waardoor men kan tegemoet komen aan een omvangrijke ruimtevraag. Het nastreven van hogere dichtheden door inbreiding, hergebruik en reconversie van de bebouwde ruimte geniet de voorkeur boven nieuwe bouwlocaties en komt tegemoet aan een compacter en dus zuiniger ruimtegebruik. De dichtheid doet geen afbreuk aan kwalitatieve woonomgeving.

Deze indicator moet onlosmakelijk samen gelezen worden met de indicatoren over de woondichtheid in de stad (die handelen over de dichtheid van het bestaande woonweefsel en de woondichtheid bij bouwactiviteiten).

In het kader van de bekommernis omtrent een zorgvuldig ruimtegebruik voor het wonen moet deze indicator samen gezien worden met de indicatoren over de langdurige leegstand van woningen, de ruimte-efficiëntie en de langdurig ongebruikte ruimte in kernstad en rand.

Vanuit het oogpunt van een kwalitatieve woonomgeving houdt deze indicator verband met het uitrustingsniveau van de wijk en de tevredenheid over allerlei voorzieningen in de buurt.

Kwaliteit van de openbare ruimte

Kwaliteitsindex van de openbare ruimte

Definitie

De definitie van openbare ruimte dient verfijnd te worden, omdat er een onderscheid gemaakt kan worden met publieke ruimte zoals (onder meer ook cultuurcentra, musea). Openbaar domein onderscheidt zich van privaat domein en zegt iets over het statuut van de ruimte. Publieke ruimte onderscheidt zich van privé ruimte en slaat op het gebruik en de openstelling van de ruimte voor publiek.

Piste

Atelier Publieke Ruimte (K.U.Leuven, Departement ASRO), organiseert op regelmatige basis workshops om de kwaliteit van de publieke ruimte omhoog te tillen. Deze workshops hebben - onder andere - als finaliteit, het opstellen van een indicatorenset met betrekking tot kwaliteitsbeoordeling van de architectuur van gebouwen en publieke ruimten, en het opstellen van een indicatorenset met betrekking tot het proces dat kan leiden tot omgevingskwaliteit.

Deze indicatorensets kunnen als basis dienen voor verdere dataverzameling over de kwaliteit van de publieke ruimte.

368

Cluster

In een leefbare en duurzame dient de kwaliteit van de openbare ruimte te worden bevorderd. Ruimtelijke kwaliteit in de stad situeert zich op alle niveaus, gaande van het perceel en gebouw, de percelengroep, de straatwand of bouwblok, de straten en pleinen en tot ten slotte de buurt/wijk/stadsdeel en/of de binnenstad. De aandacht voor kwaliteit gaat onder meer naar het uitzicht (gevel/straatwand), naar het karakter, naar het onderhoud, de staat van verwaarlozing, de inrichting van straten en pleinen (meer conceptueel), ook van de semi-publieke ruimte, de infrastructuur (uitrusting, toestand en onderhoud) en het uitrustingsniveau van de buurt.

Om een beter beeld te krijgen van de kwaliteit van de omgeving en de infrastructuur moet deze indicator gelezen worden samen met de indicatoren over het uitrustingsniveau van de wijk, over tevredenheid over de architecturale uitstraling, de tevredenheid van de buurt en de stad, de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen en over de kwaliteit van het erfgoed.

Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt

Aandeel van de inwoners dat de gebouwen in zijn buurt mooi vindt.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'De gebouwen in mijn buurt zijn over het algemeen mooi'. Wie op deze stelling antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) van de inwoners dat het eens is met de stelling 'De gebouwen in mijn buurt zijn over het algemeen mooi'						
	eerder eens		helemaal eens		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	41,3	42,6	31,3	35,6	72,5	78,2
Antwerpen	41,6	37,9	29,0	34,3	70,6	72,2
Brugge	37,4	43,1	42,2	41,6	79,6	84,7
Genk	36,7	39,3	45,7	46,8	82,4	86,1
Gent	39,2	40,1	29,3	33,0	68,6	73,1
Hasselt	38,0	42,7	41,2	40,1	79,2	82,8
Kortrijk	38,6	42,4	34,6	38,4	73,2	80,9
Leuven	40,1	43,0	23,2	25,8	63,2	68,8
Mechelen	38,7	39,6	28,5	30,9	67,3	70,4
Oostende	40,4	41,1	32,2	35,8	72,6	76,8
Roeselare	37,0	41,7	37,8	36,7	74,8	78,4
Sint-Niklaas	37,2	42,6	41,0	35,2	78,3	77,8
Turnhout	38,6	42,2	33,9	33,1	72,5	75,3

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

369

Toelichting

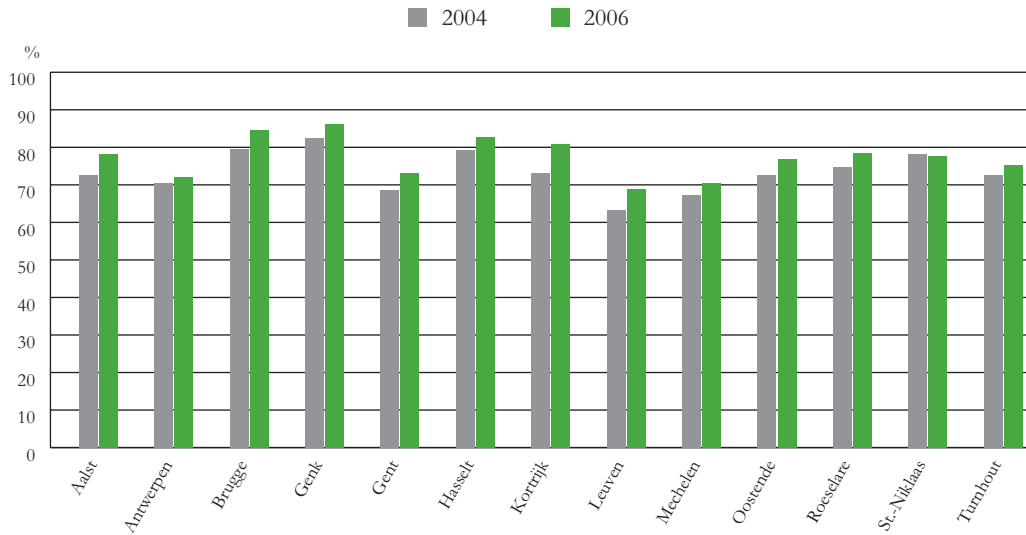
De verschillen tussen de centrumsteden zijn ook in 2006 relatief beperkt. In Brugge en Genk vindt respectievelijk 84,7% en 86,1% van de inwoners de gebouwen in de buurt mooi, terwijl in de grootsteden Antwerpen en Gent dit percentage schommelt rond de 72% en 73%. Opvallend zijn ook de lagere percentages in Mechelen (70,4%) en Leuven (68,8%). In vergelijking met 2004 zien we een positieve evolutie. Het aandeel inwoners dat zich positief uitlaat over de gebouwen in de buurt ligt in Aalst, Brugge en Leuven 5% hoger dan in 2004. In Kortrijk zien we zelfs een stijging van 7,7%.

In 2006 stelden we in de centrumsteden vast dat hoe ouder men is, hoe meer men de gebouwen in de buurt mooi vindt ($V=0,131$ à $0,212$). Opvallend is ook dat in Aalst, Leuven, Mechelen, Sint-Niklaas en Turnhout lager opgeleiden de gebouwen in hun buurt mooier vinden dan hoger opgeleiden ($V=0,120$ à $0,144$). Er zijn hier geen verschillen tussen mannen en vrouwen.

Cluster

De tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt is voor bewoners medebepalend voor hoe ze de kwaliteit van hun woonomgeving zien. Een hoge tevredenheid schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en -gebruikers.

Aandeel van de inwoners dat de gebouwen in zijn buurt mooi vindt

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren kwaliteit van de openbare ruimte, kwaliteit van het erfgoed, indruk van netheid in de buurt, tevredenheid over de buurt en verloedering in de buurt (rommel op straat).

370

Validiteit

Er zijn weinig geldigheidsproblemen. We moeten wel voor ogen houden dat het om een subjectieve indicator gaat.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad

Aandeel van de inwoners dat vindt dat de straten, pleinen, parken, monumenten én gebouwen mooi zijn (aangelegd).

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende 3 stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) De straten en pleinen in de stad zijn mooi aangelegd; (2) De parken in de stad zijn over het algemeen mooi aangelegd, en (3) De monumenten, historische gevels en gebouwen geven de binnenstad een mooie uitstraling. Wie op alle drie de stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat de straten, pleinen, parken, monumenten én gebouwen in de stad mooi zijn (aangelegd)		
	2004	2006
Aalst	57,2	54,6
Antwerpen	41,5	43,9
Brugge	85,5	88,7
Genk	60,3	51,1
Gent	69,6	72,1
Hasselt	77,4	71,8
Kortrijk	66,7	69,9
Leuven	70,8	78,7
Mechelen	56,6	70,2
Oostende	51,1	61,8
Roeselare	61,8	63,5
Sint-Niklaas	52,2	62,0
Turnhout	43,1	47,6

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

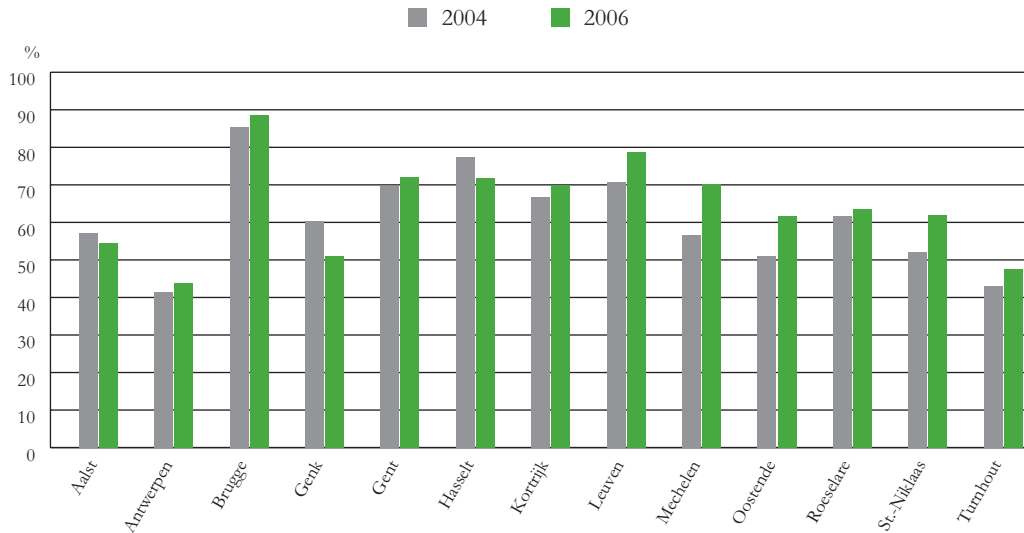
371

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier net als in 2004 ook in 2006 relatief groot. Waar in Brugge 88,7% van de inwoners vindt dat én de straten en pleinen, én de parken, én de monumenten, historische gevels en gebouwen mooi zijn, ligt dit percentage in Antwerpen rond de 44%. Ook in Turnhout zijn de inwoners hier niet zo tevreden over (47,6%). Opvallend is dat er ten opzichte van 2004 zowel sterke positieve als sterke negatieve trends zijn. Het aandeel inwoners dat tevreden is over de 'architecturale' uitstraling van de stad neemt in Mechelen met meer dan 13% toe. Ook in Oostende (+10,7%), Sint-Niklaas (+9,8%) en Leuven (+8%) is de stijging opmerkelijk. In de Limburgse steden Genk en Hasselt zien we het tegenovergestelde: daar daalt het aandeel inwoners dat zich positief uitlaat over de (aanleg van) straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen.

Wanneer we de drie stellingen elk apart relateren aan enkele achtergrondkenmerken vonden we in 2006 relatief weinig en enkel zwakke verbanden. In Antwerpen ($V=0,084$) en Genk ($V=0,109$) vinden vrouwen iets meer dan mannen de straten en pleinen in de stad mooi aangelegd. Genkse vrouwen ($V=0,145$) tonen zich ook over de monumenten en gebouwen in de binnenstad positiever dan mannen. In Brugge, Hasselt, Mechelen en Sint-Niklaas stellen we eveneens vast dat vrouwen meer dan mannen de parken in de stad weten te waarderen. In Antwerpen zijn ouderen

Aandeel inwoners dat vindt dat de straten, pleinen, parken, monumenten én gebouwen in de stad mooi zijn (aangelegd)

(65-plussers) meer dan jongeren tevreden over de aangelegde straten, pleinen en parken in de stad ($V=0,119$ en $0,146$). In Genk, Kortrijk, Oostende, Roeselare en Sint-Niklaas zagen we ook dat hoe ouder men is, hoe meer men van mening is dat de monumenten, historische gevels en gebouwen de binnenstad een mooie uitstraling geven ($V=0,140$ à $0,160$). Ook het opleidingsniveau van de inwoners kan in sommige steden gerelateerd worden aan de 3 stellingen. In Antwerpen, Genk en Roeselare staan lager opgeleiden positiever tegenover de straten en pleinen in de stad ($V=0,085$ à $0,119$). Hetzelfde verband zien we in Antwerpen ($V=0,092$) en Roeselare ($V=0,135$) voor wat betreft de parken in de stad, en in Genk, Oostende, Roeselare en Sint-Niklaas voor wat betreft de monumenten en historische gevels en gebouwen ($V=0,143$ à $0,207$).

372

Cluster

De architecturale uitstraling van de stad bepaalt mee de kwaliteit van de woonomgeving en de culturele identiteit van de stad. Een hoge tevredenheid over de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en -gebruikers.

Deze indicator moet samen gezien worden met volgende andere indicatoren uit de Stadsmonitor: kwaliteit van de openbare ruimte, kwaliteit van het erfgoed, indruk van netheid in de stad, fierheid over de stad, tevredenheid over de stad en verloedering in de buurt (rommel op straat).

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen: we meten min of meer wat we willen meten. Wel worden drie stellingen samengevoegd (die onderling sterk met elkaar correleren) en wordt een vrij strenge selectie toegepast om te bepalen wie tevreden is over de architecturale uitstraling van de stad: respondenten moeten het immers eens zijn met alle drie de stellingen (zie uitgebreide definitie).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Woondichtheid in buurten

Aandeel woningen dat gelegen is in buurten met minimum 15 woningen per hectare.

Definitie

Het aandeel woningen in de stad die volgens de telling van de Socio-Economische Enquête 2001 gelegen zijn in statistische sectoren (of buurten) met een dichtheid van meer dan 15 woningen per hectare, ten opzichte van alle bewoonde woningen in de stad (volgens de Socio-Economische Enquête).

Woondichtheid op buurtniveau		
	aandeel (%) woningen gelegen in buurten met een dichtheid van meer dan 25 woningen per hectare	aandeel (%) woningen gelegen in buurten met een dichtheid van meer dan 15 woningen per hectare
Aalst	24,1	38,5
Antwerpen	82,7	92,5
Brugge	19,7	44,8
Genk	0,0	12,9
Gent	48,8	70,8
Hasselt	21,1	31,2
Kortrijk	18,5	32,7
Leuven	50,0	68,6
Mechelen	41,2	67,0
Oostende	69,7	89,5
Roeselare	2,2	33,4
Sint-Niklaas	18,4	43,3
Turnhout	15,6	51,3

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (SEI, voormalig NIS).

Toelichting

De meeste stedelijke woningen bevinden zich in buurten met een lage dichtheid. Bij zeven centrumsteden ligt meer dan de helft van de woningen in buurten met een dichtheid lager dan 15 woningen per hectare. Enkel in Antwerpen en Oostende liggen meer dan de helft van de woningen in statistische sectoren met een dichtheid hoger dan 25 woningen per hectare. In Genk is er geen enkele buurt met deze dichtheid.

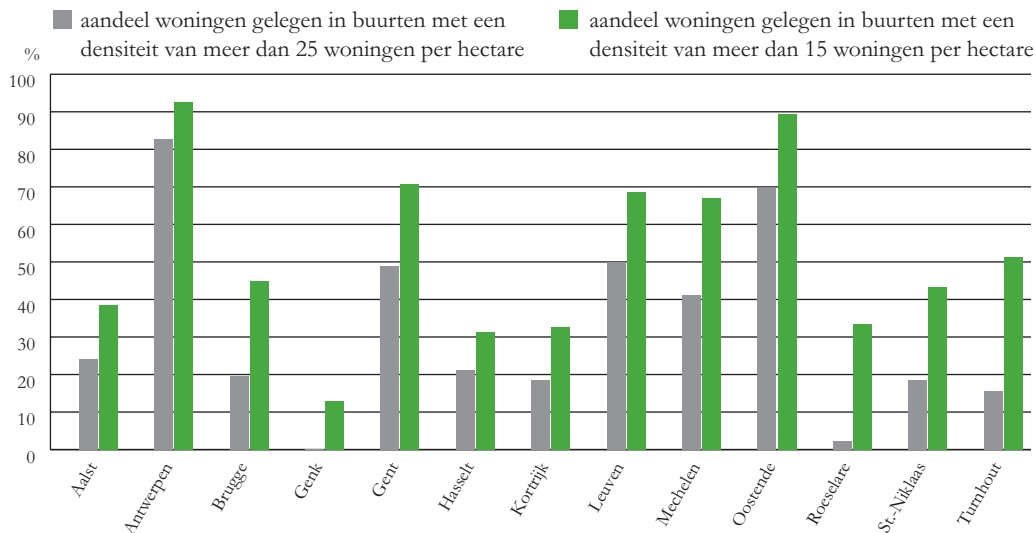
Cluster

De indicator over de woondichtheid op buurtniveau is relevant voor het zorgvuldige ruimtegebruik voor wonen in de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de beperkt beschikbare ruimte zorgvuldig gebruikt te worden met het oog op een gedifferentieerde dichtheid van het stedelijk wonen. De dichtheid doet geen afbreuk aan een leefbare woonkwaliteit.

Deze indicator moet onlosmakelijk samen gelezen worden met de indicator over de woningdichtheid bij (ver)bouwingen: om een beeld te schetsen van de verdichting van het weefsel moet enerzijds de dichtheid van het bestaande weefsel gekend zijn (deze indicator), anderzijds de woondichtheid bij bouwactiviteiten en bij nieuwbouw. De indicator over de wooninbreiding in de stadsregio vormt hier een aanvulling op.

In het kader van een zorgvuldig ruimtegebruik voor het wonen moet deze indicator samen gezien worden met de indicatoren over de langdurige leegstand van woningen, de ruimte-efficiëntie en de langdurig ongebruikte ruimte in kernstad en rand.

Woondichtheid op buurtniveau

Validiteit

374

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met het feit dat woondichtheid hier berekend wordt voor statistische sectoren. Parken, straten, waterlopen, omvangrijke tuinen, scholen, handelsgebouwen, enzovoort maken ook deel uit van het oppervlak van de statistische sectoren. Dit kan de gemiddelde dichtheid sterk verlagen. Daarom spreekt men van netto woningdichtheid (oppervlakte voor de woningen, tuinen, blokgroen en bijbehorende verharding) en bruto woningdichtheid (daarboven de oppervlakte voor bebouwde en onbebouwde voorzieningen, zoals parken, scholen, wijkgebouwen).

Woningen die betrokken worden door personen die in de steden verblijven maar die de Socio-Economische Enquête niet ingevuld hebben, zoals niet-Belgen, worden niet in rekening gebracht. Ook tweede verblijven en verblijven van niet-gedomicilieerde inwoners (bijvoorbeeld studenten) worden zo buiten beschouwing gelaten. Dit zal leiden tot een onderschatting van het aantal woningen dat per statistische sector geteld wordt, waardoor ook minder statistische sectoren een dichtheid van 15 woningen per hectare halen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Woningdichtheid bij bouwactiviteiten

De dichtheid van woningen bij nieuwbouw en verbouwingen.

Definitie

We meten totale aantal woningen gedeeld door de totale perceelsoppervlakte van betreffende woningen. Het aantal woningen staat voor het aantal woningen waarvoor in een bepaald jaar een bouwvergunning (zowel nieuwbouw- als verbouwvergunningen) werd afgeleverd.

Piste

Enerzijds moet het aantal woningen waarvoor een nieuwbouwvergunning of een verbouwvergunning werd afgeleverd geteld worden. Een bouwvergunning voor een appartement kan meerdere woningen vertegenwoordigen, bij verbouwingen is het mogelijk dat een woning in twee woningen gesplitst wordt.

Anderzijds moeten de perceelsoppervlaktes van alle woningen waarvoor een bouwvergunning werd afgeleverd gesommeerd worden.

De verhouding van deze twee aantallen is de werkelijke woondichtheid bij nieuwbouw in de stad.

Het is mogelijk dit te berekenen aan de hand van de gegevens die de aanvrager voor de bouwvergunning verstrekt aan de Algemene Directe Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS) door middel van het formulier 'Statistiek van de Bouwvergunningen'. Dit formulier is verplicht in te dienen bij iedere bouwaanvraag. Iedere stedelijke stedenbouwkundige dienst beschikt ook over deze gegevens en kan dus de berekening uitvoeren.

375

Cluster

De indicator over de woningdichtheid bij bouwactiviteiten is relevant voor het zorgvuldige ruimtegebruik voor wonen in de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de beperkt beschikbare ruimte zorgvuldig gebruikt te worden met het oog op een gedifferentieerde dichtheid van het stedelijk wonen. De densiteit doet geen afbreuk aan een leefbare woonkwaliteit.

Deze indicator maakt deel uit van de woondichtheid van de stad. Om een beeld te schetsen van de verdichting van het weefsel moet enerzijds de dichtheid van het bestaande weefsel gekend zijn, anderzijds de woondichtheid bij bouwactiviteiten (deze indicator) en bij nieuwbouwwoningen. De indicator over de wooninbreiding in de stadsregio vormt een goede aanvulling.

In het kader van een zorgvuldig ruimtegebruik voor het wonen moet deze indicator samen gezien worden met de indicatoren over de langdurige leegstand van woningen, de ruimte-efficiëntie en de langdurig ongebruikte ruimte in kernstad en rand.

Woningdichtheid bij nieuwbouw

Het aantal nieuwbouwwoningen per hectare nieuwe perceelsoppervlakte.

Definitie

Het aantal nieuwe woningen staat voor het aantal nieuwe woningen waarvoor een bouwvergunning werd toegekend in drie opeenvolgende jaren.

De nieuwe perceelsoppervlakte is de aangroei (in dezelfde drie jaar) van de totale perceelsoppervlakte die ingenomen wordt door appartementen en woningen en hoeses in de stad.

Het aantal nieuwbouwwoningen per hectare nieuw perceelsoppervlakte			
	1997-1999	2000-2002	2003-2005
Aalst	13,1	22,5	45,7
Antwerpen	15,8	15,5	30,6
Brugge	15,6	20,6	41,9
Genk	13,2	21,8	24,3
Gent	45,6	34,1	55,3
Hasselt	14,5	21,0	31,9
Kortrijk	9,4	13,9	22,7
Leuven	21,5	33,1	30,0
Mechelen	21,4	22,0	31,3
Oostende	90,5	89,1	83,1
Roeselare	19,1	16,5	28,7
Sint-Niklaas	15,7	24,1	22,4
Turnhout	22,6	44,6	66,5

Bron teller: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (SEI, voormalig NIS).
Bron noemer: ECODATA, Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie.

376

Toelichting

Een hoge score wijst op veel nieuwbouw en vervangingsbouw zonder grote uitbreiding van het woonareaal (intensief ruimtegebruik); een lage score wijst op een grote uitbreiding van het woonareaal zonder dat er veel nieuwbouwwoningen bijkomen (extensief ruimtegebruik).

In Oostende worden 83 nieuwe woningen gebouwd per nieuwe hectare woongebied die wordt aangesneden. We zien ook een intensief ruimtegebruik voor wonen in Aalst, Brugge, Gent, Oostende en Turnhout. De overige steden tellen 20 à 30 nieuwbouwwoningen per hectare woongebied dat bebouwd wordt.

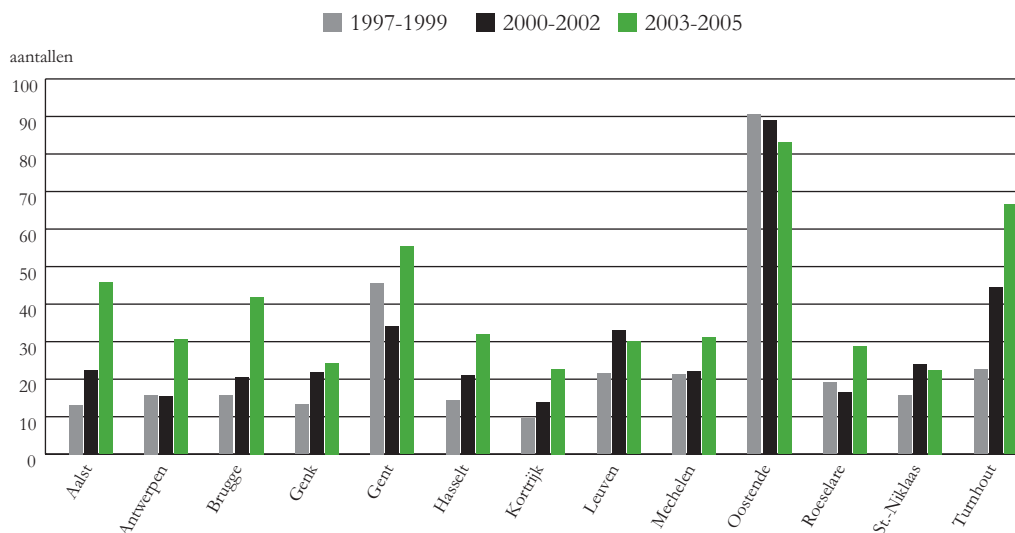
Algemeen is een stijgende trend merkbaar: er wordt in de steden steeds intensiever gebruik gemaakt van de ruimte door dichte nieuwbouw en/of veel vervangingsbouw. Vooral in de steden waar de dichtheid laag was werd dit de laatste zes jaar opgedreven: Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk.

Schommelingen zijn te verklaren door het geringe aantal meetresultaten en de (tijdelijke) impact van grote projecten op de cijfers. Om deze impact te neutraliseren worden de cijfers van drie jaar samengeteld (zowel in teller als in noemer).

Cluster

De indicator over de woningdichtheid bij nieuwbouw is relevant voor het zorgvuldige ruimtegebruik voor wonen en ondernemen in de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad dient de beperkt beschikbare ruimte zorgvuldig gebruikt te worden met het oog op een gedifferentieerde dichtheid van het stedelijk wonen. De densiteit doet geen afbreuk aan een leefbare woonkwaliteit.

Het aantal nieuwbouwwoningen per hectare nieuw perceelsoppervlakte

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicator over de woondichtheid van de stad. Om een beeld te schetsen van de voortschrijdende verdichting van de bebouwing moet enerzijds de dichtheid van de bestaande bebouwing gekend zijn, anderzijds de woondichtheid bij bouwactiviteiten (deze indicator). De indicator over de wooninbreiding in de stadsregio vormt een goede aanvulling.

In het kader van de bekommernis omtrent 'een zorgvuldig ruimtegebruik voor het wonen' moet deze indicator samen gezien worden met de indicatoren over de langdurige leegstand van woningen, de ruimte-efficiëntie en de langdurig ongebruikte ruimte in kernstad en rand.

Validiteit

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met de volgende beperkingen:

- Het jaar van indienen van de aanvraag voor bouwvergunning wordt in aanmerking genomen. Het nieuwe grondoppervlak bestemd voor huisvesting wordt bepaald door de fiscale statistiek van het kadaster. Dit tellen we hier in het jaar van de ingebruikname van de woning op het perceel. In de meeste gevallen zal er een verschil optreden tussen het jaar waarin de bouwvergunning werd verstrekt en het jaar waarin de woning in gebruik wordt genomen (afhankelijk van bouwduur).
- Niet alle bouwvergunningen in de stad slaan op nieuwbouwwoningen op nieuw ontgonnen kavels, maar ook op nieuwbouw die oude gebouwen vervangt (hergebruik van kavels).

Een bebouwd perceel betekent niet dat het hele oppervlak van het perceel ingenomen wordt door een gebouw. Dit is het perceel van een gebouw met inbegrip van de onbebouwde ruimte (zoals de tuin).

Als het in een bouwvergunning gaat om een gebouw met meerdere woningen, dan worden alle woningen meegeteld.

De densiteit heeft in deze indicator een andere invulling dan in de indicator over woondichtheid op buurtniveau (daar gaat het over de oppervlaktes van de buurt, dus inclusief wegen, parken, pleinen) Daarom zijn de densiteiten van beide indicatoren niet te vergelijken.

Hoofdstuk 11: Institutionele principes

Vertrouwen in de medemens

Aandeel van de inwoners dat vindt dat de meeste mensen te vertrouwen zijn.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Vindt u dat in het algemeen de meeste mensen wel te vertrouwen zijn of vindt u dat men niet voorzichtig genoeg kan zijn?'. Wie antwoordde met 'wel te vertrouwen', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat vindt dat de meeste mensen wel te vertrouwen zijn		
	2004	2006
Aalst	40,7	43,7
Antwerpen	37,4	42,6
Brugge	43,2	50,6
Genk	39,1	47,2
Gent	43,0	42,9
Hasselt	43,3	52,2
Kortrijk	40,3	42,7
Leuven	59,5	64,2
Mechelen	37,7	43,2
Oostende	37,0	37,2
Roeselare	40,6	49,2
Sint-Niklaas	40,6	40,6
Turnhout	47,4	50,0

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

378

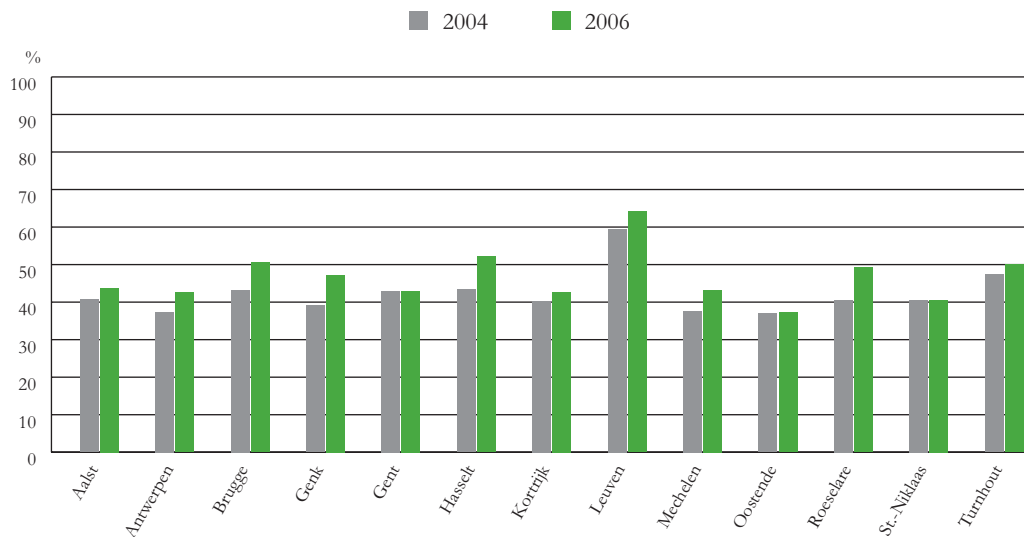
Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn relatief beperkt. Leuven is hier wel een geval apart (onder meer omwille van de jonge populatie): 64,2% van de Leuvenaars vindt dat de meeste mensen te vertrouwen zijn. Ook ongeveer de helft van de inwoners uit Hasselt, Turnhout en Brugge is deze mening toegedaan. In Oostende (onder meer omwille van de oudere populatie) zien we het omgekeerde: slechts 37% van de inwoners heeft meestal vertrouwen in de medemens. In de grootsteden Antwerpen en Gent schommelt dit percentage rond de 42%. Over het algemeen is het vertrouwen wel toegenomen in vergelijking met 2004. In Hasselt en Roeselare stellen we zelfs een stijging vast van meer dan 8%.

Bijna alle respondenten hebben in 2006 deze vraag beantwoord (2,1% antwoordde met 'weet niet'). Dit betekent dat meer dan de helft van de inwoners eerder van mening is dat men niet voorzichtig genoeg kan zijn.

Over het algemeen blijkt dat net als in 2004 ook in 2006 mannen meer vertrouwen hebben in de medemens dan vrouwen ($V=,105$ à $,139$). Ook zien we - behalve in Genk en Turnhout - hoe jonger, hoe meer vertrouwen ($V=,119$ à $,260$) en hoe hoger het diploma, hoe meer vertrouwen ($V=,127$ à $,246$). Ook hebben leden van een vereniging meer vertrouwen in de mens dan inwoners die niet in het verenigingsleven zitten ($V=,095$ à $,142$).

Aandeel inwoners dat vindt dat de meeste mensen wel te vertrouwen zijn

Cluster

In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren vertrouwen in elkaar. Naast het creëren van een aangenamer sociaal-cultureel klimaat, werkt vertrouwen tussen burgers ook door in het functioneren van maatschappelijke instellingen en heeft zo ook tastbare bestuurlijke en economische opbrengsten.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator 'participatie aan het verenigingsleven'.

Validiteit

Hoewel de vraag 'Vindt u dat in het algemeen de meeste mensen wel te vertrouwen zijn of vindt u dat men niet voorzichtig genoeg kan zijn', in Vlaams en internationaal vergelijkend onderzoek vaak wordt gebruikt, moeten we toch stellen dat de formulering en de algemeenheid ervan voor de nodige validiteitsproblemen kunnen zorgen. Beide antwoordmogelijkheden sluiten elkaar immers niet uit. Voorzichtige mensen zijn niet per definitie wantrouwig. Daarnaast kan hier ook geen onderscheid worden gemaakt tussen verschillende groepen (familiale kring, vrienden, kennissen, collega's, burens, vluchtige contacten, vreemden, vreemdelingen, ...) of plaatsen (in de buurt, in de winkel, op de trein, in het buitenland, ...). Een meer gedetailleerde peiling kan eventueel andere resultaten geven.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Vertrouwen in de federale overheid

Aandeel van de inwoners dat vertrouwen heeft in de federale overheid.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: In welke mate heeft u vertrouwen in de federale overheid (Belgische regering en administratie)? De respondenten konden antwoorden met 'zeer veel', 'veel', 'noch weinig', 'noch veel', 'weinig' en 'zeer weinig'. Wie antwoordde met 'zeer veel' en 'veel', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners met 'zeer veel' of 'veel' vertrouwen in de federale overheid						
	Veel		Zeer veel		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	18,5	24,8	2,9	3,4	21,4	28,2
Antwerpen	18,2	22,0	1,9	2,3	20,1	24,3
Brugge	19,1	25,0	1,8	2,0	20,9	27,0
Genk	18,9	22,4	4,3	3,3	23,3	25,8
Gent	21,4	29,0	2,4	2,8	23,8	31,8
Hasselt	17,8	24,2	1,5	2,5	19,4	26,7
Kortrijk	18,5	28,6	1,6	2,7	20,1	31,3
Leuven	21,3	28,6	1,7	1,8	22,9	30,4
Mechelen	17,6	20,5	1,3	2,2	18,9	22,7
Oostende	21,3	26,7	2,7	4,4	23,9	31,1
Roeselare	20,1	25,4	1,6	1,0	21,7	26,4
Sint-Niklaas	14,9	21,5	1,3	1,9	16,3	23,4
Turnhout	20,2	21,6	2,0	3,0	22,1	24,6

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

380

Toelichting

In 2006 heeft iets meer dan een kwart van de inwoners uit de centrumsteden veel of zeer veel vertrouwen in de federale overheid. In Leuven, Oostende, Kortrijk en Gent schommelt dit aandeel net boven de 30%, terwijl dit in Mechelen, Sint-Niklaas, Antwerpen en Turnhout onder de 25% blijft. Algemeen is het aandeel inwoners dat vertrouwen heeft in de federale overheid in alle steden gestegen (gemiddeld +6,1%). Deze stijging is opvallend groot in Kortrijk (+11,2%). Ook in Oostende, Sint-Niklaas, Hasselt, Leuven en Gent is deze stijging aanzienlijk (+7%).

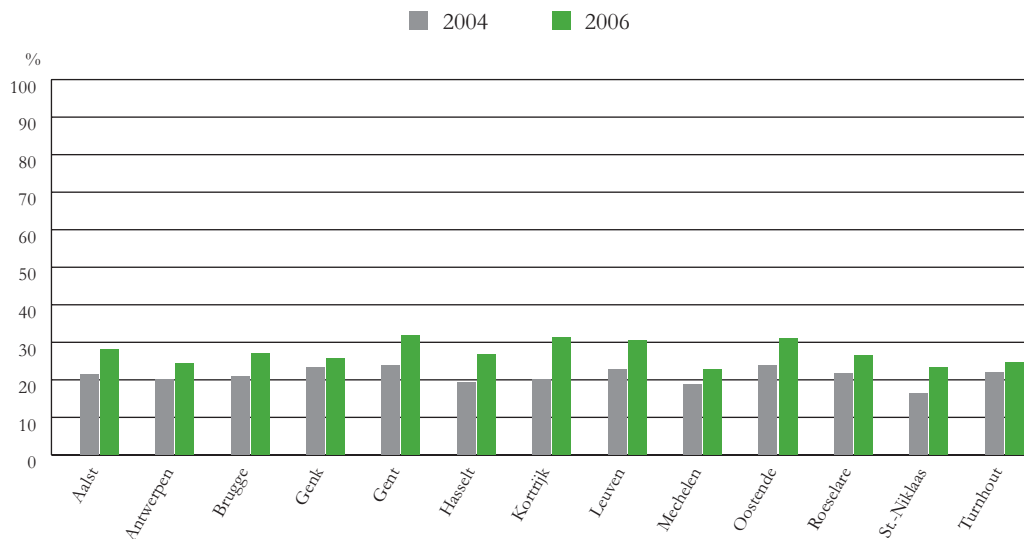
Uit nadere analyse van de gegevens blijkt dat er een zwak, maar significant verband bestaat naar leeftijd ($V=,115$ à $,191$) en diploma ($V=,103$ à $,172$): het zijn eerder de oudere (55-plussers) en lager opgeleide inwoners die weinig vertrouwen hebben in de federale overheid. In Antwerpen ($V=,127$), Roeselare ($V=,148$) en Sint-Niklaas ($V=,122$) blijken mannen meer dan vrouwen de federale overheid te vertrouwen. We vonden geen verbanden tussen lidmaatschap van een vereniging en vertrouwen in de federale overheid.

Ter informatie: in alle steden heeft ongeveer 35% van de respondenten 'noch weinig, noch veel' geantwoord op deze stelling.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren vertrouwen in de overheid en de samenleving. Naast het creëren van een aangename sociaal-cultureel klimaat, werkt vertrouwen tussen burgers ook door in het functioneren van maatschappelijke instellingen en heeft zo ook tastbare bestuurlijke en economische opbrengsten.

Aandeel inwoners met 'zeer veel' of 'veel' vertrouwen in de federale overheid.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake het vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator 'participatie aan het verenigingsleven'.

381

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen: we meten min of meer wat we willen meten. Wel is de vraag vrij algemeen gesteld en wordt geen onderscheid gemaakt tussen bijvoorbeeld de regering, de kamer, de senaat, de politieke partijen, de administratie, ...

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Vertrouwen in de Vlaamse overheid

Aandeel van de inwoners dat vertrouwen heeft in de Vlaamse overheid.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate heeft u vertrouwen in de Vlaamse overheid (Vlaamse regering en administratie)?' De respondenten konden antwoorden met 'zeer veel', 'veel', 'noch weinig, noch veel', 'weinig' en 'zeer weinig'. Wie antwoordde met 'zeer veel' en 'veel', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners met 'zeer veel' of 'veel' vertrouwen in de Vlaamse overheid						
	Veel		Zeer veel		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	23,6	33,1	4,1	5,8	27,7	38,8
Antwerpen	22,5	32,7	2,4	3,3	24,9	36,0
Brugge	23,0	36,7	2,3	5,3	25,3	42,0
Genk	23,1	32,9	4,0	6,7	27,1	39,6
Gent	25,7	36,3	3,7	4,0	29,4	40,3
Hasselt	20,3	31,9	2,9	4,4	23,2	36,3
Kortrijk	23,0	39,9	2,9	6,6	26,0	46,4
Leuven	28,1	39,1	2,3	4,5	30,5	43,6
Mechelen	22,0	28,8	1,5	5,1	23,5	33,9
Oostende	25,4	34,4	3,6	6,2	29,0	40,6
Roeselare	24,7	37,1	2,4	4,8	27,2	41,9
Sint-Niklaas	21,6	31,7	1,3	4,8	22,9	36,5
Turnhout	21,1	33,3	2,2	5,0	23,3	38,4

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

382

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Gemiddeld heeft bijna 40% van de inwoners uit de centrumsteden veel of zeer veel vertrouwen in de Vlaamse overheid. In Roeselare, Brugge, Leuven en Kortrijk is dit aandeel het hoogst. In vergelijking met 2004 is het aandeel inwoners dat vertrouwen heeft in de Vlaamse overheid in alle steden opvallend gestegen (gemiddeld +13,4%). In Kortrijk is deze stijging het grootst (+20,5%).

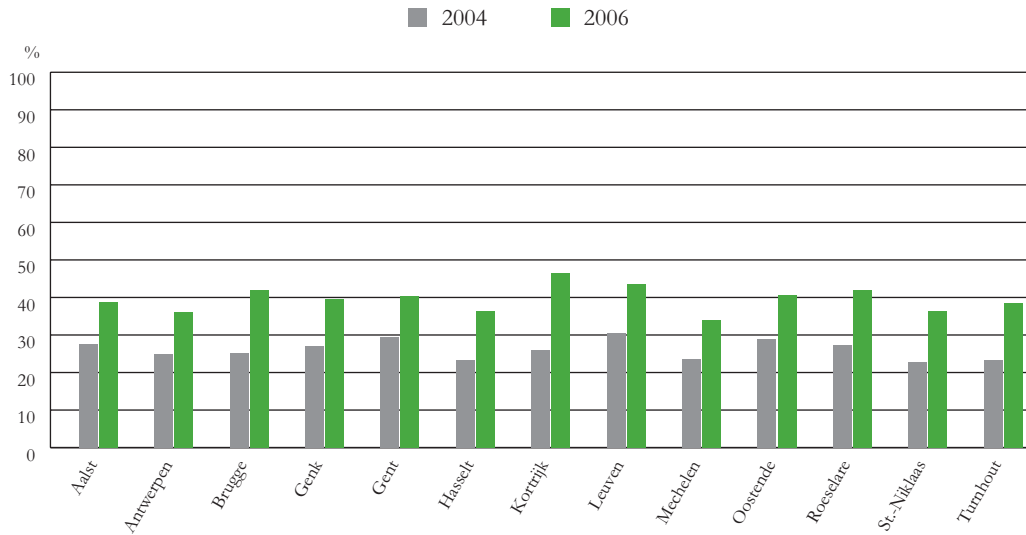
We vonden in 2006 geen verschillen tussen de antwoorden naargelang de leeftijd van de respondenten. Wel zagen we dat het eerder mannen zijn die vertrouwen hebben in de Vlaamse overheid ($V=,090$ à 188) en hoe hoger het diploma, hoe meer het vertrouwen stijgt ($V=,098$ à 175). In Brugge, Hasselt, Kortrijk, Leuven en Turnhout blijkt ook dat leden van een vereniging meer vertrouwen hebben in de Vlaamse overheid ($V=,119$ à $,131$).

Ter informatie: in alle centrumsteden heeft ongeveer 32% van de respondenten in 2006 'noch weinig, noch veel' geantwoord op deze stelling.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren vertrouwen in de overheid en de samenleving. Naast het creëren van een aangename sociaal-cultureel klimaat, werkt vertrouwen tussen burgers ook door in het functioneren van maatschappelijke instellingen en heeft zo ook tastbare bestuurlijke en economische opbrengsten.

Aandeel inwoners met 'zeer veel' of 'veel' vertrouwen in de Vlaamse overheid.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake het vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator 'participatie aan het verenigingsleven'.

383

Validiteit

Weinig problemen. Wel is de vraag vrij algemeen gesteld en wordt geen onderscheid gemaakt tussen bijvoorbeeld de Vlaamse regering, de volksvertegenwoordigers, de politieke partijen, de administratie, ...

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Vertrouwen in de stedelijke overheid

Aandeel van de inwoners dat vertrouwen heeft in de stedelijke overheid.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate heeft u vertrouwen in de stedelijke overheid (het stadsbestuur, dus zowel de politiek als de stedelijke administratie)?' De respondenten konden antwoorden met 'zeer veel', 'veel', 'noch weinig, noch veel', 'weinig' en 'zeer weinig'. Wie antwoordde met 'zeer veel' en 'veel', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat veel of zeer veel vertrouwen heeft in de stedelijke overheid						
	Zeer veel		Veel		Totaal	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	5,5	3,1	34,2	26,9	39,8	30,0
Antwerpen	3,2	4,1	26,4	32,3	29,6	36,4
Brugge	6,7	8,5	44,0	46,8	50,7	55,3
Genk	7,3	11,4	41,1	37,7	48,3	49,1
Gent	6,8	7,6	43,3	45,2	50,2	52,9
Hasselt	10,2	13,1	45,9	47,7	56,2	60,8
Kortrijk	4,2	8,2	36,6	42,0	40,8	50,2
Leuven	6,1	5,6	43,7	46,8	49,8	52,5
Mechelen	2,6	4,4	26,7	30,8	29,3	35,2
Oostende	8,4	10,2	39,1	47,0	47,5	57,2
Roeselare	5,0	6,3	38,2	46,2	43,2	52,4
Sint-Niklaas	6,4	5,3	36,5	36,9	42,9	42,2
Turnhout	3,3	5,2	39,5	36,5	42,9	41,7

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

384

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief groot. In Hasselt, Brugge en Oostende heeft in het voorjaar van 2006 55% à 60% van de bevolking 'veel' of 'zeer veel' vertrouwen in hun stedelijke overheid. In Aalst (30%), Mechelen (35%) en Antwerpen (36%) ligt dit percentage veel lager. Wel stellen we in 2006 vast dat het aandeel inwoners uit Aalst dat (zeer) veel vertrouwen heeft in de stedelijke overheid sterk is afgenomen ten opzichte van 2004 (-9,7%), terwijl in Antwerpen (+6,8%) en Mechelen (+5,9%) dit aandeel is toegenomen. Ook in Kortrijk, Oostende en Roeselare zien we een sterke positieve trend (+ 9% à 10%).

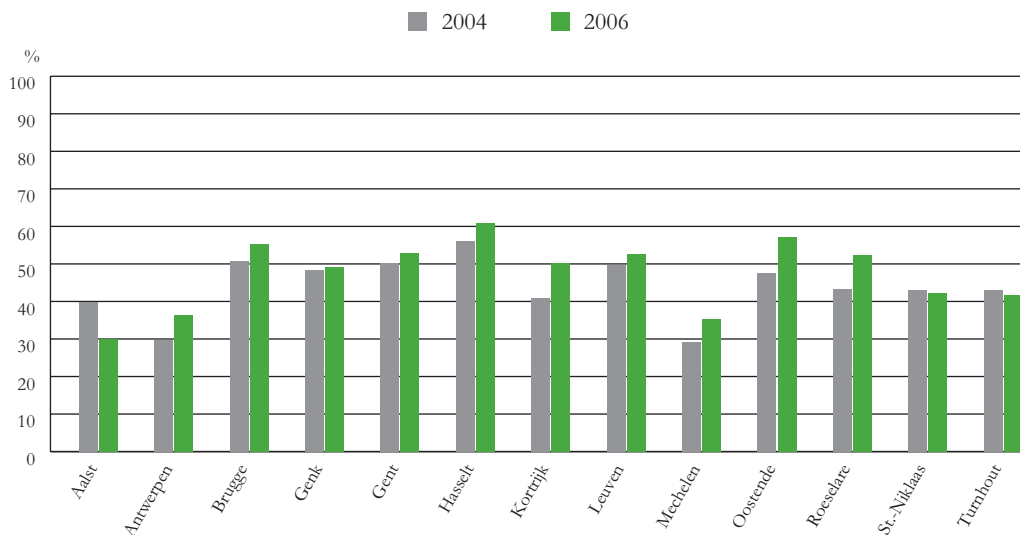
In 2006 blijkt dat in Antwerpen (V=,126), Brugge (V=,143) en Kortrijk (V=,150) mannen iets meer vertrouwen hebben in de stedelijke overheid dan vrouwen. Ook zien we in de meeste steden een zwak verband naar opleiding (V=,116 à 171): hoe hoger het diploma, hoe meer het vertrouwen in de stedelijke overheid stijgt. Alleen in Aalst zien we het omgekeerde (V=,137): hoger opgeleiden hebben minder dan lager opgeleiden vertrouwen in het stadsbestuur. We vonden bijna geen verschillen naar leeftijd. In Leuven en Mechelen hebben jongeren meer dan ouderen vertrouwen in hun stedelijke overheid, in Gent is het net andersom.

Ter informatie: in 2006 heeft 28,5% van de respondenten 'noch weinig, noch veel' geantwoord op deze stelling.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren vertrouwen in de overheid en de samenleving. Naast het creëren van een aangamer sociaal-cultureel klimaat, werkt

Aandeel inwoners dat veel of zeer veel vertrouwen heeft in de stedelijke overheid

vertrouwen tussen burgers ook door in het functioneren van maatschappelijke instellingen en heeft zo ook tastbare bestuurlijke en economische opbrengsten.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator 'participatie aan het verenigingsleven'.

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen. Wel is de vraag vrij algemeen gesteld en wordt geen onderscheid gemaakt tussen bijvoorbeeld de burgemeester, het schepencollege, de gemeenteraad, de politieke partijen, de administratie, ...

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Vertrouwen in het gerecht, de politie en de pers

Aandeel van de inwoners dat vertrouwen heeft in het gerecht, de politie en de pers.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: In welke mate heeft u vertrouwen in:

- het gerecht / de justitie
- de politie
- de pers

De respondenten konden telkens antwoorden met 'zeer veel', 'veel', 'noch weinig, noch veel', 'weinig' en 'zeer weinig'. Wie antwoordde met 'zeer veel' en 'veel', werd telkens in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat 'zeer veel' of 'veel' vertrouwen heeft in...						
	het gerecht / de justitie		de politie		de pers	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Aalst	25,9	32,0	57,2	56,8	29,0	30,3
Antwerpen	26,2	29,7	45,0	50,3	27,0	24,9
Brugge	27,4	31,9	50,6	56,9	25,6	24,2
Genk	30,7	31,0	57,7	61,2	31,4	28,3
Gent	25,5	35,0	50,3	56,8	26,1	26,9
Hasselt	23,5	33,0	58,3	63,0	25,4	28,9
Kortrijk	25,3	33,8	52,4	63,5	29,2	31,0
Leuven	25,5	36,7	54,0	54,9	25,7	29,9
Mechelen	23,2	27,8	42,4	50,9	23,1	27,6
Oostende	20,7	25,6	48,3	54,4	27,2	25,2
Roeselare	23,8	30,3	45,2	55,2	28,5	27,7
Sint-Niklaas	21,6	27,6	50,4	54,7	23,1	25,1
Turnhout	26,4	34,7	50,1	57,0	29,4	27,5

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

386

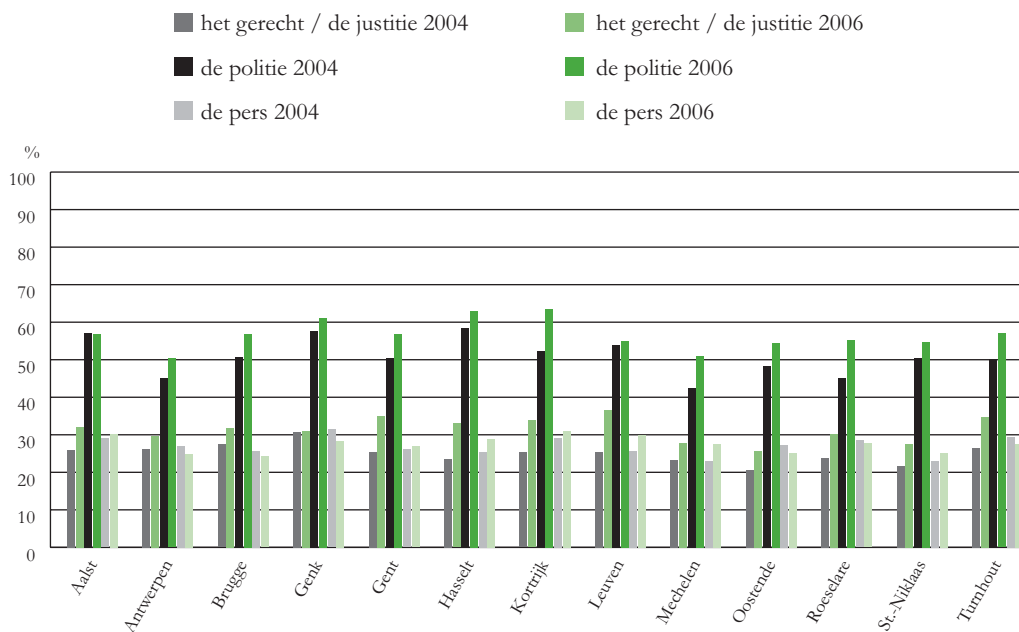
Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein, zeker voor wat betreft het vertrouwen in gerecht en in pers. Hoewel de verschillen groter zijn tussen de steden voor de politie, valt op dat het vertrouwen in de politie overal hoger ligt dan bij de andere twee instituties. Tussen de 25% en 35% van de inwoners heeft in het voorjaar van 2006 'zeer veel' of 'veel' vertrouwen in het gerecht en in de pers; voor wat betreft de politie schommelt dit percentage tussen de 50,3% (Antwerpen) en 63,5% (Kortrijk).

Opvallend is de positieve evolutie die we zien tussen 2004 en 2006 van het vertrouwen in het gerecht en de politie. In Leuven (+11,2%), Gent (+9,5%), Hasselt (+9,4%) neemt het aandeel inwoners dat vertrouwen heeft in het gerecht of de justitie sterk toe. In Kortrijk (+11,1%), Roeselare (+10%) en Mechelen (+8,6%) is dit het geval voor de politie. Het vertrouwen in de pers neemt afhankelijk van stad toe of af. De verschillen tussen 2004 en 2006 zijn hier veel kleiner.

In 2006 blijkt dat in Aalst, Antwerpen, Brugge, Mechelen, Oostende en Roeselare mannen iets meer dan vrouwen vertrouwen hebben in het gerecht (V=,112 à ,217). In Antwerpen geldt dit verband ook voor de politie (V=,094) en in Roeselare voor de pers (V=,165). Verder vonden we ook

Aandeel inwoners dat (zeer) veel vertrouwen heeft in...

nog significante verbanden naar leeftijd: in de meeste steden stellen we vast dat hoe jonger, hoe meer vertrouwen er is in het gerecht ($V=,095$ à $,204$). In Antwerpen, Hasselt, Leuven, Mechelen en Roeselare vonden we hetzelfde verband voor het vertrouwen in de pers ($V=,107$ à $,178$). In Brugge, Gent, Hasselt, Kortrijk en Leuven zien we het omgekeerde voor wat betreft de politie: ouderen blijken er meer vertrouwen te hebben dan jongeren ($V=,106$ à $,162$). Tenslotte blijkt ook in alle steden dat naarmate het opleidingsniveau stijgt, ook het vertrouwen groeit in het gerecht ($V=,103$ à $,180$). In Leuven, Sint-Niklaas en Turnhout ($V=,148$ à $,156$) geldt dit verband ook voor de pers.

Ter informatie vermelden we ook per institutie hoeveel respondenten 'noch weinig, noch veel' hebben geantwoord. In 2006 was dit voor het gerecht / de justitie 26,8% van alle respondenten, voor de politie 23,9% en voor de pers 33,1%.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren vertrouwen in de overheid en de samenleving. Naast het creëren van een aangename sociaal-cultureel klimaat, werkt vertrouwen tussen burgers ook door in het functioneren van maatschappelijke instellingen en heeft zo ook tastbare bestuurlijke en economische opbrengsten.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator 'participatie aan het verenigingsleven'.

Validiteit

Weinig geldigheidsproblemen. Wel worden de vragen vrij algemeen gesteld en wordt bij de pers bijvoorbeeld geen onderscheid gemaakt tussen kranten, TV, radio, tijdschriften, ..., laat staan dat er binnen elke vorm een verder onderscheid wordt gemaakt (bijvoorbeeld VRT versus VTM, Knack versus Story,...).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Geefgedrag ten voordele van mensen die het minder goed hebben in België

Aandeel van de gezinnen dat zegt de voorbije 12 maanden geld te hebben gestort of contant geld te hebben gegeven ten voordele van mensen die het minder goed hebben in België.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2006 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van de inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Heeft u of uw gezin de voorbije twaalf maanden geld gestort voor of contant geld gegeven aan mensen die het minder goed hebben bij ons in België, bijvoorbeeld via organisaties zoals Levenslijn, Kom op tegen kanker, Mensen zonder Papieren, het Rode Kruis.'

Aandeel (%) van de gezinnen dat zegt de voorbije 12 maanden geld te hebben gestort of contant geld te hebben gegeven ten voordele van mensen die het minder goed hebben in België (2006)	
Aalst	70,0
Antwerpen	67,5
Brugge	68,0
Genk	67,1
Gent	66,0
Hasselt	74,0
Kortrijk	69,7
Leuven	66,5
Mechelen	67,5
Oostende	59,9
Roeselare	66,4
Sint-Niklaas	66,9
Turnhout	69,2

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

389

Toelichting

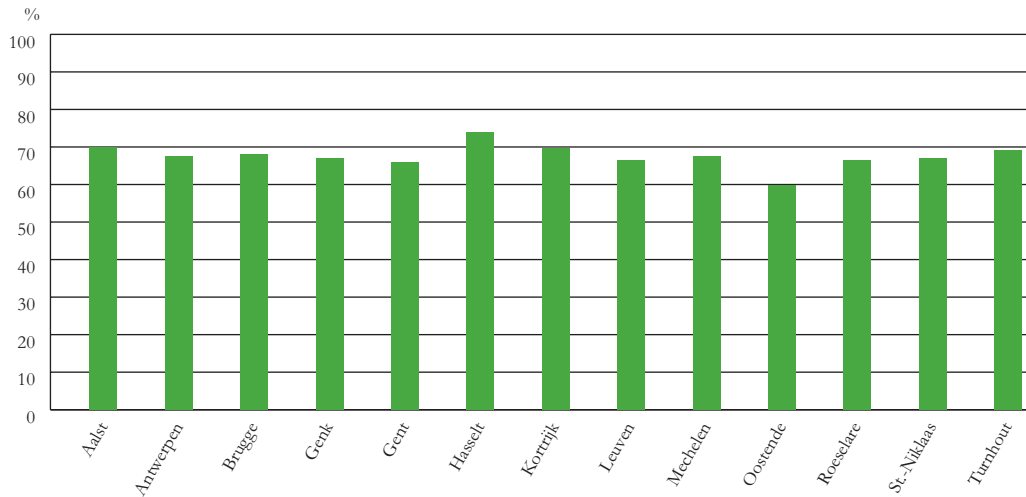
De verschillen tussen de centrumsteden zijn hier relatief beperkt. Hasselt scoort hoogst met drie op de vier inwoners die zeggen dat ze het afgelopen jaar geld hebben gegeven aan mensen die het minder goed hebben bij ons in België, bijvoorbeeld via organisaties zoals Levenslijn, Kom op tegen kanker, Mensen zonder Papieren, het Rode Kruis. In Oostende is dat iets minder: zes op de tien inwoners zegt dat te hebben gedaan.

Er kan een significante relatie worden vastgesteld tussen het geefgedrag en opleiding: hoger opgeleiden zeggen vaker geld te geven aan kansarmen dan lager opgeleiden ($V=,081$ à 229). Enkel in Sint-Niklaas ($V=,088$) stelden we ook vast dat vrouwen vaker dan mannen zeggen geld te geven aan mensen die het minder goed hebben in België. We vonden geen significante verbanden naar leeftijd.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is er een breed draagvlak voor lokale solidariteit aanwezig, wat zich onder andere kan uiten in solidariteit met mensen die het minder goed hebben in België. Het denken in termen van duurzame ontwikkeling vertrekt van een aantal maatschappelijke basiswaarden en grondhoudingen, waarbij solidariteit van het lokale tot het mondiale niveau één van de centrale begrippen is.

Aandeel van de gezinnen dat zegt de voorbije 12 maanden geld te hebben gegeven ten voordele van mensen die het minder goed hebben in België (2006)

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren 'solidaire houding ten opzichte van mensen die het minder goed hebben in België', 'solidariteit met armen in de wereld', 'vertrouwen in de medemens', 'zichtbaarheid van diversiteit' en 'diversiteit in kaderfuncties'.

390

Validiteit

Bij de beoordeling van deze indicator moet rekening worden gehouden met het feit dat deze vraag in de survey onderhevig kan zijn aan sociaal wenselijk antwoordgedrag. Wellicht wordt het geefgedrag in deze cijfers overschat.

Daarnaast moet ook worden vermeld dat solidair gedrag met mensen die het minder goed hebben in België ook in andere (niet-financiële) activiteiten tot uiting kan komen, zoals bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, goederen doneren, materiele hulp aanbieden (kleding, voedsel, ...).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Solidaire houding ten opzichte van mensen die het minder goed hebben in België

Aandeel van de inwoners met een solidaire houding ten opzichte van mensen die het minder goed hebben in België, en in de Vlaamse steden in het bijzonder.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2006 volgende drie stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) De verschillen tussen armen en rijken in X (stad van de respondent) zijn te groot. (2) Ik voel me goed als ik iets kan doen voor mensen in mijn stad die het minder goed hebben, zoals daklozen, langdurig zieken, eenzame mensen, mensen zonder papieren,... (3) Ik vind het een goede zaak dat onze overheden de inkomens herverdelen ten voordele van de mensen die het minder goed hebben.

De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'nog eens, noch oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Enkel wie op alle drie de stellingen een solidaire houding aangeeft (eens of helemaal eens) werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) van de inwoners met een solidaire houding ten opzichte van mensen die het minder goed hebben in België (2006)	
Aalst	45,5
Antwerpen	52,5
Brugge	35,0
Genk	36,4
Gent	47,4
Hasselt	32,6
Kortrijk	43,4
Leuven	31,2
Mechelen	36,5
Oostende	44,8
Roeselare	35,0
Sint-Niklaas	39,3
Turnhout	40,8

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

391

Toelichting

We kunnen vaststellen dat gemiddeld vier op de tien inwoners uit de centrumsteden een solidaire houding hebben ten opzichte van mensen die het minder goed hebben in België. In Antwerpen hebben opvallend meer mensen op deze drie stellingen een solidaire houding aangenomen (52,5%), terwijl dit in Leuven (31,2%) en Hasselt (32,6%) een stuk minder is.

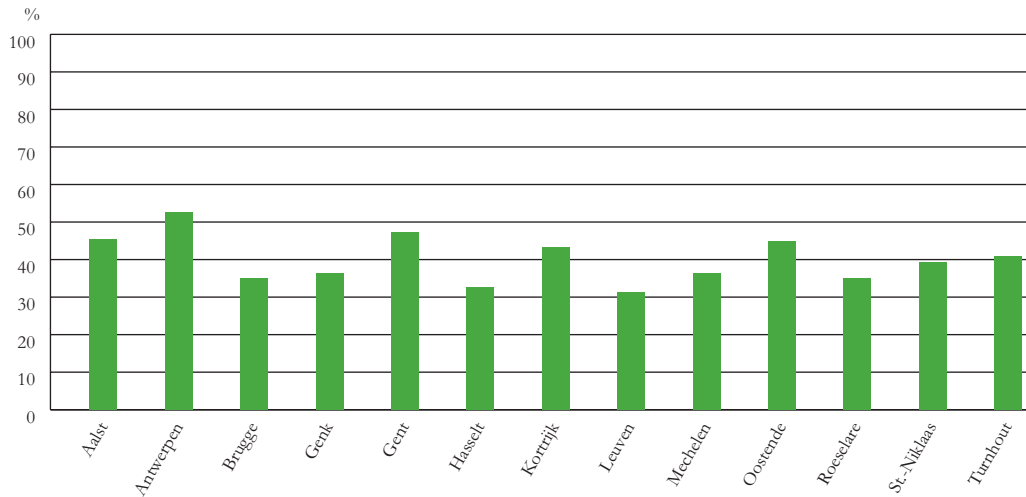
Over het algemeen blijkt dat ouderen zich vaker solidair verklaren op alle drie de stellingen dan jongeren ($V = ,120$ à $,183$). Er kan in Aalst, Genk, Gent, Leuven, Sint-Niklaas en Turnhout tevens een significante relatie worden vastgesteld tussen de solidaire houding en het opleidingsniveau: hoger opgeleiden tonen zich iets minder solidair dan lager opgeleiden ($V = ,085$ à $,125$).

In Genk ($V = ,154$) en Kortrijk ($V = ,125$) zien we ook dat vrouwen meer dan mannen zich solidair verklaren met de mensen die het minder goed hebben.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is er een breed draagvlak voor lokale solidariteit aanwezig, wat zich onder andere kan uiten in solidariteit met mensen die het minder goed hebben in België. Het

Aandeel inwoners met een solidaire houding
t.o.v. mensen die het minder goed hebben in België (2006)

denken in termen van duurzame ontwikkeling vertrekt van een aantal maatschappelijke basiswaarden en grondhoudingen, waarbij solidariteit van het lokale tot het mondiale niveau één van de centrale begrippen is.

392

Gegeven de bekommernis moet men deze indicator samen zien met de indicatoren 'geefgedrag ten voordele van mensen die het minder goed hebben in België', 'solidariteit met armen in de wereld', 'vertrouwen in de medemens', 'zichtbaarheid van diversiteit' en 'diversiteit in kaderfuncties'.

Validiteit

De stellingen zijn zeer algemeen geformuleerd en blijven op een eerder abstract niveau. Zo is onder meer de schaal (stad, regio, land) waarop deze indicator betrekking heeft moeilijk af te bakenen. Daarnaast is deze indicator ook onderhevig aan sociaal wenselijk antwoordgedrag.

De drie stellingen correleren met elkaar ($R = ,21$ à $R = ,37$).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Geefgedrag ten voordele van arme mensen in de wereld

Aandeel van de gezinnen dat zegt de voorbije 12 maanden geld te hebben gestort of contant geld te hebben gegeven voor de derde wereld.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2006 de volgende vraag gesteld aan een representatief staal van de inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Heeft u of uw gezin de voorbije twaalf maanden geld gestort of contant geld gegeven voor de derde wereld, bijvoorbeeld via organisaties zoals Broederlijk Delen, 11.11.11, Vredeseilanden, Amnesty International,...?'

Aandeel (%) van de gezinnen dat de voorbije 12 maanden geld gestort of contant geld gegeven hebben voor de derde wereld (2006)	
Aalst	60,7
Antwerpen	58,1
Brugge	65,7
Genk	65,1
Gent	62,4
Hasselt	69,3
Kortrijk	67,8
Leuven	69,5
Mechelen	60,4
Oostende	53,9
Roeselare	62,8
Sint-Niklaas	66,3
Turnhout	61,7

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

393

Toelichting

De verschillen tussen de centrumsteden zijn hier relatief beperkt. In Hasselt en Leuven zegt bijna 70% van de vier inwoners dat ze het afgelopen jaar geld hebben gegeven aan de derde wereld, bijvoorbeeld via organisaties zoals Broederlijk Delen, 11.11.11, Vredeseilanden, Amnesty International,... In Oostende is dat minder: 53,9% van de inwoners zegt dat te hebben gedaan.

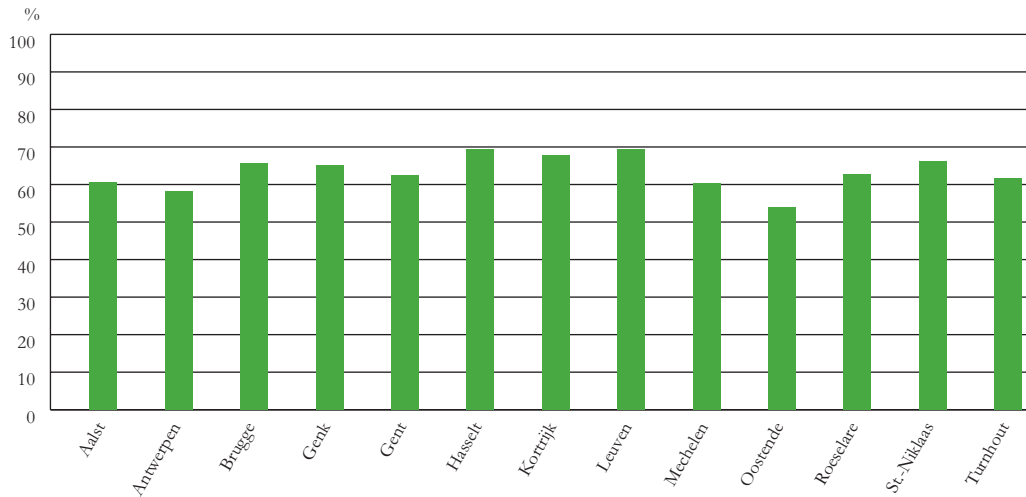
Er kan een vrij sterke significante relatie worden vastgesteld tussen het geefgedrag en opleiding: hoger opgeleiden geven vaker geld aan de derde wereld dan lager opgeleiden ($V = ,143$ à 269). Enkel in Gent ($V = ,132$) en Leuven ($V = ,154$) stelden we ook vast dat de leeftijdsgroep 15-44 jaar vaker dan 65-plussers zegt geld te geven aan de derde wereld. We vonden geen significante verbanden voor mannen en vrouwen.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is er een breed draagvlak voor lokale solidariteit aanwezig, wat zich onder andere kan uiten in solidariteit met arme mensen in de rest van de wereld. Het denken in termen van duurzame ontwikkeling vertrekt van een aantal maatschappelijke basiswaarden en grondhoudingen, waarbij solidariteit van het lokale tot het mondiale niveau één van de centrale begrippen is.

Deze indicator moet samen gezien worden met de indicator 'houding ten opzichte van armen in de wereld'. Ook de indicator 'solidariteit met mensen die het minder goed hebben in België' is hier nauw mee verbonden.

Aandeel gezinnen dat de voorbije 12 maanden geld hebben gegeven voor de derde wereld (2006)

Validiteit

Bij de beoordeling van deze indicator moet rekening worden gehouden met het feit dat deze vraag in de survey onderhevig kan zijn aan sociaal wenselijk antwoordgedrag. Wellicht wordt het geefgedrag in deze cijfers overschat.

394

Daarnaast moet ook vermeld worden dat solidair gedrag met armen in de wereld ook in andere, niet-financiële activiteiten tot uiting kan komen, zoals vrijwilligerswerk bij een derde wereldorganisatie, individuele contacten met mensen uit het zuiden, kleren, voedsel of medicijnen geven aan derde wereldlanden, een spaarrekening of een ethische belegging waarvan een gedeelte van de opbrengst ten goede komen aan de derde wereld, producten kopen bij wereldwinkels,...

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Houding ten opzichte van armen in de wereld

Aandeel van de inwoners met een solidaire houding ten opzichte van armen in de wereld.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2006 volgende drie stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) De kloof in de wereld tussen het rijke noorden (zoals landen in Europa) en het arme zuiden (zoals sommige landen in Afrika) is onaanvaardbaar groot. (2) De derde wereldlanden moeten zelf hun problemen oplossen zonder steun uit het noorden. (3) Ik vind de strijd tegen armoede in het zuiden een belangrijk thema voor onze overheden.

De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'noch eens, noch oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Enkel wie op alle drie de stellingen een solidaire houding aangeeft (eens of helemaal eens met stelling 1 en 3, oneens of helemaal oneens met stelling 2) wordt in de teller opgenomen.

Aandeel (%) van de inwoners met een solidaire houding ten opzichte van de derde wereld (2006)	
Aalst	71,4
Antwerpen	72,9
Brugge	75,5
Genk	70,1
Gent	74,7
Hasselt	74,7
Kortrijk	73,6
Leuven	75,6
Mechelen	67,6
Oostende	70,6
Roeselare	71,7
Sint-Niklaas	69,1
Turnhout	73,1

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

395

Toelichting

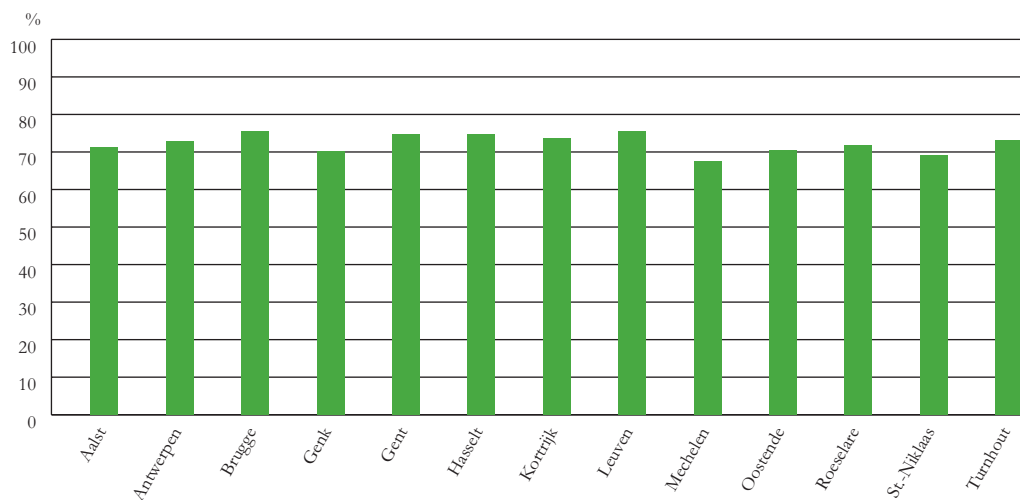
De verschillen tussen de centrumsteden zijn hier relatief beperkt. In Brugge (75,5%) en Leuven (75,6%) tonen meer mensen zich solidair met armen in de derde wereld. In Mechelen (67,6%) is dat iets minder.

In de meeste centrumsteden kan een significante relatie worden vastgesteld tussen de solidaire houding en het opleidingsniveau: hoger opgeleiden tonen zich iets meer solidair dan lager opgeleiden ($V=,099$ à $,139$). Enkel in Antwerpen blijkt ook dat jongeren en jongvolwassenen (15-44 jaar) zich vaker solidair verklaren op alle drie de stellingen dan 65-plussers ($V=,099$). In Oostende zien we ook dat mannen meer dan vrouwen zich solidair verklaren met armen in de derde wereld ($V=,124$).

Cluster

In een leefbare en duurzame stad is er een breed draagvlak voor lokale solidariteit aanwezig, wat zich onder andere kan uiten in solidariteit met arme mensen in de rest van de wereld. Het denken in termen van duurzame ontwikkeling vertrekt van een aantal maatschappelijke basiswaarden en grondhoudingen, waarbij solidariteit van het lokale tot het mondiale niveau één van de centrale begrippen is.

Aandeel inwoners met een solidaire houding t.o.v. de derde wereld (2006)

Deze indicator moet samen gezien worden met de indicator 'geefgedrag ten voordele van armen in de wereld'. Ook de solidariteitsgraad met mensen die het minder goed hebben in België is hier nauw mee verbonden.

396

Validiteit

De stellingen zijn zeer algemeen geformuleerd en blijven op een eerder abstract niveau. De aard van de stellingen kan sociaal wenselijk antwoordgedrag uitlokken.

De drie stellingen correleren met elkaar ($R = .281$ à $.410$).

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Tevredenheid onder de inwoners over de administratieve dienstverlening

Aandeel van de inwoners dat tevreden is over de administratieve dienstverlening

Definitie

Administratieve dienstverlening dient hier ruim te worden ingevuld. Het gaat hier zowel over de administratieve dienstverlening van de stad, de politie, het OCMW, bedrijven, intercommunales, ... als over de administratieve dienstverlening van andere overheden en van hun instellingen op het grondgebied van de stad. Ook de administratieve dienstverlening van semi-publieke actoren die op één of andere manier met de overheid verbonden zijn, hetzij door regelgeving, hetzij door subsidiëring (actoren in de welzijnszorg, onderwijs, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, economie,...) dienen hier idealiter aan bod te komen.

Piste

Normaliter zou dit item worden bevestigd in de survey. Het vinden van een beperkt aantal bruikbare vragen of stellingen binnen de filosofie van de Stadsmonitor lukte echter niet naar behoren. We wensten immers niet te vervallen in een evaluatie van specifieke actoren door bijvoorbeeld vragen te stellen over enkele 'exemplarische' voorbeelden (i.c. diensten zoals De Post, de Dienst Bevolking, de Mutualiteit, de Politie, de Energieleveranciers, ...). Meestal wordt een vrij uitgebreide batterij vragen gehanteerd om zicht te krijgen op de tevredenheid waarbij dan per dienst aandacht wordt besteed aan het aantal respondenten dat de dienst hebben bezocht (of gebruikt of gekregen), welk beeld men heeft van de dienst, hoe tevreden men is over deze dienstverlening; ... Het gebruik van voldoende vragen is o.i. ook de enige zinvolle methode om deze indicator van data te voorzien. Bijgevolg werd in overleg geopteerd om deze indicator niet van data te voorzien via de Stadsmonitor-survey (i.c. een korte telefonische enquête).

Om deze indicator van data te voorzien dient in overleg met experts een batterij vragen of stellingen te worden opgesteld voor een korf van diensten. Ofwel gebruikers van deze diensten, ofwel een representatief staal van de bevolking dienen vervolgens de vragenlijst te beantwoorden.

Inspiratie kan worden gehaald uit:

'Tevredenheid over lokale dienstverlening gemeten' (Research voor Beleid, 2001);

'Klantentevredenheidsmetingen bij de overheid' (Instituut voor de Overheid - KULeuven, 2001);

een studie uitgevoerd in het kader van Copernicus (bijvoorbeeld Tevredenheid dienstverlening van het Ministerie van Financiën)

<http://www.wvc.vlaanderen.be/klantentevredenheid/rapporten.htm>

Bestaande voorbeelden van tevredenheidsmetingen in/door de centrumsteden.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad wordt de administratieve dienstverlening georganiseerd op maat van de vraag. Daarbij wordt gestreefd naar eenvoud in procedures en naar de hoogste standaarden van kwaliteitszorg (doelmatigheid, doorzichtigheid, bereikbaarheid, snelheid, toegankelijkheid). De relaties tussen de dienstverleners in de stad zijn maximaal gericht op samenwerking in functie van het realiseren van een efficiënte en geïntegreerde dienstverlening met één onthaal zo dicht mogelijk bij de leef- en woonwereld van klanten.

Gegeven de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren over het vertrouwen in de overheid en instellingen, de spreiding van informatie over en door de stad, de consultatie van bewoners door het stadsbestuur, de zichtbaarheid van diversiteit in publieke functies (naar etniciteit en geslacht), de fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen en eventueel de tevredenheid over de stad.

Spreiding van informatie over en door de stad

Aandeel van de inwoners dat zich voldoende geïnformeerd voelt over de activiteiten, de dienstverlening, de initiatieven en de beslissingen in en door de stad.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende vier stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Ik krijg voldoende informatie (1) over de activiteiten in de stad (bijvoorbeeld inzake cultuur, openbare werken, ...), (2) over de voorzieningen in de stad (bijvoorbeeld inzake zorg, opvang, onderwijs, ...), (3) over nieuwe ingrepen en plannen in de stad (bijvoorbeeld inzake nieuwe buurtinrichting, mobiliteitsplannen, ...) en (4) over de beslissingen van het stadsbestuur.

De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Wie op minstens drie van de vier stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat zich voldoende geïnformeerd voelt over en door de stad		
	2004	2006
Aalst	58,1	58,7
Antwerpen	56,1	59,3
Brugge	64,4	73,6
Genk	79,7	80,1
Gent	59,2	64,3
Hasselt	80,2	80,3
Kortrijk	71,0	78,4
Leuven	59,0	68,5
Mechelen	65,0	67,9
Oostende	75,6	81,9
Roeselare	60,4	74,1
Sint-Niklaas	81,3	76,6
Turnhout	74,8	74,6

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

398

Toelichting

Vier op de vijf inwoners van Oostende, Hasselt en Genk voelt zich in 2006 goed geïnformeerd over wat er in de stad gebeurt en wat de plannen en beslissingen zijn. Inwoners uit Aalst en Antwerpen voelen zich iets minder goed geïnformeerd. Het percentage ligt in beide steden net onder de 60%. Wanneer we de stellingen apart bekijken (zie gegevens per stad op de website) blijkt dat ongeveer de helft van de inwoners zegt voldoende informatie te krijgen over de beslissingen van het stadsbestuur. Bij de andere drie stellingen ligt dit aandeel 25% tot 35% hoger.

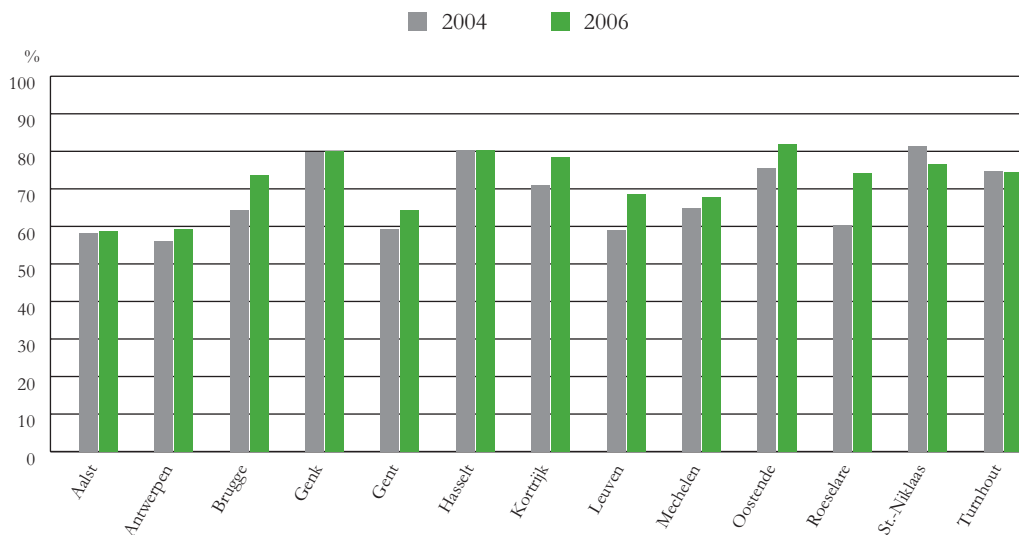
In bijna alle centrumsteden zien we een positieve trend. In Roeselare voelen bijna 14% meer inwoners zich goed geïnformeerd in vergelijking met 2004. Ook in Leuven (+9,5%) en Brugge (+9,2%) is de stijging opmerkelijk. Enkel in Sint-Niklaas merken we een daling (-4,7%).

Over het algemeen blijkt dat hoe ouder, hoe meer men vindt dat men voldoende informatie krijgt ($V = ,235$). Ook zien we dat iets meer lager opgeleiden dan hoger opgeleiden zich goed geïnformeerd voelen ($V = ,053$). Tussen mannen en vrouwen waren er geen significante verschillen.

Cluster

In een leefbare en duurzame stad zijn burgers en maatschappelijke actoren goed geïnformeerd over wat er in de stad gebeurt, wat mogelijk is, welke beslissingen (onder meer door het stadsbestuur) er

Aandeel inwoners dat zich voldoende geïnformeerd voelt over en door de stad

worden genomen. Goede informatie vergroot de mogelijkheden van bewoners om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Meer participatie en burgerbetrokkenheid zijn ook noodzakelijk voor een sterke en levendige democratie.

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, stellen we voor deze indicator samen te bekijken met de indicatoren 'consultatie van bewoners door het stadsbestuur' en 'actieve betrokkenheid van de burger'.

Validiteit

Weinig problemen. Wel zijn de stellingen vrij algemeen gesteld, waardoor enkel op een algemeen niveau uitspraken kunnen worden geformuleerd over de informatiespreiding. Deze indicator peilt ook eerder naar de kwantiteit dan naar de kwaliteit (bijvoorbeeld begrijpbaarheid) van de informatie.

De onderlinge correlatie tussen de 4 stellingen was zeer hoog.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Consultatie van bewoners door het stadsbestuur

Aandeel van de inwoners dat vindt dat het stadsbestuur de inwoners voldoende raadpleegt.

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2004 en 2006 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) Het stadsbestuur doet voldoende inspanningen om de wensen van de bevolking te kennen, en (2) Het stadsbestuur doet voldoende inspanningen om bewoners bij veranderingen te betrekken.

De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Wie telkens antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat vindt dat het stadsbestuur de inwoners voldoende raadpleegt		
	2004	2006
Aalst	25,6	24,0
Antwerpen	25,2	29,8
Brugge	42,4	50,7
Genk	50,8	52,6
Gent	34,1	42,0
Hasselt	46,6	52,6
Kortrijk	32,1	45,7
Leuven	29,2	31,8
Mechelen	24,6	39,5
Oostende	51,3	60,1
Roeselare	34,9	41,1
Sint-Niklaas	46,1	49,1
Turnhout	41,1	39,4

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

400

Toelichting

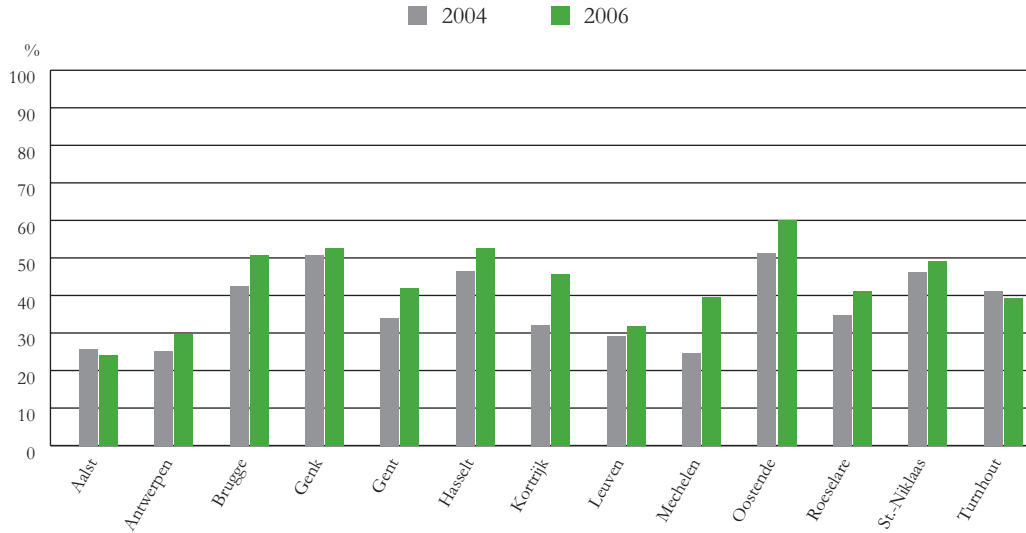
De verschillen tussen de steden zijn, net als in 2004, ook in 2006 vrij groot. In Aalst vindt slechts een kwart van de inwoners dat het stadsbestuur de inwoners voldoende consulteert. Ook in Antwerpen (29,8%) en Leuven (31,8%) ligt dit aandeel niet zo hoog. In de Limburgse steden Genk en Hasselt schommelt dit percentage rond de 52%, in Oostende zelfs rond de 60%. Opmerkelijk is de sterke stijging in Mechelen (+14,9%) en Kortrijk (+13,6%). Ook in Brugge, Gent en Oostende neemt het aandeel inwoners dat zich voldoende geraadpleegd voelt, toe (telkens +8%).

Op beide stellingen blijkt in quasi alle steden dat hoe ouder men is, hoe meer men vindt dat het stadsbestuur voldoende inspanningen doet inzake raadpleging van de inwoners ($V = ,117$ à $,252$). Vandaar de respectievelijk hoge en lage score in Oostende en Leuven. Ook zien we in Aalst, Brugge, Genk, Leuven, Mechelen en Sint-Niklaas dat hoger opgeleiden het minder eens zijn met de stelling 'Het stadsbestuur doet voldoende inspanningen om de wensen van de bevolking te kennen' ($V = ,123$ à $,226$). Hetzelfde geldt in Aalst, Leuven, Roeselare en Sint-Niklaas voor de tweede stelling ($V = ,127$ à $,183$). Tussen mannen en vrouwen waren weinig significante verschillen. In Antwerpen, Genk en Kortrijk vonden wel iets meer mannen dan vrouwen dat het stadsbestuur voldoende inspanningen doet om bewoners bij veranderingen te betrekken ($V = ,090$ à $,096$).

Cluster

In een leefbare en duurzame stad worden burgers en maatschappelijke actoren betrokken bij en geconsulteerd over het beleid in en van de stad. Een sterke en levendige democratie op stadsniveau veronderstelt meer participatie en burgerbetrokkenheid.

Aandeel inwoners dat vindt dat het stadsbestuur de inwoners voldoende raadpleegt

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, stellen we voor deze indicator samen te bekijken met de indicatoren 'spreiding van informatie over en door de stad' en 'actieve betrokkenheid van de burger'.

401

Validiteit

Weinig problemen. Wel zijn de stellingen vrij algemeen gesteld, waardoor enkel op een algemeen niveau uitspraken kunnen worden gedaan over de consultatie. Deze indicator zegt ook weinig over de mate waarin het beleid rekening houdt met de voorstellen van de inwoners.

De onderlinge correlatie tussen de 2 stellingen was zeer hoog.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Actieve betrokkenheid van de burger

Aandeel inwoners dat het afgelopen jaar actief is geweest om iets in de buurt of stad te verbeteren

Definitie

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2004 en 2006 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: Bent u het afgelopen jaar actief geweest om iets in uw buurt of stad te verbeteren (bijvoorbeeld een probleem onder de aandacht gebracht, bijdrage aan een discussie over de buurt, een wijkactie, ...)? Respondenten konden antwoorden met: (1) 'ja', (2) 'nee, maar misschien in de toekomst wel', en (3) 'nee, en dat zal ik ook niet gaan doen'. Wie ja antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Aandeel (%) inwoners dat afgelopen jaar actief is geweest om iets in de buurt of stad te verbeteren		
	2004	2006
Aalst	20,3	16,5
Antwerpen	20,7	24,3
Brugge	22,3	19,6
Genk	18,6	24,5
Gent	21,5	22,8
Hasselt	22,5	23,9
Kortrijk	24,5	26,2
Leuven	24,5	24,4
Mechelen	26,3	27,0
Oostende	18,7	22,6
Roeselare	17,4	17,4
Sint-Niklaas	18,5	22,5
Turnhout	21,7	22,6

Bron: Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent), Centrum Lokale Politiek (Universiteit Gent)

402

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn net als in 2004 ook in 2006 relatief klein. In Mechelen, Kortrijk, Leuven, Genk en Antwerpen is ongeveer een kwart van de bevolking het laatste jaar actief geweest om iets in de stad of buurt te verbeteren. In Aalst en Roeselare schommelt dit percentage rond de 17%.

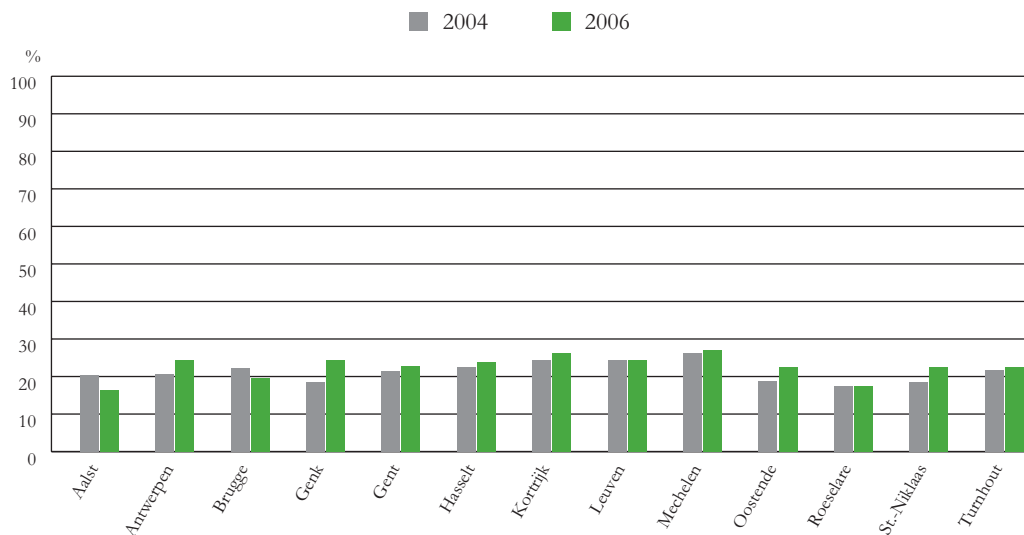
We stellen vast dat in alle steden iets meer dan een kwart van de inwoners (26,6%) zegt in de toekomst misschien een probleem onder de aandacht te brengen, bij te dragen aan een discussie in de buurt of deel te nemen aan een wijkactie. Daaruit volgt dat bijna de helft van de inwoners uit de centrumsteden (49,7%) geen actieve betrokkenheid bij zijn stad of buurt toont.

We merken in alle steden een hogere actieve betrokkenheid bij de leeftijdsgroep tussen 35 en 64 jaar ($V=,161$ à $,232$). Ook hoger opgeleiden ($V=,109$ à $,204$) en leden van een vereniging ($V=,142$ à $,211$) zijn vaker actief in de wijk of de stad. In Aalst, Brugge, Hasselt, Mechelen en Roeselare zeggen in 2006 meer mannen dan vrouwen actief geweest te zijn om iets in de buurt of stad te verbeteren ($V=,125$ à $,180$).

Cluster

Wanneer burgers actief zijn in hun buurt of stad betekent dat meestal dat ze zich in zekere mate verbonden voelen met hun buurt of stad, bekommerd zijn om de goede gang van zaken in de stad en mee willen werken aan de oplossing van stedelijke problemen (onder andere op buurtniveau). Voor een levendige democratie is het bovendien belangrijk dat burgers en stedelijke actoren zich organiseren en macht opbouwen om structurele problemen aan te kaarten ('empowerment').

Aandeel inwoners dat afgelopen jaar actief is geweest om iets in de buurt of stad te verbeteren

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, stellen we voor deze indicator samen te bekijken met de indicatoren 'spreiding van informatie over en door de stad' en 'consultatie van bewoners door het stadsbestuur'.

403

Validiteit

Weinig problemen, alhoewel niet meteen duidelijk is wat onder 'iets' dient te worden verstaan. Wel werden door de interviewer telkens enkele voorbeelden gegeven om een te vrije interpretatie van deze vraag te vermijden. Er wordt ook geen onderscheid gemaakt tussen sterke betrokkenheid (bijvoorbeeld wekelijks actief meewerken in de buurtwerking) en het eenmalig bijwonen van één of ander initiatief.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'gelijke kansen in het basisonderwijs'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête)

De stellingen werden via een webenquête voorgelegd aan de vertegenwoordigers uit het Lokaal Overlegplatform (LOP) basisonderwijs in de centrumsteden. In deze LOP's zetelen vertegenwoordigers van de scholen, Centra voor Leerlingen Begeleiding (CLB's), vakorganisaties, ouderverenigingen, leerlingenraden, socio-culturele en economische partners, verenigingen waar armen het woord nemen, integratiesector, schoolopbouwwerk en onthaalbureaus. Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

404

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'Gelijke kansen in het basisonderwijs' (2004)	
Aalst	3,1
Antwerpen	2,5
Brugge	2,7
Genk	3,0
Gent	2,9
Hasselt	3,3
Kortrijk	2,9
Leuven	2,6
Mechelen	2,7
Oostende	2,9
Sint-Niklaas	3,1
Turnhout	2,9

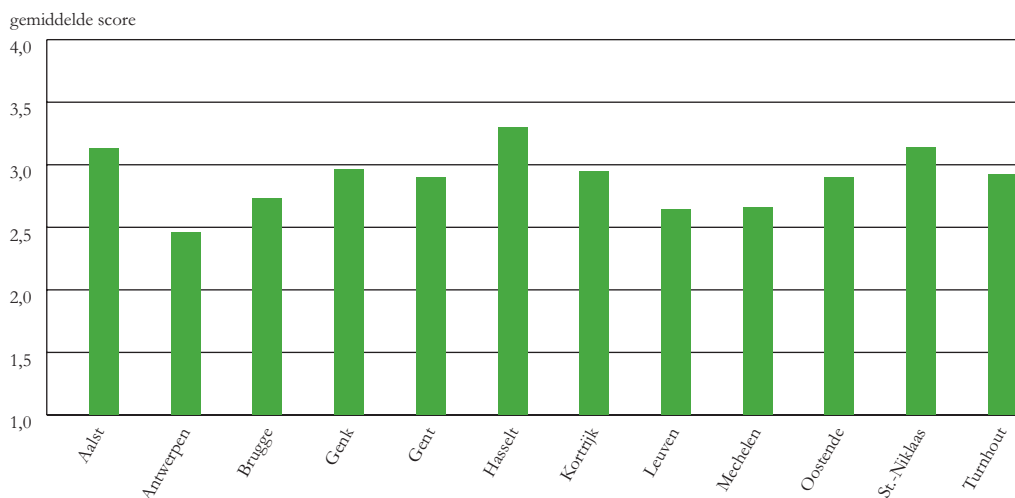
Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de steden Aalst, Hasselt en Sint-Niklaas dan zien we dat de balans voor de kwaliteit van de samenwerking daar zeer positief uitvalt. Ook de steden Genk, Gent, Kortrijk, Oostende en Turnhout scoren relatief goed op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs. Enkel voor Antwerpen zien we dat de balans voor de kwaliteit van de samenwerking lichtjes negatief uitvalt. Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs in hun centrumstad.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs naar voor komt.

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'Gelijke kansen in het basisonderwijs' (2004)

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs. In een leefbare en duurzame stad dienen de scholen onderling en de scholen met actoren uit andere sectoren van het stedelijke leven goed samen te werken. Deze samenwerking moet onder andere gericht zijn op het stimuleren van gelijke kansen in het onderwijs. Het geïntegreerd gelijke kansenbeleid in het basisonderwijs heeft tot doel om aan alle kinderen de beste kansen te geven om te leren en zich te ontwikkelen en tegelijk uitsluiting, sociale scheiding en discriminatie tegen te gaan.

Gelet op de bekommernissen omtrent de goede samenwerking en afstemming (netoverschrijdend) tussen scholen onderling en tussen scholen en andere actoren kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator 'kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs', alsook met enkele onderwijsindicatoren zoals spijbelgedrag, schoolse vertraging en participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'gelijke kansen in het secundair onderwijs'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête)

De stellingen werden via een webenquête voorgelegd aan de vertegenwoordigers uit het lokaal overlegplatform (LOP) secundair onderwijs in de centrumsteden. In deze LOP's zetelen vertegenwoordigers van de scholen, Centra voor Leerlingen Begeleiding (CLB's), vakorganisaties, ouderverenigingen, leerlingenraden, socio-culturele en economische partners, verenigingen waar armen het woord nemen, integratiesector, schoolopbouwwerk en onthaalbureaus. Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

406

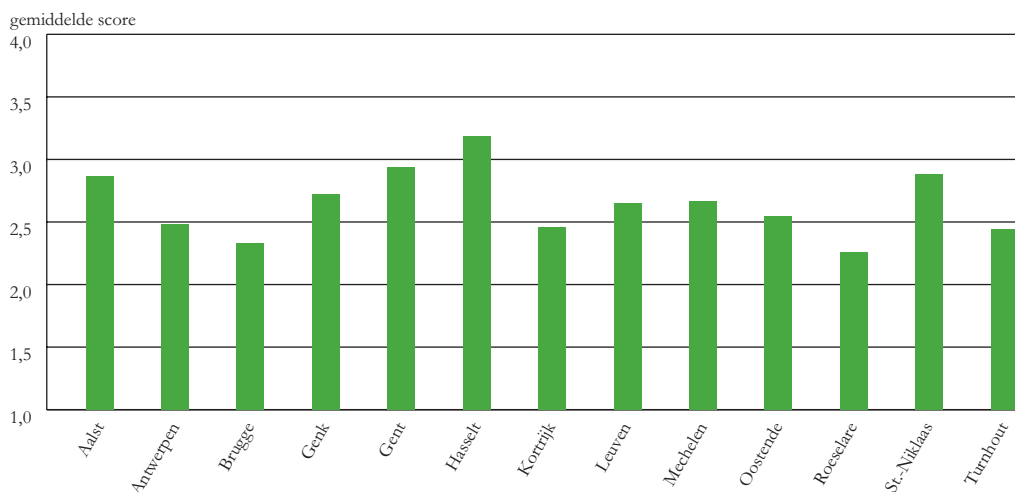
Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'Gelijke kansen in het secundair onderwijs' (2004)	
Aalst	2,9
Antwerpen	2,5
Brugge	2,3
Genk	2,7
Gent	2,9
Hasselt	3,2
Kortrijk	2,5
Leuven	2,7
Mechelen	2,7
Oostende	2,6
Roeselare	2,3
Sint-Niklaas	2,9
Turnhout	2,4

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Hasselt dan zien we dat de balans voor de kwaliteit van de samenwerking daar zeer positief uitvalt. Ook de steden Aalst, Gent en Sint-Niklaas scoren relatief goed op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs. Wel zien we dat voor Antwerpen, Brugge, Kortrijk en Leuven de balans voor de kwaliteit van de samenwerking lichtjes negatief uitvalt. Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs in hun centrumstad.

Kwaliteit van de samenwerking rond 'Gelijke kansen in het secundair onderwijs' (2004)

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs naar voor komt.

407

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond gelijke kansen in het secundair onderwijs. In een leefbare en duurzame stad dienen de scholen onderling en de scholen met actoren uit andere sectoren van het stedelijke leven goed samen te werken. Deze samenwerking moet onder andere gericht zijn op het stimuleren van gelijke kansen in het onderwijs. Het geïntegreerd gelijke kansenbeleid in het secundair onderwijs heeft tot doel om aan alle kinderen de beste kansen te geven om te leren en zich te ontwikkelen en tegelijk uitsluiting, sociale scheiding en discriminatie tegen te gaan.

Gelet op de bekommernissen omtrent de goede samenwerking en afstemming (netoverschrijdend) tussen scholen onderling en tussen scholen en andere actoren kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator 'kwaliteit van de netwerking rond gelijke kansen in het basisonderwijs', alsook met enkele onderwijsindicatoren zoals spijbelgedrag, schoolse vertraging en participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'toeleiding naar de arbeidsmarkt'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête)

De stellingen werden via een webenquête voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed helikopterperspectief hebben inzake het thema 'toeleiding naar de arbeidsmarkt'. In de steden waar een soort van Lokaal Forum Werkgelegenheid bestaat wordt geopteerd om de actoren uit dat orgaan te bevragen. Indien er geen zo'n forum bestaat wordt geopteerd om een set van actoren te bevragen uit o.a stadsbestuur, OCMW, VDAB, PWA, ATB, RVA, syntra, VOKA, vakbonden, Unizo, lokale derden, ... Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

408

Score op kwaliteit van de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt (2004)	
Aalst	2,4
Antwerpen	2,8
Brugge	2,7
Genk	3,2
Gent	2,9
Hasselt	3,4
Kortrijk	2,6
Leuven	3,0
Mechelen	2,5
Oostende	2,5
Roeselare	3,1
Sint-Niklaas	2,4
Turnhout	2,5

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Hasselt dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar zeer positief uitvalt. Ook de steden Genk, Leuven en Roeselare scoren relatief goed (meer dan 3 op 4) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking aan de toeleiding naar de arbeidsmarkt. Wel zien we dat voor Aalst, Mechelen, Oostende en Sint-Niklaas de score voor de kwaliteit van de samenwerking lichtjes negatief uitvalt (minder dan 2,5 op 4). Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond toeleiding naar de arbeidsmarkt in hun centrumstad.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond de toeleiding naar de arbeidsmarkt naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond 'toeleiding naar de arbeidsmarkt'. In een leefbare en duurzame stad dient de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bevorderd te worden. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een vraagstimulerend beleid, aangevuld met een waaier van initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen. Daarbij dient de stedelijke economie (in de breedste betekenis) zo worden ingericht dat jobcreatie zoveel mogelijk wordt gestimuleerd, en dit zowel in het reguliere economische circuit als in de sociale economie.

Gelet op de bekommernissen omtrent de goede samenwerking en afstemming van de actoren voor een goede toeleiding tot de arbeidsmarkt moeten wij deze indicator samen zien met indicatoren met betrekking tot met de indicatoren inzake werkgelegenheidsgraad, langdurige werkloosheid, segregatie op de arbeidsmarkt naar etniciteit, segregatie van allochtone werklozen, segregatie op de arbeidsmarkt van de laaggeschoolden, aandeel laaggeschoolde werklozen, mismatch tussen gevraagde en aangeboden jobs, knelpuntenberoepen, jobtevredenheid en werkbaarheidsgraad.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond ondernemen

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond ondernemen.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking is een meting van deelaspecten van de samenwerking via eerder objectieve waardeschalen (gemeten via intensiteitsstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatie-aspecten van de samenwerking is een meting van dezelfde deelaspecten van de samenwerking via eerder subjectieve waardeschalen (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen kunnen bijvoorbeeld via een webenquête worden voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed beeld hebben op de samenwerking tussen verschillende actoren rond ondernemen.

Piste

Er kan op eenzelfde manier worden gewerkt zoals bij de andere indicatoren die de kwaliteit van de netwerking meten. Dit wil zeggen dat stellingen dienen te worden geformuleerd en dat deze moeten worden voorgelegd aan sleutelfiguren die een goed zicht hebben op de samenwerking inzake het ondernemen.

Cluster

Deze indicator wil iets zeggen over de kwaliteit van de samenwerking rond het ondernemen. In een leefbare en duurzame stad heerst een goed ondernemingsklimaat, met bijvoorbeeld doorzichtige administratieve procedures, de bevordering van opleidingen voor ondernemers, begeleiding van starters, fysieke vestigingsmogelijkheden, voldoende kwalitatieve ruimte, vlotte mobiliteit.

De kwaliteit van de samenwerking tussen de verschillende betrokken lokale actoren rond 'ondernemen' wordt best samen bekeken met de andere afzonderlijke netwerkvariabelen, alsook met de indicatoren ondernemingsklimaat, bedrijfsvriendelijkheid, lokale toelevering van goederen en diensten, lokale samenwerking tussen ondernemingen op het vlak van onderzoek en ontwikkeling.

Kwaliteit van de samenwerking rond betaalbare sociale huisvesting

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'betaalbare sociale huisvesting'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen zijn via een webenquête voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrum-steden die een goed helikopterperspectief hebben inzake het thema 'betaalbare sociale huisvesting'. Hierbij zitten zowel stadsbestuur, sociale huisvestingsmaatschappijen, woonwinkel, huurdersbond, sociale verhuurkantoren, welzijnsactoren. Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

Score op kwaliteit van de samenwerking rond betaalbare sociale huisvesting (2004)	
Antwerpen	2,4
Brugge	2,8
Genk	3,3
Kortrijk	2,6
Leuven	2,8
Mechelen	2,1
Sint-Niklaas	2,6
Turnhout	2,5

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

Er zijn maar scores voor 8 van de 13 steden: Antwerpen, Brugge, Genk, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Sint-Niklaas en Turnhout. De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Genk dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar zeer positief uitvalt. Ook de steden Brugge, Kortrijk, Leuven en Sint-Niklaas scoren relatief goed (meer dan 2,5 op 4) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking aan betaalbare sociale huisvesting. Wel zien we dat voor Antwerpen en Mechelen de score voor de kwaliteit van de samenwerking lichtjes negatief uitvalt (minder dan 2,5 op 4). Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond betaalbare sociale huisvesting.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond de toeleiding naar de arbeidsmarkt naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond betaalbare sociale huisvesting. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich inzake het woonbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken actoren, waaronder ook de bewoners. Op de stedelijke woonmarkt wordt geen enkele bevolkingsgroep uitgesloten. Het stedelijk aanbod aan woningen en gronden voldoet op een kwalitatieve manier aan woonbehoeften van diverse bevolkingsgroepen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de betaalbare sociale huisvesting kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de spreiding van sociale huurwoningen, kandidaten voor sociale huurwoningen in de stad, kandidaten uit de stad voor een sociale woningen, wachttijden in de sociale huisvesting bij toekenning van een woning en de wachttijden op de wachtlijsten in de sociale huisvesting.

Gelet op de bekommernissen omtrent de kwaliteitsvolle woningen kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de overmatige leegstand van woningen, woningkwaliteit, woonkosten, betaalbaarheid van het wonen, betaalmoeilijkheden voor het wonen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de netwerking rond wonen kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de kwaliteit van de samenwerking rond kwalitatieve huisvesting en leef- en woonomgeving.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Kwaliteit van de samenwerking rond kwaliteitsvolle huisvesting

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'kwaliteitsvolle huisvesting'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen zijn via een webenquête voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrum-steden die een goed helikopterperspectief hebben inzake het thema 'kwaliteitsvolle huisvesting'. Hierbij zitten zowel stadsbestuur, sociale huisvestingsmaatschappijen, woonwinkel, huurdersbond, sociale verhuurkantoren, welzijnsactoren. Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'kwaliteitsvolle huisvesting' (2004)	
Antwerpen	2,5
Brugge	3,0
Kortrijk	2,6
Leuven	2,6
Mechelen	1,9
Turnhout	2,4

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

Er zijn maar scores voor 6 van de 13 steden: Antwerpen, Brugge, Kortrijk, Leuven, Mechelen en Turnhout. De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Brugge dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar positief uitvalt. Ook de steden Kortrijk en Leuven scoren relatief goed (meer dan 2,5 op 4) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking aan betaalbare sociale huisvesting. Wel zien we dat voor Mechelen de score voor de kwaliteit van de samenwerking negatief uitvalt (minder dan 2 op 4). Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond betaalbare sociale huisvesting.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond de toeleiding naar de arbeidsmarkt naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond kwaliteitsvolle huisvesting. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich inzake het woonbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken actoren, waaronder ook de bewoners. Het stedelijk aanbod aan woningen en gronden voldoet op een kwalitatieve manier aan woonbehoeften van diverse bevolkingsgroepen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de kwaliteitsvolle woningen kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de overmatige leegstand van woningen, woningkwaliteit, woonkosten, betaalbaarheid van het wonen, betaalmoeilijkheden voor het wonen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de netwerking rond wonen kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de kwaliteit van de samenwerking rond sociale huisvesting en kwalitatieve leef- en woonomgeving.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Kwaliteit van de samenwerking rond een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond een 'kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen kunnen bijvoorbeeld via een webenquête worden voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed beeld hebben op de samenwerking tussen verschillende actoren rond 'kwaliteit van de woon- en leefomgeving'.

Piste

Er kan op eenzelfde manier worden gewerkt zoals bij de andere indicatoren die de kwaliteit van de netwerking meten. Dit wil zeggen dat stellingen dienen te worden geformuleerd en dat deze moeten worden voorgelegd aan sleutelfiguren die een goed zicht hebben op de samenwerking inzake 'kwaliteit van de woon- en leefomgeving' (lokale woonraad, preventie-actoren,...).

415

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich inzake het woonbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken actoren, waaronder ook de bewoners. De kwaliteit van de woonomgeving wordt verbeterd door te werken aan het straatbeeld, de aanwezigheid en toegankelijkheid van groen, speel- en buurtvoorzieningen, de verkeersleefbaarheid en de veiligheid.

De kwaliteit van de samenwerking tussen de verschillende betrokken lokale actoren rond 'de kwaliteit in de woon- en leefomgeving' wordt best samen bekeken met de andere afzonderlijke netwerkvariabelen, alsook met de indicatoren tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken in de buurt, tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt, tevredenheid over contact in de buurt, onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt, rommel in de buurt, tevredenheid over de buurt, parkeergelegenheid voor bewoners, groenindruk van de eigen buurt, bereikbaar openbaar buurtgroen, indruk van netheid in de buurt, uitrustingsniveau van de wijk met winkels, basisscholen, openbaar vervoer, speelruimte, jeugdruimte, sportinfrastructuur, recreatievoorzieningen, ..., tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt.

Kwaliteit van de samenwerking rond kinderopvang

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'kinderopvang'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête).

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen worden via een webenquête voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed helikopterperspectief hebben inzake het thema 'kinderopvang'. Hiervoor is geopteerd om de actoren uit het lokaal overleg kinderopvang te bevragen. Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'kinderopvang' (2004)	
Antwerpen	2,8
Brugge	2,6
Genk	3,4
Gent	2,1
Kortrijk	2,6
Leuven	2,1
Mechelen	2,8
Oostende	2,9
Roeselare	3,2
Sint-Niklaas	3,1

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

Er zijn scores voor 10 van de 13 steden en dus niet voor Aalst, Hasselt en Turnhout. De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Genk dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar positief uitvalt. Ook de steden Roeselare en Sint-Niklaas scoren relatief goed (meer dan 3 op 4) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking rond kinderopvang. Wel zien we dat voor Gent en Leuven de score voor de kwaliteit van de samenwerking negatief uitvalt. Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond kinderopvang.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond kinderopvang naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond kinderopvang. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich in het welzijnsbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken welzijnsorganisaties. Het stedelijk aanbod aan welzijnsvoorzieningen voldoet op een kwalitatieve manier aan de behoeften van diverse bevolkingsgroepen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de kinderopvang kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de tevredenheid van gebruikers van kinderopvangvoorzieningen (niet opgenomen in de Stadsmonitor), nood aan voorschoolse kinderopvang, aanbod aan voorschoolse kinderopvang, nood aan buitenschoolse kinderopvang, betaalbaarheid van zorg en opvang.

Gelet op de bekommernissen omtrent de netwerking rond rond zorg en opvang kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg en thuiszorg.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'geïntegreerde ouderenzorg'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête).

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen worden via een webenquête voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed helikopterperspectief hebben inzake het thema 'ouderenzorg'. Hiervoor worden actoren bevestigd uit het stadsbestuur, OCMW, thuiszorg, rusthuizen, service-flats, ziekenhuizen, lokale dienstencentra, gezinszorg. Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'ouderenzorg' (2004)	
Brugge	2,4
Genk	3,3
Gent	2,2
Kortrijk	2,8
Mechelen	2,3
Roeselare	2,8
Sint-Niklaas	2,3
Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)	

Toelichting

Er zijn scores voor 7 van de 13 steden, namelijk voor Brugge, Genk, Gent, Kortrijk, Mechelen, Roeselare en Sint-Niklaas. De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Genk dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar positief uitvalt. Ook de steden Kortrijk en Roeselare scoren relatief goed (meer dan 2,5 op 4) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg. Wel zien we dat voor Gent en Mechelen de score voor de kwaliteit van de samenwerking negatief uitvalt. Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond ouderenzorg.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond ouderenzorg naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich in het welzijnsbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken welzijnsorganisaties. Het stedelijk aanbod aan welzijnsvoorzieningen voldoet op een kwalitatieve manier aan de behoeften van diverse bevolkingsgroepen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de ouderenzorg kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de tevredenheid van gebruikers van ouderenvoorzieningen (niet opgenomen in de Stadsmonitor), oneigenlijk gebruik van zorg en de betaalbaarheid van zorg en opvang.

Gelet op de bekommernissen omtrent de netwerking rond zorg en opvang kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg en thuiszorg.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond thuiszorg

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'thuiszorg'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête).

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen worden via een webenquête voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed helikopterperspectief hebben inzake het thema 'thuiszorg'. Deze inter-netenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'thuiszorg' (2004)	
Brugge	2,8
Genk	3,2
Gent	2,3
Kortrijk	2,9
Mechelen	2,5
Roeselare	3,0
Sint-Niklaas	3,0

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

Er zijn scores voor 7 van de 13 steden, namelijk voor Brugge, Genk, Gent, Kortrijk, Mechelen, Roeselare en Sint-Niklaas. De verschillen tussen de steden zijn hier relatief klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Genk dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar positief uitvalt. Ook de steden Brugge, Kortrijk, Roeselare en Sint-Niklaas scoren relatief goed (meer dan 2,8 op 4) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking rond thuiszorg. Wel zien we dat voor Gent en Mechelen de score voor de kwaliteit van de samenwerking negatief uitvalt. Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond thuiszorg.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond ouderenzorg naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond thuiszorg. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich in het welzijnsbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken welzijnsorganisaties. Het stedelijk aanbod aan welzijnsvoorzieningen voldoet op een kwalitatieve manier aan de behoeften van diverse bevolkingsgroepen.

Gelet op de bekommernissen omtrent de thuiszorg kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de tevredenheid van gebruikers van thuiszorg (niet opgenomen in de Stadsmonitor), oneigenlijk gebruik van zorg en de betaalbaarheid van zorg en opvang.

Gelet op de bekommernissen omtrent de netwerking rond zorg en opvang kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de kwaliteit van de samenwerking rond ouderenzorg en kinderopvang.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond buurtgerichte preventie

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'buurtgerichte preventie'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête)

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen zijn via een webenquête voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed helikopterperspectief hebben op het thema 'buurtgerichte preventie'. Hierbij zitten zowel politieke vertegenwoordigers, vertegenwoordigers van het stadsbestuur, welzijnsactoren, vertegenwoordigers uit politie en justitie, en vertegenwoordigers uit bewonersgroepen. Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

422

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'buurtgerichte preventie' (2004)	
Aalst	2,7
Antwerpen	2,5
Brugge	2,8
Genk	3,6
Gent	3,0
Kortrijk	3,0
Leuven	3,0
Mechelen	2,8
Oostende	2,7
Roeselare	2,6
Sint-Niklaas	2,7
Turnhout	2,7

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

Er zijn scores voor 12 van de 13 steden, en dus niet voor Hasselt. De verschillen tussen de steden zijn hier zeer klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Genk dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar positief uitvalt. Al de andere steden scoren relatief goed (tussen 2,5 en 3) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking rond buurtgerichte preventie. Wel zien we dat voor Antwerpen de score voor de kwaliteit van de samenwerking negatief uitvalt. Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond buurtgerichte preventie.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond ouderenzorg naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond buurtgerichte preventie. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich in het veiligheidsbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken actoren, waaronder ook de burgers.

Gelet op de bekommernissen omtrent de buurtgerichte veiligheid kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake het algemeen onveiligheidsgevoel, mijdgedrag, slachtofferschapsgraad, woninginbraak, verkeersveiligheid.

Gelet op de bekommernissen omtrent de netwerking rond veiligheidszorg kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de kwaliteit van de samenwerking rond de participatie van de burger én de samenwerking rond slachtofferzorg.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevraagd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

Kwaliteit van de samenwerking rond slachtofferzorg

Dit is een algemene score over diverse kwaliteits- en appreciatieaspecten van de samenwerking rond 'slachtofferzorg'.

Definitie

Deze score situeert zich op een schaal van 4 is zeer hoog, 3 is eerder hoog, 2 is eerder laag, en 1 is zeer laag.

Kwaliteitsaspecten van de samenwerking zijn de eerder objectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via intensiteitstellingen en opiniestellingen in een enquête).

Appreciatieaspecten van de samenwerking zijn de eerder subjectieve deelaspecten van de samenwerking (gemeten via appreciatiestellingen in een enquête).

De stellingen werden via een webenquête voorgelegd aan de vertegenwoordigers uit de arrondissementale raden voor slachtofferbeleid voor de centrumsteden. In deze arrondissementale raden voor slachtofferbeleid zetelen vertegenwoordigers van het stadsbestuur (politieke of ambtelijke vertegenwoordiging), justitie (procureur, justitiehuis, parket,...), politie (korpchef, dienst slachtofferzorg,...), welzijnsactoren (forensische welzijnszorg: centra voor hulp aan slachtoffers, welzijnswerkteam binnen gevangenis, centra voor geestelijke gezondheids), vertrouwenscentrum kindermishandeling, CAW,...) en bewoners (bewonersgroepen, ...). Deze internetenquête werd afgenomen in de lente van 2004.

De stellingen worden via een webenquête ook voorgelegd aan verschillende sleutelfiguren in de centrumsteden die een goed helikopterperspectief hebben op het thema 'slachtofferzorg'. Hierbij zitten zowel politieke vertegenwoordigers, vertegenwoordigers van het stadsbestuur, welzijnsactoren, vertegenwoordigers uit politie en justitie, en vertegenwoordigers uit bewonersgroepen.

424

Score op kwaliteit van de samenwerking rond 'slachtofferzorg' (2004)	
Aalst	2,9
Brugge	3,1
Hasselt	2,4
Leuven	2,8
Mechelen	3,4
Sint-Niklaas	2,9
Turnhout	2,8

Bron: Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent)

Toelichting

Er zijn scores voor 7 van de 13 steden, namelijk Aalst, Brugge, Hasselt, Leuven, Mechelen, Sint-Niklaas en Turnhout. De verschillen tussen de steden zijn hier zeer klein. Zeer lage en zeer hoge scores komen nergens voor. Als we kijken naar de stad Mechelen en Brugge dan zien we dat de score voor de kwaliteit van de samenwerking daar positief uitvalt. Al de andere steden scoren relatief goed (tussen 2,5 en 3) op het vlak van de kwaliteit van de samenwerking rond slachtofferzorg. Wel zien we dat voor Hasselt de score voor de kwaliteit van de samenwerking negatief uitvalt. Dit wijst erop dat daar gemiddeld meer dan de helft van de respondenten een negatieve score geven op de meerderheid van de deelaspecten die betrekking hebben op de samenwerking rond slachtofferzorg.

De verschillende deelaspecten van de samenwerking kunnen gevonden worden in de 'detailfiche per stad' (zie website). In deze detailfiche worden de gemiddelde scores voor deze deelaspecten in sub-indicatoren opgenomen zodat een genuanceerder beeld van de sterktes en zwaktes binnen de samenwerking rond ouderenzorg naar voor komt.

Cluster

Deze indicator zegt iets over de kwaliteit van de samenwerking rond slachtofferzorg. In een leefbare stad neemt de overheid de regierol op zich in het veiligheidsbeleid en stimuleert de samenwerking tussen alle betrokken actoren, waaronder ook de burgers.

Gelet op de bekommernissen omtrent de slachtofferzorg kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake het algemeen onveiligheidsgevoel, mijdgedrag, slachtofferschapsgraad, verkeersveiligheid.

Gelet op de bekommernissen omtrent de netwerking rond veiligheidszorg kunnen wij deze indicator samen zien met de indicator inzake de kwaliteit van de samenwerking rond de participatie van de burger én de samenwerking rond buurtgerichte preventie.

Validiteit

Weinig problemen. We meten min of meer wat we willen meten. De kwaliteits- en appreciatieaspecten van een samenwerkingsverband worden systematisch bevroegd. In de internetenquête is er systematisch aandacht voor de volgende aspecten: het samen bepalen van de prioriteiten, de vertaling ervan in concrete acties, de onderlinge taakverdeling bij de uitvoering ervan, het bijhorende intern overleg, de externe communicatie, de betrokkenheid van de partners, de mate waarin de samenwerking zelf kan geëvalueerd worden en het conflictoplossend vermogen.

Meer informatie over deze indicator vindt u op www.thuisindestad.be

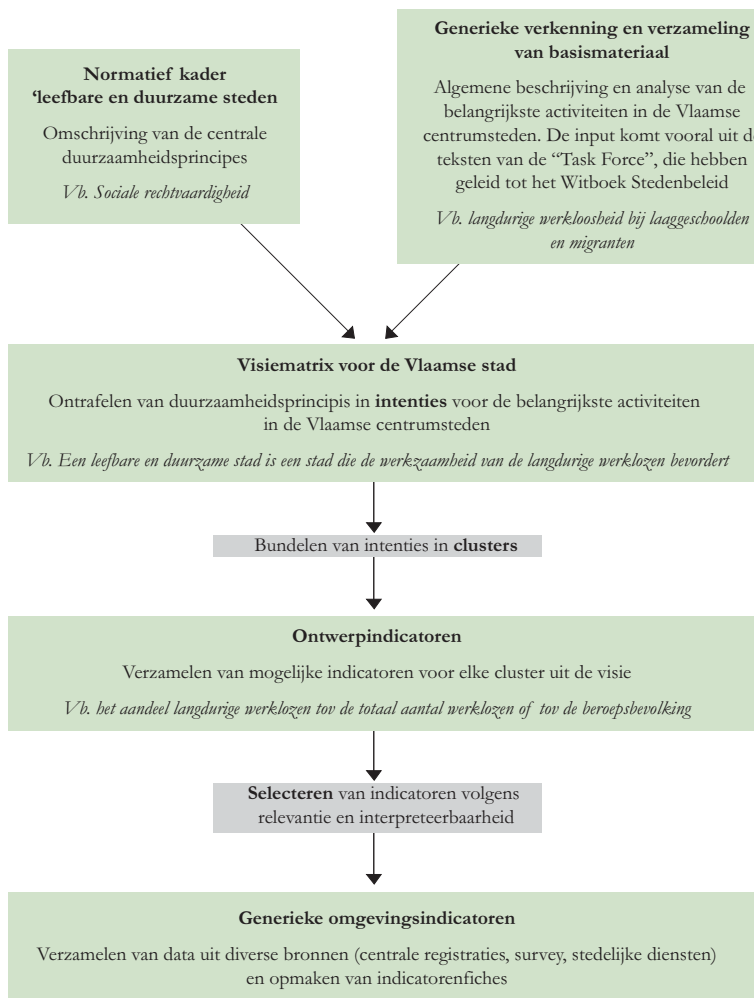
DEEL 3

Hoe kwam de stadsmonitor tot stand?

Schematische voorstelling

In dit deel lichten we uitgebreid het ontwikkelingsproces van de stadsmonitor toe. Op basis van bestaande literatuur en het denkkader rond duurzame ontwikkeling, werd - zoals al vermeld - in overleg met honderden experts een visie voor een leefbare en duurzame stad ontwikkeld. Deze visie is een onmisbaar document omdat dit het beleidsmatige kader biedt voor de keuze van de relevante omgevingsindicatoren. Pas nadat we de gewenste indicatoren geselecteerd hadden startte de zoektocht naar bruikbaar cijfermateriaal en konden we de indicatorenfiches invullen. Figuur 3 toont een schematische voorstelling van deze werkwijze.

Figuur 3: Proces opmaak indicatoren

Van concepten naar visie: verschillende mogelijkheden

Om tot een visie voor een leefbare en duurzame Vlaamse stad te komen, gebruikten wij bij aanvang twee bronnen: algemene literatuur over duurzaamheid en de documenten, ontwikkeld in de schoot van de Task Force Stedenbeleid, die uiteindelijk tot het Witboek Stedenbeleid¹ hebben geleid.

De literatuur over duurzaamheid is sinds het Brundtland-rapport *'Our Common Future'* (1987)² en de VN- conferentie over Milieu en Ontwikkeling in Rio de Janeiro (1992) explosief toegenomen. Het begrip 'duurzame ontwikkeling' is sindsdien geïntroduceerd in de beleidswereld en het gebruik ervan heeft een steile opgang gekend, eerst in internationale beleidskringen, maar later ook op nationale en lokale niveaus. Het begrip roept echter ook veel uiteenlopende interpretaties op. Doorheen al die verschillende definities komen toch meestal wel dezelfde basiselementen van het Brundtland-rapport terug. Daarin is het zo omschreven: *"duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de behoeften van de toekomstige generaties in gevaar te brengen."* Het rapport legde een sterke klemtoon op solidariteit met de armen. In de omslag naar de politieke wereld is daar nog een sterk accent op participatie of kwaliteit van bestuur bijgekomen. Duurzaamheid heeft betrekking op de behoeftebevrediging van de huidige generaties, dus van alle mensen die nu leven, zowel arm als rijk, zowel in Noord als in Zuid. Dat is de intragenerationele rechtvaardigheid. Maar ook de volgende generaties hebben recht op kwaliteitsvol leven: dat is de intergenerationele rechtvaardigheid. Dat betekent onder andere dat de draagkracht van de aarde niet mag worden overschreden.

428

Uit de literatuur over het begrip leefbaarheid leren wij dat het een beperktere focus heeft, zowel qua schaalniveau als qua tijdsdimensie. Leefbaarheid werd oorspronkelijk verbonden met een beperkt territoriaal niveau (wijk of buurt), met de invalshoek van het wonen (kwaliteit van de woning, kwaliteit van de woonomgeving), met de beleving van bewoners van hun wijk of buurt (sociale cohesie, veiligheid). In de loop van de jaren '90 is het begrip 'leefbaarheid' geëvolueerd naar een iets ruimer schaalniveau: van buurten en wijken naar steden en streken. Tegelijkertijd is streven naar leefbaarheid ook verruimd met meerdere invalshoeken: naast het verbeteren van het wonen (woning en woonomgeving) is er ook aandacht voor de werking van de arbeidsmarkt, lokale en sociale diensteneconomie (o.m. wijkvoorzieningen), de verkeersleefbaarheid van woonbuurten, leefomgeving en groenvoorzieningen, welzijnsvoorzieningen, het onderwijs, het veilig samenleven van diverse groepen, een grotere betrokkenheid van burgers,... Daarmee evolueert het begrip mondjesmaat richting duurzaamheid.

Uit de literatuurstudie van de concepten van leefbaarheid en duurzaamheid vielen de gelijkenissen op, namelijk de aandacht voor behoeften, behoeftevoorziening, de solidariteit met kansarmen én de kwaliteit van de leefomgeving. Er is ook wel een duidelijk verschil

¹ De Rynck, F. (Red.), *Witboek Stedenbeleid: De eenw van de stad. Over stadsrepublieken en rastersteden*, Projectteam Stedenbeleid, Administratie Binnenlandse Aangelegenheden, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2003, 238 p.

² WCED, *Our Common Future*, United Nations World Commission on Environment and Development, Oxford University Press, London, 1987.

waar te nemen. Leefbaarheid legt eerdere de klemtoon op de korte termijn en duurzaamheid op de lange termijn. Door beide concepten mee te nemen in de visievorming komen zowel de korte als de lange termijn aan bod.

We hebben daarmee al enkele belangrijke richtingaanwijzers voor een visie, zij het nog vrij vaag. Het (participatief) ontwikkelen van een visie op het gebied van de leefbaarheid en duurzaamheid van de Vlaamse stad was dus geen evidente en eenvoudige oefening. Ook al konden we vertrekken van enkele normatieve uitgangspunten over duurzame ontwikkeling, dan nog moesten we tal van keuzes maken. De meest cruciale keuze betrof de invalshoek om de begrippen stedelijke leefbaarheid en duurzaamheid verder te operationaliseren. In de literatuur hebben wij nog vrij veel verschillende invalshoeken gevonden om de genoemde containerbegrippen te ontrafelen. De belangrijkste invalshoeken die wij onderzochten hebben zijn gemaakt op basis van pijlers (kapitaalsvormen, principes, facetten), stakeholders (actoren, doelgroepen), beleidsdomeinen (sectoren, departementen), doelstellingen (prioriteiten) of functies. In het kader van het project voor de opmaak van de stadsmonitor hebben we gekozen voor een combinatie van meerdere invalshoeken. De visie voor een leefbare en duurzame Vlaamse stad hebben wij dus ontwikkeld aan de hand van een visiematrix waarin duurzaamheidsprincipes worden verweven met de belangrijkste activiteiten (deze tonen vaak parallellen met sectoren en domeinen).

De leidende duurzaamheidsprincipes hebben betrekking op economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele uitgangspunten. Die gaan door alle activiteiten in de stad heen en ze sturen de visie op de stad. Kort samengevat bedoelen we het volgende:

Economische principes

In een leefbare en duurzame stad is er een bruisende ontwikkeling met een diversiteit aan activiteiten die een maatschappelijke meerwaarde genereren. In die zin is het belangrijk dat in de stad de vraag (behoefte, wensen, koopkracht, etc.) en het aanbod (producten, diensten, vrijwillige inzet, etc.) op elkaar worden afgestemd. De afstemming tussen vraag en aanbod gebeurt op een optimale manier, dit wil zeggen dat rekening wordt gehouden met zowel kwantitatieve (in hoeveelheden) als kwalitatieve (vb. de diversiteit aan functies van het aanbod) aspecten en dimensies.

Sociale principes

In een leefbare en duurzame stad staat 'sociale rechtvaardigheid' centraal (intragenerationele solidariteit). Dit betekent onder meer dat alle vormen van sociale uitsluiting en armoede worden bestreden, het beginsel van gelijke kansen en het (her)verdelingsprincipes worden gerespecteerd, er openheid is voor diversiteit (dit betekent onder meer respect, tolerantie, nieuwsgierigheid naar andere culturen, etc.).

Fysiek-ecologische principes

De intergenerationele rechtvaardigheid wordt vooral vertaald in ecologische randvoorwaarden, omdat natuurlijke rijkdommen de fysieke basis zijn en blijven voor ontwikke-

ling, nu en in de toekomst. In een leefbare en duurzame stad wordt daarom het milieugebruik beperkt tot binnen de grenzen van de 'milieugebruiksruimte'³, wordt aandacht besteed aan de kwaliteit van het leefmilieu (vermijden van verontreiniging) en wordt de kwaliteit van groen- en natuurvoorzieningen (biodiversiteit) bevorderd. Ook het ontwerp, de inrichting en het onderhoud van de infrastructuur en de publieke ruimte dragen bij tot de leefbaarheid en duurzaamheid van het stedelijk leven. Vandaar dat ook aandacht wordt besteed aan de kwaliteit van de infrastructuur en van de ruimte (o.m. door meervoudig of multifunctioneel gebruik).

Institutionele principes

Leefbare en duurzame steden zijn niet enkel een verantwoordelijkheid van de overheid. De overheid kan de problemen niet alleen aanpakken en creëert niet als enige ontwikkelingskansen. Dit impliceert dat overheden en stedelijke actoren partners zijn in het streven naar leefbaarheid en duurzaamheid. Ten eerste hebben de institutionele principes van de leefbare en duurzame stad betrekking op de kwaliteiten van de algemene civiele cultuur, van de organisaties en van de processen die worden ingezet bij de sturing van de samenleving op stedelijk niveau. Deze kwaliteiten zijn publiek vertrouwen en legitimiteit, open schaal (de stad in relatie tot de rand, tot andere steden, tot regionalisering, Europeanisering en mondialisering), collectieve verantwoordelijkheid (responsabilisering van alle maatschappelijke actoren), participatie in alle levenssferen, verantwoording in publiek debat. In de sturing van de stedelijke samenleving is er, ten tweede, bijzondere aandacht voor de rol van de overheid in en van de stad. Die rol heeft betrekking op volgende kernelementen: subsidiariteit (spreiden en delen van verantwoordelijkheid), doelmatigheid (van dienstverlening, van overheidsorganisaties en van beleid), rechtmatigheid en behoorlijk bestuur, openheid, participatie en verantwoordelijkheid, integratie en afstemming (binnen en tussen besturen).

430

Dat algemene kader vanuit duurzaamheid moest met materiaal over de Vlaamse steden worden ingevuld. Daarvoor maakten we dankbaar gebruik van de 18 voorstudies die in de schoot van de Task Force Stedenbeleid werden ontwikkeld. Die voorstudies hebben tot het Witboek Stedenbeleid geleid. Deze voorstudies, over alle belangrijke activiteiten in de stad, geven een goede stand van de stedelijke problematiek in Vlaanderen.

Met ander woorden, het duurzaamheidsdebat leverde ons de principes, de voorstudies van het Witboek Stedenbeleid leverden ons de grondstoffen. Beide in elkaar schuiven bracht ons tot een visiematrix bestaande uit doelen en intenties voor een leefbare en duurzame Vlaamse stad. Figuur 4 toont hoe de visiematrix rijen en kolommen combineert. In de rijen staan de activiteitsdomeinen (wonen, cultuur en vrije tijd, onderwijs, werken en ondernemen, ...), in de kolommen staan de vier grote principes vanuit het duurzaamheidsconcept (zie boven). Op de kruisingen van rijen en kolommen staan de intenties, bekom-

³ De milieugebruiksruimte geeft aan wat de grenzen van het milieugebruik zijn als we een gezond en aangenaam milieusysteem willen behouden voor de toekomstige generaties. Deze grenzen zijn uiteraard voor maatschappelijke discussie vatbaar.

mernissen of richtinggevende doelstellingen waarop de indicatoren zijn gebaseerd. Met de keuze voor deze matrix trachten we een nieuwe kijk op de stad te stimuleren (integratie en verwevenheid d.m.v. principes), zonder de politieke en ambtelijke herkenbaarheid uit het oog te verliezen (activiteitsdomeinen sluiten nauw aan bij de vaak voorkomende beleidsdomeinen in de stad). Door de meeste betrokkenen werd deze aanpak als verfrissend én werkbaar ervaren. Meer en beter dan wat er nu is, maar dan toch ook weer niet zo revolutionair dat de bruikbaarheid wegvalt.

Figuur 4: De visiematrix schematisch voorgesteld a.d.h.v. 6 voorbeelden

Principes / Activiteiten	Economische principes	Sociale principes	Fysiek-ecologische principes	Institutionele principes
Wonen (17 intenties)			WO12: De bewoners en beheerders van het woningpatrimonium gaan rationeel om met energie en grondstoffen in/voor de woning.	
Leren & Onderwijs (15 intenties)	L1: Het onderwijs in de stad voldoende gedifferentieerd en voldoende territoriaal gespreid zodat elk kind, jongere en volwassene een educatie project op maat kan uitbouwen			L15: Alle scholen in de stad nemen het voortouw inzake participatie van leerlingen, leerkrachten en ouders.
Zorg & opvang (15 intenties)		ZO10: In de stad zorgen een sterk sociaal weefsel in het algemeen en een sterke familiale band in het bijzonder ervoor dat mensen verzorgd of opgevangen kunnen worden met de minst ingrijpende maatregelen.		
Cultuur & vrije tijd (37 intenties)	C1: In de stad wordt het cultureel aanbod gekenmerkt door diversiteit, kwantiteit en kwaliteit			C16: Actoren uit de stadregio stemmen hun culturele initiatieven op elkaar af.
Enzovoort				

Een eerste versie van die visiematrix, nog pril en onaf, is in de loop van 2002 ter discussie voorgelegd op 21 expertvergaderingen⁴, op verschillende stuurgroepen en in de spoor 2-steden (zie verder). Op die manier werden honderden experts geconsulteerd. Tijdens deze bijeenkomsten werden intenties toegevoegd, verscherpt en geschrapt waardoor de

⁴ Expertvergaderingen werden steeds georganiseerd per activiteitsdomein en werden bijgewoond door gemiddeld 15 experts uit zowel de centrumsteden als de Vlaamse administratie, de middenveldorganisaties en de academische wereld.

visiematrix steeds sterker werd. Elke term, die gebruikt is voor de omschrijving van de intenties (en de clusters) is dus de vrucht van een consensusbouw over de juiste formulering. Dit participatief proces resulteerde in een generieke visie op een leefbare en duurzame stad, die bestaat uit 175 intenties. De volledige versie van deze visiematrix vindt men op de website van het Vlaams stedenbeleid, waar alle intenties uit de visiematrix, verdeeld worden over de 8 activiteitsdomeinen en de 4 principes.

Het gevaar bestaat dat deze intenties te sterk 'op zich' worden beoordeeld. Dit is niet de bedoeling: intenties moeten vaak (quasi altijd) in combinatie met andere intenties uit het desbetreffende activiteitsdomein of principe worden gezien, om als een systematische ontrafeling van de oorspronkelijke concepten van leefbaarheid en duurzaamheid te kunnen dienst doen. In vele gevallen dienen zelfs combinaties te worden gemaakt met (groepen van) intenties uit de andere domeinen en/of principes. De visiematrix vormt echter niet altijd een sluitend geheel. Er kunnen spanningen bestaan, zowel binnen een activiteitsdomein (tussen conflicterende intenties in verschillende kolommen) als tussen activiteitsdomeinen. Deze spanningen hebben we niet weggewerkt, maar integendeel trachtten bloot te leggen. Ze maken natuurlijk ook deel uit van discussies over strategische keuzes: niet alles kan tezelfdertijd.

432

De participatieve aanpak was intensief maar loonde. Een zijdelings effect van de stadsmonitor is dat het vele mensen in interessante discussies over de stad samenbracht. De netwerking tussen collega's uit verschillende steden en tussen Vlaamse en lokale actoren verhoogde. Vooral ambtenaren uit de 13 centrumsteden waren in het proces betrokken, de participatie van (lokale) politici lag gevoelig lager. Deze manier van werken heeft echter ook zijn beperkingen. Het bijschaven van intenties en de formulering ervan in functie van een zo groot mogelijk draagvlak roept vragen op over de systematische operationalisering van het duurzaamheidsconcept. Door uitdrukkelijk consensus na te streven ontstond bijvoorbeeld de vraag welke gevolgen dat heeft op de visiematrix en de intenties. Zijn de visiematrix en de intenties daardoor te braaf geworden? Is er vooral sprake van intenties die als 'politiek correct' beschouwd werden? Zijn ze nog te algemeen geformuleerd zodat allerlei interpretaties mogelijk zijn die eigenlijk toch grote onenigheid of tegenstrijdigheid moeten verbergen? Dat is een mogelijk onbedoeld effect van de intensieve participatieve manier van werken.

We ontdekten ook dat de visievorming nog niet op alle onderdelen van het stedenbeleid even sterk is. Op het vlak van veiligheid, mobiliteit, natuur en milieu was het duidelijk dat we niet van nul moesten beginnen. Het bepalen van de intenties verliep daar relatief vlot. Op het vlak van ondernemen in de stad en het activiteitendomein in zake zorg en opvang werd snel duidelijk dat men nog niet ver stond. Het resultaat van de oefening is wel hoopgevend. Ook werd vaak lang gediscussieerd over enkele specifieke zaken: bijvoorbeeld sociale mix (welke schaal?), Cultuur versus cultuur, en stedelijke administratieve dienstverlening.

We hebben ondervonden dat de visiematrix – hoewel niet officieel onderschreven door de stadsbesturen⁵ – een zelfstandige waarde heeft. Het kan zeker al dienen om debatten in steden te ondersteunen. Het kan ook helpen om bepaalde lacunes in het stedelijk beleid te ontdekken. Wel moeten we voor ogen blijven houden dat de visiematrix is ontwikkeld in functie van het meten en niet in functie van beleid voeren. De visiematrix maakt het mogelijk dat er voldoende eensgezindheid bestaat om een generieke set indicatoren voor een leefbare en duurzame Vlaamse stad te ontwerpen.

Van visie naar indicatoren: selecteren is de boodschap

Het ontwerpen van de indicatoren gebeurde, net als voor de visiematrix, op een participatieve manier. Co- design van indicatoren, zo noemt men dat. De stadsmonitor is dus dankzij en doorheen vele discussies met allerlei betrokkenen opgebouwd en is daardoor geen product van wetenschappers. We organiseerden eind 2002 een tweede reeks expertvergaderingen, maar nu over de vraag welke indicatoren aan de intenties uit de visiematrix gekoppeld konden worden. Om een explosie aan indicatoren te vermijden, werden tijdens deze zoektocht de intenties per domein en principe thematisch ‘geclusterd’. Een cluster bestaat uit een aantal intenties die samen genomen een element of thema vormen waarvoor zeker één of meerdere indicatoren dienen te worden ontworpen. Bijvoorbeeld de cluster ‘Stimuleren van Cultuurcreatie en Participatie’ in het activiteitendomein ‘Cultuur en Vrije Tijd’ of de cluster ‘Kwaliteit van de Woonomgeving’ in het activiteitendomein ‘Wonen’. Er zijn rijclusters (intenties afkomstig uit een activiteitsdomein) en kolomclusters (intenties gebaseerd op een principe). In deel 1 lichten we de 46 clusters toe.

Deze clusters dienden vervolgens vertaald te worden in een set van gewenste indicatoren, waardoor het thema ‘meetbaar’ werd. We maakten het ons en de steden niet gemakkelijk en gingen telkens op zoek naar de meest gewenste of de meest ideale indicatoren: ‘deze indicator willen we omdat die het best de intenties uit deze cluster weergeeft’. Pas nadien vroegen we ons af of voor deze indicatoren cijfers ter beschikking waren. Vaak gebeurt in de praktijk immers het omgekeerde: vanuit de beschikbare cijfers worden indicatoren ontworpen (i.e. data-driven).

Hieronder is ter illustratie een rijcluster uit het activiteitsdomein ‘zich verplaatsen & mobiliteit’ weergegeven. Het thema dat de 5 intenties in onderstaande rijcluster bindt is ‘efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi en vervoersinfrastructuur’. ‘ZV3’ zien we als een meer algemene intentie, waaronder dan de intenties ZV4, ZV5, ZV6 en ZV7 thuishoren (zie ook deel 1). In overleg met mobiliteitsexperten⁶ werd vervolgens gezocht naar de meest ideale indicatoren die deze cluster (en de intenties) kunnen opvolgen.

⁵ We spreken daarom liever wat algemener over ‘intenties’: wat zou moeten gebeuren of aanwezig zijn in een leefbare en duurzame stad.

⁶ Ter informatie sommen we kort de experts op die dit activiteitsdomein mee inhoud hebben gegeven: mobiliteitsambtenaren en kabinetsmedewerkers uit de 13 centrumsteden, vertegenwoordigers van de Mobiliteitscel Vlaanderen, de Lijn, de Fietserbond, de Bond van Trein-, Tram- en Busgebruikers, de Bond Beter Leefmilieu, Langzaam Verkeer en enkele academici.

Tabel: Ontwerpindicatoren koppelen aan de visie (een voorbeeld uit mobiliteit)

CLUSTER 2: EFFICIENTE EN EVENWICHTIGE INZET VERVOERSMODI & -INFRASTRUCTUUR
ZV3: Aan de complexe vervoersvraag gedifferentieerd in tijd en ruimte wordt tegemoet gekomen door een efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi en -infrastructuur.
<i>Dit betekent onder meer:</i>
ZV4: De stad is op maat van <u>voetgangers en fietsers</u> .
ZV5: Het <u>openbaar vervoer</u> in de stadsregio wordt uitgebouwd als een volwaardige vervoersmodus met voldoende overstapfaciliteiten en een vlotte doorstroming.
ZV6: In de stad wordt pas in <u>laatste instantie</u> een beroep gedaan op <u>de auto</u> om zich te verplaatsen.
ZV7: In de stad is er een <u>gedifferentieerd parkeerbeleid</u> waarbij bewoners hun auto makkelijk kunnen stallen.
Aandeel verplaatsingen met het openbaar vervoer
Aandeel verplaatsingen met de fiets
Aandeel verplaatsingen met te voet
Aandeel verplaatsingen met de auto / motor
Aandeel inwoners dat de wagen gebruikt voor woon - werk/schoolverkeer
Aandeel inwoners dat de wagen gebruikt tijdens de vrije tijd
Evolutie van de VF-factor (reistijdverhouding bij woon-werkverkeer tussen openbaar vervoer en de auto)
Aantal (of aandeel) kilometer fietspadennetwerk
Gebruik van fietspadennetwerk
Aantal kwaliteitsvolle fietsstallingen
Bezettingsgraad fietsstallingen
Aantal kilometer openbaar vervoersnetwerk
Gemiddelde snelheid van het openbaar vervoer in de stad
Aandeel bewoners dat zijn auto (makkelijk) kan stallen in een straal van 200 meter
Bereikbaarheidsindex van het stadscentrum vanuit parkings in de rand en geconcentreerd op locaties
Gemiddelde tijd tussen het 'stallen' van de wagen en het thuiskomen
Bereikbaarheid van de belangrijke knooppunten in de stad via het openbaar vervoer
Aandeel geconcentreerde parkeer ruimte voor bezoekers t.o.v. bewonerskaarten
Aandeel 'doorgaand verkeer' op wegen voor bestemmingsverkeer
Reistijdverliezen of Aantal verliesuren op hoofdwegen

Na verwerking van de input uit de vele vergaderingen en contacten, beschikten we over een 60-tal rij- en kolomclusters, waaraan 640 ontwerpindicatoren werden gekoppeld. De lijst met al deze indicatoren is eveneens terug te vinden op de website van het Vlaams stedenbeleid. Die 640 indicatoren waren uiteraard wat van het goede te veel. Een selectie van de meest bruikbare indicatoren drong zich op, zodat de praktische hanteerbaarheid van de stadsmonitor zou behouden blijven. Op basis van enkele selectiecriteria werd dan bepaald voor welke ontwerpindicatoren het echt zinvol zou zijn tot volledige uitwerking en dataverzameling over te gaan.

De indicatoren dienden aan volgende 4 selectiecriteria te voldoen:

- de indicator dient een zeer duidelijk verband te hebben met een thema uit de visiematrix. Dit noemden wij het relevantiecriteria;
- het is noodzakelijk dat we zonder veel interpretatieproblemen kunnen aangeven of de indicator in de richting van meer leefbaarheid en duurzaamheid evolueert. Dit criterium qua interpreteerbaarheid is belangrijk voor de eindgebruiker van de indicatoren. Zij

moeten de feitelijke evolutie die de indicator in beeld brengt als positief of negatief kunnen interpreteren in het licht van de gewenste visie op leefbaarheid en duurzaamheid van de eigen stad;

- indicatoren die verband houden met meerdere activiteitsdomeinen krijgen prioriteit. Met hoe meer domeinen de indicator verband houdt, hoe meer kans hij heeft om in de stadsmonitor te worden opgenomen. Dat is zo, omdat de stadsmonitor vooral de indicatoren van strategische aard wil verzamelen;
- indicatoren die de activiteiten raken van veel actoren in de stad krijgen de voorkeur om in de stadsmonitor te worden opgenomen, ook omwille van het strategisch karakter van de stadsmonitor.

Zo is bijvoorbeeld de indicator ‘Bezettingsgraad fietsenstallingen’ (zie bovenstaande tabel) niet geselecteerd. Er zijn immers te veel interpretatieproblemen: betekent een volle fietsenstalling dat er veel gefietst wordt of dat er een tekort is aan stallingen? Uit een stijgende evolutie van de bezettingsgraad van fietsenstallingen kan niet eenduidig afgeleid worden dat er meer gefietst wordt in de stad. Daarom scoort het criterium over de interpreteerbaarheid laag en wordt deze indicator dus niet in de stadsmonitor opgenomen. Op die manier werden alle 640 indicatoren overlopen en gescoord. Enkel de indicatoren die voldoende hoog scoorden werden behouden.

435

Het screenen van alle indicatoren was een moeilijk werk omdat de inschatting bij momenten dreigde subjectief te worden. Daarom werkte de hele ploeg onderzoekers daar samen aan. Door de inbreng van alle onderzoekers van het multidisciplinair team kon de dreiging van een te subjectieve score gekeerd worden. Door een consensus binnen het onderzoeksteam na te streven werden de scores minstens op een intersubjectieve manier onderbouwd. We legden de argumenten van onze keuze midden 2003 voor op meerdere overlegmomenten met de opdrachthouders en de stedenstuurgroep. Door de bijkomende besprekingen nam de betrouwbaarheid van elke score voor elk criterium bij elke indicator toe. Daardoor kunnen we wel spreken van een transparante en betrouwbare selectie van indicatoren voor de stadsmonitor. Wat opnieuw – en dat is niet onbelangrijk – het draagvlak voor het gebruik van de stadsmonitor in stand hield of zelfs bevorderde. Door deze selectie werd de lijst van 640 indicatoren een heel stuk korter en ‘strategischer’.

Zoals verwacht stuitte we op grote verschillen in datacultuur en monitoring. Binnen verschillende domeinen is er al heel wat ervaring opgebouwd inzake het ontwikkelen en werken met indicatoren. We denken op de eerste plaats aan de activiteitsdomeinen in verband met werken, veiligheid, milieu en natuur en mobiliteit. Daartegenover staan er enkele domeinen waar de ontwikkeling van data (zeker als het gaat over cijfers op een lokale schaal) nog in de kinderschoenen staat. Zo was het moeizaam zoeken naar bruikbare indicatoren rond ondernemen én zorg en opvang. In nog andere domeinen (zoals cultuur) is het debat momenteel volop aan de gang.

Inhoudelijke bruikbaarheid getest in 4 steden

In vier zogenaamde ‘spoor 2-steden’⁷ werd nagegaan of de stadsmonitor, die op een eerder generieke manier werd ontwikkeld voor ‘de Vlaamse stad’, ook tegemoet kwam aan de specificiteit van één enkele stad. In die steden hebben we onderzocht in welke mate zo een generieke monitor bruikbaar is binnen één stad. Op die manier onderbouwde dit onderzoek in de spoor 2-steden ook sterk de ontwikkeling van de ‘generieke’ stadsmonitor.

Een eerste doel van het ‘spoor 2’ was de koppeling maken tussen het algemene proces van de stadsmonitor op spoor 1 (voor de 13 Vlaamse centrumsteden) en de specifieke situatie van elke stad apart. De doelstelling was de inhoudelijke bruikbaarheid van de stadsmonitor te toetsen vanuit specifieke context van de vier betrokken stadsbesturen. We stelden dan ook volgende vragen: in welke mate moet de algemene, generieke stadsmonitor (geldig voor alle steden), worden aangepast om deze bruikbaar te maken in een specifieke stad? Kunnen de bijzondere problematieken van een specifieke stad in de stadsmonitor worden geïntegreerd? Moet de stadsmonitor dan op specifieke delen worden aangepast, is er aanvulling nodig en in welke vorm kan dat dan? In welke mate leidt de discussie over de stadsmonitor in één stad tot aanpassingen van de ‘generieke’ stadsmonitor?

Aangezien de meeste experten uit de spoor 2-steden al van bij de beginfase ook bij het ‘generieke’ ontwikkelingsproces werden betrokken, werden veel van hun opmerkingen reeds verwerkt in dit algemene verhaal. Toch blijft het opvallend dat wanneer nadien de vraag kwam of het voor hun stad noodzakelijk was om specifieke intenties en/of indicatoren toe te voegen, de aanvullingen relatief beperkt bleven.

De vier spoor 2-steden hebben geen enkele van de (toen nog) 188 indicatoren geschrapt. Dit betekent dus dat de Vlaamse centrumsteden op strategisch niveau dezelfde zaken in het oog wensen te houden. Wel greep men in drie van de vier steden de kans om bepaalde indicatoren toe te voegen aan de ‘generieke’ lijst⁸.

- In Antwerpen⁹ werden 20 extra expertvergaderingen (dus enkel met Antwerpse ambtenaren, middenveldorganisaties, etc.) in de loop van 2002 en 2003 georganiseerd. Hoewel ze zich goed konden vinden in de generieke lijst werd beslist een 25-tal extra indicatoren toe te voegen;
- In Oostende werden na 3 intensieve werkvergaderingen (in de loop van augustus en september 2003) 16 extra indicatoren naar voor geschoven;
- In Leuven opteerde men om 6 extra indicatoren uit te werken.

⁷ De benaming is afkomstig uit de aanpak van het onderzoeksproject, dat op 2 sporen werd gevoerd. Op het eerste en zogenaamde instrumentele spoor, werden de indicatoren zelf geproduceerd. Op het tweede spoor werd de bruikbaarheid van de stadsmonitor (die er op dat moment nog niet was) onderzocht. Dit onderzoek naar de potentiële bruikbaarheid van een beleidsinstrument in opmaak werd uitgevoerd in vier Vlaamse steden, namelijk Antwerpen, Oostende, Leuven en Mechelen. Dit waren dan de zogenaamde ‘spoor 2-steden’.

⁸ Deze extra indicatoren zijn telkens terug te vinden in een annex aan het pdf-rapport van de desbetreffende stad (cf. website).

⁹ De Stad Antwerpen stopte extra financiële middelen in dit project om de monitor meer op maat van de Stad Antwerpen te maken.

Zoektocht naar bruikbare cijfers: duizend bronnen en hiaten

De toepassing van de selectiecriteria leidde ons tot de definitieve selectie van indicatoren. Dan begon de volgende fase: de dataverzameling. Daarin wilden wij alle gewenste indicatoren voorzien van de nodige data. Dat gebeurde vooral op het einde van 2003 en de eerste helft van 2004.

Voor bepaalde indicatoren waren er geen data, voor andere konden we data vinden in administraties of universiteiten. Die zoektocht heeft ons veel geleerd over de datacultuur en het datamanagement in Vlaanderen. De data kunnen ergens zijn, maar daarom zijn ze nog niet vrij te gebruiken. Ze kunnen niet meteen bruikbaar zijn en ze vergen vaak bewerking. De data kunnen er zijn, maar ze komen niet vrij. Data kunnen er wel zijn op Vlaams of op provinciaal niveau, maar niet voor de steden. Dat is het geval voor heel wat centrale databronnen of registraties. Bij nader onderzoek blijken niet alle data de beloofde informatie te bevatten. We hebben aan tal van centrale dataleveranciers de suggestie gedaan om toch aandacht te besteden aan de woonplaats van de respondent of aan de grootte van de steekproef, zodat zij mogelijks toch betrouwbare data voor de centrumsteden kunnen produceren. Dat staat beschreven in zogenaamde 'pistes' (zie verder).

Om de lacunes voor relevante data op stedelijk niveau gedeeltelijk op te vangen is er ook beroep gedaan op de steden zelf. In samenwerking met de vertegenwoordigers van de stadsbesturen in de stedenstuurgroep en de bevoegde diensten in de steden zelf (zowel van het stadsbestuur, als van OCMW en Politie) zijn er nieuwe indicatoren aangemaakt. In dit verband denken wij dan bijvoorbeeld aan de een reeks indicatoren over de uitrustingsgraad van de wijk én over de zichtbaarheid van de diversiteit in een aantal overheidsdiensten. We zien daarbij ook dat deze vorm van decentrale dataverzameling nog verder op punt dient te worden gesteld. Niet alle steden staan hier even ver.

Voor een dertigtal indicatoren is door de onderzoeksploeg zowel in 2004 als in 2006 een uitgebreide survey in de 13 steden opgezet. Door middel van een telefonische enquête werden bijna 8000 respondenten uit de 13 centrumsteden bevraagd over de leefbaarheid en beleving van hun woonomgeving, buurt en stad. Dat leverde in 2004 voor veel data een zogenaamde nulmeting op. Voor de eerste maal werden bepaalde gegevens voor steden op een betrouwbare manier verzameld. In de survey werd specifieke aandacht besteed aan de tevredenheid met de buurt en met de stad, het verplaatsingsgedrag, het culturele aanbod, de vrijetijdsvoorzieningen, de cultuurparticipatie, de informatie over/van de stad, burgerbetrokkenheid en het vertrouwen in de overheid. Meer informatie over deze survey en de betrouwbaarheid ervan is te vinden op www.thuisindestad.be.

De stadsmonitor bevat ook een 12-tal indicatoren die de kwaliteit van de samenwerking (netwerking) tussen allerlei actoren in kaart tracht te brengen. Werkt men rond een bepaald thema goed samen? Zijn alle diensten voldoende betrokken? Wordt rond het thema goed gecommuniceerd naar buiten uit? Enzovoort. Voor deze indicatoren is een vrij grootschalige webenquête uitgevoerd bij sleutelfiguren uit de steden. Het meten van de kwaliteit van de samenwerking gebeurde voor 5 domeinen: onderwijs (2 thema's), ondernemen en werken (2 thema's), wonen (3 thema's), zorg en opvang (3 thema's) en veiligheid

(2 thema's). Per stad kregen gemiddeld 10 à 15 sleutelfiguren die het thema goed kennen een reeks kwaliteits- en appreciatiestellingen voorgeschoteld. De indicatoren zijn tot stand gekomen na het uitvoeren van een Cronbach's alpha-analyse en een factoranalyse op de resultaten van de webenquête.

De lijst van geselecteerde indicatoren bestaat anno 2006 uit 190 indicatoren. Dat is veel, maar gegeven de complexiteit van het begrip 'leefbare en duurzame stad' en gegeven de eigenheid van de gehanteerde methodiek, is dergelijk hoog aantal indicatoren logisch. Echter het overweldigend karakter van de stadsmonitor (heel veel informatie tegelijkertijd) zorgt bij bepaalde beleidsmensen wel voor een bepaalde terughoudendheid en vrees. Vraag is of dit de bruikbaarheid niet te veel belemmert. Belangrijk is daarbij op te merken dat de stadsmonitor zeer veel aanknopingspunten biedt om er op een meer thematische manier mee kennis te maken. Daardoor kan men een meer beperkte en overzichtelijke lijst van indicatoren hanteren voor de omgevingsanalyse van bijvoorbeeld het stedelijk woonbeleid.

Het feit dat de lijst uiteindelijk toch langer is dan gehoopt heeft ook nog volgende redenen:

- Verscheidene indicatoren werden ontubbeld omdat ze te veel informatie bevatten. Zo werd bijvoorbeeld 'Deelname aan cultuur (cultuurparticipatie)' opgesplitst in een actieve component, namelijk 'Het zelf uitoefenen van kunstzinnige activiteiten' en een eerder passieve component, namelijk 'Het bijwonen van kunstzinnige activiteiten'. Deze laatste component werd dan op zijn beurt nog eens verder opgesplitst.
- Voor verscheidene indicatoren is een zogenaamde '2de keus-indicator' gebruikt. Dat deden we als duidelijk werd dat het onmogelijk was om bruikbare data voor de 'ideale' indicator op korte termijn te ontwikkelen. Zo werd bijvoorbeeld de indicator 'Aantal vernieuwende cultuurproducties in de stad' als meest gewenst beschouwd om de culturele creativiteit in de stad te meten. Binnen de grenzen van het project was het echter onmogelijk om te bepalen wat als 'vernieuwend' kan worden beschouwd (en wie dit moet beslissen). Daarom werd voor deze indicator een '2de keus' naar voor geschoven, namelijk 'Aantal cultuurproducties in de stad'. De hoeveelheid zou dan ook de graad van vernieuwing dekken.

De keuze om te vertrekken van gewenste indicatoren, verklaart uiteraard ook waarom we momenteel voor één derde van de indicatoren nog geen cijfers hebben en waarom het voor een beperkt aantal wellicht moeilijk zal blijven om cijfers op korte termijn te verkrijgen. We zochten voor deze indicatoren telkens naar een goede '2de keus' (zie boven) en ontwikkelden tevens zogenaamde 'pistes' waarin we proberen aan te geven op welke manier de gewenste indicator met cijfers kan worden ingevuld. We laten ze niet weg omdat er nog geen cijfers zijn. Dat zou immers betekenen dat we onze visiematrix uitdunnen en dat we dus relevante aspecten van de stadsontwikkeling niet meer bekijken, omdat er (nog) geen cijfers zijn.

Indicatorenfiches bewaken datakwaliteit

Alle gegevens voor de stadsmonitor dienden op een zeer systematische en gerichte manier te worden verzameld. Ook de datakwaliteit en het verband met de bekommernis (uit de visie) wilden we telkens goed duiden. Vanuit deze achtergrond en vanuit het oogpunt voor een accuraat databeheer ontwierpen we daarom een aangepast invulformulier. Identificatie-, definitie- en interpretatieproblemen werden hierdoor in de mate van het mogelijke vermeden. Ook kon via dergelijk standaardformulier makkelijk worden gewezen op de gebreken van de indicator. Voor alle 190 indicatoren is dergelijke indicatorenfiche ingevuld.

Zo'n fiche bestaat uit 2 grote luiken. In het eerste luik vindt u telkens vrij algemene informatie: de definitie, de meeteenheid, de tabellen en grafieken, een toelichting, de bekommernis en de validiteit. Deze informatie brengt voornamelijk de externe kwaliteit van de indicator in beeld en maakt duidelijk in welke mate de cijfers een afspiegeling vormen van de realiteit én met welke beperkingen de gebruikers rekening moeten houden wanneer ze met de indicator aan de slag gaan. In dat algemene luik zit ook een verwijzing naar de visie, waardoor het verhaal achter de cijfers uit de indicator duidelijk wordt. In een tweede luik worden meer technische aspecten toegelicht: databron, betrouwbaarheid, kostprijs van de data, vergelijkbaarheid in tijd en ruimte, periodiciteit en actualisering. Deze informatie brengt de interne kwaliteit van de cijfers in beeld en maakt duidelijk of de data op een systematische manier werden verzameld en verwerkt.

Presenteren, valoriseren, evalueren en actualiseren

Op 23 juni 2004 presenteerden we de eerste editie van de stadsmonitor aan honderden geïnteresseerden uit de Vlaamse overheid, de betrokken steden, het maatschappelijk middenveld en de academische wereld. Zowel de resultaten van de indicatoren als de implementatiecontext waarin dit beleidsinstrument moet fungeren, kwamen uitgebreid aan bod. Op dat moment ging ook de website over de stadsmonitor 'online'. In de loop van het najaar 2004 en het voorjaar 2005 lichtten we de indicatoren uit de stadsmonitor in alle Vlaamse centrumsteden toe. In sommige steden zoals Oostende, Roeselare en Gent, werden deze presentaties druk bijgewoond en werd de stadseditie (met specifiek materiaal over de desbetreffende steden) voorgesteld aan een publiek van tussen de 160 en 200 aanwezigen. In andere steden werd bewust geopteerd voor een bekendmaking van de stadsmonitor op een beperktere schaal.

Eind 2004 was het voor alle betrokkenen duidelijk dat de stadsmonitor meer gebruikt zal worden als de cijfers up-to-date blijven. Daarom gaf de Vlaamse overheid de opdracht om de indicatoren zoveel als mogelijk te actualiseren. Deze actualisering ging gepaard met een eerste evaluatie: in de loop 2005 organiseerden we een dozijn vergaderingen met alle experts die ook betrokken waren bij de totstandkoming van de stadsmonitor. Op basis van de feedback uit deze vergaderingen stelden we enkele indicatoren verder op punt. Ook werden bijkomende afspraken gemaakt over de decentrale dataverzameling voor de indica-

toren over de zichtbaarheid van de diversiteit. Eind 2005 werd een geactualiseerde versie van de stadsmonitor op de drukbezochte website van het Vlaams Stedenbeleid geplaatst (53.000 bezoekersbeurten in 2005).

Aangezien er in oktober 2006 lokale verkiezingen waren, achtte Minister Keulen, bevoegd voor het Vlaamse stedenbeleid, het zinvol om een volwaardige tweede editie van de stadsmonitor op te maken. Door opnieuw cijfers te verzamelen over de toestand en de algemene ontwikkeling in de Vlaamse steden kon men de nieuwe besturen materiaal bezorgen dat als input dient voor bestuursakkoorden en andere vormen van strategievorming.

Vanaf 2007 zullen niet meer de onderzoekers van de Universiteit Gent maar medewerkers van de Studiedienst van de Vlaamse Regering de actualisering van de data voor hun rekening nemen. Daarnaast blijft het Vlaams stedenbeleid de ontwikkeling van de stadsmonitor financieren. Zo heeft IDEA-consult de opdracht gekregen om het luik rond 'ondernemen in de stad' verder uit te werken zodat ongeveer 15 relevante indicatoren daarover in de stadsmonitor kunnen worden opgenomen. Een gelijkaardige opdracht werd aan het CLP-CDO (Universiteit Gent) toegekend om het domein 'zorg en opvang' verder te onderzoeken en betere indicatoren te ontwerpen, die ook relevant kunnen zijn voor het lokaal sociaal beleid in de Vlaamse centrumsteden.